Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, *Κυριακή 29 Νοεμβρίου 2020 • Ετος 12ο • Αρ. φύλλου 637* | Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα | www.kathimerini.com.cy | €2,90

Ο Τατάρ απαιτεί δύο κράτη και τη μετακίνηση συνόρων

Δεν θα χάσουμε άλλα 40 χρόνια συζητώντας ΔΔΟ και διατάξεις που να μας κάνουν πρόσφυγες ξανά

Για πρώτη φορά μετά το '74 η τουρκική πλευρά δηλώνει ότι θα κατέλθει στις συνομιλίες για το Κυπριακό, διεκδικώντας λύση δύο κρατών διά της μετακίνησης συνόρων. Αυτό διακηρύττει απερίφραστα ο Ερσίν Τατάρ στη συνέντευξή του στην «Κ». Η ομοσπονδία κατέρρευσε ολοσχερώς στο Κραν Μοντάνα ισχυρίζεται ο κ. Τατάρ και στο εξής, «δεν θα εγκαταλείψουμε το δικαίωμά μας να κυβερνήσουμε τους εαυτούς μας, το κράτος μας και το αίτημά μας για κυριαρχική ισότητα». Ο νέος Τ/κ ηγέτης εμφανίζεται να θέτει νέες κόκκινες γραμμές, διαμηνύοντας ότι συζητάει κάθε λογική πρόταση που θα οδηγεί τους Τ/κ προς τα εμπρός, δεν θα επισκιάζει την ασφάλειά τους, δεν θα σπάει τους δεσμούς τους με την Τουρκία, δεν θα αγνοεί την κυριαρχική τους ισότητα, και δεν θα καταστρέφει την κοινωνικοοικονομική τους ζωή με διακανονισμούς σε γη και ιδιοκτησία που τους μετέτρεπαν ξανά σε πρόσφυγες. Προσθέτει ότι ποτέ δεν θα πει ναι σε συμφωνία που δεν θα διαιώνιζε τις τουρκικές εγγυήσεις. Τέλος, για το Βαρώσι λέει ότι θα ανοίξει, στη βάση αποφάσεων του ΕΔΑΔ και ότι ο στόχος είναι να γίνει και πάλι ένας τουριστικός παράδεισος. **Σελ. 4**

ΣΚΑΝΔΑΛΟ CYPRA

Οταν η τιμή της Πολιτείας μπήκε στο σφαγείο

Οι αποκαλύψεις του πρώην ΥΠΕΣ Σωκράτη Χάσικου την Πέμπτη στην Επιτροπή Ελέγχου της Βουλής, άφησαν μετέωρο κυρίως το δίδυμο Οδυσσέα Μιχαηλίδη-Κώστα Κληρίδη και τη γεν. λογίστρια, η οποία προκάλεσε μειδιάματα, δηλώνοντας πως από πλευράς της «ουδέποτε υπήρξε η παραμικρή εύνοια» (προς τις εταιρείες CYPRA του συζύγου της). Σύμφωνα με τον πρώην ΥΠΕΣ και τον αν. διευθυντή Κτηνιατρικών Υπηρεσιών στα χρόνια των συγκεκριμένων προσφορών, η ΕΥ και το Γ. Λογιστήριο έκαναν πλάτη στη CYPRA. Τι λέει στην «Κ», ο γενικός εισαγγελέας. **Σελ. 3**

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ

Αναζητεί ησυχία η Ιερά Σύνοδος

Το θέμα αναγνώρισης του αυτοκέφαλου της Ουκρανικής Εκκλησίας ανέδειξε εντός της Ιεράς Συνόδου το εδώ και χρόνια υφέρπον χάσμα μεταξύ των Ιεραρχών και τυπικά επισφράγισε τις διαφορές Πατριαρχείου Μόσχας και Εκκλησίας της Κύπρου. Ο αρχιεπίσκοπος δεν κρύβει την ανησυχία του για τη ρωσική δραστηριότητα εντός της Εκκλησίας. **Σελ. 10**

ΠΑΝΔΗΜΙΑ

Δεκέμβριο αναμένεται το εμβόλιο στην Κύπρο

Εντός του Δεκεμβρίου αναμένεται η παραλαβή της πρώτης ποσότητας εμβολίων από την Κύπρο. Η Λευκωσία φαίνεται να έχει ειδοποιηθεί για την ημερομηνία άφιξης, καθώς και την ποσότητα των εμβολίων. Οι στέγες ηλικιωμένων παρουσιάζονται ως η αχίλλειος πτέρνα διαχείρισης της πανδημίας από πλευράς κυβέρνησης. **Σελ. 9**

ΕΛΛΑΔΑ

1.500 υγειονομικοί βγήκαν εκτός μάχης

Σύμφωνα με στοιχεία της Πανελλήνιας Ομοσπονδίας, εκτιμάται ότι περίπου 1.500 υγειονομικοί βρίσκονται σήμερα στα μετόπισθεν. Το ένα τρίτο εντοπίζεται στη Θεσσαλονίκη και 250 στη Θεσσαλία. Η αγωνία υγειονομικών που νοσούν, είναι να επιστρέψουν στην πρώτη γραμμή. **Σελ. 18**

ΗΠΑ

Κατά τον πρόεδρο κι οι υπουργοί του

Με ριζικό λίφτινγκ στο κυβερνητικό πρόσωπο ξεκίνησε ο εκλεγείς πρόεδρος των ΗΠΑ Τζο Μπάιντεν. Ο ενθουσιασμός είναι δάχτυλος, αν και κάποιες από τις επιλογές προκαλούν αντιδράσεις στην αριστερή πτέρυγα των Δημοκρατικών. **Σελ. 20**

Ελληνικό «εργαστήριο τσέπης» για γρήγορα τεστ

Η μίνι συσκευή που ανέπτυξε το Εργαστήριο Βιοαισθητήρων του ΙΤΕ και του Πανεπιστημίου Κρήτης ανιχνεύει με ακρίβεια τον κορωνοϊό σε λιγότερο από 30 λεπτά. Η συσκευή, η οποία πραγματοποιεί την ανάλυση, διατίθεται με το εμπορικό όνομα IRIS. Βασίζεται σε τεχνολογία αιχμής και χαρακτηρίζεται από φορητότητα, ευχρηστία, ακρίβεια και οικονομία. Χωράει δε στην παλάμη μας, καθώς έχει διαστάσεις μόλις 10x10x11 εκατοστά. Κατασκευάζεται από 3D εκτυπωτή από την ίδια την ερευνητική ομάδα, με αποτέλεσμα η κατασκευή των προτύπων να γίνεται γρήγορα και με πολύ χαμηλό κόστος. Το IRIS μπορεί να αξιοποιηθεί στην ανίχνευση και άλλων μολυσματικών νόσων, όπως η ηπατίτιδα, λοιμώξεις του αναπνευστικού, ακόμη και μεταλλάξεις καρκινικών κυττάρων. **Σελ. 17**

Διάλογος σημαίνει μηδέν έρευνες

Ξεκάθαρο μήνυμα της Αθήνας

Ευαίσθητο ζήτημα για την Αθήνα αποτελεί πάντα η Λευκωσία, η οποία αναμένεται να ζητήσει κυρώσεις και να στηρίξει τη σκληρή γραμμή, αλλά και να δείξει την προθυμία της για έναρξη των συνομιλιών «από εκεί που σταμάτησε το Κραν-Μοντανά». Το μήνυμα της Αθήνας προς την Αγκυρα είναι ξεκάθαρο: Προσχηματικές προτάσεις για διερευνητικές επαφές δεν γίνονται δεκτές. **Σελ. 17**

Τα κόμματα και η περιρρέουσα την εποχή του Σχεδίου Ανάν

Χρ. Παντελίδης «Μόνο ο Τάσσος διεκδίκησε σωστή λύση»

Το παρασκήνιο της απόφασης του ΑΚΕΛ να καταψηφίσει την υστάτη το Σχέδιο Ανάν, που «κοιμήθηκε με το ναι και ξύπνησε με το όχι», όπως ήταν ο ψιθυρος που επικρατούσε στο παρασκήνιο. Η καλή σχέση και συνεννόηση που υπήρχε μεταξύ Τάσσου Παπαδόπουλου και ΑΚΕΛ άρχισε να διαρρηγνύεται μετά το Μπούργκενστοκ, όπου ο Δημήτρης Χριστόφιας είχε θέσει πρώτη φορά το θέμα αναβολής των δημοψηφισμάτων. Από την άλλη το έκτακτο συνέδριο του ΔΗΣΥ δεν είχε πραγματοποιηθεί σε ένα ήρεμο κλίμα, καθώς κάποια μέλη φώναζαν συνθήματα υπέρ του Σχεδίου Ανάν και άλλοι με πανό, ζητούσαν από την ηγεσία του κόμματος να πει ένα βροντερό όχι. **Σελ. 15, 16**

Θα πληρώνεται κανονικά η δόση

Οριστικό τέλος στην αναστολή

Τα ποσοστά των δανειοληπτών που έχουν αιτηθεί αναστολή δόσεων βάσει στοιχείων της Κεντρικής Τράπεζας, δείχνουν πως στην Κύπρο βρίσκονται σε μορατόριουμ δάνεια ύψους 11,74 δισεκατομμυρίων ευρώ. Από 1 Ιανουαρίου, θα πρέπει οι δανειολήπτες που έχουν αιτηθεί να μπουν σε μορατόριουμ να αρχίσουν να πληρώνουν ξανά τις δόσεις τους. **Οικονομική, σελ. 3**

ΚΥΠΡΙΑΚΟ

Η Πενταμερής δεν θα είναι διαδικαστική

Παρά τα όσα ακούγονται για διαδικαστική συνάντηση των πέντε συν ένα, όλα καταδεικνύουν πως κάθε άλλο από διαδικαστική θα είναι. Η Τζέιν Χολ Λουτ έρχεται όχι απλώς για να ακούσει και να καταγράψει τις στάσεις των πλευρών, αλλά για να διαπιστώσει πού βρίσκεται η μέση οδός και να συμβάλει έτσι στην προεργασία του Αντόνιο Γκουτιέρες για Πενταμερή που μπορεί να γίνει ακόμα και τον Ιανουάριο. **Σελ. 6**

ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΟ

Πενιχρές επιδόσεις για την Επιτροπή

Η Επιτροπή Ακίνητης Περιουσίας της Τουρκίας από το 2006 έως τον Νοέμβριο του 2020 εμφανίζεται να έχει συμφωνήσει στην καταβολή 312.118.627 λιρών Αγγλίας (GBP). Ωστόσο, το ποσό που έχει καταβάλει στους Ε/κ ιδιοκτήτες που προσέφυγαν σε αυτή δεν φαίνεται να ξεπερνά τα 200 εκατομμύρια λίρες Αγγλίας. **Σελ. 5**

ΚΟΜΜΑΤΙΚΟ

Ανοιξε προεκλογικά η πόρτα διαφθοράς

Η αναμόχλευση της Δρομολαξιάς έφερε σε αμηχανία το ΑΚΕΛ που διαμηνύει πως οι παλιές πρακτικές αποτελούν παρελθόν. Το θέμα προσπάθησε να αξιοποιήσει ο ΔΗΣΥ, ωστόσο, δεν είναι καθόλου εύκολο να το ωφελήσει. Όχι μόνο γιατί αποτελεί μια παλιά υπόθεση, αλλά και εξαιτίας των σκανδάλων που εμπλέκουν την κυβέρνηση. **Σελ. 8**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Το στοίχημα

Το ένα μετά το άλλο ανοίγουν τα αποστήματα που δημιουργήθηκαν με τον καιρό από το σύστημα διαπλοκής που προάγει τη διαφθορά και προκαλεί ρήγματα σε θεσμούς στο οικοδόμημα της Πολιτείας, προσβάλλει την πολιτική και κοινωνική ζωή και εξευτελίζει τη δικαιοσύνη, πάει να πει ότι η σήψη είναι ένα χιλιοστό πριν από τη γάγγραινα. Το γεγονός ότι ο τέως γενικός εισαγγελέας έμεινε εκτεθειμένος από τις καταγγελίες του πρώην υπουργού Εσωτερικών, ότι δεν επιλήφθηκε σοβαρού ζητήματος στο οποίο ήταν εμπλεκόμενοι ο γενικός ελεγκτής και η γενική λογίστρια, είναι απαράδεκτο για τον μέχρι πρότινος κορυφαίο της δικαιοσύνης. Της δικαιοσύνης που εξευτελίζεται κάθε φορά και περισσότερο, όταν αποδεικνύεται ότι μεγάλα εγκλήματα όπως το Κούρεμα, το Ξέπλυμα και τα «Χρυσά διαβατήρια» κουκουλώνονται. Το στοίχημα του νέου γενικού εισαγγελέα είναι η αναστύλωση της εμπιστοσύνης στη δικαιοσύνη.

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΗΜΕΡΑ ΣΤΟ ΕΝΘΕΤΟ «ΖΩΗ»

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Αλλαγή μοντέλου λειτουργίας των μουσείων

Ο «ψηφιακός μετασχηματισμός» είναι η φράση - κλειδί που περιγράφει τη νέας πραγματικότητας για τα μουσεία και μία από τις ενδιαφέρουσες θεματικές του συνεδρίου «CoMuseum», που οργανώνουν το Βρετανικό Συμβούλιο, το Μουσείο Μπενάκη και η πρεσβεία των ΗΠΑ στην Ελλάδα. **Ζωή, σελ. 1**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Το παράδειγμα του δρα Κόρτσακ»

Το παράδειγμα του δόκτορα Κόρτσακ» του Ντέιβιντ Γκρεγκ, σε σκηνοθεσία: Γιάννη Καραούλη έχει ξεκινήσει δεύτερο κύκλο παραστάσεων στο Θέατρο Αποθήκες ΘΟΚ. Ο Γιάννης Καραούλης λέει στην «Κ» ότι αυτό που μας διδάσκει η ιστορία είναι για το τι είμαστε ικανοί και ότι οι ολοκληρωτισμοί και τα καθεστώτα είναι ένα βήμα μακριά μας. **Ζωή, σελ. 4**

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Η Κυριακή Κώστα μετασχηματίζει το νερό

Με αφορμή την καινούργια της εικαστικού Κυριακής Κώστα δουλειά «Νερό Καμένο. Μία απάντηση στον Κάρλο Φουέντε» η εικαστικός μιλάει στην «Κ» για την έκθεσή της που παρουσιάζεται στην ιστοσελίδα της Well Projects. Ηταν η πρώτη φορά που η Κυριακή ξέφυγε από την Κύπρο εικαστικά. **Ζωή, σελ. 3**

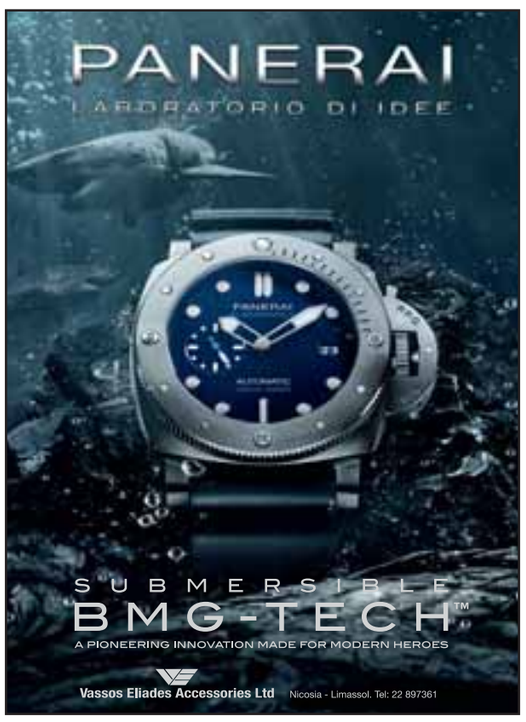

ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

Γράφει ο **ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΡΑΣΧΟΣ**

Η δικαιοσύνη ψυχορραγεί

Χρόνια τώρα γράφω ότι τα τρία κακά της μοίρας του τόπου είναι η έλλειψη λογοδοσίας, η ατιμωρησία και η ασυδοσία, που το ένα είναι συνεπακόλουθο του άλλου κι όλα μαζί φέρνουν τραγωδία. Φυσικά δεν περιμένω ότι οι βολεμένοι πολιτικοί μας ταγοί θα λάβουν υπόψη αυτά που γράφω. Ωστόσο, έρχεται το πλήρωμα του χρόνου και ο σπουδαιότερος των αξιωματούχων, ο γενικός εισαγγελέας λ.χ. ολοκληρώνει τη θητεία του και βγαίνει στη σύνταξη. Φεύγοντας αποκαλύπτεται, όπως την περασμένη Πέμπτη είπε ο Σωκράτης Χάσικος στη Βουλή, ότι στον Κώστα Κληρίδη πήρε 18 μήνες να απαντήσει σε επιστολή του ιδίου όταν ήταν υπ. Εσωτερικών και κατάγγελλε ενέργειες του γενικού ελεγκτή και γενικής λογίστριας σχετικά με μια πολύχρονη υπόθεση προσφορών, της οποίας προΐστατο η λογίστρια και τις δουλειές διεκδικούσε εταιρεία του συζύγου της λογίστριας και ιδιοκτήτη των εταιρειών CYPRA!

Όταν δεήθηκε ο κ. Κληρίδης να απαντήσει το Φεβρουάριο του 2017, απάλλαξε τον φίλτατο του γεν. ελεγκτή με τον οποίον έδιναν μαζί διαλέξεις περί αξιοκρατίας και χρηστής διοίκησης αποφαινόμενος ότι, οι αποφάσεις που λαμβάνει και οι έλεγχοι που διενεργεί δεν υπόκεινται στον έλεγχο του εισαγγελέα ούτε του Διοικητικού Δικαστηρίου. Κορυφαία στιγμή του κ. Κληρίδη είναι όμως αυτό που έγραφε στον ΥΠΕΣ για τη γεν. λογίστρια: «Έστω και εάν αυτή ενήργησε ετεροχρονισμένα ή καθυστερημένα εγείροντας θέμα προσωπικού κωλύματος στο να εκφέρει άποψη λόγω της εμπλοκής εταιρείας του συζύγου της, το γεγονός παραμένει ότι ούτε στο ενδιάμεσο διάστημα, ούτε μετέπειτα φαίνεται να είχε συμμετάσχει στη διαδικασία, έτσι ώστε να παραβιάζονται οι αρχές του Διοικητικού Δικαίου»!

Από τα στοιχεία και τα γεγονότα αποδεικνύεται ότι έγιναν σημεία και τέρατα (βλ. σελ. 3) αλλά ο εισαγγελέας, ουδέν είδε. Δεν είδε π.χ. ότι από τις 31.12.2016 μέχρι τις 10.3.2017, η Κεντρική Επιτροπή Αλλαγών και Απαιτήσεων (ΚΕΑΑ), της οποίας προεδρεύει το γενικό λογιστήριο, έδωσε τρεις παρατάσεις στην εταιρεία του συζύγου της γεν. λογίστριας ώστε να εξασφαλίσει π.χ. άδειες για να μπορέσει να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις που απορρέανε από το συμβόλαιο. Οι αστοχίες του όποιου εισαγγελέα στοιχίζουν στο κράτος χρήμα, και σε χώρες που οι θεσμοί σέβονται τον πολίτη οι αξιωματούχοι νυν και πρώην δίνουν λόγο για αστοχίες τους που πλήττουν το δημόσιο συμφέρον. Στην Κύπρο φεύγουν με τις παχυλές τους συντάξεις κι αφήνουν πίσω τους και λίστες που έφτιαξαν από θέσης ισχύος, προφανώς για να έχουν στο χέρι άλλους, κρατικούς, πολιτικούς ή και κομματικούς αξιωματούχους, όπως η λίστα Γιωρκάτζη. Θυμάστε την πρώην διοικήτρια της ΚΤΚ, η οποία αναλαμβάνοντας, πλαστογράφησε τη μισθοδοσία της, ενώ προσπέρασε, σαν σε απογευματινό περίπατο, σκάνδαλο ασύγγνωστης σύγκρουσης συμφερόντων, καθώς ο σύζυγος και η θυγατέρα της ήταν δικηγόροι του Α. Βγενόπουλου και της MIG, για υποθέσεις την εποπτεία των οποίων είχε η ίδια.

Ο γράφων με επιστολή στον εισαγγελέα επεσήμανε τα ζητήματα που προέκυπταν. Ο κ. Κληρίδης μας απάντησε: «Σε μια μικρή χώρα όπως είναι η Κύπρος, αυτού του είδους οι συγγενικές σχέσεις και διασυνδέσεις είναι συχνά φαινόμενα»! Προφανώς και η Ρέα το παράδειγμα της Χρυστάλλας είδε και σου λέει, «εγώ που έχω στο χέρι μου το γενικό λογιστήριο της ΚΔ, δεν φτιάχνω μια λίστα για κάθε ενδεχόμενο;». Στις 22.10.2017 έγραφα από αυτή τη στήλη, ότι εξερχόμενος από τη Βουλή, ο κ. Κληρίδης που το 2013 είχε τεθεί επικεφαλής των ερευνών για το σκάνδαλο του Κουρέματος, δήλωσε ότι «οι ευθύνες για την κατάρρευση του χρηματοπιστωτικού συστήματος μιας χώρας και κατ' επέκταση της οικονομίας είναι κατ' εξοχήν πολιτικής φύσεως και διοικητικής φύσεως» και πως «το έργο των ανακριτών είναι περιορισμένο» και έστειλε το ζήτημα που φτωχοποίησε το 75% της Κύπρου στις καλένδες. Λες και είμαστε χώρα ανάδελφη, όπου τα εγκλήματα δεν έχουν αυτουργούς αλλά μόνο θύματα.

Τώρα η ρακένδυτη δικαιοσύνη ψυχορραγεί στα χέρια του νέου γεν. εισαγγελέα και το ερώτημα είναι αν μπορεί να τη σώσει…

paraschosa@kathimerini.com.cy

ΟΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / *Γράφει ο* **ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ**

Ο Ζαννέτος, ο Παππάς, το ΑΚΕΛ και η ΜΟΚΑΣ...

Χαμός έγινε στο ΑΚΕΛ από τη συνέντευξη του Βενιζέλου Ζαννέτου την περασμένη Κυριακή στην «Καθημερινή», στη συνάδελφο Μαρίνα Οικονομίδου. Ο Στεφάνου δήλωσε πως το κόμμα δεν γνώριζε ότι ο Ζαννέτος θα έδινε τη συνέντευξη, αλλά σίγουρα ο χαμός δεν προκλήθηκε μόνο γι' αυτό. Για να μην πω και το σχόλιο που ακούω συνεχώς ότι δεν δίνονται ποτέ συνεντεύξεις στελεχών του ΑΚΕΛ χωρίς προσυνεννόηση...

Προσωπικά θεωρώ πως αν ο Άντρος ή ο Στέφανος ή άλλοι της ηγεσίας γνώριζαν για την πρόθεση του Ζαννέτου μάλλον θα τον απέτρεπαν να δώσει τη συνέντευξη, ειδικά αυτή την περίοδο.

Ο χαμός στο ΑΚΕΛ προκλήθηκε γιατί ο Ζαννέτος επανέφερε το σκάνδαλο της Δρομολαξιάς, ένα θέμα-ταμπού στο ΑΚΕΛ. Η κυρία Γιαννούλα, η οποία ως γνωστόν ακούει όλα όσα ψιθυρίζονται στο ΑΚΕΛ και ακόμη περισσότερα, μου ανέφερε πως το όλο θέμα συζητήθηκε στο κόμμα και ακούστηκαν και φωνές και υπήρξαν και αντιπαραθέσεις...Αυτά όμως αφορούν καθαρά το ΑΚΕΛ και είναι ένα εσωκομματικό πρόβλημα που θα έλεγε και ο Άντρος. Εγώ σημείωσα ένα πολύ ενδιαφέρον σημείο από την πολυσυζητημένη συνέντευξη του Βενιζέλου Ζαννέτου. Την αναφορά και τις ευχαριστίες του προς τον φίλο του Νίκο Παππά του ΣΥΡΙΖΑ, ο οποίος τον επισκέφθηκε δύο φορές στη φυλακή όπου εκρατείτο.

Όπως μου έλεγε προχθές άτομο που γνωρίζει, είναι όντως παράδοξο ένας υπουργός, ο Παππάς, που ήρθε επίσημο ταξίδι με τον πρωθυπουργό (Τσίπρα) να παρατάει την επίσημη αντιπροσωπεία και τον ίδιο τον πρωθυπουργό και να τρέχει να επισκεφθεί τον φυλακισμένο του φίλο. «Κάτι πολύ σημαντικό πρέπει να ήθελε να συζητήσει μαζί του», μου είπε.

Και σημείωσε με νόημα: «Πάντως τα αρχεία της Συνεργατικής Αμμοχώστου, η οποία ήταν ελεγχόμενη από το ΑΚΕΛ, δείχνουν όντως πως οι δύο τους είχαν πολύ πιο βαθιά φιλία απ' όσο μπορούμε να φανταστούμε» και συνέχισε: «Εκτός κι αν τα εμβάσματα για υπηρεσίες από ελληνικές τράπεζες και οι διανομείς των χρημάτων από την Κύπρο σε τοπικές του ΣΥΡΙΖΑ γίνονταν εν αγνοία της τότε ηγεσίας του συνεργατισμού»...

Μου θύμισε ακόμα ότι σε ελληνικές εφημερίδες γράφτηκε πριν από μερικούς μήνες ότι πηγές του ΣΥΡΙΖΑ αποκάλυψαν ότι ο Βενιζέλος Ζαννέτος ήταν εκείνος που σύστησε στον Παππά τον γνωστό Κύπριο δικηγόρο που ασχολείται με offshore και εμπλέκεται και στα Panama Papers. Και ακόμα ότι έχουν εντοπιστεί αρχεία ότι ο εν λόγω δικηγόρος και κοινός φίλος των Παππά και Ζαννέτου, συνδεόταν με τρεις offshore. Και το κυριότερο, όπως μου είπε εμφαντικά, γράφτηκε ότι ο εν λόγω δικηγόρος ήταν μέλος της Κεντρικής Επιτροπής του ΑΚΕΛ.

Οι καλοί φίλοι στην ανάγκη φαίνονται...

Όλα αυτά τα εφιαλτικά θύμισε ξανά ο Ζαννέτος σε μια στιγμή που το ΑΚΕΛ εξαντλήθηκε από την κριτική κατά του Αναστασιάδη και του ΔΗΣΥ για τη διαφθορά και πάνω που άρχισε να του «βγαίνει»...

Και όπως λέει και η γνωστή ρήση, ενός κακού μύρια έπονται. Στις κατηγορίες του Ζαννέτου κατά του Λίλλη και του Κατσουρίδη απάντησε σχεδόν άμεσα ο Λίλλης με φωτοτυπία απόδειξης για κατάθεση που έκανε «ανώνυμα» στο ΑΚΕΛ με ένα καθόλου ευκαταφρόνητο ποσό. Η απόδειξη έγραφε εκατό χιλιάδες ευρώ!

Και όταν ο Ζαννέτος ρωτήθηκε για αυτή την εισφορά απάντησε πως δεν θυμάται! Ποιος δεν θυμάται εισφορά 100.000 ευρώ; Ή κάποιος που ηθελημένα ξεχνά ή κάποιος που έχει δει τόσο χρήμα που οι εκατό χιλιάδες του φαίνονται ως εκατό ευρώ. Δεν ξέρω σε ποια κατηγορία βρίσκεται ο Ζαννέτος. Με τις τελευταίες αποκαλύψεις η ταραχή στο ΑΚΕΛ έφτασε σε άλλο επίπεδο. Ο Άντρος μίλησε για το κακό παρελθόν του κόμματος που άφησαν πίσω τους...

Το οποίο όμως φαίνεται πως βρίσκεται συνεχώς μπροστά τους...Ωστόσο, η δική μου απορία είναι: Εκεί στη ΜΟΚΑΣ διαβάζουν εφημερίδες; Έχουν διαβάσει τη συνέντευξη και τις δηλώσεις του Ζαννέτου για την ανώνυμη εισφορά που χάθηκε από το μνημονικό του; Κάλεσε άραγε η ΜΟΚΑΣ τον Ζαννέτο για ανάκριση ή ακόμη;

ΚΟΥΙΖ: Σε ποιο κόμμα, στα υψηλά τα δώματα, συνεχίζεται έντονος καυγάς μεταξύ στελεχών για τα ψηφοδέλτια; Και έχουν μάλιστα ακουστεί και απειλές και προειδοποιήσεις και για παραιτήσεις και για δημοσιοποίηση των διαφωνιών;

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

80 χρόνια πρίν στην «Κ»

29.11.1940

ΡΟΥΜΑΝΙΑ: Η ήδη βεβαρημένη εξ ηλεκτρισμού ατμόσφαιρα εν Ρουμανία θα διέλθη αύριον (σήμερον) διά νέας επικινδύνου δοκιμασίας, κατά την τελετήν του ενταφιασμού των λειψάνων του Κοντρεάνου [φωτ.]. Υπάρχουν φόβοι ότι οι Σιδηροφρουροί θα επωφεληθούν της παρουσιαζομένης ευκαιρίας όπως προβούν εις νέας αντεκδικήσεις εκκαθαρίζοντες και τους εναπομείναντας πολιτικούς ηγέτας, οι οποίοι ενδεχομένως θα αντέδρων εις τα σχέδιά των. Ο στρατηγός Αντωνέσκου θέλων να περισώση το γόητρόν του και την εξουσίαν συνάμα, συνεσκέφθη μετά των κυριωτέρων Σωματαρχών προς αποκατάστασιν της διασαλευθείσης τάξεως αλλ' οι στρατιωτικοί ζητούν πρωτίστως την αυστηράν τιμωρίαν των ενεχομένων εις τας πολιτικάς δολοφονίας λεγεωναρίων. Δεν αποκλείεται, τελικώς, ο σημερινός πρωθυπουργός να προσφύγη εις τας υπηρεσίας του εν Ρουμανία ευρισκομένου γερμανικού στρατού. [...] Αι ημιεπίσημοι γερμανικαί ανακοινώσεις αναφέρουν ότι οι εκτελεσθέντες πολιτικοί ήσαν υπεύθυνοι διά τον φόνον του Κοντρεάνου. Εν πάση περιπτώσει 60.000 Ρουμάνων παρηκολούθησαν σήμερον εν βαθυτάτη συγκινήσει την κηδείαν του αγρίως δολοφονηθέντος πρώην πρωθυπουργού Γιόργκα.

ΔΙΑΒΕΒΑΙΩΣΗ: [...] ο Γερμανός πρεσβευτής φον Πάπεν διαβεβαίωσεν την τουρκικήν κυβέρνησιν ότι η Γερμανία δεν σκοπεί να επιχειρήσει εκστρατείαν εις τα Βαλκάνια ούτε να επιτεθή κατά της Τουρκίας. Κατά τας ίδιας πληροφορίας, η Σοβιετική Ενωσις αντιτίθεται εις πάσαν περαιτέρω διατάραξιν της ειρήνης εν τοις Βαλκανίοις, η τοιαύτη δε στάσις της Ρωσσίας έσχε μεγάλην επίδρασιν επί της αποφάσεως αυτής της Γερμανίας.

ΠΕΙΡΑΤΙΚΟ: [...] εν άγημα αποβιβασθέν εκ γερμανικού πειρατικού, το οποίον δρα εις την Καραϊβικήν, επεχείρησε να καταστρέψει την 28ην Ιουλίου ε.έ. τα μεγάλα διυλιστήρια πετρελαίου εις την ολλανδικήν νήσον Κιουρασσό, αλλ' απεκρούσθη υπό των αγγλικών δυνάμεων.

ΣΤΑΘΕΡΑ ΒΗΜΑΤΑ ΜΠΡΟΣΤΑ / *Γράφει* **Ο ΣΠΟΝΔΟΦΟΡΟΣ**

Με άριστα το 10

1 Στον βούρκο. Έδωσαν λέει προαγωγή στον σταρ των ελέγχων και κολλητό του Τσακ Νόρις κ. Χασαπόπουλο για να κλείσει το μάτι ο ελεγκτής στο σφαγείο. Μετά ο ίδιος ανέλαβε social media manager του Σάκη.

2 Στο ξύπνημα. Στην αντεπίθεσή του ο Οδυσσέας είπε πως ο Χάσικος πουλούσε τζάμια σε εταιρείες που τους έγιναν πολιτογραφήσεις. Τώρα το ανακάλυψε ο πολυμήχανος πως ο Σωκράτης έχει εργοστάσιο που προμηθεύει όλη την αγορά με τζάμια; Σίγουρα θα το ξέρει ο πολυμήχανος, αφού όλα σχεδόν τα κυβερνητικά κτήρια και με αυτήν την κυβέρνηση και με την προηγούμενη έχουν τα τζάμια του Σωκράτη. Μην πω και επί κυβέρνησης Παπαδόπουλου γιατί δεν είμαι σίγουρος.

3 Στην ουσία. Ο Οδυσσέας λέει πως υπάρχουν ποινικές υποθέσεις στο Υπουργικό επειδή έδωσε διαβατήρια στους επενδυτές της Wargaming και σε αυτούς του καζίνο. Όπα. Ποιος είναι ο Οδυσσέας, ποιο είναι το Υπουργικό, ποιος ο εισαγγελέας, ποιοι εμείς; Μπλέξαμε τα μπούτια μας,Τζακ μου;

4 Στο έγκλημα. Μα αυτοί της Wargaming και του καζίνο, μαζί δεν έφεραν στην Κύπρο περίπου ένα δισ. σε φόρους, επενδύσεις και μισθούς χιλιάδων Κυπρίων; Αυτοί είναι το πρόβλημά μας, αυτοί που ήρθαν για να μείνουν; Ενώ αν αγόραζαν έναν πύργο να στεγάσουν τα διαβατήριά τους, δεν θα είχες πρόβλημα, Σάκη μου.

«Οι μεγάλες τύχες είναι ακριβώς όπως οι σφοδροί άνεμοι, δημιουργούν μεγάλα ναυάγια». *Πλούταρχος*

5 Στο σόου. Απλά θυμίζω πως ο πολυμήχανος ασχολείται ΜΟΝΟ με ό,τι αυτός κρίνει ότι είναι πιασάρικο. Με τα χρώματα των αυτοκινήτων των υπουργών, με τους ανελκυστήρες στα κυβερνητικά κτήρια, με το χρώμα στις στολές της Ε.Φ. Γενικός ελεγκτής Hautecouture.

6 Στον στρατιώτη. Με αυτά και με τ' αλλά, θα ξεχάσουμε τον Ζανέττο, ο οποίος υπέγραφε αποδείξεις χιλιάδων ευρώ με το όνομα «ανώνυμος». Κάτι σαν άγνωστος στρατιώτης, ουπς ευεργέτης.

7 Στην ατυχία. Ακόμη μια ατυχία κτυπά την πόρτα του Άντροκ. Εκεί που πήγε να πάρει τα πάνω του ο γ.γ., ήρθαν τώρα αυτά και χάσαμε τον ύπνο μας. Άντροκ, και μη χειρότερα να λες. Γιατί υπάρχουν.

8 Στο φάρμακο. Τζιοβάννης, διαβατήρια, δικηγορικά, Ζαννέτος, Συλλούρης, ένας «διαβολεμένος» πρόεδρος, κάτι σφαγεία, και μια πανδημία που θα έφευγε τον Μάιο κατά τον Λεόντιο. Τη Λεμεσό να μας πάρει ο Ταγίπ δεν θα πάρουμε είδηση αυτή τη στιγμή, όχι την Αμμόχωστο. Όντως μας ψεκάζουν, Περδίκη μου.

9 Στις υπερβολές. Είπε δυο κουβέντες παραπάνω ο άγιος Κύκκου και το κάνατε αμέσως θέμα λες και πρώτη φορά ακούτε «χριστοπαναγίες». Όσοι είδαν από κοντά την «επένδυση» της ρωσικής Εκκλησίας στο Μοναστήρι, και δη στο Θρονί, θα δείξουν κατανόηση για το ξέσπασμα του αγίου Κύκκου.

10 Στο θαύμα. Το σωτήριο έτος 2020, δεν κάναμε ανάσταση και δεν θα κάνουμε ούτε και γέννηση του Χριστού. Όποιοι κέρδισαν το φλουρί στις βασιλόπιττες πέρσι προτείνω να αποκλειστούν διά παντός από τη διαδικασία.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: Δημητρης Λοττιδης • Διευθυντής: Ανδρεας Παρασχος • Σύμβουλος Εκδοσης : Αλκης Ανδρεου
Αρχισυντάκτρια: Μαρινα Οικονομιδου • Υπεύθυνος Υλης: Αποστολος Κουρουπακης • Υπεύθυνος Ατελιέ: Παντελης Δαμιανου

Νίκου Κρανιδιώτη 7Ε, 3ος όροφος, 2411 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: Αλεξης Παπαχελας • Διεύθυνση συντάξεως: Κωστης Φαφουτης - Νοτης Παπαδοπουλος

Οταν η τιμή της Πολιτείας σύρθηκε στο σφαγείο

Ο ελεγκτής ένιψε τη λογίστρια, εκείνη τις εταιρείες CYPRA του συζύγου της και ο τότε εισαγγελέας τας χείρας του

Οι αποκαλύψεις του πρώην υπουργού Εσωτερικών Σωκράτη Χάσικου την Πέμπτη στην Επιτροπή Ελέγχου της Βουλής, άφησαν μετέωρο κυρίως το δίδυμο Οδυσσέα Μιχαηλίδη-Κώστα Κληρίδη και τη γεν. λογίστρια, η οποία προκάλεσε μειδιάματα δηλώνοντας πως από πλευράς της «ουδέποτε υπήρξε η παραμικρή εύνοια» (προς τις εταιρείες τους συζύγου της).

Του **ΑΝΔΡΕΑ ΠΑΡΑΣΧΟΥ**

«Δεν έχω καμία απολύτως σχέση, ιδιάζουσα, απομακρυσμένη ή έστω πολύ απομακρυσμένη με τη γενική λογίστρια», διακηρύττει μέσω Twitter στις 24.11.20, ο γενικός ελεγκτής (ΓΕ) Οδυσσέας Μιχαηλίδης, ως απάντηση στον πρώην ΥΠΕΣ Σωκράτη Χάσικο. Πριν συμπληρωθούν 24 ώρες ο ΓΕ πήγε στη Βουλή, (25.11.20) και κατέθεσε έκθεση, για διενέργεια πειθαρχικής έρευνας κατά της γενικής λογίστριας (ΓΛ), Ρέας Γεωργίου και του (τότε) πρώτου λογιστή του Γεν. Λογιστηρίου, ο οποίος έδωσε οδηγίες να μην εξαργυρωθεί για λογαριασμό της Δημοκρατίας, η επιταγή ύψους 54.000 ευρώ που αφορούσε κατάσχεση εγγυητικής του ιδιοκτήτη του σφαγείου Cypra, δηλαδή του συζύγου της λογίστριας. Τα γεγονότα αυτά διαδραματίστηκαν το 2017 –και ως φαίνεται διέλαθαν της προσοχής του ΓΕ, ο οποίος σε άλλες περιπτώσεις ακόμα και τις Κυριακές σπεύδει να ελέγξει «παρανομούντες». Ας δούμε όμως πώς ο ΓΕ άργησε τρία χρόνια να ζητήσει πειθαρχική έρευνα κατά της ΓΛ και κυρίως –αν δεν έστρεψε το βλέμμα αλλού, τι δεν πήρε πρέφα:

Τι δεν πήρε πρέφα!

Στις 31.12.2015 συνομολογήθηκε σύμβαση Κτηνιατρικών Υπηρεσιών (ΚΥ) και CYPRA BIOENERGY LTD, για €540.000 ετησίως + ΦΠΑ και δικαίωμα ανανέωσης για άλλο ένα έτος. Επειδή η CYPRA δεν είχε όλες τις άδειες, η ημερομηνία έναρξης της σύμβασης ορίστηκε εντός έξι μηνών, το αργότερο. Στις 31.12.2016 : Η Κεντρική Επιτροπή Αλλαγών και Απαιτήσεων (ΚΕΑΑ), της οποίας προεδρεύει το Γενικό Λογιστήριο, δίνει την πρώτη παράταση. Στις 17.2.2017, δίνει δεύτερη παράταση και στις 10.3.2017, δίνει και Τρίτη παράταση κατά το κυπριακό δη λεγόμενο, «εμείς παπάδες εμείς τατάδες». Στις 12.5.2017, το υπουργείο Γεωργίας ζητάει γνωμάτευση από τον γενικό εισαγγελέα, ώστε οι ΚΥ να προχωρήσουν σε κατάπτωση της εγγύησης πιστής εκτέλεσης, η οποία και δίνεται από τον Κ. Κληρίδη στις 21.7.2017. Στις 4.9.2017, οι ΚΥ απαιτούν γραπτώς από την τράπεζα-εκδότη της εγγυητικής την πληρωμή των €54.000. Στο μεταξύ η CYPRA –πονηρά ενεργώντας– στις 08.09.2017 καταχωρεί αγωγή στο δικαστήριο.

Η τράπεζα στις 10.9.2017 εκδίδει επιταγή €54.000 προς τις ΚΥ, οι οποίες την παραλαμβάνουν στις 12.9.2017 και την καταθέτουν στον λογαριασμό τους στην τράπεζα. Στις 13:12 της ίδιας ημέρας οι ΚΥ παίρνουν μέσω τηλεομοιότυπου διάταγμα του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας, που απαγόρευε την κατάσχεση της εγγυητικής μέχρι το πέρας της αγωγής και ή διαταγής του Δικαστηρίου. Στις 12.9.2017, το φινάλε της πλεκτάνης γράφεται από τηλεφώνημα ανώτερου λειτουργού του Γενικού Λογιστηρίου, προς το Λογιστήριο του υπουργείου Γεωργίας και οδηγίες όπως οι ΚΥ ζητήσουν από την τράπεζα απόσυρση της επιταγής. Έτσι η επιταγή που είχε κατατεθεί στον λογαριασμό των ΚΥ, επιστρέφεται στις ΚΥ. Στις 02.11.2017, η ΚΔ καταχωρεί ένσταση και 18 μήνες μετά στις 10.06.2019, το δικαστήριο ακυρώνει το προσωρινό διάταγμα! Αυτά, τα τριτοκοσμικά διαδραματίστηκαν από τις 31.12.2015 μέχρι τις 10.06.2019 και στα οποία, η CYPRA του Γιώργου Γεωργίου και το Γενικό Λογιστήριο της ΚΔ του οποίου προΐσταται η σύζυγός του Ρέα Γεωργίου, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, πρωταγωνίστησαν.

Πανδημία-αποκαλύψεις

Το απόστημα που δημιουργήθηκε γύρω από τις εταιρείες CYPRA και διογκωνόταν ανέλεγκτο και ανεξέλεγκτο για χρόνια ουδείς θα το έπαιρνε πρέφα, αν δεν κακοφόρμιζε με την πανδημία COVID-19, ώστε να αποκαλυφθούν τα δεκάδες κρούσματα μεταξύ των παράνομα εργαζομένων στο συγκεκριμένο σφαγείο και να αρχίσει να ξετυλίγεται το κουβάρι της διαφθοράς και της σύμπραξης αξιωματούχων, της ΕΥ, του ΓΛ, της Αρχής Κρατικών Ενισχύσεων, με το CYPRA, σύμφωνα και με όσα κατέθεσε ο πρώην ΥΠΕΣ την Πέμπτη στη Βουλή. Από την πλευρά του, ο ΓΕ Οδυσσέας Μιχαηλίδης επιχείρησε να πείσει τη Βουλή και τους φορολογούμενους πολίτες ότι δεν τα εντόπισε προηγουμένως και μόλις την περασμένη Τετάρτη (25.11.20) κατέθεσε έκθεση, για διενέργεια πειθαρχικής έρευνας εναντίον της ΓΛ και του (τότε) πρώτου λογιστή. Η δε Ρέα Γεωργίου, χωρίς προφανώς να θεωρεί ότι όταν προΐσταται δημόσιων προσφορών η σύζυγος, είναι απαράδεκτο και επιλήψιμο, ο σύζυγος να εμπλέκεται και να διεκδικεί, δήλωσε μέρα μεσημέρι και εντός Βουλής, το παρακάτω κορυφαίο: «Ουδέποτε από την πλευρά μου υπήρξε η παραμικρή εύνοια. Όλες μου οι αποφάσεις είναι αξιόπιστες, παρά την αλλεπάλληλη επίθεση από τα ΜΜΕ εναντίον μου. Δέχομαι μια απίστευτα αδικαιολόγητη στοχοποίηση. Και τώρα με στοχοποιείτε με στόχο την εξόντωσή μου. Λυπάμαι πολύ.» Υποψιαζόμαστε ότι οι φορολογούμενοι λυπούνται περισσότερο κυρία λογίστρια, που

> *Ο Κώστας Κληρίδης απάντησε σε επιστολή του ΥΠΕΣ για τα έργα και τις ημέρες ελεγκτή και λογίστριας μετά από 18 μήνες. Αποφάνθηκε δε ότι δεν τρέχει οτιδήποτε που να τον αφορά…*

δεν μπορούν να ανακράξουν ως είθισται για κάθε θεσμό που εκπροσωπείται επάξια, «άξιος ο μισθός σας»! Ο ελεγκτής, βλέποντας πως το γεφύρι πίσω του γκρεμιζόταν κι ακούγοντας μέσα του τη φωνή να επαναλαμβάνει φορτικά, «ο σώζων εαυτόν σωθήτω», «έδωσε» στυγνά τη λογίστρια στην Επιτροπή Ελέγχου, καταλήγοντας ότι: «…για όλες τις ενέργειες κρατείτο ενήμερη, και συμφωνούσε».

Ο ακροβολιστής

Σαν πυροβολισμός ακροβολιστή ακούστηκε στην αίθουσα η βολή προς τον ελεγκτή, του αναπληρωτή διευθυντή ΚΥ Χριστόδουλου Πίπη: «Μας διατάξατε με επιστολές να σταματήσουμε τη διαδικασία των προσφορών για την διαχείριση απο-βλήτων χωρίς την αναθέτουσα αρχή. Απευθυνθήκαμε στη Νομική Υπηρεσία η οποία χαρακτήρισε το γεγονός απαράδεκτο. Ωρυόταν ο Χασαπόπουλος να πάρει την προσφορά ο CYPRA». Οι παριστάμενοι εκείνη την ώρα έμαθαν ότι ο Ανδρέας Χασαπόπουλος, που εκ μέρους της ΕΥ παρενέβαινε υπέρ των εταιρειών CYPRA σε όλη τη διαδικασία με πλειάδα επιστολών το 2014-15, τον Μάιο του 2015, προήχθη σε διευθυντή Τεχνικού Ελέγχου της ΕΥ από επιτροπή υπό τη λογίστρια και τον ελεγκτή!

Την αποκάλυψη έκανε ο Σωκράτης Χάσικος που εμφανίστηκε ενώπιον της Επιτροπής Ελέγχου σαν έτοιμος από καιρό, με γραπτό κείμενο και με 6 επισυναπτόμενα έγγραφα που κατέθεσε στην Επιτροπή. Συνοπτικά τόνισε: «Όταν μιλούμε για 'πλάτες' προς τη CYPRA και τη ΓΛ αυτές ήταν πρωτίστως 'πλάτες' της ΕΥ.Το θέμα της εγγυητικής που 'ανακάλυψε' ο ΓΕ κάποια χρόνια μετά, είναι τρανταχτή απόδειξη της 'πλάτης'. Η χθεσινή απαίτηση του ΓΕ για πειθαρχική έρευνα εναντίον της ΓΛ δεν πείθει κανένα ούτε δικαιολογεί την μέχρι χθες συμπεριφορά της ΕΥ. Μέσα από την ιστορία, τόσο του Σφαγείου Κοφίνου, όσο και της περιβόητης προσφοράς για τη διαχείριση των ζωικών προϊόντων την οποία ανέλαβε η θυγατρική της CYPRA LTD, CYPRA BIOENERGY LTD, είναι πέρα από εμφανές ότι υπήρχε όλα αυτά τα χρόνια μία άνευ προηγουμένου στήριξη από την ΕΥ προς την εταιρία CYPRA, ιδιοκτησίας του συζύγου της ΓΛ». Γλαφυρά περιέγραψε ο Σ. Χάσικος την προσπάθεια διάσωσης και αξιοποίησης του Σφαγείου Κοφίνου ώστε να καλυφθεί, όσο γινόταν, από το χρέος των 30 εκατ. που συσσωρεύτηκε διαχρονικά και προκειμένου να μη δημιουργηθεί το σημερινό μονοπώλιο που έχει το σφαγείο CYPRA: «Σε όλη αυτή την πορεία είχαμε πάντα απέναντί μας τη CYPRA, την ΕΥ και την Αρχή Κρατικών Ενισχύσεων».

Ο Πιλάτος

Ο Σωκράτης Χάσικος δεν έκρυψε λόγια ούτε και για τον τέως γενικό εισαγγελέα Κώστα Κληρίδη, στον οποίο πήρε δύο χρόνια να απαντήσει σε σχετική επιστολή που του έστειλε ο υπουργός Εσωτερικών το 2015. Το Φεβρουάριο του 2017 ο εισαγγελέας, απάντησε στον ΥΠΕΣ, Σ. Χάσικο νίπτοντας τας χείρας του καθώς αποφαινόταν: «Ο Γ. Ελεγκτής δεν είναι διοικητικό όργανο, οι δε αποφάσεις που λαμβάνει και οι έλεγχοι τους οποίους διενεργεί και οι ενέργειες στις οποίες προβαίνει δεν συνιστούν διοικητικές πράξεις, αποφάσεις ή παραλείψεις. Με αυτή την έννοια σε καμία περίπτωση δεν υπόκεινται στον έλεγχο του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας αλλά ούτε και του Διοικητικού Δικαστηρίου». Για τη Λογίστρια αναφέρει: «Έστω και εάν αυτή ενήργησε ετεροχρονισμένα ή καθυστερημένα εγείροντας θέμα προσωπικού κωλύματος στο να εκφέρει άποψη λόγω της εμπλοκής εταιρείας του συζύγου της, το γεγονός παραμένει ότι ούτε στο ενδιάμεσο διάστημα, ούτε μετέπειτα φαίνεται να είχε συμμετάσχει στη διαδικασία, έτσι ώστε να παραβιάζονται οι αρχές του Διοικητικού Δικαίου». Πιο Πιλάτος πεθαίνεις! Εκείνο που δεν ξέρουμε είναι αν ο Κώστας Κληρίδης άφησε αρκετό νερό για να νίψουν κι άλλοι τας χείρας τους, σε αυτή τη ρημαγμένη από αξιοπρέπεια και εντιμότητα Πολιτεία.

Ο Σωκράτης Χάσικος, αποκάλυψε ότι ο Ανδρέας Χασαπόπουλος, που εκ μέρους της ΕΥ παρενέβαινε υπέρ των εταιρειών CYPRA, προήχθη σε διευθυντή Τεχνικού Ελέγχου της ΕΥ από επιτροπή υπό τη λογίστρια και τον ελεγκτή!

Η λογίστρια Ρέα Γεωργίου, προκάλεσε μειδιάματα όταν δήλωσε πως από πλευράς της «ουδέποτε υπήρξε η παραμικρή εύνοια» (προς τις εταιρείες τους συζύγου της εννοείται).

Τι λέει στην «Κ» ο Εισαγγελέας

Το ότι «έχουν γνώση οι φύλακες» είναι το συμπέρασμα που προέκυψε μετά από σχετική συνομιλία μας, με τον νυν γενικό εισαγγελέα Γιώργο Σαββίδη, ο οποίος μας δήλωσε σχετικά: «Πέραν των ειδικών θεμάτων που έχουν παραπεμφθεί στη Νομική Υπηρεσία για γνωμάτευση, ο γενικός εισαγγελέας σαφώς και παρακολουθεί τα τεκταινόμενα σε σχέση με τις εταιρείες CYPRA και τους διάφορους ισχυρισμούς που έχουν προβληθεί στη Βουλή και στα ΜΜΕ. Θα αξιολογηθούν όλα τα δεδομένα και θα ενεργήσουμε αναλόγως αν και εφόσον κριθεί σκόπιμο».

ΑΡΘΡΟ / *Του* **ΔΗΜΗΤΡΗ ΜΑΤΘΑΙΟΥ**

Έχουν τα λόγια αξία;

Διαβάζοντας κανείς τον πιο πάνω τίτλο εύκολα μπορεί να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η απάντηση στο ερώτημα αυτό είναι πάρα πολύ απλή και καταφατική. Στον ταλαίπωρο τόπο μας, όμως, η απάντηση δεν είναι και τόσο ξεκάθαρη και ειδικότερα στις περιπτώσεις όπου αφορά λόγια που προέρχονται από πολιτικά πρόσωπα και δημόσιους αξιωματούχους. Η αντίληψη ότι τα πρόσωπα αυτά προβαίνουν, τις πλείστες των περιπτώσεων, σε δηλώσεις και υποσχέσεις κενού περιεχομένου είναι διαχρονική. Ωστόσο, αυτό που συμβαίνει τα τελευταία χρόνια είναι πρωτάκουστο.

Ολοένα και περισσότερα σκάνδαλα βγαίνουν στην επιφάνεια στα οποία, όπως εκ των προτέρων διαφαίνεται, εμπλέκονται αξιωματούχοι από όλες σχεδόν τις βαθμίδες της πολιτικής διακυβέρνησης. Η διαφθορά έχει διεισδύσει όχι μόνο στα πολιτικά δώματα, αλλά έχει διακλαδωθεί σε όλες τις εκφάνσεις του κοινωνικοοικονομικού οικοδομήματος, που δύσκολα μπορεί να ξεριζωθεί. Η συχνότητα εμφάνισης σκανδάλων, καθώς και η έκτασή τους καταδεικνύουν ότι η διαφθορά δεν είναι «προνόμιο» των λίγων. Αντιθέτως, οι εμπλεκόμενοι είναι, κατά την ταπεινή μου άποψη, πολύ περισσότεροι απ' ό,τι νομίζουμε. Η διαφθορά δεν έχει συγκεκριμένο «πολιτικό χρώμα» και τα τελευταία σκάνδαλα αποδεικνύουν του λόγου το αληθές.

> *Η εμπιστοσύνη των πολιτών όσον αφορά πολιτικά πρόσωπα και θεσμούς δέχεται εκ νέου σοβαρό πλήγμα και όλα δείχνουν πως οδηγούμαστε στην πλήρη απαξίωση.*

Την ίδια στιγμή οι πολιτικοί αξιωματούχοι υπόσχονται καταπολέμηση της διαφθοράς και ολοκληρωτική εξάλειψή της. Και σε αυτό το σημείο ακριβώς εντοπίζεται το πρόβλημα που αναφέρθηκε στην αρχή του συγκεκριμένου άρθρου. Οι υποσχέσεις αυτές δεν μπορούν να είναι τίποτα άλλο παρά λόγια άνευ σημασίας και περιεχομένου. Ουτοπικό να αναμένει κανείς ότι τα ίδια πρόσωπα που εμπλέκονται, άμεσα ή έμμεσα, σε σκάνδαλα και αποτελούν μέρος του προβλήματος που ονομάζεται διαφθορά, θα προχωρήσουν στη λήψη μέτρων για καταπολέμησή της και κατά συνέπεια να τιμωρήσουν τους εαυτούς τους ή στενά/συγγενικά τους πρόσωπα. Η εμπιστοσύνη των πολιτών όσον αφορά πολιτικά πρόσωπα και θεσμούς δέχεται εκ νέου σοβαρό πλήγμα και όλα δείχνουν πως οδηγούμαστε στην πλήρη απαξίωση. Περιπτώσεις που ξεπροβάλλουν από καιρού εις καιρόν, συνήθως παραπέμπονται σε ερευνητικές επιτροπές τα πορίσματα των οποίων είτε δεν οδήγησαν σε κανένα απολύτως αποτέλεσμα είτε κλειδώθηκαν σε συρτάρια χωρίς να γίνει ποτέ γνωστό το περιεχόμενό τους. Άρα, οι μέχρι τώρα πράξεις και ενέργειες το μόνο που κατάφεραν να επιτύχουν είναι να ενισχύσουν την άποψη των πολιτών ότι στο τέλος θα «επικρατήσει» η ατιμωρησία και το κατεστημένο που για τόσα χρόνια λυμαίνεται τον τόπο μας.

Φτάσαμε, λοιπόν, σε σημείο που όποιες λέξεις και να ειπωθούν, όποιες υποσχέσεις και να δοθούν οι πολίτες δεν αναμένουν ουσιαστικό αποτέλεσμα. Τα λόγια (των εμπλεκομένων) έχουν πράγματι «χάσει» τη σημασία τους. Το μόνο που μπορεί να αντιστρέψει την κατάσταση αυτή είναι να γίνουν επιτέλους οι απαραίτητες πράξεις που θα επιφέρουν το επιθυμητό αποτέλεσμα που δεν μπορεί να είναι άλλο από την εξάλειψη της διαφθοράς και της παραδειγματικής τιμωρίας των ενόχων. Βέβαια, αυτό δεν μπορεί να επιτευχθεί από τη μια στιγμή στην άλλη, είναι όμως απελπιστικά αναγκαία η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των πολιτών μέσω των απαραίτητων ενεργειών. Ίδωμεν.

Ο κ. Δημήτρης Ματθαίου είναι πολιτικός επιστήμονας.

Ο ΕΡΣΙΝ ΤΑΤΑΡ ΣΤΗΝ «Κ»

Λύση δύο κρατών με μετακίνηση συνόρων

Να θέσουμε στις συνομιλίες λύση δύο κρατών με κυριαρχική ισότητα και όχι να χάσουμε άλλα 40 χρόνια συζητώντας ομοσπονδία

Συνέντευξη στον **ΝΙΚΟ ΣΤΕΛΓΙΑ**

Ο Ερσίν Τατάρ, στη συνέντευξή του στην «Κ», λέει ότι εξαρχής αποκλείει λύση ομοσπονδίας και προτάσσει ως ιδανικό ένα μοντέλο δύο κρατών και διπλής κυριαρχίας, απαιτεί «αναπροσαρμογή συνόρων», και καλεί τους Ε/κ να προσφύγουν στην «Επιτροπή Ακίνητης Περιουσίας» για το Βαρώσι, διότι ως ισχυρίζεται, δεν έχει την πολυτέλεια να αγνοήσει τις αποφάσεις του ΕΔΑΔ.

–Ως ο νέος Τ/κ ηγέτης θεωρείτε ότι το κεφάλαιο της ομοσπονδίας έχει κλείσει;

–Ο λαός μας στις προεδρικές εκλογές επέλεξε την κατεύθυνση της λύσης δύο κρατών. Όσα δήλωσα κατά τη διαδικασία των προεδρικών εκλογών, στην τελετή παράδοσης, κατά την επίσκεψή μου στην Τουρκία, στην πρώτη μας συνάντηση με τον κ. Αναστασιάδη και στην 37η επέτειο του κράτους μας στις 15 Νοεμβρίου, είναι σαφή. Ο πρόεδρος της Τουρκικής Δημοκρατίας, κ. Ερντογάν, και ο υπουργός Εξωτερικών, κ. Τσαβούσογλου, ήταν εξίσου πολύ σαφείς. Η στάση μας είναι ξεκάθαρη. Οι συνομιλίες για την ομοσπονδία που ξεκίνησαν το 1977 κατέρρευσαν ολοσχερώς στο Κραν Μοντάνα τον Ιούλιο του 2017 λόγω της στάσης της ε/κ πλευράς.

> *Οι συνομιλίες για ομοσπονδία που ξεκίνησαν το 1977 κατέρρευσαν ολοσχερώς στο Κραν Μοντάνα το 2017 λόγω της στάσης της ε/κ πλευράς.*

–Πού στηρίζετε αυτή σας τη θέση;

–Η ε/κ πλευρά έχει καταστήσει σαφές ότι δεν επιθυμεί να μοιραστεί μαζί μας το κράτος και τα πλούτη του νησιού. Ήταν σαφείς οι προθέσεις της απορρίπτοντας ακόμη και το σχέδιο Ανάν του ΟΗΕ, το οποίο σε πολλά σημεία ήταν εναντίον μας. Κατά μία έννοια, η διαδικασία στο Κραν Μοντάνα έδειξε ξεκάθαρα ότι δεν μπορεί να υπάρξει συμβιβασμός με τη σημερινή στάση της ε/κ πλευράς.

–Στο σημερινό αδιέξοδο δεν διαδραματίζει ρόλο και η στάση της τ/κ πλευράς;

–Οι Τουρκοκύπριοι δεν θα έλεγαν ποτέ ναι σε μια συμφωνία στην οποία δεν θα διαιωνίζεται η αποτελεσματική και πραγματική εγγύηση της Τουρκίας. Από τώρα και στο εξής ας μην περιμένει κανείς ότι θα εγκαταλείψουμε το δικαίωμά να κυβερνήσουμε τους εαυτούς μας, το κράτος μας, ή το αίτημά μας για κυριαρχική ισότητα. Κανείς δεν πρέπει να περιμένει από εμάς να κάνουμε εδαφικές παραχωρήσεις τις οποίες δεν είμαστε σε θέση να αποδεχθούμε. Ναι στην αναπροσαρμογή των συνόρων, αλλά όχι στους διακανονισμούς που θα μετέτρεπαν εκ νέου τους ανθρώπους μας σε πρόσφυγες. Συζητάμε το καθεστώς ιδιοκτησίας, αλλά δεν υπάρχει κανένας τρόπος, με το οποίο θα μπορούσαμε να πούμε ναι στους διακανονισμούς που αγνοούν τους τίτλους ιδιοκτησίας που έχουμε εκδώσει αλλά και ό,τι έχει συμβεί όλα αυτά τα χρόνια.

Συζητάμε κάθε λογική πρόταση, που θα οδηγεί τους Τ/κ προς τα εμπρός, που δεν θα επισκιάζει την ασφάλειά μας, δεν θα σπάζει τους δεσμούς μας με την Τουρκία, δεν θα αγνοεί την κυριαρχική μας ισότητα, δεν θα καταστρέφει την κοινωνικοοικονομική μας ζωή με διακανονισμούς για θέματα γης και ιδιοκτησίας, λέει στην «Κ» ο κ Ερσίν Τατάρ, οριοθετώντας στην ουσία νέες κόκκινες γραμμές της τ/κ πλευράς.

Κυριαρχική ισότητα

–Με βάση τα προαναφερόμενα, ποια είναι η δική σας οπτική για τη λύση του Κυπριακού;

–Επιθυμούμε πλέον να θέσουμε στο τραπέζι των συνομιλιών τη λύση των δύο κρατών που θα βασίζεται στην κυριαρχική ισότητα (σ.σ. egemene itlik στα τουρκικά). Τα δύο κράτη θα επιλύσουν τα υφιστάμενα προβλήματα και στην πορεία θα λαμβάνουμε αποφάσεις που θα ωφελήσουν τους δύο λαούς και θα ενισχύσουν τον πλούτο, την ευημερία και την ειρήνη. Αυτή είναι η ρεαλιστική προσέγγιση στο Κυπριακό. Δεν επιθυμούμε να χάσουμε άλλα 40 χρόνια στις συνομιλίες για την ομοσπονδία. Ο λαός μας δικαίως περιμένει από εμάς να λάβουμε μέτρα για να πάρουμε τη θέση που μας αξίζει στον κόσμο. Φανταστείτε ότι λόγω της στάσης της ε/κ πλευράς δεν μπορούμε ακόμη να πραγματοποιήσουμε απευθείας πτήσεις και οι νέοι μας δεν μπορούν να συμμετάσχουν σε αθλητικούς αγώνες, οι ομάδες μας δεν μπορούν καν να παίξουν με τις ομάδες της Τουρκίας.

–Θα επιμείνετε στη λύση των δύο κρατών ακόμη και στην περίπτωση που η ε/κ πλευρά την απορρίψει;

–Φυσικά και θα επιμείνω. Αυτή είναι η ορθή επιλογή, η οποία είναι προς όφελος της Κύπρου.

–Σε περίπτωση που ξεκινήσει η συζήτηση της λύσης των δύο κρατών θα έρθουν στο τραπέζι επιλογές που θα ικανοποιούν την ε/κ πλευρά, όπως λ.χ. η επιστροφή εδαφών και η απόσυρση στρατευμάτων;

> *Ναι στην αναπροσαρμογή των συνόρων, αλλά όχι στους διακανονισμούς που θα μετέτρεπαν εκ νέου τους ανθρώπους μας σε πρόσφυγες.*

–Πρώτα ας ξεκινήσουμε τη διαπραγμάτευση για τη λύση των δύο κρατών, και στη συνέχεια θα αξιολογήσουμε το τι μπορεί να συζητηθεί, τι θέλει η άλλη πλευρά, και τι μπορούμε να δώσουμε. Η στάση μας είναι σαφής: Συζητάμε και αξιολογούμε κάθε λογική πρόταση, όλα όσα θα οδηγήσουν τους Τ/κ προς τα εμπρός, όχι προς τα πίσω, και που δεν θα επισκιάσουν την ασφάλειά μας, δεν θα σπάσουν τους δεσμούς μας με την Τουρκία, δεν θα αγνοήσουν την κυριαρχική μας ισότητα, δεν θα καταστρέψουν την κοινωνικοοικονομική μας ζωή με διακανονισμούς για θέματα γης και ιδιοκτησίας.

Η διχοτόμηση στη θάλασσα και το Βαρώσι

–Σε περίπτωση που ξεκινήσει η συζήτηση για εναλλακτικά σχέδια λύσης, θα έρθει στο προσκήνιο και το ενδεχόμενο της διχοτόμησης στη θάλασσα και διαμοιρασμού των υδρογονανθράκων;

–Αυτό το ζήτημα θα είναι μέρος των διαπραγματεύσεων. Η πρότασή μας για εξερεύνηση των υδρογονανθράκων εξακολουθεί να ισχύει, αλλά η ε/κ πλευρά δεν την αποδέχεται. Προτείνουμε συνεργασία και συνεταιρισμό. Ωστόσο, η ε/κ πλευρά ισχυρίζεται ότι «θα πράξω ό,τι επιθυμώ και αν συμφωνείτε μαζί μου, θα σας δώσω κάτι, αλλά θα αποκλείσω την Τουρκία».

–Σε ποια φάση βρίσκεται το σχέδιό σας για άνοιγμα του Βαρωσιού και αν η διαδικασία θα συνεχιστεί ανεξάρτητα από τις διαπραγματεύσεις στο Κυπριακό;

–Ναι, θα συνεχιστεί. Θα συνεχίσουμε να λαμβάνουμε μέτρα σχετικά με το Βαρώσι σύμφωνα με τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΑΔ). Οι Ε/κ φίλοι μας, οι κάτοικοι του Βαρωσιού πριν από το 1974, πρέπει να υποβάλουν αίτηση στην Επιτροπή Ακίνητης Περιουσίας. Προσωπικά έχω καταστήσει σαφές ότι το κλειστό Βαρώσι δεν θα είναι πλέον μια πόλη φάντασμα, ότι θα ανοίξει, και ότι ο στόχος μας είναι να γίνει και πάλι ένας τουριστικός παράδεισος, και έχω την έγκριση του λαού μας γι' αυτό το σχέδιο. Οι Ε/κ φίλοι μας και η διεθνής κοινότητα πρέπει να αποφασίσουν. Μας ζητείται να λάβουμε υπόψη μας τις αποφάσεις του ΕΔΑΔ, ναι ή όχι; Τα ψηφίσματα των Ηνωμένων Εθνών είναι συμβουλευτικά. Ωστόσο, μας υποδεικνύεται ότι πρέπει να συμμορφωνόμαστε στις αποφάσεις του ΕΔΑΔ. Αυτό κάνουμε. Αν δεν συμμορφωθείς, θα τιμωρηθείς.

ΑΡΘΡΟ / *Του* **ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΧΑΤΖΗΧΑΜΠΗ**

Αρσινόη, Αμμόχωστος, Famagusta, Βαρώσια - Τώρα τι;

Η επιστροφή της Αμμοχώστου ήταν πάντα εκ των ων ουκ άνευ της λύσης αλλά και συνιστούσε εξ αρχής προτεραιότητα που επιβεβαιώθηκε από τη Συμφωνία Υψηλού Επιπέδου του 1979 και τα Ψηφίσματα 550 και 789. Η απόρριψη του Αμερικανοαγγλοκαναδικού Σχεδίου το 1978 από τον πρόεδρο Κυπριανού ήταν καταστροφική για την πόλη και τους κατοίκους της, όπως και εντελώς αναιτιολόγητη, αφού η επιστροφή τους θα ήταν ανεξάρτητη από την έκβαση των συνομιλιών με την έναρξη των οποίων θα πραγματοποιείτο. Το ψήφισμα 550 που ακολούθησε δεν αξιοποιήθηκε, όπως δεν αξιοποιήθηκε ούτε το επόμενο ψήφισμα 789, πολλές υπήρξαν δε οι χαμένες ευκαιρίες.

Αντίθετα, η επιστροφή της Αμμοχώστου παραμερίσθηκε μέσα και από την παρανοημένη «Αμμοχωστοποίηση» του Κυπριακού, όχι χωρίς αλλότρια οικονομικά και άλλα κίνητρα, με αποτέλεσμα η πόλη να καταστεί, όπως επιδίωκε η Τουρκία, όμηρος της λύσης. Οι δυνατότητες για επιστροφή της Αμμοχώστου εξανεμίζονταν έτσι μέσα στα χρόνια που επέφεραν συνεχή πρόσθετη φθορά των κατοίκων της και της ίδιας και επέκταση του εποικισμού της έξω από την περίκλειστη πόλη, η δε λύση όλο και καθυστερούσε, δαιμονοποιούμενη μέσα και από την απόρριψη του σχεδίου Ανάν. Ήταν όμως πάντα αντιληπτό ότι, όσο η περίκλειστη πόλη δεν εποικίζετο, η διατήρηση του καθεστώτος της συντηρούσε την προοπτική της επιστροφής της όπως και των πλείστων άλλων τμημάτων της Αμμοχώστου όπως προνοείτο και στο σχέδιο Ανάν.

Με την κατάρρευση των συνομιλιών στο Κραν Μοντάνα, ο κίνδυνος εκδήλωσης τουρκικής πρωτοβουλίας για περαιτέρω εποικισμό της Αμμοχώστου και ανατροπή του καθεστώτος της περίκλειστης πόλης διαφάνηκε ως σαφής δυνατότητα. Η κυβέρνηση προειδοποιήθηκε τότε έντονα και επανειλημμένα, ιδιαίτερα μέσα από τη γνωστή από τριετίας πρόταση των Θεοφίλου-Αρέστη-Χατζηχαμπή, για τον κίνδυνο αυτό και κλήθηκε να αναλάβει η ίδια την πρωτοβουλία των κινήσεων, υποβάλλοντας μια συγκεκριμένη πρόταση στη βάση των 550 και 789 με τέτοια στοιχεία αλλά και οφέλη για τους Τουρκοκύπριους, ώστε να προλάβει τέτοια εξέλιξη και να εξασφαλίσει τη στήριξη της Ε.Ε. και της διεθνούς κοινότητας για μια νέα προώθηση της υπόθεσης της Αμμοχώστου. Δυστυχώς, η κυβέρνηση αδιαφόρησε όχι μόνο για την υποβολή τέτοιας πρότασης, αλλά και για τον κίνδυνο ανοίγματος της περίκλειστης πόλης υπό τουρκοκυπριακή διοίκηση, κίνδυνο όχι μόνο για την ίδια την πόλη και την προοπτική της λύσης, αλλά και για τη στάση που θα εκαλούντο οι κάτοικοί της να τηρήσουν σε τέτοιο ενδεχόμενο, αφού θα ευρίσκοντο ενώπιον μιας αμείλικτης πραγματικότητας.

Οι δυνατότητες για επιστροφή της Αμμοχώστου εξανεμίζονταν έτσι μέσα στα χρόνια που επέφεραν συνεχή πρόσθετη φθορά των κατοίκων της και της ίδιας και επέκταση του εποικισμού της έξω από την περίκλειστη πόλη,

Οι προειδοποιήσεις αυτές συνέχισαν χωρίς αποτέλεσμα, παρά και τη σταδιακή εκδήλωση των τουρκικών προθέσεων για άνοιγμα της περίκλειστης πόλης και προσανατολισμό στη λύση δύο κρατών, με την κυβέρνηση να διασκεδάζει τέτοιους κινδύνους και να αποδίδει τις τουρκικές δηλώσεις σε κινήσεις τακτικής και εντυπωσιασμού. Για πάνω από τρία χρόνια δε μετά από το Κραν Μοντάνα όχι μόνο δεν υπήρξε πρωτοβουλία της προς την κατεύθυνση νέων συνομιλιών, αλλά και οι σχέσεις με την τουρκοκυπριακή πλευρά κινήθηκαν μεταξύ της στασιμότητας και της χειροτέρευσης. Ακόμα και επί των ημερών του κυρίου Ακιντζί, ένθερμου υποστηρικτή της συμφωνημένης λύσης δικοινοτικής. διζωνικής ομοσπονδίας, οι προθέσεις των εκφραστών των αντίθετων αυτής αντιλήψεων ήταν σαφείς. Τώρα που άλλαξε η τ/κ ηγεσία, οι προθέσεις αυτές υλοποιούνται, διαψεύδοντας και τις εκτιμήσεις της κυβέρνησης. Η αντίδραση της κυβέρνησης για τον αυξημένο κίνδυνο ως εκ της αλλαγής ηγεσίας δεν εξηγεί γιατί τα τρία χρόνια μετά από το Κραν Μοντάνα που ήταν ακόμα ηγέτης των Τ/κ ο κύριος Ακιντζί δεν τα εκμεταλλεύτηκε ώστε να προχωρούσαμε σε επανάληψη των συνομιλιών για λύση, τουλάχιστον αποδεχόμενη την εισήγηση του Τουρκοκύπριου ηγέτη ώστε το πλαίσιο του γενικού γραμματέα να καθίστατο στρατηγική συμφωνία. Γνωρίζει εξ άλλου ότι προβαίνοντας σε καταδίκες, διαμαρτυρίες και κλήσεις για κυρώσεις της Ε.Ε. δεν αποφεύγεται ο κίνδυνος για την πόλη. Χαρακτηρίζοντας δε αυτό που γίνεται στην πόλη ως τρίτη εισβολή, δεν απαντά γιατί, ως κράτος, διαπιστώνει και καταγγέλλει απλώς την εισβολή χωρίς να αντιδρά ανάλογα, αφού δεν φρόντισε να την αποτρέψει, όταν προειδοποιείτο και διαφαίνετο καθαρά ότι υπήρχε ο κίνδυνος να επέλθει.

Τώρα η κυβέρνηση εκφράζει την άποψη ότι ενδεχόμενη επιδίωξη των κατοίκων της πόλης για αποκατάστασή τους στις περιουσίες τους μέσω μαζικών προσφυγών στην τουρκοκυπριακή Επιτροπή εγκυμονεί σοβαρούς κινδύνους, δημιουργείται δε μία ευρύτερη αντίληψη ότι ενδεχόμενη επιστροφή τους υπό τουρκοκυπριακή διοίκηση σε περίπτωση ανοίγματος της πόλης θα συνιστά οριστική καταδίκη της υπόθεσης της Αμμοχώστου, αν όχι και του Κυπριακού, ανάγοντας έτσι και σε διάσταση εθνικής ευθύνης την αντίδρασή τους. Είναι όμως εντελώς άδικο να φορτώνεται στους Αμμοχωστιανούς αυτή η ευθύνη ώστε να την αποποιούνται εκείνοι που πραγματικά τη φέρουν μέσα στα χρόνια, διότι οι Αμμοχωστιανοί είναι οι μόνοι που δεν οδήγησαν τα πράγματα εδώ που είναι. Αρκεί που για δεκαετίες παραμερίστηκε η προτεραιότητα της επιστροφής της πόλης τους που παρέχουν τα 550 και 789 και δεν αξιοποιήθηκαν οι δυνατότητες για επιστροφή της. Ας μη προστεθεί στον πόνο και στην αγωνία όσων Αμμοχωστιανών ακόμα ζουν, και στο κρίμα όσων πέθαναν χωρίς να επιστρέψουν, και τέτοιο εκβιαστικό βάρος για το οποίο καθόλου δεν ευθύνονται. Το ενδεχόμενο αυτό, που κανείς δεν πρέπει να επιθυμεί, πρέπει μάλλον να αποφευχθεί ώστε να μη χρειαστεί να αντιμετωπιστεί.

Η ευθύνη για αποτροπή του είναι στην ίδια την κυβέρνηση μέσα από την άμεση επιδίωξη της λύσης, ανταποκρινόμενη θετικά στην πρόσκληση του γενικού γραμματέα για τη νέα διάσκεψη και αποδεχόμενη ανεπιφύλακτα το πλαίσιό του στο σύνολό του ώστε η νέα διάσκεψη να συνεχίσει πράγματι από εκεί που έμεινε με την αναγκαία διαπραγμάτευση που στο Κραν Μοντάνα δεν έγινε. Αυτό θα βεβαιώσει και την αξιοπιστία μας στη λύση δικοινοτικής, διζωνικής ομοσπονδίας με πολιτική ισότητα, που είναι διαχρονικά η κύρια απαίτηση των Τουρκοκυπρίων και το αντάλλαγμα για τις δικές μας απαιτήσεις στο εδαφικό και την ασφάλεια. Χωρίς λύση, ο κίνδυνος ανοίγματος της Αμμοχώστου υπό τουρκοκυπριακή διοίκηση θα είναι όχι απλώς πιθανός αλλά βέβαιος. Και τότε οι κάτοικοι της πόλης ενδεχομένως να μην έχουν άλλη επιλογή, στην οποία θα έχουν εξαναγκαστεί από τη διαχρονική παραμέληση και τελική καταστροφή της υπόθεσης της Αμμοχώστου, από το να επιλέξουν μεταξύ αφενός της επιστροφής και διεκδίκησης των περιουσιών τους μέσα από τα τουρκοκυπριακά ένδικα μέσα, όπως ορίζουν οι αποφάσεις του ΕΔΑΔ και αφετέρου της εγκατάλειψής τους, αν όχι στις αβάσιμες αξιώσεις του ΕΒΚΑΦ, σίγουρα σε νέους σφετεριστές χρήστες. Μια τέτοια επιλογή θα είναι το αποτέλεσμα όχι δική τους ευθύνης αλλά ευθύνης του κράτους.

Ο κ. Δημήτριος Χατζηχαμπής είναι πρώην πρόεδρος του Ανωτάτου Δικαστηρίου.

Η Επιτροπή Αποζημιώσεων δεν έχει ρευστό

Πενιχρές οι επιδόσεις της στο περιουσιακό από το 2014, έχοντας καταβάλει ένα μέρος μόνο των επιδικασθέντων χρημάτων

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ**

Το κάλεσμα της Τουρκίας σε Αμμοχωστιανούς να επιστρέψουν στις περιουσίες τους, στην περίκλειστη πόλη, ενδεχομένως να δίνει μια εικόνα για την κατάσταση που επικρατεί εντός της επιτροπής που έχει συστήσει η Τουρκίας στα Κατεχόμενα και επιλαμβάνεται ε/κ περιουσιών. Η πρόθεση της Τουρκίας να επιστρέψει περιουσίες σε Ε/κ ιδιοκτήτες έχει να κάνει και με την αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ένδικου μέσου, σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΑΔ), οι επιδόσεις του οποίου από το 2006 δεν ήταν οι αναμενόμενες, σύμφωνα με πρόσωπα που παρακολουθούν στενά τις εξελίξεις στα Κατεχόμενα. Εκτίμηση η οποία δεν μπορεί να θεωρηθεί εξωπραγματική, αν ληφθούν υπόψη τα επίσημα στοιχεία της επιτροπής της Τουρκίας στα κατεχόμενα. Ο Αχιλλέας Δημητριάδης, δικηγόρος και με πολύχρονη εμπειρία σε θέματα ε/κ περιουσιών των Κατεχομένων, εντοπίζει μεγάλη δυστοκία της επιτροπής στην καταβολή των αποζημιώσεων για τις περιπτώσεις εκείνες των προσφυγών που έχουν ολοκληρωθεί. Με βάση τα επίσημα στοιχεία, η επιτροπή της Τουρκίας από το 2006 έως τον Νοέμβριο του 2020 εμφανίζεται να έχει συμφωνήσει στην καταβολή 312.118.627 λιρών Αγγλίας (GBP). Ωστόσο, το ποσό που έχει καταβάλει στους Ε/κ ιδιοκτήτες που προσέφυγαν σε αυτή δεν φαίνεται να ξεπερνά τα 200 εκατομμύρια λίρες Αγγλίας. Σύμφωνα δε με τον Τ/κ δικηγόρο Μουράτ Χακί, ο οποίος έχει αναλάβει Ε/κ που αποτάθηκαν στην Επιτροπή, οι πληρωμές έχουν σταματήσει από το 2014 ένεκα έλλειψης ρευστού.

Παρά τον έντονο δημόσιο διάλογο για τις προσφυγές Ε/κ ιδιοκτητών στην Επιτροπή της Τουρκίας στα Κατεχόμενα, με βάση επίσημα στοιχεία, οι εκτάσεις που έτυχαν θεραπείας αντιπροσωπεύουν μόνο το 0,8% του συνόλου των ε/κ περιουσιών.

Αιτήσεις και αποζημιώσεις της Επιτροπής Ακίνητης Περιουσίας στα Κατεχόμενα (2006-2020)

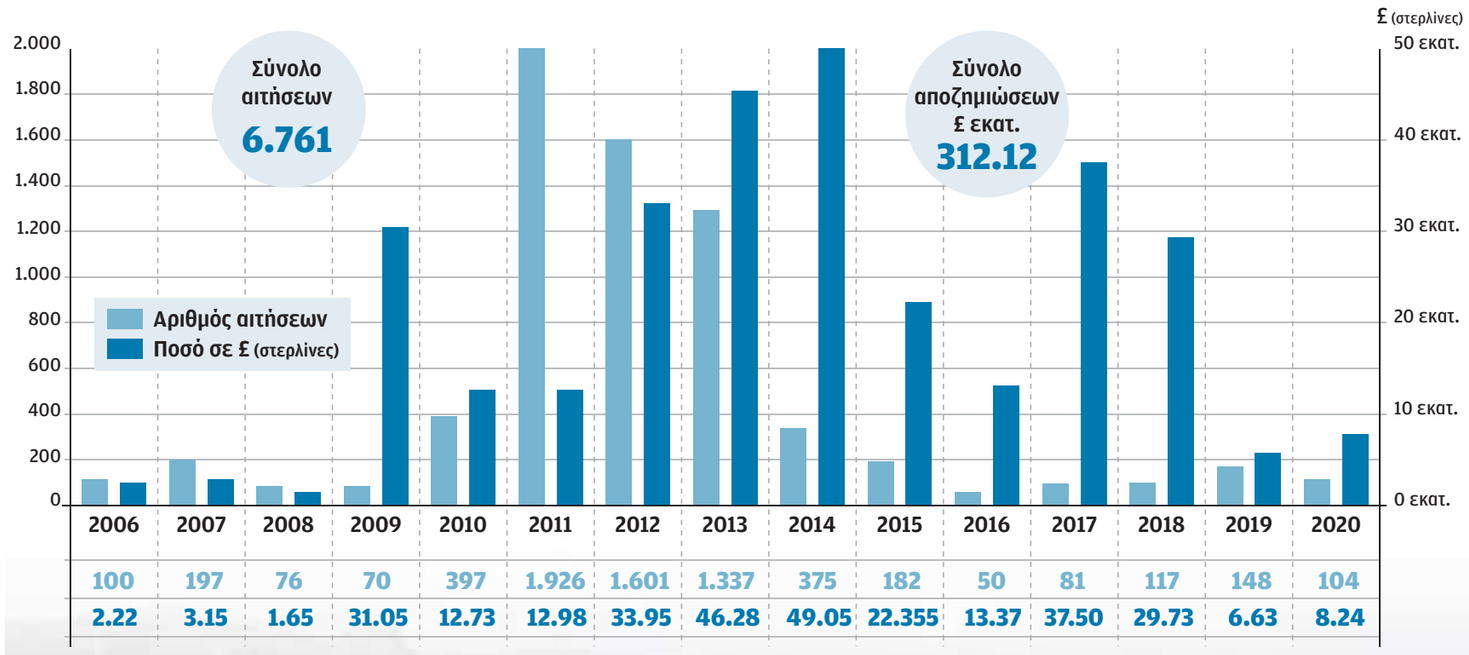

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Αριθμός αιτήσεων	100	197	76	70	397	1.926	1.601	1.337	375	182	50	81	117	148	104
Ποσό σε £ (στερλίνες)	2.22	3.15	1.65	31.05	12.73	12.98	33.95	46.28	49.05	22.355	13.37	37.50	29.73	6.63	8.24

Η επιτροπή στα Κατεχόμενα έχει σταματήσει την καταβολή των αποζημιώσεων σε Ε/κ ιδιοκτήτες ένεκα έλλειψης οικονομικών πόρων. Από τα 312 εκατ. στερλίνες που έχουν συμφωνηθεί η Επιτροπή παρουσιάζεται να έχει καταβάλει ποσό που αγγίζει τα 180 εκατ. στερλίνες.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η απόφαση του ΕΔΑΔ για την επιτροπή

Δεκαεννέα χρόνια μετά την πρώτη του καταδικαστική απόφαση κατά της Τουρκίας για παραβίαση του δικαιώματος της περιουσίας, στην υπόθεση της Τιτίνας Λοϊζίδου, το ΕΔΑΔ άλλαξε τα μέχρι τότε δεδομένα στις προσφυγές Ε/κ προσφύγων κατά της Τουρκίας. Το ΕΔΑΔ το 2010 απέρριψε την προσφυγή στην υπόθεση Δημόπουλου κατά της Τουρκίας, θεωρώντας την Επιτροπή που έχει συσταθεί στα Κατεχόμενα από την Τουρκία ως ικανοποιητικό ένδικο το οποίο μπορεί να επιληφθεί ζητημάτων που άπτονται του περιουσιακού ζητήματος. Τα κακά μαντάτα στο ζήτημα του τρόπου προσφυγών στο ΕΔΑΔ, είχαν εμφανισθεί τέσσερα χρόνια πριν στην υπόθεση Μύρας Ξενίδη Αρέστη. Το ΕΔΑΔ τότε, αν και καταδίκασε την Τουρκία, επιδικάζοντας στην αιτήτρια αποζημιώσεις ύψους οκτακόσιων χιλιάδων ευρώ για παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων της και απώλεια χρήσης της περιουσίας της, στην απόφασή του σημείωνε πως αναγνωρίζει ως θετική την προσπάθεια της Τουρκίας για σύσταση εσωτερικών ένδικων μέσων στα Κατεχόμενα που θα επιλαμβάνονται υποθέσεων περιουσιών προτού αυτές καταλήξουν ενώπιόν του.

Οι προσφυγές

Το έργο της επιτροπής της Τουρκίας στα Κατεχόμενα ξεκίνησε στις 17 Μαρτίου 2006, ημερομηνία από την οποία δέχεται αιτήσεις από Ε/κ ιδιοκτήτες περιουσιών στα κατεχόμενα. Μέχρι και τον Νοέμβριο του 2020 η επιτροπή εμφανίζει να έχει δεχθεί 6.761 αιτήσεις. Η επιτροπή της Τουρκίας εγκαινίασε το έργο της ως ικανοποιητικό εσωτερικό ένδικο μέσο για ζητήματα ε/κ περιουσιών, σύμφωνα με το ΕΔΑΔ, με μια αίτηση για ένα διαμέρισμα στην Κερύνεια το οποίο αποζημιώθηκε με το ποσό των 390 χιλιάδων λιρών Αγγλίας. Ωστόσο, η πρώτη αποζημίωση που δόθηκε από την επιτροπή για ε/κ περιουσία των κατεχομένων, αφορούσε ακίνητο 8452 τ.μ. στην κατεχόμενη Λευκωσία και η αποζημίωση που συμφωνήθηκε και δόθηκε ήταν ύψους 295 χιλιάδων λιρών Αγγλίας. Ένα στοιχείο με ιδιαίτερη σημασία είναι οι αυξομειώσεις που καταγράφονται από το 2006 μέχρι σήμερα, στις προσφυγές Ε/κ. Όπως φαίνεται και στον πίνακα μετά τις δύο πρώτες χρονιές (2006, 2007), το ενδιαφέρον υποχώρησε αισθητά. Η αύξηση των αιτήσεων ξεκίνησε σταδιακά από το 2010. Την επόμενη χρονιά άγγιξε τις 2 χιλιάδες για να ξεκινήσει η υποχώρηση του αριθμού αιτήσεων και να σταθεροποιηθεί μεταξύ 100 και 200 αιτήσεων τον χρόνο. Με βάση τα στοιχεία αυτά, οι περισσότερες αιτήσεις φαίνεται να υποβλήθηκαν τη διετία 2011 - 2012, με μια πρώτη αιτία τις χαμηλές, την περίοδο εκείνη, προσδοκίες επίλυσης του πολιτικού προβλήματος. Την περίοδο εκείνη υποβλήθηκαν ενώπιον της Επιτροπής οι μεγαλύτερες υποθέσεις που αφορούσαν ανταλλαγή μεγάλων εκτάσεων ε/κ περιουσιών στα Κατεχόμενα. Από το 2013 οι αιτήσεις που έγιναν αφορούσαν μικρές εκτάσεις. Ένας επιπρόσθετος λόγος κάμψης του ρυθμού αιτήσεων θεωρείται και η μη καταβολή των αποζημιώσεων από το 2014 και μετά.

Οι αποζημιώσεις

Όπως προκύπτει κατά ξεκάθαρο τρόπο, από τα στοιχεία που δημοσιοποιεί η επιτροπή της Τουρκίας στα κατεχόμενα για τις ε/κ περιουσίες, που οι ιδιοκτήτες τους έχουν αποταθεί κοντά της, η επικρατούσα θεραπεία είναι αυτή των αποζημιώσεων μέσω φιλικού διακανονισμού, ενώ ένας μεγάλος αριθμός αιτήσεων αποσύρθηκαν από τους Ε/κ αιτούντες. Στο πρώτο σκέλος, του φιλικού διακανονισμού, ο αριθμός των υποθέσεων αυτό ξεπέρασε τις 1000. Από το σύνολο των αιτήσεων που υποβλήθηκαν υπάρχουν και πέραν των 120 που για διάφορους λόγους αποσύρθηκαν από τους ιδιοκτήτες των περιουσιών.

Οι εκτάσεις

Από τότε που το ΕΔΑΔ έκρινε την επιτροπή της Τουρκίας στα Κατεχόμενα ως ικανοποιητικό εσωτερικό ένδικο μέσο θεραπείας για ζητήματα περιουσιών, έντονη συζήτηση διεξάγεται για όσους Ε/κ καταφεύγουν στην επιτροπή. Ωστόσο, από τα στοιχεία προκύπτει πως οι εκτάσεις ε/κ περιουσιών που έτυχαν διακανονισμού, με τον ένα ή άλλο τρόπο, είναι μικρές σε σχέση με το σύνολο των περιουσιών που βρίσκονται υπό παράνομη κατοχή. Όπως υποστηρίζει ο δικηγόρος Αχιλλέας Δημητριάδης, σε σχέση με το σύνολο των ε/κ περιουσιών, μόνο ένα μικρό κομμάτι έτυχε θεραπείας μέσω της επιτροπής της Τουρκίας. Στοιχεία που καταρρίπτουν τους ισχυρισμούς για μαζικό ξεπούλημα περιουσιών στην Τουρκία και το υποτελές σε αυτή καθεστώς στα Κατεχόμενα. Με βάση τα στοιχεία που παρουσιάζει η επιτροπή, θεραπείας έχει τύχει ε/κ γη εκτάσεως 34,6 εκατομμυρίων τ.μ. που σε σκάλες ισοδυναμεί με 25.872, έκταση που αντιπροσωπεύει το 0,8% επί του συνόλου των ε/κ περιουσιών στα Κατεχόμενα.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΠΑΥΛΟΥ ΑΓΓΕΛΙΔΗ**

Αμμοχωστοποίηση ή τουρκοποίηση

Την περασμένη Πέμπτη στις 11 Νοεμβρίου 2020 πρόσεξα μια ανάρτηση του κ. Κ. Λόρδου που σχολίαζε ανακοινώσεις της Κίνησης Προσφύγων Αμμοχώστου και του Συνδέσμου Ξενοδόχων Αμμοχώστου (Κατεχόμενης). Οι δύο οργανώσεις κονταροχτυπιούνταν με το αν η επιστροφή της Αμμοχώστου κάτω από τουρκοκυπριακή διοίκηση είναι εφικτή ή θα ήταν καλύτερη η επιστροφή κάτω από τη διοίκηση των Ηνωμένων Εθνών. Ο Κ. Λόρδος, αφού υπενθυμίζει ότι τα σχετικά ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας κατοχυρώνουν την επιστροφή των Ελληνοκυπρίων κάτω από ελληνοκυπριακή διοίκηση, διερωτάται προς τι ο διάλογος για το καθεστώς επιστροφής. Αφήνει καθαρά να εννοηθεί ότι δεν πρέπει να γίνουν σημαία της ελληνοκυπριακής πλευράς, γιατί θα κατέστρεφαν την προοπτική συνολικής λύσης του Κυπριακού.

Παίρνοντας τη συζήτηση ένα βήμα πιο πέρα θα έλεγα ότι μια τέτοια συζήτηση θα ήταν ατελέσφορη και θα εμπόδιζε την τελική διευθέτηση του κυπριακού προβλήματος. Η κυβέρνηση των ΗΠΑ του απερχόμενου προέδρου Τραμπ άφησε ευτυχώς και κάποια καλά για την ελληνοκυπριακή πλευρά. Ο υπουργός Εξωτερικών Πομπέο είχε μια πολύ ορθή υπό τις περιστάσεις αντίληψη για τις ελληνοτουρκικές διαφορές και το Κυπριακό. Έτσι ενθάρρυνε σε μεγάλο βαθμό τον γενικό γραμματέα του ΟΗΕ Αντόνιο Γκουτιέρες να εμπλακεί ενεργά στην προσπάθεια λύσης του Κυπριακού. Για συγκυρίες, που δεν είναι της παρούσας, η προσπάθεια Γκουτιέρες βρήκε υποστήριξη και από τη Ρωσία. Έτσι στο Κραν Μοντάνα ο γενικός γραμματέας κατέληξε σε μια σύνοψη, που στην πραγματικότητα αποτελούσε σύνοψη όλων των πτυχών του Κυπριακού συμπεριλαμβανομένων εδαφικού, ελεύθερης διακίνησης, ασφάλειας και εγγυήσεων. Τα μόνα μικρά ερωτηματικά που έμειναν στο θέμα των εγγυήσεων, όπως ρητά συμφωνήθηκε ότι η Ελλάδα και η Τουρκία θα σταματούσαν να είναι εγγυήτριες, ήταν τα χρονοδιαγράμματα της αποχώρησης των ξένων στρατευμάτων πλην των βρετανικών των οποίων η παραμονή διασφαλιζόταν με τις Συνθήκες Εγγύησης και Εγκαθίδρυσης.

Και οι έχοντες στην εξουσία δεν είναι μόνο οι κρατικοί αξιωματούχοι. Ασφαλώς περιλαμβάνουν και τις κομματικές. Έτσι δεν είναι μόνο ο Αναστασιάδης και οι εμπλεκόμενοι υπουργοί του που έχουν εξουσίες. Ο Νικόλας, ο Σιζόπουλος και ο Λιλλήκας δεν έχουν κομματικές εξουσίες;

Στο Κραν Μοντάνα ο γενικός γραμματέας κατέληξε σε μια σύνοψη, που στην πραγματικότητα αποτελούσε σύνοψη όλων των πτυχών του Κυπριακού συμπεριλαμβανομένων εδαφικού, ελεύθερης διακίνησης, ασφάλειας και εγγυήσεων.

Όμως, στο Κραν Μοντάνα στη συνάντηση όπου όλοι φαίνονταν να συμφωνούν, ο υπουργός Εξωτερικών της Ελλάδας κ. Ν. Κοτζιάς, απροειδοποίητα και αδικαιολόγητα έθεσε θέμα άμεσης αποχώρησης των ξένων στρατευμάτων. Στην αρχή ο Ν. Αναστασιάδης φάνηκε συγχυσμένος, αλλά μέχρι το βραδινό δείπνο φάνηκε να είναι πλήρως ταυτισμένος και σε ομοφωνία με τον Ν. Κοτζιά. Έτσι έθεσαν θέμα άμεσης αποχώρησης των ξένων στρατευμάτων. Η συγχορδία Ν. Κοτζιά και Ν. Αναστασιάδη είχε κάνει τη δουλειά της. Ούτε η τελευταία απέλπιδα προσπάθεια του Μουσταφά Ακιντζί για λογικά χρονοδιαγράμματα δεν βρήκε ανταπόκριση.

Ήταν πλέον φανερό ότι οι δυνάμεις της μη λύσης είχαν επικρατήσει τόσο στην Κύπρο, όσο και στην Ελλάδα. Ασφαλώς είναι αφελής όποιος πιστεύει ότι την επόμενη της υπογραφής, τα τουρκικά στρατεύματα (40.000) και τα ολιγάριθμα ελληνικά στρατεύματα (2.000 – 2.500) θα έπαιρναν τα αεροπλάνα της επιστροφής.

Πίσω από την παράλογη απαίτηση κρύβονταν όλοι οι κύκλοι (δεξιοί και αριστεροί) που στηρίζουν τόσο την πολιτική αλλά και την οικονομική ύπαρξή τους στη διατήρηση της εκκρεμότητας.

Η ιστορία των διαβατηρίων απέδειξε περίτρανα ότι ο κυβερνητικός πατριωτισμός έχει βάση τις θέσεις εξουσίας. Και οι έχοντες την εξουσία δεν είναι μόνο οι κρατικοί αξιωματούχοι. Ασφαλώς περιλαμβάνουν και τις κομματικές. Έτσι δεν είναι μόνο ο Αναστασιάδης και οι εμπλεκόμενοι υπουργοί του που έχουν εξουσίες. Ο Νικόλας, ο Σιζόπουλος και ο Λιλλήκας δεν έχουν και αυτοί κομματικές εξουσίες;

Πρέπει, λοιπόν, οι πολίτες, αφού αντιληφθούν τους καρπούς από τις κρατικές πολιτικές εξουσίες, να βάλουν όλους του πολιτικούς «σε καραντίνα» και να αναγκάσουν τον πρόεδρο Αναστασιάδη να πάει και υπογράψει τη συμφωνία. Η συγκυρία της ανάληψης εξουσίας από τον Τζο Μπάιντεν φαίνεται να είναι ευνοϊκή για τη συμπλήρωση της διαδικασίας στον Κραν Μοντάνα.

Όλοι όμως που συμφωνούμε, πρέπει να βρούμε τον δρόμο της συνεργασίας έτσι που ο Ν. Αναστασιάδης να αναγκαστεί να συμπληρώσει την ατέλειωτη συμφωνία και να αφήσει κατά μέρος τις ανόητες δικαιολογίες που απλώς τον εκθέτουν ακόμα περισσότερο.

Η δημοσιοποίηση των ενεργειών της δεύτερης κυβέρνησης Αναστασιάδη γελοιοποιούν όχι μόνο τον ίδιο, αλλά και την ελληνοκυπριακή πλευρά, η οποία παρουσιάζεται ότι είναι εκείνη που επείγεται για συνολική διευθέτηση του Κυπριακού.

Ο κ. Παύλος Αγγελίδης είναι δικηγόρος.

Η πενταμερής δεν θα είναι διαδικαστική

Η Τζέιν Χολ Λουτ έρχεται τη Δευτέρα (30/11) στην Κύπρο για να διαπιστώσει αν υπάρχει μέση οδός μεταξύ των δύο πλευρών

Του ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες
ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Τα ΗΕ εκτιμούν ότι από τις δηλώσεις της Τουρκίας και της σημερινής τ/κ ηγεσίας δεν προκύπτει πλήρης απόρριψη της διαδικασίας.

Οι οδηγίες που έχει από τον γενικό γραμματέα η Τζέιν Χολ Λουτ είναι να βρει τον τρόπο για να φέρει τα ενδιαφερόμενα μέρη σε μια άτυπη σύνοδο 5+1 για το Κυπριακό. Διπλωματικές πηγές επισημαίνουν μάλιστα στην «Κ» πως παρά τα όσα ακούγονται για διαδικαστική συνάντηση, αυτό στο οποίο προσβλέπει ο γ.γ. του ΟΗΕ είναι μια ουσιαστική συζήτηση μεταξύ των δύο κοινοτήτων και των τριών εγγυητριών (στην παρουσία του ΟΗΕ ως του συν ένα). Η κ. Λουτ θα έρθει όχι απλώς για να ακούσει και να καταγράψει τις στάσεις των πλευρών, αλλά για να διαπιστώσει πού βρίσκεται η μέση οδός και να συμβάλει έτσι στην προεργασία του Αντόνιο Γκουτιέρες για την άτυπη πενταμερή, που θα μπορούσε να συγκληθεί εκτός απροόπτου ακόμα και τον Ιανουάριο.

Τα Ηνωμένα Έθνη αναζητούν αυτή τη μέση οδό, καθώς διαπιστώνουν ότι από τις δηλώσεις και τις ενέργειες της Τουρκίας και της σημερινής τ/κ ηγεσίας δεν προκύπτει πλήρης απόρριψη της διαδικασίας. Τα Η.Ε. επίσης καταγράφουν άμεσες και έμμεσες αναφορές της τουρκικής πλευράς που μπορεί να παραπέμπουν σε ποιο πακέτο προσβλέπει για να επιδείξει εποικοδομητική στάση. Καλά ενημερωμένος συνομιλητής της «Κ» σημείωσε μάλιστα δηκτικά πως φαίνεται να υπάρχει περισσότερη ευελιξία από ό,τι θα ήθελαν οι Ε/κ και λιγότερη από ό,τι θα ήθελαν οι Τ/κ. Αφήνοντας να νοηθεί πως την ε/κ πλευρά θα τη βόλευε τακτικά μια άτεγκτη Τουρκία, ενώ οι Τ/κ που βρίσκονται στους δρόμους θα ήθελαν περισσότερα ανοίγματα από την Τουρκία όσον αφορά την προοπτική ομοσπονδίας.

Αυτό που προσβλέπει ο Αντόνιο Γκουτιέρες είναι μια ουσιαστική συζήτηση μεταξύ των δύο κοινοτήτων και των τριών εγγυητριών δυνάμεων.

Την ίδια στιγμή, οι Βρυξέλλες βρίσκονται σε στάση αναμονής και με τους θεσμούς και αρκετά κράτη μέλη να έχουν πλέον κακή διάθεση απέναντι στην Τουρκία λόγω και των αχρείαστων ενεργειών στο Βαρώσι και τις αναφορές σε δύο κράτη – ενέργειες που υπερβαίνουν τις διμερείς διαφορές επί των ΑΟΖ. Ταυτόχρονα, όμως, επενδύουν στην επανέναρξη των διαπραγματεύσεων ως ένα κομμάτι του παζλ που θα φέρει προοπτικές για μια δύσκολη περιοχή σε μια δύσκολη περίοδο.

Ο παράγοντας Ερτζάν

Αυτό που αντιλαμβάνονται τα Ηνωμένα Έθνη σύμφωνα με αξιόπιστες πηγές είναι πως οι κινήσεις στο Βαρώσι γίνονται ουσιαστικά για να εξασφαλίσουν την προσοχή των Ε/κ και της διεθνούς κοινότητας, αλλά και να ασκήσουν πίεση. Όπως λέγεται σε διπλωματικούς κύκλους, με τον τρόπο που ενεργεί η τ/κ ηγεσία και η Τουρκία στο Βαρώσι θέλει να προκαλέσει ενόχληση, αντιλαμβάνεται πως προκαλεί ενόχληση, και ξέρει πως όλα τα υπόλοιπα μέρη αντιλαμβάνονται πως αυτό ακριβώς κάνει. Ωστόσο, η διάγνωση του διεθνούς παράγοντα είναι πως η τουρκική πλευρά στέλνει το μήνυμα πως θέλει μια σημαντική παραχώρηση. Οι ίδιες πηγές δείχνουν τις πρόσφατες δηλώσεις του Ερσίν Τατάρ για το αίτημα των απ' ευθείας πτήσεων στο εξωτερικό από το παράνομο σήμερα αεροδρόμιο του Ερτζάν. Το αίτημα αυτό, πέρα από μέρος του λαϊκίστικου ρεπερτορίου της τ/κ πλευράς στο Κυπριακό, στο πλαίσιο της επιδίωξης για άρση της απομόνωσης, είναι και αυτό που έχει συζητηθεί στο παρελθόν ως αντάλλαγμα για επιστροφή των Βαρωσίων πριν από τη λύση, και έχει πολλάκις απορριφθεί δημόσια από την ε/κ πλευρά.

Δεν είναι τυχαίο το ότι η κ. Λουτ έχει ήδη μιλήσει αρκετές φορές με το Λονδίνο πριν από την κάθοδό της στη Λευκωσία (όπου θα μείνει μόνο μία ημέρα πριν φύγει για Αθήνα και Άγκυρα). Η τ/κ πλευρά όταν ζητάει απ' ευθείας πτήσεις άλλωστε απευθύνεται κυρίως στο Ηνωμένο Βασίλειο όπου ζει μεγάλος αριθμός Κυπρίων. Αν όμως το ενδεχόμενο των απευθείας πτήσεων θεωρείται απομακρυσμένο, το Λονδίνο φαίνεται ήδη να συμφωνεί και να στέλνει το μήνυμα (μέσω και μιας σειράς πρόσφατων συνεντεύξεων του Ύπατου Αρμοστή Στίβεν Λίλι) πως θεωρεί πως υπάρχει μέση οδός μεταξύ των θέσεων των πλευρών που μπορεί να οδηγήσει σε λύση εντός των παραμέτρων του ΟΗΕ.

Βαρώσια και... αέριο;

Η κ. Λουτ δεν έχει εντολή από τον γ.γ. του ΟΗΕ να επικεντρωθεί στο θέμα των Βαρωσίων, καθώς τα Ηνωμένα Έθνη θεωρούν πως πρόκειται για ένα μέρος του συνολικού προβλήματος. Δηλαδή εκεί που θέλει να επικεντρωθεί ο κ. Γκουτιέρες είναι στις προοπτικές συζήτησης επί του συνολικού πλαισίου της 30ής Ιουνίου 2017. Αυτό που αξίζει να καταγράψουμε, επιχειρώντας να καταλάβουμε τις προθέσεις της τ/κ και της τουρκικής πλευράς, είναι τους χαμηλότερους ρητορικούς τόνους στο θέμα του φυσικού αερίου. Πλέον οι αναφορές που γίνονται από τ/κ πλευράς αφορούν τα δύο κράτη ως εναρκτήρια θέση και την κυριαρχική ισότητα, και όχι τον διαμοιρασμό του φυσικού αερίου πριν από τη λύση. Στη συνέντευξή του στον Νίκο Στέλγια που δημοσιεύεται σήμερα στην «Κ» (σελ. 4) ο Τ/κ ηγέτης απαντά σε ερώτηση για τους υδρογονάνθρακες και το ενδεχόμενο διχοτόμησης και στη θάλασσα με μερικές μόνο φράσεις, επισημαίνοντας πως «αυτό το ζήτημα θα είναι μέρος των διαπραγματεύσεων».

Οι Βρυξέλλες είδαν τους Τ/κ στους δρόμους

Οι διαμαρτυρίες των Τ/κ μετά την εκλογή Τατάρ αλλά και κατά την επίσκεψη του Ταγίπ Ερντογάν στο Βαρώσι δεν πέρασαν φυσικά απαρατήρητες από τα Ηνωμένα Έθνη – αλλά δεν πέρασαν απαρατήρητες ούτε από τις Βρυξέλλες. Μπορεί σε αυτή τη φάση η Κομισιόν να αποφεύγει επιμελώς να πάρει θέση και να δηλώσει προθέσεις, απαντώντας σε ερωτήσεις δημοσιογράφων για την επίσκεψη του συμβούλου του Ερντογάν, Ιμπραήμ Καλίν, στις Βρυξέλλες την Παρασκευή 20 Νοεμβρίου απλά με μια παραπομπή στις προηγούμενες δηλώσεις Ευρωπαίων αξιωματούχων. Όμως το μη δεσμευτικό ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για την Τουρκία και η μεγάλη πλειοψηφία με την οποία εγκρίθηκε (631 ψήφους υπέρ, 3 κατά και 59 αποχές) με καθολική στήριξη από όλες τις ομάδες, αντικατοπτρίζει την αυστηρή στάση που υιοθετείται στις Βρυξέλλες. Στους θεσμούς η αίσθηση που επικρατεί είναι πως ο Ταγίπ Ερντογάν έχει χάσει πολιτικό κεφάλαιο και αξιοπιστία λόγω της συμπεριφοράς της Τουρκίας, ερχόμενη σε σύγκρουση με τον Εμανουέλ Μακρόν χωρίς ουσιαστικό λόγο και αφήνοντας την Άγκελα Μέρκελ εκτεθειμένη μετά την αποτυχία της προσπάθειας γεφύρωσης των διαφορών.

Όμως περισσότερο έχουν ενοχλήσει οι ενέργειες και οι δηλώσεις στα Βαρώσια, καθώς και οι αναφορές σε λύση δύο κρατών, κεφάλαιο που κανένας στην Ε.Ε. δεν θέλει να ανοίξει σε αυτή τη φάση. Αυτά τα δύο θέματα δεν είναι αντίστοιχα με τις διενέξεις για το φυσικό αέριο, οι οποίες ήταν καθαρά διμερή ζητήματα στα οποία η κάθε πλευρά έχει τη δική της ερμηνεία για το τι λέει το διεθνές δίκαιο, και στις οποίες η Ε.Ε. απλώς παίρνει το μέρος δύο κρατών μελών ενώ η Τουρκία παίζει στα όρια της νομιμότητας.Οι κινήσεις στα Βαρώσια και οι προσπάθειες αλλαγής της βάσης λύσης είναι για τις Βρυξέλλες προσπάθεια επιδείνωσης του στάτους κβο σε μια ήδη δύσκολη περίοδο. Για αυτό και δημιούργησε τη δυναμική για το ψήφισμα που εγκρίθηκε την Πέμπτη.

Οι αναφορές στο ψήφισμα στις διαδηλώσεις των Τ/κ με τη συμμετοχή του Μουσταφά Ακιντζί, αλλά και στις διαμαρτυρίες κατά της επίσκεψης Ερντογάν, είναι επίσης σινιάλο πως στις Βρυξέλλες λαμβάνονται υπόψη οι Τ/κ ως Ευρωπαίοι πολίτες και πως η βούλησή τους αφορά την Ε.Ε. Πλέον η στάση των θεσμών στις Βρυξέλλες αλλά και των εθνικών κυβερνήσεων θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από την εξέλιξη των επαφών Λουτ και το πώς θα συμπεριφερθεί η Τουρκία. Ήδη η Γαλλία μέσω του ΥΠΕΞ Λε Ντριάν έχει ζητήσει απτές ενέργειες πέρα από τις πρόσφατες δηλώσεις του Ταγίπ Ερντογάν. Το κατά πόσο η δημιουργία ατμόσφαιρας επιστροφής στις διαπραγματεύσεις αρκεί για να αλλάξει το κλίμα είναι κάτι που θα διαφανεί τις επόμενες μέρες, αν και τα πράγματα είναι δύσκολα για την Τουρκία.

Μήνυμα Δένδια προς την Ε.Ε. ενόψει της Συνόδου

Η Ε.Ε. πρέπει να καταλήξει σε συμπεράσματα που θα δώσουν στην Τουρκία ένα σαφές σημάδι ότι έχει ξεπεράσει τα όρια, ότι η συμπεριφορά της είναι απαράδεκτη, επισήμανε την Παρασκευή ο υπουργός Εξωτερικών Νίκος Δένδιας, σκιαγραφώντας τη συνολική στάση που ακολουθεί η Αθήνα ενόψει του ευρωπαϊκού Συμβουλίου στις 10 και 11 Δεκεμβρίου. Η συγκεκριμένη δήλωση του κ. Δένδια στο δίκτυο Bloomberg ήλθε ενώ το «Ορούτς Ρέις», παρακολουθούμενο πάντα από τις Ενοπλες Δυνάμεις (Ε.Δ.), έκανε την πιο κοντινή διέλευσή του από το σύμπλεγμα του Καστελλόριζου το βράδυ της Πέμπτης (περί τα 7 ν.μ. από τη Στρογγύλη).

Ο κ. Δένδιας, από την πλευρά του, σε σειρά συνεντεύξεων που παραχώρησε σε ξένα δίκτυα, αναφέρθηκε στη στάση της Τουρκίας αλλά και στις ευκαιρίες που δόθηκαν από την Ε.Ε. «Ορισμένες φορές η Ε.Ε. επέτρεψε στην Τουρκία να καταλήξει σε λανθασμένα συμπεράσματα, και αυτό δεν είναι καλό για την Τουρκία, δεν είναι καλό για την Ενωση, δεν είναι καλό για την ειρήνη και τη σταθερότητα στη Μεσόγειο και στην ευρύτερη περιοχή», είπε ο κ. Δένδιας (Αλ Αραμπίγια). Ο υπουργός Εξωτερικών αναφέρθηκε και στον αποσταθεροποιητικό ρόλο της Αγκυρας στον αραβικό κόσμο, επισημαίνοντας ότι «η Τουρκία προσπαθεί να υπονομεύσει την κυβέρνηση του προέδρου Αλ Σίσι στην Αίγυπτο», εισέβαλε στη Συρία και στο Ιράκ και, γενικότερα, «είναι παρούσα όπου υπάρχει πρόβλημα».

Νωρίτερα, σε άλλη συνέντευξή του στο Bloomberg, ο κ. Δένδιας επισήμανε ότι «η Ευρώπη δεν μπορεί να προσποιείται ότι η Τουρκία ενεργεί με αποδεκτό τρόπο στην περιοχή», καλώντας την Ε.Ε. να λάβει μέτρα περιορισμού της «παραβατικής και προκλητικής πολιτικής» της Αγκυρας. Ο υπουργός Εξωτερικών επανέλαβε την ετοιμότητα της ελληνικής κυβέρνησης να προχωρήσει σε διάλογο με την Τουρκία, επισημαίνοντας ότι «εάν οι δύο χώρες δεν καταλήξουν σε συμφωνία, το ζήτημα θα πρέπει να παραπεμφθεί στο Διεθνές Δικαστήριο». Μάλιστα, ο υπουργός Εξωτερικών υποδεικνύει τα ήδη υφιστάμενα παραδείγματα διεθνών συμφωνιών που συνήψε η Ελλάδα με την Ιταλία και την Αίγυπτο. «Εάν η τουρκική πλευρά θελήσει να βρει λύσεις με την Ελλάδα, αυτό θα είναι πολύ εύκολο», είπε, λέγοντας ότι «βρήκαμε λύσεις με όλους τους άλλους γείτονές μας».

Την ίδια στιγμή, στη Λευκωσία εκφράζεται ικανοποίηση για το πρόσφατο ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τα Βαρώσια. Ο εκπρόσωπος της κυπριακής κυβέρνησης Κυριάκος Κούσιος επισήμανε ότι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ζητεί ανάκληση των αποφάσεων της Τουρκίας για την Αμμόχωστο, ενώ «καλεί, επίσης, την τουρκική πλευρά να επανέλθει στο τραπέζι των συνομιλιών για επανέναρξη των διαπραγματεύσεων από εκεί που διακόπηκαν στο Κραν-Μοντανά». Ο κ. Κούσιος τονίζει, επίσης, ότι η Λευκωσία αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στην αναφορά του Ευρωκοινοβουλίου που «καλεί το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο να διατηρήσει την ενιαία θέση του έναντι των μονομερών και παράνομων ενεργειών της Τουρκίας, να αναλάβει δράση και να επιβάλει σκληρές κυρώσεις σε απάντηση στις παράνομες ενέργειες της Τουρκίας».

«Να καταλήξει σε συμπεράσματα που θα δώσουν στην Τουρκία ένα σαφές σημάδι ότι έχει ξεπεράσει τα όρια» ζήτησε ο έλληνας υπουργός Εξωτερικών Νίκος Δένδιας.

Καυτός Δεκέμβριος για τον Ερντογάν

Οικονομία, ΝΑΤΟ και Ε.Ε. είναι τα μεγάλα ζητήματα που καλείται να διαχειριστεί η Άγκυρα το αμέσως επόμενο διάστημα

Του **ΝΙΚΟΥ ΣΤΕΛΓΙΑ**

Ο Δεκέμβριος του 2020 έρχεται να επηρεάσει πολυδιάστατα τους σχεδιασμούς της τουρκικής κυβέρνησης. Ο Τούρκος πρόεδρος Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν και οι συνεργάτες του αναμένουν τις επικείμενες συνόδους του ΝΑΤΟ και της Ε.Ε. για να χαράξουν νέο οδικό χάρτη για την Άγκυρα.

Οι κύκλοι της τουρκικής κυβέρνησης δεν αποκλείουν κανένα ενδεχόμενο και σενάριο στις σχέσεις της Τουρκίας και της Δύσης κατά τις επόμενες εβδομάδες. Στις 1 και 2 Δεκεμβρίου συνεδριάζουν οι υπουργοί Εξωτερικών του ΝΑΤΟ.

Η Άγκυρα προετοιμάζεται για δύο κρίσιμες συνόδους, σε μια στιγμή που ο νέος υπουργός Οικονομικών Lutfi Elvan και ο διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας της Τουρκίας Naci Agbal επιχειρούν να δώσουν νέα ώθηση στην τουρκική οικονομία.

Ο Τούρκος πρόεδρος Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν και οι συνεργάτες του αναμένουν τις επικείμενες συνόδους του ΝΑΤΟ και της Ε.Ε. για να χαράξουν νέο οδικό χάρτη για την Άγκυρα.

Πρόκειται για μια κρίσιμης σημασίας συνάντηση, λίγο μετά την εκλογή του Τζο Μπάιντεν στην ηγεσία των ΗΠΑ. Λίγες ημέρες μετά, στις 10 και 11 Δεκεμβρίου, συνεδριάζει το Συμβούλιο της Ε.Ε.

Η κρίσιμη συνεδρίαση έρχεται σε μια στιγμή που οι Βρυξέλλες στέλνουν προειδοποιητικού χαρακτήρα μηνύματα στην Άγκυρα. Παράλληλα, η τουρκική πλευρά προετοιμάζεται για τις δύο κρίσιμες συνόδους, σε μια στιγμή που ο νέος υπουργός Οικονομικών Lutfi Elvan και ο διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας της Τουρκίας Naci Agbal επιχειρούν να δώσουν νέα ώθηση στην τουρκική οικονομία. Στην Άγκυρα τα συμπεράσματα των δύο συνόδων κρίνονται ως κρίσιμης σημασίας για το μέλλον της τουρκικής οικονομίας. «Πιθανές κυρώσεις ή αρνητικά μηνύματα ενδέχεται να πλήξουν τη νέα προσπάθεια του νέου επιτελείου της τουρκικής οικονομίας για αλλαγή πλεύσης στο πεδίο της οικονομίας», σημειώνουν οι πηγές της «Κ» στην τουρκική πρωτεύουσα.

Σκληρή στάση Ουάσιγκτον

Η Άγκυρα, λοιπόν, προετοιμάζεται για τις εξελίξεις των επόμενων εβδομάδων, λαμβάνοντας υπόψη της τα τελευταία δεδομένα στο πεδίο της οικονομίας. Ένα άλλο πεδίο, στο οποίο η κυβέρνηση Ερντογάν έχει στραμμένη την προσοχή της είναι αυτό της διπλωματίας. Σε αυτό το μέτωπο τα μηνύματα κατά τη διάρκεια του Νοεμβρίου κάθε άλλο παρά ως ενθαρρυντικά θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν. Συγκεκριμένα, στις 17 Νοεμβρίου, ο απερχόμενος υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ, Μάικ Πομπέο, αγνόησε τις προειδοποιήσεις της Άγκυρας και επισκέφθηκε στην Κωνσταντινούπολη αποκλειστικά τον οικουμενικό πατριάρχη. Η τουρκική πλευρά διαμαρτυρήθηκε για αυτήν την εξέλιξη σε έντονο ύφος, ενώ την ίδια στιγμή «απάντησε» διπλωματικά στην Ουάσιγκτον προχωρώντας στη λήψη μιας σημαντικής πρωτοβουλίας. Την ημέρα που ο κ. Πομπέο αρνήθηκε να συναντήσει τους εκπροσώπους της τουρκικής κυβέρνησης, το τουρκικό κοινοβούλιο έδωσε το πράσινο φως για την αποστολή τουρκικών στρατευμάτων στο Αζερμπαϊτζάν. Πρόκειται για μια κίνηση, η οποία έρχεται στο πλαίσιο της νέας απόπειρας ρωσοτουρκικής συνεργασίας στο Καραμπάχ. Ο κ. Πομπέο έσπευσε στο Παρίσι, εκπέμποντας νέα, αυστηρά μηνύματα στην τουρκική πλευρά. Για τις κρίσιμες εξελίξεις του Νοεμβρίου, τις κινήσεις του απερχόμενου Αμερικανού ΥΠΕΞ και τον εκνευρισμό της Άγκυρας, οι πηγές της «Κ» σημειώνουν τα εξής: «Η κυβέρνηση Τραμπ, λίγο πριν από το τέλος της θητείας της, εκπέμπει το μήνυμα ότι είναι έτοιμη να σκληρύνει τη στάση της στις σχέσεις της με τη χώρα μας. Ενδεχομένως, οι Ρεπουμπλικάνοι, έχοντας χάσει στις προεδρικές εκλογές, «επενδύουν» διπλωματικά και πολιτικά στο μέλλον, στέλνοντας ηχηρά μηνύματα στους συμμάχους τους στην Ανατολική Μεσόγειο και στην Ουάσιγκτον».

Κρίσιμη σύνοδος του ΝΑΤΟ

Λίγο μετά τις κινήσεις του κ. Πομπέο, Τουρκία και ΗΠΑ ετοιμάζονται να «συναντηθούν» στην επικείμενη σύνοδο των Υπουργών Εξωτερικών του ΝΑΤΟ. Στην τουρκική πρωτεύουσα επικρατεί η άποψη ότι αυτή η συνάντηση είναι κρίσιμης σημασίας για το μέλλον των σχέσεων της Τουρκίας με το ΝΑΤΟ, τη Δύση στο σύνολό της και τις ΗΠΑ. Οι πηγές της «Κ» στηρίζουν αυτήν την άποψη σε δύο εκτιμήσεις. Πρώτον, η νέα σύνοδος του ΝΑΤΟ έρχεται λίγο μετά τη νίκη Μπάιντεν στις ΗΠΑ. Μαζί με τις ΗΠΑ, το ΝΑΤΟ διανύει πλέον μια μεταβατική περίοδο και ετοιμάζεται να αφήσει πίσω του τις περίφημες αμφιταλαντεύσεις και ιδιόρρυθμες επιλογές της απερχόμενης αμερικανικής ηγεσίας. Αυτή η εξέλιξη θα έχει αντίκτυπο στην τουρκική εξωτερική πολιτική.

Δεύτερον, όπως επισημάνθηκε παραπάνω, η απερχόμενη αμερικανική ηγεσία, επιθυμώντας να εξασφαλίσει πολιτικά και διπλωματικά οφέλη δεν αποκλείεται να επιχειρήσει να χρησιμοποιήσει τη Σύνοδο του ΝΑΤΟ για να ασκήσει πίεση στην Άγκυρα, κυρίως στα ζητήματα των ρωσικών πυραύλων που έχει ήδη ενεργοποιήσει η Άγκυρα και της Ανατολικής Μεσογείου.

Σύνοδος της Ε.Ε.

Η αγωνία της Άγκυρας για την τροπή των εξελίξεων σε πολλά πεδία και ζητήματα αναμένεται να κορυφωθεί στα μέσα Δεκεμβρίου, όταν θα συνεδριάσει το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παρά το γεγονός ότι τη στιγμή που γραφόταν το συγκεκριμένο δημοσίευμα η Άγκυρα δεν ανέμενε την επιβολή αυστηρών ευρωπαϊκών κυρώσεων, το τουρκικό Προεδρικό δεν αποκλείει κανένα ενδεχόμενο. Με απώτερο στόχο την αντιμετώπιση πιθανών δυσάρεστων εκπλήξεων στη συνάντηση του ΝΑΤΟ και κυρίως της συνόδου της Ε.Ε., η Τουρκία προετοιμάζεται να διακόψει προσωρινά τις εργασίες του «Ορούτς Ρέις». Η τουρκική οδηγία για το έργο του ερευνητικού σκάφους ανανεώθηκε μέχρι τις 29 Νοεμβρίου, δηλαδή μόλις λίγα εικοσιτετράωρα πριν από την σύνοδο του ΝΑΤΟ. Οι τελευταίες πληροφορίες από την τουρκική πλευρά επισημαίνουν ότι δεν αναμένεται νέα ανανέωση κατά την διάρκεια του Δεκεμβρίου. «Υπάρχει ένα ενδεχόμενο που προβληματίζει την τουρκική πλευρά», συμπεραίνουν οι πηγές της «Κ», οι οποίες προσθέτουν: «Με το 'Ορούτς Ρέις' να οδηγείται στο λιμάνι για νέα συντήρηση και τον ενδεχόμενο έλεγχο της έντασης στις συνόδους του ΝΑΤΟ και της Ε.Ε., η Τουρκία ενδέχεται τον Δεκέμβριο να μη βρεθεί αντιμέτωπη με σοβαρά προβλήματα. Ωστόσο, η κατάσταση στην τουρκική οικονομία είναι τόσο οριακή που ακόμη και ένα συμβολικής υφής βήμα της Ε.Ε. θα μπορούσε να προκαλούσε μεγάλες αναταράξεις».

ΑΡΘΡΟ / *Του* **ΚΥΡΙΑΚΟΥ Ν. ΠΟΧΑΝΗ**

Σχέσεις ΗΠΑ, ΝΑΤΟ και Μέσης Ανατολής στη νέα εποχή «Τζο Μπάιντεν»

Η εκλογή του εκάστοτε Αμερικανού προέδρου αποτελεί πάντοτε αντικείμενο μελέτης από αναλυτές, σε παγκόσμια κλίμακα. Η ανάλυση των παραγόντων, που θεωρούνται ότι ασκούν σημαντική επιρροή στην εκλογή, αποτελεί πρώτιστο μέλημα γι' αυτούς και επικεντρώνεται σε δύο κύριες ομάδες, στην κοινωνική, οικονομική και πολιτισμική κατάσταση στο εσωτερικό της χώρας, αλλά και στο διεθνές περιβάλλον μιας και πρόκειται για μια υπερδύναμη, τις ΗΠΑ και που σίγουρα αυτό επηρεάζει άμεσα την υψηλή της στρατηγική.

Ως εκ τούτου, η εκλογή ενός άπειρου πολιτικού, αμφιλεγόμενης προσωπικότητας και εξίσου αμφιλεγόμενου πολιτικού προσανατολισμού, όπως αυτή του Τραμπ με σύνθημα «Πρώτα η Αμερική» σίγουρα θα αποτελέσει αντικείμενο επισταμένης μελέτης. Τα αποτελέσματα, βέβαια, αυτής της πολιτικής, η οποία ούτε ρεαλιστική ούτε και φιλελεύθερη θα μπορούσε να χαρακτηριστεί, θα κληθεί να διαχειριστεί ή ακόμα και να ανατρέψει ο νεοεκλεγείς στο προεδρικό αξίωμα Τζο Μπάιντεν.

Οι απόψεις που ακολουθούν, συγκροτούνται πάντα μέσα στο πλαίσιο των δημόσιων δηλώσεων του προέδρου Μπάιντεν, αφορούν στις προκλήσεις που θα έχει να αντιμετωπίσει τόσο στη σχέση των ΗΠΑ με το ΝΑΤΟ αλλά και στην πολιτική που θα ακολουθήσει στην περιοχή της Μέσης Ανατολής.

Σε ό,τι αφορά στο πρώτο θέμα, το σίγουρο είναι ότι ο νεοεκλεγείς πρόεδρος θα φροντίσει να αναστρέψει το κλίμα που είχε δημιουργήσει ο πρόεδρος Τραμπ, ο οποίος είχε αμφισβητήσει ξεκάθαρα τη σημασία που έχει η Συμμαχία στο ζήτημα της συλλογικής ασφάλειας. Η αμφισβήτηση αυτή είχε φτάσει σε τέτοιο σημείο που ο Τραμπ είχε προτείνει την εγκατάλειψη της υποστήριξης των ΗΠΑ από το ΝΑΤΟ. Σε ό,τι αφορά στο δεύτερο ζήτημα, σίγουρα οι προκλήσεις που θα έχει να αντιμετωπίσει ο Μπάιντεν στην ευαίσθητη περιοχή της Μέσης Ανατολής είναι πολλοί και πολύπλοκοι.

«Δύο βασικοί παράγοντες που επηρεάζουν σημαντικά την εκλογή του εκάστοτε προέδρου των ΗΠΑ είναι η παγκόσμια ισορροπία και οι απειλές εναντίον της υπερδύναμης. Αυτοί διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην υψηλή της στρατηγική».

Προς το τέλος της προεκλογικής του εκστρατείας, έγινε ολοφάνερο ότι στο καυτό ζήτημα που λέγεται Ιράν ο Μπάιντεν θα ακολουθήσει μια ήπια προσέγγιση. Σίγουρα αυτό είχε τεράστια απήχηση στην Ισλαμική Δημοκρατία και παίρνοντας τη σκυτάλη, ο πρόεδρος του Ιράν εναπόθεσε τις ελπίδες του στον νέο πρόεδρο ευχόμενος ότι η πολιτική των ΗΠΑ θα επιστρέψει στο σημείο που ήταν, όταν ο Μπάιντεν ήταν αντιπρόεδρος. Ο Ροχανί κάλεσε τον Μπάιντεν να καταδικάσει την εκστρατεία του Τραμπ και τις λανθασμένες του πολιτικές. Παρόλα αυτά, φαίνεται απίθανο ο νέος πρόεδρος να άρει αμέσως τις κυρώσεις κατά του Ιράν, αφού σε δήλωσή του είχε αναφέρει ότι θα επιστρέψει στις συμφωνίες, όταν το Ιράν συμμορφωθεί πλήρως. Η πολυπλοκότητα του όλου ζητήματος και η προσέγγισή του από τον Μπάιντεν επηρεάζει άμεσα τις σχέσεις των ΗΠΑ με την Τουρκία, τον αραβικό κόσμο και προφανώς με το Ισραήλ. Σε γενικές γραμμές, οι θέσεις του Μπάιντεν φανερώνουν μια κάπως πιο ψυχρή –όχι σκληρή– προσέγγιση προς την Τουρκία, το Ισραήλ και τη Σαουδική Αραβία και μια πιο ένθερμη προσέγγιση προς στο Ιράν. Με λίγα λόγια, οι θέσεις του είναι άκρως αντίθετες με τις πολιτικές του Τραμπ.

Παρόλη την υποστήριξη που έχει εξαγγείλει ο Μπάιντεν προς το Ισραήλ, είναι σίγουρο ότι τα σημεία τριβής στις σχέσεις των δύο παραδοσιακών συμμάχων θα αποτελέσουν το Παλαιστινιακό και το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν κάτι που αποτελεί κόκκινη γραμμή για τον Ισραήλ αλλά και για τα κράτη του Κόλπου. Ήδη, στην πρώτη τηλεφωνική επικοινωνία που είχε με τον βασιλιά της Ιορδανίας, τη Δευτέρα 23 Νοεμβρίου, αφέθηκε να εννοηθεί ότι στη διένεξη μεταξύ Ισραήλ και Παλαιστινίων, υποστηρίζει τη λύση δύο κρατών.

Σε ό,τι αφορά στις σχέσεις μεταξύ ΗΠΑ και Τουρκίας είναι σίγουρο ότι θα τεθούν πλέον σε θεσμική βάση και δεν θα έχουν το διαπροσωπικό χαρακτήρα με αυτές του Τραμπ. Η προσαρμογή βέβαια του Ερντογάν σε αυτό θα είναι μάλλον δύσκολη, αν όχι αδύνατη αφού τα τελευταία τέσσερα χρόνια όλες οι αποφάσεις λαμβάνονταν στο προεδρικό μέγαρο. Ο Μπάιντεν, όμως, θα έχει να αντιμετωπίσει και μία σειρά άλλων ζητημάτων που αποτελούν τη δαμόκλειο σπάθη στους δεσμούς των δύο χωρών.

Ένα, μάλλον αντιφατικό ζήτημα που αφορά στις σχέσεις μεταξύ ΗΠΑ, Τουρκίας και Ιράν, είναι αυτό της υπόθεσης Halkbank και του εμπάργκο που είχε επιβληθεί από τον ΟΗΕ. Είναι σίγουρο ότι ο Μπάιντεν σε αντίθεση με τον Τραμπ θα αφήσει τη δικαιοσύνη να πάρει τον δρόμο της, όπως επίσης σίγουρο είναι ότι η υπόθεση αυτή θα επηρεάσει τη διαφαινόμενη πολιτική του Μπάιντεν για το Ιράν. Στο κουρδικό ζήτημα ο Μπάιντεν τάσσεται υπέρ του διαλόγου με τους Κούρδους και είναι γνωστό ότι υποστηρίζει το Κουρδικό Κόμμα Δημοκρατικής Ένωσης της Συρίας (PYD) και την ένοπλη πτέρυγά του. Η Άγκυρα το θεωρεί ως επέκταση του Κουρδικού Εργατικού Κόμματος και έχει καταφέρει να χαρακτηριστεί διεθνώς ως τρομοκρατική οργάνωση. Σε μια άλλη εξέλιξη, η σημαντική αύξηση της τουρκικής στρατιωτικής δραστηριότητας στη βόρεια Συρία, αποτελεί σοβαρή ένδειξη μιας νέας τουρκικής στρατιωτικής επιχείρησης κατά των Κούρδων πριν αναλάβει επίσημα τα καθήκοντά του ο Μπάιντεν. Το γνωστό ζήτημα των S-400 ίσως να αποτελέσει για τον Ερντογάν ένα διαπραγματευτικό χαρτί, μεταξύ Τουρκίας και ΗΠΑ, σε σχέση με τα πιο πάνω.

Ακόμη μία σοβαρή πρόκληση για τη διοίκηση του Μπάιντεν θα αποτελέσουν οι προκλητικές ενέργειες της Τουρκίας στο Αιγαίο και στην Αν. Μεσόγειο, οι οποίες έχουν οδηγήσει στα πρόθυρα θερμού επεισοδίου την Ελλάδα και τη Γαλλία με την Τουρκία. Η συνεργασία που έχει αναπτύξει η Άγκυρα με τη Μόσχα, σε εξοπλιστικό και ενεργειακό επίπεδο, οδήγησαν τις ΗΠΑ σε ενίσχυση της συνεργασίας τους με την Ελλάδα και την Κ.Δ. Όλα αυτά σίγουρα θα αποτελέσουν σοβαρά διλήμματα του Μπάιντεν αφού, ο πρωταρχικός του στόχος είναι η διατήρηση της συνοχής του ΝΑΤΟ και η συγκράτηση της Τουρκίας στο δυτικό στρατόπεδο. Από την άλλη, είναι σίγουρο ότι η Μόσχα θα πιέσει την Άγκυρα στις περιοχές κοινού ενδιαφέροντος αλλά και στα ενεργειακά, για το αποτρέψει. Άρα, η Άγκυρα θα πρέπει να προετοιμάζεται για σκληρό παιχνίδι.

Τέλος, οι συγκρούσεις μεταξύ Αζερμπαϊτζάν και Αρμενίας θα προκαλέσουν τριβές μεταξύ Ουάσιγκτον και Άγκυρας. Ο Μπάιντεν έχει υποστηρίξει την αναγνώριση της γενοκτονίας των Αρμενίων, δηλώνοντας ότι βρίσκεται στο πλευρό όλων των Αρμενίων και της Αρμενικής-Αμερικανικής κοινότητας.

Ο κ. Κυριάκος Ν. Ποχάνης είναι αρχιπλοίαρχος ε.α. ΠΝ και πρώην διοικητής του Κυπριακού Ναυτικού.

Χτύπησε η διαφθορά την πόρτα των κομμάτων

Από τα χρυσά διαβατήρια στις θύμησες της Δρομολαξιάς, λίγο πριν από τις εκλογές

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

ΔΗΣΥ και ΑΚΕΛ πλήττονται από ζητήματα διαπλοκής και διαφθοράς έστω και αν για το ΑΚΕΛ αποτελούν παλιές ιστορίες, θυμίζοντας τον προεκλογικό του 2016, όταν πρωταγωνίστησε η FOCUS.

Η καταγγελία του πρώην επικεφαλής για τα οικονομικά του ΑΚΕΛ Βενιζέλου Ζαννέτου στην «Καθημερινή», πως ο ιθύνων νους της Δρομολαξιάς ήταν ο Νίκος Κατσουρίδης, άνοιξε το κουτί της Πανδώρας στην Εζεκία Παπαϊωάννου. Όχι γιατί, όπως υποστήριζαν στελέχη, υπήρξε κάποιος εντός του οικοδομήματος που διαφωνούσε με τα όσα έλεγε στη συνέντευξή του ο Βενιζέλος Ζαννέτος ή τον αδικούσαν για τις αποκαλύψεις, αλλά η αμηχανία που κυριάρχησε στους διαδρόμους αφορούσε, μεταξύ άλλων, και τη χρονική συγκυρία. Ήλθε δηλαδή σε μία περίοδο που ενώ το ΑΚΕΛ προσπαθούσε να ανακάμψει και να κεφαλαιοποιήσει τα ζητήματα διαπλοκής με τις κακοδιαχειρίσεις της κυβέρνησης σε ό,τι αφορά τα χρυσά διαβατήρια και όχι μόνο, ξέσπασε το σκάνδαλο Χριστάκη Τζιοβάννη από το βίντεο του Al Jazeera. Αυτό, σε συνδυασμό με την αναμόχλευση όσων έγιναν στη Δρομολαξιά λίγο πριν από τις εκλογές, θεωρήθηκε βόμβα που έσκασε στα χέρια των ΑΚΕΛικών λίγο πριν από τη μεγάλη εκλογική μάχη.

Ο ρόλος Κατσουρίδη

«Μας ήρθε κεραμίδα η συνέντευξη», υποστήριζαν στελέχη του κόμματος, τα οποία διάβαζαν έκπληκτα τη συνέντευξη το πρωί της Κυριακής και το επιβεβαίωσε με τον τρόπο του ο εκπρόσωπος Τύπου Στέφανος Στεφάνου την επόμενη ημέρα στην Πρωινή Επιθεώρηση του «Πολίτη», όπου αμήχανα σημείωνε πως η δικαιοσύνη έχει ήδη αποφασίσει και απέφυγε να μιλήσει ξεκάθαρα για όσα καταλόγιζε ο Βενιζέλος Ζαννέτος στον Νίκο Κατσουρίδη. Και απέφευγε να μιλήσει ξεκάθαρα, καθώς ουδέποτε μέχρι τώρα συζητήθηκε ανοικτά το κεφάλαιο της Δρομολαξιάς και ποιοι θεωρούνταν για το κόμμα οι πραγματικοί υπεύθυνοι της κατάστασης. Ο Βενιζέλος Ζαννέτος, ωστόσο, μπορεί να φωτογράφιζε για καιρό τους πραγματικούς –για τον ίδιο– υπαίτιους, ωστόσο, πρώτη φορά, μίλησε ανοικτά, ονοματίζοντας τον άλλοτε κραταιό άντρα της Αριστεράς, Νίκο Κατσουρίδη. Ο Νίκος Κατσουρίδης, σύμφωνα με τον Βενιζέλο Ζαννέτο, ήταν το αρμόδιο άτομο εντός Γραμματείας που παρακολουθούσε τους ημικρατικούς οργανισμούς, υποστήριζε πως ο ίδιος ο Νίκος Κατσουρίδης πρότεινε στον Νίκο Λίλλη την υποβολή της συγκεκριμένης πρότασης και πως τον χαρακτήριζε προστάτη του Λίλλη, τον άνθρωπο που τον κρατούσε από το χέρι με αποτέλεσμα να θέσει ως προϋπόθεση στις δικαστικές αρχές να μείνει εκτός της υπόθεσης ο κ. Κατσουρίδης. Παραδέχτηκε πως ο ίδιος ζήτησε την παραίτησή του από το κόμμα, καθώς, όπως υποστήριζε, εξαιτίας του μετατράπηκε μία απλή αγοραπωλησία σε σκάνδαλο. Άφησε μάλιστα να εννοηθεί πως ο ίδιος δεν ενημέρωνε πλήρως τη Γραμματεία για ό,τι αφορούσε την εν λόγω επένδυση.

Το συγκεκαλυμμένο μήνυμα

Το ερώτημα πολλών όμως ήταν γιατί βγήκαν όλα αυτά τώρα στη φόρα. Η Δρομολαξιά είναι ένα κεφάλαιο που έχει συζητηθεί πολλάκις, όμως ουδέποτε είχε κλείσει, καθώς αποτελούσε πληγή που βρισκόταν κάτω από το χαλί. Ο Βενιζέλος Ζαννέτος είχε ξεκαθαρίσει πως θα γράψει τη δική του αλήθεια σε βιβλίο που αναμένεται να κυκλοφορήσει εντός των επόμενων μηνών όμως πέραν τούτου, φέρεται να ενόχλησαν τον ίδιο και οι κατηγορίες της κυβερνώσας παράταξης που τον φωτογράφιζαν για διαφθορά και διαπλοκή και τον συνέκριναν με τον Χριστάκη Τζιοβάνη, τη στιγμή που ο ίδιος δεν είχε κατηγορηθεί για διαφθορά. Αυτή η συνέντευξη

Κεραμίδα στο κεφάλι των ΑΚΕΛικών αποτέλεσαν οι ομολογίες Βενιζέλου Ζαννέτου στην «Κ», με πολλούς να θέτουν ζήτημα κακής χρονικής συγκυρίας που πλήττει περαιτέρω το κόμμα.

κινητοποίησε την ηγεσία, η οποία του ζήτησε να αναβάλει τη δημοσιοποίηση του βιβλίου μετά τις βουλευτικές εκλογές. Κίνηση που κατέδειξε πως στο βιβλίο υπάρχουν κι άλλα που δεν είπε ακόμα ο κ. Ζαννέτος και ανησυχούν την ηγεσία ή τουλάχιστον πως στο κόμμα αντιλαμβάνονται πως όλα αυτά πλήττουν κυρίως το κόμμα και λιγότερο τον κ. Κατσουρίδη. Πάντως, ο Νίκος Κατσουρίδης τήρησε σιγήν ιχθύος, τουλάχιστον επισήμως, στέλνοντας το μήνυμα πως οι δικαστικές αποφάσεις μιλούν από μόνες τους και δεν χρειάζεται ο ίδιος να σχολιάσει οτιδήποτε σε όσα καταγγέλλει ο κ. Βενιζέλος. Η αποκάλυψη του «Πολίτη» την Τρίτη που πέρασε πως ο Νίκος Λίλλης έδωσε –μετά από εκβιασμό του Βενιζέλου Ζαννέτου– 100.000 ευρώ εισφορά στο ΑΚΕΛ ως ανώνυμος προκάλεσε περαιτέρω τριγμούς. Θεωρήθηκε από πολλούς πως αυτή η είδηση ήταν μήνυμα από τον Νίκο Κατσουρίδη πως αν συνεχίσουν οι τοποθετήσεις Βενιζέλου και η δημοσιοποίηση βιβλίου, θα βγουν πολλοί σκελετοί από το ντουλάπι του ΑΚΕΛ. Οι σχέσεις του ιδίου με την Εζεκία Παπαϊωάννου σίγουρα δεν διάγουν την καλύτερη περίοδο και δεν αναμένεται σίγουρα να φτιάξουν το επόμενο διάστημα, καθώς στο ΑΚΕΛ θεωρούν δεδομένη την έντονη εμπλοκή του με τη Δημοκρατική Παράταξη, αλλά και πως ο ίδιος βρίσκεται πίσω από την ανεξαρτητοποίηση των τριών βουλευτών του ΔΗΚΟ, με τους οποίους, όπως λέγεται, βρίσκεται συχνά.

Το ΕΛΑΜ, που αποτελεί τη Χρυσή Αυγή της Κύπρου και η οποία στην Ελλάδα έχει ανακηρυχθεί εγκληματική οργάνωση, έμεινε λόγω των υπόλοιπων εξελίξεων στο απυρόβλητο.

Όμως η αναμόχλευση των παλιών αμαρτιών του ΑΚΕΛ είναι κάτι που ενόχλησε στελέχη του ΑΚΕΛ, αφού θεωρήθηκε ως προσπάθεια να πληγεί το κόμμα την ώρα που ανακάμπτει για ένα παλιό ζήτημα. Ο Στέφανος Στεφάνου δεν έκρυψε τις τελευταίες ημέρες τη δυσφορία του και για τη συνέντευξη και για το περιβόητο βιβλίο που θα ακολουθήσει. Καθόλου τυχαία και η κίνησή του να απορρίψει τα περί πολιτικής δίωξης Ζαννέτου. Σε αυτό το πλαίσιο επέλεξαν να μη σχολιάσουν καθόλου τη συνέντευξη, παρά τις έντονες προκλήσεις που δέχτηκαν από τον Δημοκρατικό Συναγερμό που τους χαρακτήριζε κόμμα διαφθοράς και διαπλοκής. Τα περί ανώνυμων εισφορών που προέκυψαν από το 2012 ανάγκασαν την ηγεσία να τοποθετηθεί και να ξεκαθαρίσει πως αυτά αποτελούν παλιές κακές πρακτικές. Στην ανακοίνωση που εξέδωσε το κόμμα έγινε αναφορά πως το ΑΚΕΛ ακολουθεί πλέον πιστά τη νομοθεσία για τις εισφορές, έστω και αν η Γραμματεία σίγουρα έρχεται σε δύσκολη θέση με την αναφορά Βενιζέλου ότι για όλες τις εισφορές και τις οικονομικές δοσοληψίες του κόμματος ήταν όλοι ενήμεροι. Ζήτημα βεβαίως αποτελεί και το θέμα Κατσουρίδη, αν ισχύουν τα όσα ισχυρίζεται ο κ. Ζαννέτος για τον άλλοτε δεύτερο τη τάξει του κόμματος.

Οι αποκαλύψεις του Βενιζέλου Ζαννέτου έκαναν πάντως τον Δημοκρατικό Συναγερμόνα τρίβει τα χέρια του με ευχαρίστηση. Καθόλου τυχαία η δήλωσή του εκπροσώπου Τύπου Δημήτρη Δημητρίου ότι το ΑΚΕΛ είναι βουτηγμένο στη διαπλοκή και τη διαφθορά, αλλά και η ανάρτηση από τον λογαριασμό του κόμματος που μετά την κατακραυγή, ότι ήταν προσβλητική και οπαδική αφαιρέθηκε, ότι το ΑΚΕΛ «θα μπει σε πτήση αντί να κατεβάσει κόσμο στους δρόμους. Έχει και… το λιλλή σε μετρητά από τον Λίλλη για τα έξοδα της πτήσης. Θα προσγειωθεί όμως στο 'Βενιζέλος'». Στον ΔΗΣΥ θέλουν με κάθε τρόπο να πλήξουν το αφήγημα του ΑΚΕΛ για ηθικό έρεισμα, όμως πόσο εύκολο είναι να το κεφαλαιοποιήσει; Όσο κι αν η αναμόχλευση του ζητήματος έφερε σε δύσκολη θέση το κόμμα, η Δρομολαξιά –για την οποία στέλεχος του ΑΚΕΛ καταδικάστηκε και εξέτισε ποινή φυλάκισης– και οι εισφορές, αποτελούν ένα ζήτημα χιλιοειπωμένο και πολύ μακρινό. Άλλωστε, και ο ΔΗΣΥ έχει βρεθεί στο στόχαστρο για τις εισφορές που δεχόταν από τη Focus και σίγουρα δυσκολεύει την όποια προσπάθειά του να διαχωρίσει τη θέση του. Για τον ΔΗΣΥ η μεγαλύτερη δυσκολία είναι πως το κυπριακό επενδυτικό πρόγραμμα και τα όσα έχουν δει το φως της δημοσιότητας τους τελευταίους μήνες, με ιδιωτικά τζετ, εμπλοκή συμπέθερων και οικογενειακού περίγυρου, σύγκρουση συμφερόντων μελών της κυβέρνησης έχουν πλήξει –όπως παραδέχονται στελέχη– τον ΔΗΣΥ και εκτιμούν πως θα αποτυπωθεί στις επικείμενες εκλογές. Άλλωστε, στην περίπτωση του ΔΗΣΥ κανένας δεν φαίνεται να πλήρωσε για τις καταχρήσεις, δεδομένου ότι οι έρευνες βρίσκονται επί του παρόντος πολύ πίσω. Πέραν τούτου, ο Συναγερμός θα κληθεί να απαντήσει και στα ευρήματα της έκθεσης του γενικού ελεγκτή. Ότι δηλαδή η κυβέρνηση ενεργούσε κατά το δοκούν στο θέμα των πολιτογραφήσεων, δίνοντας υπηκοότητα σε πρόσωπα που δεν πληρούσαν τα κριτήρια. Ευρήματα που στοχοποιούν μία σειρά πρωτοκλασάτων κυβερνητικών στελεχών. Έστω κι αν η απάντηση του ΔΗΣΥ είναι η ρήξη με τον γενικό ελεγκτή, είναι ερώτημα κατά πόσο θα την ωφελήσει, δεδομένης και της δημοτικότητας που απολαμβάνει ο Οδυσσέας Μιχαηλίδης, αλλά και της αίσθησης που έχει επικρατήσει, ότι κυβέρνηση και ΔΗΣΥ έχουν κάτι να κρύψουν από την Ελεγκτική Υπηρεσία. Το σίγουρο είναι πως επιχειρείται αποδόμησή του μετά και τις τελευταίες αποκαλύψεις με την εταιρεία Cypra και είναι ένα ερώτημα αν θα καταφέρει να ενισχυθεί πολιτικά από αυτό ο ΔΗΣΥ, δεδομένου ότι η σωρεία ατασθαλιών, παρατυπιών και οι παραβλέψεις γίνονταν επί διακυβέρνησης Αναστασιάδη. Αξίζει πάντως να σημειωθεί πως σε μία προσπάθεια να «καθαρίσει» το κόμμα από τον λεκέ που προκάλεσαν τα χρυσά διαβατήρια και οι χειρισμοί της κυβέρνησης, αυτό έχει προχωρήσει σε μέτρα ενίσχυσης της διαφάνειας σε ό,τι αφορά στελέχη και υποψήφιους βουλευτές.

Μικροί ή αποχή;

Ολα αυτά που ανοίγουν σίγουρα δεν ευνοούν τα δύο μεγάλα κόμματα. Αντιθέτως, φαίνεται να αναβιώνει το σκηνικό του 2016, μετά τις αποκαλύψεις της Focus που ενέπλεκαν τα δύο μεγάλα κόμματα. Σε αυτό το πλαίσιο ευνοήθηκαν ιδιαίτερα τα μικρότερα κόμματα, όπως οι Οικολόγοι, η Συμμαχία Πολιτών και το ΕΛΑΜ. Σήμερα, ενώ οι πρώτες δημοσκοπήσεις έδειχναν κατάρρευση των μικρών κομμάτων, δεν αποκλείεται να ενισχυθούν ως ψήφος οργής και αντίδρασης. Δεν είναι καθόλου τυχαίο το γεγονός ότι με όλα όσα έχουν δει το φως της δημοσιότητας, αποσιωπήθηκε πλήρως το κεφάλαιο που λέγεται ΕΛΑΜ, καθώς κανείς δεν φαίνεται να ασχολείται με τη διασύνδεση του ακροδεξιού κόμματος με τη Χρυσή Αυγή, η οποία με δικαστική απόφαση θεωρείται εγκληματική οργάνωση. Είναι, λοιπόν, ένα ερώτημα το κατά πόσο από όλο αυτό θα ευνοηθούν μικρότερα ή νέα κόμματα που θα προτάξουν τη διαφάνεια ή αν όλα αυτά οδηγήσουν σε μεγάλα ποσοστά αποχής. Πέραν της απαξίωσης που έχει προκληθεί από τη διαπλοκή, η πανδημία, τόσο τα μέτρα όσο και οι συνέπειες που θα προκαλέσει, δεν αποκλείεται να οδηγήσουν τον κόσμο μακριά από τις κάλπες.

ecommbx
Fintech e-accounts platform
ECOMMBX provides convenient, quality payment solutions of the highest standards by innovatively incorporating e-money and e-accounts into one master platform for enhanced efficiency and transparency.
A platform to rule them all
SWIFT and SEPA Fast Transactions
unique IBAN in multiple currencies
competitive & instant currency conversions
ECOMMBX own BIC #ECBXCY2N
+357 22 270 349
Pindarou 27, Alpha Business Center, 3rd floor, Office 301 Block A, 1060, Nicosia Cyprus
info@ecommbx.com
www.ecommbanx.com
Authorised and Licensed by Central Bank of Cyprus Electronic Money Institution #115.1.3.20/2018

Σφίξιμο μέτρων ενόψει παραλαβής εμβολίων

Πάνω στο τραπέζι κυβέρνησης και επιδημιολόγων η λήψη μέτρων κατά την εορταστική περίοδο, εάν δεν αποδώσουν τα νέα μέτρα

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ**

Εντός του Δεκεμβρίου αναμένεται η παραλαβή της πρώτης ποσότητας εμβολίων. Η Λευκωσία φαίνεται να έχει ειδοποιηθεί για την ημερομηνία άφιξης, καθώς και την ποσότητα των εμβολίων.

Ρευστή συνεχίζει να παραμένει η επιδημιολογική εικόνα της Κύπρου, με τις όποιες ελπίδες εκφραζόντουσαν τις προηγούμενες μέρες για μερική χαλάρωση των περιοριστικών μέτρων, κατά την εορταστική περίοδο να εξασθενίζουν. Η τελευταία αξιολόγηση της όλης κατάστασης μπορεί να επέτρεψε την άρση των περιορισμών διακίνησης σε Λεμεσό και Πάφο, δεν απέτρεψε, όμως, τους περιορισμούς αυτή τη φορά σε παγκύπρια κλίμακα. Μια εξέλιξη που δεν αφήνει αμφιβολίες για τις προθέσεις κυβέρνησης και επιδημιολόγων το τελευταίο εορταστικό δεκαπενθήμερο του Δεκεμβρίου. Εν αντιθέσει με τα όσα λεγόντουσαν το προηγούμενο διάστημα, η κυβέρνηση φαίνεται ότι συντηρεί δυνάμεις για το δεύτερο μισό του επόμενου μήνα, παρά τις αντίθετες φωνές που φαίνεται να υπήρχαν εντός της επιδημιολογικής ομάδας την περασμένη Παρασκευή.

Ποια θα είναι η κατεύθυνση της κυβέρνησης στην επόμενη αξιολόγηση, αποκάλυψε ο ίδιος ο υπουργός Υγείας Κωνσταντίνος Ιωάννου ανακοινώνοντας τις αποφάσεις. Η ειδική αναφορά του υπουργού Υγείας ότι τα φετινά Χριστούγεννα θα είναι διαφορετικά δεν αφήνουν πολλά περιθώρια αισιοδοξίας. «Θέλω να είμαι ειλικρινής μαζί σας: Εάν υπάρξει επιδείνωση της κατάστασης δεν θα έχουμε άλλο δρόμο από την επαναφορά αυστηρότερων μέτρων, εάν κριθεί ότι αυτή είναι η ενδεδειγμένη απόφαση» συμπλήρωσε με νόημα ο κ. Κωνσταντίνου. Εκ των πραγμάτων εάν οι δείκτες της πανδημίας δεν δείξουν υποχώρηση το ενδεχόμενο επανάληψης του φαινομένου του περσινού Πάσχα δεν πρέπει να θεωρείται απομακρυσμένο. Επί πλέον υπάρχει και μια άλλη εξέλιξη που ενδεχομένως να μην επέτρεψε την χαλάρωση και αυτή έχει να κάνει με τον χρόνο παραλαβής του εμβολίου από την Κύπρο.

Το παρασκήνιο

Το ρευστό τοπίο που επικρατεί στο επιδημιολογικό κομμάτι αποκαλύφθηκε από τα όσα ανακοινώθηκαν την περασμένη Παρασκευή. Οι πληροφορίες που ήθελαν να επικειται κάποια χαλάρωση δεν επιβεβαιώθηκαν και οι λόγοι ήταν συγκεκριμένοι. Πρώτον, η ανησυχητική τάση σε Αμμόχωστο και Λευκωσία και δεύτερον τα αυξημένα κρούσματα από στέγες ηλικιωμένων.

Οι στέγες ηλικιωμένων παρουσιάζονται ως η αχίλλειος πτέρνα διαχείρισης της πανδημίας από πλευράς κυβέρνησης, αφού η πλειοψηφία ασθενών σε ΜΕΘ ΚΑΙ ΜΑΦ προέρχεται από γηροκομεία.

Εντός της σύσκεψης στο Προεδρικό, όπως πληροφορείται η «Κ», υπήρχαν δύο τάσεις. Η πλειοψηφία υποστήριζε χαλάρωση των μέτρων, ενώ οι υπόλοιποι τη λήψη πιο αυστηρών μέτρων. Επί του προκειμένου, λέγεται πως υπήρχε έντονος προβληματισμός για την ώρα λειτουργίας των καταστημάτων, με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας να έχει ενώπιόν του εισήγηση από επιδημιολόγο για κλείσιμο της εστίασης στις 4 το απόγευμα και να δίνει, τελικά το πράσινο φως μέχρι της 7 το βράδυ. Π

ίσω από τα μέτρα που πάρθηκαν και προσλαμβάνουν παγκύπριο χαρακτήρα αποκαλύπτεται η ανησυχία της κυβέρνησης να προλάβει τα χειρότερα, μέσα σε μια περίοδο που το εορταστικό κλίμα θα λειτουργεί πιεστικά στην ψυχολογία των πολιτών. Η άποψη που επικράτησε τελικά ήταν να συνεχισθεί η αυστηρή επιδημιολογική επιτήρηση, για άλλες 14 μέρες προκειμένου να υπάρχουν εφεδρείες που ενδεχομένως να οδηγήσουν σε ένα εορταστικό μπουναμά περαιτέρω χαλάρωσης των μέτρων που θα ισχύουν Χριστούγεννα και Πρωτοχρονιά.

Τα γηροκομεία

Το άλλο στοιχείο της επιδημιολογικής αξιολόγησης που επί του παρόντος δεν επιτρέπει εφησυχασμό, αφορά τις στέγες ηλικιωμένων. Εδώ η κατάσταση που έχει προκύψει αφορά ένα εξίσου σοβαρό ζήτημα που άπτεται της επιβάρυνσης και κατά συνέπεια των αντοχών του συστήματος υγείας. Των Μονάδων Εντατικής Θεραπείας και των Μονάδων Αυξημένης Φροντίδας. Με βάση στατιστικά στοιχεία η πλειοψηφία των νοσηλευόμενων αφορά περιπτώσεις από γεροκομεία. Ειδικά στη Λεμεσό από τους 19 νοσηλευόμενους με COVID-19, οι 12 προέρχονται από γηροκομεία. Ζήτημα που έτυχε αναφοράς από τον Υπουργό Υγείας, την περασμένη Παρασκευή και προκαλεί τριβές για τον τρόπο διαχείρισης ηλικιωμένων προσώπων που έχουν προσβληθεί από τον ιό.

Τα γηροκομεία παρουσιάζονται ως η αχίλλειος πτέρνα διαχείρισης της πανδημίας με την κυβέρνηση να δέχεται τις επικρίσεις της επιστημονικής κοινότητας ότι δεν κινήθηκε έγκαιρα.

Λευκωσία-Αμμόχωστος

Από την αξιολόγηση των 14 τελευταίων ημερών, διαφάνηκε πως τα μέτρα που λήφθηκαν το προηγούμενο διάστημα απέδωσαν σε Λεμεσό και Πάφο, ενώ την ίδια ώρα εντοπίσθηκε μια διαφοροποίηση σε άλλες επαρχίες. Επιδημιολογική συμπεριφορά που ώθησε στη λήψη οριζόντιων μέτρων. Σε απόλυτους αριθμούς ο δείκτης μεταδοτικότητας κινήθηκε, σε παγκύπρια κλίμακα κοντά στο 1:1,1 ενώ σε Λεμεσό και Πάφο υποχώρησε στο 1:0,85. Ταυτόχρονα παρατηρήθηκε άνοδος στις άλλες επαρχίες όπου ο δείκτης μεταδοτικότητας κυμάνθηκε μεταξύ του 1:1,2 με 1:1,5. Η μεταβολή στις άλλες επαρχίες, παρατηρήθηκε σε Αμμόχωστο και Λευκωσία. Ειδικά για την πρωτεύουσα τα στοιχεία δείχνουν περισσότερες διαγνώσεις. Επίσης παρατηρήθηκε αύξηση του αριθμού των νοσηλευόμενων που προέρχονται από τη Λευκωσία.

Τέλος Δεκεμβρίου η παραλαβή

Μια σημαντική εξέλιξη που φαίνεται να επέδρασσε στα μέτρα που αποφασίσθηκαν, έχει να κάνει με το εμβόλιο κατά του ιού. Σύμφωνα με πληροφορίες που έχει στη διάθεσή της η «Κ», η Λευκωσία φαίνεται να ειδοποιήθηκε για την ημερομηνία παραλαβής του εμβολίου για τον COVID – 19, καθώς και για την ποσότητα που θα παραλάβει. Και στα δύο ζητήματα τα νέα είναι ενθαρρυντικά. Με βάση της υπάρχουσες πληροφορίες το εμβόλιο θα παραληφθεί μετά τα Χριστούγεννα και οι ποσότητες που θα φθάσουν στο νησί θα είναι μεγαλύτερες από αυτές που αρχικά είχαν υπολογιστεί. Επίσης, όπως είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε, η εταιρεία Pfizer ενημέρωσε το Υπουργείο Υγείας για το εμβόλιο που ετοιμάζει, αποστέλλοντας τις τεχνικές προδιαγραφές για τον τρόπο αποθήκευσής του. Εντός του επόμενου διαστήματος αναμένεται να ολοκληρωθεί και σχεδιασμός του Υπουργείου Υγείας για το πρακτικό κομμάτι εμβολιασμού του πληθυσμού.

ΑΡΘΡΟ / *Του* **ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ**

Η ενοχοποίηση της κοινωνίας

Είναι γνωστό ότι είθισται να θεωρείται πως οι νίκες έχουν συνήθως πολλούς πατέρες, ενώ οι ήττες είναι πάντα ορφανές. Αυτή η προσέγγιση είναι συμβατή με πολλές πτυχές της ιδιωτικής και της δημόσιας ζωής, αλλά γίνεται εντονότερα αντιληπτή μέσα από την παρατήρηση του χώρου της δημόσιας πολιτικής. Ειδικότερα, όταν η άσκηση της πολιτικής επικεντρώνεται στη διαχείριση της εξουσίας, η διεκδίκηση της πατρότητας των επιτυχιών σε αντιδιαστολή με την απεμπόληση της ευθύνης των αποτυχιών, αποτελεί μια συνήθη πρακτική των μάχιμων πολιτικών. Παρόλο που είναι προφανείς και κατανοητοί οι λόγοι για τους οποίους αναπτύσσεται αυτή η πρακτική, ενίοτε εξελίσσεται μια παραδοξότητα που θα έπρεπε να εκθέτει αρνητικά τους φορείς της, αλλά σπανίως επισημαίνεται με σαφήνεια ευθέως: Η παραδοξότητα συνίσταται στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η ηγεσία προσπαθεί να ενοχοποιήσει την κοινωνία, προτάσσοντας ότι οι πολίτες διαθέτουν τόσο εκτενείς ανεπάρκειες που τους καθιστούν προβληματικούς διοικούμενους, οι οποίοι δεν μπορούν να ανταποκριθούν στις υψηλές προσδοκίες που καθορίζονται από τους φερόμενους ως χαρισματικούς διοικούντες πολιτικούς. Και αυτή η παραδοξότητα της «ενοχοποιημένης κοινωνίας» γίνεται μεγαλύτερη όταν οι πολίτες την υιοθετούν και αυτομαστιγώνονται, θεωρώντας ότι είναι όντως κατώτεροι των περιστάσεων, ενώ μεγιστοποιείται όταν οι πολίτες διχάζονται, παρασυρόμενοι προς την κατεύθυνση του κοινωνικού αυτοματισμού, στοχοποιώντας κατηγορίες συμπολιτών τους ως ενόχους για τα κακώς έχοντα, που στην πραγματικότητα αποτελούν απότοκο των εκφάνσεων της ανεπάρκειας των εκάστοτε κυβερνώντων.

Η πρόκληση της αποτελεσματικής πολιτικής διαχείρισης της πανδημίας του COVID-19 αποτελεί ένα χαρακτηριστικό σύγχρονο πεδίο όπου η ενοχοποίηση της κοινωνίας καθίσταται η εύκολη λύση για κυβερνήσεις που αποτυγχάνουν να ανταποκριθούν στις ευθύνες που τους αναλογούν. Προφανώς η διεθνώς πρωτόγνωρη κατάσταση της πανδημίας επέτρεπε σε πρώτη φάση τον καταλογισμό πολλών ελαφρυντικών για λάθη και παραλείψεις, όμως η πάροδος του χρόνου καθιστά την επανάληψη των λαθών και των παραλείψεων λιγότερο αποδεκτή και ανεκτή, και περισσότερο κατακριτέα και καταδικαστέα. Έτσι, οι ευθύνες για τις όποιες επαναλαμβανόμενες κυβερνητικές αστοχίες και ανεπάρκειες, επιδιώκεται να μετατοπιστούν προς την κοινωνία συλλογικά, προς κοινωνικές ομάδες αποσπασματικά και προς τους πολίτες ατομικά: Κατά βάση ενοχοποιούνται οι πολίτες, οι κοινωνικές ομάδες και η κοινωνία επειδή φαίνεται ότι δεν πιστεύουν και δεν εφαρμόζουν στον επιθυμητό βαθμό τα υγειονομικά μέτρα διαφόρων ειδών που ανακοινώνονται από τις κυβερνήσεις.

Όμως η αρμοδιότητα της πολιτικής ηγεσίας που διαχειρίζεται την πολιτική εξουσία, δεν περιορίζεται στην απλή ανακοίνωση υγειονομικών μέτρων, αλλά επεκτείνεται στην επιλογή μέτρων που να είναι επιστημονικά τεκμηριωμένα, πρακτικά εφαρμόσιμα και ανθεκτικά στην βάσανο της κοινής λογικής, στην ορθολογική και αποτελεσματική επεξήγηση των μέτρων προς την κοινωνία, και στην άσκηση ουσιαστικής αστυνόμευσης για την εφαρμογή των μέτρων. Και όταν αυτά τα μέτρα δεν εφαρμόζονται επαρκώς οι παραβάτες πρέπει να τιμωρούνται επειδή παρανομούν, όμως η ευρύτερη ευθύνη δεν είναι συλλογικά κοινωνική αλλά συγκεκριμένα πολιτική έναντι εκείνων που τα αποφάσισαν θεωρητικά και απέτυχαν να τα εφαρμόσουν πρακτικά.

Εν ολίγοις, η άσκηση της δημόσιας πολιτικής είναι προφανώς πολύ πιο εύκολη και πολύ πιο ευχάριστη σε περιόδους ομαλότητας και ευημερίας παρά σε περιόδους κρίσης και ανωμαλίας. Όμως το μέγεθος της επιτυχίας και η έκταση της αποτυχίας συναρτώνται με την αποτελεσματική διαχείριση των καταστάσεων που εκφεύγουν από την πολιτική ραστώνη της καθημερινής ρουτίνας. Και παρόλο που το παιχνίδι της αλληλοεπίρριψης ευθυνών είναι παλιό και γνώριμο μεταξύ των πολιτικών, είναι επιεικώς λανθασμένη η επίρριψη ευθυνών προς την πλευρά των πολιτών. Εξάλλου στη δημοκρατία κρίνουν οι πολίτες τους πολιτικούς και όχι οι πολιτικοί τους πολίτες. Σε αυτό το πλαίσιο, οι πολίτες μπορούν να κρίνουν τους πολιτικούς ακόμα και ως ανεπαρκείς ή ως διεφθαρμένους, όμως δεν μπορούν οι πολιτικοί να κρίνουν τους πολίτες σαν βλαμμένους ή σαν ψεκασμένους.

ΑΡΘΡΟ / *Του* **ΘΟΔΩΡΗ ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ**

Το τέλος της πανδημίας άργαγε πώς θα μοιάζει;

Αν υπάρχει ένα σίγουρο πράγμα για την πανδημία, είναι το εξής: θα τελειώσει. Κάποια στιγμή, στο όχι πάρα πολύ μακρινό μέλλον, θα μπορούμε να περιφερόμαστε στον κόσμο χωρίς να φοβόμαστε τον νέο κορωνοϊό.

Αλλά πώς θα μοιάζει αυτό το τέλος; Ποια θα είναι η διαχωριστική γραμμή ανάμεσα στο πριν και το μετά; Κάποιοι το έχουν στο μυαλό τους κάπως σαν συγκεκριμένη ημερομηνία, μια μέρα που θα βγει ο πρωθυπουργός στο παραδοσιακό διάγγελμα και θα μας πει όλο χαρά «πανδημία τέλος» και μετά θα ανοίξουν όλα και θα γεμίσουν οι σκουπιδοτενεκέδες μάσκες.

Τα πράγματα όμως δεν θα γίνουν καθόλου έτσι. Οπως ίσως ξέρετε πια, οι πανδημίες «τελειώνουν» μόνο όταν το παθογόνο δυσκολεύεται να βρει ξενιστές, δηλαδή θύματα. Κι αυτό γίνεται μόνο με τη διαβόητη «ανοσία της αγέλης», όταν δηλαδή ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού έχει ανοσία και δεν μπορεί να μεταφέρει τον ιό σε άλλους. Οπως γράφει ο καθηγητής του Yale Νικόλας Χρηστάκης στο νέο του βιβλίο «Το βέλος του Απόλλωνα», με τον ένα ή με τον άλλο τρόπο η ανθρωπότητα μάλλον θα φτάσει σε αυτό το σημείο κάποια στιγμή το 2022. Είτε με τον ιό να μολύνει δισεκατομμύρια ανθρώπους (και να σκοτώνει πολλά εκατομμύρια στην πορεία) είτε με τον εμβολιασμό μεγάλου ποσοστού του παγκόσμιου πληθυσμού. «Αυτός είναι ο φυσιολογικός τρόπος με τον οποίο, από βιολογικής πλευράς, οι επιδημίες τελειώνουν», γράφει.

Αυτό όμως δεν είναι απλό πράγμα. Και οι δύο τρόποι έχουν σοβαρά προβλήματα και δυσκολίες – ο πρώτος, μάλιστα, πολύ μεγαλύτερες από τον δεύτερο. Είναι πια κατανοητό ότι η στρατηγική «να αφήσουμε τον ιό να μολύνει όσους νέους και υγιείς γίνεται» δεν λειτουργεί. Οδηγεί σε εκατόμβες νεκρών, φόβο στην κοινωνία, πίεση στο σύστημα υγείας και τελικά και οικονομική ύφεση.

Το θέμα του εμβολιασμού, από την άλλη, θα είναι και αυτό πολύ πιο πολύπλοκο από ό,τι φαντάζονται πολλοί. Και μόνο το ότι έχουν παρασκευαστεί τόσο γρήγορα εμβόλια, τα οποία είναι πιθανό να είναι ασφαλή και αποτελεσματικά, αποτελεί ένα θαύμα. Από το ότι πιθανότατα θα εγκριθεί η χρήση κάποιων από αυτά κάποια στιγμή στο πολύ κοντινό μέλλον, όμως, μέχρι το να φτάσουμε στον εμβολιασμό ικανού ποσοστού του πληθυσμού για να τελειώσουμε την πανδημία, μεσολαβεί μια απόσταση μεγάλη, με πολλά και δύσκολα εμπόδια. Το σίγουρο είναι ότι ακόμα κι όταν ξεκινήσουν σταδιακά οι εμβολιασμοί στον πλούσιο κόσμο, η ζωή δεν θα ξαναγυρίσει αμέσως στην κανονικότητα. Μέχρι να εμβολιαστούν αρκετοί, θα πρέπει να συνεχίσουμε να ζούμε με μέτρα, αποστάσεις, μάσκες και ενίοτε και lockdown. Και ας μη συζητήσουμε καν το τι θα συμβεί στο μεγαλύτερο μέρος του παγκόσμιου πληθυσμού, στις φτωχές χώρες που δεν έχουν ήδη αγοράσει εκατοντάδες εκατομμύρια δόσεις για τους πολίτες τους, όπως οι δικές μας.

Και μετά; Θα έχουμε ξεμπερδέψει μετά; Πόσο συχνά θα πρέπει να ξανακάνουμε το εμβόλιο; Τι θα γίνεται αν χαλαρώσουμε και έχουμε ξανά εξάρσεις και lockdown; Εδώ φαίνεται ότι είναι καλύτερα τα νέα. Ο ιός, βέβαια, θα ζει ανάμεσά μας για πάντα. Αλλά με εντελώς διαφορετικούς όρους. Πάρτε για παράδειγμα τον OC43, έναν άλλο κορωνοϊό, που θεωρείται από κάποιους η αιτία μιας εξαιρετικά φονικής πανδημίας που ξεκίνησε το 1889. Ο OC43 υπάρχει ακόμα στον κόσμο μας, είναι ευρύτατα διαδεδομένος και το μόνο που μας προκαλεί πια είναι ένα απλό κρυολόγημα.

Από τότε, λέει, είτε μεταλλάχθηκε είτε συνέβη κάτι άλλο: εξαπλώθηκε τόσο πολύ, που σχεδόν όλοι μας τον κολλάμε κάποια στιγμή σε παιδική ηλικία, χωρίς σοβαρές συνέπειες (περίπου όπως συμβαίνει με τα παιδιά που κολλούν SARS-Cov-2 σήμερα), και στη συνέχεια, όταν τον ξανασυναντάμε στη ζωή μας, έχουμε ένα βαθμό ανοσολογικής μνήμης που μας επιτρέπει να τον περνάμε πολύ ήπια. Το ίδιο μπορεί να συμβεί και με τον σημερινό κορωνοϊό. «Με ένα τέτοιο σενάριο είναι πολύ πιθανό να μπει ένα τέλος στην ιστορία του SARS-Cov-2», γράφει ο Νικόλας Χρηστάκης στο βιβλίο του.

Οπότε, αυτός ο κορωνοϊός δεν θα μας σκοτώνει για πάντα. Δεν θα μας σκοτώνει, καν, για πολλά χρόνια. Ο σκοπός είναι να αντέξουμε το επόμενο, κρίσιμο διάστημα, το οποίο δυστυχώς δεν θα διαρκέσει λίγες εβδομάδες, αλλά πολλούς μήνες, ίσως και ολόκληρο το '21 – ίσως και ακόμα πιο πολύ. Να συνειδητοποιήσουμε ότι δεν υπάρχει καμία άλλη λύση και ότι πρέπει να κάνουμε ό,τι χρειάζεται ώστε στο τέλος να έχουμε μείνει όσο περισσότεροι γίνεται, σε όσο καλύτερη κατάσταση είναι εφικτό. Και μετά;

«Η ζωή θα επιστρέψει στους κανονικούς της ρυθμούς», γράφει ο Χρηστάκης. «Οι επιδημίες πάντα τελειώνουν».

Κίνηση Συνόδου προς αναχαίτηση ρωσικής επιρροής

Η απόφαση της πλειοψηφίας διαρρηγνύει τις σχέσεις των Προκαθημένων των δύο Εκκλησιών

Τα όσα αποκαλύπτονται μετά και την απόφαση της Ιεράς Συνόδου για το αυτοκέφαλο της Ουκρανικής Εκκλησίας, δείχνουν πως οι σχέσεις του Αρχιεπισκόπου Χρυσοστόμου και του Πατριάρχη Μόσχας Κύριλλου είχαν εισέλθει σε φάση δοκιμασίας προ πολλού.

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ**

Η απόφαση της Ιεράς Συνόδου, κατά πλειοψηφία, στο θέμα αναγνώρισης του αυτοκέφαλου της Ουκρανικής Εκκλησίας και τυπικά επισφράγισε το χάσμα που έχει δημιουργηθεί στις σχέσεις Πατριαρχείου Μόσχας και πασών των Ρωσιών με την Εκκλησία της Κύπρου. Σχέσεις που δεν επιδεινώθηκαν ραγδαία, με τη μνημόνευση του μητροπολίτη Κιέβου Επιφάνιου από τον Αρχιεπίσκοπο Χρυσόστομο, αλλά διολίσθαιναν τα τελευταία 6 με 7 χρόνια. Η στροφή που πραγματοποίησε ο προκαθήμενος της Εκκλησίας απέναντι στο Πατριαρχείο Μόσχας, με ξεκάθαρη τοποθέτηση υπέρ του Οικουμενικού Πατριαρχείου δεν εδράζεται μόνο σε θεολογικά ζητήματα, παρά τα όσα λέγονται τελευταία από αρχιερείς. Η αλλαγή πλεύσης είναι βέβαιο ότι έχει να κάνει με ζητήματα κοσμικής φύσεως, αλλά κυρίως προληπτικών κινήσεων απέναντι στην «επιθετική» τακτική της Ρωσικής, σε άλλες ορθόδοξες Εκκλησίες. Ένα ζήτημα άκρως σοβαρό το οποίο μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης επανακάμπτει με τη Μόσχα να διεκδικεί δυναμικά ρόλο και λόγο στα των άλλων Εκκλησιών, αυξάνοντας την επιρροή της με κάθε τρόπο. Στο τελευταίο οι ανησυχίες για την όχι και τόσο παθητική ρωσική παρουσία στην Κύπρο, ίσως να είναι ο σοβαρότερος λόγος που ώθησε τον Μακαριότατο να εγκαταλείψει την ουδετερότητα,

Εντός της Ιεράς Συνόδου κάποιοι συνοδικοί επικαλέστηκαν πιθανή διατάραξη των σχέσεων Μόσχας και Λευκωσίας στο Κυπριακό, με τον Αρχιεπίσκοπο να απαντά διερωτώμενος τι έχει πράξει η Ρωσία τα τελευταία χρόνια στο πολιτικό ζήτημα.

που ο ίδιος είχε εισηγηθεί στην Ιερά Σύνοδο της Εκκλησίας της Κύπρου, στη διαμάχη Φαναρίου-Μόσχας και να ταχθεί στο πλευρό του Οικουμενικού Πατριαρχείου.

Η στάση της Μόσχας

Για να εξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα για τις αλλαγές που φαίνεται να συντελούνται στις σχέσεις Μόσχας και Λευκωσίας σε εκκλησιαστικό επίπεδο, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ο ισχυρός άξονας που υπήρχε μεταξύ Αρχιεπισκοπής και Πατριαρχείου Μόσχας σε δύσκολες περιόδους για την Κύπρο το τελευταίο διάστημα. Ως τέτοιες ήταν το αρνητικό περιβάλλον μετά τα δημοψηφίσματα του 2004 αλλά και της οικονομικής κρίσης το 2013 όπου ο αρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος, αρχικά με την ιδιότητα του μητροπολίτη Πάφου, είχε ζητήσει την πα-

Αλλότριοι σκοποί

Χωρίς να υφίσταται άμεσο πρόβλημα, ο ίδιος ο Μακαριότατος δημόσια δεν έχει κρύψει την ανησυχία του για τη ρωσική δραστηριότητα εντός της Εκκλησίας αλλά και τις στενές σχέσεις κάποιων ιεραρχών με τη Μόσχα. Πίσω από την όλη κατάσταση αυτό που φαίνεται να παρακολουθείται με ιδιαίτερη προσοχή είναι να παραμείνει υπό έλεγχο η διείσδυση, όπως χαρακτηρίζονται οι ρωσικές δραστηριότητες στην Εκκλησία της Κύπρου και το κυριότερο η Εκκλησία της Κύπρου να μην απωλέσει στο μέλλον τη φυσιογνωμία της. Ως παράδειγμα φέρεται η Μητρόπολη Ταμασού και Ορεινής όπου ακόμα και εντός κάποιων ιεραρχών λέγεται πως η εικόνα που παρουσιάζει δεν συνάδει με την εκκλησιαστική παράδοση της Κύπρου. Επίσης εκκλησιαστικοί κύκλοι βλέπουν με καχυποψία τα ποσά που ξοδεύονται από Ρώσους σε διάφορες περιοχές. Ενέργειες οι οποίες αποδίδονται στην προσπάθεια αύξησης της ρωσικής επιρροής εντός της Εκκλησίας της Κύπρου.

ρέμβαση, πρώτα του Αλέξιου Β΄ και στη συνέχεια του νυν πατριάρχη Κύριλλου προς το Κρεμλίνο. Οι λόγοι που συντελούσαν στη σύσφιξη των σχέσεων ανάμεσα στις δύο ορθόδοξες Εκκλησίες φαίνεται να έχουν εκλείψει και να μη διαδραματίζουν κάποιο ειδικό ρόλο στην παρούσα φάση.

Ενδεικτικό είναι τα όσα φαίνεται να ειπώθηκαν κατά τη διάρκεια της διήμερης συνεδρίας της Ιεράς Συνόδου για το Ουκρανικό. Σύμφωνα με εκκλησιαστικές πηγές κάποιοι εκ των διαφωνούντων Ιεραρχών φαίνεται μεταξύ άλλων να επικαλέστηκαν και τον κίνδυνο αλλαγής στάσης της Μόσχας στο Κυπριακό, με τον Αρχιεπίσκοπο να διερωτάται, απαντώντας, τι έπραξε η ρωσική πλευρά τόσα χρόνια στο Κυπριακό. Επίσης οι ίδιες πηγές υποστήριξαν πως ο μητροπολίτης Πάφου Γεώργιος χρησιμοποίησε τη ρωσική στάση στο Ναγκόρνο Καραμπάχ για δείξει την ενόχλησή του και για να ενισχύσει την επιχειρηματολογία του Αρχιεπισκόπου για το εύρος της ρωσικής υποστήριξης.

Διείσδυση

Ένα άλλο ζήτημα που σε πρώτη φάση προβληματίζει έχει να κάνει με τη δραστηριότητα του ρωσικού παράγοντα εντός της Κύπρου και εντός της Εκκλησίας. Πηγές που παρακολουθούν στενά τα τεκταινόμενα υποδεικνύουν πως ανέκαθεν η ρωσική Εκκλησία παρουσίαζε «επεκτατικές» τάσεις σε άλλες ορθόδοξες Εκκλησίες, έχοντας την κάλυψη της εκάστοτε κοσμικής εξουσίας στη Ρωσία. Η τάση αυτή, όπως λένε, ατόνησε την περίοδο της Σοβιετικής Ένωσης για να επανέλθει σταδιακά μετά την κατάρρευση του ανατολικού μπλοκ. Εδώ προβάλλονται οι κινήσεις του Πατριαρχείου Μόσχας, στην Αμερική καθώς και σε άλλες γειτονικές με αυτό ορθόδοξες Εκκλησίες, οι οποίες, όπως ανέφερε ο αρχιεπίσκοπος Κύπρου στη συνέντευξή του στην «Κ», έχουν δημιουργήσει μια αταξία στην Ορθοδοξία. Από την ηγεσία της Εκκλησίας του Απόστολου Βαρνάβα δεν περνούν απαρατήρητες οι δραστηριότητες, με ρωσικό χρώμα, σε Μητροπόλεις της Κύπρου αλλά και στη Λεμεσό όπου διαμένει μόνιμα ένας μεγάλος αριθμός Ρώσων υπηκόων.

Ο Αρχιεπίσκοπος

Ο προκαθήμενος της Εκκλησίας παρά την αντίδραση του Πατριαρχείου Μόσχας με τη διαγραφή του από τα δίπτυχα, αποφεύγει να υψώσει τους τόνους, διαχωρίζοντας τους απλούς Ρώσους με τους οποίους όπως λέει έχει καλές σχέσεις όχι όμως και με την ηγεσία της ρωσικής Εκκλησίας. «Τέτοια Ορθοδοξία όπως τη θέλουν οι Ρώσοι (ηγεσία) δεν θα την ήθελα» είπε χαρακτηριστικά στην εκπομπή του ΡΙΚ «Προκλήσεις». Ωστόσο δεν έμεινε μόνο στις απόψεις του για τον Ρώσο πατριάρχη. Χρησιμοποιώντας προσεκτικές εκφράσεις άφησε να διαφανεί πως δεν θα διστάσει να λάβει μέτρα κατά συνοδικών που θα αγνοήσουν την απόφαση της Ιεράς Συνόδου στο Ουκρανικό. Μια αναφορά όχι τυχαία αν ληφθούν υπόψη οι πρώτες αντιδράσεις διαφωνούντων ιεραρχών ότι δεν θα πειθαρχήσουν, προτάσσοντας ζητήματα πίστεως.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΧΑΡΗ Σ. ΚΟΝΙΔΑΡΗ**

Η Εκκλησία στη μάχη κατά της πανδημίας

Η Εκκλησία μας, σε αυτόν τον τόπο των Αγίων, των Ηρώων και των Μαρτύρων, ενώνει διαχρονικά ολόκληρο τον ελληνικό λαό. Πιστή στην αποστολή της και στη διδασκαλία του Ευαγγελίου, διακονεί όλους τους συμπολίτες μας και όλους τους συνανθρώπους μας, ανεξαρτήτως θρησκεύματος και πεποιθήσεων, χρώματος, φυλής, φύλου ή προσανατολισμού, πέρα και έξω από κάθε διάκριση. Σε όλη την ιστορική διαδρομή αυτού του μεγάλου έθνους, ιδιαίτερα στις κρίσιμες στιγμές των δοκιμασιών του, στην πορεία του Γένους μας, είναι σταθερά παρούσα, πάντα στην πρώτη γραμμή, πάντα αθόρυβα και σιωπηλά, πάντα ουσιαστικά και πάντα θυσιαστικά, ως ο συνεκτικός ιστός της ίδιας της κοινωνίας μας.

Στη διάρκεια των δέκα ετών της βαθύτατης κοινωνικής και οικονομικής κρίσης, που μόλις πρόσφατα παρήλθαν, έπραξε ως ώφειλε, όπως ανέκαθεν έπραττε και όπως για πάντα θα πράττει, στο πλευρό των πλέον αδυνάμων αδελφών μας και των πλέον ευπαθών ομάδων του πληθυσμού. Και στη διάρκεια των εννέα μηνών της εθνικής δοκιμασίας της πανδημίας, που προσεύχεται και ελπίζει σύντομα να παρέλθει, με τη βοήθεια του Θεού και με τη συμβολή της επιστήμης, πράττει και πάλι ως οφείλει, από την πρώτη κιόλας ώρα. Τηρώντας ευλαβικά και όσο κανένας άλλος θεσμός και οργανισμός σε αυτή τη χώρα –πλέον ζωντανή απόδειξη άλλωστε οι άγιες ημέρες του Πάσχα, τις οποίες οι πιστοί βίωσαν αυτοπεριοριζόμενοι συνειδητά στους μικρούς ναούς των σπιτιών τους– τις οδηγίες και τις υποδείξεις και τα μέτρα των αρμόδιων υγειονομικών αρχών της πολιτείας. Γιατί υπηρετεί το υπέρτατο συμφέρον της προστασίας του ανθρώπινου προσώπου, της υγείας και της ζωής όλων μας.

Οσοι πείθονται να αρνηθούν να φορούν τη μάσκα ή πειστούν να αρνηθούν να κάνουν το εμβόλιο εγκληματούν κατά των εαυτών τους και των συνανθρώπων τους.

Η Εκκλησία μας υπάρχει για τον άνθρωπο και χωρίς τον άνθρωπο η Εκκλησία δεν υπάρχει. Την ίδια όμως στιγμή που η Εκκλησία επιτελεί και πάλι το ενοποιητικό έργο της, κάποιες θλιβερές μειοψηφίες, κάποιες δράκες Εφιαλτών, που εκπροσωπούν τα πάσης φύσεως επικίνδυνα άκρα, επιχειρούν να κάνουν, όπως και κάνουν, αυτό που, ομοίως διαχρονικά, κάνουν. Να δηλητηριάζουν τον δημόσιο διάλογο και να διχάζουν. Τα «όπλα» τους γνωστά. Οι τερατώδεις συνωμοσιολογίες και ο μεταπρατισμός του «θρησκευτικού» φόβου. Οι σκοτεινές, βρώμικες και πρόστυχες παρασκηνιακές μεν, πλην όμως ορατές στους φύλακες, «πρακτικές» παραεκκλησιαστικών παρασίτων και τρωκτικών. Και τα αντικληρικαλιστικά τερατουργήματα και ιδεοληπτικά νευρωτικά εξαμβλώματα, πασπαλισμένα, κατά την «περιφορά» τους, είτε με το απαραίτητο καρύκευμα γιαλαντζί «κοσμοπολιτισμού» και «προοδευτικότητας» είτε με τη σος της ενδημικής στη χώρα αγοραίας δημαγωγίας.

Σήμερα λοιπόν, περισσότερο ίσως από ποτέ άλλοτε, καθώς η εμπειρία του παρελθόντος είναι, αν και επώδυνη, διδακτική, οφείλουμε όλοι μας να απομονώσουμε αυτά τα άκρα. Που απαντά το ένα το άλλο στον δρόμο του χυδαίου λαϊκισμού και μετέρχονται όλα μαζί την αυτή δοκιμασμένη μέθοδο της διασποράς

Η Εκκλησία τηρεί τις οδηγίες, τις υποδείξεις και τα μέτρα των αρμόδιων υγειονομικών αρχών της πολιτείας.

ψευδών ειδήσεων για τη δολοφονία χαρακτήρων. Το άκρο των δαιμονισμένων «ευσεβών» και των ποικίλων πλασιέ της «πίστης», που διακινούν εργολαβικά και με ψυχωτικό τρόπο «απόψεις» που βιάζουν την κοινή λογική, αλλά και κάθε λογική, και προσβάλλουν βάναυσα τα ίδια τα Θεία. «Απόψεις» που... καταργούν τους νόμους της φύσης και της φθοράς, φωνές απεριόριστα βλάσφημες και, στην ουσία, δολοφονικές. Γιατί όσοι ευκολόπιστοι ή αφελείς, «θρησκευτικά» αθύρματα των παραχαρακτών και πλαστογράφων της πίστης, πείθονται να αρνηθούν να φορούν τη μάσκα, επειδή πίσω από αυτήν κρύβεται ο... Σατανάς, ή, στο άμεσο μέλλον, πειστούν να αρνηθούν να κάνουν το εμβόλιο, επειδή μέσα σε αυτό θα κρύβεται, υγροποιημένο ή άλλως πως, το τσιπάκι του... 666, εγκληματούν και κατά των εαυτών τους και κατά των οικείων τους και κατά όλων των συνανθρώπων τους που θα έχουν την κακή τύχη να βρεθούν στον δρόμο τους.

Το άκρο των διαφόρων παρατρεχάμενων, παραγόντων, αναλυτών, σχολιαστών και λοιπών απροσδιορίστου ιδιότητος και ταυτότητος ανεπάγγελτων, αμόρφωτων και τυχάρπαστων παρασίτων και τρωκτικών παραεκκλησιαστικών συστημάτων, που, ενίοτε και σε... συνεργασία με ανθρώπους δήθεν της Εκκλησίας, μόνον... εκκλησιαστικές προσεγγίσεις δεν μετέρχονται, προκειμένου να εξυπηρετήσουν τη δική τους ατζέντα και τα συναφή τους συμφέροντα. Μουντζουρώνοντας την εικόνα της Εκκλησίας προς ικανοποίηση όσων την απεχθάνονται, «λερώνοντας» κληρικούς προς τέρψιν όσων χλευάζουν το ράσο και επιχειρώντας να στήσουν παιχνίδια διαδοχής και λοιπά παιχνίδια εξουσίας, την ώρα μάλιστα που ο Αρχιεπίσκοπος δίνει την προσωπική του μάχη, μαζί με όλους τους συνανθρώπους μας που νοσούν από τον κορωνοϊό.

Και, φυσικά, το άκρο όσων ξυπνούν και κοιμούνται με την ιδέα πώς θα στοχοποιήσουν την Εκκλησία και τους κληρικούς. Πώς θα διαπομπεύσουν και θα εξευτελίσουν τα πρόσωπα ζωντανών, δοκιμαζόμενων, όπως ο Αρχιεπίσκοπος, και κεκοιμημένων, όπως ο Μητροπολίτης Λαγκαδά, αφού ούτε σεβασμό προς τους νεκρούς δεν έχουν... Πώς θα καταστήσουν στη συνείδηση του λαού την ευεργέτιδα του έθνους αποδιοπομπαίο τράγο. Πώς θα προβάλουν τον Προκαθήμενο της Εκκλησίας ως τον φιλοτομαριστή «Ηγεμόνα», που «βουτά», για να σωθεί από τον κορωνοϊό, στην άρτι αφιχθείσα από την Εσπερία, για λογαριασμό του και μόνον, μπαμλανιβιμάμπη ή «καταναλώνει», προνομιακά, πλάσματα αίματος με αντισώματα, την ώρα που το ποίμνιό του πεθαίνει...

Πώς θα παρουσιάσουν τους ναούς ως τα κέντρα διασποράς του κακού, και ακόμη και αυτό το ιερό μυστήριο της Θείας Κοινωνίας, την πεμπτουσία της Εκκλησίας, στο οποίο προσέρχεται μόνον όποιος πιστός επιθυμεί, καθώς ουδείς εξαναγκάζει ουδένα να προσέλθει, ως το «φαγοπότι» του θανάτου...

Βαθύ μίσος, ασύλληπτες εμμονές, δογματισμός ολοκληρωτικής και αυταρχικής ιδεολογίας, πεζοδρομιακή δημαγωγία. Γιατί την Εκκλησία τη βλέπουν, προφανώς, ως ιδεολογικό ή άλλο αντίπαλο, έως εχθρό, που πρέπει να συνθλίψουν ηθικά και να θέσουν στο περιθώριο της δημόσιας σφαίρας και στα αζήτητα της Ιστορίας. Η ιστορία της Ελλάδας είναι και μία ιστορία περιττών και επώδυνων διχασμών. Αρκετά όμως πληρώσαμε αυτό το νόμισμα. Δεν έχουμε πλέον τα περιθώρια να πέσουμε στην ίδια παγίδα. Ας μην επιτρέψουμε πια να καταστεί ο νέος διχασμός, που τα άκρα επιχειρούν να στήσουν, το χρόνιο υποκείμενο νόσημα που θα στείλει το έθνος μας στη ΜΕΘ με την πιθανότητα της διασωλήνωσης να είναι υψηλή.

Ο κ. Χάρης Κονιδάρης είναι διευθυντής του γραφείου Τύπου, Ενημερώσεως και Επικοινωνίας της Αρχιεπισκοπής Αθηνών και συντονιστής του γραφείου Τύπου της Εκκλησίας της Ελλάδος.

Νέο επεισόδιο διαπλοκής και οι πελλόμασκες!

Πελλόμασκες

Το έλα να δεις έγινε την Πέμπτη στην Επιτροπή Ελέγχου της Βουλής, καθώς ο Σωκράτης Χάσικος, πρώην ΥΠΕΣ, ψύχραιμα, με στοιχεία και έγγραφα έκανε την αποκαθήλωση του γενικού ελεγκτή Οδυσσέα Μιχαηλίδη. Τόσο που ο λαλίστατος Οδυσσεύς έμοιαζε να έχει καταπιεί τη γλώσσα του. Βουλευτής που ήταν στη συνεδρία της Επιτροπής, όταν είδε από τηλεοράσεως τον εκπρόσωπο Τύπου της Ελεγκτικής Υπηρεσίας Μάριο Πετρίδη να δηλώνει ότι «η μόνη υπηρεσία που διαχρονικά επεσήμανε γραπτώς και κατ' επανάληψη ότι ο χειρισμός των υποθέσεων της εταιρείας CYPRA έβλαπτε τα συμφέροντα του κράτους, ήταν η Ελεγκτική», σχολίασε: «Σήμερα μέσα εππέσαν οι μάσκες τζιαι έξω εμφανιστήκαν οι πελλόμασκες»!

Παίζει darts

Αν ο Οδυσσέας ήταν Αμερικανάκι, στο γραφείο του θα είχε σίγουρα ένα darts με τη φάτσα του Σωκράτη, κυνηγώντας να του καταφέρει ένα bullseye. Η ιστορία της καταδίωξης κρατάει χρόνια. Ο Οδυσσέας κολλά του Χάσικου από τότε που ο Δικωμίτης, υπουργός τότε, έπιασε το πόδι του ελεγκτή για μια σειρά παρανομιών στην κατοικία του κ. Μιχαηλίδη στην Κοκκινοτριμιθιά. Ο πολυμήχανος αντί να απαντήσει επί της ουσίας, είπε ότι η κατοικία ανήκει στη σύζυγό του. Ο ίδιος ο Χάσικος, τον Μάρτη του 2017 είχε πει ότι «ο γενικός ελεγκτής κατά τρόπο ψυχωτικό, έχει στοχοποιήσει ουσιαστικά τον υπουργό Εσωτερικών». Μάλιστα, έδωσε ως παράδειγμα ότι ο ΓΕ είχε στείλει στο υπουργείο Εσωτερικών υπάλληλό του, ο οποίος έκατσε εκεί κι έκανε έρευνες για ένα μήνα!

Ο ανοιχτομάτης Ελεγκτής

Ο Οδυσσέας -Τσακ Νορις- Έλιοτ Νες – Γενικός Ελεγκτής της Δημοκρατίας που όλα τα βλέπει, όλα τα ελέγχει, όλα τα καταδικάζει και κάποιοι πίνουν νερό στο όνομά του στην περίπτωση του σφαγείου της CYPRA δεν πήρε χαμπάρι το πάρτι που είχε στηθεί εκεί. Με τα έργα και τις πράξεις του σε όλη την υπόθεση έγραψε ξανά την ερμηνεία του ορισμού κατάχρηση εξουσίας. Πέντε χρόνια μετά, αφού έπιασαν ένα φορτηγό γεμάτο παράνομα εργοδοτούμενους αλλοδαπούς, ζήτησε την πειθαρχική δίωξη της γενικής λογίστριας Ρέας Γεωργίου. Τότε που φώναζε ο Χάσικος, ο Οδυσσέας έτρεχε να μπλοκάρει μέσω δικαστηρίου την ενοικίαση του Σφαγείου της Κοφίνου. Για θεσμικό ατόπημα της γενικής λογίστριας από την παρουσία εκπροσώπου της στις σχετικές διαδικασίες λόγος να μη γίνεται παρακαλώ. Σάκη, έχει και η κοροϊδία τα όριά της καθότι τώρα ο Σωκράτης σου πήρε το φύλλο συκής κι έφυγε!

Πόσο επιμελής ήταν ο τέως γενικός εισαγγελέας Κ. Κληρίδης αφηγήθηκε ενώπιον της Επιτροπής Ελέγχου, ο Σωκράτης Χάσικος. Του πήρε είπε δύο σχεδόν χρόνια για να του απαντήσει σε μια επιστολή του για μια υπόθεση που βρωμούσε από χιλιόμετρα. Ο κολλητός του Κώστα Κληρίδη είδε να χάνονται από πάνω του όλα τα ενδύματά του, καθώς ο Σωκράτης περιέγραψε τις πλάτες που η Εκλεκτική για χρόνια κάνει στο CYPRA.

Άγιες μάσκες

Ο αρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος δεν είναι αρκετό να απευθύνεται με αυστηρό ύφος στους πιστούς και στην ευλαβική, από μέρους τους, τήρηση των υγειονομικών μέτρων στις εκκλησίες. Θα πρέπει να είναι το ίδιο αυστηρός και με τους «Αδελφούς» αρχιερείς. Όπως οι εκκλησίες έτσι και το Μέγα Συνοδικό που συνήλθαν οι ιεράρχες είναι κλειστός χώρος και εμπίπτει στους χώρους που λαμβάνονται μέτρα προστασίας. Με βάση τις φωτογραφίες που κυκλοφόρησαν και τα βίντεο που είδαμε από τηλεοράσεως στην πρώτη ιερή σύναξη της περασμένης Δευτέρας ο μόνος μητροπολίτης που τήρησε το υγειονομικό πρωτόκολλο ήταν ο Ταμασού και Ορεινής Ησαΐας εκ των νεότερων, ηλικιακά, ιεραρχών. Οι υπόλοιποι, αν και γηραιότεροι, το έπαιξαν κινέζοι. Ούτε απόσταση μεταξύ τους ούτε μάσκες. Μακαριότατε, όταν λαμβάνονται μέτρα αυτά αφορούν τους πάντες; Έτσι για να έχουμε καλό ρώτημα. Θυμάστε στην Ελλάδα εκείνο τον μητροπολίτη που ήταν και ο πρώτος ανυπάκουος στα μέτρα και πέρασε ο κ. Κορωνοϊός και τον πήρε; Προσοχή, λοιπόν, διότι δεν νομίζω να θέλετε να σας ψάλλει ο Κύκκου ή ο Ταμασού το, μακαρία η οδός!

Οι σκληροί της παρέας

Ο υπουργός Υγείας τις τελευταίες μέρες λίγο με τα τεστ, λίγο με τα νέα μέτρα πιέστηκε αρκετά. Πάντως, αν κρίνω από τη δημόσια εμφάνισή του την περασμένη Παρασκευή, έστω και αν η μάσκα του έκρυβε το πρόσωπο, πρέπει να ήταν ανακουφισμένος. Απ' ό,τι έμαθα, ήταν ένας εξ αυτών που αντιδρούσε σε ενδεχόμενη χαλάρωση των περιοριστικών μέτρων την παρούσα χρονική στιγμή. Αλλά, και σε άλλες περιπτώσεις της πανδημίας, ο Κωνσταντίνος Ιωάννου δεν έδειχνε να είναι της σχολής χαϊδέματος των αφτιών του λαού. Εξάλλου, η σκληρή τακτική και πειθαρχία στην τήρηση των μέτρων του βγήκε κατά το πρώτο κύμα της πανδημίας εισπράττοντας το μερίδιο των ευσήμων που του αναλογούσε. Εντάξει, λάθη έχουν γίνει, αλλά δεν μπορεί κάποιος να ισχυριστεί ότι είναι τεμπελάκος. Αν ήταν και περισσότερο αυστηρός με κάποιους συνεργάτες του θα είχε αποφύγει και κάποια αρνητικά σχόλια.

Ο ΗΡΩΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

Ρέα Γεωργίου

Η γενική λογίστρια Ρέα Γεωργίου, η οποία ομολόγησε στη Βουλή πως ούτε ξέρει πού βρίσκεται το σφαγείο CYPRA.

Κάνε μια Επιτροπή

Είδα σε κάποιο σάιτ να γράφεται ότι πήρε ζεστά το ζήτημα του χρηματοοικονομικού αναλφαβητισμού στην Κύπρο, η Σάβια Ορφανίδου του ΔΗΣΥ. Τόσο ζεστά που έκανε εισήγηση για θέσπιση εθνικής στρατηγικής για αντιμετώπιση του προβλήματος, όπως καταδεικνύουν πανεπιστημιακές μελέτες, λέει. Μάλιστα επικαλέστηκε τον καθηγητή Παναγιώτη Ανδρέου του ΤΕΠΑΚ, ο οποίος αναφέρεται σε μελέτες που κατέδειξαν ότι 6 στους 10 Κύπριους είναι χρηματοοικονομικά αναλφάβητοι. Η βουλεύτρια του ΔΗΣΥ εισηγήθηκε λέει σύσταση Επιτροπής για να εξετάσει το όλο θέμα με συμμετοχή υπουργείων, αρμόδιων θεσμών, πανεπιστημίων και της Κεντρικής Τράπεζας. Σήκωσα το τηλέφωνο και ρώτησα τρία σοβαρά πρόσωπα. Τα δύο γελούσαν, το τρίτο μου είπε ότι εξακολουθώ να είμαι αφελής. Φτιάχνει Επιτροπή για να βολέψει φίλους. Εκλογές έρχονται, Ιανέ, ξύπνα, μου είπε και έκλεισε το τηλέφωνο.

Γράφει **Ο ΙΑΝΟΣ**

ΑΡΘΡΟ / *Του* **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ**

Το πρόβλημα της ευρωπαϊκής ταυτότητας *(μέρος δεύτερο)*

Ο μεγαλύτερος κίνδυνος για την ευρωπαϊκή ταυτότητα είναι η εγγύτητα με τον αμερικανικό κόσμο και τρόπο ζωής. Σε τι διαφέρει άραγε ο Αμερικανός από τον Ευρωπαίο; Γιατί η ταυτότητα της Ευρώπης να είναι διαφορετική από της Δύσης; Μήπως δεν είναι η Ευρώπη που γέννησε τον δυτικό τρόπο σκέψης, τον εξέλιξε καθ'όλη τη διάρκεια της ιστορικής της διαδρομής για να τον καταστήσει τελικά κυρίαρχο σε όλο τον πλανήτη; Μήπως και η Αμερική, ο νέος κόσμος, δεν είναι γέννημα του παλαιού ευρωπαϊκού κόσμου; Κάτι τέτοιο άλλωστε αποδεικνύει και η σύγχρονη ιστορία μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Η Ευρώπη είναι μέρος του ευρύτερου δυτικού κόσμου και αντλεί πρότυπα και νοοτροπίες από την ηγεμονική, πολιτική και πολιτισμική του, δύναμη. Επομένως η προσπάθεια πολιτικής συγκρότησης και αυτονόμησης της Ευρώπης προσκρούει στην αδυναμία της να συγκροτηθεί πολιτισμικά ως ανεξάρτητος «πνευματικός βιότοπος». Μοιάζει απλά να μιμείται ή να ακολουθεί τον αμερικανικό συρμό. Είναι όμως αυτή η κατάσταση δομική ή προϊόν ιστορικών συγκυριών;

Ο Ludwig Wittgenstein όταν ήθελε να δείξει ότι δύο φαινόμενα έχουν μόνο επιφανειακή συνάφεια, ενώ είναι ουσιωδώς διαφορετικά, έλεγε ότι έχουν μια «οικογενειακή ομοιότητα». Δυο μέλη της ίδιας οικογένειας μπορούν να έχουν τα ίδια σωματικά χαρακτηριστικά και το ίδιο ονοματεπώνυμο, αλλά τα ηθικά τους χαρακτηριστικά, ο χαρακτήρας και η ιδιοσυγκρασία τους, να είναι εντελώς ξένα. Κάτι αντίστοιχο ισχύει για Ευρωπαίους και Αμερικανούς. Ανάμεσα σε γεννήτορες και απογόνους, οποιαδήποτε ομοιότητα συμπεριφοράς είναι επιφανειακή. Βαθιά μέσα τους παραμένουν ξένοι, όσο κι αν εμπνέονται οι μεν από τους δε, όσο κι αν αλληλοεπιδρούν μεταξύ τους, όσο κι αν οι τρόποι ζωής τους είναι παραπλήσιοι ή εν μέρει ταυτίζονται. Η σύγχυση ανάμεσα στους δυο πολιτισμούς προκαλείται κυρίως από το κυρίαρχο αφήγημα, σύμφωνα με το οποίο η Αμερική αποτελείται ως επί το πλείστον από ευρωπαίους μετανάστες. Οι τελευταίοι ίδρυσαν τις πρώτες αποικίες κατά τον 17ο αιώνα και συνέχισαν να καταφθάνουν στην αμερικανική γη κατά εκατομμύρια στους αιώνες που ακολούθησαν. Σε αυτό το αφήγημα στηρίζεται η ψευδαίσθηση της γενεαλογικής συνέχειας της ηθικής και πνευματικής τάξης, η οποία από την Ευρώπη μετοίκησε στον Νέο Κόσμο, εξελίχθηκε, βελτιώθηκε και επανήλθε μετά το Ολοκαύτωμαγ ια να αναστήσει έναν κόσμο που είχε οριστικά αποξενωθεί από τις ίδιες του τις ρίζες. Παραλλάσσοντας τα λόγια του Δάντη, η Ευρώπη έγινε τέκνο του τέκνου της. Αυτό το αφήγημα εδραιώθηκε στη συνείδηση των Ευρωπαίων και γαλούχησε όλες τις μεταπολεμικές γενιές των εθνών της Ευρώπης. Ακόμη και τα ταραγμένα χρόνια της αμφισβήτησης και της πολιτισμικής επανάστασης των δεκαετιών του 1960 και 1970, όπως ο παρισινός Μάης του '68, ήταν στα μάτια των ίδιων των πρωταγωνιστών αποτέλεσμα της αμερικανικής ηγεμονίας. Στην ευρωπαϊκή δύση, Γαλλία, Γερμανία και Ιταλία,η αντίδραση της αμερικανικής νεολαίας στον πόλεμο του Βιετνάμ και ο αγώνας των μειονοτήτων για αναγνώριση ενέπνευσε ένα νέο μοντέλο πολιτισμικής ταυτότητας, που ήταν βασισμένο στον θυμό και την άρνηση του καπιταλιστικού τρόπου ζωής. Καμία σημασία δεν είχε το γεγονός ότι το μεγαλύτερο μέρος της Ευρώπης ήταν καπιταλιστικά αναπτυσσόμενο, ενώ η περίφημη ευμάρεια και υπερκατανάλωση δεν είχε ακόμη αγγίξει τη συντριπτική πλειοψηφία των ευρωπαϊκών νοικοκυριών, κυρίως του νότου.

Στην ευρωπαϊκή δύση, Γαλλία, Γερμανία και Ιταλία, η αντίδραση της αμερικανικής νεολαίας στον πόλεμο του Βιετνάμ και ο αγώνας των μειονοτήτων για αναγνώριση ενέπνευσε ένα νέο μοντέλο πολιτισμικής ταυτότητας.

Από την άλλη πλευρά του Ατλαντικού όμως, το βασικό αφήγημα για τις σχέσεις με την Ευρώπη δεν ήταν η πολιτισμική συνέχεια αλλά η ριζική αποκοπή. Η διαπίστωση αυτή φαίνεται με τον πλέον σαφή τρόπο μέσα από την αποχαιρετιστήρια επιστολή του George Washington, στις 19 Σεπτεμβρίου 1796. Στην επιστολή αυτή, ο πρώτος Πρόεδρος των ΗΠΑ, μετά από είκοσι χρόνια δημόσιας ζωής στην υπηρεσία της πατρίδας, καλεί τους συμπατριώτες του να μείνουν μακριά από τα ευρωπαϊκά πράγματα, να μην αναμειχθούν στις ευρωπαϊκές υποθέσεις για να μη διαφθαρούν. Η έκκληση αυτή δεν αποτελεί μόνο έκφραση του πολιτικού δόγματος του απομονωτισμού. Είναι την ίδια στιγμή η συνειδητοποίηση της αυτόνομης αμερικανικής ταυτότητας και της αναγκαίας ανεξάρτητης πορείας του αμερικανικού έθνους. Ο κίνδυνος της πολιτισμικής επιμόλυνσης της ηθικά «καθαρής» αμερικανικής δημοκρατικής κοινωνίας από την ευρωπαϊκή διαφθορά θα εκφρασθεί έκτοτε με πολλούς και ποικίλους τρόπους. Στο περίφημο έργο του «Ο επίλογος του αμερικανικού πνεύματος», γραμμένο το 1987, ο Αμερικανός φιλόσοφος Allan David Bloom (1930-1992) επικαιροποιεί το αφήγημα της πολιτισμικής επιμόλυνσης της άμωμης αμερικανικήςκοινωνίας από τη διεφθαρμένη Ευρωπαϊκή ιντελιγκέντσια.Αποδίδει την αιτία για τα ταραγμένα χρόνια της πολιτισμικής επανάστασης στην ισχυρή επιρροή εντός των αμερικανικών πανεπιστημίων των θεωριών Γερμανών διανοούμενων, εμιγκρέδων κατά τη δεκαετία του 1940. Έτσι οι Wilhelm Reich (1897-1957), Erich Fromm (1900-1980) και Herbert Marcuse (1898-1979), η Νέα Σχολή για την Κοινωνική Έρευνα στην Νέα Υόρκη, η μετεγκατάσταση δηλαδή της Σχολής της Φρανκφούρτης στην Αμερική, αλλά και η μορφολογική ψυχαναλυτική θεωρία (Gestalt) θεωρήθηκαν ως διαφθορείς της φοιτητιώσας αμερικανικής νεολαίας που την απομάκρυναν από τον δρόμο της πολιτικής αρετής των προγόνων.

Μετά το 1989, το αφήγημα των σχέσεων των δύο πυλώνων του δυτικού πνεύματος αλλάζει και πάλι. Η Αμερική γίνεται για δεύτερη φορά ελευθερωτής της Ευρώπης στη διάρκεια ενός αιώνα. Για τα ευρωπαϊκά έθνη του ανατολικού μπλοκ, στη Δυτική Ευρώπη και στην Αμερική πνέει ο ίδιος άνεμος αλλαγής, εμπνέοντας ένα νέο μέλλον στους πολύπαθους λαούς που υπέστησαν επί σαράντα σχεδόν χρόνια τη σοβιετική τυραννία. Οι λαοί αυτοί ακόμη και σήμερα βλέπουν με καχυποψία την απαγκίστρωση της Ευρώπης από την αμερικανική κηδεμονία. Χαρακτηριστική ήταν η στάση τους κατά τον δεύτερο πόλεμο του Ιράκ (2003), όταν μεγάλο μέρος της δυτικής συμμαχίας αρνήθηκε να ακολουθήσει τις ΗΠΑ στον πόλεμο. Η Γερμανία και η Γαλλία αντιμετωπίστηκαν με απαξίωση και ειρωνεία από τον τότε υπουργό Άμυνας των ΗΠΑ Donald Rumsfeld: «Νομίζετε ότι η Γαλλία και η Γερμανία είναι η Ευρώπη; Εγώ όχι! Αυτή είναι η παλαιά Ευρώπη». Από τα διαδοχικά αυτά αφηγήματα αντλούμε ένα δίδαγμα. Η πολιτισμική εγγύτητα και κοινή ταυτότητα Ευρώπης και Αμερικής είναι πολιτικό όπλο στην παγκόσμια σκακιέρα. Όσο οι πληγές της Ευρώπης θα επουλώνονται, τόσο θα ισχυροποιείται η ευρωπαϊκή ταυτότητα.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής του Πανεπιστημίου Κύπρου και εταίρος του ερευνητικού κέντρου «Ευρωπαϊκές Δυναμικές» του Πανεπιστημίου του Στρασβούργου.

Τρομοκρατημένη μοναξιά

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Οι ηλικιωμένοι είναι τρομοκρατημένοι. Και αισθάνονται μοναξιά. Το είπε ξεκάθαρα ο πρόεδρος του Παρατηρητηρίου Τρίτης Ηλικίας κ. Δήμος Αντωνίου. Και εμείς πώς αντιδρούμε σ' αυτό; Παριστάνουμε πως συγκλονιζόμαστε. Αλλά όταν είναι να επιλέξουμε, δεν επιλέγουμε αυτούς σαν προτεραιότητα. Αντιθέτως, τους χώνουμε πιο βαθιά στο περιθώριο της μοναξιάς τους. Διότι «αυτοί έζησαν τη ζωή τους». «Φάγαν τα ψωμιά τους». «Ό,τι ήταν να προσφέρουν το πρόσφεραν». Τώρα προέχει η δική μας η ζωή. Η δική μας τσέπη. Η δική μας δυσκολία.

Η δική μας ψυχολογία. Αυτοί στο κάτω-κάτω έχουν και «υποκείμενα νοσήματα». Πόσα χρόνια να τους μένουν πέντε, άντε το πολύ έξι; Ενώ εμείς έχουμε μια ζωή μπροστά μας και είμαστε τόσο βέβαιοι γι' αυτό, λες και συνάψαμε κάποιο συμφωνητικό με το ίδιο τον Θεό. Και μ' αυτή την αβάσιμη πεποίθηση θεωρούμε πως έχουμε το δικαίωμα να αποφασίζουμε εμείς γι' αυτούς. Για το πώς θα ζήσουν. Και κυρίως για το μέχρι πόσο «δικαιούνται» να ζήσουν. Λες και αν ευτυχήσουμε να ζήσουμε τα χρόνια τους δεν θα βρεθούμε στην ίδια θέση. Όχι, αυτό δεν το διανοούμαστε. Πώς κάποια στιγμή θα είμαστε το ίδιο αφημένοι στον τομαρισμό και την αμορφωσιά μια κοινωνίας τόσο αλλοτριωμένης ώστε να θεωρεί την τρίτη ηλικία «βάρος».

Διότι περί αυτού πρόκειται όταν δεν έχεις την ικανότητα να σέβεσαι τους ηλικιωμένους και να φροντίζεις σαν άτομο, σαν κοινωνία και σαν κράτος να έχουν μια αξιοπρεπή ζωή σε όλα τα επίπεδα. Στην υγεία τους, στη στέγη τους, στην κοινωνική τους συναναστροφή, σε όλα. Πόσο μάλλον όταν έρχεται μια πανδημία που για εκείνους είναι ακόμα πιο επικίνδυνη.

Γιατί είναι οι ευπαθείς. Και μάθαμε να πιπιλάμε αυτή τη λέξη, χωρίς να έχουμε προφανώς το υπόβαθρο να την εννοήσουμε. Διότι αν είχαμε το υπόβαθρο να την εννοήσουμε, εμείς είναι που θα έπρεπε να είμαστε οι τρομοκρατημένοι.

Που καταντήσαμε τους ανθρώπους της τρίτης ηλικίας, αυτούς στους οποίους οφείλουμε την δική μας ιστορία και τη δική μας ζωή, όχι μόνο σε ατομικό επίπεδο αλλά και σαν τόπος, να εξαρτούνται από ανθρώπους κατώτερους των περιστάσεων. Αυτό είμαστε σήμερα. Ανίκανοι να μπούμε έστω και για μια στιγμή στη θέση των ηλικιωμένων. Γιατί δεν μάθαμε να προσπαθούμε να μπαίνουμε στη θέση κανενός. Πόσο μάλλον των ανθρώπων της τρίτης ηλικίας. Εκείνο που μάθαμε είναι να τους περιθωριοποιούμε όταν πια δεν έχουν τίποτε παραγωγικό να προσφέρουν. Και να τους συμπεριφερόμαστε σαν μια «ξοφλημένη» κατηγορία. Και να τους περιφέρουμε από καιρού εις καιρόν στα κανάλια για να «ψυχαγωγηθούμε» από τη «γραφικότητα» μιας περασμένης, εποχής, η οποία έχουμε την ψευδαίσθηση ότι δεν μας αφορά.

Ανήμποροι να αντιληφθούμε ότι αυτή είναι η βαθύτερη αιτία που παραμένουμε βαθιά νυχτωμένοι για το ποιοι υπήρξαμε και για το ποιοι καταντήσαμε. Διότι δεν έχουμε ούτε την ενσυναίσθηση, ούτε καν την παιδεία να κοιτάξουμε στα μάτια των ηλικιωμένων μας. Και να διακρίνουμε πως στο δικό τους βλέμμα είναι που κρύβεται η σοφία των αιώνων.

Και πώς αυτή τη σοφία οφείλουμε να την αναζητούμε, αν θέλουμε να λεγόμαστε άνθρωποι. Τίποτα, όμως, δεν έχουμε καταλάβει όταν διανοούμαστε να εκστομίζουμε τη φράση «αυτοί έζησαν τη ζωή τους» και έτσι ελαφρά τη καρδία να συνυπογράφουμε την αδιανόητη συνθήκη του ηλικιακού ρατσισμού.

Και όταν καθόμαστε το βράδυ στον καναπέ και παρακολουθούμε τα δελτία ειδήσεων να μετατρέπουν σε αριθμούς τους ανθρώπους που διήνυσαν χιλιόμετρα ξυπόλητοι για να μας κάνουν ανθρώπους. Τίποτα δεν έχουμε καταλάβει. Και κυρίως πως όταν έστω και ένας ηλικιωμένος αισθάνεται τρομοκρατημένος και σε απόλυτη μοναξιά σημαίνει πως αποτύχαμε ήδη. Και σαν άτομα και σαν κράτος. Διότι έναν τόπο τόσο μικρό οφείλαμε να τον δομήσουμε με τέτοιο τρόπο ώστε ο κάθε ηλικιωμένος να ζει και να πεθαίνει με αξιοπρέπεια. Διαφορετικά πάει να πει πως τίποτα δεν έχουμε καταλάβει. Ούτε για την ίδια τη ζωή, ούτε για την αξία της.

elenixenou11@gmail.com

EPA/ERNESTO MASTRASCUSA

Άνθρωποι του πνεύματος και καλλιτέχνες διαδηλώνουν υπέρ του κινήματος του San Isidro, μπροστά από το Υπουργείο Πολιτιστικών Δομών, στην Αβάνα της Κούβας.

Ο πολιτισμός ως εργαλείο ανάπτυξης

Της **ΛΙΝΑΣ ΜΕΝΔΩΝΗ**

Οι σύγχρονες μελέτες σε διεθνές επίπεδο τεκμηριώνουν ότι ο πολιτισμός διαθέτει μια εξαιρετικά ισχυρή κοινωνικοοικονομική δυναμική, καθώς διαπνέει και επηρεάζει σχεδόν όλες τις πτυχές της κοινωνικής και της παραγωγικής δραστηριότητας, και ως εκ τούτου αποτελεί σημαντικό παράγοντα της οικονομίας και της κοινωνίας, αλλά και συντελεστή της ανάπτυξης και των δύο.

Η πραγματοποίηση επενδύσεων στην αξιοποίηση του πολιτιστικού κεφαλαίου αποδίδει υψηλή προστιθέμενη αξία και πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα στις συνδεόμενες με τον πολιτισμό εξωτερικές οικονομίες. Επιφέρει ισχυρή στήριξη και ώθηση στην απασχόληση, τόσο στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς όσο και στους τομείς των δημιουργικών βιομηχανιών και των συναφών και εξαρτώμενων δραστηριοτήτων, πρωτίστως δε του τουρισμού, με τον οποίο ο πολιτισμός διατηρεί πολύ ισχυρή διατομεακή σχέση. Ο πολιτιστικός και δημιουργικός τομέας λογίζεται πλέον ως διακριτός οικονομικός τομέας, που χρησιμοποιεί πόρους, παράγει προϊόντα και υπηρεσίες, δημιουργεί εισόδημα και θέσεις εργασίας, προσελκύει και προκαλεί επενδύσεις, και συνεπώς λειτουργεί ως μοχλός ώθησης της ανάπτυξης. Γι' αυτό, άλλωστε, αναγνωρίζεται και επισήμως από διεθνείς οργανισμούς ως ο τέταρτος πυλώνας της βιώσιμης ανάπτυξης.

Υπό την έννοια αυτή, ο πολιτισμός διατρέχει οριζόντια και τους τέσσερις πυλώνες ανάπτυξης και μεταρρυθμίσεων, στους οποίους βασίζεται το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, δηλαδή την πράσινη μετάβαση, την ψηφιακή μετάβαση, την απασχόληση και την κοινωνική συνοχή, τις ιδιωτικές επενδύσεις και τον μετασχηματισμό της οικονομίας.

Οι προτεραιότητες του υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού για το Ταμείο Ανάκαμψης είναι προφανές ότι καλύπτουν και τους δύο άξονες αρμοδιότητάς του, αυτόν του πολιτιστικού αποθέματος –υλικού και άυλου– και της σύγχρονης δημιουργίας, οι οποίοι πλέον αντιμετωπίζονται όχι ως δύο διακριτοί χώροι, αλλά ως ενιαίο σύνολο, που συμπράττει και συλλειτουργεί. Οι προτάσεις του ΥΠΠΟΑ έχουν σαφές μεταρρυθμιστικό πρόσημο και αναπτυξιακό χαρακτήρα, ενώ στοχεύουν στην ανθεκτικότητα του τομέα και στην ενδυνάμωση των εργαζομένων και των επαγγελματιών του. Οι δυνατότητες που παρέχονται διά του Ταμείου Ανάκαμψης μπορούν να εξασφαλίσουν τη δομική μεταρρύθμιση του χώρου και την αντιμετώπιση παγίων προβλημάτων σχετιζόμενων με τις εργασιακές σχέσεις, με την εκπαίδευση, την κατάρτιση, την πρόσβαση σε χρηματοδοτικά εργαλεία, την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας, την προώθηση των επενδυτικών σχεδίων. Στις προτεραιότητες εντάσσεται η ενεργειακή αναβάθμιση των πολιτιστικών υποδομών –μουσείων και χώρων τεχνών– καθώς και η προστασία των πολιτιστικών πόρων –αρχαιολογικών χώρων και μνημείων– από τις φυσικές καταστροφές και η θωράκισή τους από τις συνέπειες της κλιματικής αλλαγής.

Στο πλαίσιο της ψηφιακής μετάβασης εντάσσονται εφαρμογές προηγμένης τεχνολογίας για την αναβάθμιση των παρεχόμενων εμπειριών προς τους χρήστες των πολιτιστικών δομών με καινοτόμες υπηρεσίες και προϊόντα, αλλά και για τη συρρίκνωση του διοικητικού φόρτου μέσω της χρήσης υπηρεσιών ψηφιακής διακυβέρνησης. Προτεραιότητα αποτελεί η ανάδειξη του πολιτιστικού και δημιουργικού τομέα ως ολοκληρωμένου, βιώσιμου αναπτυξιακού μοχλού των τοπικών κοινωνιών, που δημιουργεί θέσεις εργασίας και οικοσυστήματα επιχειρηματικότητας και εκπαίδευσης, συμβάλλοντας καθοριστικά στην κοινωνική συνοχή.

Εμβληματικά έργα, όπως για παράδειγμα η αποκατάσταση, η ανάδειξη και η αξιοποίηση του πρώην βασιλικού κτήματος στο Τατόι, μια ιδανική περίπτωση σύμπραξης Δημοσίου και ιδιωτικού τομέα, εντάσσονται στο πλαίσιο των πυλώνων του Ταμείου Ανάκαμψης και προωθούν τον εκσυγχρονισμό του παραγωγικού υποδείγματος της χώρας, ώστε αυτό να καταστεί αποτελεσματικό, ανταγωνιστικό και βιώσιμο.

Η κ. Λίνα Μενδώνη είναι υπουργός Πολιτισμού και Αθλητισμού της Ελλάδας.

Γαλάζια Πατρίδα

Του **ΧΑΡΗ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ**

Ήταν τέτοιες μέρες πριν από έναν σχεδόν αιώνα, στις 3 Δεκεμβρίου 1912, που έλαβε χώρα η ναυμαχία της Έλλης στον Ελλήσποντο. Το πρωί εκείνης της ημέρας, με καλό καιρό και ήσυχη θάλασσα, άρχισε η έξοδος του τουρκικού στόλου από τα Στενά. Μπροστά ήταν το καταδρομικό «Μετζιτιέ» με τρία αντιτορπιλικά και πίσω τους η ναυαρχίδα «Χαϊρεντίν Μπαρμπαρόσα» με άλλα τρία θωρηκτά και 6-8 αντιτορπιλικά. Ο ελληνικός στόλος, με επικεφαλής το θωρηκτό «Αβέρωφ», ακολουθούμενο από τρία θωρηκτά και τέσσερα αντιτορπιλικά έσπευσε να συναντήσει τον αντίπαλο στόλο. Το θωρηκτό «Αβέρωφ» δεν ήταν απλώς η ισχυρότερη μονάδα του στόλου αλλά και το πιο σημαντικό ίσως περιουσιακό στοιχείο του ελληνικού κράτους.

Στις 09:35, με την απόσταση των δύο στόλων στα 9.500 μ., ο ναύαρχος Παύλος Κουντουριώτης αποδέσμευσε τον στόλο από τις κινήσεις της ναυαρχίδας του, υψώνοντας το σήμα «Ζ» και εκμεταλλευόμενος την ταχύτητα του «Αβέρωφ» όρμησε με 21 κόμβους, διαγράφοντας τόξο μπροστά από τη γραμμή του τουρκικού στόλου, με σκοπό να υπερφαλαγγίσει τα τουρκικά θωρηκτά και να τα τοποθετήσει μεταξύ των πυρών του «Αβέρωφ» και των υπολοίπων ελληνικών θωρηκτών. Το σήμα που εξέπεμψε ο Κουντουριώτης προς το αρχηγείο του στόλου έμεινε στην ιστορία: «Με την βοήθειαν του Θεού, τας ευχάς του Βασιλέως και εν ονόματι του Δικαίου, πλέω μεθ' ορμής ακαθέκτου και με την πεποίθησιν της νίκης εναντίον του εχθρού του Γένους». Ο τουρκικός στόλος υποχώρησε με φοβερή αταξία και σημαντικές απώλειες. Η ελληνική κυριαρχία στο Αιγαίο εξασφαλίστηκε. Μια κυριαρχία που όχι μόνο δεν αμφισβητήθηκε μετά τη μικρασιατική καταστροφή αλλά αντιθέτως επισφραγίστηκε με τη Συνθήκη της Λοζάνης του 1923, που έθεσε τα όρια της σύγχρονης Τουρκίας.

Για τις επόμενες δεκαετίες η εξωτερική πολιτική της Τουρκίας κινείτο σε αυτό το πλαίσιο. Η Τουρκία στράφηκε προς τη Δύση, εντάχθηκε στο ΝΑΤΟ, επιδίωξε σχέσεις με την Ε.Ε., χωρίς ουσιαστικά να αμφισβητεί την ελληνική κυριαρχία. Σταδιακά υπήρξε μετατόπιση από αυτή την πολιτική. Το τέλος του Ψυχρού Πολέμου απελευθέρωσε την Τουρκία από την ανάγκη αυστηρής συμπόρευσης με τους συμμάχους. Αργότερα, η αποσταθεροποίηση του Ιράκ μετά τον δεύτερο Πόλεμο του Κόλπου οδήγησε την Τουρκία στο συμπέρασμα ότι έπρεπε να χαράξει μια ακόμη πιο αυτόνομη και φιλόδοξη πορεία. Οριοθέτησε ρόλο περιφερειακής δύναμης, με βασικό εργαλείο τη στρατιωτική της ισχύ. Κατ' ακρίβεια, η ανάπτυξη της εγχώριας στρατιωτικής βιομηχανίας προσέδωσε στην Τουρκία την ικανότητα να αυτοεξοπλίζεται. Απέκτησε σημαντικά ενισχυμένες ναυτικές δυνατότητες, με πλοία εγχώριας κατασκευής και δημιούργησε βάσεις στην ευρύτερη περιοχή, από τη Σομαλία μέχρι το Κατάρ.

Ήταν αυτή η στρατηγική επανατοποθέτηση και η στρατιωτική ενδυνάμωση που επέτρεψε στην Τουρκία να προχωρήσει τα τελευταία χρόνια στην ευθεία αμφισβήτηση της ελληνικής κυριαρχίας μέσω του δόγματος της Γαλάζιας Πατρίδας. Η Γαλάζια Πατρίδα είναι μια προσπάθεια πλήρους ανατροπής της Λοζάνης, η οποία επιχειρείται με τη δύναμη του τουρκικού στόλου. Είναι ατυχές ότι η παρατεταμένη κρίση της ελληνικής οικονομίας συρρίκνωσε τις αμυντικές δαπάνες και επέτρεψε στην Τουρκία να μεταβάλει το ισοζύγιο δυνάμεων. Χωρίς αυτό να σημαίνει ότι οι ελληνικές ένοπλες δυνάμεις δεν παραμένουν αξιόμαχες, όπως έχουν στην πράξη αποδείξει το τελευταίο διάστημα. Αλλά σωστά η κυβέρνηση του πρωθυπουργού Μητσοτάκη προχωρά με αποφασιστικές κινήσεις προκειμένου να ενισχύσει δραστικά τόσο το ναυτικό όσο και την πολεμική αεροπορία. Η προοπτική της ειρηνικής γειτνίασης με την Τουρκία είναι ασφαλώς το ζητούμενο. Δεν θα το πετύχουμε, εάν η Τουρκία συνεχίσει να θεωρεί ότι είναι η κυρίαρχος δύναμη της περιοχής. Ούτε και είναι πιθανή η επίλυση του Κυπριακού κάτω από αυτές τις συνθήκες. Επιβάλλεται μια εθνική προσπάθεια ανάσχεσης της Τουρκίας στην οποία ρόλο έχει και η Κύπρος. Ασφαλώς τα μεγέθη είναι ανόμοια. Όμως η ανάκαμψη της κυπριακής οικονομίας που πετύχαμε τα προηγούμενα χρόνια ήδη επιτρέπει τη σημαντική ενίσχυση των αμυντικών μας δαπανών. Η διατήρηση της ειρήνης, αλλά και η διαφύλαξη των εθνικών μας συμφερόντων αυτό επιβάλλει.

Ο κ. Χάρης Γεωργιάδης είναι αναπληρωτής πρόεδρος του ΔΗΣΥ.

Ο «ψεκασμένος» Bill Gates

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ**

Οι Αμερικάνοι πριν από μερικές δεκαετίες σταμάτησαν ξαφνικά το κτίσιμο της πρεσβείας τους, στη Μόσχα. Αιτία, όπως έγραψαν τότε διάφορα έντυπα, αλήθεια ή ψέματα, ήταν η ανακάλυψη πως οι Σοβιετικοί έβαλαν στην άμμο και στα τσιμέντα μικροσκοπικά μέταλλα ή νανοπομπούς κατ' άλλους, αντικείμενα τα οποία θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν στην παρακολούθηση των Αμερικανών. Τότε αναγκάστηκαν να χαλάσουν εκ θεμελίων την πρεσβεία και μετέφεραν με μεταγωγικά από την Αμερική, όλα τα υλικά για την ανέγερση του κτιρίου, δηλαδή, άμμο, τσιμέντο, σίδερο και φυσικά όλα τα ηλεκτρονικά μηχανήματα. Στην Κύπρο, τώρα, σύμφωνα με μαρτυρίες αείμνηστων ανώτατων πολιτειακών αξιωματούχων, πριν από το 1974, η αμερικανική πρεσβεία παρακολουθούσε όλα όσα λέγονταν πίσω από τις κλειστές πόρτες του Προεδρικού Μεγάρου, αποκρυπτογραφώντας τους ήχους της γραφομηχανής των ιδιαιτέρων γραμματέων. Αναγκάστηκαν τότε, έλεγε, να μεταφέρουν τις συνεδριάσεις σε άλλους χώρους, του Προεδρικού Μεγάρου, οι οποίοι δεν είχαν παράθυρα. Οι παρακολουθήσεις και η συλλογή πληροφοριών, σε όλους τους πολέμους, αλλά και σε όλες τις μεγάλες επιχειρηματικές δραστηριότητες, αξίζουν όσο και τα οπλικά συστήματα ή το κεφάλαιο μιας επιχείρησης, συνηθίζουν να λένε αυτοί οι οποίοι ξέρουν κάτι παραπάνω.

Ο πραγματικά κοσμοκράτορας σήμερα είναι ο Bill Gates, ο ιδρυτής της Microsoft. Έχει τη δυνατότητα με τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές και τα κινητά τηλέφωνα να παρακολουθεί όλο τον κόσμο και μάλιστα με τη συναίνεση των ίδιων των ανθρώπων. Κάποτε γίνονταν διαδηλώσεις για τα δακτυλικά αποτυπώματα, τις πληροφορίες στις ίριδες των ματιών, για τα φακελώματα και ένα σωρό άλλες απειλές, οι οποίες αποτυπώνονται στην εικόνα του «μεγάλου αδελφού» τον οποίο περιέγραψε με προφητικό, ίσως τρόπο, πριν από πολλές δεκαετίες, ο Τζωρτζ Όργουελ. Σήμερα όλα αυτά τα «τερατώδη» είναι απλά εφαρμογές στα κινητά τηλέφωνα. Για να λειτουργήσει το τηλέφωνο απαιτούνται δακτυλικά αποτυπώματα ή μια ματιά του χρήστη στην κάμερα. Ακόμη το τηλέφωνο μπορεί να καταγράφει καρδιακούς παλμούς και ένα σωρό άλλα ιατρικά στοιχεία, τα οποία στο παρελθόν ήταν προνόμιο μόνο των γιατρών. Σε πολλές χώρες τοποθετούνται ηλεκτρονικά chips, εντός των σωμάτων παιδιών, παππούδων, και όχι μόνο, ώστε να γίνεται μέσω κινητών τηλεφώνων, 24ωρη παρακολούθηση του χώρου στον οποίο βρίσκονται, αλλά και της κατάστασης της υγείας τους.

Τελευταία εξέλιξη σε αυτή την «ασύμμετρη τρέλα» αποτελούν τα εμβόλια κατά του κορωνοϊού, για τα οποία υπάρχει υποψία ότι θα θεραπεύουν από τη μια, αλλά και θα μπορούν να παρακολουθούν και ενδεχομένως θα κατευθύνουν τις μάζες των πολιτών. Θα τοποθετηθούν λένε οι «ψεκασμένοι» ή οι «νούσιμοι» νανοπομπούς, οι οποίοι θα ελέγχουν τους ανθρώπους. Με τον τρόπο αυτό θα τερματιστούν τα εγκλήματα, οι εξεγέρσεις, οι διαδηλώσεις, τα ναρκωτικά, μέχρι και τα τροχαία αδικήματα, αφού με το πάτημα ενός κουμπιού θα γνωρίζουν οι «αρχές» την πορεία ενός ανθρώπου. Ο Bill Gates, ως άλλος προφήτης, μίλησε πριν από μερικά χρόνια για πανδημίες, ενώ τα ιδρύματά του έκαναν και ένα σωρό μελέτες. Το μόνο σίγουρο είναι ότι τα εμβόλια θα αποτελέσουν την λύση στον φόβο και την ασθένεια του κορωνοϊού, η οποία κατέστρεψε ήδη τις οικονομίες, σχεδόν όλων των χωρών του κόσμου και οδηγεί σε φαινόμενα πείνας και ανέχειας, την πλειονότητα του πληθυσμού της γης. Από την άλλη ο κορωνοϊός γέμισε τα βαλάντια όλων των φαρμακευτικών εταιριών και σχεδόν όλων των νοσοκομείων.

Τυχαία ή όχι, η πανδημία, έφερε στο προσκήνιο την εικόνα του αντίχριστου, εικόνα η οποία εκπορεύεται από την Αποκάλυψη του Ιωάννου του Θεολόγου. Ο Μπιλ Γκέιτς αναδεικνύεται ως το πρόσωπο του κορωνοϊού διεθνώς, είτε από τους «ψεκασμένους», είτε από τους «νούσιμους», μόνο που κανείς δεν ξέρει πού θα καταλήξει ο σύγχρονος «Μίδας». Τώρα βρισκόμαστε στην εποχή της τεχνητής νοημοσύνης, η οποία ήδη έκανε άλματα και κανείς δεν ξέρει πόσο μπορεί να περιοριστεί από ηθικούς κανόνες. Το αιώνιο ερώτημα, το οποίο τίθεται, είναι αν ο Μπιλ Γκέιτς με τα ιδρύματά του θέλει να σώσει τον κόσμο από τις ασθένειες, τον πόνο και την φτώχεια, ή αν θέλει να ελέγξει και να κατευθύνει όλο τον κόσμο, ιδρύοντας μια παγκόσμια κυβέρνηση και μετατρέποντας τον εαυτό του σε ένα παγκόσμιο ηγεμόνα. Ο Bill Gates, είτε θα καταστεί ο πρώτος «ψεκασμένος» και «φονιάς των λαών», είτε ο μεγαλύτερος ευεργέτης στην ιστορία της ανθρωπότητας. Μέση λύση δεν υπάρχει και όλα αυτά θα φανούν πολύ γρήγορα. Το μόνο σίγουρο είναι ότι σύντομα και ο Bill Gates θα καταλήξει σε «δύο μέτρα γης» όπως όλοι οι άνθρωποι.

kaparispan@yahoo.gr

Τώρα τουλάχιστον βλέπουμε την αχτίδα

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

«Δεν λατρεύεις την αίσθηση πως είσαι ζωντανός; (...) Δεν λατρεύεις όλους τους ήχους και θορύβους όπως αυτούς που κάνουν τα παιδιά που φωνάζουν στο διπλανό οικόπεδο, τις κόρνες των αυτοκινήτων και τις μικρές ορχήστρες που παίζουν στον δρόμο και τη μυρωδιά του φαγητού που μαγειρεύεται;» έγραφε μια διάσημη Αμερικανίδα συγγραφέας που επέζησε από τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και την πανδημία της ισπανικής γρίπης.

Εμείς δεν περάσαμε Πόλεμο, δεν ζήσαμε τέτοια πανδημία. Περάσαμε μια πολύ βαθιά οικονομική κρίση που άλλαξε τα πάντα, τίποτα όμως που να συγκρίνεται με τους δύο Πολέμους και τις πανδημίες περασμένων αιώνων.

Παρ' όλα αυτά, έχουμε φτάσει στα όριά μας. Ζούμε τώρα την πιο σκοτεινή στιγμή μιας μεγάλης περιπέτειας. Η Ιστορία μάς εκδικείται, γιατί ως μέλη μιας «πλαστικής» γενιάς νομίζαμε πως στην εποχή μας δεν γίνεται να ζούμε πράγματα που πιστεύαμε ότι έχουμε αφήσει πίσω μας. Εμείς, ανυπόμονοι, θέλουμε να γυρίσουμε το «καρούλι» αυτής της ανατριχιαστικής ταινίας όσο πιο γρήγορα γίνεται, να φτάσουμε στο τέλος.

Θα φτάσουμε στο τέλος, σε τρεις, τέσσερις, σε έξι μήνες. Κάποτε θα κηρύξουμε επίσημα τη λήξη της πανδημίας. Εχω την αίσθηση πως θα είναι μια στιγμή συλλογικής αγαλλίασης, αν όχι απογείωσης. Θα θυμίζει κάτι από εκείνες τις σκηνές που σηματοδότησαν το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, με τα πλήθη να γιορτάζουν χωρίς τέλος.

Μας έχουν λείψει πολλά, είναι η αλήθεια. Οι αγκαλιές με τους ανθρώπους μας, οι παρέες που γιορτάζουν χωρίς ιδιαίτερο λόγο, τα πηγαδάκια στις πλατείες. Η πρώτη καραντίνα μάς βρήκε έτοιμους να κάνουμε υπερβάσεις. Ακόμη και να γελάσουμε με τις πρωτόγνωρες εμπειρίες μας. Τα βίντεο και οι ατάκες που ανταλλάσσαμε την άνοιξη με συγκλονιστική πυκνότητα είχαν χιούμορ, χαβαλέ, έδειχναν αποθέματα κουράγιου.

Τώρα έχουν γίνει πικρόχολα, λιγότερο αστεία. Και είναι λογικό. Είναι πολλοί οι συμπολίτες μας που δεν μπορούν να τα βγάλουν πέρα και δεν αντέχουν επίσης την αβεβαιότητα. Θέλουν να ξέρουν ότι θα ανοίξουν τα μαγαζιά τους την τάδε του μηνός και όλα θα αρχίσουν ξανά από την αρχή.

Κάποιοι βρίσκουν αποκούμπι σε θεωρίες συνωμοσίας, που τους «εξηγούν» τα ανεξήγητα. Δύσκολο να τους πείσεις ότι πέφτουν σε παγίδα· λάθος και να τους αφορίσεις.

Εδώ είμαστε σήμερα. Θα έλθει η στιγμή που θα αγκαλιαστούμε, θα ξαναγίνουμε ελληνικές παρέες, θα πιούμε όλοι μαζί γύρω από ένα τραπέζι χωρίς να φοβόμαστε αν θα κολλήσουμε ή αν θα ξανακλειδωθούμε μέσα. Σίγουρα θα αφήσει πληγές αυτό το επεισόδιο. Σε άλλους τεράστιες, σε άλλους μικρότερες.

Μην ξεχνάμε όμως –όσο γίνεται– δύο πράγματα. Πρώτον, ότι ο πλανήτης και η χώρα μας έχουν περάσει πολύ, πολύ πιο τραγικές καταστάσεις. Και δεύτερον, ότι τώρα τουλάχιστον βλέπουμε την αχτίδα και ξέρουμε ότι θα μπει κάποια στιγμή ένα τέλος.

Χριστούγεννα στα χαρακώματα

Του **ΝΙΚΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΡΑ**

«Ο ρυθμός μείωσης των κρουσμάτων είναι χαμηλότερος αυτού που αναμέναμε», δήλωσε την Παρασκευή η καθηγήτρια Βάνα Παπαευαγγέλου, μέλος της επιτροπής επιστημόνων που συμβουλεύει την κυβέρνηση. Γνωστοποίησε, επίσης, ότι 9 στις 10 κλίνες στις ΜΕΘ (86%) είναι κατειλημμένες. «Η σταδιακή άρση των μέτρων δεν έχει ακόμη εξεταστεί», πρόσθεσε. Με αυτές τις λιτές αλλά γεμάτες κινδύνους φράσεις στο μυαλό μας μπαίνουμε στον Δεκέμβριο, στην περίοδο των εορτών, με την πανδημία αδάμαστη και τις δυνάμεις μας –ως άτομα, ως σύνολο– στα όρια. Επειτα από εβδομάδες αυστηρού περιορισμού κινήσεων και κλεισμένων επιχειρήσεων, το ισχυρότερο όπλο εναντίον της COVID-19 καθυστερεί να φέρει το ποθητό αποτέλεσμα. Τα νέα από το μέτωπο των εμβολίων είναι καλά. Ουδείς όμως μπορεί να είναι σίγουρος ότι δεν θα είναι ένας από τους τελευταίους που πέφτουν στον πόλεμο λίγο πριν ακούσουν τη σάλπιγγα της νίκης.

Η παράταση των περιοριστικών μέτρων έως τις 7 Δεκεμβρίου, λοιπόν, μπορεί να παραταθεί πάλι. Προφανώς, ο δρόμος είναι ακόμη μακρύς και δύσκολος. Το νιώσαμε στην αρχή της πανδημίας, στην επιβολή των πρώτων μέτρων και στην άρση τους, όταν η χώρα «άνοιξε» για το καλοκαίρι: αυτή η απειλή θα μας έδειχνε ποιοι είμαστε, θα μας ανάγκαζε να δούμε από κοντά τα προβλήματα (τα οποία διογκώθηκαν, σαν κάτω από μικροσκόπιο) αλλά και τις αρετές μας, καθώς και τους ορατούς αλλά και αφανείς ήρωες της κοινωνίας. Πράγματι είδαμε. Μάθαμε πόσο εξαρτιόμαστε ο ένας από τον άλλον, όχι μόνο από τον διπλανό μας αλλά και από αμέτρητους αγνώστους, απ' αυτούς που μεταδίδουν τον ιό που ίσως φθάσει σε εμάς, έως τους ιατρούς και τις νοσηλεύτριες που μάχονται για εμάς. Μάθαμε, επίσης, ότι με τον καιρό αρχίσαμε να ξεχνάμε όσα μας ενώνουν και πέσαμε με νέα ορμή στις διενέξεις και τις εντάσεις, στις υποκείμενες νόσους που προηγούνται της πανδημίας. Το ζευγάρι με μικρά παιδιά, κλεισμένο σε ένα διαμέρισμα, δεν μπορεί να παραγνωρίζει τα προβλήματά του, έτσι ή βαίνει προς την έκρηξη ή αναζητεί βοήθεια. Δημόσια διοίκηση και επιχειρήσεις βρίσκουν νέες δυνατότητες ή βυθίζονται μέσα στις αδυναμίες τους. Κυβέρνηση και κόμματα εκφράζουν πάλι την εθνική μας σχάση, όπου «εμείς» τα κάνουμε όλα σωστά, ενώ «οι άλλοι» φταίνε για όλα τα δεινά. Στα κοινωνικά δίκτυα, ο ιός της αέναης αντιπαράθεσης μεταλλάσσεται σε μια πανούκλα παραπληροφόρησης, χλεύης και μίσους. Καταστρέφει όσους βρει στο σαρωτικό της πέρασμα, ενώ προκαλεί αναισθησία στους υπόλοιπους. Συνηθίζουμε στη βία –είτε λεκτική είτε πραγματική– σε έναν δημόσιο χώρο όπου τα ίδια πράγματα παρουσιάζονται λευκά ή μαύρα. Ετσι, επιλέγουμε τη δική μας αλήθεια, τη δική μας πραγματικότητα. Μέσα σε αυτές τις συνθήκες, μοιάζει απίστευτο ότι μόνο το 8% των ερωτηθέντων σε πρόσφατη δημοσκόπηση ανησυχεί από λίγο έως καθόλου για την πανδημία. Επίσης, σύμφωνα με την ίδια δημοσκόπηση της Pulse για τον ΣΚΑΪ, το 64% προτίθεται να κάνει το εμβόλιο για την COVID-19 όταν αυτό διατεθεί. Παρά τα ψέματα και τη συνωμοσιολογία, το ένστικτο αυτοσυντήρησης φαίνεται να λειτουργεί στην ελληνική κοινωνία.

Παρακολουθώντας τις δηλώσεις αρκετών πολιτικών, «στρατευμένων» δημοσιογράφων και χρηστών των κοινωνικών δικτύων, θα περιμέναμε περισσότερους να επιμένουν ότι η πανδημία είναι μύθος και το εμβόλιο τέχνασμα για την υποταγή του λαού. Ισως ο υγιής φόβος δείχνει το αδιέξοδο των δοξασιών μπροστά στο αμείλικτο δελτίο θανάτων, τον σταθερά υψηλό αριθμό κρουσμάτων και τις γεμάτες ΜΕΘ. Καθώς βαίνουμε προς Χριστούγεννα και Πρωτοχρονιά, που, σαν το Πάσχα, δεν θα μοιάζουν σε τίποτα με όσα έχουμε συνηθίσει, με όσα αποτελούν σταθμό σε κάθε χρόνο της ζωής μας, μας δίνεται το δώρο να δούμε εαυτούς, τους ανθρώπους μας, παρόντες και απόντες, με νέα μάτια. Να δούμε με ποιους είμαστε, ποιοι μας δίνουν, ποιοι μας αποδέχονται, ποιοι μας αγκάλιασαν και μας έδωσαν δύναμη. Να νιώσουμε το αόρατο αλλά ζωντανό δίκτυο που μας συνδέει όλους. Ας κατανοήσουμε ότι η πρώτη γραμμή άμυνας, αλλά και η τελευταία, είμαστε εμείς – εμείς οι ίδιοι, οι διπλανοί μας, οι άγνωστοι συμπολίτες μας. Οχι μόνο για να φερθούμε υπεύθυνα, για να βοηθήσουμε ο ένας τον άλλον, αλλά ίσως για να είμαστε λίγο καλύτεροι, λίγο πιο ευγενικοί. Να μοιραστούμε ένα χαμόγελο στα χαρακώματα.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

Μονίμως επί σκηνής

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΟΡΔΑΝΙΔΗ**

Από την επομένη της Τρίτης 3 Νοεμβρίου, ημέρα διενεργείας των εκλογών στις ΗΠΑ, το ενδιαφέρον ανά τον κόσμο θα έπρεπε να εστιασθεί στον νέο πρόεδρο της ισχυρότερης χώρας επί Γης. Αντ' αυτού, είναι ο πρόεδρος Ντόναλντ Τραμπ που παραμένει ο πρωταγωνιστής της αμερικανικής πολιτικής σκηνής. Ο αναμένων την ετυμηγορία των εκλεκτόρων που θα επισημοποιήσουν την ανάδειξή του στο προεδρικό αξίωμα, ο κ. Τζο Μπάιντεν, δεν πέρασε ακόμη στο προσκήνιο δυναμικά.

Ο κ. Τραμπ υπήρξε ο πρώτος μη συμβατικός πρόεδρος των ΗΠΑ. Το βέβαιο είναι ότι θα επιχειρήσει να πηγέιται των 74 εκατ. Αμερικανών που τον εψήφισαν.

Ο κ. Τραμπ υπήρξε –σε απόλυτο βαθμό– ο πρώτος μη συμβατικός πρόεδρος των ΗΠΑ. Οι αντίπαλοί του τον κατηγόρησαν ότι ενεργούσε ως ηθοποιός επί σκηνής, πάντα σε ρόλο πρωταγωνιστή, που εξερέθιζε τους επί Γης ομολόγους του, κάποιους εκ των οποίων αντιμετώπιζε με βαναυσότητα ενίοτε, όπως τη Γερμανίδα καγκελάριο Αγκελα Μέρκελ.

Η θεατρικότητα είναι βεβαίως στοιχείο απαραίτητο κατά την άσκηση πολιτικής. Κατ' επάγγελμα μέτριος ηθοποιός ήταν και ο Ρόναλντ Ρέιγκαν, όμως ο πλέον επιτυχημένος πρόεδρος των ΗΠΑ. Η διαφορά είναι ότι ο πρόεδρος Τραμπ δρούσε δίχως τις οδηγίες σκηνοθέτη, δίχως υποβολέα, έχοντας εναντίον του σύμπαν το αμερικανικό κατεστημένο. Το αντίθετο ακριβώς συνέβαινε με τον πρόεδρο Ρέιγκαν.

Ολοι αναρωτιούνται πώς θα ενεργήσει ο κ. Τραμπ όταν θα παραδώσει στις 20 Ιανουαρίου την εξουσία στον διάδοχό του. Το πιθανότερο είναι ότι ούτε ο ίδιος γνωρίζει σήμερα επακριβώς. Το βέβαιο είναι ότι θα εξακολουθεί να υποστηρίζει σθεναρά πως το κατεστημένο τού απέσπασε την προεδρία διά της νοθείας και ασφαλέστατα θα επιχειρήσει να ηγείται των 74 εκατομμυρίων Αμερικανών που τον εψήφισαν.

Ο κ. Μπάιντεν εκπέμπει συνεχώς μηνύματα ενότητος, αλλά εις μάτην μάλλον. Για αυτήν την άκρως δυσάρεστη εξέλιξη, οι ευθύνες δεν βαρύνουν αποκλειστικά τον κ. Τραμπ. Οι Δημοκρατικοί ήσαν εκείνοι που από την πρώτη στιγμή απέδωσαν την εκλογή του σε παρεμβάσεις της Μόσχας –κατηγορία εσχάτης προδοσίας, που κατέπεσε– και αγωνιζόμενοι με όλα τα μέσα υπονόμευσαν το προεδρικό αξίωμα των ΗΠΑ. Τις συνέπειες αυτών των ενεργειών θα επωμισθεί ο κ. Μπάιντεν. Δεν θα υπάρξει ημέρα ανοχής από τον κ. Τραμπ.

Το βασικό μειονέκτημα του κ. Μπάιντεν είναι ότι η προεδρία και η διοίκησή του δεν συνιστούν τίποτε άλλο παρά μια επιστροφή στην παλαιά τάξη πραγμάτων, όπως αυτή διαμορφώθηκε από τον τέως πρόεδρο Μπαράκ Ομπάμα και τους Κλίντον.

Τα στελέχη που ανακοίνωσε ο κ. Μπάιντεν και θα ασκήσουν την πολιτική έχουν προτέρα εμπειρία, αλλά ο κόσμος έχει αλλάξει δραματικά στη διάρκεια της τετραετίας.

Στα θέματα της εξωτερικής πολιτικής, το μόνο βέβαιο προς το παρόν είναι ότι θα υπάρξει σκλήρυνση της Ουάσιγκτον στις σχέσεις της με τη Μόσχα. Αγνωστο εάν αυτό αποβεί προς το συμφέρον της Ευρώπης και ειδικότερα της περιοχής μας. Ως προς τα άλλα, θέματα όπως οι σχέσεις με την Κίνα και οι νέες ισορροπίες στη Μέση Ανατολή, το «σύστημα» Τραμπ δεν είναι τόσο εύκολα ανατρέψιμο.

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του **ΧΡΗΣΤΟΥ ΓΙΑΝΝΑΡΑ**

Το ασυμβίβαστο Εκκλησίας και θρησκείας

Στο ποίημα του Σεφέρη «Ο κ. Στρατής Θαλασσινός περιγράφει έναν άνθρωπο», διαβάζουμε (πέμπτο μέρος, «Αντρας»):

«Από τότες είδα πολλά καινούργια τοπία... Είδα και μια παλιά εικόνα σε κάποια χαμηλοτάβανη αίθουσα· τη θαύμαζε πολύς λαός. Παράσταινε την ανάσταση του Λαζάρου. Δε θυμάμαι ούτε το Χριστό ούτε το Λάζαρο. Μόνο, σε μια γωνιά, την ανδία ζωγραφισμένη σ' ένα πρόσωπο που κοίταζε το θαύμα σα να το μύριζε. Αγωνιζότανε να προστατέψει την ανάσα του μ' ένα πελώριο πανί που του κρεμόταν από το κεφάλι. Αυτός ο κύριος της "Αναγέννησης" μ' έμαθε να μην περιμένω πολλά πράματα από τη δευτέρα παρουσία».

Μόνο ένας πολύ μεγάλος ποιητής μπορεί να συνοψίσει την αξιολόγηση και κρίση του για το καύχημα της φραγκικής Δύσης, την «Αναγέννηση» (Renaissance), σε μια ανδιαστική φυσιογνωμία που ένα «θαύμα» (αφορμή θάμβους) το κοιτάζει δύσπιστα, σαν να το μυρίζει. Και θυμάμαι το συγκεκριμένο ποίημα του Σεφέρη κάθε φορά, τους τελευταίους μήνες, που η κρατική στην Ελλάδα τηλεόραση μεταδίδει την εκκλησιαστική λατρεία χωρίς λατρεύουσα εκκλησία, μόνο με μιαν άσχετη, σχεδόν κωμική φιγούρα χειρονόμου ορχηστή στην οθόνη να παλεύει, με γκριμάτσες και νοήματα, να κάνει κατανοητά τα δρώμενα και λεγόμενα, σε κωφάλαλους.

«Υψιστε Θεέ», που θα 'λεγε ο Παπαδιαμάντης, έχουμε στη χώρα μας πάνω από εκατό μιτροφόρους (με αυτοκρατορικό διάδημα) επισκόπους, που μισθοδοτούνται από το κράτος και λαμπροφορούν για να «εξυπηρετούνται οι θρησκευτικές ανάγκες του λαού»! Δεν βρέθηκε ούτε ένας να διαμαρτυρηθεί ή να καγχάσει γι' αυτή την κωμική παντομίμα, το ανθρωπάκι με τις γκριμάτσες και τα νοήματα, που θέλει να κάνει «κατανοητή» την ιλιγγιώδη ποίηση της εκκλησιαστικής λατρείας; Σκεφθείτε έναν ανάλογο χειρονόμο, που θα «ερμήνευε» στην τηλεοπτική οθόνη την τέλεση μιας αρχαίας τραγωδίας ή την απαγγελία υψηλής ποίησης.

Οι εκκλησίες, σε κάθε γειτονιά των πόλεων και σε κάθε χωριό, είναι το τελευταίο απομεινάρι της εμπειρικής (όχι ιδεολογικής, συναισθηματικής ή φολκλορικής) ελληνικότητας.

Δεν πηγαίνουμε στην εκκλησία για να «κατανοήσουμε» νοήματα, ιδεολογικές θέσεις και ηθικές προστακτικές, πηγαίνουμε για να γιορτάσουμε, να μετάσχουμε σε άλλον τρόπο ύπαρξης, και όχι απλώς συμπεριφοράς. Η αλήθεια της εκκλησίας (όπως άλλοτε και η αλήθεια της πόλεως ή η αλήθεια μιας Τέχνης) γνωρίζεται ως εμπειρία μετοχής, έμπρακτης γνώσης – δεν γίνεσαι ζωγράφος ή μουσουργός διαβάζοντας οδηγίες και συμβουλές, κατανοώντας κάμποσα «πρέπει», κανόνες και προστακτικές. Ασκείσαι, για να γνωρίσεις εμπειρικά την Τέχνη που αγαπάς, μετέχεις «κρίσεως και αρχής» για να γνωρίσεις την πολιτική τέχνη και επιστήμη.

Ο,τι διαφοροποίησε καισαρικά τη μεταρωμαϊκή Δύση από την κάποτε ελληνική οικουμένη, ήταν ότι η Δύση παραποίησε την εκκλησία σε ατομοκεντρική θρησκεία («αλάθητα» δόγματα πεποιθήσεων και νομικές διατάξεις συμπεριφοράς). Ο Ελληνισμός, όπου σώζεται κρυπτόμενος και δυσδιάκριτος (όχι «μετά παρατηρήσεως» ούτε με υποδείξεις: «ιδού ώδε ή ιδού εκεί»), πραγματώνει την Εκκλησία στο πεδίο της ύπαρξης: στη γιορτή της χαράς για τη νίκη καταπάνω στον θάνατο.

Συμβιβασμένη η ελληνική ουτοπία (ου τόπος) με το καραγκιοζιλίκι της «εν τω κράτει επικρατούσης θρησκείας», είναι αδύνατο να αντιληφθεί ακόμα και τα θεμελιώδη της υπαρκτικής της ταυτότητας. Γελοιοποιείται φωτίζοντας τον Παρθενώνα όπως φωταγωγείται το Κολοσσαίον, αλλοιώνει τη μορφολογία του βράχου της Ακρόπολης, για να εξυπηρετείται η διακίνηση των τουριστών, μοιράζει τυπωμένη δεοντολογία συμπεριφοράς, κάθε Κυριακή στις εκκλησιές, με ωφελιμολογία τυπικά προτεσταντικού ηθικισμού («Φωνή Κυρίου») – ιλιγγος μικρονοϊκής επαρχιωτίλας.

Με την ίδια «λογική» και η γλώσσα των κωφαλάλων υποκαθιστά επισήμως την εκκλησιαστική λατρεία με αποκλεισμένη τη λατρεύουσα εκκλησία. Δεν ενδιαφέρει η παρουσία των προσώπων, να γιορτάσουν τον ρεαλισμό της ελπίδας ότι «ο θάνατος πατείται θανάτω». Στόχος συγκρότησης της Εκκλησίας είναι να «καταλάβουν» όλοι, ακόμα και οι κωφάλαλοι, ότι αυτός ο θεσμός (που τον λέμε ακόμα «εκκλησία») είναι χρήσιμος, ωφέλιμος – με τον θάνατο, βέβαια, αδιαμφισβήτητο τελικό νικητή, να μας περιμένει στη γωνία.

Θα αντιτάξει ο αναγνώστης: Μας ορφάνεψε ο κορωνοϊός από τη γιορτινή χαρά της μετοχής, να στερηθούμε και την ψυχολογική παρηγόρια, το θέαμα και το ακρόαμα; Μα, φυσικά, αφού και για τους αγαπημένους που χάνουμε, πενθούμε, δεν αναπληρώνουν την απουσία οι φωτογραφίες τους. Με τόσους θανάτους κάθε μέρα και τόσους συνανθρώπους στο μαρτύριο της ασφυξίας, εμείς να γαντζωνόμαστε σε ψευτοπαρηγόριες;

Είναι πια η νοοτροπία μας, δηλαδή ο πολιτισμός μας, να υποκαθιστούμε τόσο τη ζωή όσο και το θάνατο με εικονικές εντυπώσεις. Γι' αυτό και στην πληθώρα των εντύπων που υπηρετούν την «επικρατούσαν εν Ελλάδι θρησκείαν» πρυτανεύουν και πλεονάζουν οι φωτογραφικές πόζες του κάθε τοπικού επισκόπου. Δεν αντιλαμβάνονται οι πληθωρικά φωτογραφούμενοι ότι αυτή η άκομψη αυτοπροβολή προδίδει επαρχιωτίλα, τους εκθέτει. Κυρίως, από σεβασμό και δέος για την αυτοκρατορική αρχοντιά του επισκοπικού ενδύματος, θα ήταν συνετό να απαγορεύουν οι ίδιοι οι επίσκοποι τη φωτογράφησή τους, όταν ιερουργούν.

Μακάρι ο εφιάλτης του κορωνοϊού να φωτίσει, έστω ελάχιστα, το ασυμβίβαστο Εκκλησίας και θρησκείας.

Άλμα για το έξυπνο ψηφιακό κράτος!

Της **ΑΙΜΙΛΙΑΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΞΥΔΙΑ**

Η νέα εποχή πλέον ανήκει στην ψηφιακή τεχνολογία. Η πανδημία του COVID ανέδειξε την αναγκαιότητα της τεχνολογίας, διότι επιβαλλόταν να προσπεράσουμε τα εμπόδια της απόστασης χωρίς να υπάρχει ανθρώπινη επαφή, άρα ο μόνος τρόπος να το επιτύχουμε ήταν μέσω της τεχνολογίας. Η ζωή ποτέ δεν θα είναι ίδια μετά την πανδημία του COVID. Ο κόσμος καλείται πλέον να εκμεταλλεύεται τα μέσα που του παρέχει η τεχνολογία. Είμαστε τυχεροί στην Κύπρο, διότι ζούμε σε μια σχετικά αραιοκατοικημένη χώρα, με μικρές σχετικά αποστάσεις και το κυριότερο τη μη εξάρτησή μας σε μεγάλο βαθμό από τα μέσα μαζικής μεταφοράς, όπως γίνεται με τα τρένα σε άλλες ευρωπαϊκές πόλεις. Αυτό δεν αποτελεί σε καμιά περίπτωση δικαιολογία να μην εκσυγχρονίσουμε τη χώρα μας με βάση τα πρότυπα που βλέπουμε σε άλλες χώρες. Για παράδειγμα, οι πρόσφατες εκλογές στις ΗΠΑ ανέδειξαν την τεράστια αδυναμία μας, αλλά και την αναγκαιότητα να βρούμε νέες μεθόδους για να προσπεράσουμε πολλά προβλήματά μας. Ολόκληρες οι ΗΠΑ ψήφισαν πρόεδρο μέσω της τεχνολογίας και αυτό ισούται με εξοικονόμηση μεγάλων πόρων από το ίδιο το κράτος. Πρέπει και εμείς πλέον να βρούμε μια σωστή φόρμουλα για να καταργήσουμε τον παλιό τρόπο ψηφοφορίας, με στόχο την εγκυρότητα, την αποτελεσματικότητα, τη συρρίκνωση των εξόδων και τέλος την αύξηση της προσέλευσης των ψηφοφόρων σε κάθε εκλογική αναμέτρηση και ειδικά των νέων. Ποσό πιο εύκολο θα ήταν για έναν νέο να μπορέσει να γραφτεί στους εκλογικούς καταλόγους χωρίς να χρειάζεται να σπαταλήσει χρόνο σε ουρές, σε γραφειοκρατία και σε διαδικασίες που θα μπορούσαν να γίνουν άμεσα με το πάτημα ενός κουμπιού; Μιλάμε όλοι για την αποχή των νέων από τις εκλογικές αναμετρήσεις. Ίσως να πρέπει να το σκεφτούμε αντίθετα: αφού δεν έρχονται οι νέοι, ας πάμε εμείς κοντά τους μέσω της τεχνολογίας και ας τους παροτρύνουμε να γίνουν ενεργοί πολίτες. Σε τελική ανάλυση, ένα πολύ σοβαρό ψηφιακό μέσο βρίσκεται καθημερινά στα χέρια τους και δεν είναι τίποτε άλλο από τα smart phones που λειτουργούν πλέον και ως κομπιούτερ. Επιβάλλεται πλέον να εκσυγχρονίσουμε το κράτος μας. Να δημιουργήσουμε το πρώτο έξυπνο ψηφιακό κράτος. Για να το πετύχουμε θα πρέπει να δημιουργήσουμε ένα πλάνο με βραχυπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους στόχους που θα πείθουν πως είμαστε σε θέση να κάνουμε άλματα στην ψηφιακή εποχή. Το όραμά μας πρέπει να είναι η άμεση εξυπηρέτηση του κοινού χωρίς γραφειοκρατία. Πρέπει να δημιουργήσουμε μια χώρα με πιο γρήγορο τρόπο διαχείρισης των φακέλων από όλα τα υπουργεία, μια χώρα πιο αποτελεσματική στη διαχείριση προβλημάτων με άμεση σύνδεση με έναν τρόπο αξιολόγησης του προσωπικού. Δυστυχώς, έχουμε χάσει την εμπιστοσύνη μας στον κρατικό μηχανισμό και στον τρόπο που διαχειρίζεται τα θέματα. Μάθαμε όλοι με το μέσο και οι άνθρωποι που μπορούν να εξυπηρετούν ρευστοποιούν τη δύναμή τους σε ψήφους χωρίς πολλές φορές να έχουν να προσφέρουν τίποτε άλλο στην κοινωνία παρά την παράκαμψη της γραφειοκρατίας. Η πρώτη σοβαρή προσπάθεια έγινε από το κράτος μας αναγκαστικά από μέρους των δημοσίων σχολείων όταν προσπαθήσαμε να εντάξουμε στο εκπαιδευτικό μας σύστημα την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Το πείραμα δεν ήταν επιτυχημένο, γιατί ανέδειξε σημαντικά κενά στην ψηφιακή μετάβαση των μαθητών. Αυτή η διαπίστωση καταγράφεται, μεταξύ άλλων, στην «Έκθεση παρακολούθησης της εκπαίδευσης και κατάρτισης 2020» που αφορά την Κύπρο και η οποία εκπονείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η Έκθεση έδειξε ότι η προσπάθειά μας σε σχέση με την ανάλογη προσπάθεια άλλων χωρών, μάς άφησε στα τελευταία στατιστικά σκαλοπάτια. Τα μεγάλα εγχειρήματα δεν γίνονται από την μια μέρα στην άλλη. Απαιτείται συστηματική προσπάθεια και έλεγχος της διαδικασίας της προσαρμογής μας στα νέα δεδομένα. Η επιτυχία του εγχειρήματος συνιστά τη μεγαλύτερη επένδυση της χώρας μας για τις επόμενες γενιές....

Η κα Αιμιλία Ευαγγέλου- Ξυδιά είναι δημοτική σύμβουλος του ΑΚΕΛ στην Αγία Νάπα.

EPA/TANNEN MAURY

Καταναλωτές σε ουρά έξω από πολυκατάστημα στην πόλη Gurnee του Ιλινόις στις ΗΠΑ. Πήραν τη θέση τους από πολύ νωρίς τη νύχτα για το Black Friday.

Δένδιας στη «γραμμή» Βούδα...

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Σ πανίως στη μεταπολιτευτική περίοδο στην ελληνική πολιτική σκηνή κάποιος πρωθυπουργός και κάποιος ΥΠΕΞ του είχαν πραγματικά κοινούς προσανατολισμούς. Σήμερα, ο πρωθυπουργός της Ελλάδας Κυρ. Μητσοτάκης «ταυτίζεται» με τον ΥΠΕΞ του Ν Δένδια; Ο Κ. Μητσοτάκης λέει πως «πιστεύω πως, ναι, να συμφωνήσουμε η μία διαφορά που αναγνωρίζει η Ελλάδα να εκδικαστεί από ένα διεθνές δικαιοδοτικό όργανο, όπως είναι το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης. Είμαστε απολύτως έτοιμοι να δεχθούμε την τελική απόφαση ενός τέτοιου διεθνούς οργάνου», πλ. Βήμα, 30/12/2019.

Ο Ν.Δένδιας λέει πως «είναι πια φανερό ότι η Τουρκία έχει επιλέξει να συμπεριφέρεται ως αναθεωρητικός, αποσταθεροποιητικός παράγοντας, επικίνδυνος για την ασφάλεια της άμεσης και ευρύτερης περιοχής, αλλά και για τις προτεραιότητες και τις αξίες που εκφράζει και προωθεί η Ε.Ε. Αυτή τη φορά (Σύνοδος Δεκεμβρίου), ανεξαρτήτως όψιμων δηλώσεων, η Τουρκία δεν είναι εύκολο να ξεγελάσει την Ε.Ε.», 25/11. Για όσους παρακολουθούν Ε/κ πολιτικούς, όπως ο Τ. Παπαδόπουλος, ή ο Ν. Αναστασιάδης εύκολα διακρίνει τους πραγματικούς στόχους Δένδια.

Στις 20/10 με επιστολή του στον Επίτροπο Διεύρυνσης Oliver Varhelyi, ζητά την αναστολή της Τελωνειακής Ένωσης Ευρωπαϊκής Ένωσης -Τουρκίας ενώ με άλλη επιστολή σε Γερμανό Heiko Maas, Ισπανό Arancha Gonzalez-Laya και Ιταλό Luigi Di Maio, ζητάει «να μη δοθούν οι άδειες για την εξαγωγή συγκεκριμένου στρατιωτικού υλικού προς την Τουρκία, όπως υποβρύχια, φρεγάτες, αεροσκάφη και αναβάθμιση τεθωρακισμένων».

Ως γνωστόν η Ελλάδα έχει ψηφίσει να έχει η Τουρκία ενταξιακές συνομιλίες – 2005. Έκτοτε καμιά κυβέρνηση δεν δήλωσε αλλαγή στρατηγικής: τις στηρίζει υπό όρους βέβαια –έστω αυτές που τύποις υπάρχουν. Τώρα ο Δένδιας κάνει άλμα, ζητώντας διακοπή της Τ.Ε. του 1996, ενώ ισχύει το άλλο! Τίθεται ένα σχετικό ερώτημα: πριν στείλει την επιστολή αναζήτησε ή (και) βρήκε κάποιον σύμμαχο; Στο ζήτημα ισχύει ο κανόνας της ομοφωνίας. Άρα τι ακριβώς ψάχνει με την αποστολή των επιστολών; Τι απολογισμό έχει κάνει επί του θέματος;

Ο Ν. Δένδιας κάνει καριέρα με μεγαλοστομίες για εσωτερική κατανάλωση, θυμίζοντας έντονα τον κλασικό «Βούδα» της διπλωματίας, προκάτοχό του, Π. Μολυβιάτη –ένα πρόσωπο με τεράστιες ευθύνες για τα σημερινά αδιέξοδα. Εμφανώς ενδιαφέρεται για την υψηλή του δημοφιλία, αλλά τα στοιχεία δείχνουν ότι κινείται σε έναν χώρο στον οποίο δεν έχει τις κατάλληλες «υποδομές» για να υπηρετήσει με παραγωγικό τρόπο:

Σταχυολογώ μερικές από τις επιδόσεις του στον χώρο:

1. Δήλωσε δημοσίως ότι δεν γνώριζε τι πάει να υπογράψει στο Κάιρο.

2. Δήλωσε ότι δεν είχε χρόνο να ενημερώσει τη Γερμανία για το ελληνοαιγυπτιακό σύμφωνο.

3. Έφερε στην Αθήνα, άρον άρον, τον έναν εκ των πρωταγωνιστών της λιβυκής κρίσης, τον στρατηγό Χαφτάρ, ακολουθώντας τη γραμμή «ο εχθρός του εχθρού μου είναι φίλος μου». Εφόσον χάσει τη μάχη, τι κάνεις την επομένη;

4. Δυσκολεύεται να ξεκαθαρίσει τη στάση του για τη Χάγη. Στα λόγια κάπως υπέρ, μετά όροι που δεν μπορεί να «ελέγξει» ή ακόμα χειρότερο, όροι που δεν μπορεί να επηρεάσει ή να συνδιαμορφώσει.

5. Στηρίζει άκριτα τις επιζήμιες «τριμερείς», όπως βέβαια και ο προϊστάμενός του πρωθυπουργός. Σε δηλώσεις του στην Αθήνα μετά την «τριμερή» με Ισραήλ (Ασκενάζι) και Κύπρο (Χριστοδουλίδη) είπε: «Τα αποτελέσματα της συνεργασίας μας είναι μετρήσιμα». Κυριολεκτικά κρίμα, τίποτε απολύτως δεν έχει καταλάβει. Το πικνικ στις 15/11 στο Βαρώσι είναι η απάντηση της Τουρκίας στον «τριμερή» αποκλεισμό της από το παιχνίδι των αγωγών και κυρίως της εγκατάλειψης επί τριετία των συνομιλιών από τον Ν Αναστασιάδη με τον μακράν πιο ορθολογικό Τ/κ πολιτικό Μ. Ακιντζί. Έχει κάτι να πει επ' αυτού ο Ν.Δένδιας;

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο την 1 Οκτωβρίου ζήτησε «την ταχεία επανάληψη των διακοινοτικών συνομιλιών για επίλυση του Κυπριακού». Παρέχει στήριξη στον διάλογο Ελλάδας-Τουρκίας με κατευθυντήρια γραμμή τη Χάγη. Έθεσε προϋποθέσεις για όλους (Τουρκία, αποφυγή «μονομερών ενεργειών», αποφυγή «παρόμοιων ενεργειών στο μέλλον») αλλά και όλοι τίθενται υπό την εποπτεία ενός μηχανισμού παρακολούθησης. Στο ίδιο πλαίσιο πρότεινε «τον εκσυγχρονισμό της ευρωτουρκικής σχέσης με ανανέωση της Τελωνειακής Ένωσης Ε.Ε.-Τουρκίας, επικαιροποίηση της συμφωνίας του 2016 για το μεταναστευτικό». Ποιο από τα πιο πάνω ζητήματα προώθησε η ελληνική διπλωματία υπό τον Ν. Δένδια πέρα από την σε υψηλούς τόνους καταγγελία της Τουρκίας;

Ο καθηγητής Π. Ιωακειμίδης εισηγείται τη μόνη εφικτή στρατηγική εξόδου από τις σημερινές συνθήκες: «Ειδική Σχέση – Νέο «Ελσίνκι» με την Τουρκία που θα περιλαμβάνει μία νέα, θετική ατζέντα, «ένα τέτοιο πακέτο», εκτιμά «δεν μπορεί να απορριφθεί από την Άγκυρα». Θα μπορούσε να περιλαμβάνει, «εκσυγχρονισμό της Τ.Ε. Ε.Ε. – Τουρκίας, ρυθμίσεις για την απελευθέρωση του καθεστώτος θεωρήσεων (visa) για την είσοδο Τούρκων πολιτών στην Ε.Ε., ρυθμίσεις για προσφυγικό – μεταναστευτικό». Ο ευρυμαθής καθηγητής θεωρεί ότι «άλλη στρατηγική ανάμεσα σε Ε.Ε. και Τουρκία δεν υπάρχει. Στρατηγική που να οδηγεί στην ομαλοποίηση της κατάστασης και τελικά στη λύση των προβλημάτων και σταθεροποίηση της Αν. Μεσογείου». («Μεταρρύθμιση», 30/8/20).

Το δίλημμα της συγκυρίας είναι ιδιαιτέρως σαφές: μια θετική ατζέντα μπορεί να αποτελέσει μέρος μιας ευρύτερης στρατηγικής που να οδηγεί σε λύσεις υπό την εποπτεία των ευρωπαϊκών σωμάτων –η μεγάλη εικόνα. Η πολιτική της μη λύσης ασχολείται με τις κυρώσεις, κάτι που ουδόλως επηρεάζει την τουρκική εξωτερική πολιτική, αν δεν περιπλέκει περαιτέρω τα πράγματα –η «πρόσκαιρη» εικόνα. Τα χρονικά περιθώρια, ωστόσο, στενεύουν: η διάλυση του διαπραγματευτικού τοπίου στο Κυπριακό πιέζει έντονα τα αιγαιακά και δυσκολεύει ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες. Η μεγάλη εικόνα είναι «καθαρή» για όσους ενδιαφέρονται να λύσουν προβλήματα. Τι μπορεί να την καταστήσει δημιουργική πολιτική, αν όχι η τοποθέτηση φωτισμού, κυριολεκτικά και μεταφορικά, σε δρόμους στο Βαρώσι;

www.larkoslarkou.org.cy

Μία οφειλόμενη απάντηση στον Χάρη Γεωργιάδη

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ**

Με αφορμή τη συνέντευξή μου στην «Καθημερινή» της Κυριακής 15 Νοεμβρίου,ο αναπληρωτής πρόεδρος του Δημοκρατικού Συναγερμού Χάρης Γεωργιάδης επέλεξε σε άρθρο του στην επόμενη έκδοση της «Καθημερινής» (22/11) να σχολιάσει τους χειρισμούς στο Κυπριακό κατά την πενταετία που ήμουν πρόεδρος της Δημοκρατίας και τους χειρισμούς της διακυβέρνησης του Γλαύκου Κληρίδη. Διαβάζοντας, ωστόσο, το κείμενο μου προκάλεσαν έκπληξη τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξε, τα οποία δεν έχουν καμία σχέση με την πραγματικότητα.

Στη συνέντευξή μου στην «Καθημερινή» εξέφραζα την άποψη ότι ενώ βρισκόμασταν στον σωστό δρόμο για λύση του Κυπριακού και επανένωση της Κύπρου, βρεθήκαμε στη δυσάρεστη θέση να είμαστε σε συνεχή αντιπαράθεση με το Συμβούλιο «Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνώνκαθώς τα κόμματα της αντιπολίτευσης πολεμούσαν τη δέσμη ιδεών Γκάλι, αλλά και το ψήφισμα 789. Η διαφωνία για τη Δέσμη Ιδεών και τον Χάρτη Γκάλι, ο οποίος –μεταξύ άλλων–διασφάλιζε και την απόδοση της Αμμοχώστου στους νόμιμους κατοίκους της, μας έφερε σε πλήρη σύγκρουση με τις ομόφωνες αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας. Αυτό και μόνο ήταν αρκετό για να διακοπεί η πορεία την οποία με συνέπεια ακολουθούσαμε από το 1988 για να οδηγηθούμε στην επίλυση του Κυπριακού. Ποτέ δεν έγραψα ή δήλωσα ότι η Τουρκία και ο Ντενκτάς ήταν έτοιμοι να προβούν σε σημαντικές παραχωρήσεις στο Κυπριακό, όπως ισχυρίζεται ο κ. Γεωργιάδης. Είχα κάθε λόγο όμως να νιώθω αισιόδοξος μετά την απόκτηση του ψηφίσματος 789. Άλλωστε, αν και τότε πολεμήθηκε από μερίδα πολιτικών κομμάτων,σήμερα θεωρείται ως το πιο προχωρημένο και ευνοϊκό για τις θέσεις μας ψήφισμα των Ηνωμένων Εθνών.

Αυτό δεν το ισχυρίζομαι μόνο εγώ. Το επιβεβαιώνουν τα όσα κατέγραφε σε μήνυμά του ο μόνιμος αντιπρόσωπος της Κύπρου στον ΟΗΕ, Ανδρέας Ιακωβίδης, στις 26/11/1992: «Πληροφορείσθε ότι, σε συνάντησή του σήμερα το απόγευμα, το Συμβούλιο Ασφαλείας ενέκρινε ομόφωνα το σχέδιο Αποφάσεως που υιοθετήθηκε στις ανεπίσημες διαβουλεύσεις χθες το απόγευμα, ως Security Council Resolution 789 (1992). (Σημειώνεται ότι στην παράγραφο 8α αντί "on the island" χρησιμοποιείται ο όρος "in the Republic of Cyprus").

Ως είχε συμφωνηθεί μεταξύ των μελών του Συμβουλίου και άλλων αντιπροσωπειών το ψήφισμα που υιοθετήθηκε είναι πολύ ουσιαστικό κι ευνοϊκό για την ελληνοκυπριακή πλευρά και την Κυπριακή Κυβέρνηση. Πιο συγκεκριμένα, η επαναβεβαίωση, στο διατακτικό, όλων των προηγούμενων αποφάσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας – περιλαμβανομένων των 541 και 550 – ο επανατονισμός, στην παράγραφο 4, ότι το παρόν status quo δεν είναι αποδεκτό, η ευθύνη που σαφώς αποδίδεται στην τουρκοκυπριακή πλευρά και η κλήση (call) προς αυτήν να συμμορφωθεί με τη Δέσμη Ιδεών (παρ. 5+6), τα μέτρα δημιουργίας εμπιστοσύνης στην παρ. 8 και ιδιαίτερα η αναφορά στην Αμμόχωστο ως το 550 και στο census, ασφαλώς αποτελούν σημαντικά και θετικά στοιχεία.

Οι θέσεις αυτές, που πέρασαν από διαδοχικά στάδια ως σας τηρούσαμε ενήμερους, ήσαν αντίθετες σε πλείστα σημεία με τις τουρκικές θέσεις αλλά, παρά τις τουρκικές προσπάθειες, τα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας δεν ενέδωσαν». Η αντίδραση των Ντεμιρέλ και Οζάλ ήταν πλήρως αντίθετη από τη γραμμή Ντενκτάς, όπως φαίνεται από συνέντευξη του Οζάλ στη Χουριέτ.

«Ερώτηση: Στο σημείο που έφθασε σήμερα, πώς θα επιλυθεί το Κυπριακό;

Οζάλ: Πριν απ' όλα να πω το εξής. Η υπόθεση δεν μπορεί να επιλυθεί με αυτή τη λογική, δεν μπορούμε να καταλήξουμε πουθενά κατ' αυτόν τον τρόπο. Ευτυχώς που ο Σουλεϊμάν Ντεμιρέλ δεν έχει το ίδιο σκεπτικό.

Ερώτηση: Εάν ήσασταν εσείς τι θα κάνατε;

Οζάλ: Πώς θα επιλυθεί το Κυπριακό; Τώρα πάτε στα Ηνωμένα Έθνη και λέτε: «Πάρτε απόφαση για τη Βοσνία». Αύριο πώς δεν θα εφαρμόσεις την απόφαση που ελήφθη στα Ηνωμένα Έθνη για την Κύπρο; Κατά συνέπεια, θα πρέπει να πάψουμε να είμαστε συναισθηματικοί και να είμαστε ρεαλιστές. Θα πρέπει να πάρουμε πρωτοβουλίες. Θα πρέπει να κάνουμε τολμηρά βήματα για να μετατρέψουμε υπέρ μας τις διεθνείς συνθήκες που φαίνεται ολοκάθαρα ότι εστράφησαν εναντίον μας».

Εξάλλου η τουρκική εφημερίδα Turkish Daily News σε δημοσίευμά της για τις συνομιλίες του Μάρτη, σημειώνει ότι ο Ντενκτάς θα δεχθεί εντονότατες πιέσεις από μέρους της Άγκυρας για να δεχθεί τη δέσμη ιδεών Γκάλι.

Συμφωνώ ότι ο Κληρίδης δεν παραδέχθηκε ποτέ δημόσια ότι ήταν ενάντια στη Δέσμη Ιδεών. Δεν το έκανε γιατί γνώριζε ότι αυτό θα του έκανε μεγάλη ζημιά. Για να δικαιολογήσει την απόφασή του, ανακάλυψε ότι περιείχε σοβαρές αδυναμίες που έπρεπε να διορθωθούν μέσα από νέες διαπραγματεύσεις (η ίδια τακτική την οποία ακολούθησε και ο Τάσσος Παπαδόπουλος, το 2003, όταν αρχικά δήλωνε ότι υποστήριζε το σχέδιο Ανάν αλλά στη συνέχεια ανακάλυπτε πως περιείχε πολλές αδυναμίες που ήθελε να διορθώσει μέσα από διαπραγματεύσεις και γι' αυτό εν τω μεταξύ έπρεπε να καταψηφίσουν το σχέδιο. Είναι σημαντικό να υπογραμμίσω ότι αυτή την τακτική πολέμησε με φανατισμό το 2003 ο Κληρίδης, ενώ την είχε υιοθετήσει το 1993, δέκα χρόνια νωρίτερα.

Οι ηγεσίες του ΔΗΣΥ και του ΔΗΚΟ πρέπει να συνειδητοποίησαν ότι απλώς και μόνο η κριτική στη Δέσμη Ιδεών δεν θα ήταν αρκετή για να ανατρέψει το θετικό ρεύμα υπέρ της επανεκλογής μου. Γι' αυτό άρχισαν μια άνευ προηγουμένου εκστρατεία εκφοβισμού και διάδοσης κάθε είδους ψευτικης είδησης μέσα από τα ΜΜΕ και με προσωπικές επαφές.

Όμως πέραν τούτου, ο κ. Γεωργιάδης ισχυρίζεται πως εγώ προσωπικά εξέφραζα τη θέση πως η Κύπρος δεν θα μπορούσε να ενταχθεί στην Ε.Ε. με άλυτο το Κυπριακό, υπαινισσόμενος διστακτικότητα, εξαιτίας της στήριξής μου από το ΑΚΕΛ. Θα ήθελα να του θυμίσω ότι στις 25 Οκτωβρίου 2002 σε μια σεμνή τελετή στο Προεδρικό Μέγαρο, ο πρόεδρος Κληρίδης μού απένειμε το Μεγαλόσταυρο του Τάγματος Αξίας της Κυπριακής Δημοκρατίας τονίζοντας ότι «ο κ. Βασιλείου, με τις ικανότητες και το κύρος του, τόσο στο εξωτερικό όσο και στο εσωτερικό, δικαίωσε τις προσδοκίες όλων μας». «Τελικά», όπως σημείωνε, «η σωστή στρατηγική που ακολουθήσαμε και συνεχίζουμε να ακολουθούμε στο Κυπριακό και ο επιτυχής χειρισμός των ενταξιακών διαπραγματεύσεων οδηγούν την Κύπρο στη μεγάλη ευρωπαϊκή οικογένεια». Προφανώς ο κ. Γεωργιάδης διαφωνεί με τις απόψεις του προέδρου Κληρίδη.

Οι ημέρες αυτές είναι δύσκολες και επικίνδυνες και καλό είναι να το αντιληφθούμε όλοι. Γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο είναι απαραίτητο να συμβάλουμε όλοι μας στην επανέναρξη των συνομιλιών το γρηγορότερο δυνατό και να ελπίζουμε ότι αυτή τη φορά με τη βοήθεια του γενικού γραμματέα Αντόνιο Γκουτιέρες θα πετύχουμε σύντομα τη μόνη λύση που μας προσφέρεται: Τη διζωνική, δικοινοτική ομοσπονδία.

Ο κ. Γιώργος Βασιλείου είναι πρώην πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας.

ΑΦΙΕΡΩΜΑ - 60 ΧΡΟΝΙΑ ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Μόνο ο Τάσσος διεκδίκησε σωστή λύση

Ο Χρύσης Παντελίδης απαντάει στα περί μη διαπραγμάτευσης στο Μπούργκενστοκ, το διάγγελμα και το περιβόητο δείπνο

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Ο στενός συνεργάτης του Τάσσου Παπαδόπουλου, Χρύσης Παντελίδης.

Δύο μέρες πριν από το διάγγελμα, ο Τάσσος Παπαδόπουλος κάλεσε σε σύσκεψη τους αρχηγούς τον κομμάτων που τον στήριζαν, περιλαμβανομένου ασφαλώς και του Δ. Χριστόφια όπου επιβεβαιώθηκε από όλους το δικαίωμα, τόσο του προέδρου Παπαδόπουλου, όσο και των κομμάτων, να πάρουν τη θέση που κρίνει ο καθένας», λέει ο Χρύσης Παντελίδης.

«Η τουρκική πλευρά ροκάνιζε τον χρόνο με στόχο να μείνει άλυτο το Κυπριακό μέχρι τις προεδρικές εκλογές του 2008, προσδοκώντας ότι θα φύγει ο Τάσσος Παπαδόπουλος από την εξουσία και θα προκύψει ένας «πιο διαλλακτικός», όπως έλεγαν, πρόεδρος. Και τα κατάφεραν. Έφυγε ο Τάσσος Παπαδόπουλος που, κατά κάποιους, «δεν ήθελε λύση» και έκτοτε έχουν περάσει 12 ολόκληρα χρόνια, με δύο προέδρους που υποτίθεται «ήθελαν λύση». Λύθηκε το Κυπριακό; Όχι» λέει στη συνέντευξή του στην «Καθημερινή» με αφορμή το αφιέρωμα 60 Χρόνια Κυπριακής Δημοκρατίας και την περίοδο του Σχεδίου Ανάν ο στενός συνεργάτης του Τάσσου Παπαδόπουλου και διευθυντής του Κέντρου Μελετών Τάσσος Παπαδόπουλος, Χρύσης Παντελίδης. Ο ίδιος αναφέρει πως βάσει πρακτικών ο Δημήτρης Χριστόφιας συμφωνούσε πλήρως με τους χειρισμούς στη διαπραγμάτευση. Το τι είπε ο Δημήτρης Χριστόφιας, τριάμισι ολόκληρα χρόνια μετά το Μπούργκενστοκ, δηλαδή το φθινόπωρο του 2007, μετά δηλαδή που αποφάσισε να διεκδικήσει την Προεδρία, ήταν ασφαλώς πρόφαση, για να δικαιολογήσει την υποψηφιότητά του απέναντι στον Τάσσο Παπαδόπουλο, τον οποίο στήριζε μέχρι τον Ιούλιο του 2007, χωρίς οποιαδήποτε διαφωνία. Εξηγεί τι έγινε στο περιβόητο δείπνο που όπως λέει δεν ήταν δείπνο αλλά συνάντηση που ήταν σε πλήρη γνώση του Δημήτρη Χριστόφια.

–Ο Τάσσος Παπαδόπουλος κατηγορείται ότι δεν έδωσε τις κόκκινες γραμμές της ε/κ πλευράς κατά τις διαπραγματεύσεις στο Μπούργκενστοκ. Ισχύει;

–Πρόκειται για μια ψευδή και ενστελώς ατεκμηρίωτη κατηγορία. Ο Τάσσος Παπαδόπουλος κατέθεσε και μάλιστα γραπτώς, τις θέσεις της ελληνοκυπριακής κοινότητας στο Μπούργκενστοκ, με πιο τελευταία ημερομηνία την 30ή Μαρτίου 2004. Επιπρόσθετα, τόσο στο Μπούργκενστοκ, όσο και πριν από αυτό, στην πολυήμερη διαδικασία στο αεροδρόμιο Λευκωσίας, ο Τάσσος Παπαδόπουλος συμμετείχε με κάθε καλή πίστη και θέληση, προκειμένου να διαπραγματευτεί με ειλικρίνεια, εντιμότητα και με στόχο μια σωστή λύση. Δυστυχώς, όμως, ήταν ο μόνος που το έκανε αυτό. Από την πρώτη μέρα της διαδικασίας ήταν εμφανές ότι η τουρκική πλευρά, είτε χρονοτριβούσε, είτε έθετε θέματα εκτός των προβλεπόμενων παραμέτρων, προσβλέποντας προφανώς στην επιδιαιτησία. Εμφανής, δυστυχώς, ήταν και η απροθυμία των Ηνωμένων Εθνών και, ειδικότερα, του κ. Ντε Σότο, για οποιαδήποτε ουσιαστική διαπραγμάτευση. Μάλιστα, ο Τάσσος Παπαδόπουλος δεν παρέλειψε να καυτηριάσει αυτή τη στάση της τουρκικής πλευράς, αλλά και του κ. Ντε Σότο, στον ίδιο τον κ. Ανάν, σε μια από τις επιστολές που αντάλλαξε μαζί του, τον Μάρτιο του 2004. Ήταν υπό αυτές, λοιπόν, τις συνθήκες, που ο Τάσσος Παπαδόπουλος διεκδίκησε συγκεκριμένες ουσιαστικές βελτιώσεις στο Σχέδιο Ανάν, το οποίο είχε υποβληθεί 16 ολόκληρους μήνες προηγουμένως, επί διακυβέρνησης Κληρίδη και είχε συζητηθεί διεξοδικά, τόσο ανάμεσα στα μέρη, όσο και δημοσίως. Προφανώς, όποιος ισχυρίζεται –ψευδώς– ότι ο Τάσσος Παπαδόπουλος δεν διαπραγματεύτηκε στο Μπούργκενστοκ, δίνει άλλοθι στην τουρκική πλευρά για την αδιάλλακτη στάση της. Αυτό υπήρξε και η αιχμή του δόρατος της κριτικής που άσκησε στη συνέχεια ο Δημήτρης Χριστόφιας. Το τι είπε ο Δημήτρης Χριστόφιας, τριάμισι ολόκληρα χρόνια μετά το Μπούργκενστοκ, δηλαδή το φθινόπωρο του 2007, μετά δηλαδή που αποφάσισε να διεκδικήσει την Προεδρία, ήταν ασφαλώς πρόφαση για να δικαιολογήσει την υποψηφιότητά του απέναντι στον Τάσσο Παπαδόπουλο τον οποίο στήριζε μέχρι τον Ιούλιο του 2007, χωρίς οποιαδήποτε διαφωνία. Άλλωστε, στην κριτική Χριστόφια του φθινοπώρου 2007 απαντά ο ίδιος ο Χριστόφιας, της τριετίας 2004-2007, ο οποίος δήλωνε, κατ' επανάληψη, πλήρη ικανοποίηση για τους διαπραγματευτικούς χειρισμούς του Τάσσου Παπαδόπουλου.

> *Έφυγε ο Τάσσος Παπαδόπουλος που, κατά κάποιους, «δεν ήθελε λύση» και έκτοτε έχουν περάσει 12 ολόκληρα χρόνια, με δύο προέδρους που υποτίθεται «ήθελαν λύση». Λύθηκε το Κυπριακό; Οχι.*

–Το διάγγελμα του Τάσσου Παπαδόπουλου οδήγησε την επόμενη ημέρα στην παραίτηση του κ. Ανάν, σε μια από τις επιστολές που αντάλλαξε μαζί του, τον Μάρτιο του 2004. Ήταν υπό αυτές, λοιπόν, τις συνθήκες, που ο Τάσσος Παπαδόπουλος διεκδίκησε συγκεκριμένες ουσιαστικές βελτιώσεις στο Σχέδιο Ανάν, το οποίο είχε υποβληθεί 16 ολόκληρους μήνες προηγουμένως, επί διακυβέρνησης Κληρίδη και είχε συζητηθεί διεξοδικά, τόσο ανάμεσα στα μέρη, όσο και δημοσίως. Προφανώς, όποιος ισχυρίζεται –ψευδώς– ότι ο Τάσσος Παπαδόπουλος δεν διαπραγματεύτηκε στο Μπούργκενστοκ, δίνει άλλοθι στην τουρκική πλευρά για την αδιάλλακτη στάση της. Αυτό υπήρξε και η αιχμή του δόρατος της κριτικής που άσκησε στη συνέχεια ο Δημήτρης Χριστόφιας. Το τι είπε ο Δημήτρης Χριστόφιας, τριάμισι ολόκληρα χρόνια μετά το Μπούργκενστοκ, δηλαδή το φθινόπωρο του 2007, μετά δηλαδή που αποφάσισε να διεκδικήσει την Προεδρία, ήταν ασφαλώς πρόφαση για να δικαιολογήσει την υποψηφιότητά του απέναντι στον Τάσσο Παπαδόπουλο τον οποίο στήριζε μέχρι τον Ιούλιο του 2007, χωρίς οποιαδήποτε διαφωνία. Άλλωστε, στην κριτική Χριστόφια του φθινοπώρου 2007 απαντά ο ίδιος ο Χριστόφιας, της τριετίας 2004-2007, ο οποίος δήλωνε, κατ' επανάληψη, πλήρη ικανοποίηση για τους διαπραγματευτικούς χειρισμούς του Τάσσου Παπαδόπουλου.

–Το διάγγελμα του Τάσσου Παπαδόπουλου οδήγησε την επόμενη ημέρα στην παραίτηση του Κίκη Καζαμία από το Υπουργικό Συμβούλιο, υποστηρίζοντας πως ο πρόεδρος εκμηδένιζε την άλλη άποψη. Μάλιστα, λέγεται πως ο Δημήτρης Χριστόφιας του είχε ζητήσει να μην πάρει κάθετη θέση. Ισχύει; Εκ των υστέρων πιστεύετε ότι η διαχείριση του «όχι» θα έπρεπε να ήταν διαφορετική;

–Όχι. Αποτελεσματική ήταν η διαχείριση του «Όχι», ορθότατη ήταν η θέση που πήρε ο Τάσσος Παπαδόπουλος, τεκμηριωμένο, αναλυτικό και πλήρες ήταν το διάγγελμα με το οποίο δημοσιοποίησε στον κυπριακό λαό και σε ολόκληρο το έθνος αυτή του τη θέση. Αλίμονο, εάν ο πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας και ηγέτης της ελληνοκυπριακής κοινότητας δεν λάμβανε καθαρή θέση για ένα σχέδιο που θα καθόριζε την τύχη της πατρίδας μας εσαεί. Σε ό,τι αφορά τον ισχυρισμό σας για τον Δημήτρη Χριστόφια, οφείλω να επισημάνω ότι ουδέποτε ζήτησε από τον Τάσσο Παπαδόπουλο «να μην πάρει κάθετη θέση». Μάλιστα, δύο μέρες πριν από το διάγγελμα, ο Τάσσος Παπαδόπουλος κάλεσε σε σύσκεψη τους αρχηγούς τον κομμάτων που τον στήριζαν, περιλαμβανομένου ασφαλώς και του Δ. Χριστόφια –στην οποία ήμουν παρών και τηρούσα και τα Πρακτικά– όπου επιβεβαιώθηκε από όλους το δικαίωμα, τόσο του προέδρου Παπαδόπουλου, όσο και των κομμάτων, να πάρουν τη θέση που κρίνει ο καθένας. Μάλιστα, ο Τάσσος Παπαδόπουλος ανέφερε στους αρχηγούς ότι θεωρεί καθήκον του το να τοποθετηθεί δημόσια και με σαφήνεια. Παρεμπιπτόντως, θυμάμαι πολύ χαρακτηριστικά τον Δημήτρη Χριστόφια να δηλώνει και σε εκείνη τη σύσκεψη ότι δεν έχει καμία διαφωνία με τον Τάσσο Παπαδόπουλο σε ό,τι αφορά τη διαπραγμάτευση.

Ούτε μυστικό, ούτε δείπνο ήταν η συνάντηση στη Στράκκα με τον Σερντάρ Ντενκτάς

–Υπήρξαν πολλές επικρίσεις για το περιβόητο μυστικό δείπνο με τον Σερντάρ Ντενκτάς που εκλήφθηκε ως προσπάθεια υπόγειας συνεννόησης με δυνάμεις που ήταν ενάντια στη λύση…

–Πρόκειται για γελοίες επικρίσεις, που εκφράζονται είτε από άγνοια των γεγονότων, είτε από κακοπιστία και εμμονή κάποιων να σκαρφιστούν κάτι εναντίον του Τάσσου Παπαδόπουλου. Κατ' αρχάς, τον Σερντάρ Ντενκτάς δεν τον επέλεξε ο Τάσσος Παπαδόπουλος για συνάντηση, αλλά τον έστειλε ο Μεχμέτ Αλί Ταλάτ, που ήταν τότε ο λεγόμενος «πρωθυπουργός». Θυμίζω ότι ο Σερντάρ Ντενκτάς ήταν τότε λεγόμενος «αναπληρωτής πρωθυπουργός» και ότι μαζί με τον Ταλάτ εκπροσωπούσαν την τουρκοκυπριακή κοινότητα, μετά που ο Ραούφ Ντενκτάς αρνήθηκε να πάει στο Μπούργκενστοκ. Στο Μπούργκενστοκ, λοιπόν, τον Μάρτιο του 2004, οι αντιπροσωπείες των δύο κοινοτήτων διέμεναν στο ίδιο ξενοδοχείο και είχαν συνεχώς ανεπίσημες συναντήσεις και συζητήσεις, στο περιθώριο της διαδικασίας. Ένα σημαντικό θέμα που συζητείτο ήταν η επικείμενη ένταξη της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, την 1η Μαΐου 2004, είτε με λύση του Κυπριακού, είτε χωρίς. Ενόσω, λοιπόν, βρίσκονταν στο Μπούργκενστοκ ακόμα, ο Σερντάρ Ντενκτάς ζήτησε ανεπίσημη συνάντηση με τον Τάσσο Παπαδόπουλο, για συζήτηση αυτού του ενδεχόμενου αναβολής του δημοψηφίσματος, κάτι που, όπως θυμάστε, είχαν προτείνει ΑΚΕΛ και ΔΗΣΥ εκείνη την περίοδο. Και πράγματι, αφού πρώτα ενημέρωσε όλους τους αρχηγούς των κομμάτων που τον συνόδευαν εκεί για αυτό το αίτημα, ο Τάσσος Παπαδόπουλος συνάντησε τον Σερντάρ Ντενκτάς δύο φορές και ακολούθως ενημέρωσε ξανά τους αρχηγούς για το περιεχόμενό των συναντήσεών τους. Επομένως, ούτε «κρυφές», ούτε «ύποπτες» ήταν αυτές οι συναντήσεις. Μετά την επιστροφή στην Κύπρο και αφού γινόταν φανερό ότι οι Ελληνοκύπριοι θα απέρριπταν το Σχέδιο Ανάν, ο Σερντάρ Ντενκτάς επικοινώνησε ξανά με τον Τάσσο Παπαδόπουλο και ζήτησε νέα συνάντηση για συνέχιση των συζητήσεων του Μπούργκενστοκ σχετικά με τον ρόλο και τη θέση των Τουρκοκυπρίων μετά την ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση, υπό το φως της επικείμενης απόρριψης του Σχεδίου. Για προφανείς λόγους, η συνάντηση δεν μπορούσε να γίνει στο Προεδρικό Μέγαρο και έτσι διευθετήθηκε να γίνει στην οικία του Τάσσου Παπαδόπουλου, στη Στράκκα. Προφανώς, δεν ήταν «μυστική». Απλώς, δεν υπήρχε λόγος δημοσιοποίησης στα ΜΜΕ, τη δεδομένη στιγμή, καθώς επρόκειτο, ουσιαστικά, για συνέχιση των άτυπων συζητήσεων που γινόντουσαν στο Μπούργκενστοκ. Για την πρώτη συνάντηση στη Στράκκα, ο Τάσσος Παπαδόπουλος ενημέρωσε τον Δ. Χριστόφια –που ήταν τότε πρόεδρος της Βουλής και αρχηγός του μεγαλύτερου και συγκυβερνώντος κόμματος– τόσο πριν όσο και μετά τη συνάντηση. Επιπρόσθετα, σε εκείνη τηνπρώτη συνάντηση, ο Τάσσος Παπαδόπουλος ανέφερε ότι σε τέτοιες διαβουλεύσεις θα έπρεπε να μετέχει και ο κ. Ταλάτ. Ο Σερντάρ Ντενκτάς είπε ότι ο κ. Ταλάτ ήταν πλήρως ενημερωμένος και ότι θα του ζητούσε να παραστεί, είτε ο ίδιος, είτε αντιπρόσωπός του, σε ενδεχόμενη νέα συνάντηση. Πράγματι, διευθετήθηκε δεύτερη συνάντηση και σε αυτήν μετείχε εκπρόσωπος του κ. Ταλάτ, όπως μετείχε και ο Δημήτρης Χριστόφιας κατά παράκληση του Τάσσου Παπαδόπουλου. Ούτε στη δεύτερη συνάντηση υπήρξε κάποια κατάληξη, διότι τόσο ο Τάσσος Παπαδόπουλος, όσο και ο Δημήτρης Χριστόφιας, δεν δέχτηκαν ότι μπορούσε να γίνει αποδεκτή οποιαδήποτε αναβάθμιση της τουρκοκυπριακής λεγόμενης «διοίκησης», ή ότι οι τοποθετήσεις της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση έπρεπε να ήταν από πριν συμφωνημένες, όπως ήθελαν οι Τουρκοκύπριοι. Αυτή, λοιπόν, είναι η αλήθεια για τα περιβόητα «δείπνα». Τα οποία, παρεμπιπτόντως δεν ήταν καν δείπνα, αλλά μόνο συναντήσεις! Δυστυχώς, έκτοτε, διάφοροι μυθοπλάστες διαστρεβλώνουν την πραγματικότητα, μόνο και μόνο για να λασπολογήσουν τον Τάσσο Παπαδόπουλο, προκαλώντας, όμως, ζημιά στο εθνικό συμφέρον.

–Μετά το δημοψήφισμα εγκαινιάστηκε ένας διάλογος με τα Ηνωμένα Έθνη για τις αλλαγές που η δική μας πλευρά επεδίωκε στο Σχέδιο Ανάν. Πώς είναι δυνατό να ζητούσαμε αλλαγές πάνω σε ένα απαράδεκτο σχέδιο;

–Μα για να το μετατρέψουμε σε σχέδιο αποδεκτό. Μην ξεχνάτε ότι, το Σχέδιο Ανάν επιδόθηκε στον Γλαύκο Κληρίδη, στις 11 Νοεμβρίου 2002. Ήταν, ουσιαστικά, το επιστέγασμα διαβουλεύσεων και συζητήσεων των Ηνωμένων Εθνών και διαφόρων διαμεσολαβητών, οι οποίες άρχισαν και εξελίχθηκαν επί διακυβέρνησης Κληρίδη, μετά το 1998 και το φιάσκο των πυραύλων S-300. Ως είχε, το σχέδιο Ανάν δεν έγινε αποδεκτό, ούτε από τον τότε πρόεδρο Κληρίδη, ούτε από το Εθνικό Συμβούλιο. Και γενικώς, περιείχε πολλές επικίνδυνες και προβληματικές διατάξεις, που θα έπρεπε να αλλάξουν. Προερχόμενο από τα Ηνωμένα Έθνη και με δεδομένη τη μη αποδοχή του ως είχε, ήταν αναπόφευκτο ότι θα αποτελούσε βάση διαπραγμάτευσης για τη συνέχεια. Οι παραλλαγές που ακολούθησαν δεν ήταν ικανοποιητικές και η τουρκική πλευρά παρέμενε αδιάλλακτη. Όπως είπαμε αμέτρητες φορές, οι Ελληνοκύπριοι απέρριψαν ένα συγκεκριμένο σχέδιο, δεν απέρριψαν τη λύση. Γι' αυτό και ο Τάσσος Παπαδόπουλος άρχισε μια τιτάνια προσπάθεια για να πείσει διεθνώς για τις σωστές και αγνές προθέσεις των Ελληνοκυπρίων και για να διεκδικήσει μια σωστή λύση. Προφανώς και δεν εξαφανίστηκε μαγικά το Σχέδιο Ανάν μετά την απόρριψή του, γι' αυτό άλλωστε συναντούμε ακόμα κάποιες από τις αρνητικές πτυχές του. Όμως, με την τακτική που ακολούθησε ο Τάσσος Παπαδόπουλος, η Κυπριακή Δημοκρατία διασώθηκε και γλύτωσε από αυτό το κάκιστο σχέδιο, εντάχθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση και πέτυχε, δύο χρόνια μετά, τη Συμφωνία της 8ης Ιουλίου 2006, η οποία, σε συνδυασμό με την επιστολή του βοηθού γενικού γραμματέα του ΟΗΕ, Ιμπραχίμ Γκαμπάρι, της 15ης Νοεμβρίου 2006, έθετε γερές βάσεις για μια νέα, πιο σωστή, διαδικασία με στόχο τη λύση. Δυστυχώς, στη διάρκεια ολόκληρου του 2007 η τουρκική πλευρά ροκάνιζε τον χρόνο με στόχο να μείνει άλυτο το Κυπριακό μέχρι τις προεδρικές εκλογές του 2008, προσδοκώντας ότι θα φύγει ο Τάσσος Παπαδόπουλος από την εξουσία και θα προκύψει ένας «πιο διαλλακτικός», όπως έλεγαν, πρόεδρος. Και τα κατάφεραν. Έφυγε ο Τάσσος Παπαδόπουλος που, κατά κάποιους, «δεν ήθελε λύση» και έκτοτε έχουν περάσει 12 ολόκληρα χρόνια, με δύο προέδρους που υποτίθεται «ήθελαν λύση». Λύθηκε το Κυπριακό; Όχι. Και όχι μόνο δεν λύθηκε, αλλά έχουν γίνει υποχωρήσεις που υποβάθμισαν την Κυπριακή Δημοκρατία, αναβάθμισαν το ψευδοκράτος και εγκλώβισαν την ελληνοκυπριακή κοινότητα στα αδιέξοδα που έχουμε μπροστά μας, με ορατό πλέον τον κίνδυνο της περαιτέρω εδραίωσης και νομιμοποίησης της διχοτόμησης μέσω, εν τέλει, «λύσης δύο κρατών». Κακά τα ψέματα, όσο και αν ενοχλεί κάποιους, η πραγματικότητα είναι μία: Ο Τάσσος Παπαδόπουλος διέσωσε την Κυπριακή Δημοκρατία, πέτυχε την ένταξή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση και ήταν ο μόνος που είχε την ικανότητα να διεκδικήσει μια σωστή λύση του Κυπριακού, αλλά και την αξιοπιστία να πείσει τους Ελληνοκύπριους για την ποιότητα και το περιεχόμενό μιας τέτοιας λύσης.

60 ΧΡΟΝΙΑ ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΟΠΑΠ ΚΥΠΡΟΥ
ΥΠΕΡΗΦΑΝΟΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΗΣ

Οταν το «Ναι» κοιμήθηκε στην αγκαλιά του «Οχι»

Το παρασκήνιο της απόφασης του ΑΚΕΛ να καταψηφίσει την υστάτη το Σχέδιο Ανάν

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Ο Τάσσος Παπαδόπουλος είχε ξεκαθαρίσει στον Δημήτρη Χριστόφια, πως σε ένα ενδεχόμενο που το σχέδιο περνούσε από την πλειοψηφία των Ε/κ, ο ίδιος θα παραιτείτο για λόγους αρχής και θα καλείτο ο Δημήτρης Χριστόφιας να αναλάβει και κατ' επέκταση να υπογράψει το σχέδιο λύσης.

«Κοιμήθηκε με το ναι και ξύπνησε με το όχι» ήταν ο ψίθυρος που επικρατούσε στο παρασκήνιο όταν το ΑΚΕΛ μετά τη διήμερη συνεδρία της Κεντρικής Επιτροπής αποφάσισε να καταψηφίσει το Σχέδιο Ανάν. Η φράση αυτή, που αποτυπώθηκε στις συνειδήσεις μέχρι και σήμερα, δεν ήταν καθόλου τυχαία. Ενώ τις προηγούμενες μέρες μέχρι και τη Μεγάλη Παρασκευή, την πρώτη μέρα δηλαδή της συνεδρίας, διαφαινόταν να πλειοψηφεί το ρεύμα που στήριζε το «Σχέδιο Ανάν» εντός των σωμάτων, το Μεγάλο Σάββατο αποφασίστηκε συνοπτικά η καταψήφιση του Σχεδίου. Μεσολάβησε κάτι που άλλαξε άρδην τη θέση του κόμματος ή τελικά η απόρριψη του σχεδίου Ανάν ήταν προδιαγεγραμμένη πορεία για το ΑΚΕΛ; Αυτό το ερώτημα απασχόλησε ιδιαιτέρως στους διαδρόμους των κομμάτων με τα σενάρια να δίνουν και να παίρνουν. Ήταν εκείνοι που έβλεπαν πως ο Δημήτρης Χριστόφιας ουδέποτε ήταν ένθερμος υποστηρικτής του Σχεδίου Ανάν, ήταν τα σενάρια φόβου διάσπασης του κόμματος δεδομένων των πολλών μηνυμάτων που δεχόταν το κόμμα από τη βάση και τις δημοσκοπήσεις που έδειχναν το «Όχι» να βγαίνει με διαφορά, ενώ σενάριο που έπαιξε για ένα διάστημα είναι ότι χέρι σε αυτή την απόφαση έβαλε και η Ρωσία.

Το κλίμα στο Μπούργκενστοκ

Η καλή σχέση και συνεννόηση που υπήρχε μεταξύ Τάσσου Παπαδόπουλου και ΑΚΕΛ άρχισε να μπάζει νερά μετά το Μπούργκενστοκ. Το Μπούργκενστοκ έστειλε, δικαίως ή αδίκως, το μήνυμα πως καμία πλευρά δεν ήθελε για τους δικούς της λόγους τη διαπραγμάτευση. Το ΑΚΕΛ, βεβαίως, διαφωνούσε με την προσέγγιση που ακολουθούσε τότε ο πρόεδρος της Δημοκρατίας Τάσσος Παπαδόπουλος, καθώς θεωρούσε πως χωρίς διαπραγμάτευση η κατάσταση οδηγείται σε αδιέξοδο. Καθόλου τυχαία και η περιβόητη και συναισθηματική τοποθέτησή του Δημήτρη Χριστόφια στον ΑΣΤΡΑ από τη Λουκέρνη όταν έλεγε πως η κατάσταση πρέπει να αντιμετωπιστεί με νηφαλιότητα, αφού όλα είναι προϊόν αγώνα. Τότε είχε αναφέρει πως δεν ήταν ικανοποιημένος

> *Ο μεγάλος αριθμός μηνυμάτων από τη βάση που διαφωνούσε με τη στήριξη του Σχεδίου προβλημάτισαν την ηγεσία του ΑΚΕΛ, ενώ ο Δημήτρης Χριστόφιας ουδέποτε ήταν ένθερμος υποστηρικτής του σχεδίου.*

από το μέχρι στιγμής αποτέλεσμα και πως δεν είχαν γίνει ουσιαστικές διαβουλεύσεις, καθώς στην πραγματικότητα ο Κόφι Ανάν άσκησε από την αρχή την επιδιαιτησία του χωρίς να προηγηθεί πάρε δώσε. Στο Μπούργκενστοκ ο Δημήτρης Χριστόφιας είχε θέσει πρώτη φορά το θέμα αναβολής των δημοψηφισμάτων.

Σε αυτό το πλαίσιο και επιστρέφοντας από την Ελβετία, ο Δημήτρης Χριστόφιας ζήτησε από τον επικεφαλής του Γραφείου Κυπριακού Τουμάζο Τσελεπή να ετοιμάσει ένα πολυσέλιδο έγγραφο σχετικά με το σχέδιο Ανάν για να συζητηθεί στο Γραφείο Κυπριακού. Στην τότε συνεδρία διαφάνηκε πως η όποια απόφαση δεν θα ήταν εύκολη καθώς οι Αριστοφάνης Γεωργίου και Άριστος Δαμιανού εξέφραζαν έντονους προβληματισμούς. Με αυτό ως δεδομένο, η Γραμματεία του κόμματος αποφάσισε να προχωρήσει σε σύγκληση του Πολιτικού Γραφείου. Ο Δημήτρης Χριστόφιας ξεκαθάρισε πως ο ίδιος δεν θα τοποθετείτο και πως θα άκουγε μόνο τις απόψεις των μελών του Πολιτικού Γραφείου. Η πλειοψηφία των μελών του Πολιτικού Γραφείου τοποθετήθηκε θετικά απέναντι στο σχέδιο Ανάν όμως υπήρχαν και αρκετές διαφωνίες, με τις πιο ηχηρές αυτές της διευθύντριας της Χαραυγής Ανδρούλας Γκιούρωφ και του επικεφαλής της Επαγρύπνησης Αντώνη Χρυσοστόμου. Οι πλείστοι των μελών, αν και διαπίστωσαν ανεπάρκειες στο Σχέδιο, εξέφρασαν την ανησυχία πως αν απορριφθεί το εν λόγω σχέδιο, το Κυπριακό θα οδηγηθεί σε αδιέξοδο.

Την πρόταση του Πολιτικού Γραφείου ότι δηλαδή ήταν θετικά διακείμενο απέναντι στο Σχέδιο Ανάν αλλά θα λάμβαναν υπόψη τη θέση της Κεντρικής Επιτροπής, πήρε το κόμμα στην περιβόητη διήμερη συνεδρία της Κεντρικής Επιτροπής που θα συνεδρίαζε για δύο μέρες. Το ενδιαφέρον είναι πως κατά την πρώτη μέρα, τη Μεγάλη Παρασκευή, τα πλείστα μέλη της Κεντρικής Επιτροπής είχαν τοποθετηθεί υπέρ του Σχεδίου Ανάν. Χρειάστηκε να περάσει λιγότερο από ένα εικοσιτετράωρο για να αλλάξει η τάση και η Κεντρική Επιτροπή να καταψηφίσει το Σχέδιο Ανάν, με την πρόταση για αναβολή των δημοψηφισμάτων.

Το μεγάλο ερώτημα είναι τι μεσολάβησε από το βράδυ της Μεγάλης Παρασκευής μέχρι το πρωί του Μεγάλου Σαββάτου. Σύμφωνα με στελέχη του κόμματος που βρίσκονταν κοντά στον Δημήτρη Χριστόφια, ο ίδιος ουδέποτε ήταν ένθερμος υποστηρικτής του σχεδίου. Καθόλου τυχαία και η τοποθέτησή του στον ΑΣΤΡΑ από τη Λουκέρνη. Λέγεται πως το βράδυ της Μεγάλης Παρασκευής είχαν συναντηθεί οι Δημήτρης Χριστόφιας, Γιώργος Λιλλήκας και Νίκος Κατσουρίδης για να συζητήσουν πώς θα κινείτο το κόμμα. Όπως λέγεται, οι κύριοι Λιλλήκας και Κατσουρίδης, καλοί γνώστες της επικοινωνιακής τακτικής, είχαν εκφράσει έντονες ανησυχίες για το ενδεχόμενο διάσπασης του κόμματος, αν η Κεντρική Επιτροπή υπερψήφιζε το σχέδιο. Και οι δύο είχαν έντονη άποψη εναντίον του Σχεδίου, με τον κ. Λιλλήκα να μετατρέπεται άλλωστε σιγά σιγά σε εξ απορρήτων του Τάσσου Παπαδόπουλου. Η εν λόγω συνάντηση δεν επιβεβαιώθηκε ποτέ, ωστόσο, αυτό που λέγεται είναι πως το τελευταίο διάστημα είχαν σταλεί πολλά μηνύματα στην Εζεκία Παπαϊωάννου από μέλη του κόμματος που διαφωνούσαν σφόδρα με το Σχέδιο Ανάν. Μηνύματα που είχαν ανησυχήσει την ηγεσία του κόμματος.

Η συζήτηση με τον Τάσσο

Πέραν όμως τούτου, τον δικό του ρόλο φέρεται να έπαιξε η κατ' ιδίαν συζήτηση του Δημήτρη Χριστόφια με τον Τάσσο Παπαδόπουλο, όταν συζητείτο το Σχέδιο Ανάν. Ο Τάσσος Παπαδόπουλος είχε ξεκαθαρίσει στον Δημήτρη Χριστόφια πως σε στο ενδεχόμενο που το Σχέδιο περνούσε από την πλειοψηφία των Ε/κ, ο ίδιος θα παραιτείτο για λόγους αρχής και θα καλείτο ο Δημήτρης Χριστόφιας να αναλάβει και κατ' επέκταση να υπογράψει το σχέδιο λύσης. Ένα σχέδιο λύσης, που, όπως λένε στενοί του συνεργάτες, ουδέποτε πίστεψε. Υπήρξαν βεβαίως και τα σενάρια που ήθελαν τις μεγάλες δυνάμεις να έχουν ρόλο σε αυτό. Αν και πολλά είχαν ακουστεί για τον ρόλο της Ρωσίας, αυτά διαψεύδονται από στελέχη που είχαν ρόλο τότε στη διαδικασία. Υπήρξε, ωστόσο, παρέμβαση του Αμερικανού υπουργού Εξωτερικών Κόλιν Πάουελ προς τον Δημήτρη Χριστόφια, ζητώντας του να στηρίξει το Σχέδιο. Υπήρχε πάντως στην περιρρέουσα ατμόσφαιρα έντονα το αίσθημα ότι ο Δημήτρης Χριστόφιας δεν ήθελε να απορρίψει το Σχέδιο Ανάν. Σε αυτό συνέτεινε το γεγονός ότι αμέσως μετά την ψηφοφορία στην Κεντρική Επιτροπή, έμεινε εκτός επικαιρότητας, λόγω γρίπης που τον ταλαιπωρούσε. Γρίπη που στον Τύπο μεταφράστηκε ως «πολιτική ασθένεια», λόγω των αναταράξεων που προκάλεσε η απόφαση. Σε αυτό το πλαίσιο ο Δημήτρης Χριστόφιας αναγκάστηκε να βγει την Τετάρτη πριν από το δημοψήφισμα και να διαμηνύσει πως το ΑΚΕΛ τάσσεται ξεκάθαρα ενάντια στο Σχέδιο Ανάν. Καθόλου τυχαίο ότι μετά από εκείνη την τοποθέτηση του Δημήτρη Χριστόφια, το κόμμα είχε 82% συσπείρωση για την καταψήφιση του σχεδίου. Ακολούθησε βεβαίως και η τηλεοπτική παρουσία του στο Κρατικό Κανάλι και στον Γιάννη Καρεκλά, όπου λέχθηκε η γνωστή πλέον έκφραση, «λέμε τώρα όχι για να τσιμεντώσουμε το ναι».

Το διάγγελμα και η ρήξη

Οσο και αν το ΑΚΕΛ τάχθηκε ενάντια στο σχέδιο, το διάγγελμα του Τάσσου Παπαδόπουλου ήταν αρκετό για να διαταράξει τις σχέσεις του ΑΚΕΛ με τον τότε πρόεδρο. Όπως αναφέρεται, ο Δημήτρης Χριστόφιας είχε ζητήσει από τον Τάσσο Παπαδόπουλο να μην πάρει έντονη θέση εναντίον του Σχεδίου Ανάν. Καθόλου τυχαίο συνεπώς πως την επομένη του συναισθηματικού διαγγέλματος Παπαδόπουλου, ο Κίκης Καζαμίας είχε αποχωρήσει από το Υπουργικό Συμβούλιο, υποστηρίζοντας πως με το διάγγελμά του ο πρόεδρος της Δημοκρατίας εκμηδένιζε την άλλη τάση. Και εκείνη ακριβώς η στιγμή ήταν η απαρχή της αντίστροφης μέτρησης στις σχέσεις των δύο μερών και η αρχή των σκέψεων ότι ίσως το ΑΚΕΛ να έπρεπε να προχωρήσει στη συνέχεια μόνο.

Το Σχέδιο Ανάν κατάφερε να διχάσει έντονα την κυπριακή κοινωνία.

Τα πρωτοσέλιδα εφημερίδων στην τ/κ και ε/κ κοινότητα κατά τη διάρκεια συζήτησης του δημοψηφίσματος.

Η απόφαση για το δημοψήφισμα που οδήγησε στη διάσπαση του ΔΗΣΥ

«Τούτη είναι η ώρα που η ιστορία χτυπά την πόρτα μας και εγώ δεν θα την αγνοήσω, γι' αυτό και σας παρακαλώ να μετατρέψουμε αυτή την ευκαιρία σε μια συλλογική επιλογή που με το «ναι» στο δημοψήφισμα ανοίγει το δρόμο για επανένωση της Κύπρου», έλεγε ο τότε πρόεδρος του ΔΗΣΥ Νίκος Αναστασιάδης στο έκτακτο συνέδριο του κόμματος, όταν ζητούσε από το συναγερμικό ακροατήριο να στηρίξει το Σχέδιο Ανάν. Το έκτακτο συνέδριο δεν είχε πραγματοποιηθεί βεβαίως σε ένα ήρεμο κλίμα, καθώς κάποια μέλη φώναζαν συνθήματα υπέρ του Σχεδίου Ανάν και άλλοι με πανό, ζητούσαν από την ηγεσία του κόμματος να πει ένα βροντερό όχι στο δημοψήφισμα. Μία κατάσταση που καταδείκνυε τις έντονες αντιφάσεις του συναγερμικού ακροατηρίου και τη διάσπαση που βρισκόταν προ των πυλών.

Από κομματάρχης ηγέτης;

Η τοποθέτηση του Νίκου Αναστασιάδη κατά το συνέδριο ότι θα ένιωθε ανάξιος «αν τούτη την κρίσιμη ώρα παρασυρόμουν από το λαϊκό ρεύμα για να γίνω αρεστός, αλλά και συνάμα συνυπεύθυνος για τα όσα θα επακολουθήσουν από την απόρριψη της προτεινόμενης λύσης», αποτέλεσε στη συνέχεια σημείο αναφοράς για πολιτικούς αναλυτές. Σημείο αναφοράς που μετέτρεψε όπως ανέλυαν πολιτικοί αναλυτές τον Νίκο Αναστασιάδη από απλό κομματάρχη σε ηγέτη. Για άλλους, εκείνη ακριβώς η ομιλία αποτέλεσε την αρχή των δεινών για το κόμμα της Δεξιάς, δεδομένου ότι η πλειοψηφία του συναγερμικού ακροατηρίου δεν ακολούθησε την απόφαση του κόμματος και προκλήθηκε η διάσπαση του κόμματος σε τρεις άλλους σχηματισμούς.

> *Ο ΔΗΣΥ είχε αρχικά σκεφτεί να ακολουθήσει την επιλογή της κατά συνείδηση ψήφου, κάτι που άλλαξε μετά από έντονες αντιδράσεις στελεχών.*

Ήταν όμως ο Νίκος Αναστασιάδης ξεκάθαρα υπέρ του Σχεδίου Ανάν από την αρχή; Ο ίδιος ευνοούσε τη θέση που είχε εκφράσει πρώτα το ΑΚΕΛ για αναβολή του δημοψηφίσματος και οι πρώτες σκέψεις ήταν να επιλέξουν την κατά συνείδηση ψήφο. Καθόλου τυχαίο ότι το συνέδριο του ΔΗΣΥ πήγαινε από αναβολή σε αναβολή δεδομένων των εσωκομματικών τριγμών. Το ενδεχόμενο της κατά συνείδηση ψήφου είχε συζητήσει και με τον Γλαύκο Κληρίδη που όπως λέγεται του είχε πει πως είναι σεβαστή η απόφαση του κόμματος, ωστόσο, ο ίδιος θα ξεκαθαρίσει στο έκτακτο συνέδριο ότι θα υπερψηφίσει το σχέδιο. Τα περί κατά συνείδηση είχαν προκαλέσει την έντονη αντίδραση στελεχών όπως οι Πρόδρομος Προδρόμου, Ρίκκος Ερωτοκρίτου και Δημήτρης Συλλούρης, οι οποίοι θεωρούσαν πως ένα κόμμα σοβαρό θα έπρεπε να είχε ξεκάθαρη θέση σε ένα τόσο σημαντικό ζήτημα. Το πώς ακριβώς ο Νίκος Αναστασιάδης έγειρε προς το «ναι» τυγχάνει διαφόρων ερμηνειών. Για πολλούς η επιλογή ήταν μονόδρομος, δεδομένου ότι ο ιδρυτικός ηγέτης του κόμματος Γλαύκος Κληρίδης θα στήριζε το σχέδιο. Άλλοι εξηγούν πώς πείστηκε ότι οι επιλογές ήταν είτε το σχέδιο Ανάν είτε η διχοτόμηση.

Από τη στιγμή πάντως που αποφασίστηκε η στήριξη του Σχεδίου Ανάν, τη δική του εμπλοκή είχε και ο Γλαύκος Κληρίδης. Ιστορική θεωρείται η τοποθέτησή του στο έκτακτο συνέδριο. «Βάζω το χέρι στο Ιερό Ευαγγέλιο ότι κάμνω αυτές τις εκτιμήσεις χωρίς να έχω κανένα συμφέρον. Δεν έχω περιουσία στα κατεχόμενα ή οπουδήποτε αλλού και εύχομαι να διαψευσθούν οι εκτιμήσεις μου. Όμως είναι 85 χρόνων και προτιμώ να αποδημήσω εις Κύριον, παρά να δω αυτό το τέλος των αγώνων του κυπριακού λαού», έλεγε ο Κληρίδης σε ένα πολύ φορτισμένο κλίμα. Το δυνατό χειροκρότημα έστειλε το μήνυμα μάλιστα πως η ομιλία Κληρίδη είχε πείσει τη μεγάλη πλειοψηφία του κόμματος.

Η αλήθεια είναι πως εκείνη η απόφαση είχε δημιουργήσει μία σειρά εξελίξεων εντός του ΔΗΣΥ, αρχής γενομένης της διαγραφής των πρωτοκλασάτων και ιδιαίτερα δημοφιλών στελεχών που κόμματος Πρόδρομου Προδρόμου και Ρίκκου Ερωτοκρίτου, με άλλους να ακολουθούν στη συνέχεια. Πάντως, παρά το γεγονός ότι ο ΔΗΣΥ διασπάστηκε στα τρία και απομονώθηκε, στις ευρωεκλογές που ακολούθησαν κατάφερε να διατηρήσει την πρωτιά.

Οι φωτογραφίες του δημοψηφίσματος προέρχονται από το προσωπικό αρχείο του πολιτικού αναλυτή Χριστόφορου Χριστοφόρου.

Διάλογος με έρευνες αποκλείεται

Ξεκάθαρο το μήνυμα της Αθήνας προς την Αγκυρα: προσχηματικές προτάσεις για διερευνητικές επαφές δεν γίνονται δεκτές

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ**

Με μια πολύ σαφή και προκαθορισμένη στάση θα κινηθεί η ελληνική κυβέρνηση από σήμερα, αναγγελθείσα ημερομηνία λήξης των δραστηριοτήτων του «Ορούτς Ρέις» και στην ελληνική υφαλοκρηπίδα, μέχρι και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της 10ης και 11ης Δεκεμβρίου, όπου αναμένεται να γίνει έντονη συζήτηση σχετικά με το αν η Ε.Ε. θα πρέπει να προχωρήσει σε κυρώσεις κατά της Τουρκίας για τη στάση που κρατάει τους τελευταίους τέσσερις μήνες. Είναι απολύτως βέβαιο ότι μέχρι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο η Αθήνα δεν πρόκειται να αποδεχθεί καμία πρόταση της Αγκυρας για έναρξη διερευνητικών επαφών, καθώς τη θεωρεί προσχηματική, κάτι που συμμερίζονται και οι περισσότεροι Ευρωπαίοι. Στην πραγματικότητα, δυνατότητα έναρξης ουσιαστικού διαλόγου δεν μπορεί να ανοίξει ούτε τις επόμενες ημέρες μετά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, καθώς η Αθήνα επιθυμεί συγκεκριμένο σήμα από την Αγκυρα. Εάν ο Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν, μέσω του Ιμπραήμ Καλίν, δηλαδή του βασικού διαύλου στο τρίγωνο Αγκυρας, Αθηνών και Βερολίνου, προχωρήσει σε μια κίνηση η οποία θα προβλέπει έναρξη διαλόγου, με μορατόριουμ ερευνών που θα εκτείνεται σε βάθος χρόνου, ώστε οι συζητήσεις ανάμεσα στις δύο χώρες να έχουν ορίζοντα και να διεξαχθούν σε ατμόσφαιρα αποκλιμάκωσης.

Την προηγούμενη Δευτέρα ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης είχε εκτενή συζήτηση με τον υπουργό Εξωτερικών Νίκο Δένδια για τη διαμορφούμενη κατάσταση και τα δεδομένα. Τις επόμενες ημέρες το μήνυμα που εκπέμφθηκε από το Μέγαρο Μαξίμου και το υπουργείο Εξωτερικών ήταν αρκετά σαφές και με ξεκάθαρο αποδέκτη. Το ζήτημα είναι τι ακριβώς αναμένει η Αθήνα στις 10 και 11 Δεκεμβρίου, σε μια Σύνοδο Κορυφής που ακόμη δεν έχει διευκρινιστεί αν θα πραγματοποιηθεί διά ζώσης ή, ελέω πανδημίας, με τηλεδιάσκεψη. Από την Αθήνα ζητείται ένα μήνυμα, πέρα από το λεκτικό. Μια τέτοια εξέλιξη θα μπορούσε να είναι η ανάθεση σε ομάδα που θα πάρει τη λίστα με τις προτεινόμενες κυρώσεις από τον ύπατο εκπρόσωπο Ζοζέπ Μπορέλ και θα θέσει πλέον χρονικό ορίζοντα υλοποίησής τους, εφόσον η Τουρκία δεν επιδείξει εποικοδομητική συμπεριφορά. Υπάρχουν χώρες, όπως η Γαλλία, που επιθυμούν σκληρές κυρώσεις στον τομέα της οικονομίας, οι οποίες θα μπορούσαν να οδηγήσουν ακόμα και σε αναστολή της τελωνειακής ένωσης Ε.Ε. - Τουρκίας. Ο πλέον ένθερμος αντίπαλος μιας τέτοιας προοπτικής είναι η Ισπανία, καθώς τράπεζες και ασφαλιστικά ταμεία της συγκεκριμένης χώρας έχουν βαρύτατη έκθεση στην τουρκική οικονομία, για να μη γίνει λόγος για τους εξοπλισμούς. Ευαίσθητο ζήτημα για την Αθήνα αποτελεί πάντα η Λευκωσία, η οποία αναμένεται να ζητήσει κυρώσεις και να στηρίξει τη σκληρή γραμμή, αλλά και να δείξει την προθυμία της για έναρξη των συνομιλιών «από εκεί που σταμάτησε το Κραν-Μοντανά». Ο πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας Νίκος Αναστασιάδης έχει διαπιστώσει ιδίοις όμμασι, τις τελευταίες εβδομάδες, τη διαφορά που υπάρχει ανάμεσα στον Μουσταφά Ακιντζί και τον Ερσίν Τατάρ, ο οποίος λειτουργεί αποκλειστικά και μόνον ως ανθύπατος του κ. Ερντογάν στα Κατεχόμενα, έχοντας ελάχιστη σχέση με την τοπική κοινωνία. Ο τρόπος με τον οποίο εξελέγη άλλωστε ο κ. Τατάρ είναι τόσο αμφιλεγόμενος, που δεν πείθει ούτε τους ίδιους τους Τουρκοκυπρίους. Ωστόσο, αυτή είναι πλέον η δυσάρεστη πραγματικότητα, και στη Λευκωσία προετοιμάζονται για τα χειρότερα.

Στην εμπροσθοφυλακή όσων ζητούν αυστηρές κυρώσεις στην Τουρκία η Γαλλία, στον αντίποδα η Ισπανία προσπαθεί να αποτρέψει ένα τέτοιο ενδεχόμενο.

ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ / ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΑΠΑΜΗΤΣΟΣ

Τόσο ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης όσο και ο υπουργός Εξωτερικών Νίκος Δένδιας, εδώ και ενάμισι χρόνο, εκπέμπουν ένα ξεκάθαρο μήνυμα, το οποίο η ηγεσία της άλλης πλευράς του Αιγαίου, προς το παρόν τουλάχιστον, θεωρεί ότι μπορεί να αγνοεί.

Η στάση της Γερμανίας

Σε αυτό το εξαιρετικά δύσκολο περιβάλλον, η άποψη της Γερμανίας, η οποία έχει αναλάβει τη διευκόλυνση των επαφών ανάμεσα σε Αθήνα και Αγκυρα, παραμένει υπέρ του διαλόγου, ωστόσο μετά το κρεσέντο δυσανάλογης προκλητικότητας εκ μέρους της Τουρκίας, φαίνεται ότι και στο Βερολίνο οι προσδοκίες είναι περιορισμένες. Αξίζει, πάντως, να σημειωθεί ότι η συμπεριφορά της Τουρκίας δεν περνάει απαρατήρητη ούτε από τρίτες χώρες όπως η Σερβία, που παραδοσιακά, λόγω κυρίως των κυρώσεων της Ε.Ε. κατά της Ρωσίας, απέφευγε να συμμετάσχει σε εμπάργκο έναντι τρίτων χωρών. Πλέον, από την Πέμπτη, η Σερβία γίνεται μία από τις τρίτες, εκτός Ε.Ε., χώρες που συντάσσεται με την απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου υπέρ της παράτασης των κυρώσεων κατά της Τουρκίας για τις παράνομες γεωτρήσεις υδρογονανθράκων στην Ανατολική Μεσόγειο, που εγκρίθηκε για πρώτη φορά τον Νοέμβριο του 2019. Σημειώνεται ότι αυτές οι κυρώσεις αφορούν απαγόρευση ταξιδίων και «πάγωμα» περιουσιακών στοιχείων για άτομα που είναι υπεύθυνα για τη διεξαγωγή παράνομων δραστηριοτήτων στην Ανατολική Μεσόγειο και έχουν παραταθεί μέχρι τον Νοέμβριο του 2021.

Με βάση αυτή την εξαιρετικά περίπλοκη και διόλου ευοίωνη κατάσταση, η Αθήνα προχωράει έχοντας το ένα μάτι στραμμένο πέρα από τον Ατλαντικό. Η ανησυχία ότι ο κ. Ερντογάν μπορεί να εκμεταλλευθεί την περίοδο μέχρι την ορκωμοσία του εκλεγμένου προέδρου των ΗΠΑ Τζο Μπάιντεν, είναι υπαρκτή. Οι πρόσφατες απειλές, που εξαπολύθηκαν κυρίως μέσω του κομματικού οργάνου (Γενί Σαφάκ), περί επιβίβασης σε εμπορικά πλοία με ελληνική σημαία ως… «αντίποινα» λόγω της νηοψίας που έγινε από τη γερμανική φρεγάτα «Αμβούργο» σε τουρκικό φορτηγό πλοίο, μόνο ελαφρά τη καρδία δεν λαμβάνονται από την Αθήνα, που παραμένει σε εγρήγορση σε πολλαπλά επίπεδα. Για όσους βρίσκονται σε διαρκή τριβή με τις τουρκικές προκλήσεις των τελευταίων μηνών, πιθανότερο σενάριο κλιμάκωσης θεωρείται η αποστολή πλωτού γεωτρύπανου στην περιοχή του «τριεθνούς» της ΑΟΖ Ελλάδας, Κυπριακής Δημοκρατίας και Τουρκίας, όπου το ερευνητικό «Μπαρμπαρός» διεξήγαγε τρισδιάστατες σεισμικές έρευνες τον Οκτώβριο του 2018, παρά τις οχλήσεις από φρεγάτες του Πολεμικού Ναυτικού. Προφανώς πιθανή μετακίνηση των τουρκικών ερευνητικών στα δυτικά του 28ου μεσημβρινού θα ανεβάσει κατακόρυφα την ένταση, καθώς εκεί έχει πλέον συμφέροντα και η Αίγυπτος.

Η Σαουδική Αραβία

Η Αθήνα από την πλευρά της κινείται σε σαφή πορεία σύσφιγξης των σχέσεων, εκτός από τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, και με τις υπόλοιπες αραβικές σουνιτικές μοναρχίες, και τις επόμενες ημέρες θα υπογραφεί συμφωνία συνεργασίας και με τη Σαουδική Αραβία. Οι υπογραφές καθυστερούν λόγω πανδημίας και της δυσκολίας που αυτή επιβάλλει στις μετακινήσεις. Ωστόσο είναι απολύτως σαφές ότι και το Ριάντ, μέσω ενός συνδυασμού συμφωνιών και διμερών συνεργασιών με χώρες της Ε.Ε. όπως η Ελλάδα, εισέρχεται σταδιακά στο πεδίο της Ανατολικής Μεσογείου.

Ελληνικό «εργαστήριο τσέπης» για γρήγορα τεστ

Μια θαυμαστή μέθοδος, που μπορεί να ανιχνεύει με ακρίβεια τον ιό SARS-CoV-2 επιτόπου σε κάθε σημείο του πλανήτη

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΕΛΑΦΡΟΥ**

Σε μια περίοδο που η διεξαγωγή μαζικών τεστ για την ανίχνευση του κορωνοϊού αναδεικνύεται εξαιρετικά κρίσιμος παράγοντας για την ανάσχεση της πανδημίας, μια ελληνική ερευνητική ομάδα έχει δημιουργήσει ένα θαυμαστό «εργαστήριο τσέπης», που μπορεί να ανιχνεύει με ακρίβεια τον ιό SARS-CoV-2 επιτόπου σε κάθε σημείο του πλανήτη, και μάλιστα σε λιγότερο από 30 λεπτά. Η μέθοδος έχει αναπτυχθεί από το Εργαστήριο Βιοαισθητήρων του Ινστιτούτου Τεχνολογίας Ερευνας (ΙΤΕ) και του Πανεπιστημίου Κρήτης, και βρίσκεται στην τελική φάση για την πιστοποίησή της, έτσι ώστε να μπορεί να παραχθεί μαζικά.

Η συσκευή, η οποία πραγματοποιεί την ανάλυση, διατίθεται με το εμπορικό όνομα IRIS. Βασίζεται σε τεχνολογία αιχμής και χαρακτηρίζεται από φορητότητα, ευχρηστία, ακρίβεια και οικονομία. Χωράει δε στην παλάμη μας, καθώς έχει διαστάσεις μόλις 10x10x11 εκατοστά. Πώς λειτουργεί; Δείγματα σάλιου ή και ιστού από τον εξεταζόμενο τοποθετούνται σε ένα κλασικό μικρό πλαστικό δοχείο, που περιέχει τις απαιτούμενες ουσίες-αντιδραστήρια. Το δοχείο τοποθετείται στην κατάλληλη θέση μέσα στη συσκευή και τα αντιδραστήρια πολλαπλασιάζουν επιλεκτικά το γενετικό υλικό του παθογόνου ή γενετικού στόχου που ανιχνεύουμε. Μια μικροκάμερα καταγράφει τα αποτελέσματα πραγματοποιώντας χρωματομετρική ανάλυση (καθώς τα χρώματα στα δοχεία αλλάζουν ανάλογα με τα ευρήματα) και, μέσω ασύρματης σύνδεσης και ενός λογισμικού που διαμόρφωσε η ελληνική ερευνητική ομάδα, αυτά μεταφέρονται σε κινητό τηλέφωνο ή τάμπλετ. Τόσο απλό και βολικό.

Σημειώστε ακόμη πως η συσκευή κατασκευάζεται από 3D εκτυπωτή από την ίδια την ερευνητική ομάδα, με αποτέλεσμα η κατασκευή των προτύπων να γίνεται γρήγορα και με πολύ χαμηλό κόστος. «Η διάγνωση γίνεται με ανίχνευση του γενετικού υλικού του ιού, όπως συμβαίνει και με το κλασικό τεστ μοριακής ανίχνευσης της PCR. Χρησιμοποιούμε όμως μια άλλη πολυμεράση, την Bst, με αποτέλεσμα η αντίδραση να είναι ισόθερμη, δεν απαιτούνται δηλαδή εναλλαγές της θερμοκρασίας. Γι' αυτό το σύστημά μας είναι ιδιαίτερα ευέλικτο και μπορεί να προσαρμοστεί σε μη εργαστηριακές συνθήκες», λέει στην «Κ» η δρ Ηλέκτρα Γκιζελή, καθηγήτρια στο Τμήμα Βιολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης και επικεφαλής του Εργαστηρίου Βιοαισθητήρων του Ινστιτούτου Μοριακής Βιολογίας και Βιοτεχνολογίας του ΙΤΕ.

«Συνδυάζουμε την ακρίβεια ενός τεστ μοριακής ανίχνευσης PCR με την ταχύτητα και το χαμηλό κόστος ενός rapid test», τονίζει η δρ Γκιζελή. Αυτό εξάλλου κατέδειξαν και τα πρώτα αποτελέσματα επαλήθευσης, καθώς επανεξετάστηκαν 38 θετικά και 51 αρνητικά δείγματα τα οποία είχαν προηγουμένως εξεταστεί στο Ελληνικό Ινστιτούτο Παστέρ για COVID-19. Διαπιστώθηκε 100% εξειδίκευση και 97,4% ευαισθησία, ποσοστά υψηλής ακρίβειας εφάμιλλης ή καλύτερης από τα αντίστοιχα τεστ του εμπορίου.

Διπλή εξέταση

Η πιστοποίηση της συσκευής IRIS θα αφορά την ταυτόχρονη εξέταση για ανίχνευση κορωνοϊού και γρίπης. Η συσκευή θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί εκεί όπου σήμερα υπάρχει επιτακτική ανάγκη για μαζικά, γρήγορα, φθηνά και, κυρίως, αξιόπιστα μοριακά τεστ. Χώροι εργασίας, σχολεία, πύλες εισόδου στη χώρα, απομακρυσμένα ιατρικά κέντρα χωρίς πρόσβαση σε εργαστήρια, κινητές μονάδες ελέγχου κ.λπ. Ολα αυτά βεβαίως δεν έπεσαν από τον ουρανό. «Οταν ξέσπασε η επιδημία, η συσκευή και η αντίστοιχη μέθοδος ταυτοποίησης γενετικού υλικού ήταν ήδη έτοιμα, αποτέλεσμα μακρόχρονης δουλειάς. Μέσα στην καραντίνα και ενώ δουλεύαμε για την ανίχνευση γρίπης και HIV, στραφήκαμε αμέσως προς την ανάγκη γρήγορης ανίχνευσης της COVID-19. Αφού μέσω της διαδικασίας επαλήθευσης είδαμε πως η μέθοδος δούλευε εξαιρετικά καλά, ξεκινήσαμε εντατικές προσπάθειες προς την αξιοποίησή της για COVID. Οταν η Ε.Ε. ζήτησε προτάσεις για την αντιμετώπιση της πανδημίας, τον Ιούνιο, καταθέσαμε πρόταση η οποία επιλέχθηκε, μαζί με άλλες 22 πανευρωπαϊκά, από τις 454 που είχαν υποβληθεί. Υπήρξε χρηματοδότηση 2,4 εκατ. ευρώ κυρίως για να ολοκληρώσουμε τη διαδικασία της πιστοποίησης μέσα σε λίγους μήνες», σημειώνει η δρ Γκιζελή. «Η μέθοδος IRIS είναι αποτέλεσμα πολυετούς έρευνας. Ξεκινήσαμε το 2010 με βασική έρευνα στους τομείς των βιοαισθητήρων, της μικρο/νανοτεχνολογίας και της μοριακής διάγνωσης. Εξαρχής μας ενδιέφερε να δραστηριοποιηθούμε και να συνεισφέρουμε στην ανάπτυξη μικροσυστημάτων που θα επιτρέπουν να διεξάγονται κλινικές αναλύσεις έξω από εργαστήρια και νοσοκομεία, κοντά στον ασθενή. Ετσι ώστε να μπορούν άτομα που ζουν σε αποκεντρωμένες περιοχές να έχουν εξίσου καλή φροντίδα υγείας», τονίζει η ίδια.

Η μίνι συσκευή που ανέπτυξε το Εργαστήριο Βιοαισθητήρων του ΙΤΕ και του Πανεπιστημίου Κρήτης ανιχνεύει με ακρίβεια τον κορωνοϊό σε λιγότερο από 30 λεπτά.

Η ομάδα πίσω από την ανάπτυξη της καινούργιας μεθόδου: από αριστερά, Ν. Φίκας, Α. Πανταζής, Γ. Παπαδάκης, Ηλέκτρα Γκιζελή. Στο τραπέζι, εργαστηριακές συσκευές IRIS.

Το όραμα

Οι ερευνητές του Εργαστηρίου Βιοαισθητήρων μαζί με την ομάδα της BIOPIX-T μοιράζονται το όραμα για παγκόσμια υγεία. «Θέλουμε να προσφέρουμε τεχνολογία και λύσεις προσιτές και για τις αναπτυσσόμενες χώρες, όπου δεν υπάρχει εκτεταμένο σύστημα υγειονομικής περίθαλψης και οι πληθυσμοί είναι φτωχότεροι. Δουλεύουμε με τη λογική της παγκόσμιας διάγνωσης, μας ενδιαφέρει να μπορούν να χρησιμοποιήσουν τη μέθοδό μας όσοι τη χρειάζονται σε κάθε γωνιά της Γης. Δουλεύουμε πολύ συνειδητοποιημένα γύρω απ' αυτόν τον στόχο», υπογραμμίζει η καθηγήτρια της Βιολογίας.

Το IRIS μπορεί να αξιοποιηθεί στην ανίχνευση και άλλων μολυσματικών νόσων, όπως η ηπατίτιδα, λοιμώξεις του αναπνευστικού, ακόμη και μεταλλάξεις καρκινικών κυττάρων. Για τη δημιουργία της πρωτοποριακής μεθόδου έδρασε μια ισχυρή ερευνητική ομάδα, με διεπιστημονική σύνθεση από το πεδίο της βιολογίας (δρ Γ. Παπαδάκης), της μικροτεχνολογίας/φυσικής (δρ Α. Πανταζής) και της ηλεκτρολογίας και επιστήμης υπολογιστών (Ν. Φίκας). Μόνον έτσι μπόρεσαν οι ακριβείς βιολογικές εξετάσεις του εργαστηρίου να γίνουν «του κουτιού» και να μπορούν να «γυροφέρνουν» αποτελεσματικά όπου χρειάζονται.

Συντονιστής του καινούργιου ευρωπαϊκού προγράμματος είναι το ΙΤΕ. Συμμετέχει επίσης η BIOPIX-T (εταιρεία-τεχνοβλαστός του ΙΤΕ), που θα κατασκευάσει και θα αξιοποιήσει το IRIS. Στην κοινοπραξία συμμετέχουν και τρία νοσοκομεία (από Βρετανία, Γαλλία και Βέλγιο) για τις κλινικές μελέτες, μία εταιρεία για την πιστοποίηση της μεθόδου (PKNM, Ελβετία), μία εταιρεία βιοτεχνολογίας ενζύμων (EnzyQuest, Ελλάδα) καθώς και μία εταιρεία από τη Ν. Αφρική, η οποία σκοπεύει να διαθέσει τη μέθοδο στις χώρες της υποσαχάριας Αφρικής.

«Αισθάνομαι σαν λιοντάρι στο κλουβί»

Η αγωνία υγειονομικών που νοσούν να επιστρέψουν στην πρώτη γραμμή

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ**

Πρώτα αρρώστησε στις 30 Οκτωβρίου η πεθερά του. Υπέθεσαν ότι μπορεί να κόλλησε στη λαϊκή αγορά ή στο σούπερ μάρκετ. Κανείς όμως δεν μπορούσε να είναι σίγουρος, ήταν αδύνατο να ιχνηλατηθεί η πηγή της διασποράς. Τέσσερις ημέρες αργότερα, ασθένησε η σύζυγός του. Ακολούθησαν ο κουνιάδος του και ο πεθερός του. Δύο οικογένειες, σε ένα διώροφο σπίτι στον Αγιο Αθανάσιο Θεσσαλονίκης, με σχεδόν όλα τα μέλη τους θετικά στον νέο κορωνοϊό. Για τον Γαβριήλ Ταχτατζόγλου ήταν πλέον θέμα χρόνου να νοσήσει και ο ίδιος.

Τέθηκε σε προληπτική καραντίνα ως στενή επαφή επιβεβαιωμένων κρουσμάτων, αλλά δεν έμεινε αδρανής. Φρόντισε όλους τους συγγενείς του. Αλλωστε, ως αναπληρωτής προϊστάμενος νοσηλευτών στη μονάδα εντατικής θεραπείας του νοσοκομείου «Παπαγεωργίου», με δύο δεκαετίες εργασιακής εμπειρίας πίσω του, είχε τις σχετικές γνώσεις. Φορούσε μάσκα μέσα στο σπίτι, έπλενε σχολαστικά τα χέρια του, αλλά όπως αποδείχθηκε, ούτε αυτό ήταν αρκετό. «Οσα μέτρα και εάν έπαιρνα, βρισκόμουν εκτεθειμένος. Επρεπε να επιλέξω: ή να μπω στη φωτιά με κίνδυνο να καώ ή να κάνω τον σταυρό μου και να περιμένω να δω πώς θα καταλήξει. Προτίμησα τη φωτιά», λέει στην «Κ» ο 49χρονος νοσηλευτής.

Κατά την έναρξη με δέκατη ημέρα της νόσου, η πεθερά του εμφάνισε πιο βαριά συμπτώματα. Είχε έντονο βήχα, υψηλό πυρετό 39,5 και ένιωθε μεγάλη κακουχία. Υποβλήθηκε σε αξονική και φάνηκαν διηθήσεις και στους δύο πνεύμονες, που περιγράφονταν σαν «θολή ύαλος».

«Αναγκάστηκα να την ενυδατώσω με ενδοφλέβια χορήγηση διαλυμάτων, χρειάστηκε να προμηθευτούμε και οξυγόνο, οπότε έκανα μια κατ' οίκον "μονάδα αυξημένης φροντίδας" για να μη χρειαστεί να νοσηλευτεί σε νοσοκομείο», λέει ο κ. Ταχτατζόγλου. Γνώριζε ότι τα νοσοκομεία της πόλης είναι ασφυκτικά γεμάτα και ήθελε όσο ήταν εφικτό να παρακολουθεί από κοντά τους συγγενείς του και να μην επιβαρύνει με πρόσθετο φόρτο συναδέλφους του. «Εάν έβλεπα ότι δεν θα μπορούσα άλλο να το υποστηρίξω, τότε σίγουρα θα νοσηλεύονταν σε νοσοκομείο», λέει.

Ενα τεστ στο οποίο υποβλήθηκε ο ίδιος την Παρασκευή 13 Νοεμβρίου βγήκε αρνητικό. Τη Δευτέρα θα έπρεπε να επιστρέψει στην εργασία του στο «Παπαγεωργίου», καθώς έληγε το διάστημα της προληπτικής καραντίνας. Ηθελε, όμως, να είναι απολύτως σίγουρος ότι είχε περάσει αυτή τη μάχη στο σπίτι αλώβητος. Ωσπου στις 16 Νοεμβρίου νέο τεστ έδειξε ότι ήταν πλέον θετικός. «Μετράω τις ημέρες μία μία γιατί φοβάμαι πάρα πολύ. Είναι ένας ιός που εξελίσσεται ραγδαία», λέει σε τηλεφωνική μας συνομιλία κατά την όγδοη ημέρα νόσησής του. Παράλληλα όμως η σκέψη του τρέχει και στον αγώνα που δίνουν οι συνάδελφοί του στη ΜΕΘ. «Ξέρω τι γίνεται στην πρώτη γραμμή», λέει. «Αισθάνομαι σαν λιοντάρι μέσα στο κλουβί».

Τα κρούσματα

Η προσθήκη του ιατρονοσηλευτικού προσωπικού στην αλυσίδα της μετάδοσης του νέου κορωνοϊού και ο υποχρεωτικός παροπλισμός τους ήταν ένα ζήτημα που απασχόλησε πολλές χώρες ήδη από το πρώτο κύμα της πανδημίας. Στην Ελλάδα όμως η σφοδρότητα του δεύτερου κύματος συμπαρασύρει πλέον όλο και περισσότερους επαγγελματίες υγείας. Σύμφωνα με στοιχεία της Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Εργαζομένων Δημόσιων Νοσοκομείων, εκτιμάται ότι περίπου 1.500 υγειονομικοί βρίσκονται και σήμερα στα μετόπισθεν. Το ένα τρίτο εξ αυτών εντοπίζεται στη Θεσσαλονίκη και 250 στη Θεσσαλία. Αρκετό προσωπικό έχει παροπλιστεί αυτές τις ημέρες και από το νοσοκομείο της Δράμας.

Στην Αττική, βάσει στοιχείων της 1ης Υγειονομικής Περιφέρειας, στις 2 Νοεμβρίου 108 εργαζόμενοι είχαν βρεθεί θετικοί στον ιό. Είκοσι ημέρες αργότερα ανακοινώθηκε από τον υφυπουργό Υγείας Βασίλη Κοντοζαμάνη ότι οι νοσούντες υγειονομικοί στην ίδια περιφέρεια είχαν φτάσει τους 224. Αυτοί οι αριθμοί είναι ευμετάβλητοι, καθώς μόλις ολοκληρώνεται η περίοδος απομόνωσης κάποιων γιατρών ή νοσηλευτών μπορεί να προκύψει η ανάγκη περιορισμού άλλων συναδέλφων τους.

«Οσοι είναι θετικοί απομακρύνονται, αλλά συμπαρασύρουν και άλλους ως στενές επαφές, σαν την πέτρα που πετάει κάποιος στο νερό και προκαλεί κύματα», λέει στην «Κ» ο Ιωάννης Κιουμής, καθηγητής Πνευμονολογίας και Λοιμωξιολογίας στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και διευθυντής στην Κλινική Αναπνευστικής Ανεπάρκειας του «Παπανικολάου». Οπως εξηγεί ο ίδιος, τα κρούσματα μεταξύ μελών του προσωπικού προέρχονται πλέον κυρίως από τη μεγάλη διασπορά του ιού στην κοινότητα και σπανιότερα οφείλονται σε κάποια ενδονοσοκομειακή μετάδοση. Το «Παπανικολάου» είναι ένα από τα νοσοκομεία της Θεσσαλονίκης που είχαν πρόσφατα διψήφιο αριθμό κρουσμάτων στο προσωπικό τους.

> *«Οσοι είναι θετικοί απομακρύνονται, αλλά συμπαρασύρουν και άλλους ως στενές επαφές, σαν την πέτρα που πετάει κάποιος στο νερό και προκαλεί κύματα».*

«Ζήτημα χρόνου»

«Θεωρούσα ότι ήταν ζήτημα χρόνου να νοσήσω, όχι μόνο εγώ, αλλά οποιοσδήποτε γιατρός βρίσκεται στην πρώτη γραμμή, σε τμήμα COVID-19 ή στα επείγοντα», λέει ο Σωτήρης Σίνης, ειδικευόμενος πνευμονολόγος στο Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο Λάρισας. Πριν από δύο εβδομάδες, κλήθηκαν ο ίδιος και ένας συνάδελφός του να τοποθετήσουν σε ογκολογική ασθενή ειδική συσκευή αναπνευστικής υποστήριξης.

Πριν από την εισαγωγή της στο νοσοκομείο η ασθενής ήταν αρνητική σε προληπτικό τεστ για τον νέο κορωνοϊό και δεν εμφάνιζε ύποπτη συμπτωματολογία. Λίγες ημέρες όμως μετά την εφαρμογή της συσκευής, βγήκε θετική σε επαναληπτικό έλεγχο. Η απλή χειρουργική μάσκα δεν ήταν αρκετή για να προστατεύσει τον κ. Σίνη και τον συνάδελφό του από το αερόλυμα που είχε παραχθεί κατά την ιατρική πράξη.

Ο 25χρονος ειδικευόμενος περνάει ήπια τη νόσο. Εμφάνισε τα πρώτα συμπτώματα περίπου δύο 24ωρα μετά το θετικό τεστ. Είχε για ένα τριήμερο μυαλγίες και πυρετό έως 37,8. «Ανησυχούσα περισσότερο για το αν κόλλησα την οικογένειά μου. Τελικά ήταν όλοι αρνητικοί στους σχετικούς ελέγχους», λέει στην «Κ», καθώς διανύει τις τελευταίες ημέρες καραντίνας. «Είμαι ήδη έτοιμος, από πλευράς υγείας, να επιστρέψω. Πρέπει να κάνω όμως και νέο τεστ για να δω εάν υπάρχουν ακόμη αντίγραφα του ιού στο βιολογικό δείγμα, εάν συνεχίζω να είμαι μολυσματικός».

Κατά το πρώτο κύμα της πανδημίας, όντας από τους νεότερους ειδικευόμενους στο νοσοκομείο, ο κ. Σίνης δεν είχε καθημερινή συμμετοχή στη διαχείριση ασθενών με COVID-19. Η πίεση δεν ήταν τόσο μεγάλη και συνέδραμε μόνο σποραδικά. Στο δεύτερο κύμα, αυτό άλλαξε.

«Ημουν από την αρχή κάθε ημέρα μέσα. Ο φόρτος εργασίας είναι μεγάλος, τα περιστατικά που νοσηλεύονται πάρα πολλά», λέει. «Οταν υπάρχουν περίπου 50 ασθενείς σε θαλάμους απομόνωσης, σε διαφορετικούς ορόφους, είναι μια πρόκληση να τους παρακολουθήσεις, να ντύνεσαι, να ξεντύνεσαι, να κάνεις όλες τις ιατρικές πράξεις με τον προστατευτικό εξοπλισμό». Κατά το διάστημα της καραντίνας του, συνομιλούσε τακτικά με συναδέλφους του για να μαθαίνει πώς εξελίσσεται η κατάσταση στην πρώτη γραμμή. «Ανυπομονώ να γυρίσω στο νοσοκομείο και στην ομάδα, προφανώς χρειάζονται όσο περισσότερα άτομα γίνεται», λέει.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΑΒΡΑΜΙΔΗΣ

Ο νοσηλευτής Γαβριήλ Ταχτατζόγλου βρίσκεται σε καραντίνα στο σπίτι του. Την ίδια στιγμή, εκατοντάδες υγειονομικοί σε όλη τη χώρα έχουν παροπλιστεί.

Επώδυνα συμπτώματα

Για τον νοσηλευτή Γαβριήλ Ταχτατζόγλου οι ημέρες της δικής του καραντίνας δεν κυλούν τόσο ήπια. «Εχω πόνους σε όλο μου το σώμα, κάνω πυρετό μέχρι 38, αλλά αυτό γίνεται περίπου δύο φορές την ημέρα. Αισθάνομαι και μεγάλη κόπωση», λέει στην τηλεφωνική μας συνομιλία. Κάθε τόσο ένας επίμονος ξηρός βήχας διακόπτει τις κουβέντες του. «Ολοι έχουμε περάσει κάποια βαριά ίωση στη ζωή μας. Αυτό όμως είναι τελείως πρωτόγνωρο. Αισθάνομαι σε μεγάλες ομάδες μυών όπως είναι η γαστροκνημία ή οι τετρακέφαλοι λες και κάποιος προσπαθεί να βγάλει τους μυς από τα οστά, να τους ξεκολλήσει. Είναι πολύ επώδυνο. Κανείς δεν το περιμένει για τον εαυτό του ότι θα νοσήσει. Παρόλο που είμαστε στο κέντρο των ιώσεων, παίρνουμε τα μέτρα μας, οπότε μέσα στα νοσοκομεία είναι ελεγχόμενη η κατάσταση. Θεωρείς ότι δεν θα σε αγγίξει», τονίζει.

«Και από τα μετόπισθεν μπορείς να προσφέρεις»

Ο κ. Ταχτατζόγλου άρχισε να θορυβείται για την εξέλιξη της πανδημίας όταν από τον Οκτώβριο έφταναν στο νοσοκομείο νεότεροι ηλικιακά ασθενείς σε σχέση με πρωτύτερα. Οι περισσότεροι ήταν μεταξύ 50 και 55 ετών, κάποιοι εξ αυτών χωρίς υποκείμενα νοσήματα. «Πλέον δεν αισθάνεσαι άτρωτος, αρχίζεις και φοβάσαι και εσύ», λέει ο νοσηλευτής.

Προτού φτάσει ο νέος κορωνοϊός και στην Ελλάδα, η ΜΕΘ στο νοσοκομείο «Παπαγεωργίου» όπου εργάζεται ο κ. Ταχτατζόγλου υποδεχόταν κυρίως θύματα τροχαίων, καρδιοχειρουργικά περιστατικά και πολυτραυματίες. Είχε 12 κλίνες οι οποίες χρειάστηκε να υπερδιπλασιαστούν κατά το δεύτερο κύμα της πανδημίας. «Εχουμε φτάσει να νοσηλεύουμε 28 περιστατικά COVID-19 μόνο στη δική μας ΜΕΘ, ενώ πλέον έχει εξαπλωθεί ο αριθμός των κλινών ΜΕΘ και στο αναισθησιολογικό τμήμα και σε αίθουσες χειρουργείων», αναφέρει. Τον Μάρτιο είχαν δεχθεί ενίσχυση με επικουρικό νοσηλευτικό προσωπικό με το οποίο πορεύονται μέχρι και σήμερα.

Οι νέες συνθήκες επιφέρουν μεγάλη κόπωση στους εργαζομένους. «Οταν ένας οργανισμός είναι καταπονημένος και ψυχολογικά επιβαρυμένος είναι πιο επιρρεπής στο να νοσήσει. Είναι πιο εύκολο να γίνουν λάθη. Δεν τηρούνται οι απαιτούμενες ώρες ξεκούρασης μεταξύ των βαρδιών, υπάρχουν οφειλόμενα ρεπό, δεν το συζητάμε για άδειες. Δεν υπάρχει ουσιαστικά χρόνος ξεκούρασης για τους συναδέλφους», σημειώνει ο 49χρονος νοσηλευτής. «Το καλό είναι ότι διατηρούμε την ψυχραιμία μας, υπάρχει καλό κλίμα και κάνουμε υπομονή μέχρι να ελεγχθεί η κατάσταση. Προσπαθούμε για το καλύτερο δυνατό γιατί βρισκόμαστε σε πόλεμο».

Αλλοι πέντε συνάδελφοί του έχουν νοσήσει κατά τη διάρκεια της πανδημίας, το ευτύχημα όμως ήταν ότι τα κρούσματά τους δεν συνέπεσαν κατά την ίδια περίοδο και δεν χρειάστηκε να απουσιάσουν όλοι μαζί, κινδυνεύοντας να διαταραχθεί η εύρυθμη λειτουργία της μονάδας. Η έλλειψη προσωπικού πάντως δεν είναι το μόνο πρόβλημα.

> *«Η ασθένεια σε καταβάλει τόσο πολύ, που το μεγαλύτερο χρονικό διάστημα της ημέρας προσπαθείς να μαζέψεις τα κομμάτια σου».*

Οταν αλλάζουν μέσα σε διάστημα λίγων ημερών οι ανάγκες μιας ΜΕΘ, ή αυτές επεκτείνονται σε άλλους χώρους ενός νοσοκομείου, προκύπτουν και άλλα ζητήματα που πρέπει άμεσα να διευθετηθούν. Η παραγγελία των αναλώσιμων υλικών, ο συντονισμός μεταξύ του γραφείου προμηθειών, της τεχνικής υπηρεσίας και της καθαριότητας, είναι συχνά άγνωστα στο ευρύ κοινό αλλά απαραίτητα βήματα που πρέπει να γίνουν για να εξασφαλιστεί η απρόσκοπτη νοσηλεία νέων ασθενών.

Ο κ. Ταχτατζόγλου γνωρίζει πόσο δύσκολη είναι αυτή η περίοδος για τους συναδέλφους του και παρά τον υποχρεωτικό εγκλεισμό στο σπίτι του δεν μπορεί να μείνει αμέτοχος. «Η ασθένεια σε καταβάλει τόσο πολύ, που το μεγαλύτερο χρονικό διάστημα της ημέρας προσπαθείς να μαζέψεις τα κομμάτια σου», λέει για την COVID-19. Οποτε όμως νιώσει κάπως καλύτερα προσπαθεί να βοηθήσει βγάζοντας το πρόγραμμα των βαρδιών των συναδέλφων του. Εστω κι έτσι, τους αποφορτίζει από ένα ακόμη γραφειοκρατικό βάρος. «Κανείς δεν περισσεύει», αναφέρει. «Και από τα μετόπισθεν μπορείς να προσφέρεις κάποια πράγματα. Δεν μπορώ να είμαι εκεί ως φυσική παρουσία. Αυτό που κάνω όμως μειώνει κάπως τον πόνο μου, με κάνει να αισθάνομαι χρήσιμος».

Ο κ. Ταχτατζόγλου (δεξιά) με συναδέλφους του στη ΜΕΘ του «Παπαγεωργίου». Ανυπομονεί να επιστρέψει στο πλευρό τους.

«Ο ιός δεν αστειεύεται»

Εχοντας και την ιδιότητα του προέδρου στο δημοτικό συμβούλιο του Δήμου Χαλκηδόνος, ο κ. Ταχτατζόγλου δεν έκρυψε από τον περίγυρό του ότι έχει νοσήσει. «Κυρίως για να ευαισθητοποιηθεί ο κόσμος γιατί ακούω διάφορες φωνές. Ολα αυτά δεν είναι θεωρίες συνωμοσίας, δεν είναι ψέματα, οι νοσούντες είμαστε πάρα πολλοί», επισημαίνει.

Στον τόπο κατοικίας του, στον Αγιο Αθανάσιο, ο ίδιος εκτιμά ότι η διασπορά είναι πολύ μεγάλη μεταξύ των 6.000 κατοίκων. Πλέον, στους περισσότερους δεν φαίνεται περίεργο όταν μαθαίνουν ότι νόσησε ο γείτονας ή κάποιο φιλικό τους πρόσωπο. Δεν μπορεί να αποδώσει σε έναν παράγοντα τον μεγάλο αριθμό των κρουσμάτων στην Κεντρική Μακεδονία. Θεωρεί ότι ευθύνεται κατά βάση η αίσθηση εφησυχασμού που καλλιεργήθηκε από την αντίληψη ότι η Ελλάδα ήταν «η πιο ασφαλής χώρα». «Αμφισβητίες υπάρχουν ακόμη και τώρα, αλλά δεν νομίζω ότι ο ρόλος τους ήταν καθοριστικός», λέει. «Αν και στις υπόλοιπες πόλεις δεν προσέξουν, πολύ εύκολα θα ακολουθήσουν το παράδειγμα της Θεσσαλονίκης».

Στο σπίτι του 49χρονου νοσηλευτή όλοι οι συγγενείς του παρέμεναν μέχρι και τις αρχές της εβδομάδας θετικοί στον ιό. Η σύζυγός του εργάζεται ως διοικητική υπάλληλος στο νοσοκομείο «Παπαγεωργίου» και περιμένει και εκείνη να φτάσει η στιγμή που θα μπορέσει να επιστρέψει στη δουλειά της. Ολο αυτό το διάστημα της καραντίνας βασίστηκαν κυρίως στη βοήθεια φίλων τους. Ολο και κάποιος θα άφηνε τα ψώνια στην εξώπορτά τους. Αντίστοιχη υποστήριξη προσφέρουν σε άλλες οικογένειες ή άτομα που πρέπει να παραμείνουν έγκλειστα, εθελοντές της περιοχής και μέλη του προγράμματος «Βοήθεια στο σπίτι».

«Ο ιός δεν αστειεύεται, είναι πάρα πολύ επιθετικός και πλέον μας αφορά όλους. Υπάρχει και βρίσκεται ανάμεσά μας. Πρέπει να τηρήσουμε όλα τα μέτρα ασφαλείας, να ελέγξουμε τη διασπορά τουλάχιστον μέχρι να βγουν τα εμβόλια», αναφέρει ο κ. Ταχτατζόγλου. «Εύχομαι σε όλο τον κόσμο να είναι υγιής και να μην περάσει ό,τι και εγώ με τους δικούς μου ανθρώπους».

Το εμβόλιο, οι «μεγάλοι» και ο ρόλος της Κομισιόν

Το παρασκήνιο μιας επιτυχίας της Ε.Ε.

Του ανταποκριτή μας στις ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ
ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ

Τον περασμένο Απρίλιο, ο Βίκτορ Τζάου, πρόεδρος της Ιατρικής Ακαδημίας των ΗΠΑ, τηλεφώνησε σε μια παλιά του γνωστή από τις μέρες του στο Στάνφορντ. Ήθελε να κουβεντιάσουν για το πρόβλημα του «εθνικισμού των εμβολίων»: της απόπειρας μεγάλων χωρών, όπως οι ΗΠΑ, να αποκτήσουν προνομιακή πρόσβαση σε υποψήφια εμβόλια για τον νέο κορωνοϊό, που είχαν ήδη αρχίσει να αναπτύσσονται. Ο κορυφαίος Κινεζοαμερικανός καρδιολόγος δεν ήθελε απλώς να εκφράσει τις ανησυχίες του. Η παλιά του φίλη ήταν πλέον πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και ο δρ Τζάου ήθελε να πείσει την Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν να ηγηθεί μιας διεθνούς εκστρατείας για την πρόσβαση όλων των χωρών του πλανήτη στα εμβόλια.

Η Φον ντερ Λάιεν, σε μια περίοδο που η Ε.Ε. δεχόταν έντονη κριτική για την αδυναμία της να συντονίσει τις πολιτικές των κρατών-μελών απέναντι στην υγειονομική κρίση, αγκάλιασε την ιδέα. Ήδη, στις αρχές Μαΐου, διοργάνωσε διεθνές συνέδριο δωρητών (μέσω τηλεδιάσκεψης) για την παροχή εμβολίων, φαρμάκων και διαγνωστικών τεστ στον αναπτυσσόμενο κόσμο. Η ίδια και πολλοί άλλοι Ευρωπαίοι ηγέτες τάσσονταν υπέρ της ιδέας ότι τα εμβόλια θα έπρεπε να αποτελέσουν παγκόσμια δημόσια αγαθά, διαθέσιμα ισότιμα σε όλο τον κόσμο.

Η ευγενής αυτή επιδίωξη, ωστόσο, ήταν φανερό ότι θα ήταν δύσκολο να γίνει πράξη. Στις 13 Μαΐου, ο διευθύνων σύμβουλος της Sanofi δήλωσε ότι οι ΗΠΑ είχαν δικαίωμα σε μεγαλύτερο μερίδιο των πρώτων δόσεων του εμβολίου της «γιατί πήραν το ρίσκο και επένδυσαν» στο εγχείρημα, προκαλώντας την έντονη αντίδραση ειδικά της Γαλλίας. Στις 20 Μαΐου, οι Ηνωμένες Πολιτείες ανακοίνωσαν συμφωνία προαγοράς 300 εκατομμυρίων δόσεων του εμβολίου που ανέπτυσσε το Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης μαζί με την AstraZeneca. Παράλληλα, στις συνομιλίες της με τις φαρμακευτικές στο πλαίσιο της διεθνούς εκστρατείας, η Φον ντερ Λάιεν ενημερώθηκε για κάτι ακόμη πιο ανησυχητικό: κράτη-μέλη της Ε.Ε. είχαν κι αυτά προσεγγίσει τις εταιρείες για να συνάψουν αντίστοιχες συμφωνίες.

Η Κομισιόν αντέδρασε άμεσα. Με έγγραφο στις 25 Μαΐου προς τα κράτη-μέλη, πρότεινε να αναλάβει η ίδια τη διαπραγμάτευση για συμβάσεις προαγοράς, εξ ονόματος όλων των «27». Η διαπραγμάτευση για λογαριασμό 450 εκατομμυρίων πολιτών θα ενίσχυε την ισχύ της Επιτροπής απέναντι στις φαρμακευτικές. Οι δόσεις θα διετίθεντο ταυτοχρόνως στα κράτη-μέλη, σε αριθμούς που θα βασίζονταν αποκλειστικά σε πληθυσμιακές ποσοστώσεις. Οι πόροι θα προέρχονταν κυρίως από το Μέσο Στήριξης Εκτάκτου Ανάγκης (Emergency Support Instrument ή ESI), που είχε συσταθεί ειδικά για την προμήθεια ιατρικών αγαθών και εξοπλισμού, τα οποία θα συνέβαλλαν στην αντιμετώπιση της πανδημίας. Η δύναμη πυρός του (μέρος του κοινοτικού προϋπολογισμού) ήταν 2,7 δισ. ευρώ – πόροι που θα επέτρεπαν στις εταιρείες να επενδύσουν πρώιμα στη διεύρυνση των παραγωγικών τους δυνατοτήτων, ώστε να μπορέσουν να καλύψουν πολύ πιο γρήγορα τη ζήτηση αν τα εμβόλιά τους εγκρίνονταν.

Οι τέσσερις της IVA

Στις 13 Ιουνίου, τέσσερις χώρες (Γαλλία, Γερμανία, Ολλανδία, Ιταλία), υπό την ονομασία Inclusive Vaccine Alliance, ανακοίνωσαν συμφωνία με την AstraZeneca για προαγορά 400 εκατ. δόσεων του εμβολίου της. Μόλις τέσσερις ημέρες αργότερα, η Επιτροπή ανακοίνωσε την κοινή στρατηγική για τα εμβόλια. Η Inclusive Vaccine Alliance παρέδωσε τη σκυτάλη των διαπραγματεύσεων στην Κομισιόν και αυτοδιαλύθηκε.

Εξι μήνες αργότερα, η Επιτροπή έχει υπογράψει έξι συμβάσεις προαγοράς (με τις AstraZeneca, Sanofi-GSK, Johnson&Johnson, Pfizer-BioNTech, CureVac και Moderna). Συνολικά (μαζί με τη δυνατότητα επιπλέον αγορών σε δεύτερη φάση), έχει εξασφαλίσει 1,965 δισ. δόσεις πιθανών εμβολίων – περισσότερες από τέσσερις για κάθε Ευρωπαίο (εκ των έξι εμβολίων, μόνο αυτό της J&J χρειάζεται μόνο μία δόση· τα υπόλοιπα απαιτούν δύο).

Παράλληλα, έχει επενδύσει, σε συνδυασμό με τα κράτη-μέλη, 800 εκατ. δολάρια στον μηχανισμό Covax, για την αγορά και διανομή εμβολίων σε φτωχότερες χώρες – σχεδόν τα μισά από το 1,8 δισ. που έχει συγκεντρώσει έως τώρα. «Ακόμα μία φορά είδαμε τι μπορούμε να καταφέρουμε όταν εργαζόμαστε όλοι στην ίδια κατεύθυνση», δηλώνει στην «Κ» η Στέλλα Κυριακίδου, επίτροπος Υγείας της Ε.Ε. «Για να πετύχουμε αυτές τις έξι συμφωνίες, πορευτήκαμε και διαπραγματευτήκαμε μαζί και εκ μέρους όλων των κρατών-μελών, ώστε όλα να έχουν, ανεξάρτητα από το μέγεθός τους, ισότιμη και άμεση πρόσβαση. Αυτή θα είναι και η πυξίδα μας για να χτίσουμε βήμα με βήμα και την Ευρωπαϊκή Ενωση Υγείας».

Οι πολίτες όλων των κρατών-μελών, ανεξαρτήτως πληθυσμού, θα έχουν ισότιμη και άμεση πρόσβαση.

Οι αμφιβολίες –ειδικά των Ολλανδών, παραδοσιακά εξαιρετικά καχύποπτων απέναντι στην Κομισιόν– δεν εξανεμίστηκαν άμεσα. Βασίζονταν εν μέρει στο γεγονός ότι οι αρχικές προσπάθειες των Βρυξελλών να οργανώσουν την κοινή προμήθεια ιατρικού εξοπλισμού, κατά τη διάρκεια του πρώτου κύματος, δεν είχαν ιδιαιτέρως θετικά αποτελέσματα. Η συναίνεση της Ολλανδίας –και άλλων χωρών με ειδικό βάρος– αποσπάστηκε εν μέρει με τη συμπερίληψή της στην κοινή διαπραγματευτική ομάδα που θα συμμετείχε στις συνομιλίες με τις εταιρείες μαζί με την Κομισιόν (πλην μελών της Inclusive Vaccine Alliance, στην ομάδα συμπεριλήφθηκαν επίσης η Ισπανία, η Σουηδία και η Πολωνία).

«Επιπλέον (οι τέσσερις χώρες) συνειδητοποίησαν ότι η διαχείριση των διαπραγματεύσεων για όλα τα κράτη-μέλη θα ήταν ένας εφιάλτης: θα έπρεπε να αποφασίσουν ποιος θα πάρει τι και πότε, αλλά και να καταβάλουν το κόστος της χρηματοδότησης», εξηγεί υψηλόβαθμη κοινοτική πηγή. «Παράλληλα, οι πιο μικρές χώρες δεν εμπιστεύονταν τους τέσσερις να δράσουν για λογαριασμό τους», ενώ «και οι εταιρείες εξέφρασαν προτίμηση για διαπραγμάτευση με έναν μόνο συνομιλητή».

Μια περίπλοκη υπόθεση

Οι διαπραγματεύσεις, άλλωστε, ήταν περίπλοκη υπόθεση. «Ουσιαστικά οι τέσσερις είχαν καταλήξει σε μια προσυμφωνία της προσυμφωνίας με την AstraZeneca», εξηγεί στην «Κ» άλλη κοινοτική πηγή. Η υπογραφή της σύμβασης μεταξύ AstraZeneca και Κομισιόν έλαβε χώρα τελικά στις 27 Αυγούστου, δυόμισι μήνες μετά την αρχική ανακοίνωση των «4». Από τα πιο επίμαχα ζητήματα ήταν αυτό των τιμών. Ο Κλέμενς Αουερ, αντιπρόεδρος της καθοδηγητικής επιτροπής της ομάδας διαπραγμάτευσης της Κομισιόν, στην οποία συμμετείχαν εκπρόσωποι από όλα τα κράτη-μέλη, είπε σε πάνελ του European Health Forum στα τέλη Σεπτεμβρίου ότι η Επιτροπή πέτυχε «δραματική μείωση» σε σχέση με τις αρχικές τιμές που ζητούσαν ορισμένες εταιρείες. Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», οι αρχικές προτάσεις σε κάποιες περιπτώσεις έφταναν τα 80 ευρώ ανά δόση. Οι τελικές τιμές, τουλάχιστον για τις πέντε πρώτες συμβάσεις, δεν ξεπερνούσαν τα 20 ευρώ ανά δόση. Η τιμή που έχει διαρρεύσει για το εμβόλιο των Pfizer-BioNTech (15,5 ευρώ ανά δόση) είναι χαμηλότερη από αυτήν που εξασφάλισαν οι αμερικανικές αρχές. Εν τω μεταξύ, αποφασίστηκε το ESI να ενισχυθεί με επιπλέον 750 εκατομμύρια ευρώ (εκκρεμεί ακόμα η διαπραγμάτευση με ακόμη μία εταιρεία, τη Novavax).

Αξιωματούχοι που ενεπλάκησαν στις διαπραγματεύσεις τονίζουν επίσης τη σημασία του ότι τα έξι εμβόλια βασίζονται σε τρεις διαφορετικές τεχνολογίες. Μεταξύ των τριών πρωτοπόρων, για παράδειγμα, το εμβόλιο των Pfizer-BioNTech παρουσιάζει εξαιρετικά υψηλά ποσοστά αποτελεσματικότητας (95% στην αποτροπή νόσησης, με 94% για άτομα άνω των 65 ετών). Απαιτεί ωστόσο κατάψυξη σε θερμοκρασίες -70 βαθμών Κελσίου ή χαμηλότερες, ενώ η τιμή του είναι υπερτριπλάσια του σκευάσματος της AstraZeneca, που, επιπλέον, μπορεί να αποθηκευτεί σε θερμοκρασίες ψυγείου για μεγάλο χρονικό διάστημα. Η αποτελεσματικότητα του συγκεκριμένου εμβολίου, ωστόσο, είναι σημαντικά χαμηλότερη, ενώ την περασμένη εβδομάδα ειδικοί και αναλυτές εξέφραζαν σκεπτικισμό για την αρτιότητα των στοιχείων που παρουσίασε η εταιρεία.

EPA / RONALD WITTEK

Οι διαπραγματεύσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής εξ ονόματος και των «27» με τις φαρμακευτικές των εμβολίων έφεραν αποτελέσματα. Ζήτημα προκύπτει τώρα από το γεγονός πως κάποια από αυτά διατηρούνται σε πολύ χαμηλές θερμοκρασίες. Ηδη εταιρεία στη Γερμανία ξεκίνησε την παραγωγή ειδικών ψυγείων.

Οι συμβάσεις και η διαφάνεια

Η Επιτροπή δέχθηκε πιέσεις να τροποποιήσει το πλαίσιο της νομικής ευθύνης για τις εταιρείες (δεδομένου και του γεγονότος ότι το αμερικανικό Κογκρέσο τις απάλλαξε από αυτήν). Η γενική διευθύντρια Υγείας της Επιτροπής, Σάντρα Γκαλίνα, που ηγήθηκε των διαπραγματεύσεων, είπε στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στις 29 Οκτωβρίου ότι το θέμα «της νομικής ευθύνης και των αποζημιώσεων ήταν πάντα το πρωτεύον στις διαπραγματεύσεις». Κοινοτικοί αξιωματούχοι επιμένουν στην «Κ» ότι η ευρωπαϊκή νομοθεσία δεν έχει αλλάξει κατά κανέναν τρόπο – η νομική ευθύνη των εταιρειών παραμένει ακέραια.

Το ζήτημα της νομικής ευθύνης σε περίπτωση αρνητικών παρενεργειών.

Ωστόσο, όπως ανέφερε αρμόδια πηγή στις αρχές Σεπτεμβρίου, δεν αποκλείεται, με δεδομένη την άνευ προηγουμένου ταχύτητα με την οποία αναπτύχθηκαν τα εμβόλια, να προκύψουν «κρυφά ελαττώματα» μετά την έγκρισή τους.

Ενόψει αυτού του ενδεχομένου, εξηγούν οι ίδιες πηγές, το κάθε κράτος-μέλος θα μπορεί να συμφωνήσει ένα ανώτατο όριο αποζημιώσεων που θα καλύπτουν οι εταιρείες, με το υπόλοιπο να καλύπτεται από το δημόσιο ταμείο. (Τα κράτη-μέλη έχουν προθεσμία πέντε ημέρες να αποσυρθούν από τις συμβάσεις αφού υπογραφούν, κάτι που δεν έχει συμβεί έως τώρα· διαφορετικά, έχουν περιορισμένα περιθώρια να μην αγοράσουν τις δόσεις που τους αναλογούν.)

Σε επιστολή του προς την επίτροπο Κυριακίδου, στις 22 Οκτωβρίου, ο Πασκάλ Κανφέν, πρόεδρος της αρμόδιας επιτροπής (ENVI) και ευρωβουλευτής του En Marche του Εμανουέλ Μακρόν, έγραφε ότι «περιμένει από την Κομισιόν, τα κράτη-μέλη και τις εμπλεκόμενες φαρμακευτικές εταιρείες να αυξήσουν το επίπεδο διαφάνειας» σχετικά με τις συμβάσεις. Ως ελάχιστες απαιτήσεις έθετε τη γνωστοποίηση του κόστους παραγωγής και των τιμών, των τοποθεσιών όπου θα γίνει η παραγωγή, ζητήματα πνευματικής ιδιοκτησίας και ζητήματα νομικής ευθύνης σε περίπτωση αρνητικών παρενεργειών.

Αίτημα

Παράλληλα, η Κομισιόν δέχθηκε αίτημα από την οργάνωση Corporate Europe Observatory για τη σύμβαση με την AstraZeneca, με το επιχείρημα ότι υπάρχει «σαφές δημόσιο συμφέρον» για τη δημοσιοποίησή της. Η Κομισιόν, με επιστολή της Γκαλίνα (30/10) που βρίσκεται στη διάθεση της «Κ», αρνήθηκε το αίτημα της οργάνωσης.

Η Στ. Κυριακίδου αποδέχθηκε το αίτημα των ευρωβουλευτών για πρόσβαση στις συμβάσεις, αλλά μόνο αφού ολοκληρωθούν οι διαπραγματεύσεις με όλες τις εταιρείες, και με μέρος του περιεχομένου να παραμένει απόρρητο.

«Οι συμβάσεις προστατεύονται με όρους εμπιστευτικότητας, δεδομένου ότι αφορούν μια ιδιαιτέρως ανταγωνιστική παγκόσμια αγορά», δηλώνει η επίτροπος Υγείας στην «Κ». «Η δημοσιοποίηση ευαίσθητων επιχειρηματικών πληροφοριών θα μπορούσε να υπονομεύσει τη διαδικασία υποβολής προσφορών και να έχει αρνητικές συνέπειες στην ευχέρεια της Επιτροπής να διαπραγματευθεί».

Από τα μέσα Φεβρουαρίου τα πρώτα «δείγματα» ανοσίας

Της **ΠΕΝΝΥΣ ΜΠΟΥΛΟΥΤΖΑ**

Να εμβολιαστούμε όλοι έναντι του κορωνοϊού είναι το μεγάλο σύνθετο στοίχημα που καλούνται να κερδίσουν κυβέρνηση και πολίτες, προκειμένου να επιστρέψουμε (σταδιακά) στην προ COVID εποχή. Η επιστροφή δεν θα γίνει από τη μία ημέρα στην άλλη. Οπως αναφέρουν στην «Κ» ειδικοί επιστήμονες, εάν ξεκινήσει ο εμβολιασμός αρχές Ιανουαρίου, θα αρχίσουμε να βλέπουμε πολίτες με ανοσία λόγω του εμβολίου στα μέσα Φεβρουαρίου. Με δεδομένους τους περιορισμούς στην παραγωγή των εμβολίων, μία ρεαλιστική προοπτική είναι να έχουν εμβολιαστεί τους πρώτους μήνες του 2021 οι ευπαθείς ομάδες πληθυσμού. Εάν συμβεί αυτό με επιτυχία, το ερχόμενο καλοκαίρι η κατάσταση θα είναι καλύτερη. Δεν θα υφίσταται πίεση το σύστημα υγείας, ωστόσο θα συνεχίσουν να καταγράφονται περιστατικά και να υπάρχει η ανάγκη για κάποια μέτρα. Και όπως αναφέρουν οι ειδικοί, «τις μάσκες θα αργήσουμε να τις βγάλουμε».

Το πόσο γρήγορα θα καταφέρουμε να αφήσουμε πίσω τον εφιάλτη του κορωνοϊού, εξαρτάται από πολλούς παράγοντες. «Να είναι διαθέσιμο το εμβόλιο σε ικανή ποσότητα και να υπάρχει μία σταθερή ροή με την οποία θα φτάνει στη χώρα μας είναι ένας από αυτούς», σημειώνει στην «Κ» ο καθηγητής Φαρμακολογίας και διευθυντής του Εργαστηρίου Φαρμακολογίας του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης Ευάγγελος Μανωλόπουλος. Και συνεχίζει: «Θα πρέπει να καθοριστούν επακριβώς οι διαδικασίες εμβολιασμού, πού θα γίνονται, εάν θα χρειάζεται να γίνεται τεστ αντιγόνου πριν από τον εμβολιασμό κ.ά., και φυσικά να θελήσουν οι πολίτες να εμβολιαστούν».

Ειδικοί εξηγούν στην «Κ» τις προσδοκίες μετά την έναρξη εμβολιασμών και τις ελπίδες για το καλοκαίρι.

Σύμφωνα με τον κ. Μανωλόπουλο, εάν κάποιος κάνει το εμβόλιο, δεν σημαίνει ότι έχει προστασία έναντι του κορωνοϊού την επόμενη ημέρα. Οπως αναφέρει, «τα τρία “επικρατέστερα” προς το παρόν εμβόλια έναντι του κορωνοϊού γίνονται σε δύο δόσεις, οι οποίες απέχουν μεταξύ τους τρεις εβδομάδες με ένα μήνα ανάλογα με το εμβόλιο. Το δε διάστημα που απαιτείται για να αναπτυχθεί η ανοσολογική απάντηση του οργανισμού είναι μία με δύο εβδομάδες. Ετσι, εάν ξεκινήσει ο εμβολιασμός έναντι της COVID-19 τον Ιανουάριο, τότε θα αρχίσουμε να βλέπουμε άτομα με ανοσία από τα εμβόλια στα μέσα Φεβρουαρίου». Ο κ. Μανωλόπουλος σημειώνει: «Ολοι πρέπει να κάνουν το εμβόλιο. Το εάν θα κάνουμε ένα πιο χαλαρό καλοκαίρι, θα εξαρτηθεί από το πόσοι τελικά θα εμβολιαστούν. Εάν εμβολιαστούν τουλάχιστον οι ευπαθείς ομάδες πληθυσμού, τότε το καλοκαίρι θα υπάρχει η νόσος και θα καταγράφονται κρούσματα, αλλά αυτά θα είναι λιγότερο σοβαρά, θα είναι ελεγχόμενη η κατάσταση και δεν θα φοβόμαστε το ενδεχόμενο του lockdown. Τις μάσκες όμως θα αργήσουμε να τις βγάλουμε».

Οπως αναφέρει στην «Κ» ο καθηγητής Υγιεινής και Επιδημιολογίας στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Χρήστος Χατζηχριστοδούλου, για να δημιουργηθεί αυτό που λέμε ανοσία της αγέλης, η οποία θα σταματήσει ή θα επιβραδύνει στο ελάχιστο την εξάπλωση του ιού χωρίς να χρειάζονται περιοριστικά μέτρα, θα πρέπει να εμβολιαστεί τουλάχιστον το 70% του πληθυσμού. «Είναι ένα ποσοστό που δεν είναι εύκολο να επιτευχθεί», σημειώνει ο κ. Χατζηχριστοδούλου. «Αλλά και εάν εμβολιαστούν οι ομάδες υψηλού κινδύνου μπορεί να μη σταματήσουμε τη μετάδοση στην κοινότητα, αλλά θα σταματήσουμε την πίεση στο ΕΣΥ και θα υπάρξει μείωση στους θανάτους. Μπορούμε επίσης να έχουμε ένα πολύ υψηλό ποσοστό εμβολιαστικής κάλυψης στις ομάδες υψηλού κινδύνου που να φτάνει το 90% και λίγο χαμηλότερο στον υπόλοιπο πληθυσμό. Είναι και αυτό μία στρατηγική», λέει. Βασική προϋπόθεση είναι να υπάρξει συμμετοχή από τους πολίτες και να μην παρασυρθούν από αντιεμβολιαστικές Σειρήνες. Σύμφωνα με τον ίδιο, το κάλεσμα της πολιτείας για εμβολιασμό θα πρέπει να γίνει και μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. «Να παλέψουμε όπου και όπως το κάνουν και οι πολέμιοι των εμβολίων», σημειώνει.

«Τώρα ο ιός καθορίζει τη ζωή μας. Με τα εμβόλια θα μπορούμε εμείς να καθορίσουμε τι θα γίνει. Εχουμε το εργαλείο, το θέμα είναι πόσο καλά θα το χρησιμοποιήσουμε», τονίζει ο κ. Μανωλόπουλος.

Μικρογραφία των ΗΠΑ οι υπουργοί του Μπάιντεν

Το ξεκίνημα της μετά Τραμπ εποχής

Της **ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ**

Μια αίσθηση ανακούφισης απλώθηκε στις ΗΠΑ μετά τις ανακοινώσεις των πρώτων ονομάτων που θα στελεχώσουν την κυβέρνηση του νικητή των εκλογών, Τζο Μπάιντεν. Οι άνθρωποι αυτοί θα μπορούσαν να πιάσουν δουλειά αμέσως, σχολίασαν πολιτικοί αναλυτές. Ξέρουν πού βρίσκεται κάθε χώρα (κάτι που δεν ήταν πάντα ξεκάθαρο με τους προκατόχους τους στο επιτελείο Τραμπ), ποια είναι τα καθήκοντά τους, μιλούν ξένες γλώσσες και διαθέτουν ήδη κυβερνητική εμπειρία, αφού η συντριπτική πλειονότητα έχει θητεύσει σε αντίστοιχα πόστα επί προεδρίας Ομπάμα. Παράλληλα, είναι μια ακτινογραφία της αμερικανικής κοινωνίας: πολλές γυναίκες, μαύροι και ισπανόφωνοι αποτελούν έναν ύμνο στη διαφορετικότητα, σε αντίθεση με τους πολλούς λευκούς, μεσήλικες και προνομιούχους άνδρες που κυριαρχούσαν στην κυβέρνηση Τραμπ.

Ο Αντονι Μπλίνκεν είναι γαλλόφωνος, ευρωπαϊστής με Εβραίους γονείς και πατριό επιζήσαντα του Ολοκαυτώματος. Η 74χρονη μελλοντική (υπό τον όρο ότι θα επικυρωθεί) υπουργός Οικονομικών Τζάνετ Γέλεν έχει σπάσει πολλές γυάλινες οροφές, με αποκορύφωμα την ηγεσία της Ομοσπονδιακής Τράπεζας (Fed) επί Ομπάμα. Η Αβριλ Χέινς, πρώην αναπληρώτρια διευθύντρια της CIA, η οποία επίσης έχει πολλές πρωτιές στο ενεργητικό της, θα είναι η πρώτη γυναίκα επικεφαλής των Μυστικών Υπηρεσιών, εάν εγκριθεί η πρόταση του νικητή των εκλογών.

Ο Αλεχάντρο Μαγιόρκας, υποψήφιος υπουργός Εσωτερικών, είναι Αμερικανός κουβανικής καταγωγής, ο πρώτος ισπανόφωνος που προορίζεται για το πόστο, το οποίο έως τώρα είναι συνυφασμένο με τις διώξεις μεταναστών και όχι με την παροχή ευκαιριών σε ανθρώπους με μεταναστευτικό υπόβαθρο. Η Αφροαμερικανίδα Λίντα Τόμας Γκρίνφιλντ, η οποία είναι πιθανό να αναλάβει την εκπροσώπηση των ΗΠΑ στον ΟΗΕ, μεγάλωσε στη Λουιζιάνα, σε μια αποκλεισμένη πόλη, την οποία επισκεπτόταν συστηματικά η ρατσιστική οργάνωση Κου Κλουξ Κλαν τα Σαββατοκύριακα για να πυροβολήσει ένα σταυρό στην αυλή κάποιου κατοίκου, όπως αφηγήθηκε σε πρόσφατη ομιλία της στο TED. Κανείς από τους δύο γονείς της δεν αποφοίτησε από το γυμνάσιο. Στο Πολιτειακό Πανεπιστήμιο της Λουιζιάνας, στις αρχές του '70, βρέθηκε σε ένα εχθρικό περιβάλλον, όπου αντιμετώπισε τον απροκάλυπτο ρατσισμό. Παρά τη μακρά θητεία της στη διπλωματία σε πολλές αφρικανικές χώρες, αλλά και στη Γενεύη και στο Πακιστάν, η Γκρίνφιλντ απομακρύνθηκε μόλις ανέλαβε την προεδρία ο Τραμπ – κάτι που από εδώ και πέρα αποτέλεσε μάλλον παράσημο.

Με δεδομένη τη μακρά παράδοση «pale, male and Yale» (λευκός, άνδρας και απόφοιτος του Γέιλ) στο Στέιτ Ντιπάρτμεντ, η επαναφορά της, και μάλιστα στην καίρια θέση της αντιπροσώπου της χώρας στα Ηνωμένα Εθνη, προκάλεσε ενθουσιασμό από τους υποστηρικτές της διαφορετικότητας στην Ουάσιγκτον.

Ομπάμα και Μέση Ανατολή

Αναλυτές σημειώνουν πάντως ότι το 2016, η τελευταία χρονιά που περίπου η ίδια ομάδα βρισκόταν στην εξουσία, ήταν ένας εφιάλτης για τη Μέση Ανατολή. Εχοντας πάρει το μάθημά της στο Ιράκ, όπου η καθεστωτική αλλαγή και η προσπάθεια οικοδόμησης του έθνους απέτυχαν, η κυβέρνηση Ομπάμα προσπάθησε να υποστηρίξει τους αντάρτες στη Λιβύη εξοπλίζοντάς τους, ενώ στη Συρία απλώς επένδυσε στους Κούρδους για την αναχαίτιση του Ισλαμικού Κράτους. Οι δύο χώρες εξακολουθούν να είναι βυθισμένες στο χάος, παρά τη συρρίκνωση του Ισλαμικού Κράτους. Οι αριστεροί στο εσωτερικό του Δημοκρατικού Κόμματος επιρρίπτουν έτσι ευθύνες στο επιτελείο της εξωτερικής πολιτικής του Ομπάμα όχι μόνο για το χάος στη Μέση Ανατολή, αλλά και για την κλιμάκωση της τρομοκρατίας στην Ευρώπη, καθώς και το μεταναστευτικό κύμα προς τη Γηραιά Ηπειρο, που συνδυαστικά οδήγησαν στην έξαρση του λαϊκισμού και της ξενοφοβίας. Και αν το deja vu προκαλεί απλώς μιαν υφέρπουσα δυσαρέσκεια, οι πρώτοι τριγμοί στο εσωτερικό του κόμματος δεν άργησαν να φανούν και σε επιμέρους ζητήματα.

Αφορμή αποτέλεσαν οι πληροφορίες ότι ο Μπάιντεν σκέφτεται να αναθέσει κάποιον υπουργικό θώκο, όπως το υπουργείο Μεταφορών, στον πρώην προσωπάρχη του Ομπάμα, Ραμ Εμάνουελ. Η βουλευτής Αλεξάντρια Οκάζιο Κορτές από τη Νέα Υόρκη, μία από τις πιο αριστερές φωνές στις τάξεις του κόμματος, δήλωσε στους New York Times ότι αν ο Μπάιντεν διορίσει τον Εμάνουελ θα είναι «ένα μήνυμα, μια εχθρική προσέγγιση στη βάση και στην προοδευτική πτέρυγα του κόμματος». Εκτοτε έχει τεθεί επικεφαλής της εκστρατείας κατά της υπουργοποίησης του πρώην δημάρχου του Σικάγου, ο οποίος κατηγορείται ότι το 2014 είχε συγκαλύψει τη δολοφονία ενός μαύρου εφήβου από αστυνομικό. Η αρθρογράφος της Boston Globe, Ρενέ Γκρέιχαμ, έγραψε σε άρθρο της με τίτλο «Ο Ραμ Εμάνουελ δεν αξίζει μία θέση στην κυβέρνηση του Μπάιντεν»: «Πώς θα κυβερνήσει ο Μπάιντεν και τι θα θέσει ως προτεραιότητα μπορεί να διαβαστεί στις επιλογές που θα κάνει. Η σύνθεση του υπουργικού συμβουλίου είναι ένας πρόλογος στην προεδρία και ενώ κάθε επιλογή είναι αδύνατον να ικανοποιήσει τους πάντες, πρέπει τουλάχιστον να αποφευχθεί η αποξένωση της πιστής μερίδας της εκλογικής του βάσης».

Στο μεταξύ, το Daily Beast αποκάλυψε αυτήν την εβδομάδα ότι ο Μπάιντεν σκέφτεται τον Μάικλ Μορέλ ως δυνάμει διευθυντή της CIA, προκαλώντας εξίσου σφοδρές αντιδράσεις, λόγω καταγγελιών ότι στο παρελθόν είχε δικαιολογήσει παράνομες πρακτικές, όπως βασανιστήρια εκ μέρους μελών της υπηρεσίας.

Ειδικότερα, ο Δημοκρατικός γερουσιαστής του Ορεγκον, Ρον Ουάιντεν, προειδοποίησε σε συνέντευξή του στο CNN ότι ουδείς απολογητής των βασανιστηρίων μπορεί να επικυρωθεί ως διευθυντής της CIA. Είναι μια πολύ κακή αρχή, κατέληξε. Ο γερουσιαστής αναφερόταν σε δηλώσεις του Μορέλ, ο οποίος χρημάτισε αναπληρωτής διευθυντής της CIA επί Ομπάμα, ότι οι «ενισχυμένες ανακρίσεις» –ευφημισμός για τη διάπραξη βασανιστηρίων στους κατηγορουμένους για τρομοκρατία με στόχο να εκμαιευθούν πληροφορίες– είναι αποτελεσματικές και ηθικές. Λιγότερο σκληρές δηλώσεις από τον πρώην διευθυντή Τζον Μπρέναν και τη σημερινή διευθύντρια, Τζίνα Χάσπελ, είχαν προκαλέσει κατακραυγή, υπενθύμισε ο γερουσιαστής.

EPA / SHAWN THEW

Αντονι Μπλίνκεν, 58 ετών, υπουργός Εξωτερικών. Χρημάτισε αναπληρωτής υπουργός Εξωτερικών και αναπληρωτής σύμβουλος Εθνικής Ασφαλείας επί Ομπάμα.

REUTERS / JOSHUA ROBERTS

Τζέικ Σάλιβαν, 43 ετών, σύμβουλος Εθνικής Ασφαλείας. Διαδραμάτισε καίριο ρόλο στη διαπραγμάτευση για τη συμφωνία του πυρηνικού προγράμματος του Ιράν το 2015.

REUTERS / JOSHUA ROBERTS

Αβριλ Χέινς, 51 ετών, διευθύντρια των Μυστικών Υπηρεσιών. Πρώην αναπληρώτρια διευθύντρια της CIA, θα είναι η πρώτη γυναίκα επικεφαλής στον τομέα.

REUTERS / JOSHUA ROBERTS

Αλεχάντρο Μαγιόρκας, 61 ετών, υπουργός Εσωτερικών. Γεννημένος στην Κούβα, δικηγόρος, ισπανόφωνος, θα είναι ο πρώτος μετανάστης επικεφαλής του υπουργείου.

REUTERS / JOSHUA ROBERTS

Λίντα Τόμας Γκρίνφιλντ, 68 ετών, πρέσβειρα στον ΟΗΕ. Ανώτατη διπλωμάτης του Ομπάμα για την Αφρική (2013-2017), έχει μακρά σταδιοδρομία στην αμερικανική διπλωματία.

EPA / HAYOUNG JEON

Τζον Κέρι, 76 ετών, «τσάρος» για το κλίμα. Πρώην γερουσιαστής και ΥΠΕΞ, βοήθησε στη συμφωνία του Παρισιού για το κλίμα, στην οποία ο Μπάιντεν θέλει να επανεντάξει τις ΗΠΑ.

Διάχυτος ο ενθουσιασμός, αν και κάποιες από τις φημολογούμενες επιλογές προκαλούν αντιδράσεις στην αριστερή πτέρυγα των Δημοκρατικών.

Η Αμερική που επέστρεψε

Εξωστρεφές, ορθολογικό, προσανατολισμένο στους συμμάχους της και στη διεθνή πολιτική σκηνή. Αυτό θα είναι το νέο διεθνές πρόσωπο της Αμερικής στη μετά Τραμπ εποχή όπως σκιαγραφείται μέσα από τις πρώτες επιλογές του Τζο Μπάιντεν στον τομέα της διπλωματίας και της ασφάλειας. Πολλοί είναι εκείνοι, όμως, που θεωρούν ότι θα είναι αργή και βασανιστική η διαδικασία μετάβασης από τις ΗΠΑ του «Make America great again» (Να κάνουμε την Αμερική ξανά σπουδαία), του εθνικισμού, της εσωστρέφειας και της μονομερούς δράσης στην «Αμερική που επέστρεψε», όπως διακήρυξε αυτήν την εβδομάδα ο Μπάιντεν. Στην κορυφή της ατζέντας της νέας κυβέρνησης βρίσκεται η επανένταξη σε οργανισμούς, συμμαχίες και συμφωνίες, τις οποίες είτε είχε εγκαταλείψει είτε υπονομεύσει ο απερχόμενος πρόεδρος Ντόναλντ Τραμπ. Ετσι, το επιτελείο του Μπάιντεν θα κληθεί να επαναφέρει τις ΗΠΑ στη συμφωνία του Παρισιού για την Κλιματική Αλλαγή και να διατηρήσει τη χώρα στον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας. Παράλληλα, θα επιχειρήσει να αναθεωρήσει την πυρηνική συμφωνία με το Ιράν, να ενισχύσει τις σχέσεις μέσα στο ΝΑΤΟ και να επιζητήσει εμπορικές συμφωνίες για να αντισταθμίσει την αυξανόμενη κινεζική επιρροή. Ιδίως η επιλογή Μπλίνκεν υπογραμμίζει τη σημασία που δίνει ο νικητής των εκλογών στη γεφύρωση των διατλαντικών σχέσεων μετά την τραυματική θητεία Τραμπ. Γαλλόφωνος και γαλλοτραφής, ο νέος υπουργός Εξωτερικών καταφέρθηκε πρόσφατα κατά της αποχώρησης των αμερικανικών δυνάμεων από τη Γερμανία, «μια κίνηση ανεγκέφαλη, εχθρική και ομολογία ήττας από στρατηγική άποψη, που αποδυναμώνει το ΝΑΤΟ, βοηθάει τον Βλαντιμίρ Πούτιν και βλάπτει τη Γερμανία, τον σημαντικότερο σύμμαχό μας στην Ευρώπη».

Πώς βλέπει το Πεκίνο τις σχέσεις της με την Ουάσιγκτον

Της **FU YING***
THE NEW YORK TIMES

Οι εγχώριες πολιτικές επιλογές των ισχυρών κρατών δεν περιορίζονται στο εσωτερικό των συνόρων τους. Γι' αυτό, ο μελλοντικός προσανατολισμός των ΗΠΑ αποτελεί θέμα μείζονος σημασίας για τον κινεζικό λαό. Αναμφίβολα, οι σινοαμερικανικές σχέσεις τραυματίστηκαν την τελευταία τετραετία. Οι ΗΠΑ είναι πεπεισμένες πως η Κίνα επιθυμεί να εξελιχθεί σε παγκόσμια ηγεμονία. Το Πεκίνο, από την άλλη, θεωρεί ότι οι ΗΠΑ θέτουν προσκόμματα στην κινεζική ανάπτυξη, παρεμποδίζοντας την προσπάθεια βελτίωσης της ζωής του κινεζικού λαού.

Αμφότερες οι πλευρές πιστεύουν ότι σφάλλει ο «απέναντι». Ταυτόχρονα, κάθε πρωτοβουλία της μιας χώρας θεωρείται, από την άλλη, προσπάθεια υπονόμευσης. Η βελτίωση της τεταμένης σχέσης επιβάλλει την προσεκτική αξιολόγηση, από κάθε πλευρά, των προθέσεων της άλλης. Η Κίνα δεν θέλει να αντικαταστήσει τις ΗΠΑ στην ηγετική θέση τους στον κόσμο. Αναλόγως, το Πεκίνο δεν χρειάζεται να ανησυχεί ότι η Ουάσιγκτον επιζητεί να μεταβάλει το κινεζικό σύστημα. Θα ήταν τραγικό, τα δύο πανίσχυρα κράτη να βρεθούν σε τροχιά σύγκρουσης εξαιτίας λανθασμένων αντιλήψεων. Κάτι τέτοιο θα έπληττε τα συμφέροντά τους και εκατομμύρια άνθρωποι και επιχειρήσεις θα πλήρωναν το βαρύ τίμημα. Προφανώς, οι δύο κυβερνήσεις στοχεύουν στην υλοποίηση σημαντικών πολιτικών στο εσωτερικό. Ακόμη και αν είναι αναπόφευκτος ο ανταγωνισμός, η διαχείρισή του πρέπει να είναι προσεκτική και να κυριαρχεί πάντα πνεύμα συνεργασίας. Είναι εφικτή η ανάπτυξη μιας ταυτόχρονης σχέσης συνεργασίας και ανταγωνισμού μεταξύ ΗΠΑ και Κίνας, με βασικό πυλώνα τον καθησυχασμό των αμοιβαίων ανησυχιών. Στον επιχειρηματικό και τεχνολογικό τομέα, πρέπει να ισχύσουν οι νόμοι και οι κανόνες. Το Πεκίνο οφείλει να αφουγκραστεί και να αντιμετωπίσει τις λογικές ανησυχίες των αμερικανικών εταιρειών που δραστηριοποιούνται στη χώρα, όπως η καλύτερη προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων, η κυβερνοασφάλεια και η προστασία της ιδιωτικότητας. Η Κίνα, άλλωστε, καταβάλλει φιλότιμες προσπάθειες σε όλους αυτούς τους τομείς, ενισχύοντας τη σχετική νομοθεσία και βελτιώνοντας την εφαρμογή της.

Η Ουάσιγκτον, από την πλευρά της, οφείλει να διασφαλίσει ισότιμους κανόνες ανταγωνισμού για τις κινεζικές επιχειρήσεις στις ΗΠΑ. Οι φόβοι για τα τεχνολογικά πλεονεκτήματα της Huawei δεν πρέπει να εκφράζονται με κυβερνητικό εκφοβισμό. Κάτι τέτοιο πλήττει την εταιρεία, περιορίζοντας ταυτόχρονα την πρόσβαση εκατομμυρίων ανθρώπων στην τεχνολογική πρόοδο. Η αμερικανική κυβέρνηση οφείλει, αντιθέτως, να ενθαρρύνει τις εγχώριες εταιρείες να συνεργαστούν, και να συναγωνιστούν, με τον κινεζικό τεχνολογικό κολοσσό.

Ταυτόχρονα, η προσπάθεια αποκλεισμού της πρόσβασης στη δημοφιλή κοινωνική πλατφόρμα TikTok, με την πρόφαση ότι αποτελεί απειλή για την εθνική ασφάλεια, είναι άδικη, αφού η αμερικανική κυβέρνηση δεν απέδειξε τους ισχυρισμούς της και η εταιρεία δεσμεύθηκε να συμμορφωθεί με όλους τους αμερικανικούς νόμους και κανόνες.

Γενικότερα, η αμερικανική θεωρία περί εθνικής ασφάλειας έναντι των κινεζικών εταιρειών φαίνεται υποκριτική. Το Πεκίνο, μετά 40 χρόνια μεταρρυθμίσεων και εξωστρέφειας, υποδέχθηκε ενθουσιωδώς δυτικές τεχνολογίες και αμερικανικές επιχειρήσεις, θωρακίζοντας ταυτόχρονα την εθνική ασφάλειά του. Εφόσον τα δύο κράτη διαπραγματευθούν με ειλικρίνεια, θα ανοικοδομήσουν μια στέρεη βάση για την ανάπτυξη μακροπρόθεσμων σχέσεων, που θα είναι συλλογικά επωφελείς.

Οι παρεμβάσεις

Στον πολιτικό τομέα, οι ΗΠΑ οφείλουν να εγκαταλείψουν την κακιά συνήθεια παρέμβασης στα εσωτερικά ζητήματα των άλλων κρατών. Ας ελπίσουμε ότι διδάχθηκαν από τις αποτυχημένες παρεμβάσεις σε Αφγανιστάν, Ιράκ και Λιβύη. Η ανησυχία, άλλωστε, για εξωτερικές παρεμβάσεις στην εκλογική διαδικασία θα πρέπει να υπενθυμίσει στην Ουάσιγκτον ότι και τα άλλα κράτη είναι ευαίσθητα στις δικές της παρεμβάσεις. Ταυτόχρονα, ΗΠΑ και Κίνα οφείλουν να επωμισθούν την ευθύνη διατήρησης της ειρήνης και ηρεμίας που απολαμβάνει τόσα χρόνια η περιοχή Ασίας-Ειρηνικού. Η Ουάσιγκτον οφείλει να σεβαστεί την κινεζική εθνική ενότητα, σταματώντας τις προκλήσεις για το θέμα της Ταϊβάν ή την αναμόχλευση των διεκδικήσεων στη Νότια Σινική Θάλασσα. Προκειμένου να αποφευχθούν οι παρεξηγήσεις και οι απροσδόκητες συγκρούσεις, οι στρατιωτικές αρχές των δύο κρατών οφείλουν να συνεννοηθούν και να αναπτύξουν μηχανισμούς διαχείρισης μελλοντικών κρίσεων, βρίσκοντας τρόπους που θα καταστήσουν δυνατή την ειρηνική συμβίωσή τους.

Τέλος, πληθώρα παγκοσμίων προβλημάτων καθιστούν επιτακτική τη στενή συνεργασία ΗΠΑ - Κίνας. Σήμερα, πιο επείγουσα από όλα είναι η αντιμετώπιση της πανδημίας. Η επιστημονική συνεργασία των δύο κρατών θα συμβάλει στη δημιουργία πιο φθηνών εμβολίων, στα οποία θα έχουν όλοι πρόσβαση, εξέλιξη από την οποία θα επωφεληθεί η ανθρωπότητα.

Ενας άλλος τομέας που χρήζει άμεσης παρέμβασης είναι η κλιματική αλλαγή. Η παγκόσμια κοινότητα περιμένει από τις ΗΠΑ και την Κίνα να αναλάβουν, από κοινού, ηγετικό ρόλο στην αντιμετώπισή της. Η αντιμετώπιση όλων αυτών των προκλήσεων επιβάλλει την ομόνοια ΗΠΑ - Κίνας και την απρόσκοπτη συνεργασία με τους εμπλεκόμενους φορείς. Μόνο τότε η πολυμέρεια θα εξακολουθήσει να γεννάει ελπίδες για τη βελτίωση της ανθρωπότητας.

SHUTTERSTOCK

Προκειμένου να αποφευχθούν οι παρεξηγήσεις και οι απροσδόκητες συγκρούσεις, οι στρατιωτικές αρχές των δύο κρατών οφείλουν να συνεννοηθούν και να αναπτύξουν μηχανισμούς διαχείρισης μελλοντικών κρίσεων.

Θα ήταν τραγικό τα δύο πανίσχυρα κράτη να βρεθούν σε τροχιά σύγκρουσης εξαιτίας λανθασμένων αντιλήψεων.

* Η κ. Fu Ying είναι πρώην πρέσβειρα και πρώην αναπληρώτρια υπουργός Εξωτερικών της Κίνας. Είναι επικεφαλής του Κέντρου Διεθνούς Ασφάλειας και Στρατηγικής, επίκουρη καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο Τσινγκχουά και αντιπρόεδρος της επιτροπής εξωτερικών υποθέσεων στο 13ο Εθνικό Λαϊκό Κογκρέσο.

Τώρα σελληνιακά πετρώματα, το 2030 ανθρώπινη αποικία

Οι στόχοι της φιλόδοξης διαστημικής ρομποτικής αποστολής της Κίνας

Των **STEPHEN LEE MYERS** *και* **KENNETH CHANG**
THE NEW YORK TIMES

Μια ιστορική κινεζική αποστολή εκτοξεύθηκε τη Δευτέρα προς τη Σελήνη, η οποία, εφόσον στεφθεί με επιτυχία, θα αναδείξει την Κίνα στο πρώτο κράτος παγκοσμίως που θα μεταφέρει στη Γη σεληνιακά πετρώματα, έπειτα από περισσότερο από 40 χρόνια. Η ρομποτική αποστολή Chang'e-5, που πήρε το όνομα της κινεζικής θεάς της Σελήνης, είναι το τελευταίο εγχείρημα του εξαιρετικά φιλόδοξου κινεζικού διαστημικού προγράμματος. Μεταξύ άλλων, το Πεκίνο ευελπιστεί να ανοικοδομήσει ερευνητικό σταθμό στον φυσικό μας δορυφόρο και, σε δεύτερο χρόνο, μέχρι το 2030, να εγκαταστήσει εκεί ανθρώπινη αποικία.

Η εκτόξευση από το διαστημικό κέντρο Ουέντσανγκ, στο νησί Χαϊνάν της νότιας Κίνας, μεταδόθηκε ζωντανά από τα κινεζικά ΜΜΕ, γεγονός που μαρτυρεί την αυξανόμενη αυτοπεποίθηση της κινεζικής κυβέρνησης στο διαστημικό της πρόγραμμα. Αν η αποστολή στεφθεί με επιτυχία, η Κίνα θα αναδειχθεί στο τρίτο μόλις κράτος παγκοσμίως που θα έχει μεταφέρει σεληνιακά δείγματα στη Γη. Η NASA το πέτυχε με τις προσσελήνώσεις του προγράμματος Apollo, όπως έκανε και η Σοβιετική Ένωση με τα ρομποτικά σεληνιακά οχήματα του προγράμματος Luna. Αμφότερα, συνέβαλαν σημαντικά στην κατανόηση της εξέλιξης του ηλιακού συστήματος. Παρά την ενίσχυση των γνώσεών μας, όμως, πολλά ερωτήματα παραμένουν αναπάντητα.

Αν το Πεκίνο τα καταφέρει, θα είναι η πρώτη φορά, ύστερα από 40 χρόνια, που θα έρθουν στη Γη δείγματα από το φεγγάρι.

Τα τελευταία 20 χρόνια εκδηλώνεται έντονο ενδιαφέρον για επιστροφή στη Σελήνη, ιδιαίτερα μετά την ανακάλυψη παγωμένου ύδατος στους κρατήρες των πόλων της. Η NASA έχει ήδη προγραμματίσει την αποστολή στο φεγγάρι επανδρωμένων αποστολών στο πλαίσιο του προγράμματος Artemis. Ταυτόχρονα, ιδιωτικές επιχειρήσεις, σε συνεργασία μαζί της, έχουν δρομολογήσει την αποστολή ρομποτικών οχημάτων, κάτι που ανεπιτυχώς αποπειράθηκαν η Ινδία και το Ισραήλ. Η Κίνα, παρότι μπήκε στον αγώνα κατάκτησης του Διαστήματος πολύ αργότερα από τις ΗΠΑ και τη Σοβιετική Ένωση, έχει καταγράψει τεράστια πρόοδο την τελευταία δεκαετία. Εκτός από τις αποστολές στη Σελήνη, Κινέζοι αστροναύτες συνδέθηκαν σε τροχιά με το κινεζικό διαστημικό εργαστήριο Tiangong-2 τρεις φορές, ενώ η αποστολή Tianwen-1 άνοιξε τον δρόμο για τον Αρη, όπου θα αποπειραθεί να προσεδαφιστεί την ερχόμενη χρονιά. Η αποστολή Chang'e-5, όμως, έχει εξέχουσα σημασία. Η συλλογή πετρωμάτων από το σημείο προσεδάφισης, το όρος Ρίμκερ, στον Ωκεανό των Καταιγίδων, θα δώσει στους επιστήμονες στοιχεία για τη νεότερη ιστορία του φυσικού μας δορυφόρου. Οι περιοχές που ερευνήθηκαν από τα προγράμματα Apollo και Luna είχαν ηλικία τριών δισεκατομμυρίων ετών, ενώ το όρος Ρίμκερ μόλις 1,2 δισεκατομμυρίου. Οι επιστήμονες ευελπιστούν ότι η επιτυχής ολοκλήρωση της κινεζικής αποστολής θα τους επιτρέψει να ανακαλύψουν τις διαφορές της σύνθεσης των διαφορετικών τοποθεσιών της Σελήνης. Επίσης, τα σεληνιακά δείγματα που θα συλλεχθούν ίσως εξηγήσουν γιατί μέρος του φεγγαριού παρέμενε τηγμένο τρία δισεκατομμύρια χρόνια από τη δημιουργία του. Οι ερευνητές, εξάλλου, θέλουν να διαπιστώσουν εάν τα πετρώματα του όρους Ρίμκερ περιέχουν υψηλές συγκεντρώσεις θορίου. Αν ο ανώτερος χιτώνας της Σελήνης, στη συγκεκριμένη τοποθεσία, είναι πλούσιος στο ραδιενεργό στοιχείο, που κατά τη διάσπασή του γεννάει θερμότητα, πιθανώς αυτό να πυροδότησε τις ηφαιστειακές διαδικασίες που πλημμύρισαν την επιφάνεια με λάβα. Η ψύξη της δημιουργούσε τη βασαλτική πεδιάδα που υπάρχει εκεί. Αν, πάλι, οι συγκεντρώσεις θορίου δεν είναι υψηλές, τότε οι επιστήμονες θα πρέπει να επανεξετάσουν τη διαδικασία δημιουργίας των νεαρών ηφαιστειακών πετρωμάτων. Οπως και να έχει, οι ειδικοί εκτιμούν ότι, παρά τον πλούτο των στοιχείων που συγκέντρωσαν οι παλαιότερες αποστολές στη Σελήνη, παραμένουν αναγκαίες οι στοχευμένες έρευνες, όπως αυτή που θα εκπονήσει το Chang'e-5.

Από τη Γη στη Σελήνη, η αποστολή του Chang'e-5

Η Κίνα εκτόξευσε, επιτυχώς, ρομποτικό διαστημόπλοιο, που θα συλλέξει σεληνιακά πετρώματα και θα επιστρέψει στη Γη. Είναι η πρώτη προσπάθεια συλλογής σεληνιακών δειγμάτων μετά το 1970.

Το **όρος Ρίμκερ** αναδύεται στον **Ωκεανό των Καταιγίδων** *(φωτογραφία από το Apollo 15, το 1971)*

1969, Apollo 11: Πρώτα γεωλογικά δείγματα από τη Σελήνη. Μεταξύ 1969-1972, έξι αποστολές συγκεντρώνουν 382 κιλά σεληνιακών δειγμάτων.

1970-1976, πρόγραμμα Luna: Τρεις σοβιετικές διαστημικές βολίδες (Luna) μεταφέρουν 301 γραμμάρια σεληνιακής σκόνης στη Γη.

1993, Hiten: Ο δορυφόρος της JAXA συντρίβεται εσκεμμένα στη σεληνιακή επιφάνεια.

1994, Clementine: Αποστολή χαρτογράφησης της σεληνιακής επιφάνειας από τη NASA.

1997, HGS 1: Πρώτος εμπορικός δορυφόρος που προσεγγίζει τη Σελήνη.

1998, Lunar Prospector: Λεπτομερής χαρτογράφηση της σύνθεσης της σεληνιακής επιφάνειας από τη NASA.

2003, SMART-1: Διαστημόπλοιο της Ευρωπαϊκής Διαστημικής Υπηρεσίας (ESA) τροχιοδρομεί γύρω από το φεγγάρι, ελέγχοντας ηλιακό σύστημα προώθησης.

2007, Kaguya: Αποστολή επόπτευσης της Σελήνης από την ιαπωνική Διαστημική Υπηρεσία (JAXA).

2007, Chang'e-1: Πρώτη κινεζική αποστολή σε τροχιά γύρω από τη Σελήνη.

2008, Chandrayaan-1: Αποστολή του ινδικού Οργανισμού Διαστημικής Ερευνας, με βολίδα σε τροχιά σεληνιακής σύγκρουσης.

2009, Lunar Reconnaissance Orbiter-LCROSS: Το αναγνωριστικό διαστημόπλοιο της NASA αναζητεί σημεία προσσελήνωσης και νερό.

2010, Chang'e-2: Κινεζική αποστολή εντοπισμού σημείου προσσελήνωσης.

2011, GRAIL: Αποστολή χαρτογράφησης της εσωτερικής δομής του φεγγαριού, από τη NASA.

2013, Chang'e-3: Προσσελήνωση. Ερευνες από το ρομποτικό όχημα Yutu.

2014, Chang'e-5 T1: Δοκιμαστική αποστολή μεταφοράς σεληνιακών δειγμάτων.

2018, Queqiao: Επικοινωνιακός δορυφόρος αναμετάδοσης για την κινεζική αποστολή στη σκοτεινή πλευρά της Σελήνης.

2018, Chang'e-4: Προσσελήνωση στη σκοτεινή πλευρά του φεγγαριού. Λήψη τρισδιάστατων εικόνων.

2019, Beresheet: Αποτυχημένη προσπάθεια ισραηλινής προσσελήνωσης.

2019, Chandrayaan-2: Αποτυχημένη ινδική προσπάθεια προσσελήνωσης.

Νοέμβριος-Δεκέμβριος 2020, Chang'e-5: Το διαστημικό σκάφος θα προσσελήνωθεί στην περιοχή του όρους Ρίμκερ, στον Ωκεανό των Καταιγίδων. Θα μείνει εκεί μία σεληνιακή ημέρα (14 γήινες) και θα επιστρέψει με δείγματα 2 έως 4 κιλών, στα μέσα Δεκεμβρίου.

ΠΗΓΕΣ: NASA, Associated Press, Reuters, Graphic News / ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: NASA, Sutterstock

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Διεθνής ανησυχία για τον πόλεμο στην Αιθιοπία

Από το Νομπέλ Ειρήνης στον εμφύλιο

Της **ΕΥΡΥΔΙΚΗΣ ΜΠΕΡΣΗ**

Οταν η Αιθιοπία συνήψε ειρήνη με την Ερυθραία, το 2018, οι σκηνές θύμισαν στους Γερμανούς ανταποκριτές την πτώση του Τείχους του Βερολίνου, καθώς οικογένειες που είχαν εγκλωβιστεί σε διαφορετικές πλευρές των συνόρων ξανάσμιξαν έπειτα από δεκαετίες και ένας άνεμος ελπίδας έπνευσε στην περιοχή. Σήμερα ξέρουμε ότι ο πρόεδρος της Αιθιοπίας, Αμπι Αχμαντ, ο οποίος τιμήθηκε με βραβείο Νομπέλ Ειρήνης για το επίτευγμα αυτό, έκλεισε το μέτωπο της Ερυθραίας για να εμπλακεί, με την ανοχή, ίσως και τη βοήθεια της γειτονικής χώρας σε ένα άλλο, στο εσωτερικό της δικής του χώρας.

Η επαρχία Τιγκράι, στη βόρεια Αιθιοπία, στα σύνορα με την Ερυθραία, δέχεται από τις 3 Νοεμβρίου σφοδρή πολιορκία από τις δυνάμεις της Αντίς Αμπέμπα, με τον στρατό της επαρχίας (το κόμμα/αντάρτικο TPLF) να υφίσταται δεινές ήττες. Η μάχη έχει φθάσει πλέον στο Μεκέλε, την πρωτεύουσα της επαρχίας, μια πόλη 500.000 κατοίκων, που είναι από τις πλέον ανεπτυγμένες της Αιθιοπίας, διαθέτοντας βιομηχανικό ιστό και αστικές υποδομές συγκριτικά υψηλού επιπέδου. Το τι ακριβώς συμβαίνει στη μάχη αυτή είναι άγνωστο, καθώς το πρώτο πράγμα που έκανε ο στρατός εξαπολύοντας την επίθεση ήταν να διακόψει εντελώς τις επικοινωνίες και τη συγκοινωνία από και προς την επαρχία.

Υπάρχουν αναφορές για ελλείψεις τροφίμων, καυσίμων και μετρητών, για δεκάδες χιλιάδες ανθρώπους που περιφέρονται από πόλη σε πόλη προσπαθώντας να προστατευθούν από τις εχθροπραξίες, καθώς και για σφαγή αμάχων της εθνότητας των Αμχάρα από το TPLF.

Η κυβέρνηση της Αντίς Αμπέμπα ουσιαστικά ζητάει από τη διεθνή κοινότητα να κοιτάξει από την άλλη πλευρά, επικαλούμενη την αρχή της μη ανάμειξης στα εσωτερικά άλλων χωρών και υποστηρίζοντας ότι η εκστρατεία θα είναι σύντομη. Πώς όμως μπορεί να γίνει αυτό, όταν πρόσφυγες από την Αιθιοπία συρρέουν στο γειτονικό Σουδάν και όταν το Παγκόσμιο Πρόγραμμα Τροφίμων του ΟΗΕ αναφέρει ότι στο Μεκέλε δεν έχει καν πρόσβαση στις δικές του αποθήκες;

Στην Τιγκράι δεν έχουμε να κάνουμε με κάποια απομακρυσμένη επαρχία που θέλει να αποσχισθεί από το ισχυρό κέντρο, αλλά με μια αντανάκλαση της πολύπλοκης εθνοτικής δομής της Αιθιοπίας, στην οποία στελέχη από την επαρχία αυτή μέχρι πρόσφατα κυριαρχούσαν στα ανώτατα κλιμάκια της διοίκησης. Ετσι, ο επικεφαλής του TLPF, που διαλαλεί ότι οι άνδρες του θα πολεμήσουν μέχρις εσχάτων, δεν είναι κάποιος φύλαρχος αλλά ο μέχρι πρόσφατα υπουργός Τηλεπικοινωνιών, υπεύθυνος για στενές εμπορικές σχέσεις με κινεζικές εταιρείες, Ντεμπρετσιόν Γκεμπρεμικέλ. Ο δε Αχμαντ, εκτός από νεότερος (μη εκλεγμένος) πρωθυπουργός της Αφρικής και νομπελίστας, είναι ο πολιτικός που επιχειρεί μεγάλο πρόγραμμα ιδιωτικοποιήσεων με σαφή δυτικό προσανατολισμό.

Σφοδρές μάχες των κυβερνητικών δυνάμεων με τους αντάρτες του κόμματος TPLF και μεγάλο θύμα τους αμάχους.

REUTERS / MOHAMED NURELDIN ABDALLAH

Δεκάδες χιλιάδες άνθρωποι στην επαρχία Τιγκράι έχουν ξεσπιτωθεί και περιφέρονται από πόλη σε πόλη, προσπαθώντας να προστατευθούν από τις εχθροπραξίες.

Σύμφωνα με τον Guardian, ο αριθμός των ανθρώπων που συνυπολογίζουν την κλιματική αλλαγή στους παράγοντες οι οποίοι επηρεάζουν την απόφασή τους να φέρουν στον κόσμο παιδιά αναμένεται να αυξηθεί.

Δεν τεκνοποιούν λόγω κλιματικής αποκάλυψης

Οι απόψεις αυτές, που αποτυπώνονται σε μελέτη, βασίζονται σε απαισιόδοξες εκτιμήσεις για το μέλλον

Οι φόβοι για μια επικείμενη κλιματική αποκάλυψη οδηγεί πολλούς ανθρώπους να μη θέλουν να κάνουν παιδιά, επειδή φοβούνται ότι οι απόγονοί τους θα βρεθούν αντιμέτωποι με μια κολασμένη ζωή. Αυτό είναι το συμπέρασμα της πρώτης ακαδημαϊκής μελέτης πάνω στο ζήτημα. Οι επιστήμονες ρώτησαν 600 ανθρώπους ηλικίας 27 ώς 45 ετών, οι οποίοι ήδη συγκαταλέγουν την κλιματική αλλαγή σε έναν από τους παράγοντες που επηρεάζουν τις αναπαραγωγικές τους αποφάσεις. Από αυτούς, το 96% δήλωσε πολύ ώς υπερβολικά ανήσυχο για το μέλλον των παιδιών σε έναν κόσμο που βιώνει την κλιματική αλλαγή. Μια γυναίκα 27 ετών είπε ότι αισθάνεται πως δεν μπορεί με ελαφρά συνείδηση να φέρει ένα παιδί στον κόσμο και να το υποχρεώσει να προσπαθήσει να επιβιώσει σε συνθήκες αποκάλυψης. Οι απόψεις αυτές βασίζονται σε πολύ απαισιόδοξες εκτιμήσεις για το μέλλον της υπερθέρμανσης του πλανήτη, επισήμαναν οι μελετητές. Ενας από τους ερωτηθέντες απάντησε για παράδειγμα ότι το μέλλον του πλανήτη θα είναι παρόμοιο με τις συνθήκες του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Κάποιοι μάλιστα που είναι ήδη γονείς, εμφανίστηκαν μετανιωμένοι που έφεραν στον κόσμο παιδιά. Να φέρεις στον κόσμο ένα παιδί συνεπάγεται εξάλλου ότι ο άνθρωπος αυτός θα παράγει ισοβίως εκπομπές ρύπων, ωστόσο μόνο το 60% όσων συμμετείχαν εμφανίστηκε ανήσυχο για το συγκεκριμένο αποτύπωμα. «Ο φόβος για το ανθρακικό αποτύπωμα της τεκνοποίησης μοιάζει να είναι στεγνό και αφηρημένο», σχολίασε ο Μάθιου Σνάιντερ Μέιγιερσον των Κολεγίων Γέιλ και NUS στη Σιγκαπούρη, που ήταν επικεφαλής της έρευνας. «Αλλά η ανησυχία για τα παιδιά και το μέλλον τους ήταν βαθιά και φορτισμένη. Ηταν σπαρακτικό να παρακολουθείς τις απαντήσεις – ορισμένοι πραγματικά άνοιξαν την καρδιά τους». Μια 40χρονη μητέρα εξομολογήθηκε: «Μετανιώνω που έκανα παιδιά επειδή είμαι τρομοκρατημένη ότι θα αντιμετωπίσουν το τέλος του κόσμου εξαιτίας της κλιματικής αλλαγής».

Κάποιοι μάλιστα που είναι ήδη γονείς, εμφανίστηκαν μετανιωμένοι που έφεραν στον κόσμο παιδιά.

Οπως σημειώνει στο σχετικό του ρεπορτάζ ο Guardian, ο αριθμός των ανθρώπων που συνυπολογίζουν την κλιματική αλλαγή στους παράγοντες που επηρεάζουν την απόφασή τους να φέρουν στον κόσμο παιδιά αναμένεται να αυξηθεί, προέβλεψε, καθώς οι συνέπειες της υπερθέρμανσης του πλανήτη γίνονται πιο ορατές. Η μελέτη, που δημοσιεύθηκε στην επιθεώρηση «Κλιματική Αλλαγή», δεν εντόπισε διαφορές μεταξύ των δύο φύλων, παρόλο που οι γυναίκες αποτέλεσαν τα τρία τέταρτα των ερωτηθέντων.

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ: ΤΙΤΙΝΑ ΧΑΛΜΑΤΖΗ

Μαργαρίτης Σχοινάς, αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Οι σταθμοί του

1962
Γεννιέται στη Θεσσαλονίκη.

1985-87
Λαμβάνει πτυχίο Νομικής (ΑΠΘ), Ευρωπαϊκής Δημόσιας Διοίκησης (Κολέγιο της Ευρώπης - Bruges) και μεταπτυχιακό Δημόσιας Διοίκησης και Πολιτικής (LSE).

1990
Ξεκινάει την καριέρα του στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στη Γενική Διεύθυνση Μεταφορών.

1999
Διορίζεται αναπληρωτής επικεφαλής του επιτελείου της αντιπροέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Λογιόλα ντε Παλάθιο.

2004
Διορίζεται επικεφαλής του επιτελείου του επιτρόπου Υγείας και Προστασίας του Καταναλωτή, Μάρκου Κυπριανού.

2007
Υπηρετεί για δύο χρόνια ως ευρωβουλευτής της Νέας Δημοκρατίας.

2014
Διορίζεται επικεφαλής εκπρόσωπος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής υπό την προεδρία του Ζαν-Κλοντ Γιούνκερ.

2019
Διορίζεται αντιπρόεδρος για τον ευρωπαϊκό τρόπο ζωής της Επιτροπής Φον ντερ Λάιεν.

Τέλη Μαΐου διαβήκαμε τον Ρουβίκωνα

Η υιοθέτηση του Ταμείου Ανάκαμψης ήταν ιστορική, συγκινητική στιγμή που θα σφραγίσει την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ**

Από την απόσταση των περίπου τριών μέτρων που μας χώριζαν λόγω των επιταγών του social distancing, δεν φαινόταν κάτι που να δείχνει την ταλαιπωρία που πέρασε πριν από λίγες εβδομάδες. Κι όμως, ο Μαργαρίτης Σχοινάς, αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, υγιέστατος κατά τα άλλα και ακόμη όχι ηλικιωμένος, νοσηλεύθηκε στις αρχές Νοεμβρίου στο πανεπιστημιακό νοσοκομείο Saint Luc, προσβεβλημένος και αυτός από την COVID-19. Εκεί, χάρη στην «εξαιρετική φροντίδα» που έλαβε και στην αγωγή με κορτικοστεροειδή, όπλο που δεν (γνώριζαν ότι) διέθεταν οι γιατροί κατά τη διάρκεια του πρώτου κύματος, ανέρρωσε, με αποτέλεσμα την περασμένη εβδομάδα να επιστρέψει στη δουλειά.

Εχει ήδη ανακτήσει τα μισά από τα οκτώ κιλά που έχασε, αλλά παραδέχεται ότι δεν νιώθει πως έχει αναλάβει πλήρως τις δυνάμεις του. «Ο Μισέλ Μπαρνιέ [σ.σ.: που είχε νοσήσει τον Μάρτιο] με είχε προειδοποιήσει: πρόσεξε την έβδομη, όγδοη μέρα. Πράγματι, μέχρι τότε ένιωθα καταβεβλημένος, αλλά δεν είχα πυρετό και το οξυγόνο μου ήταν σε καλά επίπεδα. Ξαφνικά, την έβδομη μέρα, ήλθε η επιδείνωση. Λίγη ώρα αργότερα, ήμουν στο ασθενοφόρο».

«Βλέπεις από τη μια στιγμή στην άλλη πώς αυτό το πράγμα μπορεί να τινάξει τα πάντα στον αέρα», λέει ο κ. Σχοινάς.

«Είναι εξαιρετικά πλημμελής η ανάγνωση της Ευρώπης από την πλευρά της Αγκυρας. Δεν έχει καταλάβει ακόμα ότι η Ευρώπη είναι πλέον μία ζώνη de facto φεντεραλιστική, ότι η αλληλεγγύη στην Ελλάδα και στην Κύπρο δεν είναι απλά συμβολική», λέει ο Μαργαρίτης Σχοινάς.

Οι αρνητές

«Εγώ δεν είχα νοσηλευθεί ποτέ στη ζωή μου, οπότε το βίωμα αυτό ήταν ακόμα πιο έντονο. Το άλλο μάθημα που κρατάω είναι ότι πρόκειται για μια τόσο βαθιά απειλή, που είναι πραγματικά εξωφρενική η άρνηση πολλών συμπολιτών μας να την κατανοήσουν. Γι' αυτό είπα στη συνέντευξη Τύπου χθες [σ.σ.: την Τρίτη] "στείλτε τους σε μένα"».

Τον ανησυχεί ο φαινομενικά μεγάλος αριθμός των αρνητών αυτών, αλλά και ανθρώπων που βλέπουν με σκεπτικισμό τα εμβόλια, ενόψει της μαζικής εκστρατείας εμβολιασμού κατά της COVID-19 στην Ευρωπαϊκή Ενωση, που αναμένεται να ξεκινήσει ακόμα και εντός του τρέχοντος έτους;

«Η διάθεση της κοινής γνώμης απέναντι στο εμβόλιο είναι ένα μεγάλο ζητούμενο. Αρα θα πρέπει να γίνει μια μεγάλη προσπάθεια για να πειστεί ο κόσμος ότι αυτή είναι η λύση. Πώς θα γίνει αυτό; Πρώτον, θα γίνουν μεγάλες εκστρατείες ενημέρωσης, ευρωπαϊκές και εθνικές. Δεύτερον, θα χορηγήσουμε διαβεβαιώσεις ότι τα εμβόλια θα βγουν στην αγορά μόνο αν είναι απολύτως ασφαλή. Και, τρίτον, θα πρέπει οι δημόσιοι φορείς να ενθαρρύνουν τον εμβολιασμό· δεν λέμε να γίνει αναγκαστικά υποχρεωτικός, αλλά μπορεί να γίνει προαπαιτούμενο για πρόσβαση σε συγκεκριμένες δραστηριότητες ή υπηρεσίες. Για παράδειγμα, στις αερομεταφορές – και όχι μόνον».

Ο κ. Σχοινάς θεωρεί σημαντικό να υπενθυμίσει ποιο ήταν το σημείο-αφετηρία όλης αυτής της προσπάθειας. «Κάποτε πρέπει να γραφτεί με λεπτομέρειες πώς μπόρεσε η Ευρωπαϊκή Ενωση, σε έναν τομέα όπου έχει ουσιαστικά μηδενικές αρμοδιότητες, όπως είναι η υγεία, να διαπραγματευθεί και να προαγοράσει εμβόλια για όλους τους Ευρωπαίους πολίτες. Στην αρχή, κάποια από τα μεγάλα κράτη-μέλη επιχείρησαν να κινηθούν μόνα τους, αλλά πολύ γρήγορα υποχώρησαν μπροστά στην επιμονή της Επιτροπής να αναλάβει τη διαπραγμάτευση εξ ονόματος όλων. Αυτό έγινε εν μέρει για πρακτικούς λόγους – κάποιος που μιλάει για όλη την Ευρωπαϊκή Ενωση έχει μεγαλύτερη διαπραγματευτική δύναμη από μεμονωμένες χώρες, ακόμα και τις πιο μεγάλες, άρα μπορεί να ρίξει τις τιμές χαμηλότερα. Επιπλέον, ήταν μια μοναδική ευκαιρία, μετά την κακοφωνία των πρώτων εβδομάδων, να δείξουμε ότι πάμε όλοι μαζί».

> *Μέχρι την έβδομη ημέρα ένιωθα καταβε-βλημένος, αλλά δεν είχα πυρετό. Ξαφνικά ήλθε η επιδείνωση. Λίγη ώρα αργότερα, ήμουν στο ασθενοφόρο. Ο κορωνοϊός μπορεί να τινάξει τα πάντα στον αέρα.*

> *Υπάρχουν ορισμένες πολιτικές δυνάμεις που θέλουν να πείσουν ότι οι Βρυξέλλες είναι μια νέα Μόσχα.*

Το κράτος δικαίου

Προς έκπληξίν μου, ενώ επιχειρώ να στρέψω τη συζήτηση στην οικονομική πτυχή της υγειονομικής κρίσης και στην εμπλοκή που έχει προκύψει με το βέτο της Ουγγαρίας και της Πολωνίας στο Ταμείο Ανάκαμψης, φτάνει δεύτερο πιάτο. Ανασκουμπώνομαι, δείχνω όμως απροσδόκητο θάρρος και συνεχίζω να τρώω. Ο αντιπρόεδρος δείχνει κατανόηση, με παροτρύνει να πιω ένα δεύτερο ποτήρι κρασί (ύποπτο αυτό) και εκφράζει την αισιοδοξία του για θετική έκβαση του έπους των διαπραγματεύσεων για τον προϋπολογισμό.

«Δεν πιστεύω ότι αυτό το βέτο θα εκτροχιάσει τη συμφωνία. Πιστεύω στις ικανότητες της καγκελαρίου να το διευθετήσει τις αμέσως επόμενες ημέρες. Το κράτος δικαίου είναι το διαμάντι στην κορώνα του ευρωπαϊκού στέμματος. Υπάρχουν ορισμένες πολιτικές δυνάμεις που θέλουν να πείσουν ότι οι Βρυξέλλες είναι μια νέα Μόσχα, αλλά η οπτική αυτή δείχνει να αποδυναμώνεται στην κοινή γνώμη των χωρών αυτών – εξέλιξη ελπιδοφόρος, τόσο για τους ευρωπαϊκούς θεσμούς όσο για τις πολιτικές εξελίξεις στην Ευρώπη. Αρα βλέπω το βέτο αυτό περισσότερο ως μια διακηρυκτική κίνηση που δεν θα αποτρέψει τελικά τη λύση».

Χαρακτηρίζει τη στιγμή που το Κολέγιο των Επιτρόπων υιοθέτησε το Ταμείο Ανάκαμψης στα τέλη Μαΐου «την πιο συγκινητική, ιστορική στιγμή που έχω ζήσει σε 30 χρόνια στην ευρωπαϊκή πολιτική».

«Δεν μου αρέσει ο όρος "Hamiltonian", που χρησιμοποιήθηκε πολύ. Προτιμώ να λέω ότι διαβήκαμε τον Ρουβίκωνα». Αυτό, σημειώνω ενοχλητικά, οδήγησε σε δικτατορία. «Εννοώ ότι ήταν μια επιλογή χωρίς δυνατότητα επιστροφής», απαντά γελώντας. «Το μέγεθος και τα ποιοτικά χαρακτηριστικά του πακέτου είναι τέτοια, που θα σφραγίσουν την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση για πολλά χρόνια. Αν με πιέζατε, θα σας έλεγα ότι κάποιες πτυχές του θα μονιμοποιηθούν».

Η συνάντηση

Βρεθήκαμε για μεσημεριανό στο γραφείο του αντιπροέδρου, στον 11ο όροφο του Berlaymont. Φάγαμε (delivery από το ελληνικό εστιατόριο Atlantide) ένα ορεκτικό με σπανακοπιτάκια, τυροκροκέτες και σίγουρα έναν κεφτέ, που εξέλαβα ως κύριο πιάτο.
Μετά ήλθε το κυρίως πιάτο -μπιφτέκι με πατάτες- και υπήρξε και επιδόρπιο, κανταΐφι κυλινδρικό και σιροπιαστό (από το οποίο εγώ τουλάχιστον απείχα).
Ολα αυτά μαζί με ένα εξαιρετικό μπουκάλι «Βιβλία Χώρα» από το όρος Παγγαίο - «μακεδονικό, φυσικά», όπως σχολίασε ο αθεράπευτα τοπικιστής κοσμοπολίτης συνδαιτυμόνας μου.
Στο τέλος, με έψεξε που δεν του έκανα ερωτήσεις για τον «Αρη Θεσσαλονίκης».

Ρεαλισμός

Η δική του θητεία ως αντιπροέδρου θα σφραγιστεί σε σημαντικό βαθμό από το νέο Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Ασυλο. Πώς εξελίσσονται οι διαπραγματεύσεις επί της πρότασης της Κομισιόν; Πώς απαντά σε όσους την επικρίνουν ότι κινήθηκε υπερβολικά προς τις θέσεις των χωρών του Βισεγκραντ; «Δεν κινηθήκαμε προς την κατεύθυνση του Βισεγκραντ, κινηθήκαμε προς την κατεύθυνση μιας συμφωνίας. Η πρότασή μας είναι η μόνη που έχει ρεαλιστική προοπτική συμφωνίας, η οποία θα καλύπτει τις ανάγκες των χωρών πρώτης γραμμής ότι θα λάβουν την αλληλεγγύη που ζητούν. Οι πρώτες συζητήσεις επιτρέπουν έναν βαθμό αισιοδοξίας. Η μεγάλη δυσκολία αφορά την αδυναμία συναντήσεων με φυσική παρουσία, που χρειάζεται κατ' εξοχήν για αυτόν τον φάκελο. Τέτοια θέματα δεν μπορούν να συμφωνηθούν ψηφιακά, απαιτούν διαβουλεύσεις στους διαδρόμους, γεύματα σε μικρά εστιατόρια των Βρυξελλών κ.ο.κ.».

Οι περισσότεροι κατανοούν ότι το θέμα της Τουρκίας είναι συστημικό

Καθώς πλησιάζει η κρίσιμη Σύνοδος Κορυφής (10-11 Δεκεμβρίου), πιάνουμε το ζήτημα της Τουρκίας. Εχει επιδείξει η Ενωση την αναγκαία ενότητα απέναντι στην Αγκυρα;

«Για πρώτη φορά, έπειτα από πολλά χρόνια, υπάρχει ομοφωνία στις Βρυξέλλες και στις μεγάλες ευρωπαϊκές πρωτεύουσες ότι το θέμα της Τουρκίας είναι συστημικό – ότι πρέπει να έλθουμε σε μια συνολική διευθέτηση. Αυτό είναι πηγή εξασφάλισης για την Αθήνα και τη Λευκωσία. Το ερώτημα είναι: Πρέπει να γίνει αυτή η αναθεώρηση στις επόμενες δύο εβδομάδες ή πρέπει να δοθεί χρόνος στη νέα αμερικανική διοίκηση να συμβάλει σε αυτήν; Δεν ξέρω, αλλά είμαι σίγουρος ότι πλησιάζει η στιγμή όπου η Τουρκία και η Δύση θα πρέπει να πατήσουν ένα συνολικό reset».

Δεν επείγει όμως αυτή η διευθέτηση; Στο τέλος του χρόνου, άλλωστε, λήγει η γερμανική προεδρία του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, ενώ λίγο αργότερα τελειώνει και η θητεία της Μέρκελ, της μόνης Ευρωπαίας ηγέτιδος την οποία υπολογίζει ο Τούρκος πρόεδρος. «Ισχύει ότι δεν έχουμε άπλετο χρόνο, αλλά πρέπει να κινηθούμε βάσει ξεκάθαρων σταθερών, όχι δονκιχωτικών επιδιώξεων».

Το ζήτημα περιπλέκεται, λέει, από την «εξαιρετικά πλημμελή ανάγνωση της Ευρώπης από την πλευρά της Αγκυρας. Δεν έχει καταλάβει ακόμα ότι η Ευρώπη είναι πλέον μια ζώνη de facto φεντεραλιστική, ότι η αλληλεγγύη στην Ελλάδα και στην Κύπρο δεν είναι απλά συμβολική αλλά ότι οι δύο χώρες αυτές ανήκουν στην Ευρωζώνη, ότι το χρέος της Ελλάδας βρίσκεται στα χέρια της Ευρωζώνης... Είμαστε όλοι μαζί».

Ως υπεύθυνο για τον ευρωπαϊκό τρόπο ζωής, τον ρωτώ για την πρόσφατη σύγκρουση Γαλλίας - Τουρκίας σχετικά με την πολιτική Μακρόν απέναντι στον ακραίο ισλαμισμό, αλλά και για τις καταγγελίες για παράνομες επαναπροωθήσεις από τις ελληνικές αρχές, με τη συνδρομή του Frontex. Σχετικά με το πρώτο, λέει ότι «ο μεγαλύτερος κίνδυνος για τις ευρωπαϊκές κοινωνίες προκύπτει όταν αποτυγχάνουν οι μηχανισμοί ενσωμάτωσης, όχι μόνο μεταναστών αλλά και άλλων ευάλωτων ομάδων.

Εκεί ψαρεύουν οι εξτρεμιστές - ισλαμιστές, αλλά και ακροδεξιοί και λοιποί φανατικοί. Αντί λοιπόν να ανοίξουμε μια θεολογική συζήτηση, πρέπει να φανούμε πρακτικοί και να διασφαλίσουμε ότι τα συστήματα υγείας, παιδείας, στέγασης είναι επαρκή για να αποτρέψουν τον κοινωνικό αποκλεισμό. Και φυσικά πρέπει να ανταποκριθούν οι μετανάστες – να υιοθετήσουν τις βασικές αρχές και υποχρεώσεις των ευρωπαϊκών κοινωνιών».

Σχετικά με τον Frontex, τονίζει ότι «θα πρέπει να έχει την επιχειρησιακή αυτονομία για να μπορέσει να φυλάξει τα εξωτερικά σύνορα της Ενωσης. Οποιος επιθυμεί να αιτηθεί διεθνούς προστασίας σε κράτος-μέλος της Ε.Ε. πρέπει να μπορεί να το κάνει. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι τα σύνορά μας δεν πρέπει να φυλάσσονται – ή ότι οι δύο αυτές επιδιώξεις είναι αντιφατικές».

✔ Η «Κ» θέλει τη συνεργασία σας για να ανακαλύψει και άλλους ενδιαφέροντες ανθρώπους ώστε να φιλοξενηθούν σε αυτή τη σελίδα. Στείλτε τις ιδέες σας στο email **gevma@kathimerini.gr**

Ποδόσφαιρο που «γεννούσε» ιστορίες

Ο μύθος του Ντιέγκο Αρμάντο Μαραντόνα, του αντιφατικού, απροσάρμοστου θρύλου των γηπέδων και της εξέδρας

Του **ΜΠΑΜΠΗ ΠΑΠΑΔΑΤΟΥ**

Στον κόλπο του Ρίο ντε λα Πλάτα, ανάμεσα στα «βλέμματα» που διασταύρωναν το Μπουένος Αϊρες με το Μοντεβιδέο από το 1726 κι έπειτα, γεννήθηκε κάποτε το ταγκό. Λιγότερο εντυπωσιακό, έμελλε να «χορέψει», στα ίδια μέρη, και το «παιχνίδι των τρελών», όπως συνήθιζαν να αποκαλούν το ποδόσφαιρο οι ντόπιοι Αργεντινοί και Ουρουγουανοί, βλέποντας τους Εγγλέζους ναυτικούς να τρέχουν γύρω από μια μπάλα στις αποβάθρες τους.

Χρόνια μετά το πέρασμα του «ημίθεου» του ταγκό, Κάρλος Γκαρδέλ, οι Αργεντινοί θα έχουν την τύχη να θαυμάσουν κι έναν «Θεό», αυτή τη φορά του ποδοσφαίρου. Τον Ντιέγκο Αρμάντο Μαραντόνα. Οταν το ποδόσφαιρο έπαψε να είναι το σπορ των Αγγλων και των ευκατάστατων στο Ρίο ντε λα Πλάτα, γεννήθηκαν οι πρώτες λαϊκές ομάδες. Κάπου εκεί μέσα ανέτειλε και το άστρο του Ντιεγκίτο.

Ενας γητευτής της μπάλας, ένας χορευτής του ταγκό μέσα στο γήπεδο, ο οποίος λατρεύτηκε σε κάθε γωνιά του πλανήτη. Ισως περισσότερο από τον ατσαλάκωτο Πελέ, από τον άχρωμο Μέσι, από τον νάρκισσο Ρονάλντο, διότι σε αντίθεση με αυτούς, ο Μαραντόνα «γεννούσε» ιστορίες. Συναρπαστικές εντός αγωνιστικού χώρου, αποκρουστικές έξω από αυτόν, θαρρείς σαν ένα συνεχές ταγκό με τον θάνατο.

Ο φίλαθλος αποζητεί ιστορίες και μύθους, θράσος και παρεμβατικότητα. Και όλα αυτά, μόνο ένας βραχύσωμος Αργεντινός – με μπόι μόλις 1,65, αλλά γιγάντιο ανάστημα– μπορούσε να υφάνει. Το έπραξε το '86, ένα καυτό μεσημέρι του Ιουνίου στο Μεξικό, πολιτικοποιώντας το... αριστερό «χέρι του Θεού» απέναντι στην Αγγλία, κι έναν χρόνο μετά, με τη Νάπολι του φτωχού ιταλικού νότου, πανηγύρισε το πρωτάθλημα πάνω από την υπερυψωμένη μύτη του πλούσιου βορρά. Οι σφετεριστές της απαγορευμένης δόξας, η... πλέμπα του νότου, κέρδιζε τίτλους εις βάρος των προκλητικών ισχυρών. «Ναπολιτάνοι καλώς ήρθατε στην Ιταλία» και «Βεζούβιε σε σένα στηριζόμαστε» έγραφαν τα πανό σε Τορίνο και Μιλάνο όταν ανηφόριζαν προς τα βόρεια οι «παρτενοπέι» (προσωνύμιο από το όνομα της σειρήνας Παρθενόπης, η οποία απελπισμένη από τη μη ανταπόκριση του Οδυσσέα, έπεσε στη θάλασσα και πνίγηκε. Η σορός της ξεβράστηκε στην Ιταλία. Στο σημείο εκείνο χτίστηκε η ελληνική αποικία Παρθενόπη, όπου σήμερα βρίσκεται η Νάπολη).

Το ποδόσφαιρο και οι «Θεοί» του, σαν της αρχαίας Ελλάδας, αυτοί με τις αδυναμίες και τα πάθη, που τείνουν προς εξαφάνιση, κατείχαν και θα κατέχουν σχεδόν πάντα μια σημαντική θέση στην παγκόσμια πραγματικότητα, όσο κι αν προσπαθούν να το/τους υποβιβάσουν πολιτικές και ιδεολογίες. Αυτές που «κόπτονται» για την ανθρωπότητα, αλλά κατά βάθος απεχθάνονται τους ανθρώπους...

«Ηταν μια τεράστια προσωπικότητα»

Ευχή ή κατάρα; Εμπειρία ποδοσφαιρικής ζωής ή κίνδυνος να εκτεθείς ανεπανόρθωτα; Σίγουρα δεν υπάρχει απάντηση, ακόμα και από όσους είχαν την τύχη ή την ατυχία να βρεθούν αντίπαλοι του Ντιέγκο Μαραντόνα.

Πριν από 32 χρόνια, το φθινόπωρο του 1988, όταν ο Αργεντινός είχε ήδη πάρει από το χέρι την άσημη –τότε– Νάπολι και την έβγαζε από την αφάνεια στην επιφάνεια του ιταλικού και του ευρωπαϊκού ποδοσφαίρου, ο ΠΑΟΚ κλήθηκε να παίξει δύο παιχνίδια απέναντι στους «παρτενοπέι» για τον πρώτο γύρο του Κυπέλλου UEFA. Αρχηγός του ΠΑΟΚ σε εκείνα τα ματς ήταν ο Κυριάκος Αλεξανδρίδης, ο οποίος είχε την τύχη να γυρίσει σπίτι του, έχοντας στην αθλητική του τσάντα ένα «ιερό κειμήλιο». Τη φανέλα του αρχηγού τής Νάπολι.

«Είμαι τυχερός που εγώ και οι συμπαίκτες μου στον ΠΑΟΚ αντιμετωπίσαμε τότε εκείνη την ομάδα. Μάλιστα όχι σε κάποιο φιλικό παιχνίδι, αλλά σε διπλή ευρωπαϊκή αναμέτρηση. Βρεθήκαμε στο ίδιο γήπεδο με τον Μαραντόνα, ίσως να είναι και τύχη και ατυχία, αλλά τουλάχιστον ήταν μια εμπειρία που κανένας μας δεν έχει ξεχάσει», τόνισε στην «Κ». Πώς όμως η φανέλα του Μαραντόνα, την οποία είχαν... διεκδικήσει και άλλοι παίκτες βρέθηκε στο τέλος στα χέρια του αρχηγού του ΠΑΟΚ;

«Από το πρώτο ματς, τον είχα πλησιάσει και του την είχα ζητήσει. Ομως στο τέλος δεν κατάφερα να του μιλήσω. Στο ματς της Τούμπας, δεν του είπα κάτι. Οταν όμως τελείωσε ο αγώνας, μέσα στον χαμό με φώναξε ο ίδιος και μου ζήτησε να ανταλλάξουμε τις φανέλες μας. Αυτό δείχνει τι άνθρωπος και προσωπικότητα ήταν. Θυμόταν ότι του είχα ζητήσει και ήρθε από μόνος του. Ο Μαραντόνα σε μένα... Είχα τις φωτογραφίες, αλλά, ξέρετε, μετά σχεδόν 20 χρόνια, το είδα ξανά στο Διαδίκτυο και αναρωτιόμουν αν πραγματικά συνέβη».

Λίγα χρόνια μετά, στο διάβα του Μαραντόνα θα βρεθεί η εθνική μας ομάδα στο Παγκόσμιο Κύπελλο του 1994. Στο πρώτο ματς των ομίλων, ο Ντιέγκο «ξεσπά» στο αντιπροσωπευτικό μας συγκρότημα πετυχαίνοντας ένα εκπληκτικό τέρμα και οδηγώντας την ομάδα του σε νίκη με 4-0. Αυτό ήταν και το τελευταίο του γκολ με την εθνική ομάδα της Αργεντινής. «Η απώλειά του ήταν ένα σοκ για το παγκόσμιο ποδόσφαιρο», λέει ο

Κ. Αλεξανδρίδης και Θ. Κολιτσιδάκης μιλούν στην «Κ» για την εμπειρία τους κόντρα στον Μαραντόνα.

Θανάσης Κολιτσιδάκης, ο οποίος είχε αγωνιστεί σε εκείνο το παιχνίδι και προσθέτει: «Το να βρεθείς απέναντι στον Μαραντόνα, στο πρώτο Παγκόσμιο Κύπελλο με την εθνική σου ομάδα, είναι κάτι το οποίο δεν συνέβαινε ούτε στα όνειρα που κάναμε όταν παίζαμε μπάλα μικροί. Και όμως έγινε. Σίγουρα ήταν ευχή και κατάρα, καθώς οι ελπίδες να τον νικήσουμε ήταν ελάχιστες. Δεν ήταν μόνο ο κορυφαίος του κόσμου. Ηταν μια τεράστια ποδοσφαιρική προσωπικότητα που έκανε καλύτερους με τον τρόπο που καθοδηγούσε και έπαιζε και τους συμπαίκτες του. Είχε τόσο πάθος μέσα στον αγώνα, λες και έπαιζε για πρώτη φορά σε Μουντιάλ. Ηταν μια ξεχωριστή στιγμή, που θα τη θυμάμαι για πάντα».

Κ. ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ

Η Αργεντινή ερίζει πάνω από τον τάφο του

Στη μετά Μαραντόνα εποχή πέρασε η Αργεντινή, διάγοντας μερικές πολύ έντονες ημέρες συγκίνησης και ενδοσκόπησης για το τι σήμαινε ο Ντιέγκο Αρμάντο Μαραντόνα για τη χώρα συνολικά και όχι μόνο για το ποδόσφαιρό της. Η κληρονομιά που αφήνει πίσω του είναι σίγουρα μεγάλη.

Ενώ ολοκληρώθηκε πλέον το τριήμερο του πένθους που κήρυξε την Τετάρτη ο πρόεδρος της Αργεντινής Αλμπέρτο Φερνάντες, οι αλληλοκατηγορίες των πολιτικών και των ΜΜΕ περί εκμετάλλευσης του θανάτου της θρυλικής προσωπικότητας της Αργεντινής έχουν κυριαρχήσει στην επαύριον του λαϊκού προσκυνήματος της σορού του στο προεδρικό μέγαρο «Κάσα Ροσάδα» στο Μπουένος Αϊρες.

Το απόγευμα της Πέμπτης, ώρα Αργεντινής, ο Ντιεγκίτο ετάφη στο νεκροταφείο της Μπέγια Βίστα, στα περίχωρα του Μπουένος Αϊρες, εκεί όπου έχουν ταφεί και οι γονείς του, ύστερα από μια ημέρα γεμάτη δάκρυα, συνθήματα, επεισόδια και πολλή ένταση παντού στην πρωτεύουσα.

Σε μια χώρα όπου η δημόσια τάξη συχνά αποτελεί ζητούμενο, δημιουργήθηκε αναστάτωση και την Παρασκευή, με τη δημοσιοποίηση μιας μάλλον μακάβριας φωτογραφίας του άψυχου σώματος του Μαραντόνα στο φέρετρο, πράγμα που αποδίδεται σε τρεις έκτακτους εργαζομένους του γραφείου κηδειών. Πρόκειται για ένα ακόμη φαινόμενο εκμετάλλευσης του Ντιεγκίτο μετά τον θάνατό του.

Στα μέσα ενημέρωσης της Αργεντινής, πέρα από τα αφιερώματα που συνεχίζονται για το πιο λαμπρό αστέρι της χώρας, κυριαρχεί η εκτίμηση ότι ο «Θεός του ποδοσφαίρου» αποτελούσε την προσωποποίηση της ίδιας της Αργεντινής. Μιας χώρας δηλαδή δημιουργικής και παθιασμένης, αλλά και συχνά ατίθασης και απρόβλεπτης, όπως ακριβώς και ο Μαραντόνα. Γι' αυτό, όπως λένε οι σχολιαστές, για τους Αργεντινούς ο Μαραντόνα μπορεί να πέθανε αλλά δεν θα φύγει ποτέ από κοντά τους, σύμφωνα και με τα λόγια του Λιονέλ Μέσι.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ντιέγκο Μαραντόνα
«Ο Πελέ λέει ότι όταν έπαιζε μπάλα ήταν απεσταλμένος του Θεού, αλλά δεν θυμάμαι να έστειλα κανέναν»

Εχουν πει για τον Μαραντόνα

Ερικ Καντονά
«Κάποιοι λένε ότι ο Πελέ ήταν ο μεγαλύτερος όλων των εποχών, αλλά όχι εγώ. Αν τον έβγαζες από την Αργεντινή, δεν θα μπορούσαν να κερδίσουν το Παγκόσμιο Κύπελλο. Η Βραζιλία, ακόμα και χωρίς τον Πελέ, θα το κατακτούσε πάλι».

Ζινεντίν Ζιντάν
«Μικρός προσπαθούσα να μιμηθώ τον Φραντσεσκόλι, πολύ απλά επειδή δεν τολμούσα ποτέ να δοκιμάσω αυτά που έκανε ο Μαραντόνα. Γιατί ο Μαραντόνα είναι ασύγκριτος».

Πίτερ Σίλτον
«Δεν ζήτησε ποτέ συγγνώμη, δεν έδειξε ποτέ μετάνοια. Απλά είπε για το... χέρι του Θεού. Δεν θα του σφίξω ποτέ το χέρι. Τον θεωρώ κορυφαίο, αλλά δεν θα τον σεβαστώ ποτέ ως άνθρωπο του ποδοσφαίρου...».

Γκάρι Λίνεκερ
«Οταν ο Ντιέγκο σκόραρε εκείνο το δεύτερο γκολ εναντίον μας, ήθελα να χειροκροτήσω. Δεν είχα νιώσει ποτέ ξανά έτσι, ήταν αδύνατον να σκοράρεις ένα τόσο όμορφο γκολ. Είναι ο μεγαλύτερος παίκτης όλων των εποχών και με διαφορά. Ενα αυθεντικό φαινόμενο».

Μισέλ Πλατινί
«Ολα αυτά που εγώ μπορώ να τα κάνω με μία μπάλα, αυτός μπορεί να τα κάνει με ένα πορτοκάλι».

Πελέ
«Δεν θα σταματούσα με το αυτοκίνητο να πάρω τον Μαραντόνα, ακόμη και εάν τον συναντούσα μία βροχερή ημέρα. Υπήρξε σπουδαίος παίκτης, ναι, αλλά ό,τι έγινε στο Μουντιάλ του 1994 αμαύρωσε την εικόνα του».

1960
Στις 30 Οκτωβρίου γεννιέται στο Λανούς του Μπουένος Αϊρες.

1976
Στις 20 Οκτωβρίου κάνει το ντεμπούτο του με την Αρχεντίνος Τζούνιορς.

1981
Στις 20 Φεβρουαρίου μεταγράφεται στην Μπόκα Τζούνιορς.

1982
Στις 5 Ιουνίου παίρνει μεταγραφή για την Μπαρτσελόνα αντί του ποσού -ρεκόρ των 7,6 εκατ. δολαρίων.

1984
Στις 5 Ιουλίου καταφθάνει στη Νάπολη αντί 13,5 εκατ. δολαρίων.

1986
• **Στις 22 Ιουνίου** στον προημιτελικό του Μουντιάλ κόντρα στην Αγγλία σημειώνει δύο γκολ, το πρώτο με το «χέρι του Θεού» και το δεύτερο ντριμπλάροντας σχεδόν όλη την αγγλική ομάδα.
• **Στις 29 Ιουνίου** κατακτά το Παγκόσμιο Κύπελλο.

1987
Στις 10 Μαΐου με ηγέτη τον Μαραντόνα η Νάπολι κατακτά το πρώτο της πρωτάθλημα.

1990
Στις 3 Ιουλίου η Αργεντινή αντιμετωπίζει την Ιταλία: Ημιτελικός του Μουντιάλ στο Σαν Παόλο της Νάπολη. Η πόλη διχάζεται. Μισοί υποστηρίζουν την πατρίδα τους και άλλοι μισοί τον... Θεό τους. Η Αργεντινή επικρατεί στα πέναλτι.

1991
• **Στις 17 Μαρτίου** ίχνη κοκαΐνης εντοπίζονται στον οργανισμό του έπειτα από έλεγχο ντόπινγκ.
• **Στις 26 Απριλίου** συλλαμβάνεται σε διαμέρισμα στο Μπουένος Αϊρες με ποσότητες κοκαΐνης.

1994
Στις 21 Ιουνίου στο Μουντιάλ των ΗΠΑ, κόντρα στην Ελλάδα, σκοράρει το 3ο γκολ της Αργεντινής. Υστερα από αυτό το ματς βρίσκεται ντοπαρισμένος και τιμωρείται με αποκλεισμό.

2000
Στις 18 Ιανουαρίου εισάγεται σε κλινική αποτοξίνωσης στην Κούβα.

2008
Στις 29 Οκτωβρίου αναλαμβάνει πρώτος προπονητής της Εθνικής Αργεντινής. Την οδηγεί στο Μουντιάλ του 2010 χωρίς επιτυχία.

2020
• **Στις 3 Νοεμβρίου** υποβάλλεται σε επείγουσα χειρουργική επέμβαση στον εγκέφαλο.
• **Στις 25 Νοεμβρίου πεθαίνει από ανακοπή.**

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΑΠΟΨΗ

Ο Θεός δεν άπλωσε το χέρι Του για τον Ντιεγκίτο

Του **ΚΩΣΤΑ ΛΕΟΝΤΑΡΙΔΗ**

Προσηλύτισε αμέτρητους ετερόκλητους σε συγγνωστή προσωπολατρία το παιδί που γεννήθηκε σε παράγκα με ριζικό να γίνει είδωλο. Κυρίες και κύριοι, ξεσκολισμένοι στα ποδοσφαιρικά ή αμύητοι, άπιστοι Θωμάδες, και σεις αγαπητά παιδιά, εθισμένα στα βιντεοπαιχνίδια, κάντε ένα διάλειμμα αλησμόνητης εμπειρίας. Ανατρέξτε σε βίντεο με το εντός γηπέδων έργο του Ντιέγκο Αρμάντο Μαραντόνα, νεκρώστε την περιγραφή, γουρλώστε τα μάτια, όσες φορές κι αν κάνετε χρήση VAR, το αποτέλεσμα δεν αλλάζει. Το απίστευτο έχει (είχε) ονοματεπώνυμο. Αυτός ανέστησε το φρόνημα των πολλαπλώς ηττημένων συμπατριωτών του κάνοντάς τους –τόσο γνώριμο συναίσθημα και σε εμάς– περήφανους, με αναίμακτους θριάμβους, αυτός πρόσθεσε μπόι πρωταθλητή στους Ναπολιτάνους πληβείους. Τους μετάγγισε τέτοια εξάρτηση που στη σύγκρουση Ιταλίας - Αργεντινής (ημιτελικός Μουντιάλ 1990) που έγινε στην πόλη τους, πάμπολλοι πρόδωσαν την πατρίδα τους. Προσβλήθηκε από το μικρόβιο της αυτοκαταστροφής στον κολοφώνα του, μπαινόβγαινε σε πανάκριβους τεχνητούς παραδείσους, υιοθετήθηκε από ηγέτες της επιλογής του, ως προπονητής κόντεψε να πνιγεί από τη γραβάτα του.

Το απίστευτο έχει (είχε) ονοματεπώνυμο, που προσβλήθηκε από το μικρόβιο της αυτοκαταστροφής.

Με τον ζώντα ή με τον τεθνεώτα; Πελέ ή Μαραντόνα; Το βαρύ φορτίο της επίλυσης του βασανιστικού για δισεκατομμύρια ανθρώπους διλήμματος το σήκωσε εγκαίρως ο εκλιπών, όταν με αυτογνωσία και υπόρρητη σεμνότητα αποδεχόταν τον ρόλο του κορυφαίου των κορυφαίων. Ο Βραζιλιάνος είχε πάντα δίπλα του στην εθνική ομάδα ένα γαλαξία αστέρων που τροφοδοτούσαν τη λάμψη του, ο ατσούμπαλος το δέμας Αργεντίνος κατέκτησε ένα Παγκόσμιο Κύπελλο σολάροντας με κάθε δυνατό τρόπο.

Χρειάζονται άλλα αποδεικτικά στοιχεία; Δύο καθ' όλα επιφανείς Αγγλοι, παρά το συντριπτικό, με χρήση και αστραπιαίας μπαμπεσιάς, πλήγμα που επέφερε στην ομάδα τους στο Μουντιάλ του 1986, ετυμηγόρησαν. Σερ Μπόμπι Ρόμπσον: «Μια ιδιοφυΐα, ένας αληθινός καλλιτέχνης, μπορούσε να κερδίσει ματς εντελώς μόνος του». Γκάρι Λίνεκερ: «Είναι ο μεγαλύτερος παίκτης όλων των εποχών και με διαφορά, ένα αυθεντικό φαινόμενο».

Εντσον Αράντες ντο Νασιμέντο αποδέξου το πριν είναι αργά, έστω ως ύστατο φόρο fair play, μπας και αναπαυθεί η ψυχή του. Ο Ντιεγκίτο ήταν μία ανάσα καλύτερος από σένα. Επαιζε με αντίπαλο μόνο τον άλλο του εαυτό.

Stoiximan

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ
ΚΥΡΙΑΚΗ 29 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2020

Stoiximan

Ο πιο ανθρώπινος από τους Θεούς

Ο κόσμος λάτρεψε τον Μαραντόνα και δέθηκε μαζί του, γιατί τον βρήκε ανθρώπινο, γήινο

Λίγες ημέρες μετά τα 60α γενέθλια του ο «Θεός του ποδοσφαίρου» Ντιέγκο Αρμάντο Μαραντόνα έφυγε από τη ζωή. Χωρίς δεύτερη σκέψη, «το χρυσό παιδί» ήταν ο καλύτερος όλων των εποχών. Στην πραγματικότητα δεν μπορεί να συγκριθεί με κανέναν αφού κανένας άλλος ποδοσφαιριστής δεν έχει επηρεάσει τόσο μαζικά το συναίσθημα του κόσμου, όσο ο Μαραντόνα.

Δεν είναι μόνο οι ποδοσφαιρόφιλοι στην Αργεντινή, στην Νάπολη, στην Βαρκελώνη αλλά όλοι όσοι αγαπούν το ποδόσφαιρο παγκόσμια που είχαν την ανάγκη να λατρεύουν τον Ντιεγκίτο, με έναν τρόπο τόσο ιδιαίτερο. Τα πολλά πάθη - λάθη του έκαναν τον κόσμο να τον αγαπά ακόμα πιο πολύ, δημιουργούσαν την ανάγκη για να δεθεί περισσότερο μαζί του. Δεν ήταν θαυμασμός για τον καλύτερο, ήταν δέος και λατρεία αυτό που ένιωθαν οι… πιστοί του. Ήταν ο επίγειος Θεός που είχε πολλές ανθρώπινες αδυναμίες.

Τον μύθο του τον γιγάντωσε το γεγονός πως είναι ο μοναδικός ποδοσφαιριστής που άφησε την αίσθηση πως κατέκτησε το Παγκόσμιο Κύπελλο, τον υπέρτατο τίτλο μόνος του! Ήταν τα έντονα συναισθήματα και η αίσθηση που άφηνε ο τρόπος παιχνιδιού του, στο μόνος μου και όλοι σας.

Στην εποχή που το ποδόσφαιρο ήταν ένα καθαρά λαϊκό άθλημα, ο Μαραντόνα έγινε ο ήρωας και πολλά περισσότερα από τον κορυφαίο ποδοσφαιριστή.

Πέρα από τις ποδοσφαιρικές του ικανότητες, ο Μαραντόνα ήταν ένας άνθρωπος που πλημμύριζε από συναίσθημα, πάθος, ήταν γεννημένος επαναστάτης, οι επιτυχίες του είχαν πολιτική υπόσταση και ταυτόχρονα ήταν και αυτοκαταστροφικός. Ήταν λες και ενσάρκωσε την φαντασία των ποδοσφαιρόφιλων, σαν το ποδόσφαιρο να δημιούργησε τον δικό του θεό.

Οι επιτυχίες του είχαν πολιτική υπόσταση. Το 1986 κατέκτησε το Μουντιάλ με την Αργεντινή ενώ βρισκόταν στην καλύτερη του αγωνιστική κατάσταση. Το 1990 δεν ήταν ο ίδιος. Η προσωπικότητα του όμως ήταν τόσο έντονη που, παρότι μπορούσε να κάνει πολύ λιγότερα πράγματα στο γήπεδο, έφθανε για να πάει την χώρα του στον τελικό και για να διχάσει ολόκληρη την Ιταλία. Οι επιτυχίες του είχαν κάτι το ξεχωριστό. Δεν μεγάλωσε ο μύθος του επειδή έφτιαξε εντυπωσιακά στατιστικά, επειδή έσπασε τα κοντέρ με τα τέρματα που σημείωσε. Αξεπέραστος στις μνήμες του κόσμου έμεινε για το μέγεθος των επιτυχιών που πέτυχε. Πέρα από τον τρόπο που κατάκτησε το Μουντιάλ, τον γιγάντωσε που δεν πέτυχε, όπως όλοι οι μεγάλοι ποδοσφαιριστές, σε κάποιον πλούσιο σύλλογο.

Ο κόσμος έβλεπε πως ό,τι αντιπροσώπευε ο τρόπος ζωής, η κουλτούρα, οι θέσεις του Μαραντόνα, γινόταν πράξη και στους αγωνιστικούς χώρους. Πήγε στην φτωχή Νάπολη, που δεν την υπολόγιζε κανένας στην Ιταλία, τους υποσχέθηκε πως θα τους κάνει πρωταθλητές και τήρησε την υπόσχεση του. Έδωσε χρόνια χαράς, έδωσε υπόσταση σε έναν ταλαιπωρημένο φτωχό κόσμο, που είχε συνηθίσει να είναι στο περιθώριο.

Στη Νάπολι ο Μαραντόνα έδωσε χαρά σε έναν ταλαιπωρημένο φτωχό κόσμο, που είχε συνηθίσει να είναι στο περιθώριο.

Στην ιστορία του ποδοσφαίρου δεν έμεινε για τα γκολ που πέτυχε, για τα προσωπικά του επιτεύγματα, αλλά για το συναίσθημα που δημιούργησε.

Με τον δικό του τρόπο

Δεν κατέκτησε απλά τίτλους με τη Ρεάλ, την Μπαρτσελόνα, τη Γιουβέντους, τη Μίλαν. Ο τρόπος που διάλεξε και κατάφερε να πετύχει ήταν μοναδικός. Είχε έναν δικό του μαγικό τρόπο οι επιτυχίες του να ξεπερνούν τον αθλητισμό, είχαν τεράστια κοινωνική επίπτωση, ήταν πολιτικές πράξεις, με συγκεκριμένη κατεύθυνση. Ο Μαραντόνα σού άφνε την αίσθηση πως δεν έπαιρνε απλά το Μουντιάλ, το πρωτάθλημα Ιταλίας, το Κύπελλο UEFA. Έκανε επανάσταση.

Με τη διαδρομή του εκτός των γραμμών του γηπέδου, ενίσχυε τον μύθο του. Δεν έκανε ποτέ ζωή αθλητή, έμοιαζε περισσότερο με πολιτικοποιημένο ροκ σταρ της εποχής. Στενός φίλος του Φιντέλ Κάστρο, επαναστάτης, αλλά και ταυτόχρονα είχε δημιουργήσει φιλικές σχέσεις με τον Εσκομπάρ. Ο καλύτερος ποδοσφαιριστής όλων, αλλά και εθισμένος στα ναρκωτικά. Όλα αυτά δεν κολλούσαν, όμως στην περίπτωση του Μαραντόνα με έναν μαγικό τρόπο, έδεναν απόλυτα μεταξύ τους.

Τα πάθη του τον έκαναν να μην έχει τη διάρκεια στους αγωνιστικούς χώρους που θα μπορούσε, μας στέρησε ποδοσφαιρικό χρόνο από τον Μαραντόνα, καθώς οι τεχνοκράτες του ποδοσφαίρου τον τιμώρησαν, όχι όμως ο απλός κόσμος. Ο κόσμος τον αγάπησε ακόμα περισσότερο, δέθηκε μαζί του, γιατί τον βρήκε ανθρώπινο, γήινο. Λατρεύτηκε από όλους, αλλά ο ίδιος με την πορεία του, πάντοτε έδειχνε πως απευθύνεται, πως αγωνίζεται για τον φτωχό για τον αδικημένο.

Ο Ντιέγκο Μαραντόνα ήταν ένας άνθρωπος γεμάτος πάθος και πάθη, ήταν πολύ ανθρώπινος, πλημμύριζε από συναίσθημα, δημιουργούσε μία ξεχωριστή μαγεία. Είχε μία ικανότητα να πιάνει τον ρυθμό, την ενέργεια, να δημιουργεί συναίσθημα από το πουθενά. Με το που άκουγε μουσική, το σώμα του ήταν αδύνατον να μην ακολουθήσει τον ρυθμό. Ήξερε να δημιουργεί ρυθμό και ο ίδιος, ακόμα και όταν τελείωσε το ποδόσφαιρο, αρκούσε απλά να βγει σε ένα μπαλκόνι. Είχε τον τρόπο του, να δημιουργεί μία μοναδική ατμόσφαιρα, λες και διεύθυνε ορχήστρα. Ο κόσμος να τραγουδά για χάρη του και ο ίδιος να πιάνει τον παλμό και να δημιουργεί από το πουθενά πάθος, μία ατμόσφαιρα μοναδική, που κανένας άλλος δεν μπορούσε να την χτίσει από το πουθενά. Όμως τα τραγούδια του Μαραντόνα δεν ήταν κενά, δεν ήταν απλά στίχοι, είχαν συναίσθημα, γέμιζαν με μνήμες από μία ιδιαίτερη εποχή, που κατάφερε ο ίδιος να αφήσει το σημάδι του, όσο ελάχιστοι.

Η επανάστασή του

Στην ιστορία του ποδοσφαίρου δεν έμεινε για τα γκολ που πέτυχε, για τα προσωπικά του επιτεύγματα, αλλά για το συναίσθημα που δημιούργησε. Ο Μαραντόνα δεν έπαιξε απλά ποδόσφαιρο, έκανε επανάσταση.

Ήταν σίγουρα ο καλύτερος ποδοσφαιριστής που είδε ποτέ αυτός ο πλανήτης, αλλά ήταν επίσης και ένας άνθρωπος, μια προσωπικότητα που δεν περιοριζόταν στις τέσσερις γραμμές του γηπέδου. Η άποψη που εξέφραζε για πολιτικά θέματα, η κόντρα του με τη FIFA που κυβερνάει το ποδόσφαιρο, το γεγονός ότι γενικά μιλούσε και για θέματα που δεν αφορούσαν απλά τη μπάλα, τον έκανε αντιπαθή στους δυνατούς. Και ακόμη πιο συμπαθή στους αδύναμους, σε αυτούς που τον «ερωτεύτηκαν» βλέποντας τον να περνάει όλη την Αγγλία το 1986 βάζοντας το γκολ του αιώνα ή κάνοντας την πιο απολαυστική προθέρμανση όλων των εποχών, το 1989 κόντρα στη Μπάγερν Μονάχου στον ημιτελικό του κυπέλλου UEFA, χορεύοντας με τη μπάλα στον ρυθμό του «Live is life».

Όπως είχε πει και ο μεγάλος Ουρουγουανός συγγραφέας Εντουάρντο Γκαλεάνο «ο Μαραντόνα ήταν ο πιο ανθρώπινος από τους Θεούς, γιατί ήταν αμαρτωλός και βρώμικος. Αυτός που μας αντιπροσωπεύει».

ΑΠΟΨΕΙΣ

Ο Ντιέγκο... είμαστε εμείς

Του **ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ**

Κατανοώ ότι θα έχετε διαβάσει χιλιάδες λέξεις και είδατε εκατοντάδες εικόνες και πλάνα, που σχετίζονται με το θάνατο του Ντιέγκο ΑρμάντοΜαραντόνα. Πιθανόν να έχετε αντιληφθεί ότι το φαινόμενο του Αργεντινού άσου, σε καμία περίπτωση δεν θα μπορούσε να περιοριστεί στο αμιγώς ποδοσφαιρικό κομμάτι, αφού ως περσόνα σε συνδυασμό με το οργιώδες life style και την αντιδραστική συμπεριφορά του, τον καθιστούν ως ένα πολυδιάστατο φαινόμενο που αγγίζει και μπορεί ν' απασχολήσει κάθε λογής ειδικότητα.

Από τους ειδικούς του ποδοσφαίρου, μέχρι ιστορικούς, κοινωνιολόγους, ψυχολόγους, ψυχίατρους, πολιτικούς, εγκληματολόγους, ακτιβιστές, αριστερούς και επαναστάτες… κάθε λογής καλλιτέχνη, από τους σκηνοθέτες έως τους λογοτέχνες και ποιητές ακόμη και χορογράφους, αφού κακά τα ψέματα οι κινήσεις του Ντιεγκίτο στο χορτάρι έμοιαζαν βγαλμένες μέσα από τις καλύτερες παραστάσεις τάνγκο που χορεύτηκαν ποτέ στην ανθρωπότητα.

Τέτοιο μέγεθος ήταν ο Αργεντινός εξ ου και η είδηση του θανάτου του, προκάλεσε όντως παγκόσμια θλίψη και συζήτηση.

Πέραν των πιο πάνω προσεγγίσεων που μπορεί ο κάθε ειδικός να συσχετίσει με το συγκεκριμένο φαινόμενο, υπάρχει και μια άλλη παράμετρος κάπως πιο εξατομικευμένη.

Ο καθένας από μας, μπορεί να καθρεφτίσει το είδωλό του, να υιοθετήσει ή να δαιμονοποιήσει κακές συμπεριφορές και συνήθειες του Νοτιαμερικανού ποδοσφαιριστή, ν' αναγνωρίσει τα δικά του πάθη, αδυναμίες και αντιδράσεις μέσα από τη βιογραφία του Αργεντινού, να συνειδητοποιήσει ότι ενδεχομένως ο Ντιέγκο μοιάζει με κάποιον από τα οικογενειακά ή ένα από τα αγαπημένα του πρόσωπα… ν' αναβιώσει συναισθήματα μέσα από το Λατίνο σταρ και γενικώς κατά ένα βαθιά ψυχαναλυτικό τρόπο, να θεωρήσει ότι ο Μαραντόνα είναι τόσο οικείο πρόσωπο που θα μπορούσε να ήταν πατέρας, αδελφός, φίλος και κολλητός.

Εξ ου και μάλλον η θλίψη που προκάλεσε ο χαμός του. Γιατί πολλοί εξ ημών, δεν στεναχωρήθηκαν που έφυγε ο μεγαλύτερος ποδοσφαιριστής όλων των εποχών, αλλά γιατί ακριβώς έφυγε ένας δικός μας άνθρωπος. Που μεταξύ άλλων πήρε μαζί του και ένα δικό μας κομμάτι. Ένα κομμάτι της παιδικότητάς μας. Γιατί η φιγούρα του, που με άλυτα κορδόνια και χορευτικές κινήσεις χαμογελώντας κάθε φορά που αγγίζει τη μπάλα συμμετέχοντας μ' όλη του την ψυχή στο παιγνίδι, μοιάζει με τον εαυτό μας.

Ο Ντιέγκο… είμαστε εμείς!! Το παιδί που χαμογελά και χαίρεται με την ψυχή του το παιγνίδι. Όπως τότε στις αλάνες, παίζοντας μέχρι η μαμά ή η γιαγιά να βγει στη γειτονιά να φωνάξει…μήπως και επιστρέψουμε στο σπίτι και να πάμε κατ' ευθείαν στο μπάνιο.

Ο Μαραντόνα και οι νεότεροι

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΔΗ**

Για τον Ντιέγκο Μαραντόνα είναι πολλά που μπορείς να πεις και όχι μόνο για την καθαρά ποδοσφαιρική πλευρά της ιστορίας του. Και για τον Ντιέγκο Μαραντόνα είναι πολλά που είδαμε, θυμηθήκαμε, διαβάσαμε και ξαναδιαβάσαμε, με αφορμή το τραγικό τέλος της ιστορίας του. Αχρείαστα, ειδικά αυτές τις μέρες, όσα με αφορμή το θάνατο του ξαναβγήκαν στην επιφάνεια, ως προς τις εκτιμήσεις περί του κορυφαίου ποδοσφαιριστή όλων των εποχών. Ένας από τους λίγους κορυφαίους ήταν σίγουρα και τυχεροί όσοι, λόγω ηλικίας, απολαύσαμε τον Ντιέγκο Μαραντόνα, έστω σε μια εποχή που η δυνατότητα να παρακολουθήσει κάποιος αγώνες από το εξωτερικό δεν συγκρίνεται με το τωρινό (τηλεοπτικό) σκηνικό.

Απ' εκεί και πέρα, αυτό που τις τελευταίες βγήκε ξανά στην επιφάνεια ήταν η διαπίστωση σε… τρομακτικό βαθμό, της επιρροής του Ντιέγκο Μαραντόνα στους ποδοσφαιρόφιλους της γενιάς του. Σε εποχές χωρίς social media, σε καιρούς με λιγότερη τη… λάμψη στις ευρωπαϊκές διοργανώσεις, γενικότερα με μικρότερη τη δυνατότητα προβολής ενός ποδοσφαιριστή. Κόσμος βάφτισε τα παιδιά του στο όνομα του, κόσμος έκανε εικόνισμα τη φωτογραφία του στα σπίτια του. Χρόνια μετά την απόσυρση του από την ενεργό δράση και έχοντας ο ίδιος… τσαλακώσει την εικόνα του, η αντίδραση και οι εκδηλώσεις λατρείας, χιλιάδων φίλων του ποδοσφαίρου, σε όλο τον κόσμο, στο άκουσμα της είδησης του θανάτου του, σε βοηθούν να συνειδητοποιήσεις το τεράστιο αν όχι εξωπραγματικό ποδοσφαιρικό εκτόπισμα του Ντιέγκο Μαραντόνα, ακόμη και αν δεν συγκαταλέγεσαι στους θαυμαστές του.

Με καθαρά δική του την ευθύνη ο Ντιέγκο Μαραντόνα «χάλασε» την εικόνα του, προς το τέλος της ποδοσφαιρικής του καριέρας και κυρίως μετά, σε μια περίοδο κατά την οποία θα μπορούσε και θα έπρεπε να έχει πρωταγωνιστικό ρόλο στο παγκόσμιο ποδόσφαιρο. Εγκλωβισμένος στις καταχρήσεις και στις εξαρτήσεις, ο Ντιέγκο Μαραντόνα απέτυχε να αποτελέσει το τέλειο ποδοσφαιρικό πρότυπο, ειδικά για την επόμενη γενιά.

Με αφορμή το θάνατο του, η ιστορία, ποδοσφαιρική και μη, του Ντιέγκο Μαραντόνα ξαναβγαίνει στο προσκήνιο. Μακάρι, για τους νεότερους, να αποτελέσει το παράδειγμα προς αποφυγήν, σε ότι έχει ένα κάνει με την ευκολία που μπορεί μια καριέρα και μια ζωή γενικότερα να καταστραφεί, ακόμη και για ένα τεράστιο και απόλυτα επιτυχημένο ποδοσφαιριστή…

ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ

Ολυμπιακός - προπονητής

Με το δείγμα των αγωνιστικών αρκετά μεγάλο και αξιόπιστο, κανείς δεν αμφισβητεί πως ο Ολυμπιακός είναι μια καλή ομάδα, σωστά στελεχωμένη και οργανωμένη, δημιουργώντας μάλιστα προϋποθέσεις για το βήμα παραπάνω. Λογικά, με τις συνθήκες ευνοϊκές, ο Ολυμπιακός θα έπρεπε να αποτελούσε δημοφιλή προορισμό για προπονητές που αυτή την περίοδο δεν εργάζονται. Λογικά, δύο περίπου εβδομάδες μετά τη φυγή του Γιάννη Πετράκη, οι μαυροπράσινοι θα έπρεπε ήδη να είχαν ανακοινώσει τον αντικαταστάτη του. Άξιο απορίας λοιπόν, το γεγονός ότι προκύπτει δυσκολία στην εξεύρεση του νέου προπονητή, όσο και αν η διοίκηση θέλει να κάνει την καλύτερη δυνατή επιλογή.

* * * * *

Μεταγραφές

Διαφορετική, μέχρι τώρα τουλάχιστον, η πορεία των δύο «αιώνιων» αντίπαλων στη φετινή αγωνιστική περίοδο. Κοινή, ωστόσο, η ανάγκη για Ομόνοια και ΑΠΟΕΛ, για τη μεταγραφική περίοδο Ιανουαρίου. Επιθετικός που να σκοράρει και γρήγορα! Οι οδηγίες είναι ξεκάθαρες προς όλες τις κατευθύνσεις, ίδια και η πρόθεση των δύο ομάδων για... σημαντική οικονομική επένδυση, προκειμένου ο στόχος να επιτευχθεί. Μην αποκλείσετε και επανάληψη παρόμοιου σκηνικού με το καλοκαίρι. Ίδια δηλαδή ονόματα ποδοσφαιριστών να απασχολήσουν και τις δύο ομάδες. Άρα, πολύ πιθανό και ένα ακόμη... μεταγραφικό ντέρμπι των δύο...

* * * * *

Η καφρίλα είναι παρούσα

Και όμως... βρίσκεται τρόπος να δημιουργούνται δυσάρεστα γεγονότα όπως αυτό που δημιουργήθηκε στη Λάρνακα στο ματς ΑΕΚ-ΑΕΛ με την εμπλοκή του Ντούσαν Κέρκεζ παρά το ότι δεν υπάρχει κόσμος στα γήπεδα! Αυτός ή αυτοί που έβριζαν τον προπονητή της ΑΕΛ και τον φώναζαν ...μουσουλμάνο λες και αυτό είναι κάτι το απεχθές, ασφαλώς και πρέπει να είναι χαμηλού επιπέδου όντα, όμως ο Ντούσαν Κέρκεζ δεν έπρεπε να πέσει στην παγίδα. Καλύτερα να προσπερνούσε την καφρίλα. Υποθέτω ότι η ΑΕΚ θα μεριμνήσει έτσι ώστε αυτός ο λεβέντης ή οι λεβέντες... εξαφανιστούν πάραυτα από το γήπεδο.

* * * * *

Χένινγκ Μπεργκ

Η κίνηση που έκανε ο Χένινγκ Μπεργκ στο ματς στη Γρανάδα δείχνει... τάση. Στο 58' με την Ομόνοια να χάνει 0-1 ο Νορβηγός έριξε στο ματς Ζ. Γκόμεθ, Τιάγκο Λέτζιακς αντί Σεχού, Τζιωνή, Κίκο θέλοντας να... κτυπήσει το ματς. Ισοφάρισε η Ομόνοια στο 60' με τον Ασάντε, αλλά δέχτηκε δεύτερο γκολ μετά. Κυνήγησε τη νίκη μέσα στη Γρανάδα απέναντι σε μια ομάδα ανώτερη από τη δική του ο Νορβηγός, δείχνοντας ξανά ότι είναι προπονητής υψηλών απαιτήσεων. Και βέβαια αυτό το σημαντικό για μια μεγάλη ομάδα στοιχείο φροντίζει να το περνά συνεχώς στους παίκτες του.

* * * * *

VAR

Το πλάνο για την εφαρμογή του VAR στο Πρωτάθλημα Cyta προχωρεί όπως είχε αρχικά σχεδιαστεί, βάσει του προγραμματισμού της ΚΟΠ. Μια δύσκολη διαδικασία εκπαίδευσης και εναρμόνισης με τις απαιτητικές προδιαγραφές της FIFA φτάνει στο τέλος της και το ποδόσφαιρο μας, μπαίνει σε δύο εβδομάδες σε μια νέα εποχή. Όπως είχε προαναγγείλει από τον περασμένο Ιούλιο ο Πρόεδρος της ΚΟΠ Γιώργος Κούμας κατά τη διάρκεια της κλήρωσης, το Πρωτάθλημα Α' Κατηγορίας από την 1η αγωνιστική του Β΄ γύρου της Α' φάσης (14η αγωνιστική), θα διεξάγεται με Video Assistant Referee. Σε αγωνιστικές όπου θα διεξάγονται πέραν των δύο αγώνων την ημέρα, η Εκτελεστική Επιτροπή της ΚΟΠ θα αποφασίζει σε ποιους αγώνες θα χρησιμοποιείται το VAR.

Eurobank Cyprus

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ

ΚΥΡΙΑΚΗ 29 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2020

Eurobank Cyprus

Μεταβολές εβδομάδας	Dow Jones	Nasdaq	Nikkei	Dax	FTSE 100	Πετρέλαιο	€/$
Χ.Α.Κ. 7,15% · Χ.Α. 5,31%	2,21%	2,96%	3,94%	1,53%	0,45%	7,88%	0,58%

ΤΖΑΝΕΤ ΓΕΛΕΝ
Η πρώτη γυναίκα υπ. Οικονομικών στις ΗΠΑ
Σελ. 9

Τελειώνει η κλεψύδρα αναστολής δόσεων

Ο Ιανουάριος ανησυχεί την Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών, τους εγχώριους επόπτες και τις τράπεζες

Περισσότεροι από τους μισούς δανειολήπτες στην Κύπρο έχουν ζητήσει αναστολή των δόσεων στις τράπεζες, σύμφωνα με στοιχεία της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών. Τα ποσοστά των δανειοληπτών που έχουν αιτηθεί αναστολή δόσεων, βάσει στοιχείων της Κεντρικής Τράπεζας, δείχνουν πως στην Κύπρο βρίσκονται σε μορατόριουμ δάνεια ύψους 11,74 δισεκατομμυρίων ευρώ. Το ότι η Κύπρος έχει χρησιμοποιήσει τόσο πολύ αυτό το εργαλείο, ναι μεν έχει δώσει μια ανάσα στα νοικοκυριά τους τελευταίους μήνες, ωστόσο, αυτή η βοήθεια θα σταματήσει από το τέλος Δεκεμβρίου. Από 1η Ιανουαρίου θα πρέπει οι δανειολήπτες, που έχουν αιτηθεί να μπουν σε μορατόριουμ, να αρχίσουν να πληρώνουν ξανά τις δόσεις τους. Ανησυχίες εκφράζονται και για το ύψος των κόκκινων δανείων, καθώς, παρά τις προσπάθειες που έγιναν, τα ΜΕΔ βρίσκονται ακόμα σε υψηλά ποσοστά. Ο Πρόεδρος του SSM Άντρεα Ένρια έχει αναφέρει πως μια καλή λύση αντιμετώπισης των νέων ΜΕΔ που θα δημιουργηθούν ελέω της πανδημίας θα ήταν η δημιουργία μίας κακής τράπεζας. **Σελ. 3**

Αυτοκίνητα και υπολογιστές αγοράζουν οι Ελληνες

Αυτοκίνητα για να αποφύγουν τις μετακινήσεις με τα μέσα μαζικής μεταφοράς και ηλεκτρονικούς υπολογιστές, προκειμένου να είναι εξοπλισμένοι για τηλεργασία και τηλεκπαίδευση, αγόρασαν οι καταναλωτές στην Ελλάδα τον Σεπτέμβριο. Αντιθέτως, αναμένοντας το νέο lockdown, που τελικά ήρθε, δεν αγόρασαν καινούργια ρούχα. Ο τζίρος του λιανεμπορίου το γ΄ τρίμηνο διαμορφώθηκε στα 12,8 δισ. έναντι 13,6 δισ. πέρυσι. **Σελ. 8**

Διαθέτουν σπίτι αλλά το έχουν υποθηκευμένο

Τι αναφέρει έκδοση της PwC

Την ανάγκη για δραστικές αλλαγές στον τρόπο λειτουργίας της αγοράς ακινήτων στην Κύπρο, τονίζει σε έκδοσή της η PwC. Επισημαίνει ότι δεν μπορούν να αγνούνται οι δημογραφικές αλλαγές και η ανάγκη για προσιτή στέγαση. Μπορεί το 70% των οικιστικών ακινήτων στην Κύπρο να είναι ιδιόκτητο, αλλά, μεγάλο ποσοστό σχετίζεται με ενυπόθηκο δάνειο. **Σελ. 5**

Απειλούνται με λουκέτο τα clubs

Συνέντευξη Ν. Βασιλείου

Στο χείλος της οικονομικής κατάρρευσης βρίσκονται τα κέντρα διασκέδασης. Ο πρόεδρος του Παγκύπριου Συνδέσμου Κέντρων Διασκέδασης Νίκος Βασιλείου δηλώνει ότι αν δεν δοθεί άδεια για επαναλειτουργία τους, τα περισσότερα θα βάλουν λουκέτο. **Σελ. 4**

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΜΑΡΙΝΑ ΚΑΙ ΛΙΜΑΝΙ ΛΑΡΝΑΚΑΣ

Στολίδι για την Κύπρο και με πολλαπλά οφέλη

Εσοδα 19,6 δισ. ευρώ θα έχει η χώρα από την ανάπτυξη της μαρίνας και του λιμανιού Λάρνακας, ενώ θα δημιουργηθούν 4.000 θέσεις εργασίας. Ο Εκτελεστικός Διευθυντής της Kition Ocean Holdings Πάνος Αλεξάνδρου δηλώνει ότι το έργο θα καταστεί σημείο αναφοράς στην Αν. Μεσόγειο. **Σελ. 6**

ΕΛΛΑΔΑ

Αυξάνεται η ζήτηση για Logistics και γραφεία

Νέα δεδομένα εισάγει στην αγορά ακινήτων η πανδημία. Σε έρευνα της PwC, επισημαίνεται η στροφή των ξένων επενδυτών σε υπηρεσίες logistics, ενοικιαζόμενες κατοικίες και χώρους γραφείων, ενώ τομείς, όπως ξενοδοχεία, αλλά και εμπορικά κέντρα, έρχονται σε δεύτερη μοίρα. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων

	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	**0,19%**	**-0,02%**
Γερμανία	-0,59%	0,02%
Γαλλία	-0,34%	0,00%
Ιταλία	0,60%	-0,04%
Ισπανία	0,05%	-0,02%
Ιρλανδία	-0,28%	-0,01%
Ελλάδα	0,66%	-0,02%
Ην. Βασίλειο	0,27%	-0,05%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης

Οίκος Αξιολόγησης	Μακροπρόθεσμο Χρέος	Βραχυπρόθεσμο Χρέος
DBRS	BBB (low)	R-2 (middle)
Fitch	BBB-	F3
Moody's	Ba2	NP
S&P	BBB-	A-3

ΑΝΑΛΥΣΗ / *Των* **ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ** *και* **ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ**

Δημιουργία κακής τράπεζας - Λύση για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια;

Ο θεσμός της ''κακής'' τράπεζας αποσκοπεί στη δημιουργία εξειδικευμένης οντότητας για μεταφορά των μη εξυπηρετούμενων δανείων (ΜΕΔ) εκτός ισολογισμού τραπεζών. Δοκιμάστηκε με επιτυχία σε αριθμό χωρών (π.χ. Ιρλανδία, Ισπανία) ενώ στην παρούσα φάση διεξάγονται διαβουλεύσεις για υιοθέτηση του θεσμού, υπό κάποια μορφή, τόσο στην Κύπρο όσο και στην ΕΕ. Προφανώς, η αναμενόμενη αύξηση των ΜΕΔ τους επόμενους μήνες λόγω πανδημίας τροφοδοτεί τη συζήτηση.

Σκοπός του παρόντος άρθρου είναι η συμβολή στην παραγωγική διαβούλευση μέσω της παράθεσης θετικών σημείων και προκλήσεων που συνδέονται με ενδεχόμενη εισαγωγή του θεσμού στην Κύπρο αλλά και η υπόδειξη προϋποθέσεων για επιτυχή εφαρμογή του.

Τα βασικά πλεονεκτήματα της κακής τράπεζας αφορούν τη βελτίωση της ποιότητας των περιουσιακών στοιχείων των τραπεζών και την επικέντρωση στις παραδοσιακές τους δραστηριότητες (αποδοχή καταθέσεων και δανειοδότηση). Περαιτέρω, προάγεται η λειτουργία πλαισίου για οντότητες με εξειδίκευση στη διαχείριση των ΜΕΔ, κυρίως σε ό,τι αφορά την τιμολόγηση, την προσφορά λύσεων μακροχρόνιου ορίζοντα προς δανειολήπτες και την εμπέδωση κουλτούρας υπεύθυνης στάσης πληρωμών.

Πρέπει να επισημανθεί ότι η μεταφορά ΜΕΔ εκτός τραπεζών δεν επιλύει το πρόβλημα από μόνη της. Αυτό συμβαίνει τόσο διότι τα ΜΕΔ παραμένουν εντός της οικονομίας όσο και διότι, σε πολλές περιπτώσεις, η πραγματική αγοραία αξία των ΜΕΔ είναι χαμηλότερη από την αξία που απεικονίζεται στον ισολογισμό τους. Αυτό πρακτικά συνεπάγεται κόστος που οι τράπεζες καλούνται να επωμιστούν, συχνά με αμφίβολη δυνατότητα, μέσω αύξησης προβλέψεων, μείωσης κερδών και πιθανής ανάγκης ανακεφαλαιοποίησης.

Πιθανή διέξοδο αποτελεί η προσέλκυση ιδιωτών επενδυτών. Απαραίτητες προϋποθέσεις, δεδομένου του κινήτρου κέρδους που θα παρακινούσε τέτοιες επενδύσεις, αποτελούν, μεταξύ άλλων, η ύπαρξη διαφανούς και σταθερού νομικού πλαισίου καθώς και δευτερογενούς αγοράς για ΜΕΔ. Ειδικότερα στην περίπτωση της Κύπρου, το θέμα του νομικού πλαισίου αποκτά ιδιαίτερη σημασία δεδομένης της επιτακτικής ανάγκης εκσυγχρονισμού του. Λαμβάνοντας υπόψη το μεγέθους του προβλήματος και τη διστακτικότητα ιδιωτών επενδυτών, σε πολλές περιπτώσεις κρίνεται αναγκαία κάποιας μορφής κρατική παρέμβαση. Σε μια τέτοια περίσταση, πρέπει να αντιμετωπιστούν τρεις ουσιαστικές προκλήσεις. Πρώτο, το δημοσιονομικό κόστος πρέπει να περιοριστεί, γεγονός που συνιστά πρόκληση για χώρες με υψηλό δημόσιο χρέος όπως η Κύπρος. Δεύτερο, δημιουργείται ηθικός κίνδυνος συνδεόμενος κυρίως με τη μεταφορά ΜΕΔ σε υπερβολικά υψηλή τιμή με όφελος για την τράπεζα και τους επενδυτές αλλά αντίστοιχο κόστος για το φορολογούμενο. Ο περί κρατικών ενισχύσεων νόμος δημιουργεί ασφαλιστική δικλίδα αν και η πράξη έδειξε ότι μπορεί να υπερπηδηθεί π.χ. στην περίπτωση της πρώην Συνεργατικής Κεντρικής Τράπεζας όπου κρατική ενίσχυση, με σημαντική δημοσιονομική επιβάρυνση, κρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ως συμβατή. Τρίτο, η εμπειρία δείχνει ότι η εγγύτητα στο κράτος και τα πολιτικά πρόσωπα επηρεάζουν την ποιότητα εταιρικής διακυβέρνησης και πιθανόν να προκαλέσουν σημαντικά αρνητικά επακόλουθα στην ποιότητα διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων.

Ως αποτέλεσμα, εάν η κρατική στήριξη κριθεί απαραίτητη, επιβάλλεται να εδραστεί σε ορισμένες βασικές αρχές: (α) να καλυφθούν αποκλειστικά εμπορεύσιμα δάνεια ενώ για οικιστικά δάνεια να εξευρεθούν άλλες λύσεις π.χ. αναθεωρημένο σχέδιο τύπου ΕΣΤΙΑ, (β) η τιμή μεταφοράς/πώλησης ΜΕΔ να πραγματοποιηθεί όσο το δυνατό πιο κοντά στην πραγματική τους αξία με βάση ανεξάρτητες αξιολογήσεις στοχεύοντας στην ελαχιστοποίηση του κόστους για το φορολογούμενο, (γ) τράπεζες που θα συμμετάσχουν θα πρέπει να υλοποιήσουν ένα αξιόπιστο σχέδιο αναδιάρθρωσης που να αφορά κεφαλαιουχική επάρκεια, κερδοφορία, αλλά και την προσαρμογή στα νέα τεχνολογικά δεδομένα και την αναβάθμιση εξυπηρέτησης πελατών.

Καταληκτικά, η κακή τράπεζα μπορεί να αποδειχθεί ένας χρήσιμος θεσμός ο οποίος έχει μεγαλεπήβολους και παράλληλα αντικρουόμενους στόχους. Οποιοσδήποτε σχεδιασμός προς αυτή την κατεύθυνση θα πρέπει να βασίζεται σ' ένα απόλυτα αντικειμενικό θεσμικό και νομικό πλαίσιο όπως επίσης και ένα σύγχρονο πλαίσιο διακυβέρνησης με στόχο την ολοκληρωμένη και μακροπρόθεσμα βιώσιμη επίλυση του προβλήματος των ΜΕΔ.

Ο Ανδρέας Χαραλάμπους είναι οικονομολόγος και πρώην διευθυντής στο Υπουργείο Οικονομικών.
Ο Όμηρος Πισσαρίδης είναι διευθύνων σύμβουλος της Pricewaterhouse Coopers Investment Services.

pwc

Κύπρος - Τομέας Ακινήτων και Ανάπτυξης Γης

Πρώτο εξάμηνο του 2020

Η έκδοση είναι διαθέσιμη στην αγγλική γλώσσα

www.pwc.com.cy/real-estate

ΑΝΑΛΥΣΗ Του FLORIAN HENSE*

Το νέο lockdown φέρνει ύφεση στη Γερμανία

Αντιδρώντας στην επαναφορά των περιοριστικών μέτρων τον Νοέμβριο και στην πιθανή παράτασή τους αν όχι και την επιβολή αυστηρότερων μέτρων μέχρι τις 20 Δεκεμβρίου, το επιχειρηματικό κλίμα επιδεινώθηκε στη Γερμανία για δεύτερο συναπτό μήνα. Αυτό κατέδειξαν τα στοιχεία του Ifo. Σε συνδυασμό, όμως, με τον δείκτη υπεύθυνων προμηθειών της Γερμανίας, τα εν λόγω στοιχεία οδηγούν σε μια εικόνα καλύτερη από την αναμενόμενη. Ολα αυτά κατατείνουν στο συμπέρασμα ότι υπάρχει επιβράδυνση της γερμανικής οικονομίας.

Οπως και αλλού, έχουν δεχθεί καίριο πλήγμα όσοι τομείς της οικονομίας προϋποθέτουν φυσική επαφή.

Επιβράδυνση της οικονομίας το δ΄ τρίμηνο, αλλά οι προοπτικές γιατο 2021 ίσως είναι καλύτερες από αυτό που η πλειονότητα εκτιμά.

Οι επιμέρους δείκτες του επιχειρηματικού κλίματος στον τομέα των υπηρεσιών και στον τομέα του λιανικού εμπορίου υποχώρησαν κατά 6,9 και κατά 3,8 μονάδες αντιστοίχως. Παράλληλα, ο επιμέρους δείκτης της μεταποίησης σημείωσε αύξηση 2,9 μονάδων, καταγράφοντας την έβδομη συναπτή άνοδο και μάλιστα στα υψηλότερα επίπεδα από τον Μάιο του 2019.

Ο κλάδος της μεταποίησης δεν φαίνεται να πλήττεται τόσο από το νέο κύμα περιορισμών. Οι επιχειρήσεις του κλάδου προς το παρόν σπεύδουν να αναπληρώσουν τα αποθεματά τους που έχουν εξαντληθεί και να διασφαλίσουν κάποιες παραγγελίες για εξαγωγές μολονότι οι προσδοκίες είναι περιορισμένες. Η γερμανική οικονομία οδεύει προς τη στασιμότητα ή και προς μια ήπια ύφεση το τέταρτο τρίμηνο του έτους.

Ενώ σε Γαλλία, Βρετανία και κάποιες άλλες χώρες έκλεισαν μόνον τα μη ουσιώδη καταστήματα, η Γερμανία απλώς κάλεσε τα εστιατόρια, τα μπαρ και τους χώρες ψυχαγωγίας να κλείσουν. Οι έρευνες καταδεικνύουν πως η οικονομία της Γερμανίας ενδέχεται να έχει σημειώσει κάποια ανάπτυξη τον Οκτώβριο. Ισως η πυρετώδης παραγωγή του μεταποιητικού τομέα να περιόρισε κάπως το πλήγμα που δέχθηκε τον Νοέμβριο ο τομέας των υπηρεσιών. Ενισχύεται πάντως ο κίνδυνος νέας μικρής ύφεσης. Η γερμανική κυβέρνηση θα αναγκαστεί μάλλον να ανακοινώσει παράταση των μέτρων που ισχύουν για ξενοδοχεία και τον τομέα της ψυχαγωγίας. Σήμερα αναμένεται να το γνωστοποιήσει η καγκελάριος, Αγκελα Μέρκελ, σε κοινή συνέντευξη Τύπου των τοπικών αρχόντων. Οσες πληροφορίες αναφέρονται σε πρόσθετα μέτρα μιλούν για υποχρεωτική χρήση μάσκας παντού και περιορισμό των συναθροίσεων κατ' οίκον. Δηλαδή σε μέτρα που δεν έχουν οικονομικό αντίκτυπο.

Παράλληλα, Βρετανία και Γαλλία εξετάζουν τη δυνατότητα να χαλαρώσουν τον Δεκέμβριο τα πολύ πιο αυστηρά περιοριστικά μέτρα ανοίγοντας τα εμπορικά καταστήματα τουλάχιστον σε αρκετές περιοχές.

Εξάλλου, η συνετή εμπορική πολιτική που αναμένεται να τηρήσει η κυβέρνηση Μπάιντεν, το τέλος της αβεβαιότητας που περιβάλλει το Brexit και η προοπτική μιας ανάκαμψης στο διεθνές εμπόριο μπορεί τελικά να οδηγήσουν την Ευρώπη και ειδικότερα τη Γερμανία σε ένα ασυνήθιστα καλό έτος το 2021 μετά τον φετινό σκοτεινό χειμώνα.

* Ο κ. Florian Hense είναι οικονομολόγος της επενδυτικής τράπεζας Berenberg.

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

AstraZeneca

Ερωτηματικά στην επιστημονική κοινότητα των ΗΠΑ προκάλεσαν τα αποτελέσματα των ελέγχων του εμβολίου της AstraZeneca, γεγονός που ανάγκασε την εταιρεία να τεθεί σε αμυντική στάση υπερασπιζόμενη τα πρότυπα που ακολουθήθηκαν κατά τις δοκιμές. Επιπλέον, η εταιρεία παρουσιάστηκε έτοιμη να παραδώσει τα αποτελέσματα των εργαστηριακών της ελέγχων σε επιστημονικό περιοδικό για αξιολόγηση. Η αμφισβήτηση ξεκίνησε όταν η εταιρεία, που συνεργάζεται με το πανεπιστήμιο της Οξφόρδης, ανακοίνωσε την προηγούμενη Δευτέρα ότι το εμβόλιό της είναι κατά 70% αποτελεσματικό χρησιμοποιώντας μικρό κατά τους επιστήμονες δείγμα και κάνοντας χρήση αμφίβολων πρακτικών σε σχέση με τη δοσολογία. Το εμβόλιο της AstraZeneca θεωρείται μέχρι στιγμής το πλέον ελκυστικό, λόγω της τιμής του, γεγονός που το καθιστά κατάλληλο για χρήση σε «φτωχότερες» χώρες.

Deutsche Bank

Φως στην άκρη του τούνελ αναμένει η γερμανική Deutsche Bank,σύμφωνα με τις προβλέψεις της για το 2021, κυρίως λόγω των θετικών ειδήσεων στο μέτωπο του εμβολίου. Η τράπεζα θεωρεί ότι η αξιοπιστία των εμβολίων που ανακοινώθηκαν βρίσκεται στο πάνω όριο των εκτιμήσεών τους, γεγονός που επιτρέπει την αισιοδοξία ότι η επιστροφή σε κανονικούς ρυθμούς θα είναι γρηγορότερη από ότι αρχικά αναμενόταν. Σύμφωνα με τους οικονομολόγους της γερμανικής τράπεζας, εκτιμάται ότι πολύ πιθανόν μέχρι το τέλος του 2021 ο κορωνοϊός δεν θα επηρεάζει την καθημερινότητα των πολιτών. Με αυτήν την προοπτική, αναμένεται ότι το παγκόσμιο ΑΕΠ θα επιστρέψει στα προ κορωνοϊού επίπεδα στο δεύτερο τρίμηνο του 2021. Στους κινδύνους έχουμε μάλλον μεγαλύτερη από την αναμενόμενη καθυστέρηση στην ευρεία διανομή του εμβολίου και ξεφούσκωμα των τιμών των στοιχείων ενεργητικού, λόγω των παρεμβάσεων στις οποίες έχουν προβεί οι κεντρικές τράπεζες όλο αυτό το διάστημα.

Bitcoin

Το ηλεκτρονικό νόμισμα Bitcoin απώλεσε σε αξία την Πέμπτη περισσότερα από $3.000 σε διάστημα 24 ωρών και αφού προηγουμένως κατέγραψε ιστορικό υψηλό πλησιάζοντας τα $20.000. Η αξία του bitcoin ανατιμήθηκε περισσότερο από 150% από την αρχή του έτους ως αποτέλεσμα της προσέλκυσης του ενδιαφέροντος σημαντικών επενδυτών. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι ημερήσιες απώλειες του Μαρτίου, όταν έγινε σε όλους αντιληπτό το μέγεθος της πανδημίας, ήταν της τάξης του 40%. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις, η αξία του Bitcoin θα συνεχίσει την άνοδο μακροχρόνια καταγράφοντας,όμως, σημαντικές πτωτικές περιόδους.

Προβληματίζει η εκτεταμένη χρήση από τους Κύπριους, τόσο σε απόλυτους όσο και σε συγκρίσιμους με την υπόλοιπη Ευρώπη αριθμούς, του προγράμματος αναστολής δόσεων.

Sequoia Capital

Πίστη στο ευρωπαϊκό οικοσύστημα νεοφυών επιχειρήσεων (startups) εκφράζει η σημαντικότερη αμερικανική εταιρεία επενδυτικού κεφαλαίου στον κόσμο, Sequoia Capital. Η εταιρεία αναμένεται εντός των επόμενων εβδομάδων να εδρεύσει στο Λονδίνο αναζητώντας επενδυτικές ευκαιρίες. Η Sequoia Capital απέκτησε την σπουδαία φήμη της προχωρώντας σε πρώιμες για την τότε εποχή επενδύσεις στις Apple και Google. Σύμφωνα με αξιωματούχους της εταιρείας, ενώ στην Ευρώπη υπάρχουν πλέον κάποιες επιχειρήσεις που ξεκίνησαν ως νεοφυείς και σήμερα απομιμούνται με πέραν των $10δισ. το ζητούμενο αυτήν την στιγμή είναι να δούμε για πρώτη φορά μια startup εταιρεία να «σπάει» το φράγμα των $100δισ.

EBRD

Με το τέλος του έτους ολοκληρώνεται και η παρουσία της EBRD στην Κύπρο, μετά από μια σημαντική πορεία που ξεκίνησε το 2014 και συνέβαλε στην ανάκαμψη της οικονομίας, μετά το κούρεμα των καταθέσεων. Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης, όπως είναι το πλήρες όνομά της, έχει ολοκληρώσει από το 2013 επενδύσεις συνολικής αξίας €600εκ. και αν και δεν πρόκειται να γίνουν νέες επενδύσεις, η τράπεζα θα συνεχίσει να διαχειρίζεται εκείνες που έγιναν τα προηγούμενα χρόνια. Οι επενδύσεις της EBRD περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, συμμετοχή στο μετοχικό κεφάλαιο των τραπεζών Κύπρου και Ελληνικής, οι οποίες αντιπροσωπεύουν το 60% του συνόλου. Σημαντική ήταν και η συνεισφορά της τράπεζας στην υιοθέτηση πιο φιλικών προς το περιβάλλον ενεργειακών πόρων.

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Ανελαστική Ζήτηση

Ανελαστική Ζήτηση παρουσιάζουν τα αγαθά και υπηρεσίες των οποίων η μεταβολή στη ζητούμενη ποσότητά τους είναι μικρότερη από τη μεταβολή στην τιμή τους. Δηλαδή, η αύξηση (μείωση) της τιμής τους οδηγεί σε μείωση (αύξηση) της ζητούμενης ποσότητάς τους, αλλά σε μικρότερο βαθμό. Κλασικό παράδειγμα αποτελούν τα αγαθά πρώτης ανάγκης.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών
Cyprus Institute of Marketing / The Cyprus Business School

Το 1% του παγκόσμιου πληθυσμού ευθύνεται για το 50% των ρύπων

Σύμφωνα με έρευνα Σουηδών επιστημόνων, με στοιχεία του 2018, το 1% του παγκόσμιου πληθυσμού ευθύνεται για το 50% των ρύπων του κλάδου των αεροπορικών μεταφορών. Η πολιτική αεροπορία εκπέμπει 1 δισ. τόνους διοξειδίου του άνθρακα ετησίως και το γεγονός ότι δεν πληρώνει φόρο άνθρακα για τις εκπομπές αυτές εξοικονομεί στις εταιρείες 100 δισ. δολάρια ετησίως. Οι πτήσεις είναι προνόμιο μόλις του 11% του παγκόσμιου πληθυσμού, ενώ οι διεθνείς πτήσεις, προνόμιο του 4% του παγκόσμιου πληθυσμού. Η χώρα με το μεγαλύτερο αποτύπωμα ρύπων προερχόμενων από τις αερομεταφορές είναι οι Ηνωμένες Πολιτείες, οι οποίες εκπέμπουν περισσότερους ρύπους από το άθροισμα των επόμενων δέκα χωρών με τις μεγαλύτερες εκπομπές. Οι αποστάσεις που διανύουν αεροπορικώς οι Αμερικανοί είναι διπλάσιες από αυτές των Ευρωπαίων και 50 φορές πιο πολλές από αυτές που διανύουν οι Αφρικανοί.

Οι αποστάσεις που διανύουν αεροπορικώς οι Αμερικανοί είναι διπλάσιες από αυτές των Ευρωπαίων.

Η χώρα με το μεγαλύτερο αποτύπωμα ρύπων προερχομένων από τις αερομεταφορές είναι οι ΗΠΑ.

Οι ανατροπές που έχουν σημειωθεί στον κλάδο το 2020 είναι τεράστιες, καθώς ο κορωνοϊός θα οδηγήσει τη χρονιά να κλείσει με 50% μικρότερη επιβατική κίνηση από πέρυσι. Αεροπορικές εταιρείες βρίσκονται ένα βήμα πριν από την πτώχευση και το ερώτημα είναι αν οι κυβερνήσεις θα εκμεταλλευθούν την ευκαιρία αυτή ώστε να θέσουν όρους περιβαλλοντικής βιωσιμότητας στα πακέτα διάσωσης των αεροπορικών εταιρειών. Η γαλλική κυβέρνηση έκανε ένα τέτοιο βήμα, ζητώντας από την Air France να καταργήσει κάποιες πτήσεις εσωτερικού, προκειμένου να εισπράξει την κρατική βοήθεια των 7 δισ. ευρώ. Η γαλλική κυβέρνηση επιδιώκει με αυτόν τον τρόπο να στρέψει το επιβατικό κοινό στα τρένα υπερυψηλής ταχύτητας, που εκπέμπουν πολύ λιγότερους ρύπους από τα αεροπλάνα, με παρόμοιους χρόνους ταξιδιού.

Οι αεροπορικές εταιρείες θεωρούν ότι η επιβατική κίνηση θα επιστρέψει στα προηγούμενα επίπεδα το 2024 και θα συνεχίσει να αυξάνεται στο εξής. Οι ρύποι της αεροπλοΐας είναι μικρό μέρος του συνολικού προβλήματος των ανθρωπογενών ρύπων που προκαλούν την αποσταθεροποίηση του κλίματος, αλλά μέχρι στιγμής δεν υπάρχουν απαντήσεις για τη μείωσή τους. Κάποιες εταιρείες δοκιμάζουν ηλεκτροκίνητα μοντέλα, τα οποία όμως θα μπορούσαν να λειτουργήσουν μόνο σε σύντομες πτήσεις, για τις οποίες συχνά η εναλλακτική παραμένει ο σιδηρόδρομος.

«Αν θέλουμε να αντιμετωπίσουμε την κλιματική αλλαγή και να ανασχεδιάσουμε την αεροπλοΐα, πρέπει να ξεκινήσουμε από την κορυφή, καθώς μια χούφτα άνθρωποι συνεισφέρουν σε μεγάλο βαθμό στο πρόβλημα», είπε ο επικεφαλής της ομάδας μελετητών στο πανεπιστήμιο Λινέους της Σουηδίας, Στέφαν Γκέσλινγκ. «Πρέπει να δούμε την κρίση ως ευκαιρία για να ξανασχεδιάσουμε τις μεταφορές».

«Τα οφέλη της αεροπλοΐας κατανέμονται πιο άνισα από οποιαδήποτε άλλη πηγή ρύπων», είπε ο Νταν Ράδερφορντ του Διεθνούς Συμβουλίου Καθαρών Μετακινήσεων. Μία από τις σκέψεις είναι η επιβολή τέλους για όσους πετούν συχνά. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν όσοι κάνουν τρεις υπερατλαντικές πτήσεις ετησίως ή μία συντομότερη κάθε μήνα ή κάποιον συνδυασμό των δύο.

THE GUARDIAN

Ενα μέλλον δίχως καρκίνο του τραχήλου

ΓΕΝΕΥΗ. Στρατηγική για την πλήρη εξάλειψη του καρκίνου του τραχήλου της μήτρας εξήγγειλε ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ), με όπλο το εμβόλιο και την αύξηση των διαγνωστικών ελέγχων. Ο καρκίνος του τραχήλου της μήτρας είναι η τέταρτη συχνότερη μορφή καρκίνου στις γυναίκες παγκοσμίως, παρότι υπάρχουν πλέον τα μέσα για την πρόληψή του. Η στρατηγική θέτει ως στόχο τον εμβολιασμό του 90% των κοριτσιών παγκοσμίως προτού φθάσουν την ηλικία των 15 ετών, τη διενέργεια υψηλής αξιοπιστίας διαγνωστικών ελέγχων στο 70% των γυναικών 35 ετών και ξανά όταν φθάσουν 45 ετών και τη θεραπεία του 90% των γυναικών που διαγιγνώσκονται σε προκαρκινικό στάδιο. Ο καρκίνος του τραχήλου της μήτρας προκαλείται από τον ιό των ανθρωπίνων θηλωμάτων (HPV), που αποτελεί ένα από τα πιο κοινά σεξουαλικώς μεταδιδόμενα νοσήματα. Ο εμβολιασμός των κοριτσιών πριν από την έναρξη της σεξουαλικής ζωής αποτρέπει τη μόλυνσή τους με HPV και προβλέπεται ότι θα οδηγήσει σταδιακά στην εξάλειψη αυτής της μορφής καρκίνου, σώζοντας 5 εκατομμύρια ζωές ώς το 2050.

Στόχος είναι ο εμβολιασμός του 90% των κοριτσιών παγκοσμίως και η διενέργεια υψηλής αξιοπιστίας διαγνωστικών ελέγχων.

«Εχουμε τα εργαλεία, το θέμα είναι να τα χρησιμοποιήσουμε στην κλίμακα που χρειάζεται», δήλωσε ο επικεφαλής του ΠΟΥ Τέντρος Αντανόμ Γκεμπρεγέσους. «Κάποτε, το να πούμε ότι θα εξαλείψουμε οποιαδήποτε μορφή καρκίνου θα φαινόταν σαν απραγματοποίητο όνειρο», προσέθεσε.

Με τα δεδομένα ως έχουν σήμερα, τόσο οι μολύνσεις με HPV και τα κρούσματα καρκίνου του τραχήλου όσο και οι θάνατοι θα συνεχίσουν να αυξάνονται. Συγκεκριμένα, τα νέα κρούσματα αναμένεται να φθάσουν τις 700.000 το 2030, από 570.000 φέτος. Το μεγαλύτερο βάρος και σε αυτή την περίπτωση πέφτει στις γυναίκες που κατοικούν σε αναπτυσσόμενες χώρες, όπου τα κρούσματα κατά κεφαλήν είναι διπλάσια και οι θάνατοι τριπλάσιοι σε σχέση με τις ανεπτυγμένες χώρες. Η διαμόρφωση επαρκών υποδομών για τους εμβολιασμούς και τους διαγνωστικούς ελέγχους θα αποτελέσει συνολική νίκη για τη δημόσια υγεία. «Η μάχη κατά του καρκίνου του τραχήλου της μήτρας είναι και μία μάχη για τα δικαιώματα των γυναικών», σημείωσε το διευθυντικό στέλεχος του ΠΟΥ Πρίνσες Νόνο Σιμελέλα. «Είναι μια ασθένεια που μπορεί να προληφθεί, ο αδικαιολόγητος πόνος που προκαλεί αντανακλά την αδικία συνολικά στα ζητήματα της υγείας των γυναικών σε όλο τον κόσμο».

Τη στρατηγική για την εξάλειψή του εξήγγειλε ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας.

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΥΓΕΙΑΣ

Υπέρ του δέοντος η χρήση μορατόριων δόσεων

Ο Ιανουάριος ανησυχεί την Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών, τους εγχώριους επόπτες, τις τράπεζες και τους δανειολήπτες

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Χρησιμοποίησαν υπέρ του δέοντος τα τραπεζικά μορατόρια οι Κύπριοι, δηλαδή τα εργαλεία που τους δόθηκαν από το Μάρτη του 2020 στην αρχή της πανδημίας για αναστολή δόσεων των δανείων και τις εγγυήσεις δανεισμών. Έχοντας ενώπιον της η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών τα ποσοστά του Ιουνίου 2020, παρουσιάζει τους δανειολήπτες της Κύπρου να έχουν ζητήσει αναστολή δόσεων κατά 48%. Ποσοστό που είναι σχεδόν διπλάσιο από εκείνο

Στην Κύπρο βρίσκονται σε μορατόριουμ δάνεια ύψους 11,74 δισεκατομμυρίων ευρώ.

που παρουσιάζει η Ουγγαρία, δηλαδή αναστολή δόσεων στο 23%. Τα ποσοστά των δανειοληπτών που έχουν αιτηθεί αναστολή δόσεων στην Κύπρο βάσει της Κεντρικής Τράπεζας που μάλλον δείχνουν πιο ανανεωμένα ποσοστά, δείχνουν πως στην Κύπρο βρίσκονται σε μορατόριουμ δάνεια ύψους 11,74 δισεκατομμυρίων ευρώ. Το ποσό αυτό ίσως να έκανε ακόμα χειρότερη τη σύγκριση με άλλα ευρωπαϊκά κράτη, ωστόσο ακόμα και το 48% είναι σχεδόν διπλάσιο από την χώρα που έχει επίσης χρησιμοποιήσει αρκετά αυτό το εργαλείο, δηλαδή την Ουγγαρία. Πολύ σημαντικό δε πως, βάσει των στοιχείων της Ευρωπαϊκής Αρχής, κατά μέσο όρο οι χώρες έχουν χρησιμοποιήσει το εν λόγω εργαλείο σε ποσοστό μόλις 6%. Το ότι η Κύπρος λοιπόν έχει χρησιμοποιήσει τόσο πολύ αυτό το εργαλείο, ναι μεν έχει δώσει μια ανάσα στα νοικοκυριά τους τελευταίους μήνες, ωστόσο αυτή η βοήθεια θα σταματήσει από το τέλος του Δεκέμβρη. Από 1η Ιανουαρίου θα πρέπει οι δανειολήπτες που έχουν αιτηθεί να μπουν στα μορατόρια να αρχίσουν να πληρώνουν ξανά τις δόσεις τους. Ως γεγονός δημιουργείται μια δύσκολη εξίσωση. Και αυτό, διότι η Κύπρος είναι χώρα που η πανδημία τη βρήκε με μεγάλα ποσοστά μη εξυπηρετούμενων δανείων. Μετά από κλείσιμο δύο τραπεζών, προσπάθειας 10 χρόνων μείωσης των ΜΕΔ και παραμένουν σύμφωνα με πληροφόρηση της Παρασκευής από την Κεντρική στο 22%, ή στα 6,57 δισ.. ευρώ. Πολύ πάνω από το μέσο ευρωπαϊκό όρο. Οικονομικοί κύκλοι δε, σημειώνουν πως το μέτρο της ένταξης ενός δανειολήπτη σε αναστολή δόσεων δανείων έπρεπε να τεθεί με κριτήρια, υποστηρίζοντας πως Κεντρική και Υπουργείο Οικονομικών ίσως θα έπρεπε να βάλουν μερικές δικλίδες ασφαλείας με αποκλεισμό δανειοληπτών. «Στόχευση» είναι η λέξη κλειδί που μεταφέρουν στην «Κ», κάτι που δεν μπήκε σε χώρα που οι ίδιες οι Αρχές αναφέρουν πως η Κύπρος έχει κουλτούρα αθέτησης πληρωμών.

Ο Πρόεδρος του SSM Άντρεα Ένρια έχει αναφέρει πως μια καλή λύση αντιμετώπισης των νέων ΜΕΔ που θα δημιουργηθούν ελέω της πανδημίας θα ήταν η δημιουργία μίας κακής τράπεζας.

Ο Πρόεδρος του SSM Άντρεα Ένρια έχει αναφέρει ουκ ολίγες φορές στις τελευταίες του επίσημες ανακοινώσεις πως μια καλή λύση αντιμετώπισης των νέων μη εξυπηρετούμενων που θα δημιουργηθούν στα ευρωπαϊκά κράτη ελέω της πανδημίας θα ήταν η δημιουργία μίας κακής τράπεζας (bad bank) ή μικρότερων κακών τραπεζών ανά κράτος, που θα απορροφήσουν τα λεγόμενα ΜΕΔ πανδημικής κρίσης (pandemic loans). Αν πράγματι λοιπόν δημιουργηθεί μία «κακή τράπεζα» και θελήσει να απορροφήσει τα δάνεια των τραπεζών στην Ευρώπη, είμαστε σίγουροι πως θα απορροφήσει και όλα τα ΜΕΔ που θα δημιουργηθούν στην Κύπρο από την πανδημία; Επειδή το μέτρο, όπως αποδεικνύεται, εφαρμόστηκε κατά κόρον και ενδεχομένως να θέσουν οι ίδιοι κριτήρια ένταξης των δανείων σε μια κακή τράπεζα. Ήδη βλέπουμε στην κοινωνία να έχουν δημιουργηθεί προβλήματα, λόγω της πανδημίας και οι εργαζόμενοι να μην είναι ευχαριστημένοι από την οικονομική κάλυψη που λαμβάνουν. Αρκετοί δε κλάδοι παραμένουν κλειστοί επί μήνες. Τα οικονομικά μέτρα της κυβέρνησης έχουν ενταθεί μεν μετά το ξέσπασμα του δεύτερου κύματος της πανδημίας, ωστόσο θα πρέπει να αποδειχθεί εάν θα είναι αρκετά.

Η Κύπρος είναι χώρα που η πανδημία τη βρήκε με μεγάλα ποσοστά κόκκινων δανείων. Μετά από κλείσιμο δύο τραπεζών, προσπάθειας 10 χρόνων μείωσης των ΜΕΔ και παραμένουν στο 22%.

Απασχολεί και την Τράπεζα Κύπρου

Η Τράπεζα Κύπρου παρουσίασε 122 εκατ. ζημιές στο εννιάμηνο του έτους. Οι ζημιές προκύπτουν από αύξηση προβλέψεων, μεταξύ άλλων, μετά τη ζημιά από το Project Helix 2 (πώληση μεγάλου χαρτοφυλακίου δανείων) και τις πιστωτικές ζημιές δανείων για πιθανές μελλοντικές πωλήσεις ΜΕΔ, που αναγνωρίστηκαν κατά το δεύτερο τρίμηνο του έτους. Όπως αναφέρει στα αποτελέσματακ σε σχέση με το μορατόριουμ των δόσεων (αναστολή), «στο πλαίσιο των μέτρων για στήριξη των δανειοληπτών που επηρεάζονται από τον ιό COVID-19, και της ευρύτερης κυπριακής οικονομίας, η Κυπριακή Βουλή ψήφισε την αναστολή της καταβολής πληρωμών κεφαλαίου και τόκων (μορατόριουμ) για την περίοδο μέχρι το τέλος του έτους, για όλους τους επιλέξιμους δανειολήπτες οι οποίοι δεν παρουσίαζαν καθυστερήσεις πέραν των 30 ημερών κατά το τέλος Φεβρουαρίου 2020», αναφέρει σχετικά. Σύμφωνα με την Τρ. Κύπρου, μετρώντας τα δεδομένα του χαρτοφυλακίου της, πάνω από 25.000 δανειολήπτες είχαν εγκριθεί και αφορούν δάνεια ύψους περίπου €5,9 δισ. στις 30 Σεπτεμβρίου 2020 (αποτελούμενο από δάνεια ιδιωτών ύψους €2,1 δισ. και δάνεια σε επιχειρήσεις ύψους €3,8 δισ.), αντιπροσωπεύοντας το 65% του συνόλου των δανείων (εξαιρουμένων των χαρτοφυλακίων της Διεύθυνσης Αναδιάρθρωσης Δανείων και Διαχείρισης Χρεών, της Διεύθυνσης Διαχείρισης Ακινήτων και των εκθέσεων σε μη κύριες δραστηριότητες του εξωτερικού). «Το Συγκρότημα συνεχίζει να παρακολουθεί την πιστοληπτική ικανότητα των πελατών που είναι υπό το καθεστώς αναστολής καταβολής πληρωμών κεφαλαίου και τόκων. Τον Μάϊο 2020, ξεκίνησε εκστρατεία αξιολόγησης για καθαρά δάνεια ύψους €5,2 δισ. Περίπου το 80% έχει ήδη αξιολογηθεί χωρίς σημαντική μεταβολή στην κατηγορία 'πιθανότητα αθέτησης πληρωμής' (unlikely to pay, 'UTP'). Παρόλα αυτά, λόγω του αυξημένου αριθμού των νέων περιστατικών του ιού COVID-19 τις τελευταίες εβδομάδες και των τοπικών περιοριστικών μέτρων που έχουν εφαρμοστεί για περιορισμό της εξάπλωσης του ιού, η στενή παρακολούθηση της ποιότητας του δανειακού χαρτοφυλακίου υπό αναστολή καταβολής πληρωμών κεφαλαίου και τόκων συνεχίζεται. Επιπλέον, δανειολήπτες που αντιπροσωπεύουν το 31% των δανείων σε ιδιώτες υπό καθεστώς αναστολής καταβολής πληρωμών κεφαλαίου και τόκων είχαν καταβάλει τουλάχιστον μία δόση έως τις 31 Οκτωβρίου 2020. Οι πληρωμές δόσεων κατά το έτος 2020 λογίζονται ως προπληρωμές έναντι των δόσεων για το έτος 2021», καταλήγει, κάνοντας για πρώτη φορά ιδιαίτερη αναφορά στα αποτελέσματά της η Τράπεζα αναφορικά με το εργαλείο που δόθηκε στους δανειολήπτες από το κράτος.

Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού Κύπρου
ΑνΑΔ

ΥΕΠΚΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

Ειδικό Σχέδιο Επαγγελματικής Κατάρτισης Ανέργων σε Οργανισμούς του Δημόσιου και Ευρύτερου Δημόσιου Τομέα, Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Μη Κυβερνητικούς Οργανισμούς και Ιδρύματα Μη Κερδοσκοπικού Χαρακτήρα

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΑΙΤΗΣΕΩΝ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΑΠΟ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ/ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ

Το Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΥΕΠΚΑ), μέσω της Αρχής Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού Κύπρου (ΑνΑΔ), ανακοινώνει δεύτερη πρόσκληση για υποβολή αιτήσεων από υπηρεσίες/οργανισμούς στο πλαίσιο του «Ειδικού Σχεδίου Επαγγελματικής Κατάρτισης Ανέργων σε Οργανισμούς του Δημόσιου και Ευρύτερου Δημόσιου Τομέα, Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Μη Κυβερνητικούς Οργανισμούς και Ιδρύματα Μη Κερδοσκοπικού Χαρακτήρα» (στο εξής «Σχέδιο»).

Το Σχέδιο στοχεύει στην απόκτηση επαγγελματικής κατάρτισης και εργασιακής πείρας των ανέργων με την παράλληλη παροχή δυνατότητας σε Υπηρεσίες/Οργανισμούς του Δημόσιου και ευρύτερου Δημόσιου τομέα, στις Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΑΤΑ), στις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ), καθώς και στα Ιδρύματα Μη Κερδοσκοπικού Χαρακτήρα να αξιοποιήσουν κατάλληλο ανθρώπινο δυναμικό με την εφαρμογή προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης και απόκτησης εργασιακής πείρας, διάρκειας τεσσάρων μηνών (16 εβδομάδων).

Η τοποθέτηση του ανέργου δεν αποτελεί εργοδότηση του και δεν καταβάλλεται οποιαδήποτε αμοιβή από την υπηρεσία/οργανισμό, με εξαίρεση τα οδοιπορικά έξοδα του ανέργου σε περίπτωση που απαιτείται μετακίνηση ή μετάβασή του σε άλλους χώρους από την υπηρεσία/οργανισμό τοποθέτησής του για επαγγελματικούς λόγους.

Επισημαίνεται ότι οι υπηρεσίες/οργανισμοί που υπέβαλαν αίτηση στην πρώτη πρόσκληση, μπορούν να υποβάλουν νέα αίτηση προσφέροντας συμπληρωματικές ευκαιρίες κατάρτισης σε ανέργους, με την προϋπόθεση να μην ξεπεράσουν τον μέγιστο αριθμό προσφερόμενων ευκαιριών κατάρτισης.

Για τη συμμετοχή των υπηρεσιών/οργανισμών στο Σχέδιο ισχύουν προϋποθέσεις όπως ορίζονται στον Οδηγό Πολιτικής και Διαδικασιών του Σχεδίου. Περισσότερες πληροφορίες οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να λαμβάνουν από την ιστοσελίδα της ΑνΑΔ **http://eseka.anad.org.cy** ή να απευθύνονται στον Λειτουργό Εξυπηρέτησης Κοινού στο τηλέφωνο 22390300.

Οι αιτήσεις γίνονται δεκτές από τις **23 Νοεμβρίου 2020 και ώρα 08:00** μέχρι τις **14 Δεκεμβρίου 2020 και ώρα 14:00** μόνο σε ηλεκτρονική μορφή μέσω της ιστοσελίδας της ΑνΑΔ στη διεύθυνση **http://eseka.anad.org.cy**.

Στο χείλος της οικονομικής κατάρρευσης τα club

Νίκος Βασιλείου: Ετοιμα να επαναλειτουργήσουν βάσει όλων των υγειονομικών πρωτοκόλλων πριν από τις γιορτές

Συνέντευξη στον
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Σαφές μήνυμα προς την ηγεσία αποστέλλει ο Παγκύπριος Σύνδεσμος Κέντρων Διασκέδασης για άνοιγμα των επιχειρήσεων τύπου clubs – μουσικοχορευτικών χώρων όταν λήξουν τα απαγορευτικά διατάγματα που ισχύουν παγκυπρίως. Ο Πρόεδρος του Συνδέσμου, Νίκος Βασιλείου, τονίζει σε συνέντευξή του στην «Κ» πως έχει γίνει σαφής διάκριση μεταξύ των κέντρων εστίασης όπως μπαρ, εστιατορίων, καφετεριών και ταβερνών σε σχέση με τα clubs εδώ και 10 μήνες που παραμένει ο κλάδος κλειστός.

Ταυτόχρονα, ο κ. Βασιλείου παρουσιάζει με αριθμούς την εκτιμώμενη ζημιά που μπορεί να έχει ένα club μέσα σε αυτούς τους 10 μήνες και καταγγέλλει πως παρά το ότι βρίσκονται στην οικονομική στήριξη του κράτους, οι ζημιές είναι τεράστιες και είναι ένα βήμα πριν από την οικονομική καταστροφή.

- Πόσα άτομα εργοδοτεί ο κλάδος των κέντρων διασκέδασης και ποιο το οικονομικό του αποτύπωμα;

Ο Παγκύπριος Σύνδεσμος Κέντρων Διασκέδασης ιδρύθηκε το 2020 και εκπροσωπεί 150 επιχειρήσεις που απασχολούν περίπου 3.000 – 4.000 χιλιάδες εργαζόμενους.

Έγινε κατάφωρος κανιβαλισμός του επαγγέλματός μας από χώρους εστίασης, μπαράκια και μπυραρίες που εύκολα μετατρέπονται σε χώρους διασκέδασης μέχρι τις πρωινές ώρες, αναφέρει ο Πρόεδρος του ΠΑ.ΣΥ.ΚΕ.Δ.

- Σε παγκόσμια κλίμακα ο τομέας τα νυχτερινής διασκέδασης απασχολεί περισσότερους από 150 εκατομμύρια εργαζόμενους, διακινεί 15,3 δισεκατομμύρια πελάτες το χρόνο με ένα συνολικό τζίρο 4.000 δισεκατομμύρια. Ο Παγκύπριος Σύνδεσμος Κέντρων Διασκέδασης (ΠΑ. ΣΥ. ΚΕ. Δ.) μουσικοχορευτικά/δισκοθήκες, ιδρύθηκε το 2020 και εκπροσωπεί 150 επιχειρήσεις που απασχολούν περίπου 3.000 – 4.000 χιλιάδες εργαζόμενους με τζίρο γύρω στα 200 εκατομμύρια ευρώ και συμμετέχει γύρω στο 2% του Α.Ε.Π. της Κύπρου. Να προσθέσω ωστόσο πως ο τομέας της νυχτερινής ζωής είναι σημαντικό και αναπόσπαστο κομμάτι του τουριστικού μας προϊόντος.

- Ποια η στήριξη από το κράτος στο συγκεκριμένο κλάδο λόγω της πανδημίας και αν θεωρείτε πως υπήρξε άνιση μεταχείριση σε σχέση με παρεμφερείς κλάδους.

- Όταν οι επιχειρήσεις εστίασης που συγκριτικώς με τις δικές μας επιχειρήσεις παρουσιάζουν αρνητικά στοιχεία λειτουργούν όχι μόνο σαν χώροι εστίασης αλλά και σαν χώροι διασκέδασης, μπορώ να πω με βεβαιότητα πως ναι, υπήρξε άνιση μεταχείριση του τύπου των επιχειρήσεών μας σε σχέση με άλλες παρεμφερείς. Όπως στείλαμε και σχετική επιστολή προς τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και το Υπουργικό Συμβούλιο σε σχέση με τα απαγορευτικά μέτρα την προηγούμενη Πέμπτη, δεν ζητούμε να εξαιρεθούμε από τα μέτρα πρόληψης και αντιμετώπισης της πανδημίας, επιζητούμε να περιληφθούμε σε αυτά και ανάλογα βέβαια με το ποσοστό και το μερίδιο που μας αναλογεί. Όπως τονίσαμε και στην επιστολή, έχουμε μηδενικό εισόδημα για 10 πλέον μήνες και όπως είναι φυσικό βρισκόμαστε στο χείλος της οικονομικής κατάρρευσης, ψέγοντας τη λογική που είναι πίσω από τις αποφάσεις για το κλείσιμο των επιχειρήσεων μας και τη συνέχιση αυτής της πρακτικής.

- Όμως δεν έχετε περιληφθεί στα σχέδια στήριξης από το κράτος; Κάνω λάθος;

- Βρισκόμαστε στα σχέδια, βεβαίως, εντούτοις αποσκοπούν εξ ολοκλήρου για την οικονομική ενίσχυση του προσωπικού. Εφόσον είμαστε κλειστοί και έχουμε μηδενικό εισόδημα αντιλαμβάνεστε ότι έχουμε γίνει απλώς κομιστές των επιδομάτων των εργοδοτουμένων μας μέσω του Υπουργείο Εργασίας, για να μην ενταχθούν στο ανεργιακό. Οι επιχειρήσεις μας δεν επωφελούνται καθόλου, αντιθέτως, όλα τα ενοίκια και τρέχοντα έσοδα έχουν σωρευτεί σε τεράστιες ζημιές.

Ζημιές με αριθμούς

- Αντιλαμβάνομαι πως έχετε και σχετικούς υπολογισμούς αναφορικά με τη στήριξη που έχετε λάβει από το κράτος αυτούς τους μήνες για να μιλήσουμε και με αριθμούς;

- Βεβαίως και έχουμε προχωρήσει σε συγκριτική μελέτη αναφορικά με επιχειρήσεις εστίασης και με επιχειρήσεις διασκέδασης, με σενάρια εργασίας για εργαζομένους από 9 άτομα μέχρι και για πάνω από 45. Βάσει των ειδικών σχεδίων του Υπουργείου Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων από 16/03/2020 – 31/10/2020, μία επιχείρηση εστίασης με μειωμένο κύκλο εργασιών πέραν του 40%, δικαιούται στήριξη της τάξης του 60% του μισθολογίου της, εξαιρουμένων των μετόχων/διευθυντών. Σε ένα σενάριο 10 μηνών μία επιχείρηση εστίασης με εργοδοτούμενους μέχρι 9 άτομα επωφελείται περίπου €84.000 επιχορήγηση, και έχει μεικτό κέρδος περίπου €14.000 που προκύπτει από το δικαίωμα εργασίας.

Αντιθέτως, μία επιχείρηση διασκέδασης με μέχρι 9 άτομα προσωπικό, δεν έχει το δικαίωμα να λειτουργήσει βάσει των διαταγμάτων του Υπ. Υγείας από της 16/03/2020 μέχρι σήμερα, ως εκ τούτου έχει μηδενικό εισόδημα. Βάσει των ίδιων σχεδίων, μια επιχείρηση διασκέδασης, δικαιούται στήριξη της τάξης του 60% του μισθολογίου της, εξαιρουμένων των μετόχων/διευθυντών. Η επιχείρηση, δεν πληρώνει το συμπληρωματικό 40% του μισθού των υπαλλήλων τους, όπως υποχρεούται μία επιχείρηση εστίασης που λειτουργεί, επειδή δεν λειτουργεί. Γίνεται απλώς κομιστής της επιχορήγησης των εργοδοτούμενων για να μην εγγραφούν στο ταμείο ανεργίας.

Η επιχείρηση, κινδυνεύει με το να χάσει τον εργοδοτούμενο της, επειδή δεν μπορεί να του προσφέρει το υπόλοιπο 40% του μισθού του, από τις επιχειρήσεις εστίασης, που λειτουργούν και ως κέντρα διασκέδασης. Η επιχείρηση, συνεχίζει να πρέπει να πληρώνει τα πάγια έξοδα της. Βάσει των σχεδίων στήριξης του ΥΠΟΙΚ, η εταιρεία που εργοδοτεί μέχρι 9 άτομα επιδοτείται με €10.000. Άρα σε σενάριο 10 μηνών η εν λόγω επιχείρηση δεν επωφελείται το 60% της επιδότησης από το σχέδιο του Υπουργείου Εργασίας, επιδοτείται με €10.000 από το σχέδιο στήριξης του ΥΠΟΙΚ, και καταλήγει με ζημιά €60.000.

- Ίδια μεθοδολογία να υποθέσω πως εφαρμόζεται και στα υπόλοιπα σενάρια για επιχειρήσεις με παραπάνω εργαζομένους;

- Σωστά. Βάσει της παραπάνω μεθοδολογίας προκύπτουν τα παρακάτω ευρήματα. Σε σενάριο 10 μηνών επιχείρηση εστίασης με εργοδοτούμενους από 10 – 25 άτομα επωφελείται €126.000 επιχορήγηση, και μεικτό κέρδος €39.000 που προκύπτει από το δικαίωμα εργασίας. Αντιθέτως, σε σενάριο 10 μηνών επιχείρηση διασκέδασης με εργοδοτούμενους 10 – 25 άτομα δεν επωφελείται το 60% της επιδότησης από το σχέδιο του Υπουργείου Εργασίας, επιδοτείται με €15.000 από το σχέδιο στήριξης του ΥΠΟΙΚ, και καταλήγει με ζημιά €77.000. Εν συνεχεία, σε σενάριο 10 μηνών επιχείρηση εστίασης με εργοδοτούμενους από 25 – 45 άτομα επωφελείται €178.500 επιχορήγηση, και μεικτό κέρδος €55.250 που προκύπτει από το δικαίωμα εργασίας. Συγκριτικά, σε σενάριο 10 μηνών επιχείρηση διασκέδασης με εργοδοτούμενους από 25 – 45 άτομα δεν επωφελείται το 60% της επιδότησης από το σχέδιο του Υπουργείου Εργασίας, επιδοτείται με €15.000 από το σχέδιο στήριξης του ΥΠΟΙΚ, και καταλήγει με ζημιά €107.000. Τέλος, σε σενάριο 10 μηνών επιχείρηση εστίασης με εργοδοτούμενους άνω των 45 ατόμων επωφελείται €231.000 επιχορήγηση, και μεικτό κέρδος €71.500 που προκύπτει από το δικαίωμα εργασίας.

Συγκριτικά, λοιπόν, σε σενάριο 10 μηνών μία επιχείρηση διασκέδασης με εργοδοτούμενους άνω των 45 ατόμων δεν επωφελείται το 60% της επιδότησης από το σχέδιο του Υπουργείου Εργασίας, επιδοτείται με €15.000 από το σχέδιο στήριξης του ΥΠΟΙΚ, και καταλήγει με ζημιά €137.000.

- Παραπάνω εκφράσατε τη θέση για άνιση μεταχείριση μεταξύ των club και των μπαρ – εστιατορίων, ενώ έχετε μιλήσει και για «κανιβαλισμό» του επαγγέλματος στο παρελθόν.

- Βεβαίως και έγινε κατάφωρος κανιβαλισμός του επαγγέλματός μας από χώρους εστίασης, μπαράκια και μπυραρίες που εύκολα μετατρέπονται σε χώρους διασκέδασης μέχρι τις πρωινές ώρες, παραβιάζοντας έτσι και τον περί λοιμοκαθάρσεως νόμο, αλλά και άλλες νομοθεσίες που διέπουν το επάγγελμα. Όπως έχω εκφράσει ξανά δημοσίως την ίδια θέση, τα μέσα μαζικής δικτύωσης απεικονίζουν την πραγματική εικόνα που υπάρχει σε εκείνους τους χώρους, ενώ εμείς παραμένουμε κλειστοί. Επαναλειτούργησαν στο προηγούμενο διάστημα όλοι οι κλάδοι, ενώ εμείς που έχουμε ασφαλείς υγειονομικές συνθήκες μας έχουν απαγορεύσει τη λειτουργία.

Να μην μείνουν χωρίς δουλειά 3.000 υπάλληλοι

- Για να κλείσουμε, τι μήνυμα θα στέλνατε κ. Βασιλείου;

- Είμαστε ένας κλάδος της οικονομίας που μέχρι τώρα δεν ζήτησε τίποτα, αντιθέτως έχουμε συμβάλει στην οικονομική πρόοδο αποτελώντας αναπόσπαστο κομμάτι του τουριστικού προϊόντος της χώρας.

Σκοπός είναι να ανεβάσουμε τον πήχη της ποιότητας των υπηρεσιών του κλάδου και να αποδείξουμε πως εργαζόμαστε με διεθνή πρότυπα ασφάλειας. Το σχέδιο που ανακοίνωσε η Κυβέρνηση για στήριξη των επιχειρήσεων του κλάδου μας βασίστηκε προφανώς σε λανθασμένα στοιχεία.

Ελπίζω η Κυβέρνηση να μην γίνει η ταφόπετρα σε 200 οικογένειες επιχειρηματιών και των οικογενειών τους και να μην γίνει η αιτία την 1η Ιανουαρίου του 2021 οι 3.000 εργοδοτούμενοι των επιχειρήσεων αυτών να απολυθούν. Ελπίζω δε, τα κόμματα να βάλουν το ειδικό τους βάρος υπέρ του κλάδου και του προβλήματος που αντιμετωπίζουμε στους τελευταίους 10 μήνες για να μην κηδευτεί αυτός ο οικονομικός κλάδος.

Επαναλειτουργία των κέντρων με αυστηρό έλεγχο

- Ας περάσουμε στην ουσία όμως. Είστε κλειστοί εδώ και 10 μήνες, υπάρχει οικονομική ζημιά και δεν αλλάζει αυτό. Από εδώ και πέρα τι προτείνετε;

- Ζητούμε να επαναλειτουργήσουν τα κέντρα διασκέδασης, κάναμε όση υπομονή έπρεπε να γίνει και αξιολογούμε καθημερινά τα επιδημιολογικά δεδομένα. Γιατί να κρατούνται κλειστές επιχειρήσεις που είναι αδειοδοτημένες και μπορούν να προσφέρουν με ασφάλεια διασκέδαση; Μετά τα Χριστούγεννα αν ανοίξουμε είναι αργά, πρέπει να περάσουν τα μέτρα που ήδη έχουν επιβληθεί παγκυπρίως και να ανοίξουμε μαζί με τα άλλα κέντρα εστίασης. Ο Σύνδεσμος ΠΑ.ΣΥ.ΚΕ.Δ. σε συνεργασία με τη Διεθνή Ένωση Νυχτερινής Ζωής που είναι μέλος του Διεθνούς Οργανισμού Τουρισμού των Ηνωμένων Εθνών και τη διεθνή εταιρεία πιστοποιήσεων TUV Cyprus διοργανώνει σε όλες τις πόλεις της Κύπρου εκπαιδευτικά σεμινάρια για θέματα υγείας και ασφάλειας για το προσωπικό των Κέντρων Διασκέδασης (clubs – μουσικοχορευτικά). Επενδύουμε στην εκπαίδευση του προσωπικού μας γιατί πιστεύουμε πως τα υγειονομικά πρωτόκολλα πρέπει να γίνουν πλέον τρόπος ζωής και καθημερινότητά μας. Πρέπει να γνωρίζει ο πολίτης πως στα clubs και στα μουσικοχορευτικά θα εφαρμόζουμε επιπρόσθετα πρωτόκολλα και πρακτικές που ετοιμάστηκαν από την Διεθνή Ένωση Νυχτερινής Ζωής.

Μεγάλοι χώροι

- Βλέπω στα «χαρτιά» σας πως έχετε ετοιμάσει και συγκριτικό πίνακα - ανάλυση σε σχέση με την επικινδυνότητα εξάπλωσης του ιού σε σύγκριση με ένα club και ένα χώρο εστίασης όπως μπαρ – εστιατόρια; Τι δείχνει η ανάλυση;

- Έχουμε ετοιμάσει συγκριτικό σχετικό πίνακα και εντοπίζουμε μόνο πλεονεκτήματα έναντι των χώρων εστίασης, μάλιστα. Το μέγεθος των υποστατικών μας είναι πολύ πιο μεγάλο από τα μεγέθη των χώρων εστίασης, δηλαδή οι χώροι μας είναι από 300 τ.μ. έως και 2.500 τ.μ., έναντι του μεγέθους ενός υποστατικού ενός μπαρ που είναι από 50 τ.μ. έως και 200 τ.μ. Ο αριθμός των υποστατικών μας είναι πολύ μικρός σε σχέση με αυτά που λειτουργούν το χειμώνα, που είναι 40 – 50. Εστιατόρια, μπαρ, ταβέρνες και τα λοιπά είναι πολύ μεγάλος ο αριθμός τους, γύρω στα 2.000, άρα και δύσκολος ο έλεγχός τους. Ο εξαερισμός είναι υποχρεωτικός στα club και είναι πολύ ικανός, άρα ελαχιστοποιείται ο κίνδυνος επιμόλυνσης λόγω μη ύπαρξης επαρκούς εξαερισμού. Τα υγειονομικά μας πρωτόκολλα είναι πολύ αυστηρά, ενώ το ίδιο αυστηρή είναι και η πιστοποίηση της υγειονομικής κατάστασης του υποστατικού που λειτουργεί. Τα Bar (μπάρες) μέσα στα club δεν λειτουργούν σε συνθήκες πανδημίας, η συνάθροιση επίσης είναι ελεγχόμενη αφού τα club λειτουργούν μόνο με κρατήσεις, ενώ η μετακίνηση θα είναι επίσης ελεγχόμενη. Το ηλικιακό φάσμα των θαμώνων είναι από 20 – 25 έτη, εν αντιθέσει με το ηλικιακό φάσμα θαμώνων ενός μπαρ – εστιατορίου που είναι από 10 – 70 έτη. Άρα, η προστασία των ευάλωτων ομάδων και ηλικιωμένων είναι απόλυτη.

Τα υγειονομικά μας πρωτόκολλα είναι πολύ αυστηρά, ενώ το ίδιο αυστηρή είναι και η πιστοποίηση της υγειονομικής κατάστασης του υποστατικού που λειτουργεί.

Απαιτούνται δραστικές αλλαγές στα ακίνητα

Η πανδημία και ο τερματισμός του ΚΕΠ κατέδειξαν πως το υφιστάμενο μοντέλο έφτασε στο τέλος του

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Όλα τα δεδομένα καταδεικνύουν πως έχει φτάσει η ώρα για δραστικές αλλαγές στον τρόπο λειτουργίας της αγοράς ακινήτων στην Κύπρο. Βασικό ζητούμενο, να εξέλθει ο τομέας από το διαχρονικό «κουτί» που περιλαμβάνει κατά κύριο λόγο παραθεριστική κατοικία και μονάδες για ιδιοκατοίκηση ντόπιων. Τόσο οι επιπτώσεις του κορωνοϊού όσο και η αναστολή του Κυπριακού Επενδυτικού Προγράμματος, καταδεικνύουν πως είναι απαραίτητη η δραστική διαμόρφωση του τομέα, με τους εμπλεκόμενους να βρίσκονται ενώπιον της ανάγκης αναθεώρησης της στρατηγικής και των προτεραιοτήτων τους. Η πρόσφατη έκδοση της PwC για τον τομέα των ακινήτων, «Cyprus Real Estate Market – First Half in Review 2020», αναλύει σημαντικές παραμέτρους που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη στα πλαίσια εφαρμογής μίας νέας στρατηγικής για τον τομέα. Σημαντική κρίνεται η διασύνδεση μεταξύ του τομέα και των δημογραφικών εξελίξεων στη χώρα. Όπως αναφέρεται χαρακτηριστικά, μέχρι το 2070 ένα στους τρεις Κύπριους θα είναι πέραν των 65 ετών ενώ το 10% του πληθυσμού θα είναι άνω των 80 ετών. Οι ειδικοί του Οργανισμού προβλέπουν πως η γήρανση του πληθυσμού θα επηρεάσει και την αγορά ακινήτων. Για παράδειγμα, ηλικιωμένα άτομα καταλήγουν να ζουν μόνα τους ή σε ζευγάρια στις μεγάλες οικιστικές μονάδες στις οποίες είχαν μεγαλώσει τα παιδιά τους. Η συντήρηση των συγκεκριμένων μονάδων, είναι δύσκολη και με μεγάλο κόστος ενώ από ένα σημείο και μετά, δεν πληροί τις εξειδικευμένες ανάγκες ατόμων τρίτης ηλικίας. Στην έκθεση αναγράφεται όπως αναπτυχθούν οικιστικά προϊόντα τα οποία θα ανταποκρίνονται στις ανάγκες της τρίτης ηλικίας. Προς τον σκοπό αυτό, θα πρέπει να δοθούν ειδικά πολεοδομικά κίνητρα τα οποία θα εστιάζουν στη στέγαση ηλικιωμένων και στη δημιουργία κοινοτήτων υποβοηθούμενης διαβίωσης. Παράλληλα, η εισαγωγή φορολογικών κινήτρων θα προσελκύσει εξειδικευμένους διαχειριστές γι' αυτά τα έργα, οι οποίοι θα τροχοδρομήσουν τις εξελίξεις από πλευράς του ιδιωτικού τομέα. Τα οφέλη από τέτοιου είδους αναπτύξεις, σημειώνεται, είναι πολλαπλά, αφού από τη μία μπορεί να οδηγήσουν σε εξοικονομήσεις δημόσιων πόρων για υγειονομικούς σκοπούς και από την άλλη μπορούν να δημιουργήσουν συνέργειες για περαιτέρω επενδύσεις σε συναφείς τομείς, όπως κέντρα αποκατάστασης και αναπτύξεις ιατρικού τουρισμού.

Μπορεί το 70% των οικιστικών ακινήτων στην Κύπρο να είναι ιδιόκτητο, ωστόσο, ένα μεγάλο ποσοστό σχετίζεται με ενυπόθηκο δάνειο.

Οι δημογραφικές αλλαγές, η ανάγκη για προσιτή στέγαση και η απαίτηση για διαφάνεια δεν μπορούν πλέον να αγνοούνται, σύμφωνα με την PwC Κύπρου.

Περαιτέρω, στην έκθεση υπάρχει εισήγηση όπως δοθεί ιδιαίτερη έμφαση σε σύνθετα έργα ανάπτυξης, τα οποία δημιουργούν πολλαπλασιαστικό θετικό αντίκτυπο στην οικονομία και μπορούν να υποστηρίξουν τη βιώσιμη ανάπτυξη. Με την παραχώρηση των ανάλογων κινήτρων και λαμβανομένων υπόψη των δημογραφικών εξελίξεων και των δυνάμεων της ζήτησης στην αγορά, αυτά τα έργα θα μπορούσαν να αφορούν προσιτή διαβίωση, εκπαίδευση και στέγαση φοιτητών. Επιπρόσθετα, το οικιστικό σκέλος μπορεί να συνδυαστεί με εμπορικούς χώρους, κέντρα υγείας, και αναψυχής δημιουργώντας με αυτόν τον τρόπο πολλαπλασιαστικά οφέλη στην αγορά εργασίας και στην οικονομία γενικότερα.Τα σχετικά κίνητρα που θα παραχωρηθούν, θα μπορούσαν να αφορούν αυξημένο συντελεστή δόμησης, φορολογικές ελαφρύνσεις τόσο για τον επενδυτή όσο και για τον αγοραστή/χρήστη, χαλαρώσεις και ούτω καθεξής.

Παλαιά κτίρια

Με δεδομένο ότι στα ιστορικά κέντρα των κυπριακών πόλεων δεν υπάρχουν πλέον διαθέσιμοι χώροι για αναπτύξεις, ο Οργανισμός εισηγείται την υιοθέτηση στρατηγικής η οποία θα ευνοεί την ανάπτυξη των πόλεων προς το εσωτερικό τους. Με αυτό τον τρόπο, τα κέντρα των πόλεων θα παραμείνουν ζωντανά και δραστήρια χωρίς την ανάγκη νέων υποδομών και μεγάλων επενδύσεων. Η αλλαγή χρήσης υφιστάμενων κτιρίων, για τα οποία η ζήτηση μειώνεται διαρκώς και καθίστανται μη κερδοφόρα, και η μετατροπή τους σε κτίρια προσαρμοσμένα στις ανάγκες του σήμερα, θεωρείται πλέον απαραίτητη. Μάλιστα, σε σχετική έρευνα του Οργανισμού με τίτλο «Emerging Trends in Real Estate Europe», επενδυτές σχολίασαν ότι η αλλαγή χρήσης κτιρίων όχι απλά αποτελεί μία βιώσιμη επένδυση, αλλά είναι περιζήτητη για πολλούς εξ αυτών.

Στεγαστική πολιτική

Μπορεί το 70% των οικιστικών ακινήτων στην Κύπρο να είναι ιδιόκτητο, ωστόσο, ένα μεγάλο ποσοστό σχετίζεται με ενυπόθηκο δάνειο, εκ των οποίων πολλά είναι ακόμα μη εξυπηρετούμενα. Χρειάζεται η εφαρμογή μέτρων πολιτικής για προσιτή στέγαση, σημειώνεται χαρακτηριστικά στην έρευνα, ώστε να μπορούν να αντεπεξέλθουν όσοι βρίσκονται στα χαμηλότερα εισοδηματικά επίπεδα. Μάλιστα, γίνεται η εισήγηση όπως για κάθε περιοχή ληφθούν μέτρα προσαρμοσμένα στα δημογραφικά της δεδομένα. Αντλώντας παραδείγματα από το εξωτερικό, προτείνονται κάποιες συγκεκριμένες ενέργειες, όπως: χαμηλότερα ενοίκια από τον μέσο όρο σε μία περιοχή, κατασκευή μονάδων μικρότερου μεγέθους, σχέδια ενοικιαγοράς, αλλαγή χρήσης και μετεξέλιξη τους σε προσιτά οικιστικά έργα.

Ψηφιοποίηση

Η ψηφιοποίηση των διαδικασιών που σχετίζονται με το Τμήμα Κτηματολογίου και τις τοπικές Αρχές, θα εξοικονομούσε χρόνο και χρήμα από όλους τους εμπλεκόμενους. Επιπρόσθετα, θα ενίσχυε τη διαφάνεια και θα έκανε τη χώρα ακόμα πιο ελκυστική στα μάτια των ξένων επενδυτών, σημειώνεται στη νέα έκδοση του οργανισμού. Αντίστοιχα σημαντική εξέλιξη, σημειώνεται, θα ήταν και η δημιουργία κεντρικού μητρώου συμβάσεων μίσθωσης, στο οποίο οι ιδιοκτήτες ακινήτων θα υποχρεώνονταν να καταθέτουν όλες τις συμφωνίες μίσθωσης οικιστικών και εμπορικών ακινήτων. Με αυτόν τον τρόπο θα ενισχυθεί η διαφάνεια στην αγορά και θα μειωθεί η φοροδιαφυγή που σχετίζεται με έσοδα από ενοίκια, κυρίως για σκοπούς ιδιωτικής στέγασης.

Αντέχουν τα οικιστικά ακίνητα

Θετικές ενδείξεις για τον τομέα των οικιστικών ακινήτων κατέγραψε ο δείκτης τιμών κατοικιών της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου. Εν μέσω πανδημίας και lockdown, το δεύτερο τρίμηνο του έτους, ο δείκτης συνέχισε να καταγράφει μικρή αύξηση των τιμών κατοικιών, παρά την αβεβαιότητα λόγω της πανδημίας.
Συγκεκριμένα, κατέγραψε τριμηνιαία αύξηση 0,9% σε σχέση με 0,4% το πρώτο τρίμηνο του 2020.
Οριακά μεγαλύτερη από την αύξηση στις τιμές των διαμερισμάτων ήταν η τριμηνιαία αύξηση των τιμών των οικιών το δεύτερο τρίμηνο του 2020. Πάντως, οι επαγγελματίες του τομέα που συμμετέχουν στην έρευνα Οικονομικής Συγκυρίας για το δεύτερο τρίμηνο του 2020, ανέμεναν μείωση στις τιμές ακινήτων, ενώ ο ίδιος δείκτης για το τρίτο τρίμηνο κατέδειξε ότι αναμένεται αύξηση στις τιμές.
Οι δείκτες τιμών κατοικιών της Στατιστικής Υπηρεσίας Κύπρου (ΣΥΚ) και της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου (ΚΤΚ) σε τριμηνιαία βάση κατέγραψαν παρόμοια τάση, με αύξηση 0,3% και 0,9%, αντίστοιχα.

Η αλιεία, πληγή για τη Μεσόγειο

Κακή η κατάσταση των αλιευτικών αποθεμάτων – Ανάγκη μεγαλύτερης προστασίας

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΙΑΛΙΟΥ**

Επιφανειακή είναι η προστασία που προσφέρει η Ευρωπαϊκή Ένωση στις θάλασσές της. Σε αυτό το συμπέρασμα καταλήγει έκθεση του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου, εξετάζοντας τις πολιτικές για το περιβάλλον και την αλιεία, καθώς και τα κοινοτικά κονδύλια που έχουν τα τελευταία χρόνια διατεθεί για την προστασία των θαλασσών. Το πρόβλημα είναι εντονότερο στη Μεσόγειο, όπου η υπεραλίευση συνεχίζεται. Η έκθεση με θέμα «Θαλάσσιο περιβάλλον: η προστασία της Ε.Ε. έχει μεγάλο εύρος, όχι όμως και βάθος» εξετάζει την αποτελεσματικότητα των ευρωπαϊκών πολιτών στην προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος. Οπως επισημαίνει:

• Συνολικά, παρά την ύπαρξη πλαισίου για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος, η Ε.Ε. δεν κατάφερε να αποκαταστήσει την καλή περιβαλλοντική κατάσταση των θαλασσών, ούτε να περιορίσει την αλιεία σε βιώσιμα επίπεδα σε όλες τις θάλασσες. Η δράση της Ε.Ε. συνέβαλε στην επίτευξη προόδου στον Ατλαντικό, όπου η κατάσταση πολλών ιχθυαποθεμάτων σταθεροποιήθηκε ή/και βελτιώθηκε. Στη Μεσόγειο όμως η κατάσταση των αλιευτικών αποθεμάτων παρέμενε κακή. Σύμφωνα με μελέτες, τα ποσοστά εκμετάλλευσης στη Μεσόγειο και στον Εύξεινο Πόντο είναι 2,2 φορές υψηλότερα από τα συμβατά.

• Από 1,2 δισ. ευρώ του Ευρωπαϊκού Ταμείου Θάλασσας και Αλιείας, τα κράτη-μέλη χρησιμοποίησαν 70 εκατ. (6%) για μέτρα προστασίας του θαλάσσιου περιβάλλοντος και μόλις 2 εκατ. (0,2%) για τον περιορισμό του αντίκτυπου της αλιείας στο θαλάσσιο περιβάλλον.

• Οι θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές καλύπτουν το 10% των θαλασσών της Ε.Ε. και παρέχουν περιορισμένη προστασία στη θαλάσσια βιοποικιλότητα. Απαιτείται η αύξησή τους στο πλαίσιο ενός ορθά διαχειριζόμενου και καλά συνδεδεμένου δικτύου.

• Επιπλέον, οι προστατευτικές διατάξεις για τα είδη και τους οικοτόπους καταρτίστηκαν πριν από 25 χρόνια και δεν λαμβάνουν υπόψη τις πρόσφατες επιστημονικές γνώσεις, με αποτέλεσμα να μην καλύπτουν όλα τα απειλούμενα είδη.

• Τα κράτη-μέλη δεν μπορούν να επιβάλλουν περιορισμούς στις αλιευτικές δραστηριότητες πέραν των χωρικών υδάτων τους, χωρίς να έχουν προηγηθεί πολυμερείς συζητήσεις.

Η έκθεση του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου καταλήγει σε τρεις συστάσεις:

• Να προσδιοριστούν οι αλλαγές (κανονιστικές και διοικητικές) που χρειάζονται για την προστασία ευαίσθητων ειδών και οικοτόπων.

• Να ενισχυθούν τα μέτρα προστασίας στη Μεσόγειο. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, από κοινού με τα ενδιαφερόμενα κράτη-μέλη, πρέπει να εξετάσει τη δυνατότητα καθιέρωσης περαιτέρω προστατευόμενων περιοχών αλιείας στη θαλάσσια λεκάνη της Μεσογείου και να υποβάλλει τακτικά στοιχεία σχετικά με την πρόοδο που επιτυγχάνεται και την ανάγκη λήψης διορθωτικών μέτρων, στο πλαίσιο ενός πολυετούς σχεδίου.

• Να αυξηθεί η κοινοτική χρηματοδότηση, αλλά μόνο για τους στόχους διατήρησης του θαλάσσιου περιβάλλοντος.

«Οι θάλασσές μας αποτελούν πραγματικό θησαυρό, από οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική άποψη. Εντούτοις, η δράση της Ε.Ε. δεν έχει μέχρι στιγμής επιτύχει να αποκαταστήσει την καλή περιβαλλοντική κατάσταση των ευρωπαϊκών θαλασσών ή να περιορίσει την αλιεία σε βιώσιμα επίπεδα», δήλωσε ο Joao Figueiredo, μέλος του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου και αρμόδιος για την έκθεση.

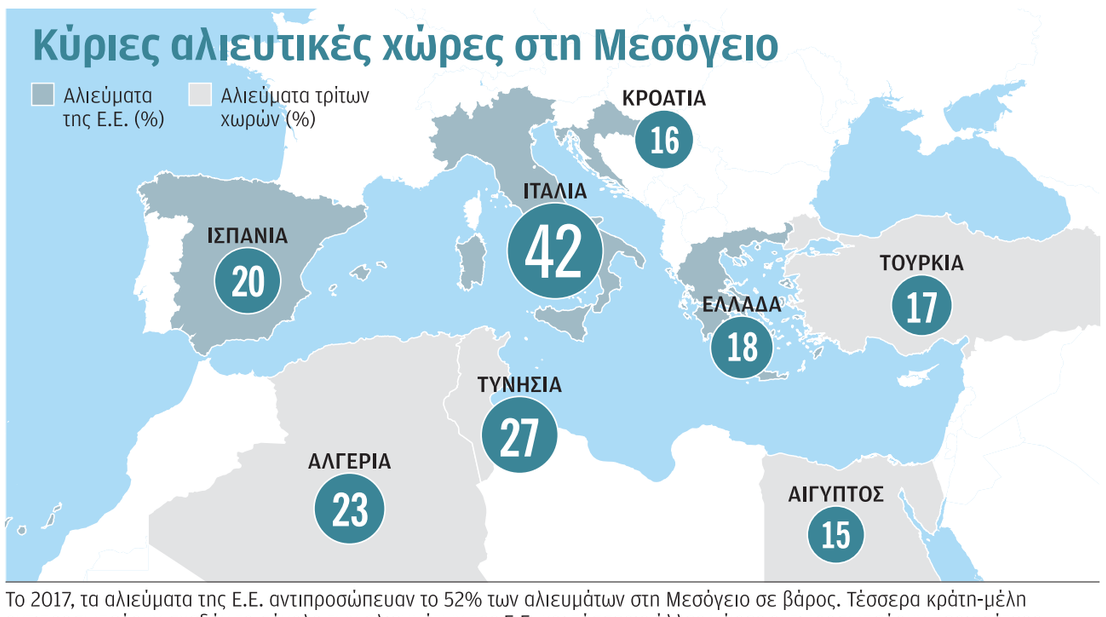

Το 2017, τα αλιεύματα της Ε.Ε. αντιπροσώπευαν το 52% των αλιευμάτων στη Μεσόγειο σε βάρος. Τέσσερα κράτη-μέλη αντιπροσωπεύουν σχεδόν το σύνολο των αλιευμάτων της Ε.Ε. και τέσσερις άλλες χώρες αντιπροσωπεύουν περισσότερο από το 80% των αλιευμάτων τρίτων χωρών στη Μεσόγειο.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΑΡΘΡΟ / *Της* **ΤΑΣΟΥΛΑΣ ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ**

Το άλλο δεύτερο κύμα

Στις κρίσεις, λένε οι αναλυτές των καταστάσεων κινδύνου, ένα 10% των ανθρώπων αντιδρά άμεσα με ταχείες κινήσεις προφύλαξης. Δεν είναι πάντα οι αρχηγοί της ομάδας ούτε οι πλέον ανθεκτικοί σωματικά· είναι γρήγορα μυαλά με καθαρή, ψύχραιμη σκέψη. Ενα 80% αποδιοργανώνεται ή αδρανεί αναμένοντας από τις Αρχές να δώσουν τις εντολές· είναι ένα σώμα εθισμένο να ακολουθεί τα βήματα του πολιτικού ή πνευματικού ηγέτη. Και ένα 10% απειθαρχεί κωπηλατώντας με ορμή κόντρα στο ρεύμα· είναι η μερίδα των ατιθάσευτων που διαπράττει λάθη επιδεινώνοντας τη ζωή όλων.

Κατά την τρέχουσα πανδημία, δεν είναι μόνο το ορμέμφυτο της άρνησης του 10% που επιταχύνει τη διασπορά του ιού, είναι και η αμέλεια, η οκνηρία, οι κοντόθωρες επιδιώξεις σημαντικού μέρους του 80%, που έχουν τα αρνητικά αποτελέσματα του επιβλαβούς 10%. Το πρόβλημα είναι ότι ενόσω φθείρεται από τις αντεγκλήσεις η διόλου κερδισμένη καθημερινότητα των μερικών ή καθολικών απαγορευτικών, ένα δεύτερο κύμα άρνησης, αυτή τη φορά του εμβολίου, πυργώνει και ορμάει να μας περιλούσει· ήδη σε κάποιες μεριές αχολογάει και αφρίζει. Μεταξύ των αρνητών του πλανητικού φρένου στην πορεία της πανδημίας, περισσότερο συμπαγές είναι το σώμα των παρασίτων, που κρυφίως προσδοκούν τον μαζικό εμβολιασμό των «αμνών», ώστε να διασφαλιστεί –πιστεύουν– και η δική τους σωτηρία...

Ποιος είπε ότι το ένστικτο επιβίωσης ανυπερθέτως κυριαρχεί; Συχνά θολώνει, υποσκελίζεται από ακαταδάμαστες βλέψεις και εμμονές, από την προσκόλληση σε μια ιδέα, σε μια ταυτότητα, σε έναν στόχο, ακόμη κι αν αυτός γίνεται η λόγχη που θα καρφωθεί στο στήθος του ίδιου του οπλίτη. Ο Εντγκαρ Αλαν Πόε υποστήριζε ότι η γνώση του απαγορευμένου ή λανθασμένου το κάνει αφόρητα επιθυμητό. Η αυτοκαταστροφή είναι συνεχώς παρούσα στην ιστορία του είδους. Και δεν έχει να κάνει με την κακή λειτουργία του προμετωπιαίου φλοιού, αλλά με έναν ανορθολογισμό που εκπορεύεται από τα ερέβη της ανθρώπινης ψυχής, βαθιά ριζωμένες νοοτροπίες και ιδεοληψίες.

Η κλιματική αλλαγή δεν είναι ένας κύκλος που θα κλείσει. Ομως η τρέχουσα πανδημία έχει ημερομηνία λήξης.

Η κλιματική αλλαγή δεν είναι ένας κύκλος που θα κλείσει. Ομως η τρέχουσα πανδημία έχει ημερομηνία λήξης. Οι ανυπότακτοι αντιμασκιστές και αντιεμβολιαστές απλώς αυξάνουν τον αριθμό των θυμάτων. Και δεν φαίνεται να χτίζεται κάποια γέφυρα ανάμεσα στη λογική και στον οξύθυμο κυνισμό εκείνου που νιώθει να φιμώνεται από τα μέτρα. Το νήμα που πάει να συνδέσει ομάδες και γενεές, να φέρει τον ωχαδερφισμό κοντά στην αυτοπειθαρχία, συνεχώς κόβεται.

Εσοδα 19,6 δισ. από λιμάνι και μαρίνα Λάρνακας

Πάνος Αλεξάνδρου: Η Κύπρος επιβάλλεται να αποκτήσει μια νέα ταυτότητα αναβαθμίζοντας το τουριστικό της μοντέλο

Ο σχεδιασμός και το οικονομικό μοντέλο της ανάπτυξης του λιμανιού και της μαρίνας της Λάρνακας δεν έχει δημιουργηθεί με βάση το Κυπριακό επενδυτικό πρόγραμμα και για αυτόν τον λόγο είμαστε πεπεισμένοι ότι δεν θα μας επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό.

Συνέντευξη στον
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Ολοκληρώθηκαν με επιτυχία οι διαπραγματεύσεις για την πρωτοποριακή ανάπτυξη της περιοχής του υφιστάμενου Λιμανιού και της Μαρίνας Λάρνακας, μεταξύ της Κυπριακής Κυβέρνησης και της Κυπριακών και Ισραηλινών συμφερόντων κοινοπραξίας Kition Ocean Holdings Ltd, η οποία έχει ικανοποιήσει πλήρως όλους τους όρους της Κυβερνητικής Σύμβασης.

Σε αυτό το πλαίσιο, ο Εκτελεστικός Διευθυντής της Kition Ocean Holdings Πάνος Αλεξάνδρου αναφέρει στην «Κ» πως με την υπογραφή της σύμβασης παραχώρησης που αναμένεται να ολοκληρωθεί στις αρχές Δεκεμβρίου 2020, θα ενεργοποιηθεί τον Ιανουάριο του 2021 η διαδικασία της «μεταβατικής περιόδου» που θα διαρκέσει μέχρι 12 μήνες.

Πρόσθετα, ο κ. Αλεξάνδρου επισημαίνει ότι, για την ολοκλήρωση του έργου, θα ακολουθήσουν άλλες τρεις (3) φάσεις κατασκευαστικών έργων που θα περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων επαύλεις πολυτελείας, με ιδιωτικές θέσεις σκαφών, επιβλητικά οικιστικά κτήρια διαμερισμάτων απρόσκοπτης θέας 360 μοιρών, κτήρια γραφειακών εγκαταστάσεων, εμπορική ζώνη που θα περιλαμβάνει καταστήματα, εστιατόρια και μια παραδοσιακή αγορά στην οποία οι παραγωγοί τοπικών προϊόντων θα είναι σε θέση να πουλήσουν τα προϊόντα τους, σε ένα ευχάριστο περιβάλλον.

- Πότε ξεκινά το έργο; Ποιο το χρονοδιάγραμμα για τη μαρίνα της Λάρνακας και σε ποιο στάδιο βρισκόμαστε τη δεδομένη στιγμή;

- Με την υπογραφή της σύμβασης παραχώρησης που αναμένεται να ολοκληρωθεί στις αρχές Δεκεμβρίου 2020, θα ενεργοποιηθεί τον Ιανουάριο του 2021 η διαδικασία της «μεταβατικής περιόδου» η οποία θα διαρκέσει μέχρι δώδεκα (12) μήνες. Κατά την διάρκεια αυτής της περιόδου η εταιρεία Kition Ocean Holdings Ltd σε πλήρη συνεργασία με την κυβέρνηση και όλες τις αρμόδιες αρχές, θα προχωρήσει στην εξασφάλιση όλων των απαραιτήτων αδειών και εγκρίσεων που απαιτούνται από την σύμβαση, για την ομαλή παράδοση του όλου έργου στην κοινοπραξία. Οι κατασκευαστικές εργασίες στο έργο αναμένονται να ξεκινήσουν μετά το πέρας της «μεταβατικής περιόδου», δηλαδή στις αρχές του 2022 και να ολοκληρωθούν σε τέσσερις (4) φάσεις μέχρι το 2037.

Η πρώτη φάση, θα διαρκέσει πέντε (5) χρόνια και μεταξύ άλλων, στόχο έχει την αποπεράτωση των καινούργιων έργων υποδομής, ούτως ώστε να μπορούν οι πολίτες να χρησιμοποιούν και να απολαμβάνουν τους νέους χώρους που θα δημιουργηθούν. Αυτά περιλαμβάνουν κυρίως την επέκταση του οδικού δικτύου με την δημιουργία ενός νέου δρόμου που θα συνδέει την οδό Αθηνών με την οδό Αμμοχώστου, την διαμόρφωση του παραλιακού πεζόδρομου και την τοποτέχνηση των νέων χώρων πρασίνου. Επιπρόσθετα, οι εργασίες περιλαμβάνουν την επέκταση και την ανοικοδόμηση της υπάρχουσας μαρίνας, έτσι ώστε να μπορεί να φιλοξενεί

> **Το επενδυτικό πρόγραμμα που σήμερα έχει καταργηθεί δεν βοηθούσε στην βελτίωσή της τελικής εικόνας του τόπου μακροπρόθεσμα.**

650 σκάφη μήκους από 5 έως 150 μέτρων, ως επίσης και την ανέγερση του Marina Yacht Club building, το οποίο θα περιλαμβάνει γραφειακούς χώρους, καφεστιατόρια, χώρους εκδηλώσεων, ιστιοπλοϊκές σχολές, σχολές καταδύσεων και καταστήματα προϊόντων ναυσιπλοΐας. Αξίζει να σημειωθεί ότι η υφιστάμενη παλαιά αποβάθρα της μαρίνας, αφού συντηρηθεί, θα ενταχθεί αρμονικά στους χώρους των νέων εγκαταστάσεων.

Πολύ σημαντικό επίσης είναι το γεγονός ότι κατά την διάρκεια της πρώτης φάσης θα κατασκευαστεί ένας νέος τερματικός σταθμός επιβατών, για την εξυπηρέτηση μεγάλων κρουαζιερόπλοιων, τα οποία θα μπορούν να εντάξουν πλέον την πόλη της Λάρνακας στο δρομολόγιο τους, σαν ένα μοναδικό σταθμό αναψυχής.

Για την ολοκλήρωση του έργου θα ακολουθήσουν άλλες τρεις (3) φάσεις κατασκευαστικών έργων που θα περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων επαύλεις πολυτελείας, με ιδιωτικές θέσεις σκαφών, επιβλητικά οικιστικά κτήρια διαμερισμάτων απρόσκοπτης θέας 360 μοιρών, κτήρια γραφειακών εγκαταστάσεων, εμπορική ζώνη που θα περιλαμβάνει καταστήματα, εστιατόρια και μια παραδοσιακή αγορά στην οποία οι παραγωγοί τοπικών προϊόντων θα είναι σε θέση να πουλήσουν τα προϊόντα τους, σε ένα ευχάριστο περιβάλλον.

Επιπρόσθετα, θα ανεγερθούν ξενοδοχεία, εγκαταστάσεις για Ιατρικό Κέντρο, Κολλέγιο ξενοδοχειακών σπουδών και φιλοξενίας και το «Blue Marine», το οποίο θα είναι ένα νέο πρωτοποριακό Περιβαλλοντικό και Ενεργειακό Πανεπιστήμιο. Τέλος, το έργο περιλαμβάνει ειδικά διαμορφωμένους χώρους εξωτερικών δραστηριοτήτων, παιδική χαρά, μεγάλες εκτάσεις πρασίνου, ειδικούς χώρους κοινωνικών και πολιτιστικών εκδηλώσεων, ως επίσης και μια πρωτότυπη οικιστική ανάπτυξη πάνω στο μοναδικό ιδιωτικό νησί στην Κύπρο.

- Πείτε μας μερικές λεπτομέρειες για την ανάπτυξη και τους "αριθμούς" γύρω από αυτό το έργο.

- Το έργο αφορά την ανάπτυξη μιας περιοχής εμβαδού περίπου 510.000 τ.μ. και περιλαμβάνει την περιοχή του σημερινού λιμανιού και της μαρίνας, την γύρω και μεταξύ τους περιοχή. Πέρα από την επέκταση και την αναβάθμιση της υφιστάμενης περιοχής της μαρίνας, το έργο θα περιλαμβάνει οικοδομές μικτής χρήσης, συνολικού εμβαδού πέραν των 240.000 τ.μ.

Το μέγεθος της οικονομικής σημασίας αυτού του έργου, τόσο για την πόλη της Λάρνακας όσο και για ολόκληρη την Κύπρο γενικότερα, σε αριθμούς υπολογίζεται ως ακολούθως:

• Για τη χώρα μας τα εκτιμώμενα έσοδα από αυτό το έργο αναμένεται να φθάσουν τα €19,6 δισεκατομμύρια ευρώ.

• Αναμένουμε να δημιουργηθούν πέραν των 4.000 νέων θέσεων εργασίας και επιπρόσθετα άλλες προσωρινές θέσεις εργασίας.

• Ο προϋπολογισμός του έργου που θα δαπανηθεί μόνο για υποδομές κοινής ωφελείας, είναι της τάξεως των €604 εκατομμυρίων και για την πλήρη ολοκλήρωση αυτού του εκπληκτικού έργου το κόστος υπολογίζεται στα €1,2 δισεκατομμύρια ευρώ.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι εντός του έργου θα δημιουργηθούν 7.000 τ.μ. εγκαταστάσεων κοινωνικής ωφελείας και πέραν των 20.000 τ.μ. ακαδημαϊκών ιδρυμάτων στην πόλη της Λάρνακας.

Ενδιαφέρον εταιρειών

- Έχετε κλείσει συμφωνίες για την εμπορική ανάπτυξη της μαρίνας;

- Από την ημέρα που έγινε η παρουσίαση του έργου στην Λάρνακα, έχουν επικοινωνήσει μαζί μας πολλές αξιόλογες εταιρείες, οι οποίες εξέφρασαν την επιθυμία για πιθανή συνεργασία σε διάφορους τομείς της ανάπτυξης του όλου έργου.

Μετά την ολοκλήρωση της υπογραφής της σύμβασης και κατά την διάρκεια της «μεταβατικής περιόδου» των δώδεκα (12) μηνών που θα ακολουθήσει, η ομάδα για την ανάπτυξη του έργου αφού εγκατασταθεί στην Κύπρο, θα ξεκινήσει εντατικά επαφές με διάφορους φορείς και εταιρείες ούτως ώστε να επιτευχθούν οι οποιεσδήποτε συμφωνίες συνεργασίας για την ανάπτυξη του έργου.

-Για τι είδους σκάφη προορίζεται η μαρίνα και το λιμάνι;

- Οι εγκαταστάσεις της μαρίνας θα έχουν την δυνατότητα να φιλοξενούν μέχρι και 650 σκάφη αναψυχής μήκους από 5m - 150m. Οι εγκαταστάσεις θα μπορούν να προσφέρουν όλες τις απαραίτητες υπηρεσίες στα σκάφη που θα φιλοξενούνται. Επιπρόσθετα θα προσφέρονται υπηρεσίες επισκευής και αναβάθμισης σκαφών. Τέλος με την δυνατότητα που θα υπάρχει στην φιλοξενία σκαφών «megayacht» (150m) στην μαρίνα, θα προσεγγίσουμε ένα διαφορετικό πελατολόγιο, που σήμερα φαίνεται να είναι αρκετά μειωμένο.

Το νέο αναβαθμισμένο λιμάνι της Λάρνακας θα είναι πλέον σε θέση να φιλοξενεί πλοία μέχρι και 450 μέτρα σε μήκος, όπως πολυτελή κρουαζιερόπλοια, πλοία ενεργειακής εξερεύνησης, στρατιωτικά και αλλά εμπορικά πλοία ανάλογα με τις ανάγκες.

Νέα ταυτότητα

- Η Κύπρος πρέπει αναπόφευκτα να αναβαθμίσει το τουριστικό της μοντέλο. Η ανάπτυξή σας εκτιμάτε πως θα συνδράμει σε αυτό το πρότζεκτ;

- Πιστεύουμε ότι η Κύπρος πρέπει και επιβάλλεται να αποκτήσει μια νέα ταυτότητα αναβαθμίζοντας το τουριστικό της μοντέλο. Η ιστορία μας, τα ήθη και έθιμα μας θα πρέπει να αναδειχτούν μέσα από τα έργα μας. Είμαστε σίγουροι ότι το έργο αυτό προσφέρεται και θα συνδράμει προς την σωστή κατεύθυνση της αναβάθμισης του τουριστικού μας μοντέλου.

Στόχος μας είναι να αναδείξουμε την πολιτιστική κληρονομιά και τον χαρακτήρα του νησιού μας. Η δημιουργία της παραδοσιακής αγοράς εντός του έργου ως επίσης και οι άλλοι χώροι κοινωνικών και πολιτιστικών εκδηλώσεων και προβολών που θα δημιουργηθούν, θα βοηθήσουν θετικά προς την κατεύθυνση αυτή.

Τέλος με την λειτουργία του νέου τερματικού σταθμού επιβατών στο λιμάνι, και την φιλοξενία μεγάλων κρουαζιερόπλοιων, πιστεύουμε ότι θα προσελκύσουμε τουρίστες από πολλά μέρη του κόσμου και θα συμβάλουμε σημαντικά στην αναβάθμιση του τουριστικού μας μοντέλου.

Σκοπός μας είναι να κρατήσουμε χαμηλές τις τιμές

- Αλλάζουν κάπως τα πλάνα σας μετά την απόφαση για κατάργηση του Κυπριακού Επενδυτικού Προγράμματος;

- Σίγουρα η κατάργηση του Κυπριακού Επενδυτικού Προγράμματος αφήνει ένα μεγάλο κενό στην κυπριακή οικονομία η οποία βρίσκεται σήμερα σε δύσκολη κατάσταση. Ωστόσο, πιστεύουμε ότι το επενδυτικό πρόγραμμα που σήμερα έχει καταργηθεί δεν βοηθούσε στην βελτίωσή της τελικής εικόνας του τόπου μακροπρόθεσμα. Το αποτέλεσμα δε που διαφαίνεται μέχρι στιγμής από το πρόγραμμα αυτό, είναι η δημιουργία ψηλών κτηρίων, τα οποία, ως επί το πλείστον, δεν κατοικούνται. Παρόλα αυτά πιστεύουμε ότι υπάρχουν τρόποι να τεθεί σε ισχύ ένα πολύ πιο αποτελεσματικό επενδυτικό πρόγραμμα για τον τόπο.
Ο σχεδιασμός και το οικονομικό μοντέλο της ανάπτυξης του λιμανιού και της μαρίνας της Λάρνακας δεν έχει δημιουργηθεί με βάση το κυπριακό επενδυτικό πρόγραμμα και για αυτόν τον λόγο είμαστε πεπεισμένοι ότι δεν θα μας επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό. Σκοπός μας είναι να κρατήσουμε τις τιμές πωλήσεων των ακινήτων εντός της μαρίνας σε σχετικά χαμηλά επίπεδα, ούτως ώστε να προσελκύσουμε Κύπριους και ξένους να αγοράσουν την κύρια κατοικία τους ή ένα παραθαλάσσιο εξοχικό εντός του έργου μας.
Επίσης, όλος ο σχεδιασμός και η συνέργεια των διαφορετικών στοιχείων εντός του έργου θα διαδραματίσουν ένα σημαντικό ρόλο στο να προσελκύσουν κόσμο ο οποίος θέλει να επενδύσει σε ακίνητα εντός της χώρας μας.

Είμαστε πεπεισμένοι ότι το έργο αυτό, με την ολοκλήρωση του, θα αποτελεί σημείο αναφοράς όχι μόνο για την Λάρνακα και την Κύπρο αλλά και για την ευρύτερη περιοχή της ανατολικής Μεσογείου.

Καλοδεχούμενες οι μαρίνες

- Βλέπετε ανταγωνιστικά τις άλλες μαρίνες του νησιού;

- Κατηγορηματικά όχι. Γίνεται προσπάθεια ώστε να γίνει η Κύπρος ένας ολοκληρωμένος προορισμός για σκάφη αναψυχής. Ένα «yachting destination». Για να επιτευχθεί αυτός ο σκοπός θα πρέπει να δημιουργηθούν πολλές μαρίνες με διαφορετικό χαρακτήρα, ούτως ώστε να υπάρχουν αρκετές επλογές στους ιδιοκτήτες σκαφών αναψυχής. Επίσης κατά την άποψη μας η δημιουργία πολλών μαρίνων σε συνδυασμό με την δημιουργία μικρών μεμονωμένων αποβάθρων όπου θα μπορεί να σταθμεύσει ένα σκάφος για λίγες ώρες, δημιουργεί αυτόματα την υποδομή μιας ενδοχώριας διαδρομής κατά μήκος της κυπριακής ακτογραμμής για τα σκάφη αναψυχής.

Επιπρόσθετα, η γεωγραφική θέση της μαρίνας που βρίσκεται πολύ κοντά στο κέντρο της πόλης της Λάρνακας, σε συνδυασμό με τον πρωτοποριακό σχεδιασμό των διάφορων χρήσεων στις οικοδομές, την καθιστά μοναδική στο είδος της, αφού θα μπορεί να προσφέρει υπηρεσίες που δεν προσφέρει καμία άλλη μαρίνα του νησιού μας, όπως πχ. ξενοδοχεία, ιατρικά κέντρα, γραφεία, ακαδημαϊκές σχολές, μεγάλα πάρκα πρασίνου και άλλα.

- Υπάρχει κριτική πως η Λάρνακα έχει μείνει πίσω σε θέμα ανάπτυξης. Η μαρίνα της Λάρνακας πώς αλλάζει αυτή τη θέση;

- Ένας από τους κυριότερους λόγους που η εταιρεία μας αποφάσισε να προχωρήσει στην ανάπτυξη αυτού του έργου, είναι το γεγονός ότι θεωρούμε την πόλη και την ευρύτερη περιοχή της Λάρνακας ιστορική, πολύ όμορφη και με μεγάλες δυνατότητες ανάπτυξης.

Πιστεύουμε ότι ο πρωτοποριακός σχεδιασμός των διαφόρων υπηρεσιών που θα προσφέρει το έργο καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου, στους πολίτες της επαρχίας Λάρνακας αλλά και στους επισκέπτες από την Κύπρο και το εξωτερικό, θα αλλάξει τα δεδομένα της περιοχής και θα ανεβάσει αναπτυξιακά την πόλη της Λάρνακας στην θέση που της αξίζει.

Είμαστε πεπεισμένοι ότι το έργο αυτό με την ολοκλήρωσή του, θα αποτελεί σημείο αναφοράς όχι μόνο για την Λάρνακα και την Κύπρο αλλά και για την ευρύτερη περιοχή της ανατολικής Μεσογείου, γεγονός για το οποίο θα είμαστε όλοι υπερήφανοι.

Κίνητρα για μεγαλύτερες και ανταγωνιστικές επιχειρήσεις

Μέτρα για συγχωνεύσεις και μεγέθυνσή τους με πόρους από το Ταμείο Ανάκαμψης

Της **ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ**

Φορολογικά και χρηματοδοτικά κίνητρα για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις που θα επιδιώξουν τη μεγέθυνσή τους ή τη συγχώνευσή τους με άλλες σχεδιάζει, σύμφωνα με πληροφορίες, η κυβέρνηση να θεσπίσει με τους πόρους του Ταμείου Ανάκαμψης.

Το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης, που έδωσε προχθές στη δημοσιότητα, αναφέρει σαφώς ότι η μεγέθυνση των επιχειρήσεων είναι ένας από τους στόχους του. Οπως σημειώνεται, «η παροχή οικονομικών κινήτρων για ιδιωτικές επενδύσεις συμπληρώνεται από μία σειρά μεταρρυθμίσεων που στοχεύουν στη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, στη μείωση της γραφειοκρατίας και του διοικητικού κόστους, στην αύξηση του μεγέθους των ελληνικών επιχειρήσεων, και ενισχύουν τον εξαγωγικό και παραγωγικό προσανατολισμό της οικονομίας». Ηδη, σύμφωνα με πληροφορίες, στο πλαίσιο διυπουργικής επιτροπής που έχει συσταθεί εξετάζονται φορολογικά κίνητρα για μια αρχική περίοδο της συγχώνευσης, καθώς και ειδικά προγράμματα δανειοδότησης. Επίσης, όπως αναφέρει και το σχέδιο, θα προβλεφθεί «η εισαγωγή μιας νέας νομικής μορφής για τις αστικές επιχειρηματικές συμπράξεις, ένα πλαίσιο που θα ενθαρρύνει τις ατομικές επιχειρήσεις να συμμετέχουν σε ανώτερης μορφής εταιρεία (περιορισμένη ευθύνη, περισσότερος έλεγχος) και ένα πλαίσιο που θα ενθαρρύνει τις συγχωνεύσεις μικρομεσαίων επιχειρήσεων και τη συνεργασία μεταξύ των επιχειρήσεων».

«Τέτοια κίνητρα», συνεχίζει το σχέδιο, «θα βοηθήσουν τις επιχειρήσεις να αναπτύξουν νέες περιοχές συγκριτικών πλεονεκτημάτων, να συντονιστούν με τις μεταβαλλόμενες παγκόσμιες τάσεις της ζήτησης, να γίνουν περισσότερο προσανατολισμένες στις εξαγωγές και να βοηθήσουν στη διαφοροποίηση της πλευράς της προσφοράς της οικονομίας».

Διάρθρωση της απασχόλησης και παραγωγικότητα των επιχειρήσεων

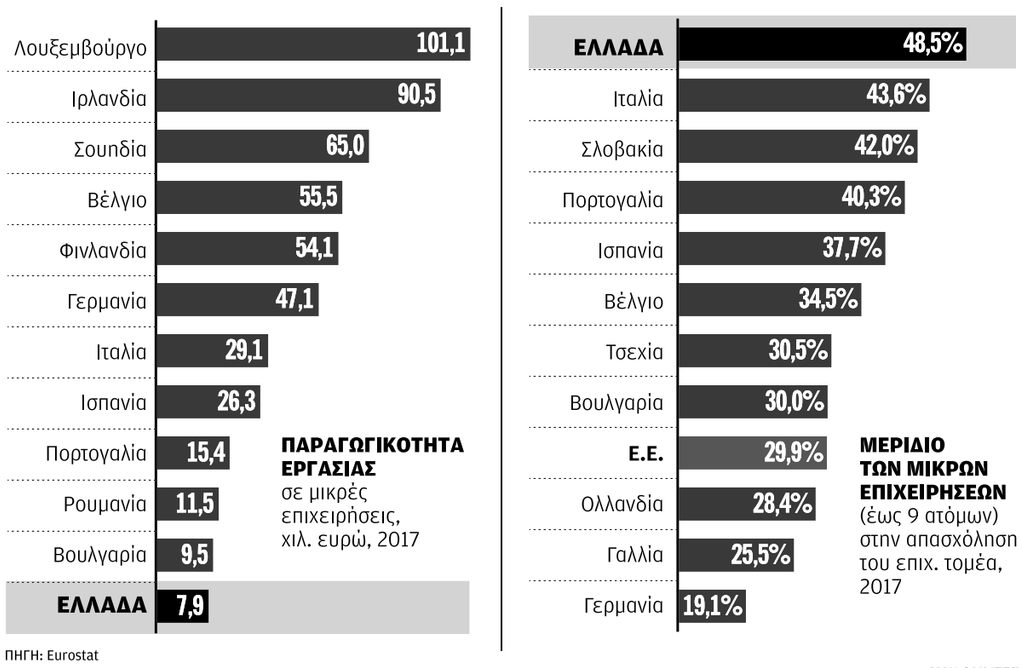

ΠΗΓΗ: Eurostat

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η κυριαρχία μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων στην Ελλάδα είναι υπεύθυνη για τη χαμηλή παραγωγικότητα της χώρας.

Μπορεί σε πολλές περιπτώσεις να ισχύει ότι «το μικρό είναι όμορφο», όμως, όπως υποστηρίζει η Επιτροπή Πισσαρίδη στο Σχέδιο Ανάπτυξης της Ελληνικής Οικονομίας, η κυριαρχία μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων στην Ελλάδα είναι υπεύθυνη για τη χαμηλή παραγωγικότητα της χώρας. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εξάλλου, έχει κατ' επανάληψη επισημάνει σε εκθέσεις της ότι το υψηλό ποσοστό σχετικά μικρού μεγέθους επιχειρήσεων στην Ελλάδα είναι ένας από τους δύο υπεύθυνους, μαζί με το μεγάλο μερίδιο του τουρισμού, για το βαρύ πλήγμα που δέχεται η ελληνική οικονομία από τον κορωνοϊό. Η Εκθεση Πισσαρίδη επισημαίνει ότι η Ελλάδα έχει το μεγαλύτερο μερίδιο μικρών επιχειρήσεων στην Ε.Ε. (το 48,5% των εργαζομένων της μη χρηματοπιστωτικής επιχειρηματικής οικονομίας της χώρας το 2017 απασχολούνταν σε επιχειρήσεις με έως 9 άτομα προσωπικό) και ως αποτέλεσμα έχει την 5η χαμηλότερη παραγωγικότητα εργασίας στην Ε.Ε. και τη χαμηλότερη ειδικά στις μικρές επιχειρήσεις.

«Για την ελληνική οικονομία ο στόχος ενδυνάμωσης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων είναι απόλυτα συμβατός με την ανάγκη να υπάρξει συστηματική μεγέθυνση όλων των επιχειρήσεων, μικρών, μεσαίων και μεγάλων. Αυτό γιατί η ενδυνάμωση των επιχειρήσεων διέρχεται σε μεγάλο βαθμό μέσα από την αύξηση του μεγέθους τους, που βελτιώνει τους όρους κόστους», αναφέρει.

Συνέπεια της κυριαρχίας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων είναι και το χαμηλό επίπεδο των επενδύσεων, που συσσώρευσε ένα επενδυτικό κενό στη χώρα 130 δισ. ευρώ. Αντιστρόφως, όπως επισημαίνεται, η αδυναμία εξασφάλισης χρηματοδότησης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων συντηρεί το μικρό τους μέγεθος. Ενας φαύλος κύκλος που επιχειρεί να σπάσει το Σχέδιο Ανάκαμψης, δίνοντας κίνητρα για μεγέθυνση.

Το σχέδιο προβλέπει 4 δισ. ευρώ επιχορηγήσεις για «ιδιωτικές επενδύσεις και μετασχηματισμό της οικονομίας», ενώ το σύνολο των 12,6 δισ. ευρώ των δανείων του Ταμείου Ανάκαμψης θα διατεθούν για τον ίδιο σκοπό. Ενα μέρος από αυτά τα ποσά θα κατευθυνθεί για τη στήριξη των μικρομεσαίων, μεταξύ άλλων και για τη μεγέθυνσή τους. «Τα οικονομικά κίνητρα για ιδιωτικές επενδύσεις (άξονας 4.7) πρόκειται να στοχεύουν και σε έργα που προωθούν τις οικονομίες κλίμακας και τη συνεργασία μεταξύ των επιχειρήσεων», σημειώνεται.

Στα δίχτυα του ΣΔΟΕ κύκλωμα ηλεκτρονικών καταστημάτων

Κύκλωμα ηλεκτρονικών καταστημάτων (e-shops), το οποίο απέφευγε με τη χρήση εικονικών τιμολογίων να αποδίδει φόρους στο ελληνικό Δημόσιο και συγκεκριμένα τον οφειλόμενο ΦΠΑ εντόπισε το ΣΔΟΕ.

Συγκεκριμένα, οι ελεγκτές του Σώματος Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος, αξιοποιώντας σχετικές πληροφορίες, διενήργησαν ελέγχους σε επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε αγοραπωλησίες κινητών τηλεφώνων, κονσολών παιχνιδιών, ταμπλετών ηλεκτρονικών υπολογιστών και φορητών ηλεκτρονικών υπολογιστών, με έμφαση στο εμπόριο παροχής αγαθών και υπηρεσιών που πραγματοποιείται εξ αποστάσεως μέσω του Διαδικτύου.

Διενεργήθηκε έλεγχος σε τρία νομικά πρόσωπα τα οποία πωλούσαν εμπορεύματα μέσω ηλεκτρονικών καταστημάτων (e-shops), καθώς και στις επιχειρήσεις που προμήθευαν τα ανωτέρω ηλεκτρονικά καταστήματα.

Από την έρευνα προκύπτει ότι το κύκλωμα των επιχειρήσεων (carousel) λειτουργούσε μεθοδευμένα και για πολλά χρόνια, με την ίδρυση νομικών προσώπων με διαχειριστές ή νόμιμους εκπροσώπους φυσικά πρόσωπα ημεδαπής ή αλλοδαπής που είναι εξαιρετικά δύσκολο να εντοπιστούν.

Σκοπός του ανωτέρω κυκλώματος ήταν να πραγματοποιεί πωλήσεις μέσω των ηλεκτρονικών καταστημάτων, οι δε φόροι που οφείλονταν να συμψηφίζονται, και, στην ουσία, να μην αποδίδονται, με το τέχνασμα λήψης εικονικών τιμολογίων εξόδων ανύπαρκτων προμηθευτών.

Από τη δράση των ανωτέρω επιχειρήσεων προέκυψε ζημία για το ελληνικό Δημόσιο ποσού άνω των 8.500.000 ευρώ μόνο από μη απόδοση ΦΠΑ για τα έτη του 2018 και του 2019, ενώ εκτιμάται ότι η συνολική ζημία για το ελληνικό Δημόσιο ανέρχεται σε ποσό άνω των 15.000.000 ευρώ.

Επιπλέον με τη δράση τους οι ελεγχόμενες επιχειρήσεις επέφεραν στρέβλωση και συνθήκες αθέμιτου ανταγωνισμού έναντι λοιπών νόμιμων επιχειρήσεων του κλάδου εμπορίας και διάθεσης κινητών τηλεφώνων και λοιπών ηλεκτρονικών συσκευών, καθώς παρατηρήθηκε ότι οι συγκεκριμένες επιχειρήσεις είχαν τη δυνατότητα πώλησης των εμπορευμάτων σε εξαιρετικά χαμηλή τιμή (κάτω του κόστους).

Οι φορολογικές αρχές συνεχίζουν την έρευνα, καθώς αναζητούνται και άλλες επιχειρήσεις που συμμετείχαν στο κύκλωμα και ενδεχομένως έλαβαν εικονικά τιμολόγια, ενώ ερευνάται η συμμετοχή τριών ημεδαπών οι οποίοι κατά πάσα πιθανότατα βρίσκονται πίσω από την κομπίνα.

Με τη χρήση εικονικών τιμολογίων δεν απέδιδαν τον ΦΠΑ – Ξεπερνάει τα 15 εκατ. ευρώ η ζημία για το ελληνικό Δημόσιο.

Η έρευνα επεκτείνεται και στη δράση νομικών και φυσικών προσώπων σε άλλα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ενωσης με σκοπό τη συλλογή ικανών στοιχείων για την εξάρθρωση του δικτύου.

Οι φόροι που οφείλονταν συμψηφίζονταν. Στην ουσία δεν αποδίδονταν, με το τέχνασμα λήψης εικονικών τιμολογίων εξόδων ανύπαρκτων προμηθευτών.

Περιορίζεται η αυτονομία των εργαζομένων

Η αυτονομία των εργαζομένων έχει ελαττωθεί όχι μόνον ως προς το ωράριο εργασίας τους αλλά και ως προς το περιεχόμενο αυτής της εργασίας, όπως προκύπτει από τα αποτελέσματα των ερευνών των ετών 2019 και 2015 για την οργάνωση της εργασίας και τη ρύθμιση του χρόνου της από την Ελληνική Στατιστική Αρχή.

Το 69,3% των ερωτηθέντων δήλωσε ότι η έναρξη και η λήξη του χρόνου εργασίας τους καθορίζονται από τον εργοδότη τους ή τον οργανισμό, περιλαμβανομένων των περιπτώσεων όπου το ωράριο καθορίζεται από σχετική νομοθεσία ή άλλους διοικητικούς περιορισμούς. Επίσης, για το 15,6% των εργαζομένων προκύπτει ανάγκη αλλαγής ωραρίου, λόγω απαιτήσεων της εργασίας, τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα, ενώ για ένα άλλο 17,7% αυτό συμβαίνει τουλάχιστον μία φορά τον μήνα.

Από τα στοιχεία της έρευνας προκύπτει ότι το 39,4% των ερωτηθέντων χρειάστηκε να απασχοληθεί με θέματα εργασίας εκτός του κανονικού ωραρίου τους, κατά τους τελευταίους δύο μήνες.

Από τους εργαζομένους, πάνω από τους μισούς θεωρούν «μάλλον εύκολο» ή «πολύ εύκολο» να απουσιάσουν εκτάκτως από την εργασία τους για λίγες ώρες (58,4%) ή για λίγες ημέρες (59,3%), όταν υπάρχει οικογενειακός ή προσωπικός λόγος. Τέλος, το 47,8% των ερωτηθέντων εκτελεί τα καθήκοντά του υπό πίεση χρόνου «πάντοτε» ή «συχνά». Μεγαλύτερη πίεση χρόνου δηλώθηκε από τους εργαζομένους στον κλάδο της εστίασης και των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων (67,1%), τους χειριστές μηχανημάτων (61,4%) και τα ανώτερα στελέχη (56,7%).

Πακέτο 107 εκατ. ευρώ για τη στήριξη της απασχόλησης στις λιγνιτικές περιοχές

Της **ΧΡΥΣΑΣ ΛΙΑΓΓΟΥ**

Κοινωνικό «πακέτο» ύψους 107 εκατ. ευρώ για την επόμενη διετία (50 εκατ. ευρώ για το 2021 και 56,9 εκατ. ευρώ για το 2022) για τη στήριξη της απασχόλησης στις λιγνιτικές περιοχές της Δυτικής Μακεδονίας και της Μεγαλόπολης ενέκρινε η κυβερνητική επιτροπή για την απολιγνιτοποίηση που συνεδρίασε προχθές –μέσω τηλεδιάσκεψης– υπό την προεδρία του υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας κ. Κωστή Χατζηδάκη.

Το πακέτο –που εισηγήθηκε ο πρόεδρος της Συντονιστικής Επιτροπής του Σχεδίου Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης (ΣΔΑΜ) κ. Κωστής Μουσουρούλης κατόπιν της έγκρισης της επιτροπής– θα χρηματοδοτηθεί από εθνικούς πόρους. Τα χρήματα θα αξιοποιηθούν για την υλοποίηση, μέσω του Οργανισμού Ανάπτυξης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ), 4 προγραμμάτων εξειδικευμένων και στοχευμένων στις λιγνιτικές περιοχές που θα ενεργοποιηθούν σταδιακά από τις αρχές του 2021. Εντάσσεται δε στο Ειδικό Μεταβατικό Πρόγραμμα Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης που έχει χρονικό ορίζοντα έως το 2023 και ήδη «τρέχει» με χρηματοδότηση από το πράσινο ταμείο.

Τα χρήματα θα αξιοποιηθούν για την υλοποίηση 4 προγραμμάτων απασχόλησης μέσω του ΟΑΕΔ.

Τα 4 νέα προγράμματα για τη στήριξη της απασχόλησης έχουν ως εξής:

1. Δημιουργία νέων θέσεων εργασίας: Το πρόγραμμα αφορά την πρόσληψη ανέργων από επιχειρήσεις σε νέες θέσεις εργασίας πλήρους απασχόλησης με ελκυστικούς όρους και προϋποθέσεις, όπως η αυξημένη επιχορήγηση μισθού και εισφορών, απλουστευμένες προϋποθέσεις συμμετοχής, ταχύτερες διαδικασίες συμμετοχής και πληρωμής κ.ά.

2. Εργασιακή εμπειρία νέων: Απόκτηση εργασιακής εμπειρίας για νέους ανέργους ηλικίας 18 έως 29 ετών με 100% κάλυψη μισθού και εισφορών για την απασχόλησή τους σε τοπικές επιχειρήσεις.

3. Επιχορήγηση μετεγκατάστασης: Επιχορήγηση της πρόσληψης ανέργων καθώς και την κάλυψη των εξόδων μετεγκατάστασης και διαμονής ανέργων για την κάλυψη των αναγκών των τοπικών επιχειρήσεων σε εξειδικευμένο προσωπικό.

4. Συμβουλευτική, κατάρτιση και απασχόληση: Προώθηση μέσω παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών προς ανέργους, όπως επαγγελματικό προσανατολισμό, ανάπτυξη και αναβάθμιση δεξιοτήτων μέσω κατάρτισης καθώς και την επιχορήγηση επιχειρήσεων για την πρόσληψή τους. Το πρόγραμμα αυτό θα υλοποιηθεί σε συνεργασία με τους δήμους των λιγνιτικών περιοχών.

Μεταξύ άλλων πριμοδοτείται η πρόσληψη ανέργων με ελκυστικούς όρους και προϋποθέσεις, όπως η αυξημένη επιχορήγηση μισθού και εισφορών κ.ά.

Ο υπουργός Περιβάλλοντος και Ενέργειας Κωστής Χατζηδάκης δήλωσε σχετικά: «Το κοινωνικό πακέτο που εγκρίθηκε από την κυβερνητική επιτροπή εντάσσεται στον σχεδιασμό μας για τη δίκαιη και ομαλή μετάβαση των λιγνιτικών περιοχών στη νέα εποχή. Είναι βασική μας μέριμνα να μη δημιουργηθεί κενό στην απασχόληση κατά την επόμενη διετία – έως ότου ενεργοποιηθούν όλα τα εργαλεία του Μηχανισμού Δίκαιης Μετάβασης – και γι' αυτό μεταξύ άλλων υλοποιούμε ειδικά προγράμματα με χρηματοδότηση από το πράσινο ταμείο και δρομολογούμε την αποκατάσταση των εδαφών στις λιγνιτικές περιοχές, που μπορούν να δημιουργήσουν άμεσα θέσεις εργασίας».

Στην ίδια συνεδρίαση η κυβερνητική επιτροπή ενέκρινε επίσης την τελική εκδοχή του masterplan για τη Δίκαιη Αναπτυξιακή Μετάβαση (με ενσωματωμένα τα σχόλια που προέκυψαν από τη δημόσια διαβούλευση), το οποίο θα παρουσιαστεί στο υπουργικό συμβούλιο την ερχόμενη εβδομάδα. Υπενθυμίζεται ότι για τις δράσεις που περιέχει το masterplan θα δοθεί για την περίοδο 2021-2027 χρηματοδότηση της τάξεως των 5 δισ. ευρώ που θα διατεθεί από το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης, τα επιχειρησιακά προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027, το Ταμείο Γιουνκέρ και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, σε συνδυασμό με εθνικούς πόρους.

Σε συντάξεις 6 στα 10 ευρώ των κοινωνικών δαπανών

Ελλειμμα στήριξης των ευάλωτων ομάδων του ενεργού πληθυσμού

Της **ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ**

Η Ελλάδα χρειάζεται να διανύσει πολύ δρόμο ακόμη για να εξελιχθεί το σύστημα κοινωνικής προστασίας σε ένα ολοκληρωμένο κράτος πρόνοιας, όπως αποκαλύπτει για ακόμη μια χρονιά η έκθεση του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ασφάλειας (ΟΟΣΑ), καθώς καταδεικνύεται ότι στα 100 ευρώ που δαπανά το κράτος για κοινωνικές παροχές, τα 62,7 πάνε για συντάξεις και μόλις τα 15,3 ευρώ κατευθύνονται, με τη μορφή επιδόματος, στον υπόλοιπο ενεργό πληθυσμό.

Οι κοινωνικές δαπάνες στη χώρα μας μπορεί να βρίσκονται κοντά στον μέσο όρο των κρατών μελών του οργανισμού, ήτοι στο 24% (στοιχεία 2019) του ΑΕΠ, έναντι 19,9% στον ΟΟΣΑ.

Ομως, η Ελλάδα μαζί με την Ιταλία έχουν το υψηλότερο ποσοστό δημόσιων συνταξιοδοτικών δαπανών, 15,5% και 15,6% αντίστοιχα, με τη χώρα μας να καταγράφει ένα ακόμη αρνητικό ρεκόρ, διαθέτοντας και το χαμηλότερο ποσοστό κοινωνικών δαπανών εκτός των παροχών υγείας, σε είδος (0,4% του ΑΕΠ). Στην πράξη, η Ελλάδα ακόμη και μετά τις δραστικές περικοπές των μνημονιακών χρόνων και τους δημοσιονομικούς περιορισμούς, διατήρησε υψηλά τις δαπάνες για συντάξεις, περιορίζοντας έτσι τη δυνατότητα των πολιτών, και κυρίως των ευάλωτων ομάδων που ανήκουν στον ενεργό πληθυσμό της χώρας, να έχουν πρόσβαση σε δράσεις και παροχές κοινωνικής υποστήριξης.

Τα μεγάλα προβλήματα του συστήματος κοινωνικής προστασίας αποκαλύπτει για μία ακόμα χρονιά η έκθεση του ΟΟΣΑ.

Το πρόβλημα αναμένεται να είναι μεγαλύτερο, με την πάροδο των ετών και τη δραματική γήρανση του πληθυσμού, καθώς θεωρείται δεδομένο ότι το δημογραφικό θα ασκήσει πιέσεις για αύξηση των κοινωνικών δαπανών, κυρίως ως προς το σκέλος της υγειονομικής περίθαλψης και της εισοδηματικής στήριξης των συνταξιούχων.

Κοινωνικές δαπάνες

ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ ΑΕΠ (%)

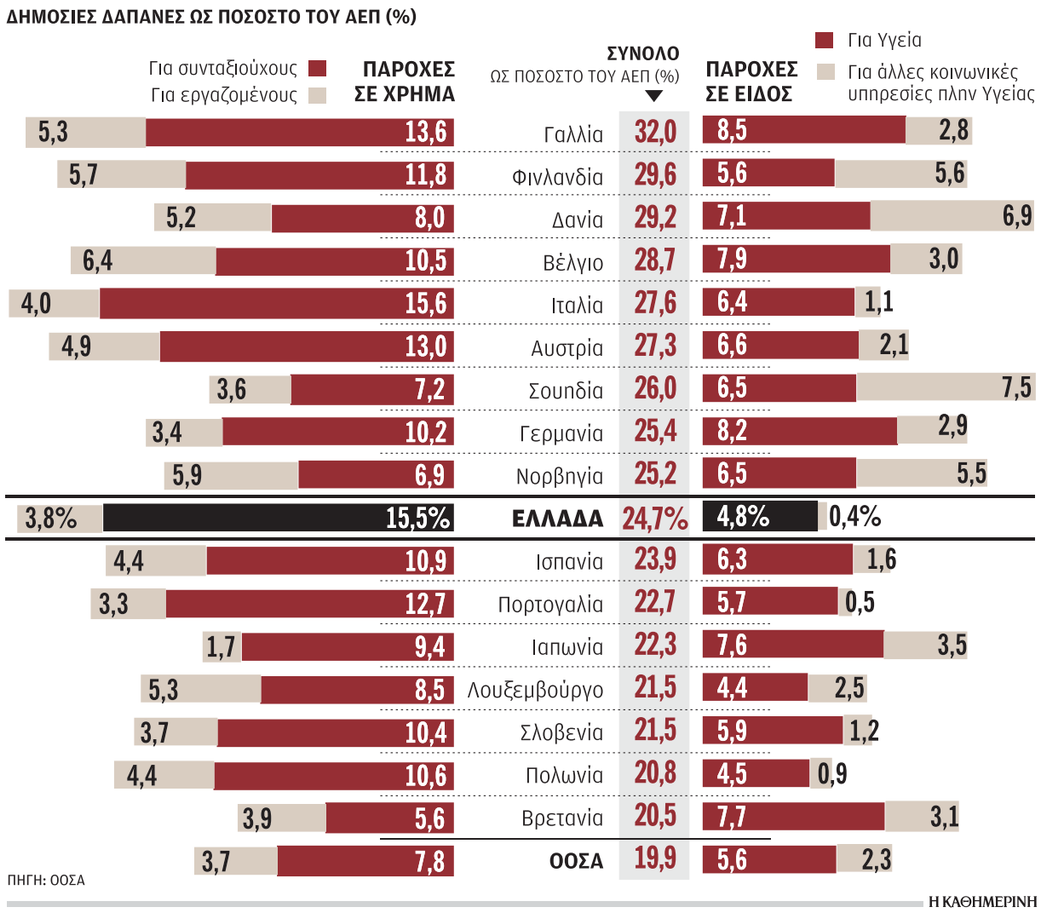

ΠΗΓΗ: ΟΟΣΑ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Βέβαια, σε μεσοπρόθεσμο επίπεδο, όπως επισημαίνει ο ΟΟΣΑ στην έκθεσή του, η πανδημία COVID-19 αναμένεται να οδηγήσει όχι μόνο τη χώρα μας αλλά και όλες τις χώρες-μέλη του σε σημαντική αύξηση των κοινωνικών δαπανών, καθώς οι απαιτήσεις για συστήματα υγειονομικής περίθαλψης έχουν προφανώς αυξηθεί και έχει τεθεί σε εφαρμογή ή έχει επεκταθεί ένα ευρύ φάσμα κοινωνικών ενισχύσεων για να βοηθήσουν τους ανθρώπους να αντιμετωπίσουν τις οικονομικές επιπτώσεις της πανδημίας.

Η έκθεση δείχνει ότι για μια ακόμη χρονιά (τα διαθέσιμα στοιχεία για τις περισσότερες χώρες αφορούν το 2017) οι κοινωνικές δαπάνες στη χώρα μας παραμένουν πέριξ του 24% (συγκεκριμένα 24,7% το 2017 έναντι 25,4% το 2015 και 24,8% το 2010) με την κρατική χρηματοδότηση στις συντάξεις να λαμβάνει τη μερίδα του λέοντος. Αναλυτικά, το 15,5% των δαπανών του Δημοσίου για κοινωνική προστασία πηγαίνει στις συντάξεις, έναντι 7,8% στον ΟΟΣΑ, 13,6% στη Γαλλία και 12,7% του ΑΕΠ στην Πορτογαλία.

Σύμφωνα με τους μελετητές, οι υψηλές δημόσιες δαπάνες για συντάξεις οφείλονται κατά κύριο λόγο στις σχετικά χαμηλές πραγματικές ηλικίες συνταξιοδότησης, στις σχετικά υψηλές συντάξεις ή ακόμη και στις αντίστοιχα σχετικά χαμηλές δαπάνες ιδιωτικών συνταξιοδοτικών προγραμμάτων.

Το ποσοστό των κοινωνικών δαπανών που κατευθύνεται στον ενεργό πληθυσμό, ήτοι σε άτομα που βρίσκονται σε ηλικία εργασίας, είναι 3,8% του ΑΕΠ, με τον μέσο όρο στα κράτη-μέλη του ΟΟΣΑ να είναι επίσης 3,7%, στη Γαλλία 5,3%, στην Ιταλία 4% και στην Πορτογαλία 3,3%.

Για την υγεία, στη χώρα μας οι δημόσιες δαπάνες σε είδος ανέρχονται σε 4,8% και απομένει ένα μόλις 0,4% του ΑΕΠ που κατευθύνεται σε κοινωνικές δαπάνες σε υπηρεσίες εκτός υγείας. Τα αντίστοιχα ποσοστά στον ΟΟΣΑ είναι, κατά μέσο όρον, 5,6% και 2,3% αντίστοιχα, στη Γαλλία 8,5% και 2,8%, στην Ιταλία 6,4% και 1,1% και στην Πορτογαλία 5,7% και 0,5% αντίστοιχα. Η Ελλάδα «πετυχαίνει» έτσι ένα ακόμη αρνητικό ρεκόρ, καθώς οι δαπάνες πλην της υγείας σε είδος μόλις που αγγίζουν το 0,4% του ΑΕΠ.

Ριζική αναδιάρθρωση

Η αδυναμία της Ελλάδος να αναπτύξει ένα ολοκληρωμένο κοινωνικό κράτος, με δομές και παροχές που θα στηρίζουν τις πραγματικά ευάλωτες κοινωνικές ομάδες παράλληλα με τις χρόνιες παθογένειες του εγχώριου ασφαλιστικού συστήματος που «φωτογραφίζονται» στην έκθεση του ΟΟΣΑ, αποτελούν επιχειρήματα και των ειδικών της ομάδας του καθηγητή Χριστόφορου Πισσαρίδη, στην πρόσφατη έκθεση για την ελληνική οικονομία. Με βάση αυτή τη διαπίστωση άλλωστε, προτείνουν μεταξύ άλλων τη ριζική αναδιάρθρωση των επιδομάτων στη χώρα μας, ώστε να είναι αποτελεσματικότερα και δικαιότερα αλλά και την εισαγωγή ενός κεφαλαιοποιητικού πυλώνα στην κοινωνική ασφάλιση μέσω της μεταρρύθμισης των επικουρικών συντάξεων.

Μέτρα για γηροκομεία, δικαιούχους αναπηρικών επιδομάτων και αστέγους

Ανάσα σε δικαιούχους αναπηρικών επιδομάτων που λόγω της πανδημίας κινδυνεύουν να μείνουν χωρίς παροχές, δίνει τροπολογία του υπουργείου Εργασίας που προβλέπει την τρίμηνη παράταση στην καταβολή όσων επιδομάτων λήγουν, λόγω του lockdown και των δυσκολιών επανεξέτασης των δικαιούχων από τις αρμόδιες επιτροπές ΚΕΠΑ.

Παράλληλα, προβλέπεται το άνοιγμα των Κέντρων για τον έλεγχο των νέων αιτήσεων, καθώς υπάρχουν εκατοντάδες περιπτώσεις ατόμων με αναπηρία που αναμένουν μάταια να εγκριθεί η καταβολή της αναπηρικής τους σύνταξης από τα ΚΕΠΑ που υπολειτουργούν εξαιτίας των έκτακτων περιοριστικών μέτρων για τον περιορισμό της διασποράς της πανδημίας COVID-19.

Η τροπολογία κατατέθηκε στο νομοσχέδιο του υπουργείου και εκτός από την εμβληματική διάταξη για τη μείωση των ασφαλιστικών εισφορών κατά 3 ποσοστιαίες μονάδες, για το 2021, περιλαμβάνει σημαντικές παρεμβάσεις στον τομέα της πρόνοιας, με αιχμή την ενίσχυση των κέντρων κοινωνικής πρόνοιας και των μονάδων φροντίδας ηλικιωμένων, την παράταση στην υποβολή αιτήσεων για το επίδομα γέννας αλλά και θέματα στεγαστικής πολιτικής. Στο ίδιο νομοσχέδιο άλλωστε κατατέθηκε και η τροπολογία για την έκτακτη οικονομική βοήθεια που θα λάβουν 482.335 ευάλωτοι πολίτες, στο πλαίσιο της κυβερνητικής απόφασης για την καταβολή διπλού ποσού στους δικαιούχους του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος κατά τον μήνα Δεκέμβριο.

Αναλυτικά και σύμφωνα με την αρμόδια υφυπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων Δόμνα Μιχαηλίδου, με στόχο την περαιτέρω υγειονομική θωράκιση των μονάδων φροντίδας ηλικιωμένων μέσα στην τρέχουσα πανδημία, αξιοποιούνται ευρωπαϊκά κονδύλια που εκτιμώνται σε ύψος περίπου 2 εκατ. Επίσης, θα διανεμηθεί υγειονομικό υλικό (μάσκες - γάντια) στο σύνολο του προσωπικού όλων των μονάδων φροντίδας ηλικιωμένων, συμπεριλαμβανομένων των κέντρων κοινωνικής πρόνοιας, αλλά και θα καλυφθεί το κόστος διεξαγωγής rapid tests σε όλους τους εργαζομένους, μία φορά την εβδομάδα.

Το νομοσχέδιο δίνει τη δυνατότητα σε όσους γονείς δεν πρόλαβαν ή δεν έκαναν σωστά την αίτησή τους, λόγω δικού τους σφάλματος ή σφάλματος των υπηρεσιών των νοσοκομείων, να μπορέσουν να το λάβουν. Πρόκειται για επίδομα 2.000 ευρώ ως βοήθημα στους νέους γονείς, με στόχο τη στήριξη του οικογενειακού προϋπολογισμού τον πρώτο χρόνο του παιδιού, αλλά και την αντιμετώπιση του δημογραφικού προβλήματος.

Ο φετινός προϋπολογισμός του επιδόματος γέννησης είναι 123 εκατ. και η πρόβλεψη για το 2021 φτάνει στα 160 εκατ. Οπως μάλιστα αποκάλυψε η κ. Μιχαηλίδου, το επίδομα γέννας είναι ένα από τα επιδόματα που θα μπορούσε να καταβάλλεται, κατά ένα μέρος του, με τη μορφή προπληρωμένης κάρτας.

Με άλλη διάταξη στο νομοσχέδιο, άστεγοι και γυναίκες θύματα βίας που διαβιούν σε ξενώνες φιλοξενίας μπορούν να καταστούν δικαιούχοι του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος. Εκτιμάται ότι περίπου 400 πολίτες βρίσκονται αυτή τη στιγμή σε ξενώνες φιλοξενίας και έως τώρα έμεναν έξω από την κάλυψη του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος, και πλέον, θα υποστηριχθούν για πρώτη φορά από την πολιτεία.

Αξιοποιούνται ευρωπαϊκά κονδύλια ύψους 2 εκατ. για την υγειονομική θωράκιση των μονάδων φροντίδας ηλικιωμένων.

Το νομοσχέδιο περιλαμβάνει επίσης δράσεις στεγαστικής πολιτικής, όπως τη μόνιμη θεσμοθέτηση του προγράμματος «Στέγαση και εργασία για τους αστέγους», ενώ και για τους ηλικιωμένους ανασφάλιστους πολίτες που λαμβάνουν επίδομα στεγαστικής συνδρομής, δημιουργείται ειδική ηλεκτρονική πλατφόρμα για τη χορήγηση του επιδόματος.

ΡΟΥΛΑ ΣΑΛΟΥΡΟΥ

Μείωση τζίρου στο λιανεμπόριο το γ΄ τρίμηνο

Αυτοκίνητα για να αποφύγουν τις μετακινήσεις με τα μέσα μαζικής μεταφοράς και ηλεκτρονικούς υπολογιστές, προκειμένου να είναι εξοπλισμένοι για τηλεργασία και τηλεκπαίδευση, αγόρασαν οι καταναλωτές στην Ελλάδα τον Σεπτέμβριο. Συμπεριφορά που δείχνει ότι μάλλον ανέμεναν το δεύτερο κύμα της πανδημίας και προετοιμάζονταν γι' αυτό. Από την άλλη επίσης, επειδή μάλλον ανέμεναν το δεύτερο κύμα πανδημίας και το lockdown που θα το συνόδευε, απέφυγαν να αγοράσουν καινούργια ρούχα. Τα παραπάνω συμπεράσματα προκύπτουν από τα αναλυτικά στοιχεία που εξέδωσε η Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) για τον κύκλο εργασιών στο λιανικό εμπόριο, τόσο για το τρίτο τρίμηνο του 2020, όσο και ειδικότερα για τον Σεπτέμβριο του 2020.

Υποχώρησε στα 12,8 δισ. έναντι 13,6 δισ. πέρυσι – Ι.Χ. και υπολογιστές αγοράζουν οι Ελληνες.

ΑΠΕ

Σε σύγκριση με το δεύτερο τρίμηνο του φετινού έτους η αύξηση του τζίρου το τρίτο τρίμηνο ήταν 19,8%, καθώς οι καταναλωτές φαίνεται ότι θέλησαν σε σημαντικό βαθμό να προβούν σε αγορές από τα φυσικά καταστήματα.

Κατ' αρχάς από τα στοιχεία για τον κύκλο εργασιών σε όλες τις λιανεμπορικές επιχειρήσεις προκύπτει ότι το τρίτο τρίμηνο του 2020 –πρόκειται για την περίοδο που σε όλη τη διάρκειά της τα καταστήματα ήταν ανοιχτά– το λιανεμπόριο είχε απώλειες σε σύγκριση με το τρίτο τρίμηνο του 2019, αλλά αυτές περιορίστηκαν σε μονοψήφιο ποσοστό. Ειδικότερα, ο κύκλος εργασιών στον εν λόγω κλάδο διαμορφώθηκε το διάστημα Ιουλίου - Σεπτεμβρίου 2020 σε 12,86 δισ. ευρώ έναντι 13,62 δισ. ευρώ το διάστημα Ιουλίου - Σεπτεμβρίου 2019, καταγράφοντας μείωση 5,6%. Σε σύγκριση δε με το δεύτερο τρίμηνο του φετινού έτους, η αύξηση του τζίρου το τρίτο τρίμηνο του 2020 ήταν 19,8%, καθώς οι καταναλωτές φαίνεται ότι θέλησαν σε σημαντικό βαθμό να προβούν σε αγορές από τα φυσικά καταστήματα. Τα προϊόντα, πάντως, που εξακολούθησαν να μην προτιμούν οι καταναλωτές, ούτε το τρίτο τρίμηνο του 2020, για προφανείς λόγους, ήταν τα ρολόγια - κοσμήματα και τα καλλυντικά. Ο κύκλος εργασιών στις δύο αυτές κατηγορίες υποχώρησε κατά 40,4% και 38,5%, αντιστοίχως.

Ειδικά τον Σεπτέμβριο του 2020 τα στοιχεία, τα οποία αφορούν μόνο τις επιχειρήσεις που έχουν υποχρέωση τήρησης διπλογραφικών βιβλίων, δείχνουν ότι ο κύκλος εργασιών στο λιανεμπόριο διαμορφώθηκε σε 2,52 δισ. ευρώ, σημειώνοντας μείωση μόλις 0,3% σε σύγκριση με τον Σεπτέμβριο του 2019. Οι κατηγορίες του λιανεμπορίου που κατέγραψαν τη μεγάλη αύξηση τον Σεπτέμβριο του 2020 σε σύγκριση με τον Σεπτέμβριο του 2019, ήταν αυτές της πώλησης αυτοκινήτων (10,1%), ηλεκτρονικών υπολογιστών (32%), τηλεπικοινωνιακού εξοπλισμού (15,5%). Από την άλλη, οι κατηγορίες που κατέγραψαν τη μεγαλύτερη μείωση πωλήσεων τον φετινό Σεπτέμβριο σε σύγκριση με τον περυσινό ήταν των ειδών ένδυσης (24,6%) και των ηλεκτρικών οικιακών συσκευών (13,3%).

ΔΗΜΗΤΡΑ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

«Βροχή» αιτήσεων από ανέργους για τηλεκπαίδευση

Στις 20.000 ανήλθαν οι αιτήσεις που υποβλήθηκαν μέσα σε οκτώ ημέρες από την έναρξη της ηλεκτρονικής πλατφόρμας για δωρεάν πρόσβαση ανέργων σε διαδικτυακά μαθήματα διαφορετικών ειδικοτήτων, στο πλαίσιο της νέας συνεργασίας του ΟΑΕΔ με το Coursera.

Υπενθυμίζεται ότι οι εγγεγραμμένοι άνεργοι μπορούν να υποβάλουν ηλεκτρονική αίτηση συμμετοχής έως και την Τετάρτη 2 Δεκεμβρίου και ώρα 23.59, ή έως τη συμπλήρωση των 50.000 προσφερόμενων θέσεων, με τους κωδικούς πρόσβασης TAXISnet ή πιστοποιημένων χρηστών ΟΑΕΔ αποκλειστικά στην ηλεκτρονική διεύθυνση https://www.gov.gr/ipiresies/ekpaideuse/psephiakes-dexiotetes/dorean-katartise-gia-anergous-coursera.

Η εταιρεία Coursera, μέσω της διαδικτυακής πλατφόρμας τηλεκπαίδευσης που διαθέτει, παρέχει σειρά μαθημάτων σε πλήθος ειδικοτήτων σε συνεργασία με κορυφαία πανεπιστήμια του κόσμου, όπως τα Carnegie Mellon, Columbia University, Duke University, École Polytechnique, Johns Hopkins University, Imperial College, New York University, Princeton University, Stanford University, University of Chicago, University of Leeds και Yale University.

Ο ΟΑΕΔ παρέχει δωρεάν πρόσβαση σε έως 50.000 εγγεγραμμένους ανέργους σε 77 σειρές μαθημάτων υποτιτλισμένων στα ελληνικά, καθώς και σε ακόμη 3.800 αγγλόγλωσσες σειρές μαθημάτων, με στόχο την αναβάθμιση των δεξιοτήτων τους και την απόκτηση νέων γνώσεων, στο πλαίσιο της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης του Coursera.

Μετά την υποβολή των αιτήσεων θα αποστέλλεται ενημερωτικό μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (email) στους ωφελουμένους με αναλυτικές οδηγίες, σχετικά με την εγγραφή και πρόσβασή τους στην πλατφόρμα του Coursera. Οσοι ωφελούμενοι ολοκληρώσουν επιτυχώς κάθε επιλεγόμενο μάθημα, θα τους παρέχεται δωρεάν πιστοποιητικό παρακολούθησης από την εταιρεία Coursera.

Διαδικτυακά μαθήματα για 50.000 άτομα μέσω της Coursera, που συνεργάζεται με κορυφαία πανεπιστήμια του κόσμου.

Η δεύτερη μεγάλη πρωτιά στην καριέρα της Τζάνετ Γέλεν

Η πρώτη γυναίκα πρόεδρος της Fed θα γίνει και η πρώτη υπουργός Οικονομικών

REUTERS

Σύσσωμος ο αμερικανικός Τύπος χαιρετίζει την επιλογή της 74χρονης Γέλεν, θεωρώντας ότι είναι η κατάλληλη οικονομολόγος για να κρατήσει όρθια την αμερικανική οικονομία μέσα στην τρικυμία της πανδημίας και να την βγάλει τελικά από αυτήν. Οπως τονίζει το Reuters, ως πρώην πρόεδρος της Federal Reserve, αλλά και με μακροχρόνια θητεία σε άλλες θέσεις στην ομοσπονδιακή τράπεζα των ΗΠΑ, η κ. Γέλεν έχει συγκεντρώσει εμπειρία δεκαετιών.

Αμφίβολο εάν θα καταλάβει τόσο χώρο στα πρωτοσέλιδα του αμερικανικού και του διεθνούς Τύπου άλλος προαλειφόμενος υπουργός της κυβέρνησης Μπάιντεν όσο η Τζάνετ Γέλεν, που ετοιμάζεται για τη δεύτερη πρωτιά της σταδιοδρομίας της. Υπήρξε η πρώτη γυναίκα πρόεδρος της ομοσπονδιακής τράπεζας των ΗΠΑ, επί προεδρίας Μπαράκ Ομπάμα την περίοδο 2014-2018, και τώρα ετοιμάζεται να αναλάβει το χαρτοφυλάκιο του υπουργείου Οικονομικών, κατακτώντας τον τίτλο της πρώτης γυναίκας στον θώκο.

Σύσσωμος ο αμερικανικός Τύπος χαιρετίζει την επιλογή της 74χρονης Γέλεν, θεωρώντας ότι είναι η κατάλληλη οικονομολόγος για να κρατήσει όρθια την αμερικανική οικονομία μέσα στην τρικυμία της πανδημίας και να τη βγάλει τελικά από αυτή, γεφυρώνοντας παράλληλα τις ανισότητες ανάμεσα στους πλούσιους, στη μεσαία τάξη και στους φτωχούς των ΗΠΑ. Οπως τονίζει το Reuters, έχοντας διατελέσει πρόεδρος της Federal Reserve αλλά και με μακροχρόνια θητεία σε άλλες θέσεις στην ομοσπονδιακή τράπεζα των ΗΠΑ, η Γέλεν έχει συγκεντρώσει εμπειρία δεκαετιών. Εχει, άλλωστε, επιδείξει μεγάλη ευελιξία και έχει αποδείξει πως μπορεί να εκπλήττει με την τόλμη της όταν το απαιτούν οι περιστάσεις. Σημειωτέον ότι στη διάρκεια της θητείας της στο τιμόνι της Fed υποχώρησε η ανεργία στις ΗΠΑ κατά περίπου 2,5 εκατοστιαίες μονάδες.

Προπαντός, όμως, παρουσιάζεται ως το ενδεδειγμένο πρόσωπο για να λειτουργήσει ως ειρηνοποιός σε όλα τα μέτωπα. Πρώτα απ' όλα για να φέρει την ειρήνη ανάμεσα στο υπουργείο Οικονομικών και στη Federal Reserve, μετά τη ρήξη που έχει επέλθει ανάμεσα στον

Κατά τη διάρκεια της θητείας της στη Fed, σε μια ταραγμένη διεθνώς περίοδο, η ανεργία στις ΗΠΑ μειώθηκε κατά 2,5%.

απερχόμενο υπουργό Οικονομικών, Στίβεν Μνούτσιν, και τον πρόεδρο της Fed, Τζερόμ Πάουελ. Πέτρα του σκανδάλου ήταν το ακανθώδες θέμα μιας νέας στήριξης στην αμερικανική οικονομία, που ο Πάουελ θεωρεί απολύτως αναγκαία και το έχει δηλώσει επανειλημμένως. Η Γέλεν, η οποία συγκαταλέγεται στις λεγόμενες «περιστερές» της κεντρικής τράπεζας καθώς τάσσεται υπέρ της αναπτυξιακής νομισματικής πολιτικής, θα συνταχθεί σίγουρα με τη θέση Πάουελ. Οπως τόνισε στους Financial Times ο Ερικ Στάιν, στέλεχος της επενδυτικής Eaton Vance, «δεδομένης της θητείας της στη Fed, οι απόψεις της συνάδουν με της ομοσπονδιακής τράπεζας και σίγουρα θα θελήσει να προσφέρει όσο περισσότερη πίστωση γίνεται σε διάφορους τομείς της οικονομίας».

Παράλληλα, πάντως, αναμένεται να ενοποιήσει τις διαφορετικές πτέρυγες των Δημοκρατικών όπως άφησε να εννοηθεί ο Τζο Μπάιντεν την περασμένη εβδομάδα, όταν αναφερόμενος ελαφρώς αινιγματικά στο πρόσωπο του νέου υπουργού Οικονομικών υποσχέθηκε πως θα είναι «πρόσωπο αποδεκτό από όλες τις πλευρές του Δημοκρατικού Κόμματος, από τους προοδευτικούς μέχρι τους πιο μετριοπαθείς». Ενδεικτική ήταν, άλλωστε, και η θερμή υποδοχή της οποίας έτυχε από την Ελίζαμπεθ Γουόρεν, τη γερουσιαστή της Μασαχουσέτης, που ανήκει στην αριστερή πτέρυγα των Δημοκρατικών, είναι γνωστή για τις προοδευτικές απόψεις της σε θέματα οικονομίας και για την απαίτησή της για αυστηρές ρυθμίσεις στον τραπεζικό τομέα. «Είναι ευφυής, σκληρή και με αρχές», τόνισε η Γουόρεν αναφερόμενη στο πρόσωπο της Γέλεν, αφήνοντας να εννοηθεί ότι η νέα υπουργός Οικονομικών δεν θα υποστεί σκληρή «αριστερή» κριτική από τους κόλπους των Δημοκρατικών στους οποίους ανήκει. Επιπλέον, η Γέλεν αντιμετωπίζεται θετικά από την επιχειρηματική κοινότητα, από όλους όσοι είχαν φοβηθεί πως θα αναλάμβανε το χαρτοφυλάκιο των Οικονομικών η Ελίζαμπεθ Γουόρεν. Στη διάρκεια της θητείας της, εξάλλου, οι αγορές κινούνταν ανοδικά και όπως επισήμανε στο CNN ο Γκρεγκ Βαλιέρ, στέλεχος της επενδυτικής AGF Investments, «φαίνεται πως είναι δημοφιλής σε όλες τις πλευρές, από τις χρηματαγορές μέχρι τις επιχειρήσεις».

Οπως τόνισε ο οικονομολόγος και σύμβουλος της Allianz Μοχάμεντ ελ Εριάν, «ο διορισμός της Τζάνετ Γέλεν θα γίνει δικαιολογημένα δεκτός με ικανοποίηση από όλον τον κόσμο, συμπεριλαμβανομένων των οικονομολόγων, στελεχών ξένων κυβερνήσεων και των αγορών, καθώς όλοι τη θεωρούν μια έμπειρη οικονομολόγο που επί χρόνια διασφάλισε τη σταθερότητα». Το 2013, όταν την επέλεξε ο Μπαράκ Ομπάμα για πρόεδρο της Fed, αστειεύτηκε λέγοντας «είναι σκληρή και όχι μόνον επειδή είναι από το Μπρούκλιν». Σύμφωνα με την Washington Post, όταν ανέλαβε ο Ντόναλντ Τραμπ, ρώτησε τους συμβούλους του εάν έπρεπε να ανανεώσει τη θητεία της ή όχι και αναρωτήθηκε ενώπιόν τους μήπως η Γέλεν είναι υπερβολικά κοντή για επικεφαλής της ομοσπονδιακής τράπεζας.

Διαγραφή χρέους ζητεί από την ΕΚΤ η Ιταλία

Προτείνεται να ακυρώσει η τράπεζα όσα ομόλογα αγόρασε στην πανδημία

Ο αντιπρόεδρος της ιταλικής κυβέρνησης, Ρικάρντο Φρακάρο, υποστήριξε πως «η ΕΚΤ δεν έχει ζήτημα με το χρέος, μπορεί να τυπώνει όσο χρήμα θέλει και να αγοράζει κρατικά ομόλογα ώστε να επιτρέψει στα κράτη-μέλη να επενδύουν προστατεύοντάς τα από την αγορά».

Στην εποχή της πανδημίας, που επέβαλε εκβιαστικά πρωτοφανείς μεταβολές στην παγιωμένη κατάσταση πραγμάτων της Ευρωζώνης, ευάλωτα κράτη-μέλη τολμούν να ζητήσουν ό,τι ήταν άλλοτε αδιανόητο. Πρώτη η υπερχρεωμένη αλλά τολμηρή Ιταλία που ζητεί έμμεσα διά στόματος του αντιπροέδρου της κυβέρνησης, Ρικάρντο Φρακάρο, διαγραφή όσου χρέους έχει αγοράσει η ΕΚΤ στη διάρκεια της πανδημίας. Εναλλακτικώς προτείνει στην Τράπεζα να διατηρήσει τα ομόλογά της διά παντός στο χαρτοφυλάκιό της. Οπως τονίζει, «η ΕΚΤ δεν έχει ζήτημα με το χρέος, μπορεί να τυπώνει όσο χρήμα θέλει και να αγοράζει κρατικά ομόλογα ώστε να επιτρέψει στα κράτη-μέλη να επενδύουν προστατεύοντάς τα από την αγορά».

Σε συνέντευξη που παραχώρησε ο κ. Φρακάρο, στενός συνεργάτης του Ιταλού πρωθυπουργού, τόνισε πως «η νομισματική πολιτική πρέπει να στηρίζει την επεκτατική δημοσιονομική πολιτική των χωρών-μελών με κάθε τρόπο» και προσέθεσε ότι ανάμεσα στους διάφορους τρόπους πρέπει να συμπεριληφθεί και η δυνατότητα «ακύρωσης όσων κρατικών ομολόγων αγόρασε στη διάρκεια της πανδημίας ή η επ' άπειρον παράταση της ωρίμανσής τους». Οπως τονίζει σχετικό ρεπορτάζ του Bloomberg, το αίτημα της Ιταλίας αντανακλά το σοβαρότατο πρόβλημα που αντιμετωπίζει η γειτονική χώρα με το δυσβάσταχτο χρέος της, ώς ένα βαθμό απότοκο των προσπαθειών της να αντιμετωπίσει την πανδημία.

Η Ιταλία παρουσίαζε υψηλότατο χρέος και στάσιμη οικονομία πολύ πριν από την πανδημία. Οπως τόνισε ο κ. Φρακάρο, έχει παράλληλα να χρηματοδοτήσει το δαπανηρό σχέδιο της Ε.Ε. για μετάβαση στην πράσινη οικονομία. Ως εκ τούτου, συνόδευσε το τολμηρό αίτημά του με την πρόταση για θέσπιση ενός «πράσινου κανόνα» που θα εξαιρεί από τον υπολογισμό τού ελλείμματος όσες δημόσιες δαπάνες σχετίζονται με επενδύσεις για την προστασία του περιβάλλοντος.

Το αίτημα του Ιταλού πολιτικού για διαγραφή χρέους προφανώς και δεν πρόκειται να γίνει αποδεκτό από την ΕΚΤ. Τα στελέχη της έχουν επανειλημμένως διευκρινίσει ότι η κοινοτική νομοθεσία απαγορεύει τη χρήση της νομισματικής πολιτικής με σκοπό τη χρηματοδότηση των κρατών-μελών. Ερωτώμενη σχετικά την περασμένη εβδομάδα από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, η πρόεδρος της

Η ΕΚΤ δεν μπορεί να αποδεχθεί το αίτημα, καθώς η κοινοτική νομοθεσία απαγορεύει χρηματοδότηση κρατών-μελών.

Τράπεζας, Κριστίν Λαγκάρντ, απήντησε: «Ούτε καν θέτω το ερώτημα στον εαυτό μου, τόσο απλά, καθώς οτιδήποτε σε αυτήν την κατεύθυνση θα αποτελούσε παραβίαση των κανόνων». Εξίσου κατηγορηματική είναι, άλλωστε, και η άρνηση του υπουργού Οικονομικών της Ιταλίας, Ρομπέρτο Γκουαλτιέρι, που απέρριψε την ιδέα.

Δεν είναι, πάντως, βέβαιο ότι το θέμα κλείνει με αυτές τις κατηγορηματικές αρνήσεις, καθώς η επιχειρηματολογία του κ. Φρακάρο δεν έχει εξαντληθεί. Στο πλαίσιο της ίδιας συνέντευξης υποστήριξε πως για να δικαιολογήσει μια τέτοια πολιτική, η ΕΚΤ θα μπορούσε να βασιστεί σε μια άλλη πρόβλεψη της κοινοτικής νομοθεσίας που την υποχρεώνει να υποστηρίζει τη γενική οικονομική πολιτική των κρατών-μελών στον βαθμό που αυτό δεν συγκρούεται με την πρωταρχική αποστολή της, τη διατήρηση της σταθερότητας των τιμών.

Ελαφρώς δηκτικά, άλλωστε, επεσήμανε πως η κεντρική τράπεζα εδώ και χρόνια δεν επιτυγχάνει τον στόχο του 2% για τον πληθωρισμό και τώρα ο δείκτης πρόκειται να υποχωρήσει περαιτέρω λόγω της πανδημίας. Είναι χαρακτηριστική η αποστροφή του λόγου του ότι «είναι άλλο πράγμα να διατηρεί η κεντρική τράπεζα την ανεξαρτησία της από τους πολιτικούς και άλλο να μην καταλαβαίνει πού πηγαίνει ο κόσμος». Και κατέληξε ουσιαστικά σε μια σύσταση προς την ΕΚΤ πως «θα έπρεπε να βοηθήσει τις χώρες να επανεκκινήσουν τις οικονομίες τους».

Το χρέος της Ιταλίας αναμένεται να εκτιναχθεί περίπου στο 160% του ΑΕΠ, καθώς η γειτονική χώρα έχει προχωρήσει σε εκτεταμένες δαπάνες ύψους άνω των 100 δισ. ευρώ για να αντιμετωπίσει τον οικονομικό αντίκτυπο της πανδημίας. Εχει, πάντως, ήδη επωφεληθεί τα μέγιστα από το πρόγραμμα έκτακτης ανάγκης που εγκαινίασε η ΕΚΤ την άνοιξη. Το εν λόγω πρόγραμμα είναι σχεδιασμένο έτσι ώστε να στηρίζει όσες χώρες βαρύνονται με μεγάλο όγκο χρέους, καθώς συμπιέζει πτωτικά τις αποδόσεις των ομολόγων τους. Αυτό έχει συμβεί στην περίπτωση της Ιταλίας, που παρά την υπερχρέωσή της έχει τη δυνατότητα να δανειστεί για 10 χρόνια με επιτόκιο της τάξεως μόλις του 0,6% που είναι χαμηλότερο από τις αποδόσεις των ομολόγων του αμερικανικού δημοσίου.

Το ευεργετικό πρόγραμμα της ΕΚΤ είναι, όμως, προσωρινό και στοχευμένο μόνο για τη «φάση της κρίσης» της πανδημίας. Αυτό σημαίνει πως η Ιταλία θα αντιμετωπίσει σύντομα πιέσεις από τους πιστωτές της. Αυτός είναι, άλλωστε, ο λόγος της ανησυχίας του κ. Φρακάρο και των αιτημάτων που διατύπωσε. Οπως τόνισε, «η Ιταλία θα βρεθεί εκτεθειμένη σε κερδοσκοπικές πιέσεις όταν δεν θα αγοράζει πλέον ομόλογα η ΕΚΤ».

Δεν είναι πρώτη φορά που η γειτονική χώρα ζητεί γενική αναδιάρθρωση των θεσμών της Ε.Ε. Εχει προηγηθεί ο Κλαούντιο Μπόργκι, οικονομικός σύμβουλος της Λέγκας, που όταν το κόμμα του ήταν στην κυβέρνηση κάλεσε την ΕΚΤ να αγοράζει ομόλογα για να χρηματοδοτήσει έργα υποδομής και να αναλάβει ουσιαστικότερο ρόλο δίνοντας ώθηση σε όσες οικονομίες παραπαίουν χρηματοδοτώντας επενδύσεις.

Κυβερνητικοί φορείς ερίζουν για τη διαχείριση των κοινοτικών κονδυλίων

Αβεβαιότητα εξακολουθεί να περιβάλλει το Ταμείο Ανάκαμψης εξαιτίας της πολιτικής διελκυστίνδας ανάμεσα στις Βρυξέλλες αφενός και στην Ουγγαρία και την Πολωνία αφετέρου. Κι ενώ οι πρωθυπουργοί των δύο χωρών εξετάζουν μια συμβιβαστική λύση υπό την πίεση των εταίρων τους, στο εσωτερικό των δικαιούχων χωρών οι διάφοροι πολιτικοί φορείς ερίζουν ήδη για το ποιος θα αναλάβει τη διαχείριση των χρημάτων. Θα είναι ο πρόεδρος της Δημοκρατίας, ο πρωθυπουργός, ορισμένα υπουργεία ή μια κεντρική αρχή; Θα ωφεληθούν όλες οι περιφέρειες των χωρών;

Σύμφωνα με σχετικό ρεπορτάζ της ισπανικής εφημερίδας El Pais, τέτοιου είδους θέματα απασχολούν αυτή τη στιγμή τις κατεξοχήν χώρες που αναμένεται να ωφεληθούν όταν εκταμιευθούν πλέον τα κεφάλαια του Ταμείου Ανάκαμψης.

Κατ' αρχάς η Ισπανία δεν αποτελεί εξαίρεση. Η μάχη που σοβεί στους κόλπους της κυβέρνησης έχει αρχίσει από τον Μάρτιο όταν η υπουργός Προϋπολογισμού, Μαρία Χεσούς Μοντέρο, αναγκάστηκε να διορθώσει έγγραφο εργασίας που απέκλεισε τον αντιπρόεδρο της ισπανικής κυβέρνησης, Πάμπλο Ιγκλέσιας, από τη διαχείριση των 140 δισ. ευρώ που θεωρητικά θα περιέλθουν στον έλεγχο της Ισπανίας. Πρόκειται για ποσό αντίστοιχο με το 11,2% του ισπανικού ΑΕΠ όπως αυτό ήταν το 2019. Ο εμφύλιος στους κόλπους της ισπανικής κυβέρνησης απεφεύχθη, καθώς ο πρωθυπουργός Πέδρο Σάντσεθ συμπεριέλαβε στη διανομή όλους τους υπουργούς. Στην Ιταλία η κυβέρνηση Κόντε δεν μπορεί να συμφωνήσει με ποιο τρόπο και σε ποια αρχή πρέπει να ανατεθεί η διαχείριση των ευρωπαϊκών κονδυλίων κατά της πανδημίας. Επικρατεί, επίσης, ασυμφωνία στους κόλπους της κυβέρνησης ως προς το πώς θα συσταθεί η υπηρεσία που θα διαχειριστεί τα 209 δισ. ευρώ που αντιστοιχούν στη χώρα. Στις μέχρι τώρα συζητήσεις εξετάζεται η ιδέα να ανατεθεί στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας ή στο υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και τον υπουργό Οικονομικών, Ρομπέρτο Γκουαλτιέρι. Σύμφωνα με τον πρωθυπουργό, Τζουζέπε Κόντε, «θα υπάρξει μια γενική διεύθυνση που θα ανατεθεί στην προεδρία της Δημοκρατίας, ενώ τον συντονισμό θα έχουν ορισμένα υπουργεία». Οπως τονίζει η ισπανική εφημερίδα, είναι σαφές πως ο Ιταλός πρωθυπουργός επιθυμεί να έχει τον έλεγχο της διαχείρισης και να μπορεί να επιβάλει κυρώσεις όταν δεν εκτελούνται σωστά τα σχετικά προγράμματα. Πολλοί υπουργοί, όμως, απαιτούν να έχουν κι εκείνοι μερίδιο στη διαχείριση.

Πολιτικές κόντρες σε Ισπανία, Ιταλία, Βέλγιο για τα κεφάλαια του Ταμείου Ανάκαμψης.

Ο εμφύλιος στους κόλπους της ισπανικής κυβέρνησης απεφεύχθη, καθώς ο πρωθυπουργός Πέδρο Σάντσεθ συμπεριέλαβε στη διανομή των κοινοτικών πόρων όλους τους υπουργούς.

Στο Βέλγιο, αντιθέτως, οι διενέξεις για τη διαχείριση των χρημάτων των 5,15 δισ. ευρώ δεν είναι μεταξύ υπουργείων και κλιμακίων της κυβέρνησης αλλά μεταξύ των περιφερειών της χώρας. Η περιφέρεια της Φλάνδρας, για παράδειγμα, ζητεί 3 δισ. ευρώ. Το αρχικό σχέδιο της κυβέρνησης ήταν να διανείμει τα κονδύλια με βάση τα επενδυτικά σχέδια και όχι τις περιοχές. Τελικά, όμως, ενέδωσε και δέχθηκε μια «ισόποση κατανομή στις περιφέρειες». Το Βέλγιο σχεδιάζει μάλιστα να παρουσιάσει το συγκεκριμένο σχέδιο μέσα στις επόμενες εβδομάδες. Θα εποπτεύει τα έργα η Γραμματεία Εργων Αποκατάστασης και Στρατηγικών Επενδύσεων με επικεφαλής τον Τομάς Ντερμίν, που έχει σχεδιάσει μια διανομή των κονδυλίων σε πέντε κατηγορίες έργων: σχετικών με το κλίμα, την ψηφιοποίηση, την κινητικότητα, την παραγωγικότητα και το κοινωνικό πεδίο.

Στη Γερμανία, αντιθέτως, επικρατεί απόλυτη ηρεμία και φαίνονται όλα προγραμματισμένα. Εχει από τις 25 Αυγούστου συσταθεί ομάδα εργασίας αποτελούμενη από υπαλλήλους της καγκελαρίας και του υπουργείου Οικονομικών και έχει αναλάβει να σχεδιάσει τον τρόπο με τον οποίο θα αξιοποιηθούν τα 22,7 δισ. ευρώ που αναλογούν στη χώρα. Σύμφωνα με τον εκπρόσωπο του υπουργείου Οικονομικών, η ομάδα θα παρουσιάσει τις σχετικές προτάσεις της στην ομοσπονδιακή κυβέρνηση τον επόμενο μήνα ή στη χειρότερη περίπτωση τον Ιανουάριο του 2021. Από τη στιγμή που αυτή θα εγκρίνει το σχέδιο, τον συντονισμό των έργων θα αναλάβουν τα υπουργεία αλλά και τα κόμματα του κυβερνητικού συνασπισμού.

Διευρύνθηκαν οι ανισότητες στην αγορά εργασίας

Παρά τη συνεχή στήριξη που παρείχαν οι κυβερνήσεις για να αποτρέψουν τις μαζικές απολύσεις και την εκτίναξη της ανεργίας, η πανδημία του κορωνοϊού έχει επιδεινώσει το χάσμα που χωρίζει τους εργαζομένους υψηλής εξειδίκευσης από εκείνους με χαμηλή εξειδίκευση. Ο λόγος για τις δέσμες μέτρων στήριξης της οικονομίας που περιλαμβάνουν προγράμματα επιδότησης των μισθών περίπου 50 εκατ. εργαζομένων. Σύμφωνα με σχετικό ρεπορτάζ των Financial Times, η αγορά εργασίας στην Ευρώπη έχει θωρακιστεί ικανοποιητικά και προστατεύεται από το πλήγμα της πανδημίας εν μέρει λόγω των δημοσιονομικών μέτρων και εν μέρει λόγω του προγράμματος ποσοτικής χαλάρωσης της ΕΚΤ.

Μάλιστα, κατά την Consensus Economics, όλα αυτά πήγαιναν ιδιαιτέρως καλά το καλοκαίρι. Στη συνέχεια, όμως, εκδηλώθηκε το δεύτερο κύμα της πανδημίας και αναθέρμανε την ανησυχία για την αγορά εργασίας.

Τα τελευταία στοιχεία της Eurostat φέρουν την απασχόληση στην Ευρωζώνη να έχει αυξηθεί σχεδόν κατά 1% το τρίτο τρίμηνο του έτους, που σημαίνει πως οι περισσότεροι από όσους απολύθηκαν ή ανεστάλη προσωρινά η σύμβασή τους είτε επέστρεψαν στην εργασία τους είτε προσελήφθησαν αλλού.

Παράλληλα, όμως, οι εκτιμήσεις για την ανεργία φέτος στην Ευρωζώνη κατατείνουν περίπου στο 8,1%, επίπεδο κάτω από το 9,7% στο οποίο είχε εκτιναχθεί τον Μάιο, αμέσως μετά το πρώτο κύμα της πανδημίας. Το πρόβλημα είναι η άνιση κατανομή των απολύσεων και των νέων θέσεων εργασίας. Σύμφωνα με την ΕΚΤ, το πρώτο εξάμηνο του έτους η απασχόληση στους τομείς χαμηλής εξειδίκευσης μειώθηκε κατά 7%, όταν την ίδια περίοδο αυξήθηκε κατά 3% η απασχόληση στις θέσεις υψηλής εξειδίκευσης. Μετά τις ενθαρρυντικές ειδήσεις που έρχονται από το μέτωπο των εμβολίων, η ΕΚΤ καλεί τις κυβερνήσεις να διατηρήσουν ενεργά τα προγράμματα στήριξης της αγοράς εργασίας μέχρις ότου ανακάμψει η οικονομία.

Υπάρχει, ωστόσο, αναντιστοιχία ανάμεσα στις νέες θέσεις εργασίας και στις θέσεις που χάθηκαν εξαιτίας της πανδημίας. Για αυτό και όσοι έχουν χάσει τη δουλειά τους πρέπει να ενταχθούν σε προγράμματα επανακατάρτισης ώστε να αντεπεξέλθουν στις νέες απαιτήσεις της αγοράς εργασίας.

Στο θέμα αναφέρθηκε την περασμένη εβδομάδα η πρόεδρος της ΕΚΤ, Κριστίν Λαγκάρντ, τονίζοντας πως «μετά την πανδημία ενδέχεται να δημιουργηθούν πολλές νέες θέσεις εργασίας, αλλά ίσως να είναι τέτοιες που να μην έχουν πρόσβαση σε αυτές πολλοί άνθρωποι».

Η δυσοίωνη εκτίμησή της απηχεί προβλέψεις του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ ότι μέχρι το 2025 θα έχουν εξαφανιστεί 85 εκατ. θέσεις εργασίας εξαιτίας του αυτοματισμού. Ως εκ τούτου, οι κυβερνήσεις πρέπει να βοηθήσουν όσους χάνουν τη θέση εργασίας τους να αποκτήσουν επαγγελματικές δεξιότητες που θα τους ανοίξουν τον δρόμο προς τους νέους κλάδους όπου υπάρχουν ελεύθερες θέσεις εργασίας.

Οι εκτιμήσεις για την ανεργία φέτος στην Ευρωζώνη συγκλίνουν στο 8,1%, επίπεδο κάτω από το 9,7% στο οποίο είχε εκτιναχθεί τον Μάιο, αμέσως μετά το πρώτο κύμα της πανδημίας.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Ψηφιακό εμπόριο και καθαρή ενέργεια

Του **NATHANIEL BULLARD / BLOOMBERG**

Πριν από περίπου είκοσι χρόνια, το ηλεκτρονικό εμπόριο έκανε την εμφάνισή του και έκτοτε αργά και σταθερά, απορροφώντας μικρά μερίδια στην αρχή, έχει ισχυρή παρουσία στο παγκόσμιο σκηνικό. Σήμερα, πλέον, εκατοντάδες εκατομμύρια καταναλωτές αγοράζουν δισεκατομμύρια αντικείμενα ηλεκτρονικά, τα οποία παραλαμβάνουν διά μέσου ενός περίτεχνου, πολύπλοκου και εκτεταμένου σε όλη την υφήλιο δικτύου διανομής και αποθήκευσης. Στην πρώτη φάση του ψηφιακού εμπορίου ήταν τα βιβλία και τα ηλεκτρονικά είδη –συσκευές, μικροσυσκευές και αξεσουάρ– που διακινούνταν και ακολούθησαν ενδύματα και υποδήματα, καθώς και τρόφιμα.

Με τα σημερινά δεδομένα της πανδημίας του κορωνοϊού, η τάση αυτή έχει εκτιναχθεί στα ύψη και στις Ηνωμένες Πολιτείες, από το 11,3% επί του συνόλου του λιανεμπορίου στα τέλη του 2019 έχει πλέον φθάσει φέτος στα τέλη του δευτέρου τριμήνου

Οι εταιρείες του κλάδου δεσμεύονται για μηδενικό ανθρακικό αποτύπωμα σε βάθος χρόνου.

στο 16,1%. Χρειάστηκε περισσότερο από επτά χρόνια το ψηφιακό εμπόριο να φθάσει από το 5% των λιανικών πωλήσεων στο 10%, αλλά στην περίπτωση του κορωνοϊού η αντίστοιχη αύξηση επιτεύχθηκε σε μόλις έξι μήνες. Φέτος, στις ΗΠΑ εκτιμάται πως το διάστημα από 26 Νοεμβρίου, Ημέρα των Ευχαριστιών, έως τη Σάιμπερ Μάντεϊ, 30 Νοεμβρίου, το 95% των καταναλωτών θα κάνουν τα ψώνια τους ηλεκτρονικά.

Κατά τον Μπένεντικτ Εβανς, ανεξάρτητο αναλυτή του κλάδου του λιανεμπορίου, η ιστορία του ψηφιακού λιανεμπορίου αφορά την προσπάθειά του να ανέλθει σε νέο επίπεδο. Το ερώτημα έχει να κάνει με το πόσο μερίδιο της συνολικής αγοράς μπορεί να κατακτήσει κατά τρόπο βιώσιμο. Ούτε θα σταματήσει να αναπτύσσεται, βέβαια, ούτε και θα κατακλύσει όλο το πεδίο. Αυτό που θα απομυζά, όμως, είναι ακόμη πιο πολύ ηλεκτρισμό για τις αποθήκες, περισσότερα καύσιμα για τα φορτηγά και περισσότερη ενέργεια στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές για αναζήτηση, υπόδειξη προϊόντος και διαδικασία αγοραπωλησίας. Αυτό θα μπορούσε να ιδωθεί ως μια χαμένη ευκαιρία σε κάθε δυνατή έκφανση της σύγχρονης ζωής, που εκτείνεται από τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα σε όλο τον πλανήτη μέχρι το ευρύτερα τοπικό πεδίο, με τις εκπομπές ρύπων από τα φορτηγά που μεταφέρουν και παραδίδουν τα εμπορεύματα στους δρόμους των πόλεων. Υπό το πρίσμα αυτό, ακόμη περισσότερο ψηφιακό εμπόριο θα σημάνει κάτι βλαβερό. Ίσως, όμως, και να μπορεί να μετριαστεί ο αντίκτυπος αυτός εάν οι αντίστοιχες εταιρείες που δραστηριοποιούνται στο πεδίο αλλάξουν συμπεριφορά. Και αν αποτιμήσει κανείς τα όσα έχουν ήδη κάνει και όσα επαγγέλλονται, πιθανώς και να συμβεί όντως η αλλαγή αυτή.

Το διάστημα από το 2010 και μέχρι σήμερα η κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας στα κέντρα δεδομένων έχει αυξηθεί μόλις 6%, ακόμη και αν η ετήσια κίνηση σε αυτά έχει εκτιναχθεί σε επίπεδα άνω του 1.700%, βάσει των στοιχείων που έχει συγκεντρώσει συν τω χρόνω ο κολοσσός υψηλής τεχνολογίας Cisco Systems. Οι επιχειρήσεις υψηλής τεχνολογίας και οι εταιρείες ψηφιακού λιανικού εμπορίου συνηθίζουν πλέον να προμηθεύονται καθαρή ενέργεια για να τροφοδοτούν τα κέντρα δεδομένων και τις αποθήκες τους. Σχεδιάζουν τα δικά τους ηλεκτροδοτούμενα φορτηγά διανομής και δεσμεύονται σε βάθος χρόνου για εκμηδένιση του ανθρακικού τους αποτυπώματος. Από τη δική τους πλευρά, οι καταναλωτές ίσως και να μην έχουν εγγενώς την τάση της αυτοβελτίωσης, αντιθέτως με τις επιχειρήσεις, οι οποίες γνωρίζουν ότι το ανά προϊόν ανθρακικό αποτύπωμα, όπως και η τοπική ροή της κίνησης και ο παραγόμενος θόρυβος, είναι ζωτικής σημασίας για την εκστρατεία εξάλειψης των ρύπων τους.

Σημειώνεται, τέλος, πως πολλά χρόνια πριν αναχθεί σε επίσημη πολιτική του, στον αμερικανικό όμιλο ταχυμεταφορών και διαχείρισης εφοδιαστικής αλυσίδας UPS οι οδηγοί γνώριζαν εξ εμπειρίας τη διαφορά μεταξύ αριστερής και δεξιάς στροφής: «Η δεξιά στροφή είναι πιο γρήγορη και εξοικονομεί καύσιμα».

Σε κινούμενη άμμο βαδίζει το νέο οικονομικό επιτελείο της Τουρκίας

Αναζητεί λύσεις για ενίσχυση των πενιχρών συναλλαγματικών αποθεμάτων

Σε ναρκοπέδιο θα χρειαστεί να κινηθεί τους επόμενους μήνες το νέο οικονομικό επιτελείο της Τουρκίας, καθώς θα προσπαθεί να διορθώσει τα κακώς κείμενα της οικονομίας και τα σφάλματα της παλαιάς φρουράς. Σύμφωνα με αναλυτές του Bloomberg, η στροφή 180 μοιρών που επιχειρούν τώρα ο νέος διοικητής της κεντρικής τράπεζας και ο νέος υπουργός Οικονομικών με μέτρα φιλικά προς την αγορά ενδέχεται να προκαλέσει μεγάλη αστάθεια στο τουρκικό νόμισμα.

Από την παραίτηση του τέως υπουργού Οικονομικών, Μπεράτ Αλμπαϊράκ, στις αρχές Νοεμβρίου, αρχίζουν σταδιακά να ανακαλούν τους περιορισμούς που είχε θέσει η κυβέρνηση Ερντογάν στην αγορά, σε μια προσπάθεια να αποτρέψει την κερδοσκοπία εις βάρος της τουρκικής λίρας. Μεταξύ άλλων, απελευθερώνουν τις τράπεζες από την υποχρέωση να παρατείνουν τις πιστώσεις, ενώ έχουν ήδη αυξήσει τα επιτόκια της τουρκικής λίρας. Σύμφωνα με τους αναλυτές, είναι λογικό να ακολουθήσει το επόμενο βήμα, δηλαδή η χαλάρωση των περιορισμών στις συμφωνίες ανάμεσα στις τουρκικές τράπεζες τόσο για τα swap νομισμάτων όσο και για την εμπορία παραγώγων. Πρόκειται για περιορισμούς που είχε θέσει το προηγούμενο οικονομικό επιτελείο, σε μια προσπάθεια να καταστήσει σε απαγορευτικό βαθμό ακριβά τα στοιχήματα κατά της τουρκικής λίρας.

Από την πλευρά τους, οι επενδυτές εκδηλώνουν την ικανοποίησή τους για την επιστροφή της Τουρκίας στην οικονομική ορθοδοξία. Οπως, όμως, επισημαίνει το Bloomberg, τίποτε από όλα αυτά δεν πρόκειται να βοηθήσει να αναπληρωθούν τα συναλλαγματικά διαθέσιμα της χώρας που έχουν εξανεμιστεί, ενώ η άρση αυτών των περιορισμών ενδέχεται να αυξήσει τις πιέσεις στο τουρκικό νόμισμα έστω και μόνο σε πρώτη φάση.

Σύμφωνα με τον Χακάν Κάρα, ο οποίος διετέλεσε επικεφαλής των οικονομολόγων της κεντρικής τράπεζας από το 2003 μέχρι πέρυσι, οπότε και αποπέμφθηκε, «η ανάκληση των περιορισμών στα swap νομισμάτων μπορεί να προκαλέσει κραδασμούς στο νόμισμα αλλά και περαιτέρω μείωση των συναλλαγματικών διαθεσίμων, και αυτό μπορεί να επηρεάσει το κλίμα στην αγορά». Ο ίδιος επισημαίνει πως οι Αρχές έπρεπε

Το υπουργείο Οικονομικών της Τουρκίας ανακοίνωσε την έκδοση του πρώτου ευρωομολόγου. Οικονομικοί αναλυτές εξέφρασαν την εκτίμηση ότι έπονται περισσότερες εκδόσεις χρέους, καθώς η Τράπεζα της Τουρκίας θα προσπαθεί να αναπληρώσει τα συναλλαγματικά της διαθέσιμα.

Η ανάκληση περιορισμών στις συναλλαγές είναι πιθανόν να επιφέρει εκ νέου αστάθεια στη λίρα.

να σχεδιάσουν ένα πρόγραμμα σε συνεργασία με τις τράπεζες, ώστε να χαλαρώσουν σταδιακά τους περιορισμούς και παράλληλα να παρεμβαίνουν στην αγορά συναλλάγματος για να αντισταθμίζουν τυχόν πλήγματα στη λίρα εξαιτίας των swap.

Πηγές που μίλησαν στο Bloomberg σε καθεστώς ανωνυμίας αναφέρουν πως στην προσπάθειά τους να αναπληρώσουν τα συναλλαγματικά διαθέσιμα της χώρας, οι Αρχές εξετάζουν το ενδεχόμενο να αρχίσουν και πάλι τις δημοπρασίες για την αγορά δολαρίων με τουρκικές λίρες για πρώτη φορά από το 2011. Κάτι τέτοιο συνεπάγεται νέες πτωτικές πιέσεις στην ήδη εύθραυστη τουρκική λίρα. Ως εκ τούτου, οικονομικοί αναλυτές θεωρούν πιθανότερο να αποφασίσουν οι Αρχές να προχωρήσουν σε πωλήσεις ομολόγων ώστε να γεμίσουν τα ταμεία του κράτους με συνάλλαγμα και, βέβαια, να συνεχίσουν τις δημοπρασίες έως ότου επέλθει ηρεμία στην αγορά συναλλάγματος.

Ηδη ανακοινώθηκε έκδοση του πρώτου ευρωομολόγου. Το τουρκικό υπουργείο Οικονομικών ανέθεσε την έκδοση δεκαετούς ευρωομολόγου στις επενδυτικές τράπεζες Goldman Sachs, HSBC και Morgan Stanley.

Οικονομικοί αναλυτές με έδρα στο Λονδίνο εξέφρασαν την εκτίμηση ότι έπονται περισσότερες εκδόσεις χρέους, καθώς η Τράπεζα της Τουρκίας θα προσπαθεί να αναπληρώσει τα συναλλαγματικά της διαθέσιμα. Ερωτώμενος σχετικά, αξιωματούχος της κεντρικής τράπεζας τόνισε πως θα δοθούν σύντομα στη δημοσιότητα λεπτομέρειες των εργαλείων νομισματικής πολιτικής, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι θα υπάρχει ασφάλεια πως η κεντρική τράπεζα θα είναι υπόλογη για τις κινήσεις της και θα υπάρχει διαφάνεια.

Σημειωτέον ότι στη διάρκεια της θητείας του Αλμπαϊράκ στο υπουργείο Οικονομικών και του Μουράτ Ουισάλ στο τιμόνι της κεντρικής τράπεζας κατεγράφησαν μαζικές πωλήσεις συναλλάγματος σε μια απέλπιδα προσπάθεια να στηριχθεί η τουρκική λίρα χωρίς να καταφύγει η κεντρική τράπεζα στην ορθόδοξη πολιτική, δηλαδή σε μια αύξηση των επιτοκίων. Πηγές της αγοράς δήλωσαν στο Bloomberg πως από τη στιγμή που ανέλαβε το νέο οικονομικό επιτελείο έχουν διακοπεί οι πωλήσεις ξένων νομισμάτων.

ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΦΑΝΕΡΩΜΕΝΗΣ
ΛΕΥΚΩΣΙΑ

ΘΕΣΗ
ΔΕΞΙΟΥ ΨΑΛΤΗ

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή του Ιερού Ναού Παναγίας Φανερωμένης, προκηρύσσει τη θέση του **ΔΕΞΙΟΥ ΨΑΛΤΗ** του Ναού και δέχεται γραπτές αιτήσεις για την πλήρωσή της. Οι αιτήσεις να συνοδεύονται από σύντομο βιογραφικό σημείωμα και ακουστικό υλικό, αν υπάρχει και να απευθύνονται προς την Εκκλησιαστική Επιτροπή του Ιερού Ναού Παναγίας Φανερωμένης στην πιο κάτω διεύθυνση:

Εκκλησία Παναγίας Φανερωμένης
Τ. Θ. 21637, 1511 Λευκωσία

ή στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
phanerom@logosnet.cy.net

Τελευταία ημερομηνία υποβολής αιτήσεων είναι η Παρασκευή, 11 Δεκεμβρίου 2020

Για περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να τηλεφωνήσετε στον αριθμό **22 673 296**

SPP MEDIA

ΚΕΝΕΣ ΘΕΣΕΙΣ

Ο όμιλος SPPMEDIA αναζητά άτομα για στελέχωση του Εμπορικού Τμήματος.

Απαραίτητα προσόντα:

- Πτυχίο διοίκησης επιχειρήσεων, μάρκετινγκ, επικοινωνίας ή συναφούς κλάδου.
- Ευχάριστη και δυναμική προσωπικότητα και ομαδικό πνεύμα.
- Οργανωτικές, επικοινωνιακές και διαπραγματευτικές ικανότητες.
- Προσανατολισμός στην επίτευξη στόχων.
- Γνώση χρήσης Η/Υ.
- Εμπειρία στις πωλήσεις θα θεωρηθεί επιπρόσθετο προσόν.

Παρακαλώ όπως αποστέλλονται τα βιογραφικά σημειώματα στην ηλεκτρονική διεύθυνση drousiotoue@sppmedia.com (κα Ελένη Δρουσιώτου, τηλ. 22472401)

ΟΜΙΛΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ KOTSONIS

Ο όμιλος εταιρειών Kotsonis είναι ιδιοκτήτης δυο μοναδικών τεμαχίων γης στο Πισσούρι,συνολικής έκτασης 102.265 τ.μ. εφαπτομένων της θάλασσας με 260 μέτρα πρόσωπο σε μια μαγευτική αμμώδη παράλια.
Τα συγκεκριμένα τεμάχια εμπίπτουν στην πολεοδομική ζώνη Τ3β, επιτρέποντας την ανέγερση είτε ιδιωτικών οικιστικών μονάδων με ανώτατο συντελεστή 20%, τουριστικών αναπτύξεων μέχρι 25% αλλά και ανέγερση ξενοδοχειακής ανάπτυξης με 30% συντελεστή δόμησης.

Η ιδιαιτερότητα αυτών των ακινήτων είναι η αμφιθεατρική μορφολογία του εδάφους, αφού ξεκινούν από το 0 και καταλήγουν σε 60μ. υψόμετρο στην κορυφή των τεμαχίων, δίνοντας έτσι το πλεονέκτημα σε κάθε αγοραστή να επωφελείτε από την απρόσκοπτη και ανεμπόδιστη θέα προς τη θάλασσα σε οποιοδήποτε σημείο των ακινήτων αποφασίσει να αποκτήσει και να αναπτύξει.

KOTSONIS GROUP OF COMPANIES.
Τηλ. 22752077, 22752163
info@kotsonis-properties.com
www.kotsonis-properties.com

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
Real Estate
ΚΥΡΙΑΚΗ 29 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2020

Αυξάνεται η ζήτηση για χώρους logistics και σύγχρονα γραφεία

Νέα δεδομένα εισάγει στην αγορά ακινήτων η πανδημία. Στην τελευταία ετήσια πανευρωπαϊκή έρευνα της PwC, η οποία πραγματοποιείται για λογαριασμό του Urban Land Institute (ULI), επισημαίνεται η στροφή των ξένων επενδυτών σε υπηρεσίες logistics, ενοικιαζόμενες κατοικίες και χώρους γραφείων, ενώ ταυτόχρονα άλλοι τομείς, όπως τα ξενοδοχεία, που κυριάρχησαν τα προηγούμενα χρόνια, αλλά και τα εμπορικά κέντρα, έρχονται σε δεύτερη μοίρα λόγω των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν.

«Η τάση της τηλεργασίας ήρθε για να μείνει με βάση το 91% των ερωτηθέντων, ενώ η αλλαγή χρήσης κτιρίων παραμένει τάση που θα επηρεάσει την αγορά ακινήτων τα επόμενα 3-5 έτη, με την έμφαση να αφορά τον τομέα γραφείων και εμπορικών χώρων. Μάλιστα, το 47% των ερωτηθέντων θεωρεί ότι η ανακατασκευή είναι ο ελκυστικότερος τρόπος αγοράς ακινήτων υψηλών προδιαγραφών» τονίζει η Σοφία Αθανασοπούλου, διευθύντρια και Advisory της PwC Greece. Σύμφωνα με την ίδια, το 41% των ερωτηθέντων πανευρωπαϊκά θεωρεί υπερτιμημένη την αξία αγοράς ενός σύγχρονου και ποιοτικού ακινήτου. Ετσι, η επιλογή της απόκτησης ενός φθηνότερου ακινήτου, που να μπορεί να αναβαθμιστεί, φαντάζει πιο προσιτή κίνηση. Σε κάθε περίπτωση, η υλοποίηση στρατηγικών που συνδέονται με το περιβάλλον αναμένεται να έχουν τη μεγαλύτερη επίπτωση στον τομέα των ακινήτων μακροπρόθεσμα. Σύμφωνα με τη διευθύνουσα σύμβουλο του ULI Ευρώπης, Λιζέτ βαν Ντορν, «η αγορά ακινήτων της Ευρώπης βρίσκεται σε κρίσιμη καμπή, καθώς γίνεται προσπάθεια να προσδιοριστεί ο μελλοντικός ρόλος της στην κοινωνία, ενώ αντιμετωπίζει τις προκλήσεις της πανδημίας και τη συνεχιζόμενη αβεβαιότητα που αυτή δημιουργεί. Η COVID-19 έχει επιταχύνει μια σειρά τάσεων που είχαν ήδη εμφανιστεί, όπως για παράδειγμα η ψηφιοποίηση, η εξ αποστάσεως εργασία και τα ψώνια μέσω Διαδικτύου, αλλά, δεδομένου του τεχνητού περιβάλλοντος που δημιουργούν τα συνεχιζόμενα lockdown και η κρατική στήριξη για υπαλλήλους και επιχειρήσεις, είναι δύσκολο να εκτιμηθούν οι μακροπρόθεσμες συνέπειες».

Αλλάζουν οι τάσεις στην αγορά ακινήτων λόγω της πανδημίας και των επιπτώσεών της.

Με βάση τα ευρήματα της έρευνας, στο «λεξιλόγιο» των επενδυτών έχουν πλέον προστεθεί νέες κατηγορίες ακινήτων. Ετσι, για το 2021, η εκτίμηση είναι ότι θα ευνοηθούν ακίνητα τα οποία αναμένεται να ωφεληθούν από την αυξανόμενη ταχύτητα ψηφιοποίησης σε όλο τον κόσμο. Αυτά είναι, π.χ., τα data centers, οι πύργοι επικοινωνίας, οι εγκαταστάσεις logistics (όπου γίνεται στροφή στην αυτοματοποίηση) και οι οπτικές ίνες. Ακίνητα τα οποία είναι κατάλληλα για τέτοιες χρήσεις ή διαθέτουν τις σχετικές τεχνολογικές υποδομές αναμένεται να βρεθούν στο επίκεντρο της ζήτησης τα επόμενα χρόνια. Πάντως, στην ανάλυση της PwC αναφέρεται ότι τα στελέχη του κλάδου των ακινήτων ήταν πολύ επιφυλακτικά σχετικά με τη συνολική πρόβλεψη, με τις συνεντεύξεις που πραγματοποιήθηκαν μεταξύ Ιουλίου και Σεπτεμβρίου να δείχνουν μια αξιοσημείωτη μείωση στην επιχειρηματική εμπιστοσύνη και το 28% να προβλέπει μείωση στην επιχειρηματική εμπιστοσύνη σε σύγκριση με το 13% το 2019. Επιπλέον, το 44% αναμένει πτώση στην κερδοφορία σε σύγκριση με το 15% το 2019. Οι επιδημίες ή οι πανδημίες οδήγησαν το 88% των ερωτηθέντων να δηλώσουν «ανήσυχοι» ή «πολύ ανήσυχοι», ενώ το 79% ήταν «ανήσυχοι» ή «πολύ ανήσυχοι» σχετικά με τη διεθνή πολιτική σταθερότητα.

Νέος γύρος μειώσεων ενοικίων των καταστημάτων στην Ελλάδα

Πιέσεις λόγω πανδημίας και στροφής των καταναλωτών στο ηλεκτρονικό εμπόριο

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Ισχυρές πιέσεις αναμένεται να δεχθούν τους επόμενους μήνες τα ενοίκια και συνεπώς και οι αξίες των εμπορικών καταστημάτων, καθώς η κρίση που έχει προκαλέσει η πανδημία μεγεθύνεται, τόσο σε ένταση, όσο και σε διάρκεια, πλήττοντας την ιδιωτική κατανάλωση. Ταυτόχρονα, ένα διαρκώς μεγαλύτερο τμήμα των καταναλωτών στρέφεται στα καταστήματα ηλεκτρονικού εμπορίου, τάση η οποία, όπως φαίνεται, θα μονιμοποιηθεί μετά την πανδημία, ωθώντας και τις εμπορικές αλυσίδες να αναπροσαρμόσουν τα πλάνα τους σε σχέση με το δίκτυο των φυσικών καταστημάτων τους.

Οπως τονίζουν στελέχη της αγοράς ακινήτων, τα καταστήματα που βρίσκονται σε πολύ δημοφιλείς εμπορικούς δρόμους και εντός των εμπορικών κέντρων/πάρκων θα εμφανίσουν μεγαλύτερες αντοχές. Ωστόσο, όλα τα υπόλοιπα εμπορικά ακίνητα προβλέπεται να βρεθούν ενώπιον του φάσματος του «λουκέτου», ανάλογα με τις αντοχές του εκάστοτε επιχειρηματία, ή των σχεδίων της κάθε εμπορικής αλυσίδας.

Πρόκειται για μια επανάληψη των όσων συνέβησαν την περίοδο 2012-2014, όταν το ποσοστό κενών καταστημάτων, ακόμα και σε κεντρικές εμπορικές αρτηρίες, είχε προσεγγίσει ή και είχε ξεπεράσει το 40%.

Εν τω μεταξύ, αν δεν αποκατασταθεί έστω σε κάποιο βαθμό και η τουριστική κίνηση, π.χ. μέχρι το τέλος της άνοιξης του 2021, τότε είναι πιθανό να καταγραφούν μειώσεις ενοικίων ακόμα και στην οδό Ερμού, η οποία μέχρι σήμερα βρίσκεται στο… «απυρόβλητο».

Σε πρόσφατη ανάλυσή της για το τρίτο τρίμηνο, η εταιρεία παροχής υπηρεσιών Proprius-Cushman & Wakefield, επισημαίνει ότι «τα καταστήματα που βρίσκονται στις δημοφιλέστερες εμπορικές πιάτσες "υποφέρουν" από την έλλειψη τουριστικών ροών και την πολιτική εκτεταμένης τηλεργασίας.

Φόβοι για επανάληψη όσων συνέβησαν την περίοδο 2012-2014, όταν το ποσοστό κενών καταστημάτων έφτανε το 40%.

Ετσι, σε ορισμένες υποαγορές καταγράφονται σημάδια διόρθωσης των ενοικίων, ενώ στις πιο δημοφιλείς περιοχές, τα ενοίκια παραμένουν σταθερά». Σύμφωνα με τους αναλυτές της εταιρείας, στην παρούσα συγκυρία, στη χειρότερη θέση βρίσκονται τα καταστήματα εστίασης, όπως φούρνοι, καφετέριες κ.τ.λ., όπως επίσης και ο κλάδος της ψυχαγωγίας.

Κατά τη διάρκεια του τρίτου τριμήνου, καταγράφηκαν και οι πρώτες μικρές διορθώσεις στις τιμές των ενοικίων. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Proprius, σε σχέση με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο, τα ενοίκια των καταστημάτων στο Κολωνάκι, στη Γλυφάδα, στον Πειραιά και στη Θεσσαλονίκη (οδός Τσιμισκή) έχουν σημειώσει μικρή κάμψη της τάξεως των πέντε ευρώ/τ.μ. σε μηνιαία βάση.

Στον αντίποδα, σταθερές παραμένουν προσώρας οι τιμές στην οδό Ερμού, όπου το μέσο ενοίκιο για τα καταστήματα που βρίσκονται εγγύτερα της πλατείας Συντάγματος (πρόκειται για το δημοφιλέστερο τμήμα της οδού) παραμένει αμετάβλητο σε 285 ευρώ/τ.μ. σε μηνιαία βάση.

Πλήγμα και από τράπεζες

Πάντως, την παρούσα συγκυρία είναι πιθανό να εκμεταλλευθούν κάποιες εμπορικές αλυσίδες που θα θελήσουν να αποκτήσουν παρουσία σε σημεία που δεν είχαν μέχρι πρότινος, «ποντάροντας» όχι μόνο σε μεγαλύτερη διαθεσιμότητα εμπορικών ακινήτων, αλλά και σε μεγαλύτερη ευελιξία από την πλευρά των ιδιοκτητών, αναφορικά με τις ζητούμενες τιμές ενοικίασης. Αλλωστε, η παρούσα συγκυρία είναι λίαν αρνητική για τους ιδιοκτήτες, καθώς όχι μόνο δέχεται μεγάλο πλήγμα το λιανεμπόριο, αλλά επιπλέον έχει δρομολογηθεί και το άμεσο κλείσιμο δεκάδων (πιθανώς ακόμα και εκατοντάδων τους επόμενους μήνες) τραπεζικών υποκαταστημάτων.

Η Εθνική Τράπεζα έχει ανακοινώσει ήδη ότι θα κλείσει 41 καταστήματα μέχρι τον προσεχή Ιανουάριο, ενώ και η Τράπεζα Πειραιώς θα κλείσει άλλα 53 καταστήματα σε όλη την Ελλάδα. Οι τράπεζες συνηθίζουν να μισθώνουν ακίνητα στα εμπορικότερα σημεία της κάθε συνοικίας. Ως εκ τούτου, η ταυτόχρονη αυτή κίνηση στη δύσκολη περίοδο που διανύει η αγορά, αναμένεται όχι μόνο να δυσκολέψει τους κατόχους των ακινήτων αυτών να βρουν νέους μισθωτές, αλλά παράλληλα θεωρείται σχεδόν βέβαιο ότι το πιθανό ενοίκιο για τα ακίνητα αυτά θα είναι χαμηλότερο σε σχέση με εκείνο που εισέπρατταν μέχρι σήμερα.

ΕΜΠΟΡΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

Πώς διαμορφώνονται οι μέσες τιμές ενοικίασης στις δημοφιλείς «πιάτσες»

	ΥΨΟΣ ΕΝΟΙΚΙΟΥ (Σε ευρώ/τ.μ./μήνα)	ΕΤΗΣΙΑ ΑΠΟΔΟΣΗ
Ερμού	285	5,5%
Κολωνάκι	95	6,5%
Γλυφάδα	135	6,3%
Κηφισιά	120	6,4%
Πειραιάς	80	6,4%
Θεσσαλονίκη (Τσιμισκή)	135	6,0%
Πάτρα	60	6,5%
Ηράκλειο Κρήτης	95	6,5%

ΠΗΓΗ: Proprius

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΑΡΘΡΟ / *Του* **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Η κουλτούρα που δεν λέμε ν' αποκτήσουμε

Κατά γενική ομολογία και η φετινή Black Friday ήταν μια … πατάτα. Εκτός από το γεγονός ότι πολλές προσφορές δεν ήταν πραγματικές προσφορές και αφορούσαν σε παλαιωμένο και περιορισμένο στοκ, σημειώθηκαν και περιστατικά όπου άλλα έγραφε η καρτελίτσα στο προϊόν στο κατάστημα, άλλες (τις προηγούμενες πιο ψηλές) τιμές έγραφε η ιστοσελίδα και γινόταν προσπάθεια δικαιολόγησης των αδικαιολόγητων από τους πωλητές όταν χρέωναν τις πιο ψηλές τιμές, ισχυριζόμενοι ότι η ιστοσελίδα είναι η σωστή και κάποιο λάθος θα πρέπει να έγινε με την καρτελίτσα. Δόθηκαν από καταναλωτές και τα γνωστά πλέον παραδείγματα όπου οι τιμές αυξήθηκαν πλασματικά για να δείχνουν δήθεν μείωση προχθές την Παρασκευή, ενώ στην ουσία η μείωση ήταν από μηδέν έως απειροελάχιστη.

Αυτό είναι ένα σοβαρό πρόβλημα κουλτούρας από την πλευρά των πωλητών. Και είναι πρόβλημα των πωλητών ειδικά στην Κύπρο. Δεν εννοούν να καταλάβουν ότι το ξεπούλημα είναι ακριβώς αυτό και όχι μια προσπάθεια ξεγελάσματος του καταναλωτικού κοινού. Δεν θέλω να είμαι κάθετος με αυτή την άποψη κατηγορώντας οριζόντια όλους, επειδή άδικα θα καταδικάσω αυτούς που προσέφεραν ουσιαστικές εκπτώσεις σε μεγάλη σειρά προϊόντων τους. Όμως το γενικό αίσθημα είναι πως οι πλείστοι δεν προσέφεραν τίποτα το ουσιαστικό.

Τέτοιες μέρες στην Αμερική μπορείς να «κτυπήσεις» διαμέρισμα και κατοικία με μειώσεις πέριξ του 5% απλά και μόνο επειδή υπάρχει αυτή η ευφορία του Black Friday.

Και όλο αυτό είναι κρίμα επειδή το λιανικό εμπόριο έχει πληγεί σε μεγάλο βαθμό από την πανδημία και ευκαιρίες όπως ο νέος θεσμός (για εμάς) της «Black Friday» θα έπρεπε να λειτουργήσουν καταλυτικά για μαζικές πωλήσεις προϊόντων έτσι ώστε το υφιστάμενο στοκ να φύγει, να υπάρξουν σημαντικοί τζίροι για τα καταστήματα και ο καταναλωτής να επωφεληθεί από μειωμένες τιμές. Αλλά όπως έχω πει και πιο πάνω, η κουλτούρα δυστυχώς είναι τέτοια που θέλει πωλητές της αρπαχτής και καταναλωτές θύματα εκμετάλλευσης. Σου λένε «… άμα τους φέρουμε ως εδώ, περιμένουν και σε σειρά να μπουν μέσα, δεν θα τους τα αρπάξουμε Θα τους τα αρπάξουμε … και πάλι βλέπουμε….». Και αυτοί θα έρθουν μετά να κλαίνε και να θέλουν ενισχύσεις επειδή πλήγηκαν από την πανδημία, τα ακριβά ενοίκια και επειδή ο κόσμος μαζεύτηκε στα πετσιά του.

Και πού να συγκρίνουμε αυτό με το τι γίνεται στην Αμερική. Εκεί πέρα από τον χαμό τιμών που γίνεται στα mainstream αγαθά, έχουμε και Black Friday τιμές σε ακίνητα! Είναι μια περίοδος που ακόμη και το real estate εκμεταλλεύεται συντεταγμένα μεταξύ κτηματομεσιτών και ιδιοκτητών για να δώσει ώθηση σε πωλήσεις και ενοικιάσεις ακινήτων. Τέτοιες μέρες μπορείς να «κτυπήσεις» διαμέρισμα και κατοικία με μειώσεις πέριξ του 5% απλά και μόνο επειδή υπάρχει αυτή η ευφορία του Black Friday. Αντιπαραβάλατε αυτό, με το τι συμβαίνει εδώ μ' εμάς! Εδώ μας βάζουν το ρούχο €70 πάνω για να μας πείσουν ότι το έβαλαν €80 κάτω και στο laptop των €2.350, σου αφαιρούν €51 και θα πρέπει να νιώθεις και υποχρεωμένος. Και αυτά τα ονομάζουν ξεπούλημα. Η δε διαφημιζόμενη πιο φθηνή επιλογή, δεν έχει έρθει ακόμη και πρέπει να περιμένεις με το νέο χρόνο! Και με αυτή την κουλτούρα περιμένεις να δεις και ειδικές τιμές για ακίνητα Θα πρέπει να είσαι τρελός.

Αν υπήρχε παιδεία και σωστή κουλτούρα, θα μπορούσαν πωλητές ακινήτων, σε πλήρη συνεργασία με κτηματομεσίτες, να προσφέρουν για συγκεκριμένη περίοδο ακίνητα που έχουν σε ... ακινητοποιημένο στοκ σε μειωμένες τιμές.

Αν υπήρχε παιδεία και σωστή κουλτούρα, θα μπορούσαν πωλητές ακινήτων και δη οι μεγάλοι θεσμικοί ιδιοκτήτες, σε πλήρη συνεργασία με κτηματομεσίτες να προσφέρουν για συγκεκριμένη περίοδο ακίνητα που έχουν σε … ακινητοποιημένο στοκ σε μειωμένες τιμές. Ιδιαίτερα τέτοιες εποχές μια τέτοια κίνηση θα μπορούσε να σπρώξει τον αριθμό συναλλαγών προς αμοιβαίο όφελος. Ακόμη και οι ενοικιάσεις θα μπορούσαν να βοηθηθούν αν προβαλλόταν πραγματική μείωση του ζητούμενου ενοικίου για κάποιο διάστημα.

Πέρα όμως από τα ενοίκια και τις πωλήσεις, θα μπορούσε ο ευρύτερος κλάδος να προσφέρει πραγματικές ευκαιρίες και να επωφεληθεί. Σκεφτείτε υλικά ανακαίνισης κατοικίας, σκεφτείτε εξοπλισμό κουζινών, σκεφτείτε επίπλωση κλπ. Αν συνεργαζόντουσαν οι διάφοροι παίχτες της κάθετης αλυσίδας το αποτέλεσμα θα ήταν πιο μεγάλο με αμοιβαίο όφελος: περισσότερες συναλλαγές με πιο μικρό περιθώριο κέρδους οι πωλητές και αρκετές χιλιάδες ευρώ εξοικονόμησης από τον αγοραστή. Το αντίπαλο δέος είναι όλοι να στέκονται και να βλέπουν χάσκοντας. Και φαίνεται να κερδίζει το... αντίπαλο δέος.

Είναι απλά πράγματα που κανονικά δεν έπρεπε να χρήζουν σχολιασμού επειδή έπρεπε να γίνονται από μόνα τους. Απαιτεί ανοιχτό επιχειρηματικό μυαλό και βλέμμα προς τη σωστή εκμετάλλευση μιας καταναλωτικής ευφορίας. Αντ' αυτού αρμενίζουμε στους γνωστούς κουτοπόνηρους μας εμπορικούς διαδρόμους.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
ζωή
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ • ΕΠΙΣΤΗΜΗ • ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ
ΚΥΡΙΑΚΗ 29 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2020

SHUTTERSTOCK

Στην πρώτη καραντίνα, η ιστοσελίδα του Λούβρου μέτρησε 10 εκατομμύρια επισκέψεις και η εφαρμογή για την εικονική περιήγηση στην αίθουσα της Μόνα Λίζα «κατέβηκε» 25.000 φορές σε έξυπνα κινητά.

Εκθέσεις στην οθόνη

Η πανδημία επιταχύνει τον ψηφιακό μετασχηματισμό των μουσείων σε όλο τον κόσμο και καλεί σε αλλαγή μοντέλου λειτουργίας

Του **ΣΑΚΗ ΙΩΑΝΝΙΔΗ**

Εδώ και περίπου πέντε χρόνια το Μουσείο Μπενάκη προετοιμάζει τη μεγάλη έκθεσή του για το '21 για να ανοίξει, με κάποιον τρόπο, στις αρχές Μαρτίου. Πέντε χρόνια πριν όμως, ποιος θα μπορούσε να φανταστεί ότι το Μπενάκη και τα μουσεία στην Ελλάδα και σχεδόν σε όλο τον κόσμο θα ήταν κλειστά εξαιτίας μιας πανδημίας;

Μπορεί μια τόσο σημαντική έκθεση να απολαμβάνει την υποστήριξη μεγάλων χορηγών, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι το ίδιο το μουσείο περνάει αλώβητο μέσα από τις συμπληγάδες της υγειονομικής κρίσης. Οπως και για τα περισσότερα μουσεία σε όλο τον κόσμο, έτσι και για το Μπενάκη, η διέξοδος για να συνεχίσουν τη δραστηριότητά τους ήταν και είναι το Διαδίκτυο με εικονικές περιηγήσεις, βίντεο, ψηφιακές εκθέσεις και «τόνους» από ψηφιακό περιεχόμενο.

Ο «ψηφιακός μετασχηματισμός» είναι η φράση - κλειδί που περιγράφει μια πτυχή της νέας πραγματικότητας για τα μουσεία και μία από τις ενδιαφέρουσες θεματικές του διεθνούς συνεδρίου «CoMuseum» (2-4/12), που οργανώνουν το Βρετανικό Συμβούλιο, το Μουσείο Μπενάκη και η πρεσβεία των ΗΠΑ, για τις νέες προκλήσεις των μουσείων. Ο μετασχηματισμός είναι μια μεγάλη πρόκληση είτε αφορά ένα μικρό ελληνικό μουσείο είτε το Λούβρο στη Γαλλία.

«Η τέχνη δεν μπορεί να είναι απρόσιτη», λέει στην «Κ» η διευθύντρια ψηφιακού και οπτικοακουστικού τμήματος του Λούβρου, Μέιτι Λαμπάτ, «είναι αλήθεια ότι η παραγωγή ψηφιακού περιεχομένου έχει επιταχυνθεί από την αρχή της κρίσης του κορωνοϊού για ένα λόγο. Το Λούβρο πρέπει να προσφέρει διαδικτυακό περιεχόμενο και ακόμη περισσότερο όταν παραμένει κλειστό».

Στην πρώτη καραντίνα, η ιστοσελίδα του Λούβρου μέτρησε 10 εκατομμύρια επισκέψεις, μας λέει η κ. Λαμπάτ, η εφαρμογή για την εικονική περιήγηση στην αίθουσα της Μόνα Λίζα «κατέβηκε» 25.000 φορές σε έξυπνα κινητά, ενώ η σελίδα του μουσείου στο Instagram έχει 4 εκατομμύρια followers. Συναυλίες και συνέδρια που διοργανώνει το μουσείο μεταδίδονται μέσα από το κανάλι του στο YouTube, ενώ σύντομα θα αποκτήσει και τη νέα του ιστοσελίδα. «Ο γενικός στόχος», τονίζει, «για τον ψηφιακό οδικό χάρτη του Λούβρου είναι να συνεχίσουμε την αναβάθμιση του ψηφιακού οικοσυστήματος του μουσείου», προσθέτοντας ότι το διαδικτυακό περιεχόμενο δεν θα αντικαταστήσει ποτέ την εμπειρία της επίσκεψης.

Η Κάθριν Ντεβίν, επικεφαλής επιχειρηματικής στρατηγικής για βιβλιοθήκες και μουσεία της Microsoft, και η Μέιτι Λαμπάτ, διευθύντρια ψηφιακού και οπτικοακουστικού τμήματος του Λούβρου, είναι ανάμεσα στους ομιλητές του CoMuseum (2-4/12). Εγγραφές στο thecomuseum.org.

«Τα μουσεία θα πρέπει να αλλάξουν το επιχειρηματικό τους μοντέλο και τον τρόπο σκέψης τους».

«Το Λούβρο πρέπει να προσφέρει διαδικτυακό περιεχόμενο, ακόμη περισσότερο όταν παραμένει κλειστό».

Η εικονική Μόνα Λίζα είναι όντως μια ενδιαφέρουσα εφαρμογή που προσφέρεται δωρεάν και όση ώρα περίμενα μέχρι να εγκατασταθεί στο κινητό μου αναρωτιόμουν εάν τα μουσεία μπορούν να δημιουργήσουν έσοδα από τις ψηφιακές εκθέσεις και δράσεις τους. Η γενική αίσθηση είναι πως τα μουσεία ακόμη αναζητούν τον βέλτιστο τρόπο για να κάνουν αυτό το βήμα και δυσκολεύονται να βάλουν εισιτήριο στις ψηφιακές τους εκθέσεις.

Η Κάθριν Ντεβίν, επικεφαλής επιχειρηματικής στρατηγικής για βιβλιοθήκες και μουσεία της Microsoft, σημειώνει στην «Κ» ότι τα μουσεία μπορούν να δημιουργήσουν νέα έσοδα από τις διαδικτυακές δράσεις τους, καθώς οι παραδοσιακές πηγές (συνδρομές, χορηγίες, κρατικές επιχορηγήσεις, εισιτήρια) αποσταθεροποιούνται λόγω της επιδημίας. «Θα πρέπει να αλλάξουν το επιχειρηματικό τους μοντέλο και τον τρόπο σκέψης τους. Χρειάζεται να σκεφτούν τι θέλει το κοινό, τι είναι σημαντικό για τα ίδια τα μουσεία και τι είναι αυθεντικό σε σχέση με τις αξίες τους. Υπάρχει μια λεπτή γραμμή ανάμεσα στην εμπορευματοποίηση των μουσείων και στους τρόπους με τους οποίους μπορεί κανείς να διαφοροποιήσει τις πηγές εσόδων του», σημειώνει η κ. Ντεβίν και δίνει το παράδειγμα των εφημερίδων που δυσκολεύτηκαν να δημιουργήσουν έσοδα στο Διαδίκτυο όταν οι αναγνώστες συνήθισαν στο δωρεάν περιεχόμενο.

Ο ψηφιακός μετασχηματισμός πάντως δεν είναι εύκολη υπόθεση. Παραδοσιακά, μας λέει η ίδια, τα περισσότερα μουσεία ενδιαφέρονταν περισσότερο για το πώς φαίνεται μια τεχνολογική εμπειρία παρά για την υποδομή που την υποστηρίζει, υπήρχε ανάμεσά τους η εντύπωση ότι πρόκειται για μια ακριβή επένδυση και άρα προαιρετική, ενώ δεν είχαν επενδύσει σε εξειδικευμένο προσωπικό για να μπορούν όχι μόνο να χρησιμοποιήσουν αλλά και να αξιοποιήσουν ευρύτερα μια νέα τεχνολογία.

Στη Microsoft ο ψηφιακός μετασχηματισμός καλύπτει τέσσερις πυλώνες. «Συλλογές, εμπειρία επισκέπτη, μουσειακές λειτουργίες και κτίρια. Κάθε άξονας εξειδικεύεται σε άλλες τέσσερις κατηγορίες, οπότε έχουμε 16 τομείς με ευκαιρίες για ψηφιακό μετασχηματισμό. Η Microsoft προσφέρει λύσεις για όλους τους τομείς και μόνο μία από αυτές αφορά το κοινό εκτός των τειχών», σημειώνει η υπεύθυνη στρατηγικής για μουσεία της εταιρείας.

Μπορεί να μην αρκεί το να μεταφέρεις στο Διαδίκτυο τη ρεπλίκα της φυσικής έκθεσης, αλλά πώς θα μοιάζουν οι εκθέσεις μετά την πανδημία; «Θεωρώ ότι θα δούμε ολοένα και πιο πολλές ψηφιακές όψεις ενός εκθέματος όχι μόνον εστιάζοντας σε μια φυσική εμπειρία, αλλά σε μια ψηφιακή εμπειρία που ξεπερνά μια έκθεση σε μια ιστοσελίδα», τονίζει η Κάθριν Ντεβίν, χρησιμοποιώντας τεχνολογίες ήχου, βίντεο, επαυξημένης, εικονικής ή εκτεταμένης πραγματικότητας. Ορισμένα μουσεία ήδη δοκιμάζουν εικονικές περιηγήσεις με εισιτήριο. «Το κλειδί για τώρα είναι να πειραματιστούμε για να δούμε τι επιτυγχάνει και πώς αντιδράει το κοινό».

ΑΡΘΡΟ / *Της* **ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΝΤΕΤΣΕΡ**

Τα κλειστά θέατρα και η αναμονή

Αναμένοντας τα νέα μέτρα που θα ισχύσουν από την πρώτη του Δεκέμβρη, νιώθω περίεργα μουδιασμένη αυτή τη φορά. Κοιτάζω και πάλι τον προγραμματισμό του τελευταίου μήνα του χρόνου, που σε άλλες εποχές άστραφτε γιορτινά και που φέτος βρίσκεται ακόμα στον αέρα. Σε αυτή την καινούργια αναμονή, σκέφτομαι όλες εκείνες τις παραστάσεις που εδώ και εννέα σχεδόν μήνες περιμένουν ως ένα άλλο θέατρο του παραλόγου, όπου ο χρόνος και ο τόπος είναι ρευστά, η επανάληψη κυριαρχεί και ο διάλογος φαίνεται να μην έχει νόημα. Όταν τον περασμένο Μάρτιο σίγησαν σχεδόν τα πάντα, καλλιτέχνες, οργανωτές, αλλά και θέατρα, σκηνές, μουσεία, γκαλερί, είναι αλήθεια, όλοι κάτι περιμέναμε και ας είχαμε ένα ενοχλητικό προαίσθημα ότι δεν θα ξεμπερδέψουμε τόσο εύκολα, με αυτόν τον αόρατο εισβολέα.

Μετέωροι, ανάμεσα σε πλήρεις και μερικές αναστολές, κάναμε υπομονή αλλά και σχέδια πώς θα επιτύχουμε τη στήριξη για τους χιλιάδες συντελεστές στον τομέα του πολιτισμού, που έμειναν κυριολεκτικά στον αέρα, αλλά και πώς θα επαναπροσδιορίσουμε την ταραγμένη μας πραγματικότητα, πώς θα προσαρμόσουμε την καθημερινότητά μας στους νέους όρους της συμβίωσης με τον Covid-19. Μελετήσαμε, είδαμε καλές πρακτικές, προτείναμε αλλά και υιοθετήσαμε όλα τα μέτρα, τα κρατικά πρωτόκολλα, τους τρόπους προφύλαξης, ελπίζοντας ότι η ακινητοποιημένη μας παραγωγή θα πάρει και πάλι μπρος.

Οι πιο αισιόδοξοι από εμάς μπόρεσαν να δουν στην πανδημία όχι μόνο την απειλή αλλά και την πρόκληση για αναθεώρηση και ανασύνταξη. Φρεσκάραμε τα ψηφιακά μας κανάλια και αρχεία και σκαρφιστήκαμε συναντήσεις «άλλου τύπου» με τους θεατές μας. Σινεμά από το αυτοκίνητο, περιπατητικές θεατρικές δράσεις, θέατρο σε χώρους στάθμευσης. Όλα με μια πρωτόγνωρη αγωνία και μια συγκινησιακή φόρτιση που φώτιζε τα πρόσωπα, που τότε δεν κρυβόντουσαν ακόμα πίσω από μάσκες.

Το φθινόπωρο, όταν άρχισαν να μαζεύονται τα σύννεφα πάνω από τα θέατρα, ενωθήκαμε και πάλι, υιοθετήσαμε καλές πρακτικές και πετύχαμε να εκδοθούν τέτοιοι κανονισμοί, ώστε τα κλειστά θέατρα να συνεχίσουν τη λειτουργία τους. Περιορισμός στο 50% των θέσεων, αυστηρή τήρηση των κρατικών πρωτοκόλλων, άψογες διοργανώσεις, έστω και αν αυτές εκτίνασσαν τα λειτουργικά έξοδα στα ύψη, έφεραν αποτέλεσμα. Δεκάδες νέες παραγωγές, επιστροφή των θεατών στα θέατρα και το κυριότερο, ούτε ένα κρούσμα.

Και εκεί που όλα έδειχναν ότι έχουμε πείσει για την ασφαλή οργάνωση και παραγωγή στα θέατρα, επιβλήθηκε και πάλι αρχές Νοεμβρίου η πλήρης αναστολή των κλειστών θεάτρων, αυτή τη φορά σε Λεμεσό και Πάφο. Πάγωσαν και πάλι οι πολιτιστικές δράσεις, η παραγωγή ακινητοποιήθηκε και τα θέατρα για άλλη μια φορά σε αναμονή, όπως στο γνωστό μπεκετικό έργο. Φωνές ότι τα θέατρα, τα μουσεία, οι γκαλερί, οι σκηνές και γενικά οι χώροι πολιτισμού καμιά σχέση δεν έχουν με επίφοβες μορφές διασκέδασης, ηχούν στα αφτιά των ειδικών μάλλον ως ακατάληπτοι μονόλογοι.

Είναι αλήθεια ότι αυτή η επανάληψη έχει κουράσει, όπως επίσης αλήθεια είναι ότι δεν μπορούμε παρά να προσπαθούμε. Ούτε η δική μας αποστολή το επιτρέπει, ούτε οι παραστάσεις που περιμένουν στη σειρά να συναντήσουν το κοινό τους στη Λεμεσό.

Σκέφτομαι τις «Φαλαινες τον Αύγουστο» του Σατιρικού Θεάτρου και την αγωνία των θεατών στη Λεμεσό μήπως δεν την προλάβουν, την Ανδρομάχη Δημητριάδου Lindahl, που πάλεψε με νύχια και με δόντια για να υλοποιήσει την παραγωγή «Είναι αλήθεια πως πάντα θα με περιμένεις;», τη σκηνοθέτιδα Μαρία Κυριάκου που από τον Μάρτιο περιμένει να έρθει Λεμεσό η παράσταση της «Πράγματα δικά μου, αληθινά», που έκανε στον ΘΟΚ, το Showcase της Jazz &World μουσικής που οργανώνεται εδώ και έναν χρόνο με σχεδόν όλους τους μουσικούς αυτού του είδους.

Και ακόμα σκέφτομαι τα θεατρικά αναλόγια του Develop. Develop Again. Develop Better (Developing in Cyprus) από το πρόγραμμα Φιλοξενούμενου Καλλιτέχνη του Ριάλτο, όπως και τις παραστάσεις των Μυρτούς Παπαχριστοφόρου, Μαρίας Ιόλης Καρολίδου, Μιχάλη Γρηγορίου από το πρόγραμμα FlashArt του Ριάλτο που μήνες περιμένουν, να δουν τη δουλειά τους επιτέλους στη σκηνή. Και τότε σκέφτομαι, ότι παρά την αναμονή, καμιά φορά και την απελπισία, δεν έχουμε άλλη επιλογή, παρά μόνο να συνεχίσουμε να προσπαθούμε γι' αυτά που είναι πραγματικά σημαντικά.

Η κα Γεωργία Ντετσερ είναι γενική διευθύντρια του Θεάτρου Ριάλτο.

Ατζέντα

ΕΠΙΛΟΓΕΣ

29.11 - 5.12.2020

Επιμέλεια: **ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ**
art@kathimerini.com.cy
kouroupakisa@kathimerini.com.cy
louil@kathimerini.com.cy

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Θεατρικών συγγραφέων

Ύστερα από πέντε εντατικά σαββατοκύριακα, πολλές άδειες σελίδες, πολλές σκισμένες σελίδες, οι νεαροί συγγραφείς έγραψαν τις δικές τους σύντομες σκηνές. Τα έργα τους θα παρουσιαστούν με τη μορφή σκηνοθετημένου αναλογίου από την ομάδα των ηθοποιών των Δράσεων 2020-2021: «Νέος σε έρημο νησί». Καλλιτεχνική επιμέλεια: Ειρήνη Ανδρέου, Γιάννης Καραούλης, Ελένη Μολέσκη. Παίζουν: Ε. Ανδρέου, Γ. Καραούλης, Μ. Θεοδουλίδου, Π. Λάρκου, Α. Μακρής, Ε. Μολέσκη, Τ. Μπερίτζε. Θέατρο Αποθήκες ΘΟΚ, Σάββατο 5 Δεκεμβρίου, ώρα 6:00 μ.μ. **Πληροφορίες 77772717.**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Πρόσοψη» στο ΘΟΚ

Μια απρόσμενη εισβολή ενός νεαρού άνεργου καλλιτέχνη στην καθημερινότητα τριών γυναικών, μάνας, κόρης και γιαγιάς, πυροδοτεί τη σύγκρουση μητέρας-κόρης, που επιδεινώνεται από τολμηρές αποκαλύψεις. Η οικογενειακή ισορροπία κλυδωνίζεται, δεδομένα ανατρέπονται και βεβαιότητες διαψεύδονται. Με χιούμορ, καυστική διάθεση και οξύ κοινωνικό βλέμμα, ο Κώστας Μαννούρης διαχειρίζεται ευαίσθητα θέματα και προκλήσεις τού σήμερα και ο Μάριος Μεττής με τους συνεργάτες του ζωντανεύουν σκηνικά τη ρέουσα γλώσσα του συγγραφέα. Μια εύθυμη κωμωδία για τον έρωτα, την απιστία, την αφοσίωση, τη συγχώρεση και την αποδοχή, μια ιστορία για τη δύναμη που έχει η καρδιά μας να μας οδηγεί μες στη ζωή – όχι πάντα σοφά, μα ούτε και συνέχεια σε αδιέξοδα, σίγουρα όμως ενεργητικά. Θέατρο ΘΟΚ, Νέα Σκηνή από την Παρασκευή 4 μέχρι Κυριακή 6 Δεκεμβρίου 2020. Γρηγόρη Αυξεντίου 9, Λευκωσία. **Πληροφορίες 77772717**

ΘΕΑΤΡΟ

«Ο Θάνατος του Μπαχ»

Το θέατρο ΑντίΛογος παρουσιάζει το πρωτότυπο θεατρικό έργο της Ελένης Ξένου «Ο θάνατος του Μπαχ» σε σκηνοθεσία Αλεξίας Παπαλαζάρου και πρωταγωνιστή τον Δημήτρη Αντωνίου. Η δημοσιογράφος και συγγραφέας Ελένη Ξένου, στην πρώτη της απόπειρα στη θεατρική συγγραφή, προτείνει με αμείλικτη ειλικρίνεια ένα έργο που καταπιάνεται με τις παθογένειες τις σύγχρονης κυπριακής πραγματικότητας μέσα σε ένα πλαίσιο γλυκόπικρου χιούμορ και καυστικού σχολιασμού προσώπων και καταστάσεων. Ο πρωταγωνιστής της, Φίλιππος Ιορδάνου, «γεννήθηκε» μέσα από το πρόγραμμα PLAY που έχει σαν στόχο την ανάδειξη θεατρικών συγγραφέων στο νησί μας, και η ιστορία του, μέσα από τις οξυδερκείς παρατηρήσεις τής συγγραφέως, «αποκαλύπτει» τις αδυναμίες και τις λαχτάρες, τα κουσούρια και τις δυνατότητες ενός λαού... Θέατρο Μασκαρίνι, Αρχ. Μακαρίου Γ' 5, Λατσιά. Σάββατο 5 Δεκεμβρίου, ώρα 8:00 μ.μ. **Πληροφορίες 99251331.**

ΘΕΑΤΡΟ

«Το Κτήνος στο Φεγγάρι» σε σκηνοθεσία Λέας Μαλένη

Η Θεατρική Ομάδα Persona παρουσιάζει το πολυβραβευμένο έργο του Ρίτσιαρντ Καλινόσκι «Το Κτήνος στο Φεγγάρι» σε σκηνοθεσία Λέας Μαλένη. Το έργο, το οποίο βασίζεται σε πραγματικά γεγονότα, πραγματεύεται τη ζωή ενός νεαρού ζευγαριού από την ιστορική Αρμενία που μετανάστευσε στην Αμερική έπειτα από τη γενοκτονία των Αρμενίων το 1915. Η βίαιη εκρίζωση και η άτακτη φυγή αμάχων αποτελεί δυστυχώς ένα τραγικά επαναλαμβανόμενο μοτίβο στην ιστορία της ανθρωπότητας, το οποίο στις μέρες μας με τις αιματηρές εχθροπραξίες στη Μέση Ανατολή, έχει πάρει παγκόσμιες διαστάσεις. Παράλληλα με την παράσταση, στο φουαγιέ του θεάτρου, σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο, θα λειτουργήσει το Αφιέρωμα «Σε Ξένο Τόπο» με επίκεντρο την ιστορία των Αρμενίων, τις σφαγές, τους διωγμούς, τον ξεριζωμό και τον αγώνα για ζωή σε μια νέα γη, μέσα από αφηγήσεις, προσωπικές ιστορίες και ηχητικά ντοκουμέντα των απογόνων των οικογενειών που κατέληξαν στην Κύπρο. Wherehaus 612, Μιχαήλ Κουσουλίδη 5, Παλλουριώτισσα, Λευκωσία. Πρεμιέρα Παρασκευή 4 Δεκεμβρίου στις 8:00 μ.μ. και κάθε Παρασκευή, Σάββατο και Κυριακή μέχρι τις 27 Δεκεμβρίου (εκτός της ημέρας των Χριστουγέννων) και την Τετάρτη 9 Δεκεμβρίου, στις 8:00 μ.μ. **Πληροφορίες τηλέφωνο 70000138.**

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

«MIXTAPE» η λογοτεχνική πλατφόρμα

Η διαδικτυακή λογοτεχνική πλατφόρμα MIXTAPE αποτελεί μια συνεργασία του διεπιστημονικού λογοτεχνικού φεστιβάλ ΣΑΡΔΑΜ και της Ύπατης Αρμοστείας της Κύπρου στο Ηνωμένο Βασίλειο. Η πλατφόρμα φέρνει Κύπριους συγγραφείς-περφόρμερ σε διάλογο με συγγραφείς-περφόρμερ από το εξωτερικό με στόχο να προβάλει μια πιο υβριδική και πιο παραστατική (performative) διάσταση της λογοτεχνίας. Ξεκινώντας από το spoken word (slamming) που πρωτοεμφανίστηκε τη δεκαετία του 80, μέσα από το οποίο ο/η συγγραφέας-περφόρμερ χρησιμοποιεί σώμα, φωνή και ρυθμό/μουσικότητα, το πρόγραμμα περιλαμβάνει βίντεο που συνδυάζουν τη λογοτεχνία με τις εικαστικές τέχνες, το θέατρο, τον ηλεκτρονικό ήχο και το κοντραμπάσο, την ηχητική ποίηση (sound poetry) και την οπτική ποίηση (visual poetry). Από την Πέμπτη 19 Νοεμβρίου μέχρι το Σάββατο 19 Δεκεμβρίου 2020 στην ιστοσελίδα **www.culturalchc.co.uk/mixtape**

ΧΟΡΟΣ

Διαδικτυακή παράσταση

Στο πλαίσιο των χριστουγεννιάτικων διαδικτυακών δράσεων της Λεβεντείου Πινακοθήκης, η τέχνη δηλώνει παρούσα και γεμίζει με νότες αισιοδοξίας τα απογεύματά σας αλλά και με θεάματα που σκορπίζουν τη ζεστασιά των γιορτινών ημερών. Ο Κλάδος Χορού του Πανεπιστημίου Λευκωσίας, παρουσιάζει ζωντανά στη Λεβέντειο Πινακοθήκη ένα χορογραφικό δρώμενο με τις Αυγουστίνα Τρίαρου και Μαρία Χρυσοστόμου, αποτελούμενο από δύο χορογραφίες των Μαρία Καμπέρη και Dara Milovanovic. Τη χορογραφία θα συνοδεύει ζωντανή μουσική. Η εκδήλωση θα κινηματογραφηθεί και θα παρουσιαστεί διαδικτυακά μέσα από τις επίσημες ιστοσελίδες και τα κοινωνικά δίκτυα της Λεβεντείου Πινακοθήκης. Τετάρτη 2 Δεκεμβρίου 2020 στις 6:00 μ.μ.

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**

Αόρατα θύματα μιας βίας πανταχού παρούσας

Φέτος, η Παγκόσμια Ημέρα για την Εξάλειψη της Βίας Κατά των Γυναικών (25 Νοεμβρίου) δεν ήταν μια «εθιμοτυπική» αναφορά στατιστικών, επίσημων δηλώσεων και διαμαρτυριών, σημειωμένη στην ατζέντα του μήνα. Οι «παγκόσμιες ημέρες», ανεξαρτήτως σοβαρότητας και περιεχομένου, δεν επεκτείνονται σε χρόνο μεγαλύτερο του 24ώρου που τους αναλογεί. Αυτή τη φορά όμως, οι αριθμοί ήταν πραγματικά ανατριχιαστικοί. Η βία κατά των γυναικών εκτοξεύθηκε στην περίοδο του εγκλεισμού. Δεν είναι μόνο ότι στην Ελλάδα οι κλήσεις στη γραμμή 15900 εκτινάχθηκαν στην πρώτη καραντίνα ή ότι οι εκκλήσεις για βοήθεια των κακοποιημένων γυναικών αυξήθηκαν, το τελευταίο διάστημα, σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες (Γαλλία 32%, Αυστρία 38%, Γερμανία 20% κ.α.).

Αντιγράφουμε από το vouliwatch: Η ενδοοικογενειακή βία δεν γνωρίζει φυλή, θρησκεία, μορφωτικό επίπεδο ή εισόδημα. Μία στις τρεις γυναίκες στον κόσμο έχει υποστεί σωματική ή σεξουαλική βία, συνήθως από τον σύντροφό της. 2,6 δισ. γυναίκες και κορίτσια ζουν σε χώρες όπου ο βιασμός εντός γάμου δεν διώκεται ρητά ποινικά. Στην Ε.Ε., 45% με 55% των γυναικών έχουν βιώσει σεξουαλική παρενόχληση από την ηλικία των 15 ετών. Για να μην αναφερθούμε στο τράφικινγκ, στους παιδικούς γάμους, στους γενετήσιους ακρωτηριασμούς… Τα μη καταγεγραμμένα περιστατικά, επίσης, είναι πολλά. Τα «αόρατα θύματα» δεν δημοσιοποιούν τον εφιάλτη τους· τον υφίστανται και δεν τον καταγγέλλουν, ούτε ζητούν βοήθεια.

Αυτόν τον σκοτεινό κόσμο βίας, ενοχής, φόβου και, εντέλει, παράλυσης, αποτύπωσε και η Τζένιφερ Φοξ στην ταινία της «The tale», του 2018 (είχε αναρτηθεί στην πλατφόρμα ERTFLIX). Τα γεγονότα πραγματικά, αφορούσαν την ίδια τη σκηνοθέτιδα, τον ρόλο υποδυόταν η εξαιρετική Λόρα Ντερν. Η ηρωίδα, στα 50 της, ανασύρει από τη μνήμη, με τη βοήθεια ημερολογίων που βρήκε τυχαία η μητέρα της, ότι στα 13 της κακοποιήθηκε σεξουαλικά από τον προπονητή της στην ιππασία σε μια κατασκήνωση. Η κινηματογραφική αυτή εκδοχή διαφέρει από άλλες γιατί αποκαλύπτει έναν κόσμο που μέσα στην ευχάριστη κανονικότητά του κρύβει ένα παρελθόν ανεξέλεγκτο και καθοριστικό. Τα στατιστικά στοιχεία των Παγκόσμιων Ημερών παράγουν τον θόρυβο που πρέπει. Τι γίνεται όμως με τα καλά(;) κρυμμένα μυστικά, που μόλις αναδυθούν έχουν τη δύναμη να διαλύσουν ζωές; Η μικρή Τζένιφερ βιώνει τον βιασμό ως έρωτα, ως δυνατότητα να απομακρυνθεί από τη μεσοαστική οικογένειά της. Ο προπονητής την παρασύρει, κι αυτή αφήνεται, έως ότου το ίδιο το σώμα της, ενός 13χρονου παιδιού, αντιδρά: ανεβάζει πυρετό, παθαίνει ναυτίες. Όταν η ώριμη γυναίκα, επιτυχημένη επαγγελματίας πλέον, μέσα σε μια ευτυχισμένη σχέση, ανακαλεί αργά και βασανιστικά τα συμβάντα (αρκεί να μισανοίξει η σφαλισμένη πόρτα της εφηβείας για να ορμήσουν ασυγκράτητες οι τραυματικές εμπειρίες που έχουν αποθηκευτεί καμουφλαρισμένες), έρχεται αντιμέτωπη με πολλά μποφόρ. Θυμώνει. Αρνείται, στην αρχή, να αποδεχθεί βοήθεια και τον ρόλο του θύματος, αποφασίζει να αναζητήσει μόνη της τα πρόσωπα του παρελθόντος. Φτάνει ώς τον θύτη της, ηλικιωμένο πλέον και παντρεμένο, τον εκθέτει δημόσια και «επιστρέφει» στον εφηβικό πανικό. Η Τζένιφερ Φοξ βάζει τις ηρωίδες στις δύο ηλικίες να συνδιαλέγονται και βρίσκει το κουράγιο –δεν παραγνωρίζουμε τη θεραπευτική ιδιότητα της τέχνης– να μιλήσει, κάνοντας τη σεξουαλική κακοποίησή της μια πολυπρισματική ταινία.

Τι γίνεται όμως με τις εκατοντάδες χιλιάδες γυναίκες που δεν έχουν ούτε το ταλέντο ούτε τη δύναμη της Τζένιφερ Φοξ; Που υφίστανται τη βία για χρόνια και σιωπούν, είτε γιατί είναι πολύ νέες όταν βρεθούν μέσα σε αυτήν τη συνθήκη, είτε γιατί θεωρούν ότι διαφυλάσσουν την οικογένειά τους, είτε γιατί δεν υπάρχουν σύμμαχοι για μια έξοδο. Ετσι ώστε να ανακτήσουν την αξιοπρέπειά τους, την οποία έχουν δικαίωμα να διαχειριστούν οι ίδιες με όποιον τρόπο επιθυμούν. Αν η κακοποίηση παίρνει το σχήμα της «επιθυμίας», τότε επεμβαίνουν άλλες επιστήμες για να λύσουν τον γόρδιο δεσμό.

Η εξάλειψη της βίας δεν είναι μόνο θέμα θεσμικό και πολιτειακό. Οι ρίζες του είναι κοινωνικές και θρέφονται στα σκοτάδια της ανθρώπινης ύπαρξης. Ως εκ τούτου, δεν θα «εξαλειφθεί» ποτέ. Αλλά μπορεί να περιοριστεί. Να φωτιστούν τα μυστικά, να αποκτήσουν φωνή, τη δική τους φωνή, έστω κι αν είναι ασύντακτη και ασταθής.

ΣΤΑΣΕΙΣ | *Του* **ΠΑΝΤΕΛΗ ΜΠΟΥΚΑΛΑ**

Ενας θεός αμαρτωλός

Δυο λογιών, χονδρικώς, οι σπουδαίοι ποδοσφαιριστές. Οσοι μιλάνε στην μπάλα κι όσοι τη χτυπάνε. Ο Ντιέγκο Αρμάντο Μαραντόνα και ο Πελέ τής μιλάνε, και το δίλημμα «ποιος ο καλύτερος» είναι ποδοσφαιρικώς ανόητο. Ο ενεστώτας εξακολουθεί να ισχύει παρά τον θάνατο του Αργεντινού. Η φαντασία μας, εφοδιασμένη από την τηλεόραση, δεν θα πάψει ποτέ να τους απολαμβάνει στο γήπεδο, τη δική τους θεατρική σκηνή: να γράφουν, να ζωγραφίζουν, να χορεύουν, να προσποιούνται: όλες οι τέχνες σε μία. Και αυτοί, λάτρεις και υπηρέτες της στρογγυλής θεάς.

Μαζί τους, στην ίδια χορεία, μπαλαδόροι σαν τον Λιονέλ Μέσι, τον Ρονάλντο (τον πρώτο, το «Φαινόμενο») κι εκείνα τα τέσσερα δεκάρια που συντρόφευαν το Μέγα Δέκα, τον Πελέ, στην Εθνική Βραζιλίας, το 1970, στο Μουντιάλ του Μεξικού: Τοστάο, Ζέρσον, Ζαϊρζίνιο, Ριβελίνο. Ο Κριστιάνο; Οχι, αυτός δεν της μιλάει της μπάλας. Τη χτυπάει. Αποτελεσματικά βεβαίως, αφού τη στέλνει στα δίχτυα. Αλλά σαν αλαζόνας δεσπότης της, όχι σαν υπηρέτης της, γεγονός που φαίνεται και στον δημοσίως ιδιωτικό βίο του.

Η περί τον Μαραντόνα θεο-λογία, που αποτυπώθηκε σε αναρίθμητους υμνητικούς τίτλους ποικίλων γλωσσών, έχει ιδρυτή της τον ίδιο και την εξήγησή του για «το χέρι του Θεού» που έστειλε την μπάλα στα δίχτυα της Αγγλίας το 1986. Δεν ήταν ο πρώτος ποδοσφαιριστής που έκλεβε ούτε ο τελευταίος. Ηταν ο πρώτος και ο τελευταίος που δικαιολόγησε την κλοπή με τη σκληρή ειρωνεία του τσογλανιού που παίζει μπάλα σε αλάνα. Για τους Αργεντίνους το γκολ αυτό ήταν η εκδίκησή τους κατά των Αγγλων για τα Φόκλαντ. Το δεύτερο που έβαλε ο Μαραντόνα τέσσερα λεπτά αργότερα, τριπλάροντας ακόμα και τα δοκάρια, ένα από τα πιο όμορφα γκολ στην ιστορία του ποδοσφαίρου, το μέτρησαν σαν τελεσίδικη απόδειξη πως ο δικός τους είναι ο καλύτερος παίκτης του κόσμου· ποιος Πελέ. Οι Αγγλοι πάλι δεν ξέχασαν ούτε προχθές στα πρωτοσέλιδά τους τον «παλιάνθρωπο», τον «κλέφτη». Τα Φόκλαντ μπορεί και να μην τα θυμούνται καν. Ή να αδιαφορούν πια.

Τίποτε πιο χαρακτηριστικό για το ποιόν του Μαραντόνα από την προθέρμανσή του: οι άλλοι ίδρωναν, αυτός χόρευε. Επαιζε. Διασκέδαζε ο ίδιος πριν δωρίσει αφειδώς τέρψη. Εξαρτημένος από την μπάλα ήταν παρά από τις ουσίες. Δίδαξε ότι ποδόσφαιρο παίζουν και οι κοντοί, και οι κοντόχοντροι ακόμη, αφού παίζεται με το μυαλό, όχι με γραμμωμένο μυϊκό σύστημα.

Τόσο αμαρτωλός θεός όσο ο Ντιέγκο, μόνο σε ένα πάνθεο σαν το αρχαιοελληνικό θα είχε θέση. Αρης; Διόνυσος; Ή μήπως ο Δίας;

Η δημιουργικότητα που κρύβει το νερό

Η εικαστικός Κυριακή Κώστα μιλάει στην «Κ» για τη διαδικτυακή έκθεση «Νερό Καμένο. Μία απάντηση στον Κάρλο Φουέντε»

Της **ΛΟΥΙΖΑΣ ΛΟΥΗ**

Με αφορμή την καινούργια της εικαστικού Κυριακής Κώστα δουλειά «Νερό Καμένο. Μία απάντηση στον Κάρλο Φουέντε» συνάντησα την καλλιτέχνιδα σε ένα δικό της και οικείο χώρο, στο «Φανερωμένης 70». Η έκθεση παρουσιάζεται διαδικτυακά στην ιστοσελίδα της Well Projects. Σε όλες τις δουλειές της Κυριακής υπάρχουν τα φυσικά στοιχεία με κυρίαρχο το νερό. Το οξύμωρο με την Κυριακή και τη δουλειά της σε σχέση με το νερό είναι ότι, όπως μου είπε, φοβάται τη θάλασσα και ίσως υποσυνείδητα προσπαθεί να ξεπεράσει αυτή τη φοβία της μέσα από τα έργα της. Μεγάλο ρόλο βέβαια παίζουν στην προσωπική της ζωή αλλά και στην καριέρα της, η γραφή και το κοινωνικό μήνυμα. Η Κυριακή δουλεύει ασταμάτητα, εξελίσσεται, επιμορφώνεται και έχει πάθος με τη δουλειά της. Το κυνηγάει συνέχεια, διότι έτσι παίρνει ενέργεια και η ίδια. Η δουλειά της Κυριακής Κώστα είναι ένα πάρε δώσε τεχνολογίας και κεντήματος. Δημιουργεί εικόνες, συνθέτοντας collages digital και μετά τις τυπώνει και τις κεντά.

Ξεκινώντας από το 2013 μου έδειξε έργο που είναι σε digital μορφή και δείχνει την Αρχιεπισκοπή και τον Μακάριο να πνίγονται από το νερό που σιγά σιγά ανεβαίνει. Αυτό το έργο όπως μου είπε η ίδια μπήκε στην έκθεση United States of Europe και γύρισε την Ευρώπη. Η καλλιτέχνιδα μου είπε για το πώς βλέπει το νερό: «Με το νερό καθαρίζεις και συνεχίζεις. Ο καθαρμός με νερό επιβάλλεται ακόμη σε σημαντικές, και ακραίες, στιγμές στη ζωή του ανθρώπου: στη γέννηση, τον θάνατο». Συνεχίζοντας το ταξίδι μέσα από τα έργα της, το 2015 όπως μου είπε έγραψε το βιβλίο «Το νερό Κρήνες και Πηγές της Λευκωσίας» όπου έψαξε και βρήκε όλα τα σημεία που περνά το νερό στη Λευκωσία, «όπου υπήρχαν κρήνες ήταν χαλασμένες και οι πηγές βουλωμένες» και συνεχίζει «Αυτό το βιβλίο είναι μια καταγραφή των κρηνών και των πηγών, αλλά και μια διαδικασία για να σώσω και να τις κάνω να ξαναλειτουργήσουν. Η παρουσίαση βιβλίου έγινε στο Point Art Center και παράλληλα μαζί με την παρουσίαση εξέθεσα και τα έργα που προέκυψαν κατά τη διάρκεια της έρευνάς μου». Η Κυριακή Κώστα εξήγησε στην «Κ» για τη διαδικασία που ακολουθεί για την υλοποίηση των έργων της: «Κάθε φορά που έχω μια ιδέα ξέρω πολύ έντονα για να αποδοθεί αυτή η ιδέα και να έχει ουσία πρέπει να περάσω από κάποιες διαδικασίες που δεν τις ξέρω.

> *«Θεωρώ ότι οι καλλιτέχνες δεν είναι διακοσμητικά στοιχεία και πίσω από κάθε έργο υπάρχει μια τεράστια και βαθιά έρευνα», τονίζει η Κυριακή Κώστα.*

Για παράδειγμα για το έργο 'Φοίνικα' πήγα στο Τμήμα Γεωλογίας για να πάρω άδεια και δούλευα με γεωλόγους, με χημικούς και έπρεπε να πάω σε διάφορα υπουργεία. Αυτό μου δίνει ενέργεια και μεταφέρεται στο έργο. Θεωρώ ότι οι καλλιτέχνες δεν είναι διακοσμητικά στοιχεία και πίσω από κάθε έργο υπάρχει μια τεράστια και βαθιά έρευνα».

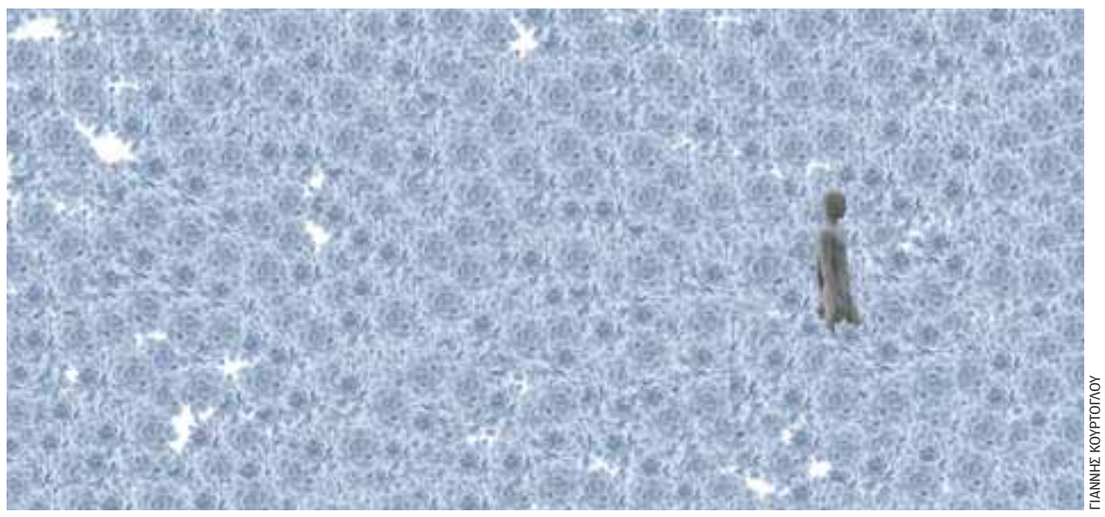

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΥΡΤΟΓΛΟΥ

Στη δουλειά αυτή ήταν η πρώτη φορά που η Κυριακή ξέφυγε από την Κύπρο μού λέει: «Όλα μου τα έργα έχουν να κάνουν με την Κύπρο. Αλλά χάρηκα πολύ που το κατάφερα αυτό έστω και ασυναίσθητα να ξεφύγω από την Κύπρο, διότι είχα κουραστεί».

Για την τελευταία της δουλειά «Νερό Καμένο. Μία απάντηση στον Κάρλο Φουέντε» μού είπε, «Όταν ξεκίνησα να διαβάζω το συγκεκριμένο βιβλίο σοκαρίστηκα από πόσο μαύρο ήταν. Ένας κόσμος εντελώς διαφορετικός από εκείνον που φανταζόμουν και η ερμηνεία του νερού σε σχέση στο πώς το αντιλαμβάνομαι εγώ. Ήθελε να δείξει ότι κάθε φορά που γινόταν μια άσχημη ιστορία στο βιβλίο, γινόταν ταυτόχρονα ένα θαύμα και γεννιόταν μια άλλη ιστορία και γι' αυτό το παρομοίασε με τον Φοίνικα. Σημείωσα όλες τις λέξεις που θύμιζαν υγρό στοιχείο και άρχισα να κάνω ένα παιχνίδι με τις λέξεις για να καταλάβω το κείμενο. Και έτσι αποφάσισα να γράψω μια απάντηση στον Κάρλο Φουέντε αλλά με τη σειρά όπου έβρισκα τις λέξεις και τις σημείωνα στο βιβλίο. Στη δουλειά αυτή ήταν η πρώτη φορά που ξέφυγα από τη χώρα μου. Όλα μου τα έργα έχουν να κάνουν με την Κύπρο. Αλλά χάρηκα πολύ που το κατάφερα αυτό έστω και ασυναίσθητα να ξεφύγω από την Κύπρο, διότι είχα κουραστεί». Απαντώντας στο ερώτημα εάν μπορεί να ξεχωρίσει κάποια από τις εκθέσεις της είπε, «Νιώθω ότι δεν μπορώ να ξεχωρίσω καμία έκθεση, αυτό που μπορώ να ξεχωρίσω είναι ότι κάποια έργα έχουν περισσότερη απήχηση στο κοινό. Το ανθρωποκοινωνικό κομμάτι το συναντάω συνεχώς στη δουλειά μου και στις σκέψεις μου».

Η άγνοια δημιουργεί φοβίες

Με την Κυριακή Κώστα μιλήσαμε και για τα εικαστικά δρώμενα στην Κύπρο και αμέσως τη ρώτησα αν έχει εξήγηση για τον λόγο που ο κόσμος φοβάται τη σύγχρονη τέχνη, «Οι εικαστικοί είναι πάρα πολύ μονοί τους σε σχέση με τις άλλες μορφές τέχνης στην Κύπρο. Είναι ένα θέαμα πάρα πολύ ήσυχο και επιλεγείς εσύ ως κοινό εάν θέλεις να πας να το παρακολουθήσεις. Πρόκειται για έναν τομέα της τέχνης που έχει να κάνει με τα προσωπικά βιώματα του κάθε καλλιτέχνη, άρα δεν αφορά ένα μεγάλο κοινωνικό σύνολο, όπως είναι το θέατρο που είναι μια τέχνη για τον λαό. Είναι κάτι πιο μοναχικό. Για εμένα δεν υπάρχει καμία διαφορά για το πώς ήταν πριν από 30 χρόνια. Ο εικαστικός βίος είναι μοναχικός και λιγότερο κοινωνικός – κάποιες στιγμές αισθάνομαι ακόμα πιο μόνη, γιατί δεν υπάρχει εποικοδομητικός και ουσιαστικός διάλογος για την τέχνη. Επίσης, είναι πάρα πολύ δύσκολο να κάνεις διάλογο για τη σύγχρονη τέχνη με πάρα πολλούς ανθρώπους ακόμη και με άτομα που ασχολούνται με την τέχνη. Το κομμάτι της σύγχρονης τέχνης είναι ένα διαφορετικό κομμάτι που ο κόσμος φοβάται να το προσεγγίσει. Νομίζω πως η φοβία αυτή δημιουργείται, διότι ο κόσμος δεν επιμορφώνεται και δεν παρακολουθούν τι συμβαίνει έξω από την Κύπρο. Η άγνοια δημιουργεί τις φοβίες».

Φεύγοντας από το «Φανερωμένη 70» αντιλαμβάνομαι πλήρως το ανήσυχο πνεύμα της και πώς εμπνέεται και αναζωογονείται από τη φύση. Η ίδια χαρακτηρίζει τον εαυτό της έναν αστικό περιπατητή. Και παρόλο που σχεδόν σε όλα της έργα υπάρχει το στοιχείο της Κύπρου, ο χώρος της τέχνης στη χώρα μας την κάνει να νιώθει μονή. Δεν είναι η μόνη, είναι ένα συναίσθημα που το εισπράττω από πολλές και πολλούς εικαστικούς, νιώθουν μονοί ή στο περιθώριο… Άραγε η Πολιτεία και η κοινωνία τι κάνουν λάθος; Οι ίδιοι οι καλλιτέχνες έχουν μερίδιο ευθύνης; Η Κυριακή Κώστα, πάντως, δεν πτοείται και δεν επαναπαύεται, όπως το νερό θέλει να κυλάει και να ανανεώνεται.

LOVE 100.7FM 98.1 & 105.7

www.lovefm.com.cy

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ

ΟπωςΤοΘέλεις

Το **LOVE FM 100.7** συνεχίζει να πραγματοποιεί τα όνειρά σου, και σε συνεργασία με το **KARE**, ανακαινίζουν το υπνοδωμάτιο σου… **#ΟΠΩΣΤΟΘΕΛΕΙΣ**

KARE

ΛΕΥΚΩΣΙΑ . ΛΕΜΕΣΟΣ . ΠΑΦΟΣ

Η Interior Design ομάδα του KARE θα επισκεφτεί το σπίτι του νέου νικητή, θα μάθει τις ανάγκες του, θα σχεδιάσει μαζί του το νέο του υπνοδωμάτιο όπως το φαντάζεται, παρουσιάζοντας το σε 3D σχεδιασμό, και θα ανακαινίσει το χώρο του με τα ολοκαίνουργια έπιπλα και αξεσουάρ KARE αξίας **€3000.**

Μείνε συντονισμένος/η με τις αγαπημένες σου εκπομπές και μάθε πως θα διεκδικήσεις αυτό το φανταστικό δώρο!

Η κλήρωση θα γίνει την **Τρίτη 15 Δεκεμβρίου**, ζωντανά στην εκπομπή του Τάσου και της Χριστιάνας. Ισχύουν όροι και προϋποθέσεις.

DEEJAY 93.5 RADIO

BRUNCHING

ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΕΩΝΟΡΑ

ΔΕΥΤΕΡΑ-ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 10:00-13:00

perfect U COSMETICS

LISTEN LIVE
www.mydeejay.com.cy

«Ποτίζοντας λουλούδια σε δύσκολους καιρούς»

Ο Γιάννης Καραούλης, σκηνοθέτης της παράστασης «Το παράδειγμα του δρα Κόρτσακ», μιλά στα παιδιά με ειλικρίνεια

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

«Το παράδειγμα του δόκτορα Κόρτσακ» του Ντέιβιντ Γκρεγκ, σε σκηνοθεσία: Γιάννη Καραούλη, στο πλαίσιο των Δράσεων 2020-2021: Νέος σε έρημο νησί, έχει ξεκινήσει δεύτερο κύκλο παραστάσεων στο Θέατρο Αποθήκες ΘΟΚ και περνάει –αν θέλετε– φωνή σε παιδιά και εφήβους, αλλά και προτρέπει τους ενήλικες να αφουγκραστούν τις ανησυχίες των ανήλικων πολιτών. Διά του παραδείγματος του δρα Κόρτσακ και μέσα από την πένα του Γκρεγκ αντιλαμβάνεται ο θεατής –νομίζω– ότι τα δικαιώματα των παιδιών δεν είναι παρακολουθήματα γονέων και κηδεμόνων, αλλά αυτόνομες μονάδες. Ο Γιάννης Καραούλης λέει στην «Κ» ότι αυτό που μας διδάσκει η ιστορία είναι για το τι είμαστε ικανοί και ότι οι ολοκληρωτισμοί και τα καθεστώτα

«Μία από τις βασικές προθέσεις των συντελεστών της παράστασης, λέει ο Γιάννης Καραούλης, ήταν να αποφύγουν τον διδακτισμό και το συναίσθημα προς χάρη της εύκολης συγκίνησης. «Είμαστε εδώ για να εξυπηρετήσουμε μια ιστορία και ένα κείμενο».

κά συγκρούονται και να τονιστεί το ερωτηματικό κάθε σκηνής αλλά και του έργου γενικότερα. Ποιος έχει δίκιο; Ο Κόρτσακ, που ακόμα και μέσα στο γκέτο της Βαρσοβίας και στον ασφυκτικό κλοιό των Ναζί, πιστεύει στο καλό των ανθρώπων και ότι μπορούμε εί-

«Η δημοκρατία είναι εύθραυστη και πρέπει τα καλύτερα ένστικτά μας να είναι πάντα σε επιφυλακή. Επίσης, η έμφυλη βία, ο ρατσισμός, η παράνομη επαναπροώθηση προσφύγων, τα καρκινογόνα εργοστάσια δίπλα σε σχολεία δεν θα έπρεπε να ανήκουν στον κόσμο που φτιάχνουμε για τις επόμενες γενιές», λέει ο Γιάννης Καραούλης.

είναι ένα βήμα μακριά μας. Τονίζοντας επίσης όσο υπάρχουν παιδιά που πεινάνε, παιδιά που ζουν σε συνθήκες πολέμου και εξαθλίωσης, παιδιά που ανησυχούν για την αυριανή μέρα, παιδιά που δεν χαίρουν των βασικών τους δικαιωμάτων πόσο μάλλον των δικαιωμάτων τους όπως ο Κόρτσακ τα φαντάστηκε, μίλησε γι' αυτά και τα προασπίστηκε, η εποχή μας θα έχει αποτύχει σε αυτό το κομμάτι.

–Γιάννη, με ποιον τρόπο προσέγγισες αυτό το έργο;

–Ήταν σημαντικό για μένα να έρθουν στην επιφάνεια τα διλήμματα και το πόσο αλλάζουν οι ήρωες μέσα από το έργο. Να σκιαγραφηθούν καθαρά οι κοσμοθεωρίες τους, που ουσιαστικά συγκρούονται και να τονιστεί το ερωτηματικό κάθε σκηνής αλλά και του έργου γενικότερα. Ποιος έχει δίκιο; Ο Κόρτσακ, που ακόμα και μέσα στο γκέτο της Βαρσοβίας και στον ασφυκτικό κλοιό των Ναζί, πιστεύει στο καλό των ανθρώπων και ότι μπορούμε ειρηνικά να αλλάξουμε τον κόσμο ή ο Άτζιο, ένα παιδί μεγαλωμένο στους δρόμους, που φέρνει τον Κόρτσακ αντιμέτωπο με το μάταιο των ηθικών επιλογών του μέσα σε έναν τέτοιο κόσμο; Πώς πρέπει να αντιδρούμε απέναντι στην αδικία και την καταπίεση, με τη βία ή με άλλα μέσα; Είναι μεμπτό απλώς να ζητάς να επιβιώσεις;

–Ιστορικά πώς φώτισες το έργο;

–Κάναμε μια κοινή έρευνα με την ομάδα για να γνωρίσουμε την ιστορική συνθήκη του έργου και μια έρευνα πάνω στη ζωή και το έργο του βασικού χαρακτήρα για να φωτίσουμε καλύτερα τον από γραφής Κόρτσακ του Γκρεγκ. Ποιος ήταν ο Κόρτσακ; Ο Κόρτσακ γιατρός, παιδαγωγός και πρωτοπόρος στων τομέα των δικαιωμάτων του παιδιού; Ο συγγραφέας των περιπετειών του βασιλιά Ματία και του μάγου Κάιτους; Ο γερογιατρός των ραδιοφωνικών του παραγωγών για παιδιά; Ο μοναχικός Κόρτσακ των ημερολογίων του στις μέρες του γκέτο; Ο Κόρτσακ που ακολούθησε τα 192 παιδιά του ορφανοτροφείου του στο στρατόπεδο εξόντωσης της Τρεμπλίνκα; Ο Κόρτσακ που ανέβασε στο θεατράκι του ορφανοτροφείου με τα παιδιά του «Το Ταχυδρομείο του Ταγκόρ» για να τα προετοιμάσει στην ιδέα του θανάτου; Όλα αυτά ήταν σημαντικό να βρουν τον δρόμο τους μέσα στην παράσταση, χωρίς να επισκιάσουν την καθαρότητα του έργου. Επίσης, σεβαστήκαμε την αποστασιοποίηση και την αφηγηματικότητα, αν και αντικαταστήσαμε τις κούκλες του κειμένου με αντικείμενα (παπούτσια κατά βάση και σε μια μικρή αναφορά στις σωρούς παπουτσιών που βρέθηκαν στα στρατόπεδα συγκέντρωσης με τη λήξη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου) και με την επί σκηνής ανάληψη των ρόλων από τους ηθοποιούς. Εισαγάγαμε τη χρήση κάμερας για να φωτίσουμε σκηνές και ιδιαίτερες στιγμές στην ψυχολογία των χαρακτήρων και να παίξουμε και με το στρατιώτη-παιχνίδι που μέσα από την κάμερα γιγαντώνεται και γίνεται ο στρατιώτης στον οποίο ο Κόρτσακ απευθύνεται.

–Έχοντας δει την παράσταση, νομίζω ότι δεν έχει καθόλου διδακτισμό ή αχρείαστο συναισθηματισμό, φαντάζομαι συμφωνείς... πώς σχολιάζεις;

–Ο ίδιος ο συγγραφέας μεριμνά με τη γραφή του και τα αφηγηματικά μέσα που χρησιμοποιεί και για τα δύο παραπάνω. Αυτό ήταν, λοιπόν, και μία από τις δικές μας βασικές προθέσεις. Να αποφύγουμε τον διδακτισμό και το συναίσθημα προς χάρη της εύκολης συγκίνησης. Είμαστε εδώ για να εξυπηρετήσουμε μια ιστορία και ένα κείμενο και να φέρουμε στην επιφάνεια τις συγκρούσεις και τις προθέσεις των χαρακτήρων και τα ερωτήματα που απορρέουν από την ιστορία αυτήν και για μας σήμερα. Όχι για να κουνήσουμε διδακτικά το δάχτυλο, παρά να προκαλέσουμε μαθητές και δασκάλους, ανήλικους και ενήλικους με τις ιδέες του Κόρτσακ για έναν κόσμο όπου τα παιδιά δικάζονται από παιδιά, έχουν φωνή, αποφασίζουν, είναι ισότιμα άτομα και έχουν το δικαίωμα ακόμα και να αρνηθούν την εκπαίδευση. Επιπλέον, δεν μπορούμε να καταλάβουμε τη συνθήκη των ανθρώπων αυτών και το ίδιο το Ολοκαύτωμα (χωρίς να σημαίνει ότι αποτελεί σημείο μηδέν που δικαιολογεί από κει και πέρα κάθε τι που δεν το φτάνει ηθικά) είναι μια σελίδα της ιστορίας όπου ακόμα και σήμερα βασανίζει τη σκέψη μας και διαφεύγει της πλήρους κατανόησης μας. Οπότε, το να προσπαθήσουμε με αλαζονική, υποτιθέμενη ταύτιση και ηδονοβλεπτικά σχεδόν να αναπαραστήσουμε τις ζωές εκείνων των ανθρώπων, αφαιρεί αφάνταστα από τη δύναμη και τη σκηνική αξία και της ιστορίας του Κόρτσακ και του έργου του Γκρεγκ.

–Νομίζεις ότι στην εποχή μας έχουμε ξεπεράσει τους φόβους του Κόρτσακ και των παιδιών του;

–Όσο υπάρχουν παιδιά που πεινάνε, παιδιά που ζουν σε συνθήκες πολέμου και εξαθλίωσης, παιδιά που ανησυχούν για την αυριανή μέρα, παιδιά που δεν χαίρουν των βασικών τους δικαιωμάτων πόσο μάλλον των δικαιωμάτων τους όπως ο Κόρτσακ τα φαντάστηκε, μίλησε γι' αυτά και τα προασπίστηκε, η εποχή μας θα έχει αποτύχει σε αυτό το κομμάτι. Από την άλλη, ακόμα και τα πιο «ευνοημένα» παιδιά βλέπουν τη φωνή τους να χάνεται και να συμπιέζονται από τον σύγχρονο, θορυβώδη κόσμο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, το βαρυφορτωμένο, από προσδοκίες γονιών και συστήματος, πρόγραμμά τους και από ένα προβληματικό σύστημα που επιβαρύνει την εκπαιδευτική ζωή και τη σχέση μαθητών και εκπαιδευτικών.

Πληροφορίες: Θέατρο Αποθήκες ΘΟΚ. Από 22 Νοεμβρίου, κάθε Παρασκευή, ώρα 8:30 και Σάββατο-Κυριακή στις 6:00 μ.μ. Στις 5 Δεκεμβρίου δεν θα δοθεί παράσταση. Σκηνοθεσία Γιάννης Καραούλης. Παίζουν: Μικαέλλα Θεοδουλίδου, Παναγιώτης Λάρκου, Αντρέας Μακρής, Τάριελ Μπερίτζε. Η παράσταση συνοδεύεται από εκπαιδευτικό οδηγό και έκθεση για τη ζωή του Γιάνους Κόρτσακ.

Η κοινωνία αντιμετωπίζει τα παιδιά ως πολίτες δεύτερης κατηγορίας

–Έχουν βρει τα παιδιά τη θέση που τους αναλογεί στην κοινωνία μας σήμερα;

–Θα έλεγα όχι. Φαίνεται από τις ειδήσεις για τις αντιδράσεις των μαθητών στα εκπαιδευτικά συστήματα, από τα προβλήματα παιδιών και εφήβων που καταλήγουν σε αυτοκαταστροφικές ή παραβατικές συμπεριφορές, από τον τρόπο που η κοινωνία αντιμετωπίζει τα παιδιά ως πολίτες δεύτερης κατηγορίας. Τα θέλει κλεισμένα μέσα, τα προστατεύει με λιγωτική φροντίδα, στερώντας τους εν τέλει τη δυνατότητα να ζουν. Είναι άβουλοι καταναλωτές γνώσεων, αγαθών, υπηρεσιών και όχι έλλογες ατομικότητες με ουσιαστική δυνατότητα επιλογής.

–Όντας ο ίδιος νεαρός, μπορείς να διακινδυνεύσεις παραλληλισμό των παιδιών/εφήβων της Βαρσοβίας με αυτά του 2020;

–Όχι και τόσο νεαρός. Δεν μπορεί να υπάρξει παραλληλισμός, γιατί το Ολοκαύτωμα ήταν το Απόλυτο Κακό. Δυστυχώς, όμως, οι απολυταρχισμοί και στοιχεία της πολιτικής κουλτούρας που τους τρέφουνε επιβιώνουν και σήμερα. «Δεν χρειάζεται να φωνάξεις την Γκεστάπο» φωνάζει ο Άτζιο στο έργο «Είναι ήδη εδώ. Έχουν στήσει γραφείο στο κεφάλι σου». Αυτό που μας διδάσκει η ιστορία είναι

«Είναι σημαντικό εδώ να πούμε ότι όπου έχει παιχτεί στο εξωτερικό, το έργο αυτό απευθύνεται και σε μεγάλες τάξεις δημοτικού».

για το τι είμαστε ικανοί και ότι οι ολοκληρωτισμοί και τα καθεστώτα είναι ένα βήμα μακριά μας. Η δημοκρατία είναι εύθραυστη και πρέπει τα καλύτερα ένστικτά μας να είναι πάντα σε επιφυλακή. Επίσης, η έμφυλη βία, ο ρατσισμός, η παράνομη επαναπροώθηση προσφύγων, τα καρκινογόνα εργοστάσια δίπλα σε σχολεία δεν θα έπρεπε να ανήκουν στον κόσμο που φτιάχνουμε για τις επόμενες γενιές.

–Τι ήταν αυτό που σε δυσκόλεψε περισσότερο στο έργο του Ντέιβιντ Γκρεγκ;

–Θα έλεγα περισσότερο με φόβισε. Η απλότητά του. Ίσως εν μέρει φοβήθηκα αρχικά ότι το νεανικό κοινό θα είχε ανάγκη από κάτι παραπάνω. Αντιστάθηκα νομίζω στην ανησυχία αυτή και η εμπειρία των παραστάσεων με παιδιά μας δικαίωσε. Γιατί αυτό που έχει σημασία ακόμα και με απλά θεατρικά υλικά, είναι να μιλήσεις στα παιδιά με ειλικρίνεια και ισότιμα, όχι από καθέδρας.

–Τι σε συγκίνησε περισσότερο σε αυτή τη δουλειά και γιατί;

–Με συγκινεί αφάνταστα ο ίδιος ο Κόρτσακ. Φυσικά, υπάρχει η αρχική συγκίνηση της ιστορίας ενός ανθρώπου που επιλέγει να ακολουθήσει τα παιδιά του ορφανοτροφείου του στα στρατόπεδα εξόντωσης, ενώ είχε τη δυνατότητα να διαφύγει, μόνο και μόνο για να ζήσουν τα παιδιά του με λιγότερο φόβο. Όμως, δεν είναι οι μεγάλες πράξεις, ούτε το τέλος του αλλά η καθημερινή του αφιέρωση σε έναν καλύτερο κόσμο. Ο Γιάνους Κόρτσακ τις τελευταίες μέρες στο γκέτο της Βαρσοβίας ποτίζει τα λουλούδια του. Ο συμβολισμός και η ουσία της πράξης αυτής, που αρνείται να δει τον κόσμο χωρίς ελπίδα, με όπλα και τείχη που χωρίζουν, και όπως τον όριζαν οι Ναζί, είναι μια στάση ζωής που με συγκινεί. Και επίσης αυτό που προέκυπτε μετά τις παραστάσεις. Η αυθόρμητη ανάγκη των παιδιών που ερχόταν να δουν την παράσταση, να κάτσουν και να συζητήσουν μαζί μας και με τους καθηγητές τους για την ιστορία που είδαν και για τους τρόπους που τους αφορά άμεσα στη δική τους πραγματικότητα.

–Τελικά, ποιο είναι το παράδειγμα του δόκτορα Κόρτσακ;

–Αν θέλεις να αλλάξεις τον κόσμο πρέπει να αλλάξεις τον εαυτό σου. Πρέπει ο ίδιος να γίνεις η αλλαγή που θες να επιφέρεις. Κι ο κόσμος αλλάζει, αν ο καθένας μας φροντίσει μέχρι εκεί που φτάνει. Ποτίζοντας λουλούδια σε δύσκολους καιρούς.

–Θεωρώ ότι είναι ένα πολύ παιδευτικό έργο, απευθύνεστε στα παιδιά ποιας ηλικίας;

–Μέσα από τη συνολική προσέγγιση της πλατφόρμας απευθυνόμαστε σε έφηβους και παιδιά γυμνασίου-λυκείου. Πέρυσι είχαμε τη χαρά βέβαια να έχουμε στο κοινό μας και τάξεις δημοτικού, με πρωτοβουλία δασκάλων που είχαν ήδη δει την παράσταση. Πάντως, είναι σημαντικό εδώ να πούμε ότι όπου έχει παιχτεί στο εξωτερικό, το έργο αυτό απευθύνεται και σε μεγάλες τάξεις δημοτικού. Και αυτό δίνει μια καλή ευκαιρία να αναρωτηθούμε για τον τρόπο που βλέπουμε τα παιδιά εδώ –και εμείς και το σύστημα εκπαίδευσης– ικανά ή όχι να καταλάβουν και να επικοινωνήσουν με μια πιο δύσκολη θεματολογία. Αν και νομίζω είναι η δική μας ικανότητα (ή μη) να σκύψουμε στο ύψος τους και να βρούμε τον τρόπο να τους μιλήσουμε, που εν τέλει κρίνεται.

Οι ρίζες που απορρίψαμε επιστρέφουν

Δεκαέξι διηγήματα, με διαλέκτους ξεχασμένες, για την ανθρώπινη φύση που μπορεί να είναι τόσο ξάστερη όσο και αντιφατική

ΑΝΔΡΕΑΣ ΝΙΚΟΛΑΚΟΠΟΥΛΟΣ
Αποδοχή κληρονομιάς
εκδ. Ικαρος, σελ. 203

Της **ΖΩΗΣ ΚΑΡΑΜΗΤΡΟΥ**

Είναι στρατιώτης στη Μικρά Ασία και πεθαίνει γιατί δεν αντιστάθηκε στην ομορφιά της θέας του χορού των δερβίσηδων. Χάνει γονείς και μετά γυναίκα, κυνηγημένος απ' την κατάρα της θάλασσας. Ρίχνει το ανάπηρο παιδί του, που υπεραγαπά, στον Καιάδα. Ο θάνατος ξορκίζεται από τη θεά Αρτεμη που την καλεί ο παπάς πατέρας του. Αφήνει την πνοή του μόνο όταν το σάισμα, ένα μαύρο τομάρι τράγου, τραβιέται κάτω απ' το κρεβάτι του. Το άτι του, ο Αρχοντής, γκρεμοτσακίζεται ατιμασμένο από μια χαμένη νίκη. Βουτάει να ξεριζώσει το άτεκνο, θαλασσινό μαντζούνι που θα σώσει τον πατέρα του και χάνεται για πάντα. Ενα δάγκωμα της οχιάς και φεύγει, ίσως γιατί μια μάνα δεν τον συγχώρεσε ποτέ για τον χαμό του γιου της. Είναι στρατιώτης στην Ισπανία, ιδέες και ιδανικά εξαφανίζονται όταν βγάζει το λεπίδι για τον άλλον, στο τέλος για τον εαυτό του. Είναι πατέρας και «χαλάει» το κορίτσι του, μια θηλιά στον βράχο έχει χαραχτεί για την τύχη του. Αποφασίζει μέσα στο λειψό του το μυαλό να θυσιαστεί, για να σώσει το χωριό του από το διάβα των Γερμανών. Πρωτομάστορας που σκοτώνει και σκοτώνεται, κατάρες στοιχειώνουν τη γενιά του. Για μιαν υπόσχεση, για μια μάνα που περιμένει τα νέα της ξενιτιάς, παγώνει μες το χιόνι. Ανάβει τις φωτιές για να διώξει τους λύκους, κι εξαφανίζεται υποταγμένος στο βασίλειό τους, ο θάνατος φρικτός.

Ο Ανδρέας Νικολακόπουλος είναι ένας προς έναν όλοι αυτοί οι ήρωες που ζωντανεύει στα διηγήματά του, από το πρώτο μέχρι το προτελευταίο. Στο τελευταίο όμως, είναι πραγματικά αυτός ο ίδιος. Ο συνονόματος εγγονός του παππού που πεθαίνει και γυρίζει στο χωριό για να τον ξεπροβοδίσει. Στο χωριό που το αρνήθηκε και μαζί και τους ανθρώπους του, η πιο μεγάλη άρνηση βαραίνει για τον παππού του. Ηταν λίγο το μέρος στα μάτια του; Τον καλούσαν μεγάλες ιδέες και ο αγώνας της επιβίωσης φάνταζε μικρός; Τον πίεζε το «πρέπει» της περίκλειστης κοινότητας, αγράμματης, απαίδευτης, μα τόσο ζωντανής, δεμένης, ανθρώπινης; Θα ξαναβρεί το μέτρο επιστρέφοντας, βλέποντας τα μάτια των ανθρώπων της ασίγαστης καθημερινής πάλης, ακούγοντας τα επικριτικά λόγια του πιο καλού φίλου τού παππού. Και θα μάθει να κλαίει ξανά, να αποδέχεται τις ρίζες του, να κοιμάται ήσυχος, όπως όταν ήταν παιδί.

Βουνά και χιόνια, σπηλιές και ποτάμια, αλώνια και μέρη της ξενιτιάς, ήλιος καυτερός και βροχή που γεννάει τη λάσπη, όλα καθορίζουν τον κόσμο των ηρώων. Κι ο θάνατος παντού.

Φαντασία και εικόνες, η φύση να κυριαρχεί για να επιδεικνύει τη δεσπόζουσα θέση της. Βουνά και χιόνια, σπηλιές και ποτάμια, αλώνια και μέρη της ξενιτιάς, ήλιος καυτερός και βροχή που γεννάει τη λάσπη, όλα καθορίζουν τον κόσμο των ηρώων. Κι ο θάνατος παντού. Για να θυμίζει το σύντομο της ζωής, το τυχαίο της συνθήκης, το αναπόδραστο για όλους. Ο Νικολακόπουλος πλάθει ιστορίες παλιές, με λέξεις χαμένες, άγνωστες, με διαλέκτους ξεχασμένες, με κώδικες μυστικούς. Στρέφει το βλέμμα σε μύθους και δοξασίες, μάγια και στοιχειά, για να φτιάξει έναν κόσμο που ταλαντεύεται ανάμεσα στην αλήθεια, στην πραγματικότητα και το φαντασιακό κι αλλοπαρμένο. Και το πετυχαίνει περίφημα. Οι ιστορίες του ξετυλίγονται μπροστά μας αλλόκοτες και ταραγμένες, ξένες μα και δικές μας, αισθήματα κρυφά, ίσως αυτά που δεν αναγνωρίζουμε ή δεν αποδεχόμαστε κιόλας, γυρεύουν τη θέση τους μέσα από τις σελίδες του. Αγάπη κι ενοχή, μίσος και θυμός, εγωισμός κι εκδίκηση και μια λύπη που ταράζει.

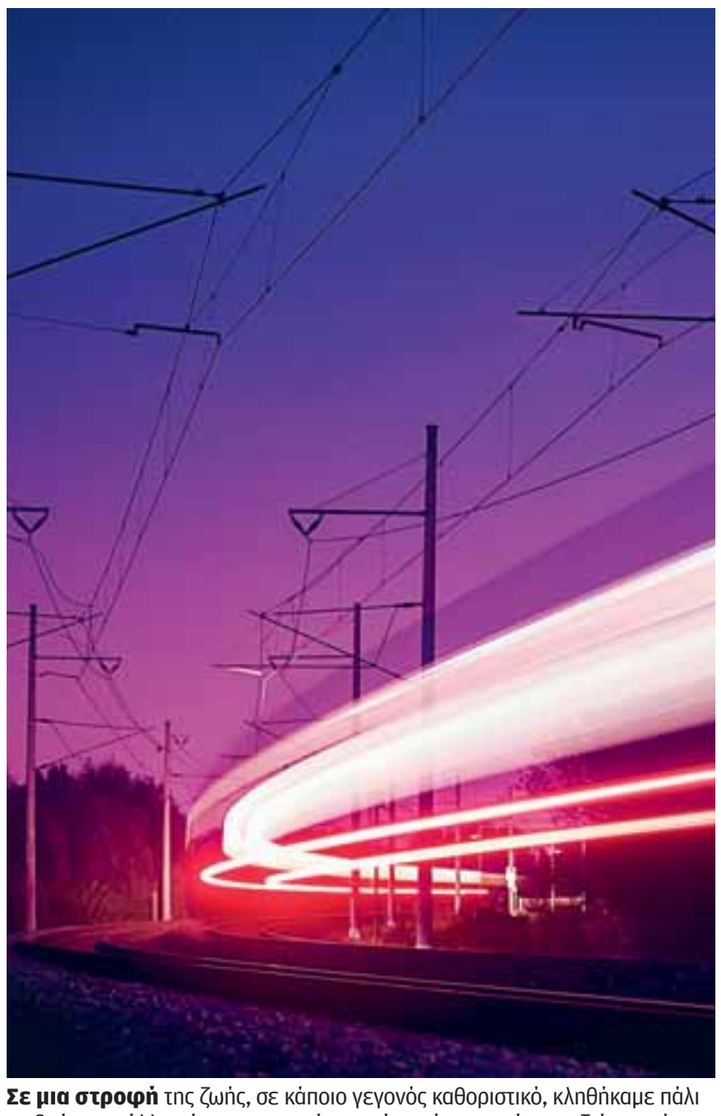

Σε μια στροφή της ζωής, σε κάποιο γεγονός καθοριστικό, κληθήκαμε πάλι να δούμε με άλλα μάτια, με καινούργιο μέτρο, ίσως αυτό των αξιών, εκείνο που μας δόθηκε σαν κληρονομιά και το απορρίψαμε, το απαξιώσαμε, για να βάλουμε στη θέση του το νέο, το φρέσκο, το ανάλαφρο.

Ο Νικολακόπουλος πλάθει ιστορίες παλιές, φτιάχνει έναν κόσμο που ταλαντεύεται ανάμεσα στην αλήθεια και το φαντασιακό κι αλλοπαρμένο.

Μα πάνω από όλα μια κατάφαση. Στη ζωή, στον αγώνα, στην προσπάθεια, στη χαρά, στη θλίψη, στην αγάπη και στον θυμό, στον φόβο και στην αγωνία, μια κατάφαση στην ανθρώπινη φύση που μπορεί να είναι τόσο ξάστερη όσο και αντιφατική, αλλοπρόσαλλη.

Για να καταλήξει στην αποδοχή. Αυτού που μας δόθηκε σαν κληρονομιά και το απορρίψαμε, το απαξιώσαμε, το στρεβλώσαμε, για να βάλουμε στη θέση του το νέο, το φρέσκο, το ανάλαφρο. Κι ύστερα, σε μια στροφή της ζωής, σε κάποιο γεγονός καθοριστικό, κληθήκαμε πάλι να δούμε με άλλα μάτια, με καινούργιο μέτρο, ίσως αυτό των αξιών.

Τα δεκαέξι αυτά διηγήματα, γεμάτα νοσταλγία αλλά όχι γλυκερό εξωραϊσμό, στρίβουν την πυξίδα μας να δείξει αυτό που πραγματικά αξίζει και μένει όταν με άρνηση, απαξίωση κι εγωισμό έχουμε αποποιηθεί την κληρονομιά. Είναι η αποδοχή της. Σιωπηρά στα λόγια και ρητά στις πράξεις, ο Νικολακόπουλος καταφάσκοντας ο ίδιος στο δέκατο έκτο και τελευταίο διήγημά του με τον ομότιτλο του βιβλίου τίτλο, αποδέχεται τις μνήμες, τους ανθρώπους, τη ζωή που απέρριψε, αυτό που του δόθηκε και το επανεκτίμησε αφού το είχε χάσει. Και σηκώνει την παντιέρα της νίκης των ανθρώπων του μόχθου, της στέρεης ζωής. «Το τραπεζομάντιλο, που το τινάζαμε απ' τα ψίχουλα και το ανεμίζαμε μεσημέρι βράδυ κι η νίκη μας ήταν αυτή. Το φαγητό στο τραπέζι».

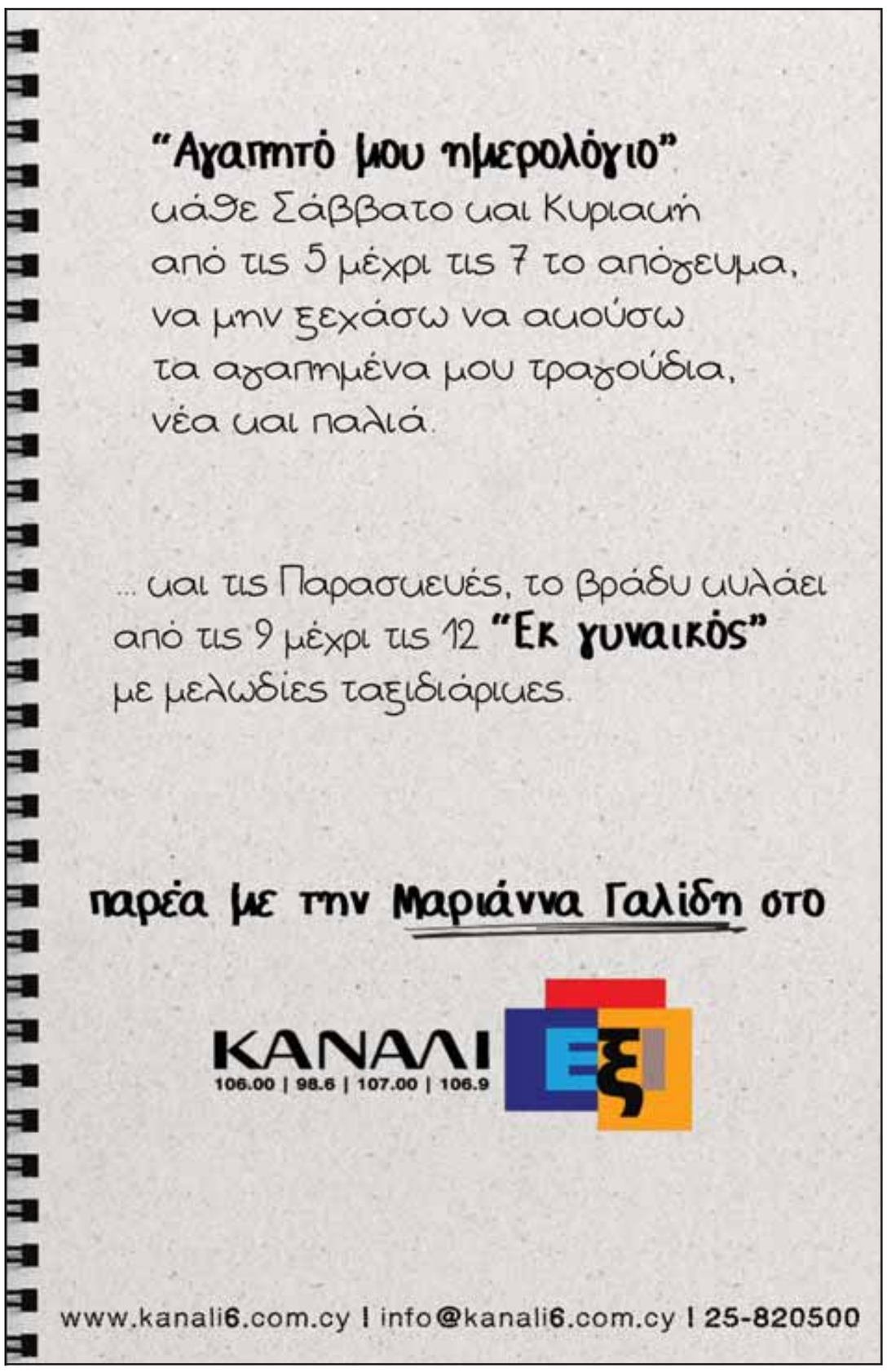

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Της **ΜΑΡΙΑΛΕΝΑΣ ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Παραμύθια και ενηλικίωση

Η Νταϊάνα σκοτώθηκε ή τη σκότωσαν; Η Λετίθια της Ισπανίας μιλάει με την πεθερά της; Πόσες εξωσυζυγικές σχέσεις διατηρεί ο Χουάν Κάρλος παράλληλα; Τελικά ο Χάρι έκανε σωστά που αποποιήθηκε τον τίτλο;

Βασιλιάδες, βασίλισσες, πρίγκιπες, πριγκιπόπουλα, βρίσκονται εν έτει 2020 ξανά στο επίκεντρο της δημοσιότητας. Η βασιλεία με την προβολή και του 4ου κύκλου της τηλεοπτικής σειράς «The Crown» συγκεντρώνει το ενδιαφέρον όσων βρισκόμαστε κλεισμένοι στο σπίτι μας, εν μέσω του δεύτερου κύματος της πανδημίας, που πλήττει όλη την υφήλιο. Ιδίως τώρα που η σειρά έχει μπει για τα καλά στη δεκαετία του '80 κοιτάζουμε με δέος αλλά και οικειότητα τις εποχές που ζήσαμε οι περισσότεροι, άλλοι πιο μεγάλοι, άλλοι πιο μικροί.

Τι ενδιαφέρον έχει όμως η βασιλεία για να εξάπτει ακόμα και σήμερα τη φαντασία του κοινού; Ενώ οι περισσότεροι λαοί, ημών συμπεριλαμβανομένων, δώσαμε μάχη να διώξουμε τη βασιλική κληρονομιά μας, εντούτοις με κομμένη την ανάσα, ελλείψει και άλλων συγκινήσεων στην παρούσα φάση, παρακολουθούμε σκηνή σκηνή το «δράμα» της ζωής της βασιλικής οικογένειας της Αγγλίας.

Το ενδιαφέρον αγγίζει ένα πρωταρχικό συγκινησιακό φορτίο που προκύπτει από το ιδανικό της εικόνας της βασιλείας. Πρώτα και κύρια τα παραμύθια με τα οποία μεγαλώσαμε είχαν βασιλείς και πρίγκιπες, και βασιλοπούλες, και φτωχές κοπέλες που γίνονταν μέσα σε μια νύχτα πριγκίπισσες. Τα κορίτσια ιδίως –καλώς ή κακώς– «προικίστηκαν» με το φαντασιακό του καλού γάμου, που μόνον ένας «πρίγκιπας» σε άσπρο άλογο μπορεί να διασφαλίσει. Κάτοχος τίτλου ευγενείας, από καλή γενιά, με καλή αγωγή, παλάτι και υπηκόους, μόνον ένας πρίγκιπας μπορεί να μεταμορφώσει την καρδιά μιας απλής κοπέλας μετατρέποντάς τη σε βασιλική. Το αίσθημα της ιδανικής πολιτείας μέσα στην οποία αναθρέφονται οι βασιλείς, χωρίς ρωγμές και σκάνδαλα, στο επίπεδο της εξιδανίκευσης, τους εξισώνει με Θεούς. Πάνω σε αυτήν τη λευκή οθόνη, όλοι οι κοινοί θνητοί μεταβιβάζουν όνειρα και φαντασιώσεις για μια ζωή πέρα από τα ανθρώπινα, για μια ζωή που δεν μαστίζεται από πείνα, πόνο και οδύνη. Που δεν μαστίζεται από θάνατο. Οι βασιλείς είναι αιώνιοι και ζουν σε μια άλλη σφαίρα από τη δική μας. Και όπως όταν είμαστε παιδιά και φανταζόμαστε τους γονείς μας ως αιώνιους και αλάνθαστους, ή είμαστε θεραπευόμενοι και φανταζόμαστε τον θεραπευτή μας ότι έχει λύσει όλα τα δικά του προβλήματα, και στέκει πάνω από εμάς, έτσι και η μέχρι πριν από την Νταϊάνα και την τηλεοπτική κάλυψη βασιλική εποχή, μας έκανε να νιώθουμε μικροί και ασήμαντοι απέναντι στο βασιλικό ιδεώδες. Θαμπωνόμασταν από μια ζωή που ξέραμε ελάχιστα για αυτήν.

ANA-MPA / FEHIM DEMIR

Η Νταϊάνα κατάφερε με την παρουσία της ένα χτύπημα στη γυάλινη σφαίρα του βασιλικού ιδανικού.

Βασιλιάδες, βασίλισσες, πρίγκιπες, πριγκιπόπουλα, βρίσκονται εν έτει 2020 ξανά στο επίκεντρο της δημοσιότητας.

Και έπειτα ήρθε η Νταϊάνα, καταφέροντας με την παρουσία της ένα χτύπημα στη γυάλινη σφαίρα του βασιλικού ιδανικού. Τα παραμύθια πλέον δεν θα ήταν ποτέ πια παραμύθια με καλό τέλος. Η γυναίκα αυτή κατέστρεψε τον μύθο της ευτυχισμένης πριγκίπισσας. Κατέστρεψε τον μύθο του πρίγκιπα. Ο δικός της πρίγκιπας ήταν γεμάτος αδυναμίες, συμπλέγματα και φοβισμένη καρδιά. Έβγαλε στην επιφάνεια την ανθρώπινη πλευρά της βασιλείας και μαζί με αυτή άνοιξε ο ασκός για τραύματα, μυστικά, παράλληλες σχέσεις, ελλείμματα, ψυχρότητα, κατάθλιψη, διατροφικές διαταραχές, δυστυχία. Η βασιλεία έγινε σαν και εμάς, όλους τους υπόλοιπους ανθρώπους. Το ίδιο ατελής, το ίδιο ταλαιπωρημένη. Η χρυσόσκονη που έλουζε τα πρόσωπα αυτών των προσώπων που βρίσκονταν σε βάθρο εξαφανίστηκε. Μια μουτζούρα σκίασε τις όψεις τους. Εγιναν λίγο πιο άσχημοι, πιο πονηροί, υποχθόνιοι, υπολογιστικοί, πολύ πιο ψυχροί. Την ίδια στιγμή μέσα από την ενηλικίωση και τη γείωση του παραμυθιού συνέβαινε ταυτόχρονα, πάλι μέσα από το πρόσωπο της Νταϊάνας, κάτι ακόμα πιο συγκλονιστικό. Οχι στο παραμύθι αλλά μέσα στη ζωή.

Η ανθρώπινη ρωγμή της Νταϊάνας, η ευαισθησία της, η αδυναμία της να συλλάβει πού είχε μπλέξει αλλά κυρίως η μάχη της να παραμείνει ανθρώπινη, προσέδωσε στον στραπατσαρισμένο μύθο μια άλλη αίγλη. Μέσα από την πτώση της ανορθώθηκε σε ίνδαλμα, σε παράδειγμα προς μίμηση. Την ώρα κατά την οποία η βασιλεία ερχόταν σε επαφή με τον ποταπό εαυτό της, εκείνη λειτουργούσε προς μια διπλή κατεύθυνση. Εν αγνοία της, κατέβασε τον μύθο για να τον ξανανεβάσει με νέα δεδομένα, και νέο υλικό. Σε μια εποχή οπότε όλα άλλαζαν ραγδαία. Επέτρεψε στο παραμύθι να γίνει πραγματικό. Να γίνει γήινο και πληγωμένο. Να ενηλικιωθεί. Επέτρεψε σε όλους τους ανθρώπους να ταυτιστούν μαζί της. Οχι να τη θαυμάσουν αλλά να τη συμπονέσουν. Και μέσα από την ταύτιση μαζί της ψήγματα αγάπης μεταγγίστηκαν στις ανθρώπινες καρδιές. Οχι μόνον για εκείνην αλλά και για τον Κάρολο και τελικά για όλους τους βασιλιάδες και πρίγκιπες. Μέσα από την Νταϊάνα και το φως που διέθετε ως προσωπικότητα, αναλογιζόμαστε ότι το παραμύθι και ο μύθος παραμένουν ζωντανά. Γιατί δεν προκύπτουν από την εξιδανίκευση και το ψέμα, αλλά από την τόλμη των ανθρώπων να διαχειριστούν κατά μέτωπο την ανθρώπινη κατάσταση. Ακόμα και αν πεθάνουν. Στο δίχτυ της εξιδανίκευσης δεν ήμασταν μπλεγμένοι μόνον εμείς αλλά και οι ίδιοι τόσους αιώνες, συντηρώντας έναν νεκρό μύθο που είχε ξεφτίσει, τη στιγμή κατά την οποία με τις ζωές τους κρυφά έγραφαν άλλους μύθους, πολύ πιο ανθρώπινους, σίγουρα πολύ πιο ενδιαφέροντες.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της **ΛΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ**

Η επινόηση ενός πατέρα

ΝΙΚΟΣ ΔΑΒΒΕΤΑΣ
Αντρες χωρίς άντρες
εκδ. Πατάκη, **σελ.** 240

Δύο άντρες προσπαθούν να ανασυνθέσουν μέσω της γραφής το πρόσωπο του πατέρα τους. Αυτή είναι η ραχοκοκαλιά του μυθιστορήματος. Ο αφηγητής γράφει για τον νεκρό πατέρα του επιστήθιου φίλου του, μεταφέροντας την επιθανάτια εξομολόγησή του, έτσι όπως του την εμπιστεύθηκε ο φίλος του. Η εκμυστήρευση του πατέρα διακλαδίζεται σε έναν οδικό χάρτη, σημαδεμένο από πολυάριθμες, εφήμερες διευθύνσεις, που χαρτογραφούν, θαρρείς, μια εθελούσια ανεστιότητα. Το '44 κατέφυγε στην Αθήνα, εξαιτίας του σεσημασμένου αδελφού του, που ήταν μέλος των Ταγμάτων και της οργάνωσης «Χ». Πρώτο σπίτι του υπήρξε ένας τάφος, ένα ημιυπόγειο στην πλατεία Βάθης. Οταν έβγαινε έξω έχανε τον προσανατολισμό του. Οι βόμβες των Δεκεμβριανών «άλλαζαν καθημερινά τη ρυμοτομία της πόλης». Ακολούθησαν πολλά σπίτια, στην Κοδριγκτώνος, στην πλατεία Αμερικής, στο Σύνταγμα, στου Παπάγου, μέχρι που, λίγο μετά την αλλαγή της χιλιετίας, έγινε «επίτιμο μέλος της ελληνικής μειονότητας της Κυψέλης».

Ο γιος δεν δυσκολεύεται να χειριστεί τόσο το ακροδεξιό παρελθόν του πατέρα του, που ήταν κυρίως υπόθεση του θείου του, όσο την αποκάλυψη της ομοφυλοφιλίας του. Συνειδητοποιεί πως από το πρόσωπο του πατέρα του δεν αναγνώριζε παρά ένα προσωπείο. Εξοχο είναι το στιγμιότυπο, όταν το μικρό αγόρι αναστατώνεται από το άγρια χτυπημένο πρόσωπο του πατέρα. Δύο μπροστινά δόντια είχαν σπάσει και εκείνος βιάστηκε να τα κρύψει. «Τα σπασμένα δόντια ανήκαν, κατά έναν τρόπο, στο προσωπείο που με κόπο είχε σμιλέψει χρόνια τώρα και αυτό άρχιζε να ξεφτίζει σαν ξεραμένος γύψος».

Γιατί, άραγε, ο αφηγητής δείχνει τόσο ενδιαφέρον για τον πατέρα του φίλου του; Η διαφαινόμενη εξήγηση προσδίδει στο βιβλίο ένα ερεθιστικό δεύτερο επίπεδο. Ο αφηγητής είχε χάσει τον πατέρα του σε μικρή ηλικία και έκτοτε αναζητούσε στα χαρακτηριστικά των άλλων πατεράδων το πορτρέτο του δικού του. Ακούγοντας τον φίλο του να αφηγείται την εξομολόγηση του πατέρα του, νιώθει ότι αναβιώνει το δικό του άλυτο πένθος. Εχει σημασία να προσέξουμε ότι η φιλία υποδηλώνει μια εκ γενετής ταύτιση. Γεννήθηκαν την ίδια ημερομηνία, οι πατέρες τους είχαν το ίδιο όνομα, μικροί κοιμούνταν παρέα με ένα ελαφάκι, οι θείοι τους έπαιξαν καταλυτικό ρόλο στην ανατροφή τους. Επίσης και οι δύο γράφουν, ο ένας για τον πατέρα του άλλου. Στην αφήγηση ενθέτονται γραπτά τους, που προκαλούν το ξέσπασμα ενός σφοδρού λογοτεχνικού διαξιφισμού ανάμεσά τους. Υπό το πρίσμα της ταύτισης μπορούμε να δούμε έναν συγγραφέα να παλεύει με το φάντασμα του πατέρα, ο οποίος παραμένει ανυπότακτος στις λέξεις του γιου, έναν συγγραφέα που αγωνιά να διαρρήξει το σφραγισμένο από σιωπή πατρικό του. Προεξάρχον μοτίβο της πεζογραφίας του Δαββέτα.

Ο τίτλος του μυθιστορήματος υποδεικνύει κρίσιμους υπαινιγμούς στο ενδιάμεσο στερητικό «χωρίς». Κεντρικοί ήρωες είναι δύο άντρες που αναμετριούνται με την απώλεια άλλων δύο, των πατεράδων τους, και συνάμα με την απώλεια της αρσενικής τους αλκής. Αν ο ετοιμοθάνατος πατέρας καταδυόταν στα ερωτικά του μυστικά με την ψευδαίσθηση πως έκανε τεχνητές αναπνοές στο αφανισμένο σώμα του, οι μεσήλικοι γιοι προετοιμάζονται για «την ώρα της τελευταίας ήττας», αναπολώντας το «χρυσαφένιο χνούδι» της νεανικής γυναικείας σάρκας, «ελιξίριο ζωής».

Μετατρέποντας τους ήρωες σε αντικριστά κάτοπτρα, ο Δαββέτας εξεικονίζει τον ίλιγγο πολλαπλών αποτυχιών, μύχιων και συλλογικών. Ο ατομικός χρόνος εκβάλλει στον ιστορικό ρουν, ενώ η πατρική μορφή γίνεται σύμβολο ενός δυσνόητου, γριφώδους προγόνου, που κομίζει από τον τάφο άδηλα κληροδοτήματα. Εν ολίγοις, έχω τη γνώμη πως ο Δαββέτας έγραψε το πιο σύνθετο και συνάμα το πιο άρτιο μυθιστόρημά του.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Ένα βιβλίο «πολιτική εγκυκλοπαίδεια» της Μεσογείου

ΣΥΛΛΟΓΙΚΟ ΕΡΓΟ
Επιμ. ΣΩΤΗΡΗΣ ΝΤΑΛΗΣ
Mare Nostrum: Μετατοπίσεις ισχύος στον γεωπολιτικό χάρτη της Μεσογείου. Γεωπολιτικές και γεωοικονομικές προκλήσεις
εκδ. Παπαζήση, **σελ.** 706

Του **ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ**

Από τον οικείο σε μας εδώ στην Κύπρο για το κυπριακό ενδιαφέρον του, Σωτήρη Ντάλη, καθηγητή διεθνών σχέσεων και ακούραστο ερευνητή στο επιστημονικό του πεδίο, μας έρχεται ένας συλλογικός τόμος 700 σελίδων με τίτλο: «Mare Nostrum: Μετατοπίσεις ισχύος στον γεωπολιτικό χάρτη της Μεσογείου», στη σειρά «Διεθνής και Ευρωπαϊκή Πολιτική» των εκδόσεων Παπαζήση, που διευθύνει ο ίδιος. Πρόκειται, θα τολμούσα να πω, για μια «πολιτική εγκυκλοπαίδεια» της Μεσογείου στη σύγχρονη εποχή.

Μετά την εισαγωγή του Σωτήρη Ντάλη με τίτλο: Η Μεσόγειος στη σκηνή του διεθνούς θεάτρου, το βιβλίο χωρίζεται σε έξι μέρη που, όπως οι τίτλοι πιο κάτω, καλύπτουν ένα ευρύτατο φάσμα της μεσογειακής πολιτικής πραγματικότητας.

1) Οι ελληνοτουρκικές σχέσεις από την αισιοδοξία του Ελσίνκι στη ματαίωση της ευρωπαϊκής πορείας της Τουρκίας,

2) Η Κύπρος και οι γεωπολιτικές και γεωοικονομικές εξελίξεις στην Ανατολική Μεσόγειο,

3) Ανακατατάξεις στον γεωπολιτικό χάρτη της Ανατολικής Μεσογείου και της Μέσης Ανατολής,

4) Τα νέα γεωοικονομικά δεδομένα και ο ρόλος των αγωγών,

5) Προσφυγική κρίση, μεταναστευτικό ζήτημα και προκλήσεις ασφάλειας στα σύνορα της Ευρώπης,

6) Ο διατλαντικός κόσμος και η Ευρωπαϊκή Ένωση σε αναζήτηση γεωπολιτικού ρόλου και κυριαρχίας.

Το βιβλίο περιλαμβάνει 49 κείμενα γραμμένα από πανεπιστημιακούς και δημόσιους διανοούμενους (21), πανεπιστημιακούς πρώην υπουργούς στην Ελλάδα (7), εν ενεργεία πολιτικούς (3), πρώην διπλωμάτες ή πρέσβεις ε.τ. (5), διαπρεπείς δημοσιογράφους σε σχετικά με το θέμα του βιβλίου ερευνητικά πεδία (5), τεχνοκράτες με επιστημονική κατάρτιση σε θέματα που σχετίζονται με την πολιτική (3), βετεράνους πολιτικούς (4), και τέλος, έναν εν ενεργεία διπλωμάτη.

Προλογίζοντας το βιβλίο, ο Σωτήρης Ντάλης γράφει για μια προσπάθεια «να ανασχηματίσουμε ψηφίδα ψηφίδα το μωσαϊκό της Μεσογείου» και «να συντάξουμε [...] τον κατάλογο των δυνάμεων που τη συνθέτουν». Επιχειρείται, γράφει πιο κάτω, «ένας αναστοχασμός πάνω στις γεωπολιτικές και γεωοικονομικές ανακατατάξεις που παρατηρούνται στην ευρύτερη περιοχή της Μεσογείου». Το βιβλίο, καταλήγει, είναι μια προσπάθεια «να αποτυπωθεί στο μέτρο του εφικτού ο ακαδημαϊκός και πολιτικός διάλογος για τις εξελίξεις στην Ανατολική και την Κεντρική Μεσόγειο».

Και η δική μου καταληκτική παρατήρηση, ο ανά χείρας τόμος είναι ένα βιβλίο-οδηγός για όσους φιλοδοξούν να κατακτήσουν μια ευρύτερη και βαθύτερη, από αυτήν που προσφέρουν τα ΜΜΕ, κατανόηση των όσων συμβαίνουν στη γειτονιά μας και επηρεάζουν σε καθοριστικό βαθμό τη μοίρα μας.

Πρώτα σε πωλήσεις

Αυτή την εβδομάδα

Μελέτες, δοκίμια, βιογραφίες

1 **«Ρίζες και θεμέλια»** της Μαρίας Ευθυμίου (Πατάκη)

2 **«Το κλαμπ των 5 π.μ.»** του Ρόμπιν Σάρμα (Διόπτρα)

3 **«Σκέψου σαν μοναχός»** του Τζέι Σέτι (Ψυχογιός)

4 **«Ζευγάρια που έγραψαν την ιστορία της Ελλάδας»** της Λένας Διβάνη (Πατάκη)

5 **«Το δώρο»** του Στέφανου Ξενάκη (Key books)

Αυτή την εβδομάδα

Λογοτεχνία

1 **«Ικέτες»** του Αλέξη Μοστριού (Bell)

2 **«Ροδανθός»** της Σόφης Θεοδωρίδου (Ψυχογιός)

3 **«Η απατηλή ζωή των ενηλίκων»** της Ελενα Φεράντε (Πατάκη)

4 **«Το βασίλειο»** του Τζο Νέσμπο (Μεταίχμιο)

5 **«Το σκισμένο τούλι»** της Ελενας Ακρίτα (Διόπτρα)

• Αυτή την εβδομάδα τα στοιχεία παρέχονται από τα βιβλιοπωλεία Monogram (Χολαργός, Μελίσσια, Κηφισιά, Αγία Παρασκευή)

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

ROYAL TRUST

ΛΟΝΔΙΝΟ
Ανθολογία αριστουργημάτων
Στις 3 Δεκεμβρίου ανοίγουν και πάλι τα μουσεία και οι επισκέψιμοι χώροι που ανήκουν στο Royal Collection Trust στο Ηνωμένο Βασίλειο. Ανάμεσα σε όσα θα ανοίξουν είναι και η πολυδιαφημισμένη έκθεση με τα αριστουργήματα των βασιλικών συλλογών, καθώς το Μπάκιγχαμ κατέχει μια περίληψη της ιστορίας της τέχνης. Η έκθεση παρουσιάζει αντιπροσωπευτικά έργα κορυφαίων δασκάλων, όπως ο Φρανς Χαλς, στη φωτογραφία, από τις αρχές του 17ου αιώνα.

MUSEUM OF FINE ARTS, BUDAPEST

ΒΟΥΔΑΠΕΣΤΗ
Η ναυμαχία στο Ακτιο
Οι ημέρες της καραντίνας είναι ευκαιρία για τα μουσεία του κόσμου να παρουσιάζουν τους αφανείς, ίσως, θησαυρούς τους. Το Μουσείο Καλών Τεχνών της Βουδαπέστης παρουσίασε ένα έκθεμα από τη συλλογή των ρωμαϊκών αρχαιοτήτων. Ενα μαρμάρινο ανάγλυφο, άρτια αποκατεστημένο, που συνδέεται με τη ναυμαχία στο Ακτιο, το 31 π.Χ. Αγοράστηκε το 2000 από το ουγγρικό κράτος και ιδιώτες χορηγούς και ήρθε να εμπλουτίσει την αρχαιολογική συλλογή που ιδρύθηκε το 1908.

DPA

ΒΕΡΟΛΙΝΟ
Η Νέα Εθνική Πινακοθήκη
Και άλλη αναβολή πήρε το άνοιγμα της Νέας Εθνικής Πινακοθήκης στο Βερολίνο. Κλειστή για τέσσερα χρόνια προκειμένου να γίνει πλήρης ανακαίνιση και επέκταση, η Πινακοθήκη, έργο του Μις βαν ντερ Ρόε από το 1968, λέγεται πως θα εγκαινιαστεί πλέον το καλοκαίρι του 2021 εάν δεν υπάρξουν άλλες ανατροπές. Αυτό ανακοίνωσε το Ιδρυμα Πρωσικής Πολιτιστικής Κληρονομιάς, υπεύθυνο για τα κρατικά μουσεία της πόλης. Την αναμόρφωση υπογράφει ο Ντέιβιντ Τσίπερφιλντ.

FRANK GEHRY

ΗΠΑ
Φρανκ Γκέρι, τα σχέδια
Στα 91 του χρόνια, ο αρχιτέκτων Φρανκ Γκέρι έχει την άνεση να κοιτάξει πίσω στα δημιουργικά του χρόνια και να σταθμίσει την πορεία μιας ζωής. Στις αρχές του 2020 ξεκίνησε ένα εκδοτικό εγχείρημα: η έκδοση του συνόλου των έργων του. Ο πρώτος τόμος του οριστικού καταλόγου της εργογραφίας του περιλαμβάνει τα σχέδια της περιόδου 1954-1978. Η έκδοση γίνεται από τα Cahiers d' Art με την επιμέλεια του Ζαν-Λουί Κοέν.

DPA

ΓΕΡΜΑΝΙΑ
Το σπίτι του Εμιλ Νόλντε
Σε πλήρη εκσυγχρονισμό θα υποβληθεί το σπίτι και μουσείο του εξπρεσιονιστή ζωγράφου Εμιλ Νόλντε (1867-1956), που είναι ανοικτό στο κοινό μετά τον θάνατο του καλλιτέχνη. Βρίσκεται στο απώτατο βορινό άκρο της Γερμανίας, στα σύνορα με τη Δανία. Το κτίριο χτίστηκε το 1927 και πλέον κρίθηκε ότι έπρεπε να ανακαινιστεί ώστε να ανταποκρίνεται στις σύγχρονες ανάγκες ενός επισκέψιμου χώρου δίχως να χάσει τη γοητεία της αρχικής ατμόσφαιρας.

Επιμέλεια: **ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ**

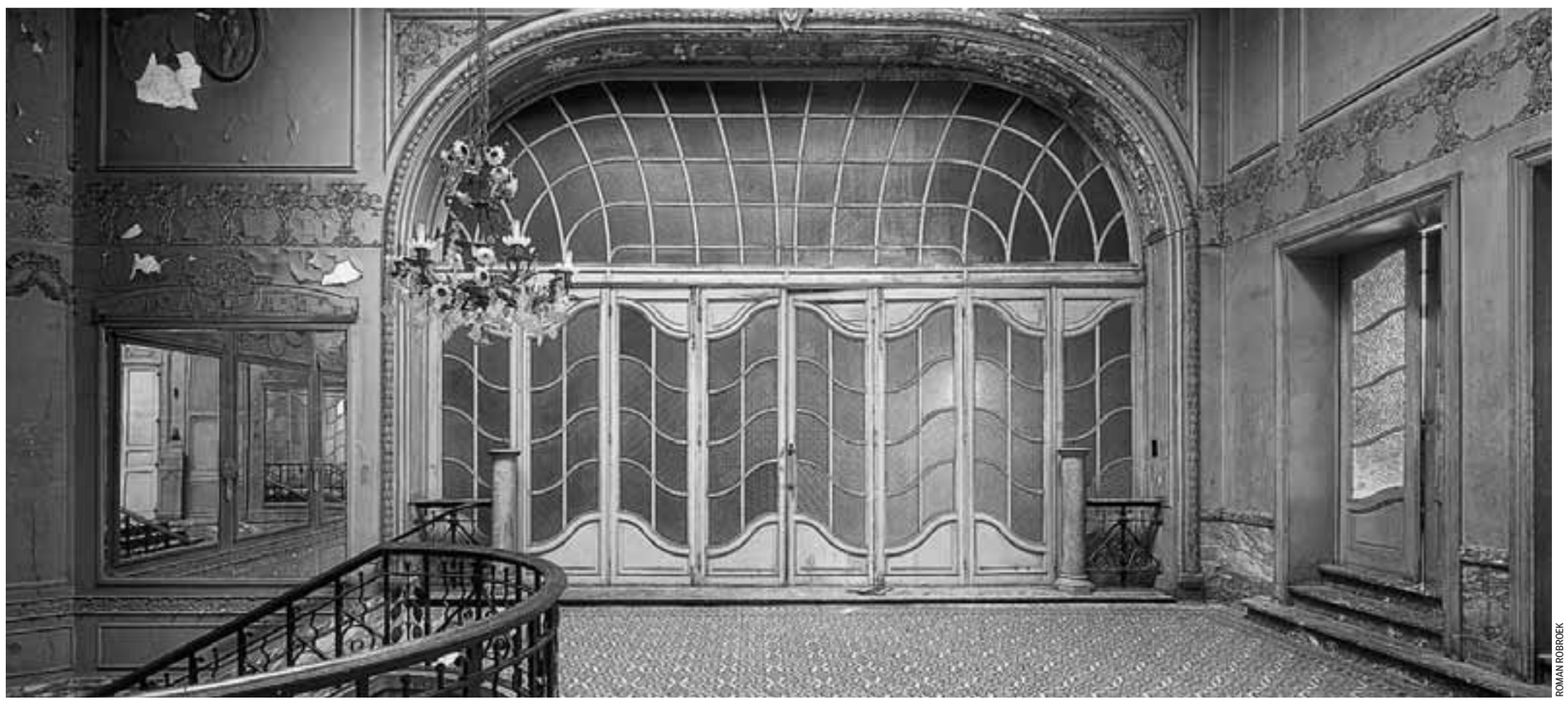
ROMAN ROBROEK

Η γοητεία των ερειπίων, οι φωτογραφίες του Ρόμαν Ρόμπροεκ

Ο Ρόμαν Ρόμπροεκ είναι Ολλανδός φωτογράφος και ειδικεύεται στη φωτογράφιση εγκαταλελειμμένων κτιρίων και χώρων. Οι φωτογραφίες του, τις οποίες μπορεί κανείς να δει στην προσωπική ιστοσελίδα του (https://romanrobroek.nl/), είναι ένα ρέκβιεμ για τον παλιό κόσμο και την Ευρώπη των περασμένων αιώνων και καλλιεργούν ανάμεικτα αισθήματα νοσταλγίας και ευφορίας. Ο Ρόμαν ταξιδεύει σε διάφορες χώρες και εντοπίζει αρχιτεκτονικούς θησαυρούς, αίθουσες που γνώρισαν καλύτερες ημέρες και που πλέον η δραματική ερείπωσή τους γεννάει ρομαντικό περιβάλλον πένθους και προσμονής. Το νέο ημερολόγιο τοίχου για το 2021, σε διάθεση από την ιστοσελίδα του, περιλαμβάνει μια επιλογή από αυτές τις φωτογραφίες, για τις οποίες ο Ρόμαν Ρόμπροεκ έχει αποκτήσει θαυμαστές από όλον τον κόσμο. Φωτογραφίες με έντονο το στοιχείο της θεατρικότητας και της ρομαντικής παραίτησης συγκροτούν σταδιακά, η μία μετά την άλλη, ένα σώμα της παλαιάς Ευρώπης. Παράδειγμα, το παλιό κινηματοθέατρο Aegidium των Βρυξελλών (στη φωτογραφία). Αφανές πλέον από την κοινή θέα και άγνωστο πιθανότατα στους νεότερους, παραμένει ωστόσο ένα αστικό απολίθωμα στο κέντρο της βελγικής πρωτεύουσας, το οποίο, όμως, έχει βρει επενδυτές για την αποκατάστασή του. Σχεδιασμένο από τον αρχιτέκτονα Guillaume Segers, χτίστηκε σε ρυθμό εξωτικής αρ νουβό και εγκαινιάστηκε το 1906 ως αίθουσα διασκεδάσεων και ψυχαγωγίας. Εγινε γνωστό για τις χορευτικές βραδιές και κάθε είδους εκδηλώσεις. Κινηματογράφος έγινε αργότερα, το 1933, όταν ανακαινίστηκε και η αίθουσα πήρε το όνομα που είναι γνωστή έως σήμερα από τον πάτρωνα άγιο Saint-Gilles (Aegidius στα λατινικά). Η λειτουργία του κινηματογράφου σταμάτησε το 1985 και έκτοτε η αίθουσα εγκαταλείφθηκε. Τα νέα έργα αποκατάστασης έχουν πέσει πάνω στη συγκυρία της πανδημίας. Οι εικόνες από το εσωτερικό του δείχνουν το απόγειο της μπελ επόκ, σύμβολο υλικής ευμάρειας και κοινωνικής ανόδου. Ο Ρόμαν Ρόμπροεκ έχει συλλέξει μεγάλο αριθμό εικόνων από παρόμοιες περιπτώσεις. Συχνά φωτογραφίζει και τις προσόψεις, όπως παλάτσα και υποστατικά στην Ιταλία, αλλά ο ίδιος έχει καθιερωθεί με τις δραματικές λήψεις των εγκαταλελειμμένων εσωτερικών σε διάφορα μέρη της Ευρώπης. Η κατηγορία «εγκαταλελειμμένα κτίρια» έχει πολλούς θιασώτες, επαγγελματίες και ερασιτέχνες φωτογράφους, που ταξιδεύουν σαρώνοντας ολόκληρες περιοχές με την ελπίδα να βρουν ανέλπιστα ευρήματα. Ο Ρόμαν Ρόμπροεκ έχει πραγματοποιήσει πολλές εκθέσεις και έχει βραβευθεί. Με το ημερολόγιο για το 2021 επιχειρεί να διαδώσει τη δουλειά του παγκοσμίως.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Οι λευκές μουντζούρες του Αρσίλ Γκόρκι

Ο τίτλος του πίνακα είναι «Ο καλλιτέχνης και η μητέρα του». Ο Αρσίλ Γκόρκι ξεκίνησε να τον ζωγραφίζει το 1926. Σταμάτησε να τον δουλεύει το 1942. Δεκαέξι χρόνια δουλειά.

Μια γυναίκα καθιστή και στο πλάι της ένα αγόρι: ο Γκόρκι και η μητέρα του. Το μοντέλο του καλλιτέχνη για τον πίνακα ήταν μια ασπρόμαυρη φωτογραφία μάνας και γιου, τραβηγμένη στην αρμενική πόλη Βαν το 1912.

Η μητέρα ήθελε να τη στείλει στον άνδρα της, ο οποίος είχε μεταναστεύσει στην Αμερική. Φοβόταν πως τους είχε ξεχάσει.

Τρία χρόνια μετά τη λήψη της, οι Νεότουρκοι έβαλαν σε εφαρμογή μια πολιτική εξόντωσης των αρμενικών πληθυσμών που ζούσαν στην τότε Οθωμανική Αυτοκρατορία.

Ο γενέθλιος τόπος του Γκόρκι, η πόλη Βαν, έπαιξε τον δικό της ρόλο στην υπόθεση αυτή, καθώς,

«Μετά το πέρασμα της γέφυρας τα φαντάσματα ήρθαν προς συνάντησή του».

μπροστά στην απέραντη όρεξη των Τούρκων και των Κούρδων για αρμενικό αίμα, ικανός αριθμός Αρμενίων κατέφυγε στα βουνά σε ένα απελπισμένο αντάρτικο. Ο μικρός Γκόρκι πήρε μέρος· μάζευε σφαίρες και όπλα από τους σκοτωμένους Τούρκους στρατιώτες και τα έδινε στους αντάρτες.

Ο Γκόρκι επέζησε της Γενοκτονίας, όπως και η μικρή του αδελφή – όχι όμως και η μητέρα τους, η οποία πέθανε το 1918 από ασιτία, εξουθενωμένη από τις διώξεις. Τα δύο παιδιά κατέφυγαν στην Αμερική (με ενδιάμεσους σταθμούς τον Πειραιά και την Πάτρα, μεταξύ των άλλων) όπου ενώθηκαν ξανά με τον πατέρα τους.

«Ο καλλιτέχνης και η μητέρα του», το έργο που ο Αρσίλ Γκόρκι δούλευε από το 1926 έως το 1942. Ουσιαστικά εγκατέλειψε συνειδητά τον πίνακα.

Ο Γκόρκι λησμόνησε τη φωτογραφία. Ψάχνοντας όμως τυχαία τα συρτάρια του πατέρα του, έπεσε πάνω της μια μέρα. Οπως έλεγε εκείνη η βινιέτα στον βουβό «Νοσφεράτου»: «Μετά το πέρασμα της γέφυρας τα φαντάσματα ήρθαν προς συνάντησή του».

Το 1942 είπαμε ότι ο πίνακας τελειώνει. Τελειώνει ποτέ, όμως, κάτι στ' αλήθεια; Ο Γκόρκι θα τον παρατήσει παίρνοντας άσπρη μπογιά με τα χέρια του για να καλύψει το ένα δικό του χέρι, αυτό που είναι πιο κοντά στη μητέρα του, κυρίως όμως για να καλύψει τα χέρια της μάνας στο έργο. Ο κύριος Γκρι μού υπενθυμίζει πώς αποδίδει τη σχετική σκηνή ο Ατόμ Εγκογιάν στην ταινία «Αραράτ».

Τρεις λευκές μουντζούρες, σύμβολα της βάναυσης διακοπής μιας σχέσης ζωής; Της αποκοπής του ομφάλιου λώρου; Οπωσδήποτε το αποτύπωμα ενός πόνου ανείπωτου – αυτή η λεύκανση της μνήμης. Των χεριών που κάποτε σε κράτησαν μωρό.

Για πολλούς Αρμένιους, ο συγκεκριμένος πίνακας σήμερα είναι ένα ιερό σύμβολο. Εξηγεί ποιοι είναι, εξηγεί πώς και γιατί βρέθηκαν εξόριστοι σε ξένους τόπους. Εξηγεί, ίσως, πολλά και για όλα τα παιδιά πάνω σε αυτό τον πλανήτη που αποζητούν και συνάμα αποδιώχνουν τους γονείς τους, που θέλουν να θυμηθούν μα και να ξεχάσουν. Για τους γιους που θέλουν να πνιγούν μέσα στην αγκαλιά της μάνας και την ίδια στιγμή να πνίξουν αυτή τη μάνα. Ο πίνακας ίσως να λέει και κάποια πράγματα για τον ίδιο τον Γκόρκι: κρεμάστηκε το 1948.

ΤΟ «ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ» ΜΑΡΓΚΑΡΕΤ ΘΑΤΣΕΡ

Μεγάλη πολιτικός, μα δεν ήξερε να ακούει

Ο σερ Ντέιβιντ Κάναντιν θυμάται

Συνέντευξη στον **ΗΛΙΑ ΜΑΓΚΛΙΝΗ**

SHUTTERSTOCK

Ο ακαδημαϊκός και ιστορικός Ντέιβιντ Κάναντιντ εξιστορεί την προσωπική ιστορία και την πολιτική σταδιοδρομία μιας άφοβης γυναίκας, που κατάφερε να αναδυθεί, να αντισταθεί και να λάμψει μέσα σε ένα συντηρητικό κονκλάβιο ανδρών παλαιάς κοπής.

Στις 21 Νοεμβρίου του 1989, οι Βρετανοί πολίτες μπόρεσαν για πρώτη φορά να παρακολουθήσουν από τους τηλεοπτικούς δέκτες τους κοινοβουλευτικές συζητήσεις και συνελεύσεις στη Βουλή των Κοινοτήτων. Μολονότι το ενδεχόμενο να δοθεί η σχετική άδεια είχε συζητηθεί από το 1964, η ζωντανή αναμετάδοση κατέστη εφικτή μόλις την ίδια περίοδο που έπεφτε και το Τείχος του Βερολίνου. Τι σήμαινε αυτό; Μεταξύ των άλλων, ότι θα μπορούσαν να παρακολουθήσουν ζωντανά την τότε Βρετανή πρωθυπουργό Μάργκαρετ Θάτσερ να αγορεύει, να απαντά σε επερωτήσεις, να ηγείται, με απίστευτη μαχητικότητα και πάθος στις λεκτικές αψιμαχίες εντός του θορυβώδους βρετανικού Κοινοβουλίου.

Το θέαμα ήταν μοναδικό. Ο γράφων είχε την ευκαιρία ως 19χρονος πρωτοετής φοιτητής σε εργατούπολη της βορειοανατολικής Αγγλίας να θαυμάσει τη «Σιδηρά Κυρία» επί το έργον. Ή και να τρομάξει από αυτή, ειδικά όταν στρίμωχνε στον τοίχο τον μαχητικό Νιλ Κίνοκ, αρχηγό τότε των Εργατικών. Οσο μαχητικός κι αν ήταν ο Κίνοκ όμως, η «Μάγκι» βρισκόταν πάντοτε ένα βήμα πιο μπροστά από εκείνον. Οπως βρισκόταν ένα βήμα μπροστά και από τους μεγαλόσχημους υπουργούς της, που την αμφισβητούσαν: τον Μάικλ Χάιζελταϊν, ή τον Ντάγκλας Χερντ. Εναν ακριβώς χρόνο μετά την ιστορική 21η Νοεμβρίου του 1989, στις 22 Νοεμβρίου του 1990, οι δύο αυτοί άνδρες αμφισβήτησαν μια και καλή τη θατσερική ηγεσία: η Θάτσερ παραιτήθηκε από την πρωθυπουργία και την αρχηγία των Συντηρητικών έπειτα από έντεκα συναπτά έτη που άλλαξαν την ιστορία της Βρετανίας. Βέβαια, ουδείς εκ των δύο ανδρών τη διαδέχθηκε – ήταν ο υπουργός των Οικονομικών Τζον Μέιτζορ που ανέλαβε, εντέλει, τα ηνία.

Οι τηλεοπτικοί σχολιαστές της βρετανικής τηλεόρασης τόνιζαν με όλους τους τρόπους την ιστορική στιγμή: «Τσιμπιέμαι για να πειστώ ότι είναι αλήθεια», έλεγαν. Από τους πολίτες, πολλοί λυπήθηκαν, πολλοί όμως αναστέναξαν με ανακούφιση. Λίγους μήνες νωρίτερα, η χώρα είχε αναστατωθεί πολύ από την απόφασή της να επιβάλει τον περίφημο «κεφαλικό φόρο» (Poll Tax). Το Λονδίνο κάηκε – αυτός ο φόρος όμως επέφερε και την τελική πτώση της ξεροκέφαλης Θάτσερ, καθώς υπήρξε ισχυρή αντιπολίτευση και από τους υπουργούς της, κυρίως τον Χάιζελταϊν. Επί πρωθυπουργίας Τζον Μέιτζορ, το 1991, ο κεφαλικός φόρος καταργήθηκε.

> *Θαύμαζε έντονα τον Ουίνστον Τσώρτσιλ, πίστευε ακλόνητα στο μεγαλείο της Βρετανίας και της αυτοκρατορίας της, υποστήριζε όμως στην αρχή και τις ιδέες του Τζον Μέιναρντ Κέινς και του Γουίλιαμ Μπέβεριτζ.*

Ετσι, λοιπόν, η «Σιδηρά Κυρία» αγαπήθηκε αλλά μισήθηκε κιόλας. Ζώντας τηλεοπτικά την πολιτική πτώση της το 1990 ως φοιτητής στη Βρετανία, ο γράφων θυμήθηκε το τελευταίο άλμπουμ των Pink Floyd, το «The Final Cut» (1983) – που στην ουσία ήταν όλο έργο του Ρότζερ Γουότερς: «Ω, Μάγκι, Μάγκι τι κάναμε... στην Αγγλία;», κραυγάζει απελπισμένα στο «The Post War Dream», ένα από τα κορυφαία κομμάτια του άλμπουμ, το οποίο ήταν και μια απελπισμένη διαμαρτυρία κατά του πολέμου των Φόκλαντ. Κι όμως, ήταν εκείνος ο πόλεμος που κατέστησε τη Θάτσερ απίστευτα δημοφιλή, το 1982, έπειτα από τα τρία πρώτα χρόνια της πρωθυπουργίας της, που δεν είχαν πάει καθόλου καλά (αυτή την πτυχή αποτυπώνει μάλλον πιστά η τηλεοπτική σειρά «The Crown»).

Για όλα αυτά, και πολλά ακόμη, μιλάει στο βιβλίο του «Μάργκαρετ Θάτσερ. Η ζωή και η κληρονομιά της» ο σερ Ντέιβιντ Κάναντιν, που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Παπαδόπουλος, σε μετάφραση του Γιάννη Βογιατζή. Θεωρείται η εγκυρότερη βιογραφία της «Σιδηράς» πρωθυπουργού από έναν άνθρωπο που τη γνώρισε. Το βιβλίο περιλαμβάνει χρονολόγιο και σύντομες περιγραφές για όλα τα σημαντικά πρόσωπα και γεγονότα της εποχής και η ελληνική έκδοση έχει εμπλουτιστεί με επίμετρο της συγγραφέως Σώτης Τριανταφύλλου.

Το ξεκίνημά της

Εχει εξαιρετικό ενδιαφέρον η πρώτη φάση της ζωής της Θάτσερ. Οπως γράφει ο Κάναντιν, «όταν αποφοίτησε από την Οξφόρδη, το καλοκαίρι του 1947, η Μάργκαρετ (Ρόμπερτς ακόμα τότε) ήταν πολύ διαφορετική από την αγχωμένη και μοναχική φιγούρα που είχε φτάσει στο Σόμερβιλ τέσσερα χρόνια νωρίτερα. Ποτέ δεν θα κατόρθωνε να ξεπεράσει τελείως την ανασφάλεια που της προκαλούσε η ταπεινή καταγωγή της, ωστόσο ήταν ήδη αποφασισμένη να ακολουθήσει πολιτική καριέρα, τρέφοντας τις συνηθισμένες συντηρητικές απόψεις: θαύμαζε έντονα τον Ουίνστον Τσώρτσιλ, πίστευε ακλόνητα στο μεγαλείο της Βρετανίας και της αυτοκρατορίας της, υποστήριζε τις ιδέες του Τζον Μέιναρντ Κέινς και του Γουίλιαμ Μπέβεριτζ σε ζητήματα απασχόλησης και κοινωνικής ασφάλισης».

Η Θάτσερ υποστήριζε τον Κέινς και το κράτος πρόνοιας; Είναι δυνατόν; Οπως θα δείτε παρακάτω, από τη συζήτηση που είχαμε με τον βιογράφο της, δεν ήταν άνθρωπος χωρίς αντιφάσεις – ακόμα και η αποφασιστική Θάτσερ, πόσο μάλλον όταν ήταν το πρόσωπο που είπε την περίφημη φράση «αυτό που αποκαλούν κοινωνία, δεν υπάρχει». Οταν ζητήσαμε από τον Κάναντιν να σχολιάσει, μας είπε: «Ηταν μια φράση που χρησιμοποιήθηκε πολύ εναντίον της ως επιχείρημα για το πόσο τρομακτική ήταν. Η θέση της, πάντως, ήταν πως η ατομική συμπεριφορά είχε και αυτή ένα βάρος, τη δική της σημασία».

«Η μόνη τρελή αγελάδα»...

– Οταν ξέσπασε ο ιός των «τρελών αγελάδων» θυμάμαι Βρετανούς να αστειεύονται ότι «η μόνη τρελή αγελάδα που ήξεραν ήταν η Θάτσερ». Φαίνεται πως ο κόσμος στη Βρετανία την έβλεπε με δέος και θαυμασμό, αλλά την ίδια στιγμή τη μισούσαν. Για εσάς, ποιο ήταν το χαρακτηριστικό της για το οποίο τη θαυμάζατε ή την απεχθανόσασταν περισσότερο;

– Σε καμία περίπτωση δεν την απεχθανόμουν. Πάντως, όποια άποψη και αν έχει κάποιος για εκείνη, το βέβαιο είναι ότι η Μάργκαρετ Θάτσερ υπήρξε μείζων πολιτική φιγούρα του εικοστού αιώνα. Το θάρρος της πιστεύω πως ήταν απαράμιλλο και σπάνιο. Από την άλλη πλευρά, βέβαια, πίστευε πως όσοι διαφωνούσαν μαζί της ήταν είτε διαβολικοί άνθρωποι είτε ανόητοι και συχνά αυτό δεν ήταν αλήθεια. Δεν ήξερε να ακούει τον άλλο απέναντί της.

– Ποια πιστεύετε ότι την υποδύθηκε καλύτερα, η Μέριλ Στριπ ή η Τζίλιαν Αντερσον;

– Η Μέριλ Στριπ!

«Επιδίωκε τη σύγκρουση και δεν υπολόγιζε το πολιτικό κόστος»

– Η Βρετανή πρωθυπουργός Μάργκαρετ Θάτσερ προερχόταν από ένα μάλλον ταπεινό κοινωνικό περιβάλλον. Τα πρώτα χρόνια της ζωής της και της οικογένειάς της περιγράφονται πολύ γλαφυρά στο βιβλίο. Αυτό επηρέαζε με κάποιον τρόπο τις επιλογές και τις πράξεις της και αν ναι, πώς; Μήπως η επιθετικότητά της ήταν αποτέλεσμα και ενός συνδρόμου κατωτερότητας;

– Είχε πάντοτε συναίσθηση της κοινωνικής της προέλευσης, ότι ήταν σχετικά ταπεινής καταγωγής, και ενώ από μια σκοπιά υπερηφανευόταν γι' αυτή, και τη χρησιμοποίησε ως δικό της πολιτικό πλεονέκτημα, υπήρχε επίσης και ένα μεγάλο μέρος στη συμπεριφορά της που φαινόταν πως ήταν κοινωνικά ανασφαλής.

– Ξαφνιάστηκα όταν διάβασα στο βιβλίο σας πως, αρχικά, ήταν υπέρ του κράτους πρόνοιας, δεδομένου ότι είναι έντονα ταυτισμένη με τη νεοφιλελεύθερη οπτική: λιγότερο κράτος, περισσότερη ελεύθερη αγορά. Μετατοπίστηκε καθώς ωρίμαζε πολιτικά;

– Επιθυμούσε διακαώς να προωθήσει τις αρχές και τις αξίες της ατομικότητας, της ανεξαρτησίας και της αυτονομίας του πολίτη. Στην πράξη, όμως, έκανε πολύ λίγα πράγματα προκειμένου να οδηγήσει στη διάλυση του κράτους πρόνοιας, ειδικά σε ό,τι αφορά το εθνικό σύστημα υγείας.

> *Θα την ανησυχούσε η ανάδυση της Ρωσίας και θα πίεζε την υπόλοιπη Ευρώπη να παραμείνει ενωμένη απέναντι σε μια τέτοια απειλή.*

– Είναι προφανές πως δεν φοβόταν τις συγκρούσεις. Αλήθεια, πώς προέκυψε η προσωνυμία «Σιδηρά Κυρία»;

– Επικρατεί η έντονη αίσθηση πως είχε πάντοτε ανάγκη από εχθρούς, τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό της χώρας. Οι Ρώσοι πρώτοι την αποκάλεσαν «Σιδηρά Κυρία», το γεγονός όμως που θεμελίωσε αυτή την προσωνυμία ήταν ο πόλεμος των Φόκλαντ.

– Οταν απαγόρευσε τη συμμετοχή όλων των αγγλικών ποδοσφαιρικών συλλόγων στις ευρωπαϊκές διοργανώσεις, αυτή ήταν μία όντως πολύ τολμηρή πολιτική απόφαση σε μια χώρα με την ποδοσφαιρική παράδοση της Αγγλίας; Φαίνεται πως δεν υπολόγιζε το πολιτικό κόστος, σωστά;

– Ναι, νομίζω πως έχετε δίκιο. Δεν το υπολόγιζε καθόλου.

– Θα μπορούσε κάποιος να μαντέψει τι θα έλεγε σήμερα η Θάτσερ αναφορικά με το Brexit; Η ίδια είχε αισθανθεί την ανάγκη να κάνει πάλι μεγάλη τη Βρετανία, αλλά η εικόνα τής χώρας σήμερα απέχει πολύ από αυτό το όραμα – αν συνυπολογίσουμε και ότι μπορεί η Σκωτία να γίνει ανεξάρτητη. Συνεπώς, θα είχε απογοητευθεί με αυτή την εξέλιξη;

– Ως πρωθυπουργός ήταν υπέρ της κοινής αγοράς και γι' αυτό διαπραγματεύθηκε την κατασκευή του τούνελ της Μάγχης με τον Μιτεράν. Σίγουρα, στα όψιμα χρόνια της έγινε πιο ευρω-σκεπτικίστρια, οι οπαδοί του Brexit μάλιστα τη θεωρούν προστάτιδα αγία τους. Φυσικά, το βέβαιο είναι πως δεν πρόκειται ποτέ να μάθουμε την άποψή της επ' αυτού, πιστεύω όμως ότι θα την ανησυχούσε πολύ η ανάδυση της Ρωσίας ως μιας δύναμης επίβουλης και ότι θα πίεζε την υπόλοιπη Ευρώπη να παραμείνει ενωμένη απέναντι σε μια τέτοια απειλή.

Το βιβλίο του Κάναντιν θεωρείται η εγκυρότερη βιογραφία της «Σιδηράς» πρωθυπουργού.

Η Μάργκαρετ Θάτσερ υποστήριζε, με υπερηφάνεια και ικανοποίηση, ότι η πτώση του «υπαρκτού σοσιαλισμού» ήταν έργο δικό της και του Ρόναλντ Ρέιγκαν, ο οποίος διακρίνεται εδώ στο πλάι της.

– Πολλοί σχολιαστές ισχυρίζονται πως ήταν η πρωθυπουργία της Θάτσερ και η προεδρία του Ρέιγκαν που οδήγησαν τον δυτικό κόσμο σε έναν ανεξέλεγκτο νεοφιλελευθερισμό, ο οποίος με τη σειρά του οδήγησε στην απληστία των λεγόμενων αγορών και στην κατάρρευση που ζούμε από το 2008 κι έπειτα. Εχει επίσης ασκηθεί κριτική στη Θάτσερ ότι μετέτρεψε τα βρετανικά πανεπιστήμια από θεσμούς παιδείας σε ψυχρές επιχειρήσεις και ότι, γενικώς, θεμελίωσε τη νοοτροπία της ελεύθερης και πέραν κάθε ρύθμισης αγοράς. Πιστεύετε ότι αυτά τα επιχειρήματα στέκουν;

– Ισχύουν ώς ένα βαθμό. Πράγματι, μία από τις αντιφάσεις που απέκρυψε με μεγάλη επιτυχία ήταν η εξής: τελικώς, η ίδια υπήρξε θιασώτης μιας παγκόσμιας τάξης της άνευ φραγμών διεθνούς ελεύθερης αγοράς ή ήταν μια αφοσιωμένη Βρετανή πατριώτισσα;

– Υπήρξε αντικομμουνίστρια και υπέρμαχος της φιλελεύθερης δημοκρατίας. Ωστόσο, υπερασπίστηκε και μερικούς από τους αγριότερους δικτάτορες, όπως τον Πινοσέτ, ενώ δεν ήταν απολύτως ξεκάθαρη και απέναντι στο καθεστώς του Απαρτχάιντ στη Νότια Αφρική. Ηταν λοιπόν τόσο ξεροκέφαλη;

– Ηταν φανατική αντικομμουνίστρια και πρόθυμη να υποστηρίξει τους δικτάτορες της Λατινικής Αμερικής οι οποίοι συμμερίζονταν αυτόν τον φανατισμό της. Επίσης, παρεξήγησε τον Μαντέλα, για τον οποίο πίστευε πως ήταν κομμουνιστής, κάτι που δεν ίσχυε καθόλου.

– Η ίδια πίστευε ότι συνέβαλε τα μέγιστα στην κατάρρευση του κομμουνισμού;

– Οπωσδήποτε ήταν η πρώτη εκ των ηγετών της Δύσης που αντιλήφθηκε πως στον Γκορμπατσόφ υπήρχε μια τέτοια δυναμική και προοπτική και γι' αυτόν τον λόγο τυγχάνει σήμερα μεγάλου θαυμασμού στις πρώην κομμουνιστικές χώρες της ανατολικής Ευρώπης ως υπέρμαχος της ελευθερίας και της ανοιχτής αγοράς.

Μια ψηφοφορία μεταξύ των δύο Θάτσερ

Η Μέριλ Στριπ της «Σιδηράς Κυρίας» ή η Τζίλιαν Αντερσον της σειράς «The Crown» την υποδύθηκε καλύτερα;

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Λένε, όχι άδικα, πως το ήμισυ του παντός ώστε να δημιουργηθεί ένας άρτιος χαρακτήρας στον κινηματογράφο είναι το σωστό κάστινγκ.

Ο ιδανικός ηθοποιός –κι όχι απαραίτητα ο σπουδαιότερος– για τον ρόλο. Τις τελευταίες εβδομάδες, από τότε που η φρέσκια τέταρτη σεζόν του «The Crown» προσγειώθηκε στην πλατφόρμα του Netflix, γίνεται πολύς λόγος για τον τρόπο με τον οποίο αυτή απεικονίζει τη Μάργκαρετ Θάτσερ. Για όσους δεν γνωρίζουν, η δημοφιλής σειρά βιογραφεί τη βασίλισσα Ελισάβετ και μαζί της ολόκληρο τον βασιλικό οίκο της Βρετανίας, λειτουργώντας παράλληλα και ως ιστορικός καμβάς όσων διαδραματίζονται στον κόσμο κατά τη μακρά θητεία της.

Η «Κ» ζήτησε από δύο υποστηρικτές της μιας και της άλλης ενσάρκωσης να... υπερασπιστούν τις επιλογές τους.

Εχοντας πια φτάσει στις αρχές της δεκαετίας του 1980, φυσιολογικά, έχει έρθει και η ώρα της Θάτσερ. Η Τζίλιαν Αντερσον, γνωστή από τα θρυλικά «X-Files» αλλά και το πιο πρόσφατο (εξαιρετικό) «Sex Education», ανέλαβε να υποδυθεί την Αγγλίδα πρωθυπουργό, με την ερμηνεία της να προκαλεί ποικίλες αντιδράσεις. Οι χρήστες των μέσων κοινωνικής δικτύωσης άλλωστε δεν θέλουν και πολύ σε κάτι τέτοια, ιδιαίτερα όσον αφορά τις πιο δημοφιλείς τηλεοπτικές σειρές, τις οποίες ο κόσμος παρακολουθεί με φανατισμό, ίσως ακόμα περισσότερο σε καιρούς αναγκαστικής αργίας.

Η Μέριλ Στριπ, η οποία κέρδισε θριαμβευτικά το Οσκαρ Α΄ γυναικείου ρόλου με τη «Σιδηρά Κυρία» του 2011.

Κάτι που κάνουν επίσης οι επικριτές της Αντερσον-Θάτσερ είναι να τη συγκρίνουν με την αντίστοιχη ενσάρκωση από τη Μέριλ Στριπ, η οποία κέρδισε θριαμβευτικά το Οσκαρ Α΄ γυναικείου ρόλου με τη «Σιδηρά Κυρία» του 2011.

Η σπουδαία Αμερικανίδα ηθοποιός είχε τότε εντυπωσιάσει με την ισορροπημένη ερμηνεία της, η οποία μάλιστα εκτεινόταν σε βάθος σχεδόν τεσσάρων δεκαετιών χάρη στο επίσης βραβευμένο με Οσκαρ μακιγιάζ.

Εξτρα πληροφορία: η Ολίβια Κόλμαν, η οποία στο «The Crown» διαπρέπει ως βασίλισσα Ελισάβετ, στη «Σιδηρά κυρία» υποδύεται την κόρη της Θάτσερ. Η «Κ» από την πλευρά της συνεχίζει το άτυπο ντιμπέιτ, ζητώντας από δύο υποστηρικτές της μιας και της άλλης ενσάρκωσης αντίστοιχα, να... υπερασπιστούν τις επιλογές τους.

Η αναμέτρηση δύο Θάτσερ: αριστερά, η Γκίλιαν Αντερσον στην τέταρτη σεζόν της τηλεοπτικής σειράς «The Crown», δεξιά, η Μέριλ Στριπ στην οσκαρική ταινία «The Iron Lady».

Η Μέριλ Στριπ δεν μιμήθηκε, αλλά έγινε η «Σιδηρά Κυρία»

Του **ΜΑΚΗ ΓΑΖΗ**

Ο Πίτερ Μόργκαν, ο δημιουργός της σειράς –και σύντροφος της Τζίλιαν Αντερσον– όταν πρότεινε στη Νίνα Γκολντ, την υπεύθυνη του casting, το όνομά της, εκείνη αμέσως απάντησε πως το όνομα της Αντερσον υπήρχε στις λίστες της από την αρχή. Στο σημείο αυτό να πούμε ότι μιλάμε για μία από τις καλύτερες Βρετανίδες ηθοποιούς των τελευταίων χρόνων με δυναμική παρουσία και στο θέατρο, έχοντας προσφάτως δρέψει δάφνες για την ερμηνεία της ως Μπλανς Ντι Μπουά.

Παρακολουθώντας τον τέταρτο κύκλο της τόσο άψογα προσεγμένης σειράς, βρήκα τον εαυτό μου να προσπαθεί να αποδεχθεί την εξαιρετικά φιλότιμη προσπάθεια της Τζίλιαν Αντερσον να υποδυθεί τη «Σιδηρά Κυρία».

Η Αμερικανίδα ηθοποιός είχε αφήσει άφωνους τους ίδιους τους Αγγλους με τη βρετανική προφορά της.

Η προσωπική μου εκτίμηση; Δεν πέτυχε την απόλυτη ταυτοποίηση στον βαθμό που το είχε καταφέρει για την ίδια προσωπικότητα η Μέριλ Στριπ, η οποία «είχε γίνει» η Θάτσερ. Η Αντερσον προσπαθώντας να βρει το κέντρο βάρους στην υποκριτική της προσέγγιση, έχανε την ισορροπία της, συγχέοντας τις συνθήκες των ρημάτων «Μιμούμαι» και «Υποδύομαι».

Η Μέριλ Στριπ πήρε το τρίτο της Οσκαρ για την ερμηνεία της στην ταινία της Φιλίντα Λόιντ «The Iron Lady». Ετσι έχοντας αναπόφευκτα να αντιμετωπίσει τη σύγκριση με αυτό το ιερό τέρας, η Αντερσον μελέτησε την ερμηνεία της όσο μπορούσε καλύτερα για να παραμείνει στην ίδια γραμμή με αυτήν. Προσπάθησε να αποδομήσει την κομψή σιλουέτα της υιοθετώντας το ιδιαίτερο περπάτημα της Θάτσερ.

Ομως στην κινησιολογία της δεν πλησίασε την εσωτερική ταχύτητα της ερμηνείας της Στριπ, δίνοντας μια νευρώδη κίνηση στη δική της Θάτσερ. Αυτό που βοήθησε στο να γίνει περισσότερο πειστική η ερμηνεία της ήταν η αγγλική καταγωγή της, γιατί δουλεύοντας τη χροιά της φωνής της, κατάφερε να αποκτήσει την εκφορά του λόγου της ίδιας της Θάτσερ. Κάτι όμως που είχε καταφέρει επίσης αποστομωτικά η Στριπ, αν και Αμερικανίδα, η οποία είχε αφήσει άφωνους τους ίδιους τους Αγγλους με τη βρετανική προφορά της...

Ο κ. Μάκης Γαζής είναι Casting Director.

Η Αντερσον μπήκε στον ρόλο με μοναδική φυσικότητα

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΚΟΥΤΣΑΒΛΗ**

Ηταν ο ρόλος της Αντερσον ως Μάργκαρετ Θάτσερ η κορυφαία στιγμή της 4ης σεζόν του «The Crown»; Για εμένα αδιαπραγμάτευτα ναι, ήταν. Από το πρώτο επεισόδιο μέχρι το τελευταίο. Αυτός ο ρόλος έσωσε κατά την άποψή μου ολόκληρη την 4η σεζόν της δημοφιλούς και αδιαμφισβήτητα αριστουργηματικής παραγωγής. Το υπόλοιπο περιεχόμενο ακροβάτησε μεταξύ ψεύδους και έντονης δραματοποίησης, πέταξε μπόλικο αλάτι σε ανοιχτές πληγές ανθρώπων που είναι εν ζωή και έχουν θεσμικούς ρόλους και με τα εκπληκτικά σκηνοθετικά και καλλιτεχνικά ατού του για άλλη μία φορά άφησε το αίσθημα στους περισσότερους ότι «έτσι έγιναν τα πράγματα». Αυτό είναι εξαιρετικά επικίνδυνο για μια σειρά που δεν είναι ντοκιμαντέρ, αλλά έχει όλα τα στοιχεία αυτού του είδους πλην της ιστορικής ακρίβειας.

Δύο στιγμές μού προκάλεσαν έντονη συγκίνηση στην ερμηνεία της Αντερσον. Η πρώτη επίσκεψή της στη βασίλισσα και η εντολή σχηματισμού κυβέρνησης και η τελευταία συνάντηση με τη βασίλισσα και η απονομή του Τάγματος της Αξίας. Και στις δύο αυτές σκηνές πιστεύω ότι η Αντερσον μπήκε στον ρόλο με μοναδική μαεστρία και φυσικότητα όπως εξάλλου σε όλη τη σειρά. Οι εκφράσεις του προσώπου της, η κίνηση των χεριών της, η στάση του σώματός της, η φυσική της ομοιότητα, ο τόνος τής φωνής (τον βρήκα άψογο και ανατριχιαστικά όμοιο αρκετές φορές με αυτόν της Θάτσερ), το συναίσθημα, η σε βάθος μελέτη του προσώπου που κλήθηκε να ενσαρκώσει αποδόθηκαν με εξαιρετική ακρίβεια. Ναι, η Αντερσον σαφέστατα υπήρξε καλύτερη από τη Μέριλ Στριπ στον ομώνυμο ρόλο και σίγουρα καλύτερη από όλες τις προκατόχους της. Το μόνο μείον που θα μπορούσα να της προσάψω είναι η τοποθέτηση του λαιμού της μερικές φορές. Αλλά ίσως αυτή να ήταν και η σκηνοθετική οδηγία. Οι κριτικές παγκοσμίως ήταν στη συντριπτική τους πλειονότητα θετικές και δικαίως. Οι φωνές για βράβευση της Αντερσον είναι πολλές. Με την Κόλμαν να στέκεται άψογα ως βασίλισσα Ελισάβετ βιώσαμε αυτό το γοητευτικό παιχνίδι εξουσίας των δύο πιο σημαντικών και δυναμικών γυναικών που πέρασαν από την πολιτική ιστορία του Ηνωμένου Βασιλείου. Και μόνο για αυτό άξιζε κανείς να δει την τέταρτη σεζόν. Πόσο γοητευτική η τέχνη της υποκριτικής αλήθεια. Το 2011 υμνούσαμε όλοι τη Στριπ για την εκπληκτική ερμηνεία της, μέχρι που εμφανίστηκε η Αντερσον. Ποια θα τολμήσει να δοκιμαστεί στο μέλλον σε αυτόν τον σπουδαίο ρόλο;

Ο ρόλος της έσωσε ολόκληρη την 4η σεζόν της δημοφιλούς και αδιαμφισβήτητα αριστουργηματικής παραγωγής.

Ο κ. Βασίλης Κουτσαβλής είναι πρόεδρος του Συλλόγου Φίλων πρ. βασιλικού κτήματος Τατοΐου.

Με εξαιρετική ακρίβεια υποδύθηκε η Αντερσον τη Θάτσερ.

Μυστηριώδεις επισκέπτες από άλλους κόσμους

Η νέα δουλειά του Βέρνερ Χέρτσογκ

Το ταξίδι ξεκινά από έναν εντυπωσιακό κρατήρα στην Αυστραλία, για να συνεχιστεί στην Αλσατία, τη Σιβηρία, τη Νορβηγία, την Ινδία και σε διάφορους άλλους τόπους, σημαδεμένους από τις πτώσεις μετεωριτών, οι οποίοι, όπως λέγεται, τείνουν να αλλάζουν τόσο το φυσικό όσο και το πολιτισμικό τοπίο.

Πύρινη σφαίρα ★★★
ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ (2020)
Σκηνοθεσία: Βέρνερ Χέρτσογκ, Κλάιβ Οπενχάιμερ
Ερμηνείες: Βέρνερ Χέρτσογκ, Κλάιβ Οπενχάιμερ, Γιον Λάρσεν

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Ενας από τους σπουδαιότερους δημιουργούς ντοκιμαντέρ στην ιστορία του σινεμά παρουσίασε πρόσφατα την καινούργια του δουλειά στην πλατφόρμα της Apple TV. Ο Βέρνερ Χέρτσογκ, γνωστός από μυθοπλαστικά φιλμ όπως ο κλασικός «Αγκίρε», αλλά και εκπληκτικές ταινίες τεκμηρίωσης σαν τα «Grizzly Man» και «Encounters at the End of the World», ασχολείται αυτή τη φορά με «επισκέπτες από άλλους κόσμους». Αυτός είναι και ο υπότιτλος του φιλμ, το οποίο γυρίζει κυριολεκτικά τον πλανήτη στο κυνήγι των μετεωριτών, αυτών των ουράνιων επισκεπτών που επί χιλιετίες μαγνητίζουν την ανθρώπινη περιέργεια και φαντασία. Ως συνήθως, ο ίδιος ο Γερμανός κινηματογραφιστής αναλαμβάνει και την αφήγηση, με το χαρακτηριστικό του ιδίωμα και το απολαυστικό χιούμορ, που αποτελούν σήμα κατατεθέν του είδους.

Το ταξίδι ξεκινά από έναν εντυπωσιακό, γεμάτο χρώματα κρατήρα στην Αυστραλία για να συνεχιστεί στην Αλσατία, τη Σιβηρία, τη Νορβηγία, την Ινδία και σε διάφορους άλλους τόπους, σημαδεμένους από τις πτώσεις διάσημων μετεωριτών. Οι τελευταίοι, όπως λέγεται, τείνουν να αλλάζουν τόσο το φυσικό όσο και το πολιτισμικό τοπίο, με χαρακτηριστικό παράδειγμα τη μουσουλμανική Μέκκα που πιθανότατα φιλοξενεί τον πιο πολυλατρεμένο μετεωρίτη της Ιστορίας. Φυσικά, από την καταγραφή δεν θα μπορούσε να λείπει και το Μεξικό, με το σημείο όπου έπεσε εκείνος ο περίφημος γίγαντας πριν από 66 εκατ. χρόνια, εξαφανίζοντας τους δεινοσαύρους, να είναι σήμερα «ένα μέρος τόσο ξεχασμένο που θέλεις να κλάψεις».

Από την άλλη, η μνήμη διασώζεται σε θρησκείες, μύθους, παραδόσεις, αλλά και τους ίδιους τους ανθρώπους που σήμερα μελετούν με πάθος τους μετεωρίτες. Ενας παλιός μουσικός συλλέγει με προσοχή κοσμική σκόνη στις... ταράτσες του Οσλο· ένας Ινσουίτης αστρονόμος παρακολουθεί ενθουσιασμένος τα ουράνια σώματα από την εξοχική κατοικία του Πάπα και στοχάζεται ανάμεσα στη θεία και στην επιστημονική αλήθεια· ένας καθηγητής του Πρίνστον κατασκευάζει πολύπλοκα μοντέλα απεικόνισης για μια υλική σύσταση που δεν υπάρχει πουθενά στη Γη· μια ομάδα Κορεατών σαρώνει την ερημιά της Ανταρκτικής αναζητώντας μαύρες σφαίρες πάνω στον πάγο· και η βραδινή βάρδια στο μεγαλύτερο αστρικό παρατηρητήριο του κόσμου, στη Χαβάη, σιγουρεύεται πως τίποτα ολοκληρωτικά καταστρεπτικό δεν έρχεται προς το μέρος μας... Ολοι αυτοί και άλλοι ακόμη περνούν μπροστά από την κάμερα του Χέρτσογκ, με τον επίσης επιστήμονα Κλάιβ Οπενχάιμερ να είναι άμεσος συνεργάτης του, αναλαμβάνοντας και τις συνεντεύξεις.

Επάνω, σκηνή από τη μίνι σειρά animation του Netflix «The Liberator». Κάτω, η Νταϊάν Κρούγκερ στην ταινία του Φατίχ Ακίν «Μαζί ή τίποτα», που προβάλλεται από το Cinobo.

HOME CINEMA

Η αληθινή ιστορία του λόχου των «ανυπάκουων»

The Liberator
ANIMATION (2020)
Δημιουργός: Αλεξ Κέρσο, Τζεμπ Στούαρτ
Ακούγονται: Μπράντλεϊ Τζέιμς, Μάρτιν Σενσμάγερ, Χοσέ Μιγκέλ Βάσκεζ

Αν το εμβληματικό «Band of Brothers» ήταν κινούμενο σχέδιο σίγουρα θα έμοιαζε πολύ με τη μίνι σειρά τεσσάρων επεισοδίων του Netflix, η οποία μας ταξιδεύει στα πεδία των μαχών του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Με ενήλικο χαρακτήρα και καλοσχεδιασμένο animation, το «Liberator» αφηγείται την αληθινή ιστορία ενός πολύ ξεχωριστού λόχου του αμερικανικού στρατού, ο οποίος αποβιβάζεται στη Σικελία και μέσα από σκληρές μάχες πορεύεται προς την κεντρική Ευρώπη, κατά τον τελευταίο χρόνο του πολέμου. Τον στελεχώνει ένα ετερόκλητο μείγμα στρατιωτών: Μεξικανοί από τη Φλόριντα, καουμπόηδες από το Τέξας και Ινδιάνοι από τις μεγάλες πεδιάδες στα μεσοδυτικά, οι οποίοι έφτασαν να συνυπάρχουν ως «ανυπάκουοι» του κέντρου εκπαίδευσης.Η ιστορία ξεκινά ουσιαστικά από τη στιγμή –εμείς τη βλέπουμε με συνεχόμενα φλας μπακ– που ο νέος λοχαγός Φίλιξ Σπαρκς αναλαμβάνει την εκπαίδευσή τους, καταφέρνοντας να τους μετατρέψει σε ένα σκληροτράχηλο σύνολο. Με τη δράση να μεταφέρεται πια στην πρώτη γραμμή της μάχης, ο λόχος του Σπαρκς διακρίνεται για την αποφασιστικότητά του, σε ένα από τα πιο αιματηρά επεισόδια του πολέμου. Ολα αυτά τα παρακολουθούμε φυσικά εκ του σύνεγγυς· μπορεί το κινούμενο σχέδιο να μην κατορθώνει να φτάσει τον ρεαλισμό ενός «ζωντανού» φιλμ, έχει ωστόσο άλλες αρετές και σίγουρα τη δική του εντυπωσιακή ατμόσφαιρα.

Μαζί ή τίποτα ★★★½
ΔΡΑΜΑ (2017)
Σκηνοθεσία: Φατίχ Ακίν
Ερμηνείες: Νταϊάν Κρούγκερ, Ντένις Μοσίτο, Νουμάν Ακάρ

Από την πλατφόρμα του Cinobo, αυτή την εβδομάδα επιλέγουμε την καλύτερη από τις τελευταίες ταινίες του Φατίχ Ακίν. Πρωταγωνίστρια εδώ είναι η Νταϊάν Κρούγκερ, η οποία υποδύεται μια γυναίκα που χάνει σε βομβιστική επίθεση τον σύζυγο και τον γιο της. Διαλυμένη από την απώλεια και αδικημένη στο σχετικό δικαστήριο, η Κάτια αποφασίζει να πάρει τον νόμο στα χέρια της·καθώς το νεαρό ζευγάρι των υπόπτων, το οποίο συνδέεται με νεοναζί κύκλους, βρίσκει καταφύγιο στην Ελλάδα, εκείνη τους ακολουθεί αναζητώντας εκδίκηση. Η Κρούγκερ δίνει ρεσιτάλ ερμηνείας, όσο ο Τούρκος σκηνοθέτης στήνει την ψυχολογική ζυγαριά όπου θα τοποθετήσει την ηρωίδα του. Ως μοναδικός κυρίαρχος του παιχνιδιού, ο Ακίν μάς οδηγεί σχεδόν βίαια στην κλιμάκωση που επιθυμεί, αφήνοντας όμως σοφά στον δρόμο και αρκετά ερωτήματα σχετικά με τη ρατσιστική τρομοκρατία, τη σημασία της πολιτικής και την κοινωνική προστασία, που η προηγμένη Δύση είναι πραγματικά σε θέση να παρέχει στους πολίτες της. Επιπλέον, με μια τολμηρή κίνηση περιορίζει τρομερά την εστίασή του στο τελευταίο κομμάτι της ταινίας, εστιάζοντας μόνο στην πρωταγωνίστριά του, η οποία καταφθάνει ως εκδικήτρια σκοτεινού κόμικς σε ένα χειμωνιάτικο παραθαλάσσιο ελληνικό τοπίο, προκειμένου να βρει δικαίωση.

PIK1 ΤΗΛ.: 22862000

21.30 Παραδοσιακή βραδιά
07.30 Θεία λειτουργία
10.00 Καμώματα τζι αρώματα Κωμική σειρά εποχής.
11.00 Η €¥Ρω$τία Χαρτοφυλάκιο οικονομικών ειδήσεων, με τον Ανδρέα Ιωσήφ.
11.30 Χρονογράφημα, ΙΙΙ Μίνι ντοκιμαντέρ.
12.00 Η ζωή μας ένα τραγούδι Μουσική εκπομπή με τη Γωγώ Βασιλάκη.
13.30 Αμύνεσθαι περί πάτρης Θεματική εκπομπή.
14.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ
14.15 Αποτυπώματα - (Ε) Επεισόδιο 1ο.
15.30 Travel Diary Ταξιδιωτικές ταινίες μικρού μήκους. «Σόφια»
16.00 Σε προσκυνώ γλώσσα Θεματική εκπομπή.
17.00 Αφανείς ήρωες Ιστορίες ανθρώπων που ξεχώρισαν στην Κύπρο ή στο εξωτερικό.
18.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)
18.20 Μυστικό της πεταλούδας
19.20 Λούνα Παρκ Κωμική σειρά.
19.55 Σαν σήμερα με το ΡΙΚ
20.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ
21.00 Αθλητική Κυριακή
21.30 Παραδοσιακή βραδιά Ψυχαγωγική εκπομπή.
23.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ
23.05 Σαν σήμερα με το ΡΙΚ (Ε)
23.10 Αφανείς ήρωες (Ε)
00.00 EU4U, III (Ε)
01.00 Σε προσκυνώ γλώσσα (Ε)

PIK2 ΤΗΛ.: 22862000

21.30 The Glass Castle
07.30 Της μικρής Τριανταφυλλένης - (Ε) Παιδική παράσταση.
08.50 Παιδική ζώνη α. Μάγια η μέλισσα β. Το θαυμαστό ταξίδι του Νιλς Χόλγκερσον γ. Ο μικρός Χνουδωτός δ. Γουίσπερ
11.00 Στη Χώρα του Γιατί - (Ε) Παιδικό πρόγραμμα.
11.30 Παιδική ζώνη
15.30 Στη Χώρα του Γιατί (Ε) Παιδικό πρόγραμμα.
16.00 Μανώλης και Κατίνα (Ε) Κυπριακή κωμική σειρά.
16.25 Φύρδην Μίγδην (Ε) Κυπριακή κωμική σειρά.
16.45 Η Πλατεία (Ε) Κυπριακή σειρά.
17.15 Γυναίκα Με την Ελίτα Μιχαηλίδου.
17.30 Προσωπογραφίες - (Ε)
18.45 Μαζί/Birlikte - (Ε) Δικοινοτική εκπομπή.
19.35 EU4U, III Ενημερωτική εκπομπή με τη Βίβιαν Κανάρη.
19.40 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Αγγλική)
19.50 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Τουρκική)
20.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)
21.05 Travel Diary - (Ε) Ταξιδιωτικές ταινίες μικρού μήκους.
21.30 The Glass Castle Βιογραφική ταινία, με τους Μπρι Λάρσον, Γούντι Χάρελσον, κ.ά.
00.10 ΕΙΔΗΣΕΙΣ
00.30 Προσωπογραφίες - (Ε)
01.15 Μαζί/Birlikte - (Ε)

ALPHA ΤΗΛ.: 22212400

21.20 Εφιάλτης στην κουζίνα
06.00 Η κουζίνα της μαμάς (Ε) Εκπομπή μαγειρικής.
06.30 Deal - (Ε) Τηλεπαιχνίδι.
07.15 24 ώρες - (Ε) Σειρά ντοκιμαντέρ.
08.15 Έλα στη θέση μου - (Ε) Κωμική σειρά.
09.30 Εύκολα και σπιτικά Εκπομπή μαγειρικής, με την Αθηνά Λοϊζίδου.
10.00 Σ/Κ με τον Μάνεση Ενημερωτική εκπομπή.
13.00 Οικογενειακές ιστορίες
13.45 Μην αρχίζεις τη μουρμούρα - (Ε) Κωμική σειρά.
14.30 The Λούης Night Show Σατιρική εκπομπή.
16.00 Κάμπινγκ - (Ε) Κωμική σειρά.
16.45 Έλα στη θέση μου, V Κωμική σειρά.
17.50 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)
18.00 Συνέχεια της σειράς
18.40 Αστέρια στην άμμο Δραματική σειρά.
19.30 Μην αρχίζεις τη μουρμούρα, VIII Κωμική σειρά.
20.20 ALPHA NEWS
21.20 Εφιάλτης στην κουζίνα Μαγειρικό ριάλιτι με τον Έκτορα Μποτρίνι.
22.15 Κάρμα Δραματοποιημένη σειρά.
23.15 Δώσε βάση (Ε) Κωμικό show με την Ιωάννα Λαμπροπούλου.
01.00 The Bachelor (Ε)
03.45 Σ/Κ με τον Μάνεση (Ε)

ANT1 ΤΗΛ.: 22200200

21.20 Jason Bourne
05.40 Στρίβειν διά του αρραβώνος - (Ε) Κωμική σειρά.
06.30 40 κύματα - (Ε) Ελληνική σειρά.
08.00 Δείξε μου τον φίλο σου Κωμική σειρά.
09.30 Taxi - (Ε) Τηλεπαιχνίδι.
10.20 Πρώτη σταγόνα - (Ε) Κωμική σειρά.
12.00 Υγεία πάνω απ' όλα Εκπομπή για την υγεία.
12.50 Ενώπιος Ενωπίω Ενημερωτική εκπομπή.
14.15 Ήλιος - (Ε) Δραματική σειρά.
16.00 Casa De Mikel, II - (Ε) Σατιρική εκπομπή.
17.20 Το καφέ της Χαράς, IV Κωμική σειρά.
18.00 Τα νέα του ANT1 σε 10΄
18.10 Συνέχεια της σειράς
18.30 La Pasta Pomilωri (Ε) Κωμική σειρά.
19.30 Taxi Τηλεπαιχνίδι, με τον Αλέξανδρο Τσουβέλα.
20.20 Τα νέα του ANT1
21.20 Jason Bourne Περιπέτεια, με τους Ματ Ντέιμον, Τόμι Λι Τζόουνς.
23.15 Χιούστον το λύσαμε Σατιρική εκπομπή.
00.50 Suits (Ε) Ξένη σειρά.
01.40 Ευτυχισμένες μέρες (Ε)
02.30 Πρόβα του νυφικού (Ε)
03.20 Τα νέα του ANT1
04.20 Αδελφές ψυχές (Ε) Ελληνική σειρά.

OMEGA ΤΗΛ.: 22477777

22.15 Sex and the city 2
05.30 Τώρα ό,τι συμβαίνει Ενημερωτική εκπομπή, με τη Φαίη Μαυραγάνη.
09.45 Έλα χαμογέλα Ψυχαγωγική επομπή, με τη Σίσσυ Χριστίδου.
13.00 Τροχός της τύχης (Ε) Τηλεπαιχνίδι με τον Πέτρο Πολυχρονίδη και τη Βάλια Χατζηθεοδώρου.
15.00 Εικόνες - (Ε) Ταξιδιωτική εκπομπή με τον Τάσο Δούση.
16.00 Just The 2 Of Us - (Ε) Φιλανθρωπικό σόου.
18.00 OMEGA NEWS
18.10 Just The 2 Of Us - (Ε) Συνέχεια.
19.10 Χαρούμενος ταξιδιώτης Ταξιδιωτική εκπομπή, με τον Αλέξανδρο Ταραμουντά.
20.10 OMEGA NEWS
21.15 Κόκκινο ποτάμι - (Ε) Δραματική σειρά με τους Ιωάννη Παπαζήση, Αναστασία Παντούση, κ.ά.
22.15 Sex and the city 2 Ρομαντική κομεντί, με τους Σάρα Τζέσικα Πάρκερ, Κιμ Κατράλ, κ.ά.
00.45 Έλα χαμογέλα - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή, με τη Σίσσυ Χρηστίδου.
03.30 Η μαμά λείπει ταξίδι για δουλειές - (Ε) Κωμική σειρά,
04.30 The Booth - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή,
05.30 DanSing Junior - (Ε) Παιδικό talent show.

ΣΙΓΜΑ ΤΗΛ.: 22580100

21.15 The Voice of Greece
05.30 Οι Αδιάφθοροι (Ε) Κωμική σειρά.
06.30 Τα χρυσόψαρα (Ε)
07.00 Love it (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή με την Ιωάννα Μαλέσκου.
08.30 Καλό μεσημεράκι (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή με τον Νίκο Μουτσινά.
10.15 Dot. Ψυχαγωγική εκπομπή.
11.15 Χωρίς περιστροφές (Ε) Πολιτική εκπομπή.
13.00 Βουράτε γειτόνοι (Ε) Κωμική σειρά.
13.30 Ζωή ποδήλατο (Ε) Κωμική σειρά.
14.40 Ώρα για φαγητό (Ε) Εκπομπή μαγειρικής, με την Αργυρώ Μπαρμπαρίγου.
15.50 My Style Rocks Gala Διαγωνισμός μόδας.
18.00 Γεγονότα σε συντομία
18.10 My Style Rocks Gala Διαγωνισμός μόδας. (Συνέχεια)
18.40 The Voice of Greece (Ε) Μουσικός διαγωνισμός.
20.20 Τομές στα γεγονότα
21.15 The Voice of Greece Μουσικός διαγωνισμός.
00.20 Γεγονότα σε τίτλους
00.30 My Style Rocks Gala (Ε) Διαγωνισμός μόδας.
03.20 Velvet (Ε) Συναισθηματική σειρά.
04.40 Καταιγίδα - (Ε) Δραματική σειρά.
05.00 Σε φόντο κόκκινο - (Ε) Δραματική σειρά.

CAPITAL ΤΗΛ.: 25577577

06.45 Τηλεαγορά
08.25 Μικροί κατάσκοποι
10.00 Το ταξίδι του γυρισμού
11.50 Τηλεαγορά
12.20 Ο κύριος πτέραρχος
14.00 Τηλεαγορά
15.20 Μάνα μου παραστράτησα
17.00 Τηλεαγορά
19.10 Οικογενειακές γιορτές
21.00 Ξένη ταινία
23.00 Ξένη ταινία
01.30 Η απαγωγή
03.00 Όμηροι στους βάλτους

TV PLUS ΤΗΛ.: 22259000

06.30 Παιδική ζώνη
07.25 Μουλάν
08.20 Παιδικές σειρές
09.35 Cook Eat (Ε)
11.00 Τηλεαγορά
13.00 ANNITA κοίτα
16.35 Τηλεαγορά
18.30 Αόρατος φακός
19.00 Ταξίδι γεύσεων, ΙΙΙ (Ε)
20.15 Ο καιρός
20.20 Για πάντα νέοι (Ε)
21.30 Το ταξίδι της ζωής, ΙΙΙ
22.30 Ξένη ταινία
00.25 Ξένη ταινία

EXTRA ΤΗΛ.: 25715111

10.20 Κορίτσια ο Μάρκουλης
11.00 Έξυπνες αγορές
12.30 Ελιές Θρούμπες
13.00 Έξυπνες αγορές
14.00 Ασημένια φεγγάρια
15.35 Έξυπνες αγορές
16.05 Κινημ/φικές επιτυχίες
16.10 Έξυπνες αγορές
16.40 Δελτίο Ειδήσεων
16.45 Έξυπνες αγορές
17.20 Έξυπνες αγορές
18.05 Ελληνική ταινία
19.45 EXTRA News
20.20 Ελληνική ταινία
22.00 Η προδοσία
23.45 Ξένη ταινία

MOVIES BEST

21.00 The Revenant
05.30 A Country Christmas Story
07.00 Official Secrets
09.00 Sweet Home Alabama
11.00 Modus 2 Ep. 6 & 7
13.00 Air Force One
15.10 Capital Ep. 1 - 4
19.00 The Biggest Little Farm
21.00 The Revenant
00.00 Air Force One
02.10 Capital

GREEK CINEMA

22.00 Τζένη Τζένη
07.05 Θάσος
07.30 Ταξίδι στη Μυτιλήνη
09.25 Ένας βλάκας και μισός
10.50 Άλλος για εκατομμύριο!
12.15 Ιταλίδα απ' την Κυψέλη
14.15 Γερμανός στα Καλάβρυτα
15.55 Σουσουράδα
17.20 Ο Βέγγος σωφεράντζα
18.45 Χαμένη ευτυχία
20.20 Μανταλένα
22.00 Τζένη Τζένη
23.50 Ο άνθρωπος με το γαρύφαλλο
01.35 Ένας νομοταγής πολίτης
03.10 Ο αετός των σκλαβωμένων
04.55 Ξένια (Xenia)

Εκθεση καρικατούρα και εκτεθειμένη διανόηση

Το ανδρικό σώμα της αρχαίας ελληνικής δημιουργίας δεν έγινε ούτε για να προκαλεί ούτε και για να «προβληματίσει

Του **ΧΑΡΗ ΦΕΡΑΙΟΥ**

Θεωρεί ο Άντης Ροδίτης ότι «κεραυνός εν αιθρία» είναι που η Σύγκλητος του Πανεπιστημίου Κύπρου, υπερασπίζοντας έναν ιδιόμορφο καθηγητή τέχνης και τις ατάλαντες καρικατούρες εμπαικτικές για τον Χριστό είναι μια Σύγκλητος, που (καθώς πλησίστιος ο καθηγητής Χαρίδημος Τσούκας εξήγγειλε) στάθηκε έτσι «στο ύψος της αποστολής της»: «Υπεράσπισε την ελευθερία της έκφρασης»!

Και όμως! Ο γράφων θεωρεί ότι ο Ροδίτης σφάλλει. Διότι ο κεραυνός εν αιθρία αποδείχτηκε ότι δεν είναι η Σύγκλητος: Είναι ο ίδιος ο Τσούκας! Ο πανεπιστημιακός καθηγητής Χαρίδημος Τσούκας! Του οποίου, την άλλοτε λαμπρή αρθρογραφία, ήταν αδύνατο κάποιος, έστω και διαφωνών, να μη θαυμάσει: Βαθύς προβληματισμός, λεπτές εννοιολογικά αναλύσεις... Κεραυνός λοιπόν εν αιθρία, είναι όταν ξαφνικά, ό,τι εθεωρείτο ως τώρα, μια συγκροτημένη, με ό,τι ως έννοια περιγράφει ο όρος, πνευματική προσωπικότητα, δεν είναι παρά, και αυτός, ένας όπως όλοι, άνθρωπος της διπλανής αραχνιασμένης πόρτας, του ποτέ διαλάμψαντος «ευρωπαϊκού Διαφωτισμού»!

Δεν είχε βέβαια από την αρχή τη διάθεση ο γράφων, να σχολιάσει τη συγκεκριμένη στάση του κ. Τσούκα, μέχρι που επισκέφθηκε την Έκθεση των έργων του ιδιόμορφου εκείνου ζωγράφου-καθηγητή, στην Γκαλερί Γκλόρια της Λευκωσίας. Δεδομένου εξάλλου ότι έληξε τώρα εκείνη η έκθεση, και συνεπώς δεν μπορεί πια να κατηγορηθεί για απόπειρα δυσφήμισής της, σε τρόπο που θα επηρέαζε υποψήφιους αγοραστές των συγκεκριμένων «έργων τέχνης», μπορεί τώρα και ο γράφων να ασκήσει ελεύθερα την οποιαδήποτε κριτική του. «Τεχνοκριτική», αν προτιμά ο αναγνώστης, από την αισθητική πάντα άποψη, λόγω βεβαίως ως θεράποντος, και αυτού, συγκεκριμένης τέχνης.

Δεν είναι, λοιπόν, το πρόβλημα του γυμνού (ολόγυμνου ακριβέστερα) σώματος του Χριστού, που συνιστά το αντιαισθητικά ενοχλητικό σ' αυτή την έκθεση. Ούτε η «ιδέα» καν (η καλλιτεχνική Ιδέα εννοώ) αυτού του «τολμήματος»! Ημίγυμνο το σώμα του Χριστού, ανέκαθεν υπήρξε θέμα της βυζαντινής ζωγραφικής. Στην ύστερη μάλιστα βυζαντινή περίοδο, όπου μια υποφώσκουσα τάση προς τις ανθρωπιστικές (ακριβέστερα τις ανθρωποκεντρικές) ιδέες έκανε πρώιμη την παρουσία της στον ελληνισμό μας των μέσων χρόνων, το σώμα του Χριστού απεικονίστηκε ακόμα και ολόγυμνο: Παράδειγμα, μοναδικό δε σε καλλιτεχνικό συμβολισμό και κορυφαία αισθητική έκφραση, είναι η απεικόνιση της Βάπτισης του Χριστού, (11ος αι.) στο νοτιοδυτικό ημιχώνιο οκταγωνικού ναού, το έξοχο δηλαδή καθολικό της Ιεράς Μονής Δαφνίου. Γυμνό δε, μάλιστα με εκπλήσσουσα ανατομική, που όμως ούτε κατ' ελάχιστον ενοχλεί τον θεατή του! Όχι μόνο διότι δεν υπάρχει τέτοια πρόθεση από μέρους του δημιουργού, αλλά και διότι το έργο του, σαν που η κάθε αληθινή τέχνη κάνει στα χέρια άξιου τεχνίτη, πετυχαίνει να συμβολίσει εξιδανικευμένο το ανθρώπινο σώμα, και έτσι να εκφράσει την Ιδέα που συνέχει σύνολη τη μεγάλη τέχνη του ελληνικού φαινομένου στην ιστορία, στη δε συγκεκριμένη περίπτωση τον υψηλόφρονα (καθώς ορίζει ο Μιχελής) χαρακτήρα της βυζαντινής μας δημιουργίας.

Γι' αυτό και η ελληνική τέχνη δεν ενέπαιζε το ανθρώπινο σώμα, αλλά το αναδείκνυε στην ιδεατή του (την προ-πτωτική) ιδανική τέλεια μορφή, σε όλες δε τις φάσεις (αρχαϊκό, κλασικό, ελληνιστικό) εκείνου του πολιτισμού.

Σε ανάλογο, αριστουργηματικό, έργο Βάπτισης, μάλιστα εδώ στην Κύπρο (Παναγία του Άρακα 12ος αι.) αναφέρεται σχετικά και καθηγητής της Βυζαντινής Αρχαιολογίας, και ακριβός φίλος, ο Δημήτριος Τριανταφυλλόπουλος.

Αλλά, αφήνοντας τη βυζαντινή δημιουργία, που εκ φύσεως απεχθάνεται (θανάσιμα) ο Διαφωτισμός –είπαμε και άλλοτε για ό,τι μειωτικό περί Βυζαντίου έλεγε ο μέγας νεοέλληνας «διαφωτιστής» (εκ Λάρνακος [Λεύκαρα ή Κάτω Δρυς] της Κύπρου καταγόμενος) καθηγητής Πανεπιστημίου Νικόλαος Σαρίπολος. Οι όψιμοι βέβαια (είπαμε «αραχνιασμένοι») διαφωτισμένοι οπαδοί του, και πηγαίνοντας στον ιδανικό γι' αυτούς ιστορικό χώρο, την αρχαία Ελλάδα, (χώρο, εννοείται, που ουδέποτε κατανόησαν), εποχή δηλαδή όπου το ανθρώπινο σώμα (ανδρικό και γυναικείο) είχε, ως θέμα, αναδειχθεί στο έπακρο, το δε ανδρικό γυμνό σώμα, θεών και ανθρώπων, κυριάρχησε ως μέσο καλλιτεχνικού συμβολισμού, και μάλιστα με αδιατάραχτη ανατομική ακρίβεια, και πάλι, το ανδρικό σώμα αυτό της αρχαίας μας ελληνικής δημιουργίας δεν έγινε ούτε για να προκαλεί, ούτε και για να «προβληματίσει», (τι λόγος!) προβάλλοντας τάχα κάποια αντίθετη με την «τρέχουσα άποψη», καθώς το λένε για τον ιδιόμορφο καθηγητή-ζωγράφο οι όψιμοι διαφωτιστές. Διότι απλούστατα η συγκεκριμένη τέχνη της Ελλάδας ήταν ο καλλιτεχνικός συμβολισμός του ωραιοπαθούς (πάντα κατά τον Μιχελή) χαρακτήρα του πνεύματος μιας συγκροτημένης (επανάληψη, συγκροτημένης) κοινωνίας προσώπων, και όχι ενός χρησιμοθηρικού συνονθυλεύματος ατόμων ετερόκλητων, με χαμένο κέντρο! (Της και Ευρώπης καλούμενης). Γι' αυτό και η τέχνη της δεν ενέπαιζε το ανθρώπινο σώμα, αλλά το αναδείκνυε στην ιδεατή του (την προ-πτωτική) ιδανική τέλεια μορφή, σε όλες δε τις φάσεις (αρχαϊκό, κλασικό, ελληνιστικό) εκείνου του πολιτισμού. Στην ατέρμονη βέβαια αναζήτηση του ιδεατού, δηλαδή του αιώνιου! Αν βέβαια οι διαφωτιστές αντιλαμβάνονται για ποιο πράγμα μιλάμε...

Πριν φύγω, λοιπόν, απ' εκείνη την «Έκθεση», προλαβαίνοντάς με η Γκλόρια –είμαστε γνωστοί από παλιά– μου είπε να δω πριν φύγω να δω και τα έργα του «καλλιτέχνη», όσα είχε αναρτημένα στη μικρή αίθουσα της γκαλερί. Εκεί λοιπόν όταν πήγα βεβαιώθηκα για ό,τι θα πω πιο κάτω. Πρέπει να το ομολογήσω: Υπήρχαν εκεί πληθώρα σκίτσων του ίδιου καλλιτέχνη, όλα όμως εξαιρετικής δεξιοτεχνίας, που με εξέπληξαν ως αξία, και με ανάγκασαν να επιστρέψω στην κύρια αίθουσα, οπότε πια ερμήνευσα την αβυσσαλέα διαφορά (σε καλλιτεχνική αξία φυσικά) εκείνων των ανεπιτήδευτων σκίτσων, με τα άλλα, τα κύρια έργα του δημιουργού τους: Ήτανε βέβαια ο δια-φωτίζων τα πράγματα πίνακάς του. Και ήδη ήταν προφανές: Η «τέχνη» του ιδιόμορφου ζωγράφου-καθηγητή, ήταν, και εξόφθαλμα, και θλιβερά, τέχνη στρατευμένη! (στρατευμένη στην κυπριακή αριστερά, του ΑΚΕΛ...) Και συνεπώς, ως κάθε τέχνη που είναι στρατευμένη, αυτόματα και εξ ορισμού, μεταβάλλεται σε στυγνή πολιτική προπαγάνδα (ορθώς άκουσε ο αναγνώστης) «θανατηφόρα» δε τόσο για το υποψήφιο θύμα της, αλλά κυρίως και για την ίδια την κοινωνία.

Φεύγοντας, λοιπόν, από την «Έκθεση» εκείνη βεβαιώθηκα και για ένα επίσης γεγονός: Υποστήριξη από οποιονδήποτε σε τέτοια υποπροϊόντα ζωγραφικής καρικατούρας, είναι απλή, παρακμιακή δε, υποανάπτυξη. Ειδικά, όμως, για ανθρώπους διανοούμενους, του μεγέθους του κ. Τσούκα, είναι όντως «κεραυνός εν αιθρία». Ας ήτανε ο μόνος (που θα έλεγε, αν ζούσε, και ο Παπαδιαμάντης) από την, για δύο αιώνες τώρα, ξεστρατισμένη, σε άγονες ατραπούς, ελληνική μας διανόηση.

Μεγαλύτερος, όμως, κεραυνός είναι τα όσα στη συνέχεια πειράθηκε να διατυπώσει διδάγματα του –ήδη εξαντλημένου ως πολιτιστικού παραδείγματος– άλλοτε διαλάμψαντος, ευρωπαϊκού Διαφωτισμού (κατά τον πρώην αριστερό Έλληνα διανοητή, Γ. Καραμπελιά), τάχα για να καθηλώσει τους απλοϊκούς ιθαγενείς, ο κ. Τσούκας: Έσπευσε δηλαδή, επιστρατεύοντας εκθαμβωτικές έννοιες, για κάποιον «ελληνο-δυτικό» πολιτισμό! Τροποποιώντας εννοείται επί το εκσυγχρονιστικότερο, ακριβέστερα επί το «Καστοριαδικότερο» εκείνο τον χιλιομπαλωμένο όρο του Ελληνοευρωπαϊκού Πολιτισμού! Κορυφαίο παράδειγμα του οποίου είναι η πολιτισμική παρεξήγηση της «εκθαμβωτικής» εκείνης ευρωπαϊκής Αναγέννησης. Λες και, πανεπιστημιακός καθηγητής αυτός, δεν άκουσε ποτέ τι ο Οδυσσέας Ελύτης είπε, ήδη το 1981, σε ομιλία του σε Αμερικανικό Πανεπιστήμιο (Οκλαχόμα). Εγώ και η γενιά μου επιχειρήσαμε να ανακαλύψουμε το αληθινό πρόσωπο της Ελλάδας. Αυτό ήταν αναγκαίο, γιατί μέχρι τότε το αληθινό πρόσωπο της Ελλάδας (μας) παρουσιαζόταν όπως το είχαν δει οι Ευρωπαίοι».

Ή λες και δεν άκουσε ποτέ τι ανατρεπτικό κόμισε στην παραστρατημένη χώρα, η εκπληκτική γενιά του '60, Ρωμανίδης, Ζηζιούλας, Γιανναράς, Κυριαζόπουλος... Και ό,τι κοσμογονικό κόμισαν αυτοί ως διασάφηση, της αβυσσαλέας πολιτισμικής διαφοράς του ελληνικού φαινομένου, από την ξηρή νοησιαρχία, του «απαστράπτοντος» πολιτισμού της Ευρώπης. Και ούτε πήρε είδηση πως ό,τι χωρίζει την ορθόδοξη Ανατολή από τη Δύση, είναι ο ίδιος ο Χριστός: Στην Ανατολή Χριστός δεν είναι εκείνος της Ανάστασης (που ο Τσούκας τον λέει «δικό του Χριστό») αλλά εκείνος της Θείας ενανθρώπησης! Της κοσμογονικής δηλαδή αλήθειας που κομίζουν αφ' εαυτών ως γεγονός τα Χριστούγεννα: Άγγελμα πως ο Θεός είναι ελεύθερος (από κάθε αναγκαιότητα ή ουσία) και ελεύθερα ενεργεί στον «άναρχο» εαυτό του, ώστε να υποστασιάζεται με τον «χρονικό» τρόπο του ανθρώπου. Όπου δηλαδή η αλήθεια βρίσκεται, σε νέο τρόπο αναζήτησής της! Ότι ανέκαθεν (ατελέσφορα) αναζητούσε η ελληνική Φιλοσοφία, από καταβολών της (δεν είναι δε τυχαίο, που –γι' αυτό– ο ελληνικός κόσμος ταχύτατα εκχριστιανίστηκε. Σε μόλις εκατό χρόνια!). Αυτό ακριβώς (το αληθές) είναι που δεν κατόρθωσε να δει η Δύση. Και ούτε το έχει δει, όντας τέκνο του Διαφωτισμού, και ο κ. Τσούκας! Κρίμα...

Εδώ τελειώνει και η εργασία αυτή. Όχι το θέμα...

Ο κ. Χάρης Φεραίος είναι αρχιτέκτων, διδάκτωρ του ΕΜΠ.

ΠΤΥΧΕΣ

Του **ΝΙΚΟΥ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΥ**

Απολαμβάνοντας τη ζωή στην πλατεία Αιγύπτου

Μια τόση δα μικρή φωτογραφία, τραβηγμένη γύρω στο 1935, φέρνει σε κύματα τη γεύση μιας περασμένης ζωής. Την παρατηρώ από κοντά και ταυτόχρονα είναι σαν να σέρνω τα βήματά μου, εκεί, στην πλατεία Αιγύπτου, με τα αρχοντικά διαμερίσματα και τα υπολείμματα μιας αστικής δόξας. Είναι φορές, όμως, που μοιάζει τόσο παράταιρο να μιλάς με όρους ξεπερασμένους, ενός άλλου βηματισμού, λες και η ζωή δεν προχωράει και δεν αλλάζει, με τα καλά και τα κακά... λες και θα μπορούσε να μείνει πετρωμένη στον χρόνο μια εξωραϊσμένη εικόνα του νωπού, έστω, χθες.

Και είναι, πράγματι, νωπές οι λάμψεις από αυτήν τη φωτογραφία που την έχω φέρει για μελέτη στο γραφείο και με τη βοήθεια ενός μεγεθυντικού φακού, με μακρά λαβή, επιχειρώ να δω τις λεπτομέρειες. Ξέρω ότι στο βάθος είναι η οδός Πατησίων στο ύψος της Φερών και της Γκυιλφόρδου, άλλωστε το γωνιακό, εντυπωσιακό κτίριο, σχεδιασμένο από τον Κώστα Κιτσίκη γύρω στο 1924, υπάρχει ακόμη. Οι δύο γυναίκες πίσω, τυπικές φιγούρες της δεκαετίας του '30, έχουν συμμετοχή στο φωτογραφικό κάδρο, η μία από τις δύο κοιτάζει απευθείας μειδιώντας. Αλλά το παιδί στο κέντρο, με την κούκλα, είναι ο ορισμός της ευτυχίας.

Μάλλον είναι κορίτσι που φωτογραφήθηκε με το άλτερ έγκο του, εκεί στην πλατεία Αιγύπτου, πριν από 85 χρόνια, και δεν αφήνει κανένα περιθώριο αμφιβολίας ότι απολαμβάνει κάθε στιγμή. Το πιθανότερο είναι ότι το οικογενειακό σπίτι θα είναι εκεί κάπου κοντά και αν κρίνει κανείς από τα ρούχα του παιδιού και την ακριβή κούκλα εισαγωγής, η οικογένεια είναι ευκατάστατη. Μπορεί να μένει στην Ιουλιανού ή πιο πάνω προς την οδό Ζαΐμη. Ενδεχομένως, όμως, το σπίτι να είναι προς την πλατεία Βικτωρίας και τη Χέυδεν, προς την 3ης Σεπτεμβρίου ή πιο κάτω ακόμη προς Αχαρνών. Εκεί γύρω, με τα αρχοντικά σπίτια του 1910 και του 1920 και τις πρώτες πολυτελείς πολυκατοικίες. Η κούκλα δίπλα στο παιδί, που αστράφτει με το γέλιο του και μας χαρίζει αυτήν την αθηναϊκή λάμψη, μου έφερε στον νου τις ιστορίες παιχνιδιών που έλεγε με τόση χάρη και φυσικότητα η αξιολάτρευτη Μαρία Αργυριάδη, και που, τώρα, βλέπουμε τη συλλογή της στο Μουσείο Παιχνιδιών του Μουσείου Μπενάκη. Ναι, εκείνη την αγάπη για τα «ζωντανά» παιχνίδια, που δεν πεθαίνουν ποτέ, αυτές τις ιστορίες έφερε στον νου η μικρή αυτή φωτογραφία.

Μια μέρα στην πλατεία Αιγύπτου, γύρω στο 1935. Στο βάθος, η Πατησίων.

Το θρυλικό αναψυκτήριο Green Park στην πλατεία Αιγύπτου.

Και πιο κάτω, Ιουλιανού 26, το παλιό, αξέχαστο διαμέρισμα, ατόφιο από τη δεκαετία του '30, που το είχα προλάβει λίγο πριν αποσυναρμολογηθεί και η μνήμη του εξαερωθεί. Γεμάτο και αυτό παιχνίδια του Μεσοπολέμου, με κουνιστό αλογάκι και κούκλες με πρόσωπα από πορσελάνη και κολλαριστά ρούχα. Να, και αυτή η όμορφη κούκλα της φωτογραφίας, ίσως από τη Γερμανία, αγορασμένη πιθανώς στον Μαγγιώρο της οδού Ερμού, να είχε το σπίτι της σε ένα τέτοιο ευρύχωρο διαμέρισμα με τα σαλόνια, το ένα μέσα στο άλλο, και τις κρεβατοκάμαρες πίσω να κοιτούν δέντρα και χώμα και να μυρίζουν Αθήνα σε μέρα λιακάδας.

Μια μικρή φωτογραφία, προσγειωμένη στη δική μου καθημερινότητα, ποιος ξέρει από πού και για ποιον λόγο, θερμαίνει το υποσυνείδητο και γεννά ιστορίες. Αυτό το παιδί της φωτογραφίας έχει ένα αστέρι πάνω του, είναι φανερό, είναι από μόνο του ένας ήλιος, και μου αρέσει να το σκέφτομαι τόσο ευτυχισμένο εκείνη τη μέρα στην πλατεία Αιγύπτου, πριν από 80 και βάλε χρόνια. Η ευτυχία του αποκρυσταλλώθηκε για πάντα, και έμεινε η στιγμή εκείνη στην πλατεία Αιγύπτου, μια ημέρα του 1935, πάνω-κάτω, γιατί η ακριβής χρονιά δεν έχει και τόσο σημασία...

must

06/12

ΜΕ ΤΗΝ Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΕΛΙΝΑ ΘΕΟΔΟΤΟΥ

UNDER THE STARS

ΛΑΜΠΕΡΕΣ ΕΜΦΑΝΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΓΙΟΡΤΕΣ ΣΤΙΣ ΠΛΑΤΕΙΕΣ